Henrik Hertz

Johannes Johnsen

Løse blade af nogle samtidiges liv

Henrik Hertz

Johannes Johnsen

Løse blade af nogle samtidiges liv

eBibliotek 1800

2025

Første del

1. De to gamle venner

Iblandt Københavns gader er der én, der ikke udmærker sig ved sin længde, for den hører til byens korteste, men har til gengæld en bredde, Østergade kunne misunde den. Dens navn er Tornebuskegaden [Note 1)], og den løber nærmest ved Gothersgade op til Nørrevold. Denne gade har lige fra mine drengeår været for mig omgivet med en poetisk glorie. Jeg gik i min skoletid aldrig igennem den uden at skotte nysgerrigt til stuevinduerne i de to hjørnehuse mod volden. I ét af dem, jeg vidste ikke hvilket, antog jeg, at noget overordentligt måtte lade sig se. Ét af dem havde nemlig været scenen for de ubetalelige optøjer, syngestykket "Ungdom og Galskab" til du Puy's fortryllende musik havde gjort mig bekendt med. Handlingen i dette skuespil er med et godt praktisk greb lagt hen til et hjørnehus i denne ensomme gade. Igennem hint vindue – ja, det måtte være dette – var den prægtige ritmester Rose steget ind; derinde, bag hine forhæng og jalousier havde den gamle, underfundige maler og hans smukke myndling levet og daglig drillet hinanden; derfra var hun flygtet, fri som en fugl, i sin elskers arme.

I denne gade, og oven i købet i et af hjørnehusene, men på første sal, befinder vi os en smuk, varm dag i begyndelsen af sommeren 1847. Det værelse, vi ser for os, er ret rummeligt, men simpelt udstyret. Eftermiddagssolen, afbrudt hist og her af træerne på volden, spiller muntert og fredeligt på gulvet og væggene. Ved det ene vindue, ud til volden, sidder en mand på et halvhundrede år og et godt stykke derover foran et skrivebord, der er uordentligt opfyldt med bøger og papirer.

Hans figur er langstrakt og mager; ansigtets træk smukke og betydningsfulde. En god iagttager ville dog måske mene, at den høje, men ikke brede pande var mere drømmende end tænkende, mere fantastisk end fantasirig. Denne mands dragt er sort, og kendelig brugt og slidt; men gennem dragten og det pyntelige linned sporer man dog, at han hører eller engang har hørt til det bedste selskab.

Ved den anden vinduesrække sidder ligeledes en mand til års, dog et par år yngre end den anden, foran et bord og, som det synes, ivrigt beskæftiget med at skrive. Han er klædt i brun frakke med grå underklæder, er af middelstatur og noget firskåren. Hans ansigt, der er mere rundt end langligt, har almindelige træk, men med umiskendelige spor af klogskab og eftertanke, hvortil endnu kommer et særdeles godt og godmodigt udtryk. – I Københavns Vejviser kunne man finde den førstnævnte under navnet Johnsen, forhen overlærer. Når den anden stod sammesteds som inspektør Crepp, kunne der ligeledes have stået "forhen inspektør"; for allerede for en fem-seks år siden havde han opgivet sin post ved et af handelskompagnierne.

Johnsen, der lod til at være meget fordybet i sin læsning og af og til noterede noget, sprang nu op og udbrød, idet han gik med store skridt op og ned i værelset:

"Ja, det var en tid! Dengang var det værd at leve! Dengang kunne en mand med veltalenhed, med kundskaber og fædrelandskærlighed sætte noget igennem og selv komme til hæder og anseelse. Hvilke ord! Det er som kølleslag!"

Han greb bogen – det var en af Ciceros catilinariske taler – søgte at give sig en passende stilling og fremsagde med høj

stemme et af hine lidenskabelige steder, i hvilke Cicero, under al sin harme og forbitrelse, ikke et øjeblik glemmer sine udsøgte, oratoriske perioder og vendinger. Uvilkårligt var eks-overlæreren kommet til at stå foran et pillespejl – hvorved dog må bemærkes, at det hørte til hans små, menneskelige svagheder, at stille sig for et spejl, når han talte længere og med ret eftertryk. Her lod han endnu en stund den romerske veltalenhed genlyde, men standsede pludselig, som om der ved synet af hans spejlbillede, hans magre, sammenfaldne figur, rørte sig noget hos ham, en følelse af afmagt og svaghed; for han havde hverken bryst eller lunger til en ciceroniansk Philippica. Idet han lagde bogen hen og vendte sig om, faldt hans øjne på inspektøren, der imidlertid havde ladet pennen løbe, uden at forstyrres af angrebet på det skarn Catilina.

"Hvad er det, De skriver så ivrigt på?"

"Jeg skriver såmænd på mit testamente. Når jeg ikke ret ved, hvad jeg skal foretage mig, så tænker jeg gerne på det andet liv, og så falder man let på testamentet."

"Når De ikke ved, hvad De skal foretage Dem, så skulle De afskrive, hvad jeg har givet Dem af min afhandling."

"Men så vidste jeg jo, hvad jeg skulle bestille; og jeg siger just, når jeg ikke ved –"

"Ja, i alle tilfælde er det andet liv en for alvorlig genstand til kun at tænke på, når man går ledig."

"Men til den tid melder de tanker sig dog naturligst. I det mindste har jeg reflekteret således over det: Er man ørkesløs og har intet at gøre i dette liv, så må man vende sig til det andet, for at være ét sted hjemme. – Forresten kunne De nu gøre mig

en tjeneste. Jeg standsede nylig ved det ord *universalarving*. Vil De forklare mig det ord?"

"Det vil sige: En, der arver alting."

"Ja, det ved jeg. Men hvad betyder det ord *universal*?"

"*Universalis* er et latinsk ord, der betyder "almindelig" eller hvad der indbegriber en helhed. Man taler således om universal-genier, der formår at befatte sig så at sige med alt."

"Men når man nu siger universalbalsam?"

"Så mener man en balsam, der gælder for flere eller en mængde tilfælde."

"Nå, sådan! Ja, nu begynder jeg at forstå Dem." – Efter nogen grunden vedblev han: "De siger, at ordet betyder hvad der er "almindeligt". På den måde er nok det ord salsjomfru en forkortning af universalsjomfru?"

"Nej, så min sjæl om det er! Hvor er det, Deres tanker fører Dem hen?"

"Ja, *jeg* har skam intet at skaffe med de damer," svarede Crepp lidt forbløffet; "så det er ikke derfor jeg spørger. Men som De ved, morer det mig undertiden at spekulere på, hvoraf et og andet kuriøst ord kan være sammensat. Der er således det ord kålrabi. Det er sammensat af kål og rabi; men hvor kommer nu en rabbi til en kålplante? Man siger også: "på en trøjedus". Det ord er sammensat af "en trøje" og "dus"; denne sidste stavelse finder jeg igen i kardus, bardus ..."

"Å nej, vist ikke! Disse sammensætninger må forklares ganske anderledes. Og desforuden – man kan ikke, således som De så tit vil, opløse alle ord efter deres enkelte dele. Der er for eksempel det ord "*menneske*"; det består af de tre stavelser *men*,

ne og *ske*, der hver for sig intet betyder, så at man ikke på den vis kan forklare ordets oprindelse."

"Ja, ser De, kære ven! Nu skal jeg dog vise Dem, at De denne gang tager fejl. Det ord "menneske" har jeg just ofte tænkt over, og jeg kan meget godt forklare dets oprindelse. Jeg siger, det kommer af det lille ord "men." At modsige og gøre indvendinger, det ligger jo ligesom i vor natur. Derfor har man kaldt den, der bestandig havde et *men* i baghånden, et menneske. Jeg har tænkt videre, at det netop er det lille ord "men" der adskiller os fra dyrene, så at vi til forskel fra disse med god grund kaldes mennesker. Ved bestandig at gøre indvendinger, at tvivle og undersøge eller, med ét ord, ved bestandig at komme med et *men* er vi kommet ud fra den dyriske tilstand og blevet skabningens herrer."

"Hm! – Ja Gud ved, at det er aldeles galt, hvad De siger. Men der er så megen forstand i det, at man næsten kan bifalde Deres ord."

"Ja, vent lidt," vedblev Crepp med et strålende ansigt, "jeg er ikke færdig endnu. De gjorde mig forleden opmærksom på, at ord, der ender på "ske" er hunkøn, f. eks. mejerske, beriderske, – da jeg altid gik og spekulerede på den stavelse "ske", der findes i så mange ord. Altså er "menneske" et hunkønsord."

"Ja, men det er det ikke."

"Men det har det dog nok været fra første færd."

"Måske. I det svenske sprog er det i det mindste hunkøn. Men hvad vil De så sige med det?"

"Jo, ser De, det passer just i mit kram. Når ordet "menneske" er af hunkøn, så kan man deraf slutte, at man fra begyndelsen har anset fruentimmerne for de egentligste mennesker. Og det

er de også, efter min forklaring. De er nemlig de allermest påståelige, når det kommer an på at gøre indvendinger eller komme med et *men*. De er altså just *mennesker*."

Denne lille, fornøjelige samtale blev afbrudt ved en ung, smuk herre, der trådte ind, med fine, næsten kvindelige træk. Hans støvede påklædning og en botaniserkasse med planter, han bar på, viste, at han kom fra en ekskursion. Med et blødt, velklingende: "God dag, fader! God dag, hr. Crepp! Jeg er straks hos Dem – jeg vil blot lægge disse sager fra mig –" gik han ind i et sideværelse. Mens han derinde ordner sin påklædning og efterser sine planter, ville vi benytte tiden og give læserne en kort beretning om de ovenomtalte gamle venner – for venner var de virkelig, uagtet de næsten i alle henseender var hinandens modsætning.

Johnsen var født i København, hans fader en anset embedsmand, men på ringe gage. Allerede i en ung alder teologisk kandidat og med interesse for en lærers kald og for filologiske studier søgte han, efter sine forældres død, om en adjunktpost og erholdt den ved en latinskole i Jylland. Her lærte han en ung, elskværdig pige at kende af en af de bedste familier derovre, blev forlovet med hende og kort efter gift, slog sig også ganske godt igennem ved hjælp af privatundervisning og et par pensionærer, han tog i huset. Deres ægteskabs første år skænkede dem en søn; et par år senere kom en datter til, men levede kun til sit femte år. For at trøste sig over dette tab tog de en smuk, lille dreng til sig, der var sat i kost hos en fattig kone i byen for en overmåde ringe betaling, men der nu også udeblev, så konen af nød stod i begreb med at overgive barnet til fattigvæsenet. Dette barn var det nysnævnte unge menneske.

Det var i denne by Johnsen, endnu inden han blev gift, gjorde bekendtskab med Crepp. Der var en søn af hans værtinde, en velstående købmandsenke, hvis handel sønnen bestyrede. Ved forbindelser med nogle holstenske og slesvigske købmænd fik denne lyst til at skaffe sig nogen kundskab i det tyske sprog, og tog timer hos Johnsen. Efter den tid kom de ofte sammen, dels hjemme, dels hos familier i byen. Crepp, der ikke havde lært stort, men følte trang til kundskab, nærede den største respekt for Johnsens lærdom, og forbandt dermed en endnu større hengivenhed for hans person. Johnsen fattede igen godhed for sin elev, hvis tale ikke var tillært, men altid sund og naturlig, skønt, som vi allerede har set, ikke fri for besynderligheder. I alt hvad der kunne henregnes til det praktiske var Crepp en særdeles indsigtsfuld og altid med sig selv enig mand, hvilket ingenlunde lod sig sige om hans lærde ven. Johnsen var imidlertid avanceret til overlærer og så sig derved og ved sine bifortjenester i en så god stilling, at han ingen grund havde til klage. Men uheldigvis tilfaldt der ham, eller egentlig hans kone, en meget betydelig arv. Renterne deraf udgjorde så meget, at han i det mindste der ovre, i en mindre by, kunne subsistere af dem. Dette gjorde en stor forandring. Fra nu af havde han ikke længere nogen ro på sig. De mange, fantastiske ideer, han havde båret på hele sit liv, men som af hans små kår på en for ham velgørende måde var trængt tilbage, brød nu frem med fornyet styrke. Skolelivet, tilmed i en provinsstad, forekom ham nu åndsfortærende. De mange timer, han måtte give, var til hinder for hans studier, for de filologiske afhandlinger, han ville udarbejde, eller bildte sig ind at ville udarbejde. En magister- eller doktordisputats, som han så længe havde ønsket at tage,

kunne man heller ikke tænke på i provinserne; man manglede hjælpemidler, de offentlige biblioteker, omgangen med så mange lærde og åndrige mænd, i hvis nærhed man først erkendte, hvad man selv var i stand til. Han måtte til København, denne længselsgenstand for alle provinsbeboere, og som de, der befinder sig deri, stundom ønsker sig vel borte fra. Han måtte til oplysningens og lærdommens midtpunkt, hvis han ikke skulle synke sammen og se sine evner og kundskaber smuldre hen.

Hans venner, blandt disse ikke mindst hans blide og forstandige kone, søgte at forestille ham det vovelige i denne beslutning. Men da alle indrømmede ham duelighed og kundskaber, så turde de ikke nægte muligheden af, at han i hovedstaden kunne bryde sig en ny, fordelagtigere bane og blandt andet stræbe til et lærerembede ved Universitetet, som han selv gav små vink om. Kort og godt, han søgte sin afsked, og fik den straks; for det er ulige lettere at få sin afsked end at blive ansat. At han ingen pension erholdt og heller ingen begærede, følger af sig selv. Dernæst skibede han over til København med kone, søn og plejesøn. Her tog han ophold og indrettede sig snart et behageligt hjem, hvor han jævnligt så ældre og nye venner hos sig. Og nu skulle det gå løs på studeringerne. Allerførst måtte han tænke på en disputats. Han vaklede mellem flere emner, han kunne ønske at behandle. Foreløbig samlede han og gjorde ekscerpter til dem alle, og søgte samtidig at sætte sig ind i nogle discipliner, der hidtil var blevet ham fremmede. Hermed gik et par år hen; for at samle og ekscerpere går uformærket over til et slags anstændigt driveri, under hvilket man efter bekvemmelighed sysler med

materialierne, uden at der af dem rejser sig en bygning. Efterhånden begyndte han selv at tro, at en disputats og dens offentlige forsvar nu lå over hans alder og måske også over hans helbred. Den sag blev da foreløbig stillet i bero, og han ville hellere samle sine kræfter til et eller andet stort filologisk værk, der kunne bære vidne om hans lærdom og indsigt, og hvis udarbejdelse han i mag kunne forberede og udføre. Dette gjorde han ærligt og redeligt; han udførte det i mag og kom aldrig til ende med det.

I København og på den måde, Johnsen havde indrettet sit hus, var det, selv med hans kones gode økonomi, ikke at tænke på, at kunne leve af renterne af den omtalte arv. Han måtte angribe kapitalen, og følgerne heraf var lette at indse. Den svandt årlig mere og mere ind, og udsigterne til ære, anseelse og befordring blev ikke lysere. Ulykkeligvis mistede han i denne periode sin fortræffelige kone; han selv var en dårlig husholder og glemte det nærværende, mens han vuggede sig i drømme om fremtiden. Dengang hans søn blev student begyndte hans kår allerede at blive slette, men uden at Johannes – således hed sønnen – kunne formode det eller indrette sin levemåde derefter.

Johnsens gamle ven Crepp var imidlertid, efter at hans moder i en høj alder var død, kommet her til byen, havde skaffet sig den omtalte inspektørpost, efter nogle års forløb igen nedlagt den og været virksom i andre retninger. Han var om sig og forstod ret godt at benytte omstændighederne. Man antog derfor også, at han måtte stå sig godt, uagtet han levede meget jævnt og simpelt, og blandt andet aldrig tænkte på at gifte sig. I Johnsens hus kom han meget og så efterhånden med

beklagelse, at det gik aldeles tilbage for hans lærde ven. De gode råd, han gav ham, kom nu for silde, eller Johnsen, der aldrig kunne fatte nogen beslutning, var ikke mand til at benytte dem. Til sidst, da nøden øjensynlig var for døren, fik han ham overtalt til at skille sig ved størstedelen af sit betydelige bibliotek, og anbringe det herfor indkomne samt resten af sin formue således, at hans nødvendigste udgifter kunne dækkes derved. Dog ville dette ikke have hjulpet stort, hvis ikke Crepp tillige havde foreslået, at de skulle bo sammen og føre fælles husholdning, hvilket nu, da kun plejesønnen forblev i hjemmet, gik godt an. Dette skete, og det var da for det meste kun Crepp, der i al stilhed bestred udgifterne til lejen og til dels også til husholdningen. Johnsen indså det ret vel og påskønnede det med erkendtlige følelser for sin ven; men af menneskelig svaghed, måske lidt lærd stolthed, lod han som han ikke mærkede det. Var talen om en eller anden større udgift, og Crepp gjorde et forslag i denne anledning, med tilbud at ville påtage sig udlægget, svarede Johnsen regelmæssigt:

"Ja, gør De som Dem synes. De har et bedre praktisk greb, og vi kan så siden afgøre den sag. For øjeblikket er jeg lidt i forlegenhed."

Trang og nød bringer de bedste blandt os til små kunster og udflugter. –

Vi nævnede ovenfor Johnsens søn Johannes. Denne ville ikke ret trives under sine studeringer. Han forsøgte sig i forskellige retninger, begik adskillige dårskaber og endte med, at han et år omtrent før den tid, hvori vor fortælling nu befinder sig, forlod København; lidt længere hen forsvandt han, uden at man vidste, hvor han havde begivet sig hen. Hans fader, der holdt meget af

ham, men ikke havde holdt øje nok med hans studeringer, tog sig hans pludselige forsvinden meget nær. De forsøg, han hidtil havde gjort for at komme på spor efter ham, var forgæves. Såvel hans som Crepps kærlighed koncentrerede sig nu i deres omhu for plejesønnen, Fritz. Denne var sidste oktober blevet student og havde stået sig godt. Det var et elskværdigt ungt menneske, der vandt alle ved sin smukke, sædelige opførsel og sin mønsterværdige flid.

Men det er netop ham, der træder ind igen i stuen, befriet fra landevejens støv og med noget forandret toilette.

"*Tarce venisti!* [Note 2)]" sagde Johnsen smilende, idet han rakte ham hånden.

"*Attumen veni* [Note 3)]," replicerede Fritz muntert; "og fa'er kan tro, det holdt hårdt nok. Der var ikke en mose i Dyrehaven, som vi ikke undersøgte. På hjemvejen, da kom forbi tante, gjorde aparte et løb derop."

"Hvad nyt var der?"

"Å, intet – jo, hun syntes, at min nye frakke sidder så godt. Men min vest vandt ikke nåde for hendes øjne."

"Hun har ret, du må have en anden. Og en anden hat må du også skaffe dig. For pokkeren, du kan ikke gå således – der må sørges for dig! Og bøger trænger du også til, dit juridiske studium skal jo begynde til efteråret; så må du frem for alt have et eksemplar af forordningerne, og det skal du også få, jeg venter en del ind i denne tid – det vil sige, jeg har tænkt på at udarbejde en afhandling om de lærde skolers reform. Det er en materie, der interesserer alle; den vil blive læst og gå som varmt brød. Jeg skal endnu i dag tale med en boghandler, og som forskud lade mig give forordningerne til dig."

Frits så forlegen på Crepp. Denne så også noget flov ud, idet han sagde:

"Ja, hvad forordningerne angår, skal De dog ikke ulejlige Dem. Da det nu snart er Fritz' geburtsdag, har jeg tænkt at gøre både Dem og ham en lille glæde ved forære ham dem. Jeg har allerede købt dem, det er rigtignok et brugt eksemplar, men meget godt konditioneret."

"Nå, har De," svarede Johnsen, idet han gik hurtigt hen over det; "det var smukt af Dem. Ja, for ellers skulle jeg – der er ingen boghandler, der ville nægte mig dem."

Fritz, der vidste, at hans plejefader altid forstemtes smule, når noget alt for stærkt mindede ham om hans trang og den deraf følgende afhængighed af hans ven, ville nu give samtalen en anden vending, men var just ikke heldig deri.

"Fa'er nævnede skolereformen. Nu tales der om, at Latinskolen derovre hører til dem, der skal lægges ned."

"Lægges ned?" udbrød Johnsen og rejste sig ivrigt. "En skole, der udbreder oplysning i byen og hele omegnen, og hvis indflydelse er uberegnelig? En skole, hvorfra så mange udmærkede mænd er gået ud? Den vil man lægge ned? Ja, dersom ingen vil skrive imod det, så skal jeg ... Min stemme skal man høre – jeg er en gammel skolemand – jeg har selv været ansat derovre, jeg ved, hvad man opgiver, hvad man udsætter sig for, hvilken himmelskrigende uretfærdighed man begår, hvis den inddrages. Jeg skal vise dem det, jeg skal anføre grunde, klare, overtydende, afgørende grunde, jeg skal ikke helme, før man opgiver den plan."

Under denne klimaks i veltalenhed var han allerede avanceret hen for spejlet og havde sandsynligvis talt sig mere og mere ind

i en mængde forsætter, der alle ville dø i fødslen, da der i det samme blev banket på døren. Crepp råbte: "Kom ind!" og to damer, meget pyntede, efter den nyeste mode, men overlæssede, trådte ind i stuen. Johnsen, der ikke straks kendte dem, gik dem med mange bukninger i møde, men modererede sig lidt, da han så, hvem han havde for sig.

"Ej, er det Dem, madam Røiter! Jeg kendte Dem minsandten ikke. Vær så god at træde nærmere, og tag plads."

Mens de to damer følger indbydelsen og omhyggeligt, men ikke uden ostentation lægger deres smukke mantiller og parasoller fra sig, heri assisteret af den galante Fritz, vil få ord være tilstrækkelige til at indføre dem hos læseren. Madam Røiter – navnet, der oprindelig var hollandsk, burde nok skrives Ruyter – var for adskillige år tilbage blevet enke efter en underordnet embedsmand, hvis død kun skaffede hende en meget lille pension. Men hun var en entreprenant dame, der ved sit geni forstod at bøde på denne lykkens ugunst. Der var intet legat, intet gratiale, uden at hun søgte det; der var ingen mand af formue her i byen, uden at hun enten personlig eller ved udførlige og velskrevne breve anråbte hans godgørenhed; og der eksisterede ingen damekollekt, ingen tombola af strikkede, syede, broderede eller hæklede arbejder, uden at hun forstod at skaffe sig sin part af indtægten. De breve, hun massevis sendte omkring, lod hun besørges af sin datter, den unge, ret smukke og velskabte pige, der trådte ind med hende, just ikke til stor fordel for dennes opdragelse og kvindelige udvikling. Også Johnsen hørte til dem, der havde toldet til denne altid trængende enke, mens hans egne omstændigheder endnu tillod ham det. Senere så han intet til hende, og blev

derfor lidt forundret ved dette uventede besøg og ved den udsøgte stads, hvori hun og datteren lod sig se. På hans spørgsmål, hvorledes det nu gik hende, fortalte hun, at Vorherre omsider havde endt al hendes nød og genvordighed. Hendes mands broder, der havde været skibsreder i Holland, var død, og havde efterladt hele sin store formue til hende og børnene og til en anden broder, han havde her i byen; – og vi kan privat tilføje, at madam Røiter, til trods for hendes stadselige optræden, benyttede denne lykkelige omstændighed med større klogskab og skønsomhed end vor ven Johnsen, da tilfældet forundte ham en lignende gunst.

"Hun sad nu godt i det," vedblev hun, "og var forsørget for sin øvrige tid. Hensigten af hendes besøg var blot, at indhente underretning om en kancellist Vivike, der ønskede at spise ved hendes bord, hans karakter, borgerlige stilling, og om man kunne optage ham i et anstændigt og vel indrettet hus. Der spiste allerede et par unge mennesker hos hende, og hun ville nok have et par til, ikke af trang, som hr. Johnsen vel kunne vide, men for at have noget at tænke på, noget at tage sig af."

Efter at Johnsen havde givet den omspurgte kancellist Vivike det bedste skudsmål, ytrede han med nogle venlige ord sin glæde over den lykkelige forandring, der var foregået i madam Røiters stilling.

"Ja, hr. Johnsen," svarede enken, "De kan tro mig, at jeg også skønner på det, og ved, hvad det det vil sige i vore tider. Men det forekommer mig dog stundom, som om gevinsten ikke er så stor. Jeg tænkte, at jeg nu skulle komme i en fornøjet, sorgfri stilling; men jeg er langt fra så tilfreds nu som før. Dengang havde jeg også mit gode udkomme, skønt på en anden måde og

med lidt ulejlighed. Men så havde jeg igen bestandig så meget at spekulere på, så meget, jeg ville sætte igennem; og enten det lykkedes eller ikke, var jeg dog sysselsat med det. Jeg talte med mange folk, gjorde mange bekendtskaber, og der var så mange, der viste mig deltagelse. De kan tro, det var en stor trøst og opmuntring."

"Men nu trænger De jo ikke til det."

"Det ved jeg nok. Men alligevel – jeg forsikrer Dem, mangen morgen, når jeg står op, undrer jeg mig over, at jeg intet har at sætte igennem, at alting går så glat for mig; og jeg kunne ønske mig mine forrige trange kår tilbage. Man siger, at alle interesserer sig for den formuende; men det er ikke sandt. Alle interesserer sig for den fattige. Ham kan man beklage, man kan vise sit gode hjerte, man kan tale til bedste for ham hos den og den, man kan give sig selv noget at bestille, mens man arbejder for ham. Man kan komme og fortælle, hvad man allerede har udrettet, og tage mod alle de mange taksigelser. Dengang, min datter skulle konfirmeres, henvendte jeg mig skriftligt til tre-fire damer, hvis gode hjerte var mig bekendt. De kom straks op til mig, de holdt møder hos mig, lagde planer og traf aftaler. – Kan du endnu huske det, Eudoxia?"

Disse ord blev henvendt til den unge pige, der fulgte med hende, og der virkelig hed Eudoxia, skønt hendes døbenavn var Dorthe, efter en afdød moster.

"Jo, det husker jeg godt," svarede den unge pige. "Frøken Løvmeier var jo nær ved at gøre mig tosset med alle sine forslag og de mange handsker, strimler og bånd, jeg skulle prøve. Og så var det dog noget sludder, de gav mig. Sjalet var der bestemt gået med."

"Det var det samme," sagde moderen; "det kostede os heller intet, og du så meget net ud, da du stod på gulvet. Ingen grosserers datter behøvede at skamme sig ved din pynt. – De ser således," henvendte hun sig igen til Johnsen, "at vi både blev hjulpet og fandt sysselsættelse i hjælpen. Et årstid derefter gik det os ligedan. Min fødselsdag traf ind, og indtægterne ville ikke forslå til at fejre den, således som jeg hvert år hidtil havde gjort. Jeg kan ikke nægte, at det forekom mig tungt, også for mine børns skyld, der havde glædet sig så meget til den dag. Jeg skrev nu til et par velgørende damer, der ved en anden lejlighed havde stået mig bi –"

"Om hjælp til at fejre Deres fødselsdag?" spurgte Johnsen forundret.

"Ja, jeg måtte jo give det en anden vending, det forstår sig af sig selv. Jeg skrev, at min ældste søn, der fo'r til søs, var kommet hjem fra sin lange rejse, havde lidt skibbrud og udstået så meget, at vi nu så gerne på en tarvelig måde ville højtideligholde hans hjemkomst. Begge de to damer, jeg havde henvendt mig til, kom straks farende op til mig og viste mig den største deltagelse –"

"Men det var nær gået galt," faldt datteren ind. "Christian, der netop kom hjem fra byen, og ikke vidste, at han havde lidt skibbrud, blev nu bestormet af dem med spørgsmål, og gav lutter dumme svar."

"Det kom vi snart ud af," vedblev enken. "Jeg tog ordet for ham, og fortalte hans skibbrud fra først til sidst, så hårene rejste sig på deres hoveder, om at skibet gik fra hverandre i stormen, om en tønde, han frelste sig på, om nogle vilde, som kom til, der var menneskeædere –"

"Ja, du gjorde det rigtignok så godt," afbrød Eudoxia hende med latter, "at Christian til sidst ikke ville høre på dig, men gik ud af stuen."

"Kort og godt," endte madam Røiter sin fortælling, "vi fik samme aften en mængde gode sager sendt ind i huset, og jeg har aldrig fejret min fødselsdag så smukt. Vi havde koldt køkken, punsch, biskop, som jeg selv lod købe til med samt en wienertærte; der var en snes unge mennesker hos os, og der blev danset til ud på natten. – Således gik det mig bestandig dengang. Jeg lagde mig hver aften fornøjet, fordi jeg vidste, at jeg den næste dag havde såt meget et tænke på, at der var så meget, jeg trængte til, og som jeg måtte og skulle skaffe mig. Og således slog jeg mig igennem, uden at enten jeg eller min datter behøvede at sy for folk eller pine os på anden måde for at tjene vort brød."

"Men," indvendte Johnsen meget betænkelig, "jeg kan dog ikke billige, at man anråber andres velgørenhed, for at fejre sin fødselsdag."

"Hvorfor ikke det? Skal den rige vente, til man sidder i den yderste nød? Skal han ikke også gøre noget til sin næstes adspredelse og opmuntring?"

Johnsen vidste ikke straks, hvad han skulle svare hertil, da Crepp blandede sig i samtalen. Vi må forud bemærke, at der ligeså lidt i dennes miner som i hans tanker var det allermindste spor af railleri, men han talte i fuldkommen god tro.

"Jeg har med stor opmærksomhed og fornøjelse," sagde han, "hørt på madamens fortælling. En kone som De må vide, hvad nød og trang vil sige, og jeg er i forvejen forvisset om, at De nu,

da Deres omstændigheder er gode, også vil tænke på Deres næste."

Madam Røiters ansigt erholdt med ét, og inden han havde talt ud, et meget forandret, ikke opmuntrende udtryk. Men han vedblev uforstyrret:

"Det stakkels fruentimmer, til bedste for hvem jeg gerne ville indlægge et godt ord, hører jo rigtignok til den simpleste klasse, og den hjælp, hun trænger til, skal lige så lidt være til et konfirmationssjal som til at højtideligholde hendes fødselsdag. Heller ikke forstår hun at skrive smukke breve til folk, der kan røre dem til medlidenhed. Men hun er yderlig trængende, det kan jeg bevidne. Hendes mand har nu i to år ligget på hospitalet, og hun må både se til ham og sørge for tre umyndige børn. Jeg selv har gjort noget for hende, men det kan ikke forslå. Hvis nu De, højstærede madam! kunne spæde lidt til – De kan tro, det er en god gerning."

"Ja, jeg tvivler ikke," sagde madam Røiter med en iskold mine. "Men når man som jeg sidder enke med fire voksne børn, så er man vel undskyldt."

Med disse ord rejste hun og datteren sig, og gjorde anstalter til at begive sig bort. Fritz fik igen travlt med at hjælpe dem deres tøj på, og blev belønnet med et meget venligt blik af den unge pige, da de tog afsted.

"Jeg tænkte det straks," sagde madam Røiter til sin datter, da de gik ned ad gaden, "at der ville komme noget sådant, dengang han – hvad er det nu han hedder? – inspektøren begyndte at snakke. Og nær havde jeg ladet mig narre til at love ham noget; man bliver altid lidt blød om hjertet, når der tales om umyndige børn. Ingenting gør så god virkning, det følte jeg ofte, da I alle

var vokset til, og man ikke så sjældent spurgte mig, om ikke mine voksne børn kunne gøre noget for mig. Det er en fornuftig indretning i England, at man kan få små børn til leje, endogså krøblinger. – Men det var egentlig en fejl af os, at vi gik op til Johnsen. Han er nu rent kommet til agters, og man kan nok være udsat for, engang at få en anmodning om et lille lån."

"Å, hvor kan du tro det!" sagde Eudoxia. "Inspektøren, der tager sig så meget af ham, som man siger, skal jo være en rig mand."

"Ja, hvem ved, hvordan det hænger sammen med denne inspektør! Jeg har ikke stor tro til det; han har altid levet som en prakker. Engang, da jeg skrev ham til om en understøttelse, sendte han mig to mark."

Men vi vil foreløbig lade madam Røiter og hendes datter styre deres egen kås og igen begive os op i Tornebuskegaden, dog ikke den samme dag, men en uges tid efter, da det just var Fritz' fødselsdag.

På denne højtidelige dag sad Johnsen, Crepp og Fritz om et bord, der var serveret med chokolade og tilbehør. På et andet bord i et hjørne stod det "velkonditionerede eksemplar" af *Schous Forordninger* opstillet ved siden af nogle andre foræringer, dagen havde indbragt. Idet Johnsens øje faldt på Forordningerne, sagde han:

"Ja, Fritz, de bøger vil skaffe dig en del bryderi, men med din flid ikke større, end du kan overkomme. Vejen til det juridiske studium er ikke så tør og trættende som man ofte tror, en god manuduktør kan også lette dig mange vanskeligheder." – Efter et ophold vedblev han: "Ja, havde Johannes nu været her, og

efter bestemmelsen taget sin juridiske eksamen, så kunne han nu have manuduceret dig."

"Det skal vi nok komme ud af," sagde Crepp. "En manuduktør til Fritz får vi nok."

Johnsen var faldet i tanker og sad en stund stille og så ned for sig med et bekymret udtryk.

"Det er dog besynderligt," tog han omsider til orde, "at Johannes slet intet lader høre fra sig! Der går ingen postdag hen, uden at jeg venter et brev fra ham, en underretning om hans opholdssted og hvorledes det går ham. Og nu er over et halvt år forløbet, uden at vi har hørt et ord fra ham!"

Disse ord gjorde også Crepp urolig eller fornyede gamle, ængstelige tanker.

"Bare der ikke er tilstødt ham noget!" udbrød han. "Efter den lange tavshed kan man jo frygte for, det er forbi med ham."

"Nej," svarede Johnsen, "der er noget herinde hos mig, der siger mig, at han lever, at jeg igen vil få ham at se. Men jeg er bange for, at det går ham slet, og at det er af stolthed og selvfølelse, han ikke vil underrette os om det. Det har han måske efter mig, enten man nu vil prise eller fordømme det. – Den stakkels dreng!"

Johnsen var blevet kendelig nedstemt, hvilket igen virkede på de andre i den lille kreds. Et spørgsmål af Crepp til Fritz bragte dog snart ligevægten igen til veje. Det angik en sag, der i disse dage oftere var blevet omhandlet, og som nu snart måtte afgøres. Fritz havde i denne tid erholdt sin første information, og oven i købet en, der betalte sig usædvanlig godt. Den var på to timer daglig, men uheldigvis fra kl. 1-3; den kolliderede altså med hans spisetid hjemme, der var præcis kl. to eller halv to. En

forandring heri var ikke at vente, da Crepp hver søgnedag havde en forretning ude i byen kl. tre. At maden skulle gemmes til ham, og han således hver dag spise alene og opvarmet mad, syntes man ikke om. Der var da ingen anden udvej, end at han måtte spise ude, men hos hvem? Crepp mente, på et spisekvarter, eller efter nutidens talebrug, en restauration, men det fandt ikke Johnsens bifald. Omsider sagde Fritz, men ikke uden at blive lidt rød i hovedet:

"Denne madam Røiter, der var her forleden, talte hun ikke om, at der spiste adskillige unge studenter hos hende?"

"Javist," svarede Johnsen, "det har du jo ret i! Og Vivike skal jo også spise hos hende; så kan vi jo aldrig træffe det bedre, især da jeg ikke kan antage, at hun er dyr."

Resultatet blev da, at Fritz en af de første dage skulle begive sig op til hende og træffe en aftale, hvilket han med største fornøjelse påtog sig, i det håb at få et glimt at se af den smukke Eudoxia.

2. I Nyboder

En eftermiddag midt i januar måned af samme år 1847 kunne man se en simpeltklædt kone gå med hastige skridt fra Grønlandsgade ved Østerport ind i en af gaderne i Nyboder, der er det kvarter af byen – jeg bemærker dette for de udenrigske læsere, i hvis hænder denne fortælling tilfældigvis kan falde – altså det kvarter, hvor marinens tømmermænd, de såkaldte Holmens folk, har faste boliger. Konen gik først ind et sted og skilte sig ved en bylt tøj, hun bar på, men kom straks tilbage og skyndte sig hen til en noget bedre bolig ved siden af. Her standsede hun lidt ved døren, hvorpå der med stive, tydelige bogstaver stod: "P. A. Hellesen, kvartérmand", bankede på og gik ind. Den stue, hun kom ind i, var noget højere og større, men i hovedsagen ikke bedre eller anderledes udstyret end de, man sædvanlig ser i Nyboder. Næst efter en gammel kanapé med blåt, stribet lærredsbetræk bestod dens hovedprydelse af en stor, gammeldags dragkiste, ovenpå hvilken en mængde kopper og nogle kinesiske figurer var opstillet, og bag ved disse en model til et krigsskib. Vinduerne var opfyldt af urtepotter med gyldenlakker, timian og sempervirens, hvilken sidste sjældent mangler i Nyboder, da den nok er god for brændt skade. Blandt disse urtepotter var der én med en blomstrende månedsrose, potten selv omvundet med udklippet papir, hvorpå der stod *Thora Hellesen* og en dato. På væggen hang i glas og ramme nogle gamle kobberstykker, deriblandt Frederik VI til hest, stiv som en gardist, nogle illuminerede tegninger af krigsskibe og et par nytårsvers med pailletter om. Adskillige kuriositeter, som de jævnligt bringes med af sømænd fra deres

rejser, fandtes hist og her, enten ophængt eller hensat. – Stuen var tom, og konen, der ventede lidt, men i øjensynlig uro, kaldte omsider:

"Madam Hellesen! Inger! Inger Marie!"

"Mo'er kommer straks," lød en ung, metalrig, kvindelig stemme fra et sideværelse, og straks efter trådte madam Hellesen ind fra en anden dør, der gik ud til køkkenet.

"Er det dig, Ane!" sagde hun. "Hvad bringer du for godt?"

"Ja, Gud skal vide, om det er godt," svarede Ane betænkelig. "Nu skal du høre. Jeg har i går eftermiddag og i dag hjulpet dem lidt henne hos grosserens med strygning, og så viste husjomfruen mig hvad der stod i aviserne og spurgte, om det ikke angik den mand, jeg kendte og havde talt om. Se her, jeg har bragt avisen med og stukket en knappenål ind ved stedet. Læs hvad der står."

Avertissementet lød således: "Kvartermand Peter Anders Hellesen anmodes om at indfinde sig i Københavns rådstues første sekretariat onsdagen den 17. januar om formiddagen kl. 11."

"Hvad skal det sige!" udbrød madam Hellesen forskrækket. "På rådstuen! Hvad har han dér at bestille?"

"Ja, det er just det, jeg har tænkt på. Bare der ikke er noget galt fat. Der var nu ved nytårstid Christen Olsen heromme; han blev kaldt op, fordi han havde banket en vægter. Og der var Jochumsens kone, hun blev stævnet, fordi hun havde købt ulovligt hittegods. Og der var Nis Gertsens ældste søn, ham havde de mistænkt for at han havde taget noget tovværk på Larsens Plads –"

Konens veltalenhed blev afbrudt af et ungt fruentimmer, der straks ved samtalens begyndelse havde vist sig på dørtrinnet til sideværelset og var blevet stående der. Det var den samme, hvis stemme nylig lød derindefra. Hun var rank og velvoksen, af sund ansigtsfarve, med blå, spillende øjne og lysebrunt hår, der skinnede, så blødt og blankt var det. Om munden var der til andre tider som oftest et lystigt træk, et lille spottende udtryk; men dette var for øjeblikket trængt tilbage, mens hun agtpågivende og tavs hørte til. Hun trådte nu nærmere og sagde til konen:

"Nej, så tror jeg hellere, at fa'er har stjålet kølen, De har lagt derude til det nye linjeskib, og bragt det hjem med sig, uden at vi ved af det."

"Å, nu løber vi om, lille Thora!" svarede konen; "den svære køl – den la'er han nok være at slæbe hjem med sig."

"Jeg tror dog snarere, fa'er kunne gøre det end den ulovlighed, Ane mistænker ham for."

"Det har Thora ret i," sagde moderen; "det må være noget andet, De vil ham på Kammeret."

Ane, der indså, hun havde begået en buk, drejede af. Man talte endnu en stund om denne betænkelige sag, hvorpå hun gik.

Kort efter kom Hellesen hjem, fulgt af sin søn, en dreng på en tolv-tretten år. Han kendte allerede avertissementet og var gal i hovedet over det, eller i grunden urolig, skønt han ville skjule det.

"Men hvad kan det være, mand?" spurgte hans kone.

"Ja, hvad ved jeg! Den hundestejle der" – han mente sønnen – "har måske gjort nogle knuder ude i byen, og så skal jeg have

ulejlighed af det."

"Hvor kan fa'er sige det! Når jeg er på arbejde hele dagen ..."

"Kan det ikke være en eller anden, der har penge til gode hos dig?" faldt moderen ind.

"Hm! – ja sådanne har jeg jo nok. Men det kommer nok ikke rådstuen ved."

"Eller har du ikke haft klammeri med nogen?"

"Sludder! Plejer jeg van at yppe klammeri med folk? Nej det må være noget andet, jeg ved ikke hvad. Men gid det var ad Helvede til, og rådstuen med."

"Å, den hele historie er vel ikke så farlig," mente nu Thora. "Man bliver jo kaldt op på Kammeret for et godt ord. Faster måtte engang betale mulkt, fordi en urtepotte stod i åbent vindue."

"Måtte hun? Ja så kanske har I gjort det samme med de kålstokke, I har stående derhenne."

"Nej, det har vi nok ikke. Niels har jo gjort et tralværk i vinduet; så kan de ikke falde ud. Men jeg mener kun, at det er vel heller ikke stort andet de vil dig."

Hellesen var af samme mening, eller lod som han var det. For det var tydeligt nok. At avertissementet havde virket på ham som et stærkt medikament, der roder op i alle legemets gamle svagheder, og at han, mens han sad stille og så mut hen for sig, mønstrede sit foregående liv, for at finde ud af, hvor man kunne "tage et tag i ham". Han endte med at rejse sig og med en drøj ed forsikre, at de penneslikkere deroppe skulle finde deres mand i ham, hvis de kom ham for nær ind på livet.

Den følgende dag gik Hellesen først på Holmen, og derfra, efter indhentet permission, op på rådstuen. I hans hjem var

imidlertid kone og datter i urolig spænding og utålmodige, da det gik over den tid, man antog, han måtte være tilbage. En og anden nabomo'er kom ind og gjorde sig et ærinde; for denne indstævning havde gjort en ikke ringe sensation i nabolaget og givet anledning til en mængde gisninger.

Omsider kom da Hellesen hjem. Han var bleg, da han trådte ind i stuen, og hans gang usikker. Uden at mæle et ord kastede han hatten på bordet og satte sig hen i kanapeen med hænderne i bukselommerne og med benene strakt ud fra hinanden – for øvrigt hans yndlingsmanér at sidde og stå på.

"Nå, Anders, hvad var det så?" spurgte hans kone med hemmelig ængstelighed.

"Hvad det var – ja, hvad tror du? Hvad tror I, børn? – Thora, giv mig en dram ... jeg kan ikke samle mine tanker."

Han fik drammen, satte den til livs, og med den syntes de slappe livsånder at komme sig igen. Han foldede hænderne og sagde:

"Ja, vel er Vorherres veje underlige. Det er som ordsproget siger: Vorherre sidder øverlig og ser nederlig – og vi må neje os til albuen hellere end knurre, som det undertiden stikker os. – Hør nu, børn! så skal jeg fortælle. Jeg var deroppe. Jeg kom først ind i en storstue, hvor jeg skulle vente, og hvor kæltringer og honnette folk stod mellem hinanden som flæsk og tør sild på Proviantgården; og så kom min tur, jeg stak min skrå i lommen og gik ind. Der sad nu en assessor ved et langt bord med nogle skrivere. Han så skarpt på mig, ligesom han ret ville tage kende af mig, og så sa'e han: Er De kvartermand Hellesen? – Jo, Deres Velbårenhed! Kvartermand i Hans Majestæt kongens tjeneste, og hidtil bekendt som en ærlig og redelig mand. – Det svarede

jeg, børn; for jeg kan ikke fragå, at jeg var lidt gal i parykken, og tænkte, det var bedst, straks at vise ham, jeg havde fingre på skaftet. – Så spurgte han videre: Er De i familie med en skibsreder Røiter i Amsterdam? – Det ved den alvidende Gud jeg er; jeg er hans halvbroder, Deres Velbårenhed. – Så må jeg først meddele Dem, tog assessoren igen til orde, at den mand er død –"

"Er han død? Er den gamle Røiter død?" afbrød moder og datter fortællingen.

"Vel er han død, børn! Og uden tvivl salig hist oppe. Vi skal alle den vej, så det nytter til intet at lamentere. – Hør nu videre. – Han har efterladt, vedblev assessoren, et testamente, og derefter er De arving til hans halve formue."

"Er *du*, mand? Men du er jo kun hans halvbroder."

"Men han har illigevel ladet mig gå halvt i arv. Der var kun to, der kunne være tale om, vi og så hans fuldbroders enke. Hende har han nok aldrig haft et godt øje til. Og så har han sagtens tænkt, det var bedst, hun og vi delte. Og det vil nu ske. Ser du, lille mutter, allerførst kommer der på vor part sådan en bagatel af en 30.000 rigsdaler."

"30.000 rigsdaler!" korsede madam Hellesen sig.

"Nej, fa'er!" faldt Thora ind med en leende mine, "nu står du nok og trykker almanakker."

"Tror du, min pige? Skal jeg vise dig sort på hvidt for det? Se her, hvad assessoren har givet mig beskrevet. Og pas nu på, børn! Det er endda ikke gjort med det."

"Ikke gjort med det?" sagde Thora. "Når man ser ret til, har fa'er sine bedste trumfer tilbage."

"Nej, men så meget er dog vist, at når der først er redelighed på alting derovre, kan det nok flaske sig sådan, at vi får hælvten så meget til."

"Hælvten til! Men, fa'er, hvad sagde du da, dengang assessoren fortalte dig om al den herlighed? Du gjorde nok store øjne!"

"Ja, mand," føjede hans kone til. "Blev du ikke forskrækket over en så stor, uventet lykke?"

"Sandt at sige, børn, blev jeg lidt altereret; det skal jeg aldrig fragå. Men så betænkte jeg, hvad man siger for et gammelt ord: "Lykken skal man tage dristig på og ikke frygte" – og så kan jeg ikke sige andet, end at jeg skåede mig ret godt Note 4)."

Denne uventede og glædelige efterretning frembragte, som man kan begribe, et stærkt røre såvel i huset som i hele kvarteret. Inden en time var gået, var den bekendt hos naboer og genboer, og døren stod ikke et øjeblik stille for de mange lykønskninger, der strømmede ind.

Læseren vil nu forstå, at den medarving, madam Røiter omtalte ved sit besøg hos Johnsen, var netop kvartermand Hellesen. Men vi kunne tilføje, at hun ved flere lejligheder ikke utydeligt lod sig forlyde med, at der var sket hende og hendes børn stor uret, at de burde have arvet enten det hele eller dog største parten af det, men dette hindrede hende ikke i at vise sig meget opmærksom og forekommende mod Hellesens. Hidtil havde hun holdt sig fra dem, fordi hun, som hun sagde, med den bedste vilje ikke forstod sig på at omgås nybodersfolk. Nu derimod havde hun, som man snart vil få at se, sine aparte grunde til at nærme sig dem; og den fælles arv var jo også et nyt bindemiddel imellem dem. Hellesen havde samme dag, da han

fik efterretningen, været oppe hos hende og gjort hende bekendt med den uventede lykke. Næste dag aflagde hun og Eudoxia et besøg hos ham, og gentog dette et par gange senere. Længere hen, da den omtalte, første part af arven var blevet dem udbetalt og af hende og Hellesen anbragt på bedste måde, tog hun – det var dengang midten af marts måned – i fuld stads derud, ledsaget som sædvanligt af sin datter. Efter nogle omsvøb rykkede hun frem med hensigten af sit komme. Den kære Thora, ytrede hun, kunne nu, med den formue, hun havde at vente, gøre andre fordringer end hidtil. Et så indgetogent liv under forhold, der ikke gav hende lejlighed til at uddanne sig og få rigtig pli på sig, kunne hun, oprigtig talt, ikke billige. – "Jeg har nu et forslag at gøre Dem, kære svoger," vedblev hun; "et velment forslag, der måske for mig kan have sine betænkeligheder, men disse vil jeg af hensyn til Dem overse. De skal lade Thora komme i huset hos mig – hvis der behøves en ringe godtgørelse for det, da enes vi nok om det. Hos mig kan hun, uden at rose mig selv, lære en del og uddanne sig til at indtage en for hende passende stilling i verden. En og anden kundskab, hun mangler, kan hun erhverve sig; i det finere håndarbejde kan hun få anvisning, og således fremdeles. Det var mit forslag; hvad synes De nu om det?"

Hellesen var en ganske fornuftig mand, der selv allerede havde tænkt på, at der under de nuværende omstændigheder burde gøres noget for hans datter, der var hans kæreste barn. Men han selv agtede ikke at foretage nogen forandring i sin levevis; han ville beholde sin post på Holmen og forblive der hvor han boede – "for ikke at komme ud af sine gamle folder", som han udtrykte sig. Det var ham da ganske velkomment, at

der tilbød sig en lejlighed til at skaffe Thora lidt bedre omgang og en håndsrækning i et og andet, hun kunne trænge til. Madam Røiter havde han vel ikke meget til overs for, men anså hende dog for en klog kone, der havde lært noget. I alt fald, mente han, kunne hans datter i hendes hus få bedre skik på sig end i hans eget. Han og hans kone – hun var i almindelighed af sin mands mening – gik da gerne ind på det forslag, der blev gjort dem. Thora selv var noget tvivlrådig og vad om betænkningstid. Dette fandt madam Røiter meget fornuftigt, men forsikrede med det samme, at de ellers nok skulle komme ud af det med hinanden, at hun altid havde sat megen pris på sin lille Thora, og at denne i Eudoxia ville finde en jævnårig veninde, der skulle være for hende som en søster.

Da hun og datteren var gået, slog madam Hellesen hænderne sammen. "Nej, som hun og pigebarnet var klædt! Det var jo som om man kunne se en admiralsfrue, når hun er til barnedåb!"

"Ja, man kan mærke, det har været hårdt vejr i nat," sagde Thora spottende; "skarnet er fløjet op i højsædet."

"Nå, nå, Thora!" afbrød faderen hende; "tand for tunge, min pige! Til skarnet hører hun just ikke. Men sandt er det, at hun var majet ud både med vore egne og fremmede flag. – Men sig nu din mening. Har du lyst at tage til hende?"

"Ja, jeg kan lige så gerne springe som krybe i'et. Når fa'er og mo'er synes det, så kan jeg jo prøve på det."

Otte dage derefter forlod Thora sine forældres hus i Nyboder og drog ind til madam Røiter, der imidlertid havde lejet sig en større og bedre etage midt i byen, og udstafferet den på det bedste med nye møbler, nye, røde morinsgardiner og hvad der ellers hørte til.

Den dag, Thora havde forladt sit hjem, sagde madam Hellesen om aftenen til sin mand: "Jeg er ret nysgerrig efter at vide, hvordan hun vil skikke sig, når hun kommer ud blandt folk."

"Hun? Vi har opdraget hende sådan, at hun kan skikke sig, om det så var hos en excellence."

"Men jeg er dog bange for, hun er for meget vant til at sige sin mening rent ud."

"Skader ikke, lille kone! Man skal tale rent ud af posen; det ser folk helst."

Hans kone slog sig til ro i sin ægtefælles mening. Vi, der har set os lidt mere om i verden, finder det måske tvivlsomt, om folk just ser helst, at man taler rent ud af posen.

Vi har i det foregående gjort bekendtskab med tre familier, der uventet og ved arv kom i en bedre stilling. For den stakkels Johnsen var arven en ulykke, der forrykkede ham fra hans hele livsbane; og desværre havde han sig selv at takke derfor. De andre to familier tog sagen klogere; men jeg ved nu ikke, hvem man vil give fortrinnet, enten madam Røiter, der uden at øde sin kapital søgte at forbedre sin stilling, gøre sig livet behageligere og omgive sig og sine med noget af den formuendes glans, eller kvartermand Hellesen, der levede nu som før, ved sit vante arbejde, med sine vante omgivelser, og næppe anskaffede sig en anden vest, fordi han var blevet rigere,

3. Madam Røiters hus

Som nylig anført har Thora Hellesen allerede gjort sit indtog i det nye opholdssted. Hun ankom en formiddag, ledsaget af sin moder, der bar en håndkurv med noget af hendes tøj, og et par folk derudefra, der med stor omhyggelighed og tilbørligt langsomt transporterede hendes kommode; selv bar hun en firkantet sammenlagt, temmelig stor bylt eller pakke med forskellige sager – til Eudoxias store forbavselse; for den ville hun da for ingen pris bære over gaden ved højlys dag. Også Thoras påklædning ved ankomsten var meget simplere end Eudoxia kunne finde sig i. "Det undrer mig kun," hviskede hun til sin moder, "at hun kommer med hat på og ikke med bart hoved." Men hatten var rigtignok derefter og mindst syv år tilbage i mode.

– Nyboderfolkene blev imidlertid modtaget med største artighed. Man førte dem allerførst ind i det smukke, lille værelse, Thora skulle have sammen med Eudoxia, og lod ligeledes hendes forskellige sager bringe derind. Såvel dette værelse som hele den øvrige lejlighed, de nye møbler, spejle, gardiner og bordtæpper blev meget beundret af madam Hellesen, der mere end én gang ytrede, at hendes datter fik det som en prinsesse.

De nærmest følgende dage gik nu hen med at overveje og indbyrdes aftale, hvad der skulle gøres for den nyoptagne gæst. Først og fremmest måtte hendes klædedragt reformeres; som hun nu gik klædt, mente Eudoxia, kunne man ikke være bekendt at lade sig se med hende. Hun skulle altså anskaffe sig en ny hat, en mantille eller et sjal osv. osv. Men i alt dette stødte

man på uventede vanskeligheder. Thora syntes slet ikke om "at skabe sig som en hejdukke". Da Eudoxia viste hende en silkehat med fjer og blomster, hun netop havde fået hjem, og spurgte, hvordan hun syntes, den klædte hende, svarede Thora: "Jo, når du lægger bjælder til, ser du akkurat ud som en kanehest" – og en lignende hat havde man netop ønsket hun skulle anskaffe sig! Det var da med nød man fik hende overtalt til en smuk, fin stråhat med nogle moderne bånd. En silkemantille afslog hun aldeles. "Jeg river det spindelvæv itu, når jeg går med det," påstod hun. Det blev da ved et sjal.

Dernæst skulle man tænke på, hvad der kunne gøres for den unge piges lærdom og uddannelse. Men også denne sag havde sine vanskeligheder. Eudoxia, der skulle være hendes mønster og forbillede, havde i virkeligheden aldeles intet lært, hun kunne pjatte med, når andre pjattede. Thora skrev både smukkere og korrektere end hun. Man vidste ikke ret selv, hvad der skulle bibringes hende. At tage en lærer til en så stor pige, gik jo ikke an, mente madam Røiter. Enden blev da, at lærdommen for det første blev stillet i bero, og man holdt sig foreløbig kun til uddannelsen, dvs. man antog en jomfru, der var "så mageløs ferm i al slags syning", og der nu en times tid daglig skulle undervise hende i de mysterier, der endnu ikke var trængt ind blandt den kvindelige del af Holmens faste stok. Stramajarbejder og "at sy med perler" udgjorde, så vidt os bekendt, vigtige poster i bemeldte uddannelse.

Blandt madam Røiters fire børn har vi hidtil kun gjort bekendtskab med datteren; de tre andre var sønner, og to af disse, der var i lære, den ene hos en tømrer i Helsingør, sås sjældent hjemme, hvorimod den tredje, der tillige var den

ældste, Christian, om hvem vi har hørt, at han fo'r til søs, just i denne tid var kommet tilbage fra en rejse og boede hos moderen. Han kunne være en 21 år gammel, var en skikkelig fyr, men ikke meget kløgtig, og desuden lidt dvask eller sløv. Denne Christian var på grund af den livsstilling, han tidligt blev ført ind på, allerede som dreng kommet meget til Hellesens i Nyboder, og havde bestandig fattet større godhed for Thora. Forrige år, da han med en liden fortjeneste kom hjem fra sin lange rejse, talte han med sin moder om, at han nok havde lyst at fri til hende. Men hun rådede ham meget derfra. "Du har ingenting, og hun har ingenting. Hvad kan det føre til? I det højeste kan du måske blive tømmermand på Holmen og komme til at bo i Timiansgaden eller en anden gade derude og leve lige så usselt som mange er nødt til." Det var hendes mening dengang. Men nu havde jo omstændighederne forandret sig. Nu kunne hun ikke ønske sig et bedre eller mere passende parti for sin søn end dette. Spørgsmålet var kun, om Thora var villig til det, og dette måtte hun rigtignok, efter hvad hun havde bemærket, når de to unge mennesker var sammen, næstendels betvivle. Dog antog hun, at Thoras ulyst, skønt hun jo kendte hende som krakilsk, ikke var større end at den kunne overvindes. Det var af denne, og ene og alene af denne grund, at den kloge kone søgte at få "den kære Thora" i huset hos sig. Var hun først der, mente hun, så skulle det nok lykkes, ved fornuftige forestillinger at bestemme hende.

Thora havde i grunden ikke så meget mod Christian; ja det kan nok være, at hun fandt mere behag i ham eller kunne lettere omgås ham end familiens to kvindelige medlemmer. Men denne unge, livlige pige, i hvis karakter der lå en ualmindelig

energi, følte sig alt for meget over den sendrægtige, ordknappe fætter (for hun måtte nu kalde ham fætter og madam Røiter tante), og følgen deraf var, at hun fra den tid hun var kun halvvoksen havde vænnet sig til at trække ham op eller gøre sig lystig over ham. Denne vane kunne hun ikke slippe, lige så lidt nu i hans moders hus som forhen i hendes eget hjem. Var de sammen, da bestod gerne deres underholdning i, at han brummede og surmulede. Hun lo ham ud. En dag, da han trådte ind i stuen, hvor hun var, sagde hun: "Jeg kan se på dig, at du i formiddag har haft arbejde på pladsen."

"Det har jeg også. Jeg måtte give kaptajnen en håndsrækning, da han havde så travlt."

"Ja, det kan kendes på dig."

"Det er intet under – når man må tumle sig så meget snart i lasten, snart på dækket. Men der er ingen skam i, at det kendes på én."

"Tværtimod – beg og tjære er bådsmands ære. Men derfor kunne du gerne vaske dine hænder."

"Lad nu de drillerier fare, Thora. Svar mig hellere på hvad jeg talte med dig om i går aftes."

"Det har jeg allerede svaret dig på."

"Hm – men jeg bad dig dog betænke dig lidt."

"Det har jeg gjort, men det hjalp ikke. Jeg kan ikke lide kæresteriet. Man gives sammen med hænderne, og løber fra hinanden med fødderne."

"Å snak! Det kan du nok begribe, Thora, at jeg ikke ville løbe fra dig."

"Men du kan nok begribe, at det ville jeg gøre."

Madam Røiter, der i det næste værelse havde hørt på denne samtale, tillagde vel ikke sådanne drillerier stor betydning, men ønskede dog, at de ikke skulle komme for dybt i teksten og måske fordærve sagen for hende. Hun trådte da ind og gav Christian et vink, at han skulle gå. Hendes hensigt var at gøre selv et forsøg og foreløbig lodde farvandet. Men hun var alt for snu og beregnende til at gå uden omsvøb lige løs på sagen.

"Jeg har ret haft lyst til at rådføre mig med dig, Thora!" begyndte hun, idet hun tog plads ved siden af hende. "Du ved, at min søn Henning er hos en tømrer i Helsingør, og nu, da jeg jo har bedre råd at sørge for mine børn, opstår det spørgsmål, om jeg skulle lade ham blive ved at gå den vej, eller vælge en anden. Hvad råder du mig til?"

"Lad ham kun blive ved det. Ordsproget siger jo, at for en tømmermand er der intet øl for dyrt om sommeren, og ingen skorpe for hård om vinteren."

"Ja, den vej har vel sine ulejligheder, ligesom alt hvad man vælger. Men nu, da der bygges så meget, kunne en tømrers levebrød dog måske være bedre, selv om vinteren. Men forresten ligger Christian mig mere på hjertet, da han er ældre, og ikke har så mange år at give bort. Ved du, hvad jeg har betænkt med hensyn til ham? Han skal tage styrmands–eksamen –"

"Christian? Gud hjælpe det fartøj, han kommer til at regere!"

"Ja, han må skaffe sig de nødvendige kundskaber til det; af den grund læser man jo til en eksamen. Der er mange, der har taget den, som ikke stod over ham hverken i hoved eller i kundskaber. – Når nu det var vel overstået, så skulle man se til at skaffe ham sit eget skib, således at han enten kunne befragte

det selv eller tage fragt for andre. Derved kunne han komme hurtigt til velstand, han kunne gifte sig, og hvis lykken var ham så god, at han fik en munter og rask kone, der ikke var forknyt af sig, da kunne hun gøre mangen smuk sommerrejse med ham på hans fartøj. Det kunne ret være noget for dig, kære Thora! Christian har, som du ved, længe haft et godt øje til dig. – Hvad synes du nu om den plan?"

"Jeg synes godt om den, når bare jeg må være udenfor."

"Ih, passiar! det er ikke dit alvor. Men du gør ret i at bruge din eftertanke. Det er en alvorlig sag, hvor man ikke således straks kan gribe til."

Videre ville madam Røiter ikke gå denne gang, enten hun ikke fandt øjeblikket gunstigt eller af andre grunde. Eudoxia kom kort efter ind og fortalte, at der var en herre derinde, der havde meldt sig efter avertissementet. Mens hendes moder går ind og taler med herren, kunne vi med få ord oplyse anledningen til hans besøg og hvad der mentes ved "avertissementet".

Dengang madam Røiter ytrede for Johnsen, at det ofte syntes hende, hun befandt sig bedre den tid hun måtte leve af milde gaver, og blandt andet anførte, at hun dengang "talte med mange smukke folk og gjorde mange bekendtskaber", da lå der en lille melankolsk erkendelse til grund for denne ytring. For det var sandt, de samme velgørende damer af de bedste familier, der søgte hende eller var til rede for hende, når hun trængte til deres hjælp, de havde nu, da hun var formuende, intet mere at skaffe med hende og anså bekendtskabet for sluttet. Et par forsøg, hun i den anledning havde gjort, gav hende en ydmygende, mere end tilstrækkelig overbevisning om

dette. Altså, med en formue, der satte hende i stand til at gøre et smukt hus, måtte hun tilstå, at hun stod ensommere og mere forladt i verden end forhen. Smukke værelser, møbler, fin og moderne pynt i klæder, hvad glæde har man af alt dette, når der ingen er, der beundrer det? Jeg tror, at den bitre følelse, dette vakte hos madam Røiter, er ikke så ualmindelig hos fruentimmer af noget simpel ekstraktion, der komme til rigdom uden at komme til anseelse. De gør alt med, hvad fine folk plejer, men finder sig altid lige fjernet fra dem. Dette er måske grunden til, at de – hvad erfaringen giver – så ofte besøger teatret på dets dyreste pladser, for dog at sikre sig ét sted, hvor de kan komme i godt selskab og med det samme lade deres pynt beundre og måske knytte en samtale med en hossiddende.

Madam Røiter var, som alt bemærket, en entreprenant dame; hun spekulerede så længe, indtil hun troede at have udfundet et middel, hvorved hun kunne stille sig noget heldigere. Hun lod et avertissement rykke ind i Adresse-Avisen, at nogle ugifte embedsmænd og studerende kunne ved hendes bord erholde to retter "kraftig og veltillavet" middagsmad for en moderat betaling. Fik hun denne idé sat i gang, da ville hun allerede derved komme i berøring med en del dannede herrer af de bedre familier, og dette kunne igen lede til videre forbindelser. Om hun havde andre, hemmelige grunde til at etablere et sluttet bord, ved jeg ikke så bestemt, men skulle dog næsten tro, at hverken hun eller Eudoxia ville have meget imod, om en af middagsgæsterne en smuk dag præsenterede sig som frier til den sidstnævnte.

Fjorten dage efter at dette avertissement havde stået et par gange i aviserne kunne madam Røiter allerede begynde sin middags–spisning med fire herrer, der havde meldt sig, en ung studerende og tre ældre embedsmænd. Da hun selv holdt af at leve godt og ikke behøvede at se på fordelen, var alle disse meget tilfredse med hendes bord. Hun havde også grund til at være tilfreds med valget af sine bordgæster, med mindre hun virkelig skulle have planer med hensyn til sin datter; for hvad dette angik, da fik hun snart ud, at studenten allerede var forlovet, og at de to andre herrer ikke længere tænkte på en sådan lykke, den ene fordi han følte sig for gammel til det, den anden på grund af en tidligere forbindelse, der var faldet uheldigt ud. Kun den fjerde og sidstoptagne stod til tjeneste, ja syntes endog at vise Eudoxia megen opmærksomhed. Men han var ulykkeligvis en lille, temmelig styg og underligt udseende patron. Eudoxia erklærede bestemt, at et sådant lille uhyre kunne hun aldrig række sin hånd. Forresten sad han godt inde og havde et embede med gode indkomster. – At der senere meldte sig endnu en bordgæst, den forhen omtalte kancellist Vivike, er allerede berørt, ligesom også, at Johnsens plejesøn Fritz ville følge hans eksempel.

En formiddag i en af de første dage af juni måned sad madam Røiter og hendes datter i deres stadselige dagligstue og syede, da Thora kom ind med den efterretning, "at der var en herre derude, der ville tale med tante", hvortil denne svarede, at hun skulle lade ham komme ind.

"Når Thora siger, der er en herre derude," bemærkede Eudoxia, da hun og moderen var alene, "tør jeg vædde med, at

det er en skraldemand. I går sagde hun det samme, og så var det en smedesvend med en regning."

Døren gik op, og der trådte virkelig en herre ind, og oven i købet en fin, ung og smuk herre, med andre ord vor unge ven Fritz. Eudoxia var meget fornøjet over denne visit, hendes moder vel også, dog ikke uden en hemmelig frygt for, at han kunne overbringe et brev fra den gamle Johnsen med en eller anden generende anmodning i. Men des behageligere blev hun overrasket, da hun hørte anledningen til hans besøg. "Det kunne der da intet være i vejen for; det var just hendes ønske, at se velopdragne, unge mennesker af god familie ved sit bord. Og han kunne begynde om det så var den dag i morgen." Da nu også betalingen var meget moderat, så fik Fritz denne sag snart afgjort, men han blev dog siddende endnu en times tid og passiarede. Såvel han som damerne syntes at befinde sig meget vel i hinandens selskab.

Et par dage efter begyndte Fritz at spise der, og fandt sig snart, allerede ved nyhedens interesse, der virker så stærkt ind på ungdommen, meget indtaget af bordselskabet. Han havde også for en del grund til det, da de andre herrer var vakre og dannede mænd, der kom ham i møde med megen velvilje. Underholdningen var i almindelighed livlig og fik i hans øjne forhøjet interesse ved at også madam Røiter og Eudoxia jævnligt tog del den. Thora var for det meste tavs ved bordet, noget trykket af samtalernes indhold, der enten var hende fremmed eller, som hun antog, lå over hendes horisont. Tale med hen i vejret, som Eudoxia ikke var bange for, formåede hun ikke. Men hun viste sig så meget mere hjælpsom og utrættelig i at stå madam Røiter bi under omsorgen for gæsterne.

Lidt længere hen blev Fritz gerne endnu en times tid efter bordet og passiarede med værtinden og hendes datter. Undertiden ledsagede han dem ud i et eller andet ærinde og vel endog på en spadseretur uden for porten. Damerne var meget glade ved at have en kavaler med ved en sådan lejlighed og søgte at gøre ham ære ved at iføre sig deres bedste pynt. Han selv, ikke synderlig vant til at omgås unge fruentimmer, var meget lykkelig ved den opmærksomhed, der vistes ham af Eudoxia. Hun var ganske vist en tækkelig pige, der ved en fordelagtig påklædning forstod at hæve sin figur. Men også hendes konversation fandt han megen behag i. For Crepp, der imellemstunder var hans fortrolige, ytrede han således engang, "at hun var en meget dannet og forstandig pige, der havde sans for så mange ting, og gik så hurtigt ind på, hvad man meddelte hende." Det varede da heller ikke længe inden han var på gode veje til at blive alvorligt forelsket i hende.

Eudoxia, der delte med alle unge piger en utydelig forestilling om en forlovelses lykke og behagelighed, var ingenlunde ufølsom for det indtryk, hun tydeligt nok havde gjort på deres nye bekendtskab. Men da hun var af en koldere natur og måske havde arvet lidt af moderens beregning, så tog hun forholdet besindigere. Hertil er jo et ungt fruentimmer allerede henvist ved den nødvendighed, hun er i, at måtte vente, til man kommer. – Thora fandt ikke så stort behag i vor unge ven. Han var hende for blød, måske mest på grund af de nuværende omstændigheder; thi for en tredje person tager man sig just ikke så særdeles godt ud som kurmager og tilbeder.

En dag sagde Eudoxia til Thora: "Synes dig ikke, at Fritz Johnsen er et net menneske?"

"Å jo, når han kun ikke havde ben som grev Moltkes hane."

"Hvad skal det sige?"

"Det skal sige, at hans ben ligger i strid med storkene."

"Ja, jeg er lige nær. Jeg forstår ikke dine evige sprikworter."

– Ja; disse "sprikworter"! Dem ville madam Røiter gerne udrydde hos Thora; for hun var hemmeligt i frygt for, at denne kunne engang ved bordet lade en af de drøjeste løbe af stablen, til stor forskrækkelse for hendes bordgæster. Men Thora var kort for hovedet; hun tålte ikke ret megen tilrettevisning, og med ét kunne hun heller ikke vænne sig af med dem. Hun var vokset op med dem. Alle hine mundheld og symbolske talemåder, hvorpå vort sprog er så rigt, har endnu bestandig et fredet hjem i Nyboder; det tørre lune og sarkasmen giver sig luft igennem dem, og når talen ikke erholder eftertryk ved en ed, så sker det ved et af hine korte, energiske mundheld. Kendte man Thora personligt, da ville man indrømme, at de var et nødvendigt udtryk for hendes væsen, for hendes friske, ligesom utæmmede natur. Var et af dem faldet hende ind, da kunne hun ikke holde det tilbage, det måtte frem, skønt det ofte var bedre, om det var usagt. Engang da Christian, hos hvem der ikke sjældent kom noget utilfreds eller misfornøjet til syne, brummede over, at der ikke var sat blanke knapper i en forresten meget smuk kjole, madam Røiter havde ladet sy til ham, udbrød Thora: "Ja, der er altid ben i hans part, om man så gav ham et stykke af lungen." Men denne bemærkning i hendes mund tog den stakkels fyr sig meget nær. En anden gang, da hun stod i vinduet med Eudoxia og Fritz, og en elegant wienervogn kom forbi, hvori der ikke sad andre end et

simpeltklædt bondefruentimmer, sagde Thora: "Det stikker af som en lus på en fløjlskrave."

"Gud, Thora!" udbrød Eudoxia forskrækket.

"Hvad er der nu galt?" spurgte hun.

Men da også Fritz så forlegen ned for sig, begyndte hun dog at tro, at noget måtte være galt, og gik ind.

Vi kunne gerne ved skildringen af denne unge pige og den gamle Hellesen have pyntet lidt på dem, gjort dem mindre ugenerte, tillagt dem en portion følsomhed eller lignende egenskaber, der ville være lige så stridende mod deres virkelige – for nyboderfolk er ikke følsomme; de spotter sligt hos andre og frygter igen for andres spot. Men vi er af den mening, at en digter, der vil skildre sine medmennesker, har et stort ansvar for Vorherre, når han forkvakler hans skabninger. – Hvad forresten Thora angår, da trøster vi os til, at læseren, når han har lært hende nærmere at kende, ikke skal fortryde bekendtskabet.

4. Johannes Johnsen

I Tornebuskegaden sad en eftermiddag i denne tid den gamle Johnsen ved sit skrivebord og Crepp i en lænestol, begge ivrigt læsende i nogle af de sidst udkomne dagblade. Crepp plejede meget flittigt at studere disse, dog ikke i egenskab af politiker; mangen artikel, der mere eller mindre fjendtlig drog til felts mod statsmagten, skaffede ham tværtimod ikke så få betænkeligheder. Men andre artikler igen, hin tid frembragte, og hvis hensigt var at afhjælpe mangler i kommunen, fremme oplysning eller deslige, interesserede ham så meget desmere. Man vil måske endnu erindre, at i de dage havde de skrivende en mærkelig færdighed i at vælge pikante, opsigtvækkende titler til disse og lignende opsatser. En overskrift, der f. eks. lød: "Må vi ikke skamme os?" elektriserede allerede læseren, inden man kendte artiklens indhold og vidste hvad talen var om. Sådanne artikler med deslige overskrifter var Crepp en stor gæk efter – som sagt, når han kun som rolig, fredelig borger og med sit konservative temperament ikke syntes, at man gik for nær ind på regeringen. Der var især en blad–artikel – eller kanske det var en særskilt udkommet brochure – som han havde meget tilovers for og ofte citerede. Dens titel var: "Hvor skal jeg sætte min søn i skole?" Uagtet han selv var barnløs, interesserede han sig meget for ungdommens opdragelse, måske i følelsen af, at hans egen havde været mangelfuld.

Johnsen blev mest fængslet af det politiske element i bladene, af kampen mod magthaverne, af den begyndende stræben efter en friere forfatning. Hans studium af de gamle, hans begejstring for republikkens tider hos grækerne og romerne

bidrog vel meget til denne retning; men opposition og modstand mod det forældede lå dog også i hans natur. Dog må dette forstås med en lille indskrænkning: han opponerede kun indenfor sine fire vægge. Alle hans planer med at ville træde offentligt frem som forfægter af visse frihedsideer strandede totalt på hans ubestemthed, hans umulighed i at kunne bringe noget til slutning eller få det således fuldendt og afrundet, som han anså for nødvendigt.

Crepp kunne i det politiske gebet ingen veje komme med ham. I sit daglige forhold til Crepp var Johnsen ikke ganske fri for filologisk eller lærd hovmod, der rigtignok idelig blev krydset af hans godmodighed og den agtelse, han nærede for sin ulærde vens praktiske talent, men altid kom frem igen, når talen faldt på materier. Som han antog at være ret egentlig hjemme i. Dog lod Crepp sig ikke gå på. "Frihed, således som dette ord ofte tages af de ultraliberale," sagde han under en af deres disputter, "synes mig ikke mulig i en stat, efter den idé jeg har derom. For at nyde en sådan frihed må man gå til de vilde i Nordamerika eller blive fribytter. I en stat må enhver opgive en part af sin frihed, for at alles kan bestå. Men styres landet af en billigttænkende og retfærdig hersker, så ser jeg heller ingen fare for den enkelte."

"Om jeg også ville indrømme dette," svarede Johnsen, "hvad hjælper det? Ved De, hvad Cicero siger? og slige dygtige statsmænd blandt de gamle er det just man skal agte på. Se her, skal jeg vise Dem stedet. Han taler om *servitus* og bemærker: "*In qua etiam si non sit molestus dominus, tamen est miserrinum, posse, si velit,*" – hvilket er udlagt på dansk: "Om også herskeren" – ja, *dominus* kan på dette sted godt oversættes ved den absolutte

magthaver, suverænen – "om også suverænen ikke tyranniserer" – således giver jeg *molestus esse*, og det er uden spørgsmål den rigtigste version – "så er det dog sorgfuldt ..." nej, *miserrinum* betyder mere, det betyder en jammer, en ulykke; altså: "så er det dog en stor ulykke, at han kan tyrannisere, når hans hu står dertil." Disse ord træffer hovedet på sømmet; thi det er fordelen af en republik eller en konstitutionel forfatning, at alles rettigheder er bestemte og alles magt begrænset."

Crepp havde imidlertid slået sig til ro på en stol og tålmodigt hørt til; han vidste af erfaring, at det tog tid op, når Johnsen skulle oversætte et sted hos de gamle, og at det varede længe, inden han fik en oversættelse i stand, han selv var fornøjet med. For at sige sandheden, gjorde den skrupuløse overlærer vanskeligheder hvor der ingen var. Nu tog Crepp igen til orde.

"Ja, republikker – men eftersom man nu for tiden taler og skriver så meget om dem, så synes det mig, at man i disse undertiden tyranniseres både af folket og af de styrende. Dengang Holland var republik, kaldte man almuen for Jan Hagel og de regerende for Jan Dunder. Hvad tordenen og lynilden forskånede, det blev til sidst ødelagt af haglen. I det mindste har jeg altid forstået disse to spotnavne således. Og det er nok ikke så sjældent gået til på den måde i republikkerne."

Johnsen blev noget overrasket ved denne bemærkning. "Ja, hos de gamle," sagde han, "var dette jo undertiden tilfældet. Men der var dog ingen dengang, der ville bytte den frie, skønt nu og da urolige tilstand for en, der udvortes var mere betrygget."

I dette øjeblik trådte Fritz ind, og Johnsen, der under samtalen havde rejst sig, gik ham straks i møde. "Nu, Fritz,"

sagde han, "har så kancellist Vivike i dag været ved middagsbordet?"

"Nej – og efter hvad madam Røiter fortalte mig, vil det nok vare noget inden han kommer, da hans rejse, som han har skrevet hende til, trækker sig længere ud, end han havde ventet."

"Hm! Det var slemt! Jeg så dog gerne, han kom snart – men det er kanske for vor skyld han bliver så længe borte. Hvis nogen skal bringe os underretning, så er det ham."

En scene som denne gentog sig hver dag, når Fritz kom fra spisningen. Vivike havde inden sin afrejse til Fyn lovet at ville anstille undersøgelser, om Johannes muligvis opholdt sig der, hvad der ikke var usandsynligt, eller om nogen vidste besked om hans afrejse og dennes bestemmelse. Til en bedre kunne dette ikke overdrages. Vivike var selv fra Fyn og havde nøje lokalkundskab til denne ø; det fortrolige venskab, der havde været mellem ham og den forsvundne, var borgen for, at han ville efterspore ham med ufortrødenhed.

Men vi har så ofte i disse blade nævnet Johnsens søn Johannes, der på engang gjorde sig usynlig, at det er på tide, vi giver læserne nogen underretning om denne unge mand, hvis navn paraderer over vor fortælling. For at indhente det forsømte skal vi, efter adskillige romanforfatteres eksempel, begynde så at sige med hans fødsel. De første år af hans liv er det bekvemmest for os at skildre i perioder, med mellemrum. Senere, når et rigere indhold tilbyder sig, vil der være lejlighed til en fortløbende beretning.

Barndommen og skoleårene.

1

Vi befinder os i året 1825 og i den by i Jylland, hvor den gamle Johnsen dengang var ansat som adjunkt ved skolen. Han har nu allerede været gift omtrent halvandet år. I et af de mindre værelser af hans beskedne bolig opdager vi et bondefruentimmer, der sidder og mader en smuk, kraftfuld dreng, der kan være en syv-otte måneder gammel. Det er Johannes Johnsen. Han ligger på ryggen i hendes arme med hovedet tilbage. Hun holder i den ene hånd en kop med barnemad og i den anden en ske, hvormed hun så hurtigt som muligt fylder den lille slughals. Dennes velbefindende er kendeligt ved en balstyrig bevægelse af benene og ved en vellystig hast, hvormed de små hænder farer frem og tilbage, gribende usikkert efter det nærmeste. Men denne lykkelige tilstand afbrydes ofte; thi så meget også hans oppasserske skynder sig, kan den lille patron ikke finde sig i det ubehagelige ophold, hver gang skeen på ny må stikkes i koppen for at fyldes, men sætter straks det mest fortvivlede ansigt op, som først forsvinder, når munden i egentligste forstand igen stoppes på ham.

En sådan scene er næsten det eneste beskrevne blad i et så spædt barns liv. Men det gentager sig hos den voksne. Også denne griber med hast og utålmodighed efter sine nydelser, og sætter et fortvivlet ansigt op, når ikke alt straks går efter ønske.

2

Et års tid er forløbet. Johannes er nu hen ved to år gammel. Silde en eftermiddag sidder han på sin moders skød; hun er i færd med at afklæde ham, thi han skal i sin køje. Ved siden af dem står med hat og sjal på et smukt, stærktbygget fruentimmer med noget grove træk, men mørke og levende øjne. Efter at hun en stund har set på afklædningen, tiltaler hun fru Johnsen med synlig utålmodighed: "Ja, hvad er så din mening?"

"Jeg kan ikke tro andet, Hansine, end at du fejler i dine forudsætninger. Handrup har allerede i et årstid vist Amalie Falkmann stor opmærksomhed –"

"Ja, han har gjort kur til hende; det samme har han gjort til mig."

"Vistnok – og det er en ulykke med herrerne, at de så ofte gør kur til flere på samme tid, uden at man kan se, hvem de mener det oprigtigt, hvis de ellers selv ved det. Men at slutte fra mange af hans ytringer må jeg antage, at han føler mere end sædvanligt for denne unge pige, og at han ville anse en forening med hende for en stor lykke."

"Han lader sig blænde af den fornemme familie; det er det hele. Men hvad tror du det kan føre til? Tror du, amtmandens stolte frue nogensinde giver sit minde til, at hendes søster bliver gift med en simpel adjunkt?"

"Hvis Handrup virkelig, som jeg tror, holder af Amalie, så spørger han ikke om amtmandinden, men søger at erhverve pigens kærlighed, og det vil ikke slå fejl, derpå er jeg vis."

Fru Johnsen havde under det foregående fuldendt drengens afklædning, mens han forholdt sig temmelig rolig og kun gjorde nogle ekvilibriske bevægelser frem og tilbage på hendes

skød. Hun skred nu til den vanskeligste post, at vaske hans ansigt, bryst og skuldre med en svamp, der var dyppet i koldt vand. Dette blev ikke så godt optaget. Han satte et gefærligt ansigt op og endte med et endnu gefærligere skrig. For at berolige og tysse på ham, sagde hun: "Vær nu en artig dreng, så skal jeg også fortælle dig, hvad der stikker i hver af dine små fingre. Ser du, den mindste her, det er en lille missekat, den næste det er en kongesøn, der med tiden skal gå med en guldring om livet; tommeltotten er en trold ..." – Johannes, hvem denne fortælling øjensynlig interesserede, afbrød hende, endnu med lidt gråd i stemmen, og spurgte: "En trold? en rigtig trold?" – "Ja, min dreng." – "En sort én, med en lang næse?" – "Justement."

Det unge fruentimmer, der nylig blev nævnet Hansine, gav sig højt til at le. "Det er en rædsom dreng!" sagde hun. "Dersom du indbilder ham, at hans tommelfinger har et kattehoved med en brændende svovlstikke i munden, så tror han dig. Jeg kunne have lyst til at klare hans hoved med en god sansekage." – "Vil du bare lade min dreng i ro!" sagde moderen, og trykkede ham til sig. Johannes, der havde en uklar følelse af, at samtalen var nærgående for ham, gav sig på ny til at skrige, og værre end før. Fru Johnsen vidste nu intet andet middel til at berolige ham end at give sin bedste historie til pris, den om nøddeknækkeren med den store mund, der havde været bedt ud til et så kosteligt traktement, hvor der blandt andre retter vankede porcelænssuppe med stenboller, og stuvede kommodeben, en historie, der aldrig forfejlede sin virkning på den unge arving til navnet Johnsen. Hansine derimod udbrød: "Nej, den historie

kan jeg sågu' ikke holde ud at høre på!" samlede sine sager sammen og fo'r ud af stuen.

3

Et årstid efter denne lille scene er der aftenselskab hos Johnsen. Amtmandinden, hvis børn han læste med såvel på skolen som hjemme, havde ladet sig melde tilligemed sin søster Amalie. Denne sidste, et fint, blegt, ungt fruentimmer med godmodige, resignerte træk følte sig meget hendragen til fru Johnsen, og havde nok også gjort denne til sin fortrolige. Hun kom ofte der i huset, men amtmandindens besøg var noget sjældent, som man søgte at skønne på det bedste man kunne. Også adjunkt Handrup var til stede, og et par herrer og damer til; hvorimod husets kloge frue havde fundet det mest passende at holde frøken Hansine borte.

Mens selskabet sad og passiarede ved tebordet, havde Amalie og Handrup begivet sig ind i et fjernere sideværelse under påskud at ville betragte nogle kobberstykker, der hang derinde. En stund efter kom Johannes, nu en rask, treårs dreng, løbende hen til sin moder, og sagde på sin hurtige, utydelige måde – thi han talte endnu ikke ganske rent: "Å, mo'er! du har sagt, jeg må ikke så tit kysse Amalie, og nu så jeg, at hr. Handrup kyssede hende." Fru Johnsen, der straks forstod ham, blev forskrækket og tog ham ved armen for at føre ham ud; men amtmandinden, der havde opfanget de to navne, forhindrede det med de ord: "Hvad siger du, min dreng?" – "Han har kysset Amalie, det så jeg – jo, det så jeg selv," vedblev den lille fredsforstyrrer, og gentog det nogle gange ligesom for sig selv og med forsikrende stemme, mens han gik op og ned. Det ulykkelige unge par var

imidlertid kommet ind igen i stuen og hørte til deres skræk hvad der foregik. Amtmandinden kastede et forbitret blik på den stakkels Amalie, der afvekslende bleg og rød satte sig hen i et hjørne af værelset. Handrup trak sig tilbage, og gik ikke ind igen til selskabet. Nogle dage efter måtte frøken Amalie forlade byen og begive sig til en præstefamilie højt oppe i Vendsyssel, hvor enhver forbindelse med den unge mand, også en brevveksling, blev gjort hende umulig.

4

Tre eller fire år senere stod Johannes med sine forældre – Johnsen var dengang nylig avanceret til overlærer – uden for deres husdør, hvor der holdt en smuk kurvevogn med et par velnærede heste for. I den var Handrup netop steget op og havde sat sig ved siden af sin unge kone, der ikke var nogen anden end Hansine. Ved hjælp af dennes formuende familie havde han erhvervet sig en landejendom, opgivet sin adjunktpost og var nu proprietær. For et år siden havde han holdt bryllup, og nu gjort et kort besøg i byen.

Som man ser, var altså frøken Hansine gået af med sejren. Hun hørte til de udholdende, ventende naturer, der er sikre på, at deres tur kommer. Hun vidste eller antog for bestemt, at der blev intet af forbindelsen mellem Handrup og Amalie; det kom blot an på at oppebie det rette tidspunkt. Måske lidt trods blandede sig ind i hendes følelser, skønt hun virkelig holdt meget af adjunkten. Men i alle tilfælde satte hun sin krig igennem.

Hun sad på vognen ved sin unge ægtefælles side, med et ansigt, der viste, at hun nød og skønnede på sin lykke. Men

desuagtet var der blandt de fem personer, der her sås samlede, én, der måske var endnu gladere, og det var Johannes, der stod fuldt påklædt ved vognen. Han havde af sine forældre fået tilladelse til at køre hjem med de unge folk til deres gård – den lå kun et par mil borte – og blive der otte dage eller resten af sommerferien. Hvilken udsigt til at tumle sig på marken, i loer og lader, mellem heste og høstfolk! Den raske, muntre dreng ventede blot på et vink af sin forrige lærer, for at springe op på vognen og sætte sig hos kusken. Vinket blev givet, han var i ét sæt oppe, og vognen rullede afsted.

Dersom vort syn og vor erfaring ikke var så indskrænkede og begrænsede, da ville man ved mange, endog ubetydelige begivenheder i vort liv opdage andre, der foregår milevidt derfra og dog er bestemte til at blive betydningsfulde for os. Samme dag, ja samme øjeblik, da Johannes sprang med et let sind op på vognen for at køre bort, blev i konferensråd Falkmanns hus i København et endnu ungt, blegt fruentimmer ført ind i dagligstuen af husets frue. Det var Amalie. Hendes broder, konferensråden, der nu trængte til hende, havde forlangt hende over til sig, og amtmandinden fandt ikke længere nogen grund til at lade hende blive hos præstefamilien. Hos denne havde hun tilbragt nogle triste år, men, som det syntes, fundet sig deri med tålmodighed. Nogle partier, der var blevet hende foreslåede, havde hun vist tilbage med bestemthed, og erklæret, hun ville forblive ugift. Amtmandinden mente dog, at denne beslutning kunne brydes, når hun kom til København og i muntrere omgivelser. Udfaldet viste, at hun forregnede sig.

I det værelse, Amalie førtes ind i af fruen, så man en særdeles smuk lille pige på henved tre år, med blonde, krøllede hår og klare, næsten lysende øjne, sidde på en lav taburet midt blandt sine dukker og sit køkkentøj. "Marie!" sagde moderen, "der er din tante Amalie. Kom hid og hils på hende!" Barnet rejste sig, men så tavs og stiv på den fremmede. Da fruen siden gik ud, nærmede Amalie sig Marie og sagde: "Kom du kun hid til mig, min lille pige. Jeg har i min lomme noget godt, jeg har bragt med til dig." Marie lod sig ikke røre af det, men blev ved at stirre på den nye tante, – "Nu, min pige," sagde denne venligt, "kom kun! Du skal selv hente det op af min lomme."

"Hvorfor siger du lumme?" svarede endelig Marie; "det hedder jo lomme."

Denne grammatikalske bemærkning var rigtig. Amalie, der al sin tid havde levet i Jylland og meget på landet, var ikke fri for provinsialismer i sin udtale. Som man måske ved er det husets børn, endog de mindre, der i almindelighed er de utrættelige sprogrettere i familierne. Det går især ud over det jyske og sjællandske tyende, der må døje meget af disse små linguisters spottende bemærkninger.

Fruen kom i det samme ind igen, fulgt af konferensråden, der bød sin søster velkommen, og gjorde hende mange spørgsmål om jyske venner og bekendte, men hvortil Amalie lidt empfindtlig svarede, at hun intet kunne sige herom, da hun, som han vidste, i lang tid havde levet adskilt fra dem alle.

Det var disse fire her samlede personer, Johannes engang skulle komme i så nøje berøring med; det var i denne kreds han skulle modtage ungdommens første, snart henrykkende, snart smertelige indtryk.

5

Nogle år har igen tabt sig i tidens strøm. Johnsen har imidlertid fået den store arv, taget afsked med skolen og skolelivet, og er med sin familie draget til København. Hans søn Johannes er der blevet sat ind i den latinske skole og synes at gøre god fremgang.

I København finder vi nu Johnsen komfortabelt indrettet i en smuk lejlighed. Han sidder netop nu i sit studereværelse, beskæftiget med, jeg ved ikke hvilke lærde undersøgelser og omgivet af en del opslagne bøger. Hans kone kommer i dette øjeblik ind til ham. "Se hvad jeg fandt i Johannes' bordskuffe," siger hun og viser ham et sammensyet hæfte. På den første side stod: "Johannes Johnsens Mindeskrifter, begyndte År efter Guds Byrd 1835, *Rectore et Inspectore consulibus* Note 5). Johnsen lo, med den bemærkning, at man kunne se, han studerede de gamle. "Men læs hvad der står," sagde hans kone. Johnsen føjede hende og læste. De første blade indeholdt adskillige skolemærkeligheder, bl.a. en beretning om en duel mellem to af klassens drenge, foranlediget ved, at den ene havde lagt en snebold i den andens frakkelomme. Duellen skulle have været på linealer, men såsom den ene duellant havde gjort svovlstikker af sin, blev den holdt på bare næver og ude på Nørrefælled. Hele klassen slog kreds om de kæmpende, og Johannes, der blev opfordret til at holde en tale, fortalte historien om Karthagos undergang. – Johnsen afbrød her sin læsning og mente, det var kun børnestreger, der ingen betydning havde. "Ja, jeg ved dog ikke," svarede hans kone betænkelig, "læs det sidste blad." Johnsen bladede noget frem, og her stod følgende:

"*Den 11. februar.* Vi har haft en revolution i dag. Det er også skammeligt, så lidt frihed man har. Inspector har forkortet frikvarteret til ti minutter, og nu holder hr. Rørdrum os så længe over timen, at vi knap har syv minutter. Hele klassen blev da i går enig om, at jeg som duks skulle forlange af ham en forandring deri. Og så rejste jeg mig i dag i timen og holdt en tale. "Hr. Rørdrum!" sagde jeg; "i vore forskrifter står, at friheden er menneskets højeste gode; og vi har hver dag ikke engang et kvarter deraf. Skal det nu blive mindre ..." – "Hold han sin mund, lille Johnsen," afbrød mig hr. Rørdrum; "klassen her er den uroligste og dårligste i hele skolen og burde slet ikke tage del i frikvarteret." – Jeg ville allerede sætte mig igen, men Hjelm puffede mig i siden, og så blev jeg ved: "Hr. Rørdrum! vor klasse er vist ikke så dårlig. Den er meget respekteret af de andre drenge i skolen; de siger alle, at den er klassisk, og os kalder man for klassikerne i skolen –" Men nu blev hr. Rørdrum så vred som jeg aldrig har set ham. "Jeg skulle straks sætte mig, jeg var en næsvis dreng og kunne være vis på en anmærkning." Men det frygtede jeg ikke for; når man er duks, får man ingen anmærkning."

"Læg du kun det hen igen," sagde Johnsen med kendelig fornøjelse over det læste. "Han øver sig i dansk stil; den nytte fører det altid med. At skoledrenge holder taler og er en smule revolutionære, ligger i vor tid. Og jeg kan ingen ulykke se den. Skal friheden slå rødder hos os, så må bevidstheden derom vækkes tidligt."

Johannes' "Mindeskrifter" blev igen lagt ned i hans skuffe. De meddelte blade blev længe efter tilfældigvis fundet.

6

To år senere, da Johannes kunne være en fjorten år gammel, træffer vi ham en vinteraften i et meget lystigt og galant kompagni. En stor, tåleligt oplyst sal viser sig for os, med en atmosfære, der lader ane, at det er et tempel for skøn kunst. Og dette har sin rigtighed; en af byens første danselærere giver her en hoben børn af forskellig alder og af de bedste familier undervisning i dans eller holder øvelser med dem. Mens læreren i den ene ende af salen er sysselsat med de yngre, og man af og til hører derfra det monotone "En, to, tre og et lillebitte hop!" er de ældre piger og drenge samlet i salens anden ende og i livlig konversation. Iblandt de mange ungdommelige og pynteligt klædte skikkelser fæstes vor opmærksomhed på et noget afsides stående par, en dreng med et smukt, åbent og opvakt fysiognomi og en ti- eller elleveårs pige med blond hår, klare, blå øjne og let og yndig i alle sine bevægelser. De taler ivrigt med hinanden, drengen med et slags galant skole-courtoisi og ikke så dristig, som han ellers plejer være, pigen med en egen naiv frihed og ugenerthed, måske fordi hun er mere vant til at komme sammen med fremmede. At drengen er Johannes Johnsen, har man allerede gættet; pigen var konferensråd Falkmanns datter Maria. Ved disse danseøvelser stiftedes deres bekendtskab og allerede her følte de sig gensidigt tiltrukket til hinanden. Samme vinter var der to gange børnebal hos Falkmanns, og Johannes blev inviteret derhen begge gange. Det var tante Amalie, han kunne takke for disse indbydelser. Hun havde straks efter sin ankomst til København opsøgt sin gamle veninde, fru Johnsen, og siden oftere besøgt hende. Johannes holdt hun, som det syntes, meget

af. Hun havde glemt, at han som barn, og vistnok meget utilregneligt, engang bidrog til, at hendes livs lykke blev forstyrret; eller måske hun ikke havde glemt det – ak, han var hende måske derfor kær, som et vidne til den eneste gunst, skæbnen under hint kortvarige forhold havde bragt hende.

Den følgende sommer førte tilfældet de to unge mennesker atter sammen, og mere uafbrudt. Fru Johnsen havde i det sidste år befundet sig mindre vel, og lægen mente, at landluften kunne være hende gavnlig. Af hensyn til Johannes' skolegang ønskede man ikke at være for langt fra byen og lejede i Frederiksberg Allé. Haven her stødte lige op til en anden, der hørte til et landsted, konferensråd Falkmann ejede. Ved det lave gærde, der adskilte haverne, sås nu Johannes og Marie daglig; undertiden stod Maria der og ventede til den tid, han plejede at komme derud fra skolen, især når han havde lovet at bringe en eller anden mærkelighed med, som hun skulle se. En dag, da han viste hende en kasse med insekter, blandt andre en del smukke, udenlandske sommerfugle, og rakte hende kassen over gærdet, udbrød hun i sin beundring: "Å, kunne De blot komme ind og forklare mig, hvad det er for nydelige dyr! Men gærdet er vist for slemt at komme over ..." – "Det er det rigtignok ikke," svarede Johannes; "jeg har allerede engang været derovre, en dag, da De blev borte." Og i det samme voltigerede han med stor lethed over og stod ved hendes side. Denne manøvre blev oftere gentaget i den følgende tid. Men et par gange var han også derinde efter invitation fra familien, som en bekendt fra ballet; og Maria blev igen nogle gange taget med af tante Amalie, når denne besøgte fru Johnsen.

Denne halvt stjålne forståelse, denne vågnende tilbøjelighed hos de to unge hjerter, blev heller ikke i det nærmeste år afbrudt. Johannes' forældre lejede også denne sommer værelser på det samme sted, og han og Maria undlod ikke på ny at søge hinandens selskab. Det var for begge en lykkelig, sorgfri tid, endnu ikke forstyrret, ikke forbitret af fremmede indtryk. Men vinteren derpå mistede Johnsen sin kone, et tab, der ikke blot for ham, men også for Johannes var uerstatteligt. Sommeropholdet på landet faldt nu af sig selv bort, og hvad der var det værste, huset mistede den regelmæssige, forstandige gang, der har så stor betydning for børnenes udvikling. Følgerne deraf for Johannes ytrede sig bl.a. deri, at han var mere overladt til sig selv, i den alder, da han mest trængte til et omhyggeligt tilsyn, og at hans hjemmeflid, under forskellige udenoms–sysler, han gav sig af med, tabte sig noget. I den skole, hvor han gik, herskede en meget æstetisk retning. Man gjorde børnene tidligt bekendt med digterne, lod dem lære poesier udenad og øvede dem meget i deklamation af digte; undertiden valgte man et skuespil dertil og fordelte rollerne blandt klassens disciple. Dette fortsatte nogle af disse privat og udførte enkelte scener eller hele skuespil. Johannes drev dette med stor iver og skilte sig ved sin livlighed og sit dristige væsen i almindelighed ret godt derved, var også den egentlige sjæl i disse øvelser. Enhver af os har vel i drengeårene taget del i noget lignende og tør vel erkende, at sansen for poesi og skøn kunst blev vækket og næret derved. Men på den anden side skal i hine år så meget grundlægges, der ikke senere kan erhverves eller dog ikke med den lethed; og det var da just ikke så tjenligt for Johannes, at han, der efter moderens død ikke stod under

nogen som helst opsigt, ofrede så megen tid dertil. Men til lykke var dette liebhaveri, som tilfældet er med de fleste i drengeårene, ikke af lang varighed. Da han kom op i øverste klasse, fik han andet at tænke på. Hans gode hoved og hurtige nemme hjalp, når det skortede ham på flid, så at han endnu bestandig kunne regnes til skolens bedste disciple.

5. Studenterårene

Det første betydende skridt på den studerende bane var omsider gjort. Johannes var blevet student og med bedste karakter, til stor glæde for den gamle Johnsen og til ikke mindre for en tredje person, der netop i disse år var blevet en jævnlig gæst i huset, eksinspektør Crepp. Denne følte selv i så høj grad savnet af den studerendes kundskab, at han oprigtigt beundrede den hos andre, og betragtede bedste karakter til artium som en ubestridelig adkomst til hele verdens agtelse.

I Johnsens hus kom oftere en ung mand, der et par gange er nævnet i det foregående, men nu må omtales lidt nærmere. Laurits Vivike var fynbo, men fra sit tolvte år, da hans fader blev forflyttet til Jylland, optaget i den skole, hvor Johnsen var lærer. Til denne nærede han, som alle skolens disciple, stor kærlighed, og søgte ham straks ved sin ankomst til universitetet, blev også med velvilje modtaget i det gæstfrie hus. Disse blades meddeler, der i flere år personligt har kendt ham, ønskede meget at kunne give en udtømmende skildring af ham. Men hvis det i vore tider overhovedet er vanskeligt at skildre samtidens karakterer, eftersom kulturen glatter så mange af hine skarpe kanter, hvorpå en forfatter i ældre tider kunne hænge sin hat, så bliver vanskeligheden forstørret, når talen er om en indesluttet, tavs natur, der sjældent giver sig blot eller til pris, og hvis indre motiver man som oftest må gætte sig til. Vivike hører til disse. Med en bred, åben pande og et roligt, agtpågivende øje forener han en lukket mund, hvis karakter, som det hele, noget hårde ansigts, er tavs bestemthed. Af statur er han høj, bredskuldret og kraftigt bygget, og det mandige i

hans fremtræden og tale gør altid god virkning. Om hans bravhed, hans redebonhed til at stå bi med råd og dåd hvor det behøves, er der blandt hans venner kun én mening; men mange er blevet tilbagestødte af hans undertiden lidt for overlegne, afgørende bemærkninger. Da han kom til København, levede han et par år et ubundet liv, ikke så meget af tilbøjelighed eller revet hen, som fordi han nu havde lyst til at prøve et sådant liv. Han følte sig sikker under sine udskejelser og i stand til samtidig at iagttage sig selv som han iagttog andre. Når der her lægges så megen vægt på ham, uagtet han ikke bliver så meget indgribende i det faktiske af vor fortælling, så turde det finde sin undskyldning i, at vi kan takke ham for meget værdifulde meddelelser om de personer, der forekommer i vore skildringer, og med hvilke han har stået i nøje berøring; desforuden har vi ofte benyttet hans praktiske indsigt, når der opstod tvivl, om noget af det af os meddelte kunne beholdes eller af hensyn til vedkommende måtte udelades.

På den tid, vi nu omtaler, havde Vivike for længe siden "raset ud", var blevet juridisk kandidat og ansat i Kancelliet. Johannes havde fra sine drengeår stor respekt for ham, og følte sig meget lykkelig ved den opmærksomhed, han kendeligt viste ham. Nu, da han var blevet student, indtrådte der, uagtet forskellen i deres alder (thi Vivike var student fra 1835) efterhånden et fortroligt forhold imellem dem, der gik over til et fast venskab.

Inden Johannes blev student, havde han, som vel de fleste primanere i de lærde skoler, temmelig overdrevne forestillinger om den herlighed, den frihed og uafhængighed, og vel også det friere, mere selvstændige studium af videnskaberne, der ville åbne sig for ham, når han havde taget artium, mens han nu i

det første semester gik i en slags forventningsfuld spænding, om og når disse forhåbninger skulle gå i opfyldelse, mærkede han med ét, at han havde erobret noget, en frihed, en rettighed, han ikke havde drømt om, og der dog ubestrideligt nu var hans. Den unge student finder sig hos os straks efter sin tiltrædelse til Akademiet rykket ind i centrum af meget, han hidtil enten har været ganske uberørt af, eller kun kendt af omtale. At give tonen an i teatret hører herhen. På teatrets tilskuerplads gælder ikke den samme lov som i "Studenterforeningen", at den studerende i det første år vel har sæde, men ikke stemme. Han betragter sig som et led af de andre studerende, giver med disse tonen an fra sin plads, og anser sig med disse som den mest berettigede dertil. Den unge student er derfor hyppigt meget snart færdig med sine domme om teatrets præstationer, om skuespil og skuespillere. Hos Johannes var dette, ved hans hurtige hoved og lethed i at sætte sig ind i andres meninger, meget fremtrædende og mødte ingen modstand hjemme. Vivike var alt for vant til dette væsen til at lade sig afficere deraf, og anså det for en nødvendig gennemgang til modnere domme. – Også i andre retninger mærkede Johannes, at han som studiosus var udkåret til at spille en rolle. Skulle en hylding vises en udmærket mand, enten fordi han var udmærket eller fordi man fandt sin regning ved, at vedkommende antog det; skulle et fakkeltog arrangeres og en sang afsynges, da gik et sådant foretagende næsten altid ud fra de studerende, og de, der regelmæssigt ikke mankerede at indfinde sig, var de yngste, der brændte af begærlighed efter at være med ved en sådan lejlighed, og blandt disse var Johannes ikke den sidste. Vi vil senere komme tilbage til denne retning i tidsånden og her kun

bemærke, at vor unge vens liv vinteren over og en stor del af sommeren gik hen mellem kollegiegang, bedrifter i teatret og offentlige demonstrationer. Hans tid var virkelig meget optaget.

Vi er nu nået til sommeren år 1843 og befinder os i august måned. I midten af denne blev, som mange af læserne uden tvivl endnu med fornøjelse erindre, løjtnant Carstensens Tivoli første gang åbnet for publikum. Som bekendt gjorde dette forlystelsessted i det første år en overordentlig sensation. Det var en begivenhed i københavnernes tilværelse, ja selv i provinsbeboernes; dampskibet *Iris* bragte engang en hel ladning passagerer hertil fra Ålborg, der alle blot kom for at se og beundre Tivoli. En aften, da der var stort vauxhall og fyrværkeri, var Johannes gået derhen i selskab med Vivike. Begge blev, uagtet de havde hørt så meget i forvejen om stedet, i sandhed overraskede og måtte tilstå, at det langt overtraf deres forventning. Allerede den skønne og originale stil, hvori koncertsalen, restaurations–lokalet og flere andre bygninger var udført, fortjente den største påskønnelse; ligeledes mangfoldigheden af forlystelserne og den forstandighed, hvormed der var sørget for de forskellige stænders tarv og trang. Men dette var dog intet mod det poetiske, næsten feagtige indtryk, det store terræn med sine utallige, farvede lamper, med sin uvisse dæmrings–belysning, med den bølgende menneskesværm, og med de nære og fjerne toner, musikken fra forskellige steder sendte én i møde, frembragte i den smukke, varme sommeraften. "Dette sted," ytrede Vivike undervejs, "giver et faktisk bevis for, at det poetiske, selv det fantastiske, det drømmende og anelsesfulde under en

kunstforstandig styrelse endnu i vor nøgterne tid kan finde sit udtryk, og det endog for en så stor, af alle stænder sammensat folkemængde. Jeg undrer mig ikke længere over, at alle strømmer hertil, den simple, jævne borger så godt som den dannede og højere stillede; for hos alle er dog i grunden én og samme længsel efter det poetiske land, men man ved ikke hvor man skal søge det."

De havnede omsider på ny ved koncertsalen og satte sig ved et af bordene udenfor, da selve salen var opfyldt af tilhørere. Lidt fra dem sad ved et andet bord en aldrende herre med nogle damer, hvis holdning og påklædning viste, at de hørte til de højere stænder. "Har du lagt mærke til," sagde Vivike til Johannes – de var ved en lejlighed kort forhen blevet dus – "har du lagt mærke til den nydelige, unge pige derhenne?"

"Hvor?" spurgte Johannes.

"Lige der! Nu vender hun sig om til os."

Johannes havde knap set derhen, før han sprang op og sagde til sin ven: "Hør, vent et øjeblik på mig her ..."

"Hvor vil du da hen?"

"Jeg vil ... ja, jeg vil hilse på den unge pige."

"Så du kender hende?"

"Javist kender jeg hende ..."

"Men kender du også den familie, hun følger med? Den aldrende herre er konferensråd Falkmann – ja, det er sandt, nu er han jo gehejmeråd; han er en temmelig stolt og fornem patron."

"Ja – meget kender jeg just ikke til dem. Jeg er som dreng kommet der nogle gange. Men han kan jo ikke tage mig ilde op, at jeg hilser på hans datter."

"Det skal du ikke sige. Hun er nu en voksen pige og ... Men jeg tror næsten, hun har lagt mærke til os. Hun og den ene dame rejser sig ..."

"Javist – og de to går alene der nedad. Nu kan jeg godt gå efter dem."

Det var virkelig Maria Falkmann, og det ældre fruentimmer hendes tante Amalie. Om Maria, der rigtignok straks havde genkendt sin barndomsven, af en lille list fik sin adstadige tante til at følge med hende, drister vi os ikke til at påstå. Men hun vendte sig dog engang om, idet de gik, så at man næsten kunne tro, hun ventede, at nogen ville følge efter dem.

Johannes havde i to år ikke set Maria. Hendes tante var vel et par gange kommet til besøg hos Johnsen efter hans kones død, men fandt det nu ikke passende at tage Maria med. Således var al forbindelse mellem dem afbrudt. Maria var imidlertid blevet en voksen pige, ja en dame; for hun var i dette forår blevet konfirmeret og altså ført ind i verden. Ved det flygtige blik, der undtes Johannes, mens han fra sin plads vendte sig om, havde han kun modtaget indtrykket af sin fordums legekammerat, af den trettenårige pige, han for to eller tre år dagligt var sammen med, og der nu var blevet et halvt eller et helt hoved højere. Men da han med hatten i hånden nærmede sig damerne, og idet han ville bede om undskyldning for sin dristighed befandt sig lige for den unge pige, blev han pludselig stående og forstummede. Hvilken forandring var der i det par år foregået! Hvilken yndig og elegant figur, endnu hævet af den smagfuldeste pynt! Hvor meget udtryk var der kommet i ansigtets barnlige træk! – ja, skælmeriet var der endnu, men ligesom dæmpet af en jomfruelig følelse; og de skønne, blå øjne lyste som før, men

blikket derfra var kendeligt undergivet en skjult vilje. – Da hun mærkede hans forlegenhed, tiltalte hun ham med et par venlige ord, og disse ord løste fortryllelsen, i det mindste for så vidt den havde bundet hans mund; for det var den samme røst, han så tit i ubevidst glæde havde lyttet til og følt længsel efter. Han fandt sig selv igen, han blev igen den unge student med dennes bekendte ugenerte væsen. "Damerne måtte endelig undskylde. Han havde set dem gå alene, og troede, at det måske kunne være dem behageligt at have en ledsager i en så stor folkemasse."

"Ja. det skal De ret have tak for, hr. Johnsen!" tog tanten til orde. "Jeg var slet ikke vel til mode ved at gå alene; men Marie fik med ét så stor lyst til at gå ned til vandet, hvor bådene sejler med fakler."

"Å, lille tante," faldt Maria ind, "du havde rigtig også lyst til at gå derned."

"Javist havde jeg, for det skal jo se så mageløst dejligt ud."

Heri gav Johannes dem ret, og underrettede dem om, at de kun var et par skridt fra stedet. Man gik altså derned. Ved den lille landingsbro, der var anbragt, lå to både og ventede på at få det behørige antal passagerer og så støde fra; og ved broen stod en hoben mennesker, mest for at se bådene sejle. En roede sig frem derude. Synet deraf var så tillokkende. De kulørte lamper og den brændende fakkel, der spejlede sig i det stille vand, tog sig så smukt ud. Man troede sig hensat til Venedigs kanaler, til et sydligt klima. "Skal vi ikke gøre en lille tur med bådene?" hviskede Maria til sin tante.

"Jeg er bange for, det går ikke an."

"Å jo, når hr. Johnsen er med ..."

Johannes havde opfanget disse ord, og forsikrede straks, at der ikke var den mindste fare, og at hele turen ikke varede et kvarter. Tanten gav da sit minde, og havde nok i grunden selv stor lyst til at prøve den fornøjelse. Men at komme i bådene var ikke så let, da alle slags folk trængte sig sammen ved den lille bro. At Johannes hjalp Maria i stedet for den ældre tante, der unægtelig trængte mere til hjælp, må han selv forsvare. Men værre var det, at både han og Maria i deres henrykkelse over gensynet eller udsigten til en sejlads ganske glemte at få tante Amalie med. I trængslen og skyndingen troede de, at hun allerede var kommet i båden og sad foran, mens deres plads var agter. Hun igen, der ikke kunne se, i hvad båd de steg ned, kom i den anden, i den tanke, at de var der. Da hun overbeviste sig om sin fejltagelse, var allerede begge både roet et godt stykke ud.

Således ville tilfældet, at Johannes ved sit første gensyn med den unge pige under så forandrede omstændigheder atter var ene med hende og ligesom i det gamle fortrolige forhold; for de fremmede folk, der sad nærmest ved dem, regnede han ikke, og tanten, som man ikke kunne få øje på, da et par herrer stod oprejst i midten af båden, var for langt borte fra dem. Hvad de talte om med hinanden, skulle nok begge have ondt ved at sige. Men begge følte sig lykkelige ved det uventede møde, ved den smukke fart på vandet, den herlige aften, og de eventyrligt belyste kyster af terrænet, de gled forbi; det nærværende og det forbigangne smeltede for deres tanker sammen til ét og samme eventyr, der kun en tid havde været afbrudt og endnu ventede på sin løsning. Begge var lige så meddelende, lige så veltalende og lige så glade ved hinandens nærværelse, som dengang de

dagligt passiarede ved gærdet, der adskilte de to haver. – Den båd, de sad i, var den første, der kom tilbage til landingsbroen. Og de sprang nu hurtigt i land, for at hjælpe tanten ved udstigningen, men opdagede, at hun ikke var der. Maria blev urolig, dels ved tanken om, at hun havde gjort turen alene med en herre, man ville antage for fremmed, dels af frygt for, at Amalie slet ikke var kommet med, men var gået alene tilbage. For den sidste frygt blev hun dog snart befriet, da den anden båd ankom, i hvilken man straks opdagede, at tanten sad, og de fik hende nu lykkelig og vel i land. Maria, der med føje frygtede for skænd, greb det klogeste parti og skændte på tanten. "Men hvor blev du af, lille tante? Vi har været i en sådan skræk for din skyld! Vi troede så bestemt, at du var kommet ned i båden med os."

"Ja, tror du ikke, *jeg* har været i skræk for din skyld, barn? Men undskyldt er jeg; folk trængte og det var for dunkelt til at jeg ret kunne se for mig. Alle disse lamper er jo vistnok dejlige at se til, men lyse gør de ikke."

Johannes ledsagede damerne tilbage; men inden man nåede koncertsalen standsede de, som han syntes, med lidt forlegenhed. Han troede at forstå dem, og anbefalede sig. Det var en lille malurtdråbe i dette mødes lyksalighed; han turde åbenbart ikke håbe at fortsætte det fornyede bekendtskab, uden for så vidt et tilfælde igen ville være ham gunstigt. Men et sådant forundtes ham ikke. Flere måneder gik hen, uden at han så et glimt af den unge pige.

Han fik imidlertid travlt med at forberede sig til den såkaldte Anden Eksamen. En meget flittig kollegiegænger havde han aldrig været, så her var en del at indhente. Dog gik det ham

efter ønske; han fik *laud*, vistnok et knebent, men han ventede det ikke bedre. Efter den tid fik han snart igen travlt; han skulle begynde at læse til en embeds–eksamen, og når man begynder og ender et eksamens–studium, har man altid travlt. Det var det juridiske fag, han havde valgt, måske fordi Vivike var jurist, men dog også fordi han troede sig oplagt til et praktisk, virksomt liv, og fordi juristens stilling syntes i den bevægede tid at ville bedst understøtte den ærgerrige stræben, der nu efterhånden lod til at ville dukke op hos ham. Han fik da en manuduktør og kom på et parti.

Således skred han ind i vinteren, og den begyndte med et godt varsel. En dag, da han kom hjem, forefandt han en billet, der var blevet afleveret under hans fraværelse. Den var fra gehejmeråd Falkmann og frue, og indeholdt en indbydelse til et bal samme uges slutning. Han blev så glad og så overrasket ved denne invitation, at han straks løb ind til sin fader og fortalte ham det. Denne kunne naturligvis ikke sympatisere med hans henrykkelse, men var altid fornøjet over, at der beredtes hans søn en glæde, han satte pris på.

Ballet var meget glimrende, arrangementet, som altid hos Falkmanns, udmærket, og selskabet det bedste. Maria var i den smukke baldragt indtagende. Johannes, der havde tænkt, så snart han så hende, at indlede en samtale, følte sig en tid blændet ved synet af denne fine, luftige gestalt, der ikke syntes at gå, men at svæve hen over gulvet. Måske fandt han sig også lidt forkuet ved at se hende som den almindelige genstand for alle herrernes beundring og hylding. Han begyndte at ane, at denne lykke lå for fjernt fra ham. – Maria, der var omgivet af en kreds herrer, havde et par gange set hen hvor han stod, dog

uden at nærme sig ham. Men da hendes moder trådte ind i salen, forlod hun sit selskab og hviskede noget til hende. Straks efter kom fru Falkmann, der var en behagelig, fordringsløs kone, hen til Johannes og bød ham venligt velkommen; og umiddelbart derpå trådte Maria hen til dem, og hilste ligeledes på ham. At hun, uagtet sin synlige tilbageholdenhed, i mellemtiden havde tænkt på ham, mærkede han af en ytring af fru Falkmann, da han aflagde sin taksigelse for invitationen. "Det er egentlig Marie, De må takke derfor," svarede hun smilende. "Hun husker endnu med så megen fornøjelse på sine danseøvelser for nogle vintre siden, at hun bad os invitere et par af de unge herrer, der dengang tog del deri med hende." Der var virkelig én herre til fra hin tid på ballet, men én, hun åbenbart ikke kunne have nogen interesse ved at indbyde. Johannes havde da altid tilladelse til at smigre sig med den tanke, at hun havde bragt den anden i forslag, for at kunne tage ham med. Om dette var så i sig selv, må vi lade være uafgjort; men vist er det, at hun hemmeligt fik tante Amalie til at interessere sig for ham, da man i gehejmerådens hus ikke ret vidste, om han var kvalificeret til den ære. "Han var et så velopdraget ungt menneske, en så udmærket student," forsikrede Amalie, "og af så god familie, hans fader en meget anset og formuende mand." Dette gjorde da udslaget. Det var også Amalie, der forestillede ham for gehejmeråden. Denne, en korpulent lille mand med et par ordener i knaphullet, sagde ham et par forbindtlige ord, meget venligt, men med nogen fornem nedladenhed.

Johannes havde engageret Maria til en af de sildigere danse; til de første var hun allerede i forvejen optaget. Til den tid var

tonen blevet noget mindre stiv, og forholdet mellem de unge mennesker fortroligere. Maria var nu vistnok venligere end før og nærmede sig ham mere, men der lå dog i hendes blik og miner noget, der bevægede ham til at iagttage en vis afstand. Dette bal opfyldte da vel ikke de forventninger, hvormed han var gået dertil. Men han mærkede det ikke selv. Han befandt sig flere dage derefter i en drømmende tilstand, som den, der lider af længsel efter noget uopnåeligt, og som han dog ikke kan slippe. – Et andet bal hos Falkmanns, han i vinterens slutning blev indbudt til, havde i det væsentlige samme udfald.

Men ligesom vinterens begyndelse havde bragt ham trøst, således syntes også foråret at indfinde sig med et godt budskab. En af de smukke, varme dage i maj, vi hos os ofte tilkøber os med ublidt vejrlig i juni, var han i middagsstunden spadseret ud til Frederiksberghave, og idet han på hjemvejen ville gå ud af haven, kom Maria gående med sin tante Amalie. Han hilste naturligvis på dem, for at spørge om damernes "befindende", hin lette flydebro, der skal danne overgangen til så mangt tema, og straks efter glemmes eller glider bort under vore fødder. Man var åbenbart meget fornøjet ved at møde ham, og da man efter en kort samtale, mens man stod stille, beredte sig til at gå videre, mærkede Johannes snart, at han ikke behøvede at tage afsted; han så det på en gratiøs bevægelse af hånd og hoved, et uhørligt "Følger De ikke med os?" der lå henåndet over Marias læber.

Han vendte altså tilbage med damerne, og var deres cicerone til de steder, der udmærkede sig ved det smukkeste løvspring. Maria var på turen i haven meget munter, næsten overgiven, uden noget spor af den tilbageholdenhed, hun havde vist på de

tvende baller. Johannes var lykkelig og gav ligeledes sit muntre lune frit løb. Tanten, der også denne gang straks ytrede, at det var så rart at have en herre til ledsager, især på et så ensomt sted, blev dog til slutningen lidt betænkelig over Marias lystighed. Og da man omsider skiltes – det var i byen, idet damerne gik op i en butik, eller måske blot gjorde sig et ærinde derop – lod hun på hjemvejen fra butikken nogle ord falde om det mindre passende i at være så munter i en fremmed herres selskab.

"Å, lille tante, hvor kan du nu sige det! Når Johannes Johnsen siger noget morsomt, så ler jeg derover; det gør du med. Han er ikke af de unge herrer, der misbruger det, når man er lidt munter."

"Nej, der siger du sandt," svarede tanten; "han er virkelig et rart og velopdragent, ungt menneske. Ved du, hvem han ligner? Ham, du nok husker, jeg har fortalt dig om – ham, jeg engang har kendt ..."

"Ja, hed han ikke Handrup?"

"Jo, min pige! Vilhelm Handrup – ja, hans fulde navn var Vilhelm Septimus, fordi han var sine forældres syvende barn."

"Lignede han virkelig Johannes Johnsen?"

"Ja, han var høj ligesom han, rask i sine bevægelser, og havde også brunt hår og ligedanne mørke, levende øjne."

"Ja, Johannes Johnsen har mageløse øjne! Undertiden, når han ser på én, må man se bort. Og så ser han dog så mildt og venligt på én. – Hvor kan det være?"

Tante Amalie blev lidt forplumret i sine koncepter ved dette uvilkårlige udbrud. "Hvor det kan være, det ved jeg ikke," sagde hun omsider. "Men, kære Maria, jeg vil dog råde dig, at du ikke

ser for meget på ham. For det første passer det sig jo ikke for en ung pige; og så desuden – det var min ulykke, at jeg ikke kunne lade være at se på Handrup, når han var til stede. Man ser så længe, til man har det syn for sig, hvor man står og går, nat og dag, ved alt hvad man foretager sig. Der er nu næsten gået tyve år hen siden jeg sidst var sammen med ham, og han står endnu for mine øjne ligesom dengang, lige så ung, lige så smuk, og han ser på mig med de samme øjne – og så med ét føler jeg mig så beklemt og ensom. Alt er forbi, alt er tabt for mig – ja, det skulle ikke være – det ved jeg nok – og jeg finder mig i det, jeg beklager mig ikke derover, det har du vist aldrig hørt; den glæde vil jeg ikke unde dem derovre."

Tante Amalie sukkede, og Marie sukkede også, men næsten umærkeligt for sig selv. Det faldt ikke tanten ind, at hun ved sine ord, ved sin vemodige dvælen i fortiden lagde tønder til den unge piges ulmende følelser. Heller ikke Maria kunne aflade at se på Johannes, når han var til stede, og hans billede veg heller ikke fra hende, når hun var alene.

Johannes gik imidlertid hjem, beruset af dette uventede, lykkelige møde, og meget forundret over, at man havde ventet en halv time på ham med middagsmaden. I sommerens løb, da han vidste, at Falkmanns lå på deres lyststed i Frederiksberg Allé, styrede han ofte sin kås den vej, var også flere gange så heldig at træffe Maria på spadsereture, men hun var da stedse i fleres, sine nærmestes eller fremmedes selskab. Hans udbytte af disse moder bestod da højest i et stjålent og venligt blik af Maria, han i forbigående og under hilsenen opfangede. Men selv dette er, som man ved, ikke at foragte for en forelsket ungersvend.

Hidtil havde Johannes levet hjemme hos sin fader, ubekymret for sin subsistens og uden at noget ønskes opfyldelse blev ham nægtet. De to første år af hans studenterliv var gået sorgfrie hen; han havde aldrig kendt til de plagerier, så mangen studerende må trækkes med for at fægte sig igennem. Der var i alle henseender blevet sørget rigeligt for ham; hans ekvipering, hans forsyning med bøger og tilbehør var komplet, og lommepenge fik han, når han forlangte dem. Han ligesom andre stod i den tanke, at hans fader var en formuende mand; og denne bildte sig måske endnu det samme ind. Men på den tid, vi nu omtaler, kunne den gamle Johnsen ikke længere skjule for sig selv, at hans formue var aldeles på hældingen, at han umuligt kunne blive ved at leve som hidtil. Det var måske hans ven Crepp, der først oplod hans øjne og viste ham, at han kun ved en resolut beslutning var i stand til at frie sig for den yderligste mangel. Den husholdning, han hidtil havde ført, måtte ophæves, hans overflødige bohave og til dels kostbare bogsamling måtte afhændes, og hvad derved indvandtes måtte således anbringes, at han kunne tarveligt bestå derved. Som alt i første kapitel omtalt, hørte det til Crepps plan, at han og Johnsen skulle flytte sammen og føre fælles husholdning. Johannes skulle ved informationer se til at skaffe sig det fornødne; han skulle logere for sig selv ude i byen, men tilbringe middag og aften hos sin fader. Derimod var det et spørgsmål, hvad der nu skulle blive af plejesønnen Fritz, der endnu gik i skole. Crepp mente, at Johnsen under sine nuværende omstændigheder ikke vel kunne tænke på at tage sig af ham; men herom ville Johnsen intet høre. "Jeg har revet ham ud af de fattige kår, han er født i. Så længe jeg selv har en bid, er

det min skyldighed at dele den med ham, indtil han kan sørge for sig selv." Resultatet blev da, at Fritz skulle blive hos dem, for det første indtil han havde taget artium,

Denne forandring blev iværksat i årets slutning, og for Johannes blev der foreløbig lejet et par møblerede småværelser, og anstalter truffet til at skaffe ham informationer. Dette sidste faldt ikke vanskeligt. Den gamle Johnsen stod i gode forbindelser med flere af universitetets professorer og med bestyrere af skoler, og da han med føje kunne anbefale sin søn for de gode kundskaber, denne ved privat–undervisning havde erhvervet i de nyere sprog, især i tysk og fransk, hvilket jo ikke kan siges om alle unge studenter, så meldte der sig snart flere tilbud end der kunne modtages.

Spørger man om hvad indtryk dette spring fra en sorgfri, overflødig stilling til et mere indskrænket liv frembragte på Johannes, da må det vistnok indrømmes, at han tog sig det nær, dog kun af hensyn til den nu aldrende fader, der øjensynlig led ved denne omskiftning, skønt der aldrig kom en klage over hans mund, han tværtimod gjorde sig al umage for at behandle sit uheld med en af de gamle filosoffers standhaftighed. Men den unge, livsglade søn var for sit eget vedkommende ikke synderlig nedslået over den indtrådte forandring. Det smigrede hans selvfølelse, at han nu skulle bestå ved sine egne kræfter og selv skabe sig en fremtid. Det var en ny stilling, og en sådan har altid noget tiltrækkende for ungdommen. Han skulle bo for sig selv, føre sin egen, lystige husholdning som så mange unge studenter. Allerede i denne tanke lå der for ham noget behageligt. Men hertil kom snart endnu en omstændighed, der

gjorde, at han måtte betragte sine forandrede kår som den største lykke, der personligt kunne være hændt ham.

Det er allerede blevet omtalt, at tante Amalie engang imellem aflagde Johnsen, selv efter hans kones død, et besøg. Ved et af disse, efter at han og Crepp var flyttet sammen, blev hun underrettet om den beklagelige forandring, der var foregået i hans kår, samt de følger, dette havde for Johannes, efter hvem hun så straks spurgte. Ved sin hjemkomst meddelte hun i fortrolighed Maria denne nyhed. "Hvad synes dig, min pige! Nu må det smukke, unge menneske leve af informationer og får måske ondt nok med at slå sig igennem."

"Tror du virkelig?" spurgte den unge pige, men tilføjede efter et øjebliks betænkning: "Hør, tante, så var det jo rart, om vi kunne gøre noget for ham."

"Ja, hvad kan vi to stakler ..."

"Det skal jeg sige dig. Der er jo fra morgen til aften tale om, at min broder Edvard, der er doven i skolen, burde have en lærer, der kunne hjælpe ham herhjemme, og Mille" (hun mente sin yngste søster) "er nu seks år gammel, så det er rigtig på tide, at der bibringes hende lidt mere end den smule læsning, hun kan. Nu synes jeg, at det måtte Johannes Johnsen kunne påtage sig."

"Javist, min pige, du siger noget. Det kan han ganske vist; han skal jo være så ferm."

"Så tal du med fader; men bland ikke mig deri."

"Lad mig om det. Min broder går nok ind derpå, når jeg forestiller ham det rigtigt."

Der var heller intet i vejen fra gehejmerådens side. Efter nogle dages forløb havde Amalie den fornøjelse at kunne gå op

til Johnsen og foreslå hans søn en information af to timer daglig og med et meget anseligt honorar. Johnsen, der intet kendte til sin søns hemmelige inklination, men vidste, at han i grunden havde flere timer end han kunne befinde, hvis han ellers skulle vedblive at læse til eksamen, betvivlede meget, at han kunne påtage sig mere, men lovede Amalie at ville tale med ham derom og da straks sende hende bud. Med den besked kom hun hjem og gjorde meget væsen af, at den unge Johnsen var få vanskelig at erholde til lærer, da alle mennesker søgte ham.

Men allerede den næste dag indfandt Johannes sig hos gehejmerådens, og blev ført ind til fruen. Som man begriber, følte han sig alt for lykkelig ved det gjorte tilbud til at han skulle undslå sig for at gå ind derpå. Hellere ville han opgive nogle af sine andre timer, hvilket også uden vanskelighed lod sig gøre. Aftalen blev da, at han skulle tiltræde sin post med det nye år, der nu nærmede sig, eller omtrent i midten af januar 1844.

Fra den tid begyndte en periode af hans liv, han længe måtte betragte som sin lykkeligste. Han så dagligt Maria, talte dagligt med hende, og overbeviste sig dagligt mere om, at hun så ham gerne, at hun søgte hans selskab og var glad, når han var til stede. Man kan da ikke forundres over, at hans egne følelser for hende med hver dag vandt i styrke, og at han ikke ret længe ville formå at beherske dem. Vistnok var Maria ikke altid ens imod ham. Især længere hen i tiden var det kun, når de var alene, eller i hendes yngre søskendes eller højest i Amalies nærværelse, at hun viste sig i utvungen elskværdighed. Men var hendes forældre eller endog fremmede til stede, da syntes hendes forhold til ham et ganske andet; da var hun tilbageholdende, afmålt i sin høflighed og lidt fornem, med ét ord, da var hun

gehejmerådens datter. Men hun søgte altid siden at gøre det godt igen og med flid lade ham mærke, at det var ikke med hendes gode vilje hun teede sig således. Der var hos denne unge pige, ved siden af en ualmindelig livlighed i tanker og følelser, en lige så ualmindelig magt over disse og evne til at beherske sig, en eftertanke, der bestandig syntes at holde skridt med et varmt, overstrømmende hjerte. Vel muligt, at hendes fader ved den strenghed, hvormed han holdt over decorum, tidligt havde bragt hende til, når han var til stede, at lægge bånd på sine naturlige følelser. Men i nærværende tilfælde var det dog ikke frygt for ham, der virkede ind på hende. Fra ham udgik der vistnok i almindelighed en fornem tone i huset, men han besad for megen forstand og dannelse til at han ikke skulle vide at vurdere betydningen af den, der var hans børns lærer. Han behandlede altid Johannes med stor artighed og tog meget hensyn til hans meninger og bemærkninger, især hvad børnene angik. Ved de selskaber, man gav, var Johannes oftere indbudt og mødte opmærksomhed og velvilje hos alle. Endnu mindre behøvede Maria at pålægge sig tvang af hensyn til sin moder, hvem vi allerede har lært at kende som en jævn, ligefrem dame, og der meget snart kom til at nære en næsten moderlig godhed for Johannes. Desuagtet var der en grund til Marias opførsel; men det varede længe, inden han kom efter den.

6. Tidens tegn

Allerede i det foregående er det omtalt, at Johannes var i rusåret en ivrig deltager i alle offentlige demonstrationer. Det er karakteristisk for den nyere tid, at man i alle retninger længes efter nye former for tilværelsen og føler sig træt og udlevet i de ældre – ligesom skuespillerne, der altid attrår nye roller, inden det endnu er afgjort, om de har gennemspillet og udtømt de ældre, men i den forventning, at en ny rolle skal åbne dem en ny vej til hæder og gunst. Hos os var der i hine år en urolig higen i gemytterne, en jagen efter at tiltvinge sig forskellige resultater, hvorom man nu, da vi er i ubestridelig besiddelse af så meget, man dengang ikke vovede at drømme om, næppe kan gøre sig et begreb. Selv besindige mænd, der havde modsat sig de revolutionære tendenser, så længe Frederik VI levede, var ved dennes død tilbøjelige til at slutte sig til den nu bestandig almindeligere opposition. Indførelsen af de rådgivende stænder var under hin konge, efter hans bekendte, ubøjelige fastholden ved den suveræne magt, en uventet, overraskende gave. Folket havde under stænder–institutionen haft tid til at modnes for afgørelsen af de vigtige spørgsmål, der meldte sig. Den frygt, man havde næret, at det ikke var forberedt, ikke skikket til at forhandle disse, særdeles ved et mundtligt foredrag, havde vist sig aldeles ugrundet. Man måtte erkende, at den foregående tid havde været en virkelig forberedelse, en god skole for hvad der nu ventede os; at dens dannelse i så mange retninger, og den æstetiske ikke mindst, havde skærpet tænkningen og lagt ordet på de talendes læber. – Stænder–institutionen gik nu i arv til Christian VIII. Men for denne

turde den ikke være nok; af denne, der havde vakt ganske andre forhåbninger, ventede man mere. Det er vel for tidligt, allerede nu at ville bedømme eller endog blot udfinde de grunde, der gjorde Christian VIII utilbøjelig til at opfylde de ønsker, der fra så mange sider blev levende; men vist er det, at hans lyse forstand måtte sige ham, at de forventninger, man nærede, var naturlige; han havde selv givet impulsen til dem, og den opposition, der nu indtrådte, var at forudse. Det må kun beklages, at oppositionen så ofte antog en bitter og en hensynsløs tone, der måske end mere gjorde ham betænkelig ved at opfylde det almindelige ønske. Journalistikken gik til den yderste grænse af det tilladte, eller overskred den, alt som det kunne falde; og en mængde trykkefriheds–processer udeblev da heller ikke. På begge sider manglede der således ikke på grunde til at irritere stemningen, mens det mål, folket så hen til, ikke rykkede nærmere.

I hin periode begyndte man hos os med at gøre ungdommen en del indrømmelser, man i en ældre tid ikke så lige kendte til. Dersom dette daterede sig fra Julirevolutionen, under hvilken det for en del var ganske unge mennesker, der ved flere lejligheder gjorde udslaget, da lå der dog vel en lille misforståelse til grund for det, der hos os indrømmedes. For hvad ungdommen i julidagene blandede sig i, var ikke andet end hvad der kunne tilkomme dem. Under indflydelsen af den almindelige stemning, under alles opstand gav den sit personlige mod hen, sin fysiske styrke og utrættelighed, sin forvovenhed og foragt for faren. Men for dette var der i hin periode hos os ingen anvendelse. Kampen blev ført i journalerne ved en mængde artikler, der søgte at bearbejde

stemningen; ved offentlige gilder, hvor en del mænd ved taler og toaster stræbte efter at opnå det samme; og endelig ved forskellige offentlige handlinger, der var af en fredelig natur, skønt altid udtrykket for en bestemt, politisk mening. Det var i dette, at ungdommen – eller for at udtrykke det nøjere – den akademiske ungdom meget snart og med en besynderlig travlhed tog del, og, som det syntes, tillagde sine handlinger en ikke ringe betydning. Meget ofte udgik initiativet fra dem eller erholdt hos dem den virksomste understøttelse. Som man vil erindre fandt noget sådant sted allerede straks ved Christian VIII's tronbestigelse, men mødte også modstand hos flere udmærkede mænd.

Som de fleste unge studenter blev også Johannes revet hen af den almindelige bevægelse. Det er alt før omtalt, at han var med over alt; men nu, som noget ældre student, følte han sig kaldet til mere end til blot at figurere med en fakkel i hånden eller når en sang skulle afsynges. Ved et studentergilde holdt han en tale med politiske allusioner, og skilte sig efter omstændighederne ikke så ilde derfra. Meget glad herover – for sandt at sige, skyldte han et par glas vin, at han fik mod dertil – spurgte han den følgende dag sin ven Vivike, hvad han syntes om hans tale.

"Jo, jeg syntes godt nok om den. Men hvorfor vil du holde taler?"

"Hvorfor? Hvad urigtigt skulle der være den?"

"Forstå mig ret. Jeg sigter til de taler, der har til hensigt at lede stemningen, og navnlig i en politisk retning. For at kunne dette må man formå at overskue og beherske forholdene; ellers kommer man uformærket til at gå i dagbladenes ledebånd, og synker ned til at blive eftersnakker; og dertil skal man holde sig

for god. Når jeg misbilliger de studerendes hyppige deltagelse i det politiske, da har jeg vel flere grunde dertil, men vil her kun anføre den, at de alt for let kunne blive til blinde redskaber for andres hensigter. Det er ikke kritik eller sådanne handlinger, der forudsætter en kritisk dom, man skal vente af de yngre studerende."

"På den måde vil du vel også nægte dem en stemme i teatret?"

"Ingenlunde. Jeg tror tværtimod, at poesien, vel mest den lyriske, men også den dramatiske har i vor tid sine bedste støtter i den dannede ungdom. Hvad i særdeleshed teatret angår, da er dens plads just der. Thi her er det netop ikke egentlig kritik, der skal bringes med; ved den første forestilling af et skuespil, hvor dommen skal fældes straks, scene for scene og efter tæppets fald, vil der ikke engang være tid og lejlighed til en rolig, overskuende vurdering. Men hvad teatret trænger til, og hvad især ungdommen kan bringe med, det er entusiasme og et henrevet gemyt; aftenens udfald vil da bero på, om skuespillet har efterladt tilskuerne kolde, eller har formået at vække deres levende deltagelse. – Du ser da, at efter min mening har et teater al grund til at glæde sig ved talrige besøg af den studerende ungdom. Men det var rigtignok at ønske, at denne ville oftere gøre sig til modvægt imod i stedet for til partitager med vore blades æstetiseren, der netop i almindelighed er gammel, udtørret og aldeles uden entusiasme."

Johannes formåede nok at indse det rigtige i sin vens bemærkninger. Men fristelsen til at følge strømmen var for stor. Flere unge mennesker havde på hin tid begyndt at spille en rolle. En af hans skolekammerater, der kun var et år ældre

student end han, var allerede medarbejder af et dagblad og havde betroet ham, at han om føje tid agtede selv at træde op som redaktør. Hvorfor skulle man da ikke også prøve sin lykke? Det var jo altid et forsøg værd.

Men ulykken var, at de forsøg, Johannes gjorde med adskillige mindre artikler, ikke tilfredsstillede ham. Han havde selv, måske smittet af Vivikes eksempel, spottet over dagbladenes teater–anmeldelser; og nu, da han ville forsøge sig i en sådan, for om muligt at få den anbragt, slog han uvilkårligt ind i den samme tone, i den samme udtryksmåde, i de samme overfladiske ræsonnementer. Ærgerlig derover rev han det skrevne itu. Med en politisk artikel, han ville udarbejde, gik det ham ikke bedre. Han måtte tilstå sig selv, at den var sammensat af udfald og bemærkninger, der allerede fandtes trykt.

Heldigvis har man, mens man er ung, flere jern i ilden, og taber ikke så let modet. Allerede i skoletiden havde han givet sig af med at gøre vers. De forsøg, han nu i denne tid gjorde, tilfredsstillede ham mere, måske fordi han i det mindste troede at genfinde sine egne følelser i det skrevne. Vivike havde intet at indvende mod hans poetiske virksomhed. "Selv om man intet af betydenhed frembringer," ytrede han, "vinder man dog, at ens følelser forfines og klares. Kun må man ikke straks tro, at man er kaldet til at være digter, fordi man kan skrive et smukt, erotisk digt. Mens vi er unge og nu og da forelskede, er vi i grunden alle poetisk stemte – ligesom myrerne, der fødes med vinger, men efter parringstiden bider dem selv af. Under livets travlhed og sysler viser det sig snart, at de vinger, der har løftet os, ikke sad meget fast."

7. Dagbogen

Man vil allerede af det forrige kapitel have set, at Johannes under sin akademiske løbebane vendte sig med ungdommens livlighed til forskellige sider. Men som det bedste middel til at give læserne et begreb om, hvad der i hin tid rørte og bevægede sig hos ham og optog hans tid, vil vi her give nogle uddrag af en dagbog, han førte. Man husker nok endnu, at han alt i sine første skoleår holdt en sådan. Den blev senere afbrudt, og som det synes først begyndt igen efter artium. Af de følgende uddrag daterer sig kun de allerførste fra rusåret; hele resten fra den følgende tid.

(1842-1843)

– Den 6te november 1842. I dag kom jeg hjem fra en herregård syv mil herfra. Vivike havde taget mig med for at rekreere mig efter eksamensbesværligheder; det er en gård, han ofte søger til for jagtens skyld. Der var et talrigt og muntert selskab af alle slags folk, og deriblandt et par studenter fra i år, men ikke her fra byen. Vi morede os fortræffeligt, især med at jage og skyde. Jeg viste mig naturligvis i begyndelsen som en stymper, men kom dog efter det og fik ros af den gamle skytte på gården. Han sagde, jeg havde anlæg, et godt øje og en temmelig sikker arm. Et par vildænder fik jeg skudt, og et dyr sendte jeg en kugle i skindet, men det blev fældet af en anden. Jeg tænker nok, jeg skal komme oftere derud. – Besynderligt er det, at jeg endnu ikke ret kan vænne mig til at tituleres *herr* Johnsen. Jeg er nær ved at blive flov, når jeg tiltales således.

– *Den 14de november.* Fader, der har hørt om mine meriter ude på herregården, forærede mig i dag på min fødselsdag et udmærket smukt jagtgevær med alle rekvisitter. Jeg har allerede udsigt til at komme på jagt igen med én, jeg går på kollegie med, en flink fyr fra Herlufsholm, med hvem jeg er blevet meget allieret.

– *Den 23de nov.* I går aftes henimod kl. ti bragte man fru Heiberg en serenade eller notturno, som det hedder i sangen. Hendes udførelse af Dina gav vel den første anledning til denne hylding, men det var dog i grunden en meget ældre beundring, der her gav sig luft, erindringen om så meget ypperligt, hendes kunst har skænket os. Det var studenterne, der fattede og udførte denne gode idé; og fra os kommer jo også de fleste gode ideer. – Vi drog i stilhed ud til Bredgaden, hvor hun, som det sømmer sig, bor i et palæ, og samlede os i en halvkreds på en stor haveplads, der går bag om bygningen. Det var en herlig måneskinsaften, sneen var drysset på tage og træer, foran os viste sig i stærk belysning et værelse i stueetagen med et højt og stort åbent vindue, hvorfra vi vidste, hun ville høre på vor sang. Her trådte hun omsider frem, hun, hvem så mange, unge, begejstrede hjerter slog i møde; her viste sig den skønne, poetiske skikkelse, "musernes yndling, Titania på tronen", her hørte hun på sangen, i en fri, gratiøs stilling, og med hin uforlignelige bøjning af hovedet, jeg så ofte har beundret hos hende. Ja, det er sandhed, hvad der står i den notturno, vi afsang:

Vor hylding, sendt dig i vor sang,
er hellig gæld og dybtfølt trang.
Og tonen, ført på nattens vinger,
hengivne hjerters slag dig bringer.

– *Den 24de juni 1843.* En mængde studenter fra i år og en del ældre havde indbyrdes bestemt at tilbringe St. Hans nat i Dyrehaven. Det var i går aftes turen gik for sig. Vi tog ud i forskellige hold og samledes på Kunstnerbakken. Efter en aftale, vi havde truffet med en teltejer lige overfor kilden, blev der sat en lang række borde under træerne, og her pokulerede og sang vi til hen imod klokken to. Vi brød nu op og marcherede i række gennem den prægtige skov, mens vi istemte Christian Winthers sang "Livet skal nydes – o, livet er herligt!" Sommernatten var lys og udmærket smuk; de gamle bøgetræer stod stille og rørte intet blad, som om de lyttede til og tænkte over vor sang. Hist og her stak nogle dyr hovederne frem mellem stammerne og så på os efter deres nysgerrige måde, men gjorde snart højre om og forsvandt under træerne. Et par hjorte med høje takker blev endnu en tid stående, og syntes i den uvisse belysning selv at være dele af skoven, mørke stammer med knudrede grene, eller dog beslægtede med skovnaturen. – Da vi kom til plænen udenfor Eremitagen, dannede vi af grene og tørt kvas et bål og tændte det som et St. Hans-blus, rigtignok under fare for at få en ulykke, hvis jagtbetjentene kom over os. Vi lejrede os dernæst i græsset, for at se solen stå op over søen. Den lod os vente så længe på sig og det var allerede så lyst, at der opstod disput imellem os, om den ikke allerede var oppe; og vi så os nu under megen latter om til

alle sider for at opdage den. Endelig steg den op af Sundets vande, først som en dunkelrød halvkugle, men der snart udbredte et herligt, lysende skær til begge sider og farvede nogle tynde skyer i horisonten. Nu steg den højere og højere, og vi tålte ikke længere at se på dens gevaltige lys. – Fra Dyrehaven tog vi til Lyngby, for at drikke kaffe i Postgården. Vi drog i sluttede rader ind i den lille by, hvor alt lå i den dybeste søvn, og istemte, for at melde vor ankomst, med kraftig røst en sang af Poul Møller, der begynder således:

> Hvad er imod studentens kår
> St. Peders hat?
> Om verden falder eller står,
> Han mellem oldtids vise går –

kun med den forandring, at vi i stedet for den tredje linje sang: "Om Lyngby falder eller står." Virkningen af denne demonstration var dog kun, at alle hunde i gårdene gav sig til at gø, som om de var besatte, og at et enkelt vindue eller en luge blev stødt op, hvorfra et søvnigt ansigt så ud. – I posthuset hvilede vi os ud en times tid ved en kop kaffe og en cigar og drog derpå hjem. Det var en fortræffelig tur.

– *Den 21de aug. 1843.* I går, i Tivoli, så jeg Maria Falkmann igen, første gang efter over to års forløb. Hvor hun har forandret sig! Hvor høj og smækker hun er blevet! hvor yndig og fin, og hvor fortryllende! Hvis man vil tænke sig en nylig udsprungen rose på en liljestængel, så har man et billede af hende. Men alle disse lignelser er tossede og intetsigende. Hvad kan lignes med hendes øjekast, når hun ser mildt på nogen? med hendes mund, når hun smiler? med hendes tale, med hendes gang og

bevægelser? Jeg var ganske fortumlet i hovedet over dette møde. Hjelm, der kom op til mig i formiddag, måtte døje min henrykkelse, uagtet han i ét væk råbte, "at han vidste hvad jeg ville sige, at han sagtens måtte kende den smukkeste pige, der var blevet konfirmeret i dette års påske." Og jeg, der ikke var i kirken den dag! Hvor kan man dog være så uheldig! – Men når jeg nu blot vidste, hvor jeg skulle træffe hende igen!

– *Den 29de dec.* Jeg skriver dette ude på herregården, hvor jeg i Vivikes selskab tilbringer dette års jul. Hele dagen i går var jeg på jagt og har gjort store fremskridt i at bruge geværet. Min jagtflint bliver rost almindeligt.

Et bal har vi allerede haft herude. Der var et par unge, nydelige piger blandt damerne; en af dem, en fin blondine, havde en del lighed med Maria Falkmann. Men hun var ikke så let i sine bevægelser, når hun dansede, ikke så munter og venlig, og mindst havde hun disse strålende, og dog så milde øjne. Jeg dansede imidlertid mest med hende, for lighedens skyld. – Sylvesteraften skal der igen være bal herude. Vi vil danse det gamle år ud og det nye ind.

1844

– *Den 7de febr.* Det juridiske studium begynder at interessere mig. Vivike har ret i, at det intet tørt studium er. Man skal kun bestandig objektivere sig faktiske forhold, og man vil da fængsles af denne sindrige ordning af en så kompliceret maskine som det menneskelige selskab. Min manuduktør er også nu meget tilfreds med mig.

– *Den 11te marts.* Da Hjelm i går aftes drak te hos mig på mit værelse og røg en cigar – jeg har fået en kasse ekstra cigarer til foræring af fader – kom vi snart i en dyb passiar om vort yndlingstema, teatret, de opførte stykker, forfatterne og skuespillerne og den offentlige kritik. Ved den lejlighed foreslog han mig, at vi to i forening med et par andre fra i fjor skulle udgive et æstetisk månedsskrift, hvori der skulle optages digte, originale og oversatte fortællinger og anmeldelser af teatrets forestillinger. Vi blev begge to meget elektriserede af denne idé og gik endnu samme aften hen til en konditor, for at træffe den ene, vi havde gjort regning på. Men jeg er rigtignok bange for, at denne gode idé går i lyset.

– *Den 4de april.* En del yngre studerende og deriblandt jeg er trådt sammen for at udarbejde en adresse til kongen, hvori den hovedsætning udtales, "at ** er uværdig til regeringens tillid," men hvori også en del andre besværinger, der i den senere tid har været genstand for pressens alvorlige omtale, kommer til orde, og det ønskelige i en konstitutionel forfatnings indførelse berøres. Vi har delt os i komiteer, for nøjere at drøfte de enkelte punkter. Vivike, hvem jeg fortalte det, var aldeles derimod og rådede mig til ikke at befatte mig med et foretagende, der dog ikke ville føre til noget. Men jeg har denne gang ikke kunnet lytte til hans råd. Når ikke de yngre bryder isen, så vil de ældre, med deres uendelige betænkeligheder, aldrig gøre alvor af sagen. Fader derimod, der er grundig liberal og ægte konstitutionelsindet, syntes godt om vor beslutning og rådede blot til, at vi skulle udtale os med sømmelig moderation. – I anledning af denne adresse har jeg i aftes holdt et foredrag,

som jeg med stor iver og lyst havde udarbejdet, og som også lod til at gøre et godt indtryk på mine medstuderende.

– *Den 4de juni.* Vivike, der har troet at spore ikke så almindelige anlæg til matematik hos mig – og sandt er det, at jeg i skolen var bekendt derfor, og at kun min skammelige dovenskab var skyld i, at jeg ved anden eksamen ikke stod mig bedre i de matematiske discipliner – Vivike opmuntrede mig straks efter anden eksamen til at gå på egen hånd videre i denne retning, og jeg fulgte hans råd. Nu i denne tid har han spurgt mig, om jeg ikke havde lyst til at tage landmåler – eksamen, hvilket med mine matematiske forkundskaber kunne ske uden stor besværlighed og i kort tid. Om man også aldrig benyttede en sådan eksamen, lå der dog et lille rygstød i, at man havde ret dertil. Jeg er straks gået ind på denne idé, har allerede anskaffet mig en del matematiske værker og instrumenter, og er nær ved af lutter ivrighed at lægge alt andet til side. Hvoraf kan det dog komme, at man altid driver allotria med større interesse end sine pligtstudier, uagtet disse hører til vort kald og skulle berede os vor fremtid?

– *Den 25de november.* Jeg er nu omsider kommet i orden i mit logis og finder mig godt i at bo alene. Hjelm, der i dag var hos mig – han har nu efter et års vrøvleri endelig besluttet sig til at studere teologi – bragte vor gamle idé på bane, udgivelsen af et månedsskrift. Det var vist ikke så galt at tænke på noget sådant; thi da jeg nu for fremtiden skal stå på mine egne ben, så kunne et foretagende af den art, hvis det viste sig at være lukrativt, skaffe mig en friere, mere uafhængig eksistens. Vi var ellers uenige i ét punkt. Jeg holdt for, at politik ikke kunne holdes ude, at det politiske var trængt ind i alle vore forhold og meldte sig af

sig selv. Han derimod ville helst være fri for politik, ja hvad der bare lugtede deraf.

– *Den 28de november.* I går formiddag, da jeg var oppe hos Vivike, meddelte jeg ham Hjelms og min plan med at udgive et månedsskrift, og udviklede tillige mine grunde, hvorfor et sådant i vor tid absolut måtte have et politisk element og en bestemt politisk farve. Mens vi talte derom trådte en høj, rask mand ind i stuen, med et klogt, åbent ansigt, ugenert væsen, godt, men ikke fint klædt. Han blev mig forestillet som prokurator Rasmus Himmelund fra Fyn, en gammel bekendt af Vivike. "Hvis det ikke er for ubeskedent," sagde han efter de første hilsener, "turde jeg da spørge, hvorom de herrer talte, da jeg afbrød Deres konversation?" –

"Vi talte om det ønskelige i at få en ny, til dels politisk journal sat i gang," svarede Vivike.

"Vil *De* udgive en politisk journal?" spurgte prokuratoren uden videre, idet han henvendte sig til mig.

Jeg blev noget flov ved det uventede spørgsmål, men tænkte dog, det var ikke værd at lade sig forbløffe. Jeg svarede da: "Alene ikke, men i forbindelse med en af mine commilitoner [Note 6)]."

"Ja, det kan De jo godt. De er ikke for gammel dertil."

"Men De mener måske, at jeg er for ung dertil."

"Nej, det mener jeg ikke. De ideer, der nu skulle forfægtes, er ungdommens, eller dog en afløsning af det gamle. Så er det bedst, at man ikke slæber nogen erindring med sig om en fortid, der nu kun ville genere. – Ja, den plan skal De holde fast ved. En sådan journal kan være til gavn for det offentlige, og deslige foretagender kaster noget af sig; det er heller ikke at

foragte. – Når en journalist," vedblev han, idet han gik op og ned ad gulvet, "forstår sin opgave, da kan han udrette store ting. Er der en sag, han vil have reformeret, noget, han hurtigt og energisk vil bringe til virkelighed, da kommer det allerførst an på at sætte befolkningen eller den offentlige mening i skræk, og purre den til at tage parti og arbejde med for hans hensigter. Han bærer sig da på en måde ad som nybyggerne i Nordamerika i sin tid gjorde, når de ønskede i en hast at gøde en ager. De drev en meget stor flok får sammen på ageren, og skød dernæst ved nattetid et par geværer af. Fårene blev da så forskrækkede, at de alle som én *nolens volens* gødede den jord, der nu skulle bearbejdes. En journalist kan med et par alarmskud udbrede den samme skræk i befolkningen og med samme gode resultat. – De vil da formodentlig," henvendte han sig igen til mig, idet han standsede sin gang, "redigere Deres journal i en aldeles frisindet ånd?"

"Det er netop vort ønske," svarede jeg; "og deraf vil jo følge en del ulejligheder, der i længden ikke kan undgås, beslaglæggelser, politiske processer og hvad alle de plager hedder, der forsurer livet for en politisk redaktør."

"Er De gal, herre? Beslaglæggelser og politiske processer, er det en plage for en politisk redaktør? Jeg siger Dem, at uden disse var det ikke umagen værd at redigere et politisk blad. Betænk bare, hvor let man – f. eks. ved en overtrædelse, man i forvejen er sig ret godt bevidst, og der medfører en mulkt af et par hundrede rigsdaler – kan skaffe sig et navn af "et offer for den betrængte presse, folkets og frihedens talsmand"; og med hvilken triumf man kan se ned på de blade, der nogenlunde kunne anses for ministerielle og redigeres i censurens

spændetrøje, under dens jernåg. Det var en lykkelig periode, dengang vore politiske blade kunne leve højt af det store Rejersenske fond af beslaglæggelser og processer. Men nu er affærerne fordærvede for os liberale. Fra den tid Jetzmark i Adresse-Avisen og Elmqvist i Århus er dømte for overtrædelser af trykkefrihedsforordningen, må et barn kunne indse, at man godt kan være et politisk nul og dog blive et "offer for den betrængte presse".

Han talte endnu adskilligt om den samme genstand og tog derpå afsted. Jeg var nærved at blive fortumlet i hovedet over alt hvad dette menneske i den korte tid havde rystet af sig. Egentlig vidste jeg ikke, om han ville opmuntre mig til det omtalte forehavende eller han gjorde nar af mig.

Vivike, der mærkede min konfusion, sagde leende: "Ja, du undrer dig vel over vor kære prokurator. Men det er heller ikke omsonst, at man har forandret hans navn Rasmus Himmelund til Rasmus Himmelhund. Hans tungefærdighed og ikke sjældent gennemtrængende forstand er i grunden lige farlig eller lige besværlig for venner og fjender. Men du skal dog ikke fortryde, at du har gjort hans bekendtskab, især da du næppe vil støde ofte sammen med ham; han er altid på farten, snart er han her, snart i Fyn, Jylland eller Slesvig. Hans bemærkninger er rigtignok undertiden temmelig nærgående og kunne også gerne træffe den, han taler med. Men han behager dog ved sit åbne, raske væsen, og ved den kunst, hvormed han forstår at angribe alle partier, uden at blotte sig selv. "Es muß auch solche käutze geben," som Goethe siger i *Faust*."

– *Den 18de december.* Der er intet sted, hvor så meget vækkes og anspores hos mig som i Skuespilhuset, hvor snart fortidens

mægtige skikkelser med hele nærværelsens trylleri drager forbi og taler og handler, snart sindrige forviklinger fra nutiden, yndige scener af det liv, der nærmest omgiver mig, fængsler og river hen. O, det er en guddommelig kunst! Enhver anden blegner og står tilbage for den, og den selv indbefatter alle de andre. Den har plastikkens skønne former, og disse viser sig ikke i en død ubevægelighed, men de er sat i en uafbrudt bevægelse, veksler uafbrudt, altid efter skønhedens love. Og indtrykket forhøjes ved den menneskelige tale; denne stiger igen til sang og understøttes af musik og dans. Komponistens, malerens og maskinmesterens kunst rækker villigt hånd til at frembringe disse levende billeder, og alle glæder sig ved at give deres part til det hele. – Ofte er den tanke opstået hos mig, om ikke også jeg kunne fra scenen tale til og begejstre et helt publikum. I går aftes, da denne tanke var meget levende hos mig, spurgte jeg Vivike, om han ville råde til, at jeg forsøgte mig i den retning. Hans svar var just ikke opmuntrende. "Føler én afgjort kald dertil," ytrede han, "da tør man vist ikke råde ham derfra. Men forresten tror jeg, at de mange, der tragter efter at ombytte en tilskuers lykkelige og uforstyrrede nydelse med en skuespillers eller forfatters stilling, ikke ret betænker, hvad de attrår. Det er ikke aldeles ugrundet, at enhver kunstner *ofrer* sig for sin kunst; thi han stiller sig selv udenfor den nydelse og glæde, som just denne kunst bereder alle andre. Ganske betegnende er i denne henseende en anekdote, der fortælles om den store komiker Casorti. En læge rådede ham, som middel mod hans tungsindighed, at gå hen engang imellem og se – Casorti. Men denne kunne trøste og opmuntre alle andre, kun ikke sig selv. – Hertil kommer endnu den kamp, en skuespiller

må bestå for at nå idealet, eller blot overvinde miskendelsen, de mange bitre og sorgfulde timer dette skaffer ham; – og der er måske ingen kunstner mere udsat for miskendelse end skuespilleren og den dramatiske forfatter. Begge har med et meget vanskeligt, et meget lunefuldt og desværre undertiden med et meget søvnigt publikum at gøre." Der er vist meget sandt i disse bemærkninger. Men jeg tvivler dog ikke på, at skuespilleren og digteren, om de også går glip af en tilskuers lykke, kommer i besiddelse af en anden, der i det mindste må kunne stå ved siden af hin. For at skabe og frembringe er dog en lykke.

(1845)

– *Den 7de januar.* I dag begyndte jeg at læse med gehejmeråd Falkmanns tvende yngste børn. Fruen var inde hos os for at træffe nogle aftaler angående timerne, og var meget artig og forekommende. Da jeg skulle gå, traf jeg Maria i det forreste værelse, som hun just skulle igennem. Herregud, hvad var hun sød og velsignet! Og jeg lykkelige *studiosus juris*, der fra nu af skal dagligt være i hendes nærhed, og måske dagligt se og tale med hende!

Jeg skriver dette med rødt blæk, da denne dag hører til mit livs mærkeligste. *Quod felix faustumque sit!*

– *Den 25de jan.* Det er en fortræffelig familie, gehejmerådens. Fruen og tante Amalie (gehejmerådens søster) viser mig begge stor opmærksomhed og rådfører sig ved alle lejligheder med mig angående børnene. Også gehejmeråden behager mig meget; han er meget mere jævn og ligefrem end jeg havde tænkt. I går aftes, da jeg var bedt derhen til et selskab, hvor der

blev danset lidt efter bordet, spurgte han mig, hvad vej jeg havde i sinde at gå, når jeg fik den juridiske eksamen absolveret. I grunden havde jeg endnu ikke tænkt rigtig derover; dog svarede jeg, "at jeg sandsynligvis ville gå sagførervejen, og omsider se til at blive advokat. Det mundtlige foredrag, antog jeg, ville ikke falde mig vanskeligt; og det beroede da blot på éns flid og duelighed, om man skulle bryde sig en god bane." Maria, der stod i nærheden og hørte til, nikkede som tegn til, at hun skænkede denne plan sit bifald. Gehejmeråden derimod mente, at jeg burde foretrække kollegievejen, der rigtignok var langsommere, men igen sikrere. Advokatstanden afhang af mange tilfældige omstændigheder.

Med Maria får jeg næsten daglig en passiar, og hun er altid sød og elskværdig; dog synes det mig tit, at hun er blevet noget alvorligere på den sidste tid, men hun er jo også nu lidt ældre. Når der er fremmede, eller når hendes fader er til stede, er hun vistnok endnu meget tilbageholdende imod mig, dog ikke som i forrige tider, når jeg engang imellem var der til bal; thi nu regnes jeg på en måde at høre med til huset. – Endnu et væsen må jeg omtale, der virkelig hører med til huset, en ualmindelig smuk hønsehund, der lyder navnet Chasseur, er alles, især Marias yndling, og med hvem også jeg allerede er blevet så gode venner, at den undertiden spadserer med mig.

– *Den 10de febr.* I går aftes, da jeg kom hjem fra et drikke-comment i Studenterforeningen, skrev jeg følgende:

Til Maria.

Jeg sad ved gildet blandt lystige mænd,
og drak med de andre og sang.
Så vide drev mine tanker hen,
alt mens glassene klang.

En skål blev udbragt muntert for én,
og drukken med fynd og med klem.
Jeg tænkte, min rose, min liljegren!
imens – o, du ved nok, på hvem!

Jeg løfted' bevæget højt mit glas,
imens man jubled' for hin.
For én kun har mine tanker plads,
for hende jeg drikker min vin!

– *Den 14de febr.* Da Hjelm var hos mig i dag, viste jeg ham ovenstående lille digt, som han syntes godt om. Ved den lejlighed spurgte han mig, hvordan det dog var muligt, at jeg både kunne finde fornøjelse i at studere matematik og i at skrive vers eller, i almindelighed, i poesien. Jeg blev underlig til mode ved dette spørgsmål; for sandt er det, at alle mennesker holder matematikken for et tørt studium, et, som en digter på sin flugt helst lader skøtte sig selv; og jeg tør ikke benægte, at en vanskelig matematisk opgave undertiden skaffer mig en fornøjelse, der kan sammenlignes med den, jeg har ved at sætte mig ind i et dybsindigt digt, f. eks. et af Staffeldt eller Goethes *Faust*. Jeg har hele aftenen tænkt derover, og det synes mig nu virkelig, at poesi og matematik ikke står så særdeles fjernede

fra hinanden. Matematikeren lever lige så vel som digteren i en tænkt eller digtet verden, i en, der er abstraheret fra virkeligheden, er berøvet dennes massive bestanddele og kun gennemtrængt af ideer. De geometriske bestemmelser, linjen og fladen, er aldeles abstrakte, berøvede alt indhold uden ideens; det samme gælder om cirklen, kvadraten, keglen, polygonen osv. Men idet matematikeren tænker sig alle disse i deres ideale renhed, befriede for alt tyngdestof, anvender han dem til kombinationer, der uden dette var umulige, og der ved denne lutring først kommer til virkelighed; han giver dem et nyt indhold i stedet for det, han har renset dem for. Bærer ikke den episke og dramatiske digter i sine sfærer sig ligedan ad? Jeg ville ønske, at jeg var bedre både digter og matematiker for at kunne udføre denne subtile idé bedre.

– *Den 10de marts.* I den senere tid omgås jeg meget med en kammerjunker Læspe, hvis bekendtskab jeg har gjort hos Falkmanns. Han er en søn af gehejmerådens ældste søster, amtmandinden ovre i Jylland, hvor hans fader før var ansat, men af hendes første ægteskab, hvilket han sjældent glemmer at lægge til, for med det samme at kunne fortælle, at hans fader var kammerherre – skønt Vorherre ved, det vil just ikke sige så stort. Han er et par år ældre end jeg, har været nogle måneder i Paris, Wien og andre steder, og kommer nu ovre fra sin mama. Bemeldte kammerjunker er rigtignok temmelig blaseret, "ein Muttersöhnchen", som tysken siger, og har desuden den sygdom, at han gerne vil sige vittigheder, som han ikke duer til, og tale fransk, som han ikke kan. Men han er en fætter til Maria; jeg kan – dog uden at skænke ham nogen som helst fortrolighed – tale med ham om hende, og allerede derfor

omgås jeg ham ret gerne. Hvad jeg mest har imod ham, er at han finder en fornøjelse i at gøre sig lystig over sin tante, frøken Amalie. Han finder blandt andet, at hun er så jysk, så provinsiel. "Men De og jeg," indvendte jeg, "vi er jo selv født i Jylland."

"Men af københavnske forældre; det gør en stor forskel – ja, Deres moder var, tror jeg, en ægtefødt datter af det cimbriske folkefærd."

"Ikke efter deres egen mening; hendes forældre var københavnske. Men lige meget, lad også frøken Amalie have noget provinsielt i sin udtale, hun er jo en meget agtværdig dame."

"Ja, jeg ved nok – jeg ved nok! De gør kur til hende; det har jeg længe mærket. Gratulerer til Deres solide smag! En pebermø, der går i frø! Hahaha!"

Jeg undte ham dette fattige indfald og afbrød samtalen. Tante Amalie har jeg stor godhed for, og jeg tror, hun igen for mig. Fejler jeg ikke, så tør mine følelser for Maria engang vente en allieret i hende.

– *Den 14de april.* For nylig læste jeg om en høj, overmåde smuk mimose, der skal vokse på ensomme steder i de store prærier i Sydamerika. Den er så sensibel, at når en rytter eller blot en fodgænger nærmer sig den, bringes den ved jordens sagte svingninger til at lukke sine blade og bøje kronen. Dette skal, især ved stedets ensomhed, frembringe et sørgmodigt og overraskende indtryk på beskueren. Jeg kom ved denne beskrivelse til at tænke på Maria; mine tanker føres af så meget hen til hende. Også hun, når jeg ser hende i hendes uforlignelige ynde og skønhed og vil nærme mig, har noget af

mimosens natur, som om hendes sjæls blade og krone bøjede og lukkede sig; og et ømt, kærligt ord af mig gør hende tavs, næsten nedslået. Disse ikke meget trøstelige tanker har givet mig ideen til følgende digt, der som alle mine senere har hendes navn til overskrift:

Til Maria.

Unge, liljeranke pige,
med det fine skær af rosen
på din kinds oval!
Hører du til plantens rige?
Er beslægtet med mimosen
i din sjæl det hemmelige
spind af lyst og kval?

På Brasiliens prærier,
avlet af den varme zone,
en mimose gror.
Der, hvor altid fuglen tier,
hæver ensom den sin krone,
tavs fortabt i sympatier
med den tavse jord.

Sydens sol har strømmet hede
stråler i dens høje stamme,
fyldt dens kalk med duft.
Dens aromer vidt sig sprede,
og dens blade pragtfuldt bramme;
om dens skønhed synes frede
mildt den milde luft.

Ak, men når præriens flade
af en vandrer nu berøres,
der til blomsten går –
ak, da lukke sig dens blade,
og dens skønhed som besløres;
kronen, sænket fra sit stade,
bøjet, sorgfuld står.

– Unge, liljeranke pige,
med det fine skær af rosen
på din kinds oval!
Er af denne plantes rige,
er beslægtet med mimosen
i din sjæl det hemmelige
spind af lyst og kval?

Du, hvem evnen til at trylle
af naturen mildt blev given
alt i øjets magt!
Vil du, i din skønheds fylde,
bøjet ned som sensitiven,
altid nægte mig at hylde
dine strålers pragt?

Hjelm, der er en streng criticus, mente, det var det bedste digt, jeg endnu havde skrevet. Jeg selv er dog ikke så ganske fornøjet dermed, uagtet jeg i flere dage har pint mig nok for at få det færdigt. Jeg var engang kommet ind i det kunstige versemål, og måtte se til at holde ud. Men det forekommer mig stundom, at i deslige digte, der er udført med pragt i ord og

verseform, kan tanken, selv om den er god, let forsvinde i velklangen eller blændes for læseren. Mon dette ikke er hændt nogle af vore digtere, selv de bedste iblandt dem? Vivike har engang talt noget om det *plastiske* i lyrisk poesi, som jeg dengang ikke rigtig forstod, og som skulle falde sammen med formbestemtheden. Jeg tror nu at indse, at det plastiskes *negative* egenskab består i at holde alt det borte, der kan virke forstyrrende ind på ideens fremtræden, altså vel også det luksuriøse i udtrykket, i rimene og rytmerne. Simplicitet i anvendelsen af lignelser, billeder og *Epitheta ornantia,* tankernes gennemsigtige klarhed og overhovedet en næsten streng stil må da vel høre til det plastiskes positive egenskaber. Vivikes ytring, at Goethe som lyriker var mere plastisk end Schiller, Oehlenschläger mere en Ewald, bliver mig da forståelig. – Der er så meget at lære i digtekunsten, som man, det jeg ved, ingensteds finder oplysning om. Alle mennesker skriver vers, men det ser næsten ud, som om ingen ret ved, hvad han gør, men lader stå til.

– *Den 8de juni.* I går aftes var jeg i selskab med Vivike igen i Tivoli, hvor der var vauxhall og fyrværkeri. Begge dele tog sig, mod vor forventning, fortræffeligt ud i den lyse sommernat. Vejret var varmt, smukt og stille, vrimmelen af mennesker ikke så stor og generende som ellers. – Vi havde sat os uden for et konditori i nærheden af Koncertsalen ved et glas punch og en cigar. Da prokurator Himmelund eller Himmelhund, hvad han hedder, kom til og tog plads ved siden af os. Han var ikke nær så tilfreds med dette "storartede anlæg", Tivoli, som vi og andre. "Man kan nok sige," udlod han sig, "at Carstensen har løst sin opgave udmærket; men opgaven selv bifalder jeg ikke. Paris og

London og lignende store byer, der ikke har den frie natur i nærheden af sig, trænger til sådanne forlystelsessteder, vi ikke. Hos os er der nok af smukke og behagelige steder tæt uden for portene, som vi kan ty til; og frem for alt har vi de herlige skove kun en mils vej fra byen, hvortil man kan gøre ganske anderledes skønne og oplivende udflugter. Jeg ved nok, at man har, jeg tror i "Den Frisindede", just i anledning af Tivoli spottet med vore dyrehavsture, med deres fuldtpakkede vogne og fuldtpakkede madkurve, med det slæng af hele familien, voksne og børn, man trækker derud. Men man har gjort dette med stor uret; for en sådan tur er for disse mennesker en poetisk udflugt, et samliv med skov og sø og den frie natur, der opliver dem for hele ugen. Når jeg her blændes af kulørte lamper, kvæles af støv og puffes af spadserende, kan jeg længes efter den rene, kølige luft i skoven og ved stranden, dens velgørende dæmring om aftenen og den herlige hjemfart langs stranden. Alle Carstensens forlystelsesprojekter, således i Ridehuset og Rosenborg Have, lider af samme fejl, og en, der heller ikke vel kunne undgås, at terrænet, uagtet det er stort, dog er for lille til et flere timers eller en eftermiddags og aftens ophold, hvorfor man også ser folk at storme til konditorierne og de andre beværtningssteder for at forslå tiden, og dette sker da som oftest med at spise kager og drikke punch. På en skovtur har man en ganske anden tumleplads; man kører eller går fra ét smukt sted til et andet, og allerede i at vælge dette kan der ligge spor af æstetisk sans. Selv de mange små ulejligheder, en sådan tur medfører, de uheld, der kan indtræffe ved transporten af familiens medlemmer og familiens mad, selv dette er ikke uden en vis lystig poesi; man vil også sjældent bemærke, at selskabet

forstemmes deraf. Men kan man her i Tivoli ikke få plads hos en restauratør, så ved man ikke, hvad man skal tage sig for, man driver om i ondt humør og ser på de evige, kulørte lamper."

Vivike indvendte, at dette anlæg dog var stort og anseligt nok, frembød megen afveksling og underholdning og besad bl.a. et ualmindelig godt orkester i det Lumbye'ske Selskab.

"Orkestret," gav prokuratoren til svar, "har jeg al respekt for. Men når jeg en sommeraften går ud for at forfriske sjæl og legeme, da er det ikke den rekreation jeg søger, at sidde hele timer i eller uden for en koncertsal, hvor der opføres smuk musik. Men De siger, at her er ellers afveksling og underholdning; det vil De ikke mene, når De er her en hel aften eller kommer her oftere om sommeren. Stor og anselig er denne anstalt, deri har De ret; den er endog meget for stor for vore forhold. Da jeg trådte herind i aften, kom jeg til at tænke på den lille by Myndus, der lod sig bygge en pragtfuld og overvættes stor byport, hvorover én udbrød: "I myndiske mænd! ser vel til, at Eders by ikke løber ud gennem porten!" Jeg kom i frygt for, at vor sunde sans, vore jævne sæder og vort mådehold i nydelser, for ikke at tale om vore sammensparede skillinger, skulle løbe ud gennem det store Tivoli eller gennem de lignende anstalter, der snart vil konkurrere med denne."

Da han var gået, kunne jeg ikke lade være at ytre min forundring over en vis poetisk stemning, der skinnede gennem hans mange ekstravagancer.

"Ja, det er en underlig patron," svarede Vivike; "dog kan det gerne være, at han en anden gang, når det stikker ham, tager parti for Tivoli mod skovturene og forsvarer dette lige så veltalende eller lige så flydende."

– *Den 10de juni.* I denne tid er Falkmanns familie flyttet ud til landstedet i Alleen. Maria og jeg gik i eftermiddag ned til det gærde, der adskiller denne have fra naboens, og diskuterede ivrigt angående hvor det sted var, jeg som dreng plejede at springe over. Det var ikke så let at finde, da gærdet er vokset til og et stakit anbragt hos naboen. Vi var just midt i at genkalde os flere af den tids små begivenheder, da vi kunne se, at der i en sideallé længere borte nærmede sig nogen. Hun pegede hurtigt til højre og sagde sagte: "Gå ned ad den gang!" – hvorpå hun selv gik de kommende i møde. Jeg adlød, men lidt fortrædelig; thi de, der kom, så jeg siden, var fruen, som vi ikke plejer at genere os for, og kammerjunkeren, som det mindst var værd at tage hensyn til.

– *Den 20de juni.* Da jeg i dag kom ud på landstedet, så jeg i frastand Maria sidde i et lysthus, fordybet i en bog, hun læste i, og med et lille grønt blad i munden.

> Bøjet sad hun på en bænk. Imellem
> læberne hun va'rligt holdt et lille
> blad, et mørkegrønt; det lykkelige,
> der blev vugget på så bløde hynder!
>
> Mens jeg stod og så på dette smukke,
> fredelige syn, mig selv jeg spurgte,
> hvilket blad det var, hun holdt i munden.
>
> Tænker jeg på hendes friske læber,
> som et modent kirsebær så røde,
> da var bladet vel af kirsebærtræet.

Tænker jeg på hendes kinders farve,
der som rosens er af mildest rødme,
og som denne let og fint bedugget,
da var bladet vist af rosentræet.

– *Den 15. juli.* I går aftes, da jeg silde sad ene hjemme, kom jeg til at gruble meget over mit forhold til Maria. Hun er nu i den alder, at det ikke kan vare længe, inden en eller anden anholder om hendes hånd. Jeg undrer mig over, at det ikke allerede er sket. Vil hun da, hvis forældrene giver deres minde, falde til føje eller ikke? Dette spørgsmål løb mig koldt ned ad ryggen. Hvad håb tør jeg gøre mig, jeg, der ikke er andet end juridisk student og kun har tarvelige udsigter, mens hun ved sine personlige fortrin og sine glimrende familieforhold kan gøre de største fordringer. Tør jeg stole på, at hun har godhed for mig? Ja, hun har godhed for mig; jeg kan mærke det på så meget, på hendes øjekast, på tonen i hendes stemme. Men vil dette gøre udslaget? Vil ikke andre indflydelser være mig i vejen?

Det må snart vise sig. Jeg føler ved mig selv, at jeg ikke ret længe kan holde den hemmelighed tilbage, der trykker mig på brystet, og der vel ikke er en hemmelighed for hende, men der dog må udtales i ord, for at jeg kan vide, hvorledes hun vil optage den. Jeg gjorde i går eftermiddags et forsøg derpå, men der løb uheldigt af. Vi sad, efter at jeg var færdig med undervisningen, alene i havestuen; udenfor småregnede det. Under samtalens løb tog jeg hendes hånd, hvilket jeg før aldrig har vovet. Hun ville trække den tilbage. "Jeg vil blot se den smukke ring, De har på" – sagde jeg; og hun lod nu hånden hvile i min. Men jeg så ikke på ringen; jeg så kun på hånden. Intet

kan sammenlignes i skønhed og mangfoldighed med den menneskelige hånd, og nu især en smuk fruentimmerhånd. Det er et lille kunstværk for sig selv. Hvor smidigt og elastisk de smalle, hvide fingre med deres bøjelige led går ud fra håndfladen! Og nu de små fordybninger med det fine, rødlige skær, neglene med deres *lunulæ* eller halvmåner! Endelig den indvendige håndflade med dens mystiske streger! – Jeg fortalte hende, at man engang har troet at kunne spå af håndens linjer, og kaldt denne kunst kiromanti.

"Så prøv på, om De kan sige mig, hvad der er at læse i min," sagde hun og rakte mig den indvendige håndflade hen.

"Det skal jeg med fornøjelse," svarede jeg, og gav mig til at studere linjerne. "For det første," begyndte jeg, "må jeg meddele Dem den mærkelighed, at De har en lige streg tværs over hånden og nærmest under fingrene. Det er en stor sjældenhed. Hos de fleste mennesker findes to streger, der synes afbrudte og har et vildsomt løb under hinanden, ligesom med en forgæves bestræbelse efter at mødes."

"En lige streg? Ja, det ser jeg nu. Hvad betyder da det?"

"Det betyder, at Deres livs rolige gang vil ikke afbrydes af en fjendtlig magt, men udvikle sig lykkeligt og uforstyrret."

Hun rystede sagte på hovedet som benægtende, og jeg vedblev: "Det tyder fremdeles hen til, at Deres sind er enigt med sig selv, at Deres tanker, Deres ønsker, Deres sjæls længsel søger i en lige linje hen til målet."

"Men De selv," afbrød hun mig, "har Deres hånd ikke en sådan lige linje?"

"Nej – og jeg bilder mig ind, at en mands vej ikke så let kan beskrive en lige linje. Han kommer på omveje og med

afbrydelser til målet – hvis han kommer til det. Vil De se, der er to streger i min hånd, som i flere grene søger at nå hinanden. Jeg befinder mig i længslens region, med den følelse, at det måske er noget uopnåeligt, jeg tragter efter."

Hun rejste sig med et forandret udtryk i sit ansigt og gik hen til vinduet. Jeg var selv blevet alvorlig ved mine ord. Med sagte røst tilføjede jeg: "Maria, kan De ikke give mig en trøst med på min vandring? Er det uopnåeligt hvad alle mine tanker, min længsel, vågen og i drømme, søger hen til?"

Hun blev stående ved vinduet og så ud i haven, og uden at svare mig, men som mig syntes, noget blegere end før. Jeg stod op og gik hen til hende. "Svar mig, Maria, er det uopnåeligt?" – I det samme gik døren bag ved os op, og tante Amalie trådte ind. Hun så på os begge og rystede på hovedet. Maria tog hurtigt noget broderi, der lå på bordet og gik ind. Jeg anbefalede mig. Ellers holder jeg meget af tante Amalie, og har i alt fald ikke det mindste imod hende. Men denne gang var jeg ikke langt fra at ønske hende hvor peberet vokser.

(Fra den sidste meddelelse indtræder der en stor standsning i dagbogens førelse; heller ikke findes de smådigte, Johannes nu og da skrev, optaget i denne. Vi må da af andre kilder udfylde det manglende og skal da tillige, hvor det gøres fornødent, supplere det, der alt er meddelt. Her vil vi kun tilføje, at han virkelig efter et halvt års forberedelse tog den i dagbogen omtalte landmålereksamen, og bestod den med al honneur.)

8. Gehejmerådens hus

Når man som Johannes kom dagligt og ofte ved højtidelige lejligheder i gehejmeråd Falkmanns familie, fandt man snart, at der i denne var to meget forskellige indflydelser kendelige, der ytrede sig snart i en jævn, ligefrem, borgerlig tone, snart i en tone man nok kunne kalde fornem. At den første gik ud fra fruen og frøken Amalie, var let nok at se. Også Maria var naturlig og ligefrem, skønt hendes smukke personlighed og fine holdning, selv i det daglige liv, gav hende noget, der syntes at høre hen til de højere kredse. Den fornemme tone skulle da egentlig gå ud fra gehejmeråden selv, og dette var også tilfældet i hans forhold til tjenerskabet og vel også, når der var selskab og han viste sig i galla. I sit embedsforhold var han velvillig og ingenlunde anmassende; embedsaristokratiet har aldrig villet således trives i København som hist og her i provinserne. Imidlertid gjorde dog hans høje, indflydelsesrige post, de mange, der til bestemte tider søgte audiens hos ham, at hans person, med eller uden hans vilje blev omgivet med en nimbus, som alle syntes enige om at respektere. Den af familiens medlemmer, som dernæst måtte kunne gøre fordring på fornemhed i tone og adfærd, var kammerjunker Læspe. Men der var så meget pjanket og pjattet i hans tale og manerer, at de forsøg, han stundom gjorde for at tilegne sig hoftone, intet mindre end reusserede [Note 7]. Hvorom alting er, så var den i det daglige liv jævne tone i denne familie en grund til, at Johannes ikke følte sig i nogen afstand fra den, og således mindre tog i betænkning at løfte sine øjne til det dyrebare klenodie, der hørte til den.

En god ånd i dette hus var den oftere omtalte tante Amalie. Da hendes egen livslykke var forspildt, og hun selv for længe siden havde opgivet ethvert forsøg på at oprette den, ofrede hun sig aldeles for sin broder og hans familie. Hun hørte til de trofaste sjæle, der er uvurderlige i et hus, til de utrættelige og hjælpsomme, der lever og ånder med dets medlemmer, glæder sig over deres lykke og lider med dem i modgang; til dem, der våger dag ud og dag ind, og nætterne med, så længe kræfterne står bi, når en af familien er syg, og i særdeleshed betragter børnene med samme kærlighed som det kunne være deres egne. Men ved siden af disse priselige egenskaber besad hun andre, der gjorde omgangen med hende lidt besværlig for hendes nærmeste. Det afkald, hun havde gjort på dette livs glæde, var ikke af den tålmodige slags; hendes resignation gik ikke ud fra et fromt, et i sin tilskikkelse hengivent sind. Den var bitter og i grunden en bestandig hemmelig anklage. Hun gjorde sig i denne stemning ældre end hun var og skønt hun vistnok altid var proper, var hun dog ligegyldig ved sin pynt og påklædning. "Det var godt nok for hende; hun kunne ingen fordringer gøre mere. For hvem skulle hun pynte sig? Der var ingen, der brød sig om, enten hun gik klædt således eller således." Det var det evige refræn, hver gang der var tale om hendes toilette. Til al lykke var fruen i huset, der måtte lide mest derved, af meget sagtmodig natur og optog disse og lignende udladelser med stor langmodighed.

Amalie havde i den sidste tid båret på en stille bekymring. Johannes og Maria pålagde sig i hendes nærværelse så lidt noget bånd, at hun snart blev overbevist om, at der var en gensidig, bestandig voksende tilbøjelighed for hinanden hos de

unge mennesker. Hun indså, hvad dette ville føre til, og hvor ringe håb der kunne være for deres kærlighed, og bedrøvedes på deres vegne. Men hun fandt det rigtigst at tie og blot afgive en iagttagerske. Hun stolede på, at Maria ville betro sig allerførst til hende.

En anden person, der også i den sidste tid var blevet opmærksom på de unge menneskers følelser for hinanden, var kammerjunker Læspe. For at forstå denne hans skarpsynethed – for så meget uforsigtige var Johannes og Maria just ikke i hans nærværelse – er det nødvendigt at vide, at det så godt som var en aftale mellem gehejmeråden og hans søster, amtmandinden i Jylland, at der med tiden skulle blive et par af sidstnævntes søn og Maria, når deres egen tilbøjelighed ikke viste sig derimod. Den sidste klausul havde naturligvis gehejmeråden fået ind; amtmandinden tog det ikke så nøje i dette punkt. Hidtil var denne sag blevet holdt hemmelig for Maria, da man antog hende for endnu at være for ung til at kunne bestemme sig. Men Amalie anså det i sit stille sind for rigtigst, i tide at give hende et hemmeligt vink om forældrenes planer; måske man derved kunne give hendes tanker en anden retning og forpurre den ældre inklination. Fik denne tid til at fæste dybere rødder, så ville faren vise sig større. I denne gode og ganske fornuftige intention meddelte hun da Maria, hvad der var påtænkt. Men virkningen deraf var ikke den, hun havde ventet. Maria blev meget forskrækket. "Jeg og fætter Leopold? Hvor kan nogen falde på det? Passer vi to sammen? Det går jo slet ikke an. Det gør jeg ikke – det siger jeg både til fa'er og til moder."

"For Guds skyld, min pige, lad dig ikke mærke med det allermindste. Man ville jo straks forstå, at det kom fra mig."

"Nej, vær rolig – jeg skal intet sige. Men fra hvem kan dette indfald komme?"

"Ja, du begriber vel, at din tante ovre i Jylland har givet det første stød dertil. Men forresten er det også dine forældres ønske; og så synes det mig dog, at du som et fromt og lydigt barn –"

"Hvor kan du sige det, tante? Har du ikke selv været en bold for andres indfald og er blevet ulykkelig derved for din livstid –?"

"Ja, jeg, min søde pige! det må du nok tale om. Mig skete der stor uret. Men det var ikke mine forældre, der tvang mig; havde de levet, var meget måske nu anderledes. Det var min egen søster, af hvem jeg desværre var afhængig."

Tanten spandt disse klager videre; det var hendes yndlingsmaterie. Men Maria i sit sinds urolighed hørte ikke længere efter. Hendes første og sidste tanke var Johannes. Hvis hendes følelser for ham hidtil havde været hende selv mindre tydelige, eller dog ikke ytret sig som et bestemt ønske om en forbindelse med ham, så var det hende nu med ét klart, at kun i denne turde hun vente en sand lykke; at de fra barndommen af havde levet sig ind i hinanden og ikke længere kunne adskilles. Men på den anden side vidste hun, at hendes fader var ikke vant til modsigelse, og at ethvert anliggende, amtmandinden i Jylland blandede sig i, blev drevet med en hårdnakkethed, der ikke ville være let for hende at besejre. Hendes forhold til Johannes blev derfor i denne tid, skønt hun i virkeligheden var rykket ham nærmere, mere ængsteligt og afmålt end tidligere.

Hun havde den pinlige følelse, at både kammerjunkeren og nogle af hans slægtninge, der ofte kom i huset, holdt øje med hende, og heri lå grunden til det nu og da tvungne eller, som det syntes, fornemme i hendes adfærd.

Således stod sagerne, da Johannes gjorde det første forsøg på at erfare hendes tanker, et uheldigt og på et uheldigt tidspunkt. Den stakkels pige led ved hans ord og var angst for at lade sig mærke med sine følelser. Kort efter fik hun en yderligere grund til ængstelse. Kammerjunker Læspe havde i den sidste tid fundet på at lure i nærheden, når hun og Johannes talte sammen, hvilket forresten nu, som Maria sørgede for, altid skete i moderens eller Amalies nærværelse. Efter en sådan samtale ytrede kammerjunkeren engang, da han straks efter var ene med hende: "Som det lader står min kusine på en meget fortrolig og nonchalant fod med den unge hr. Johnsen."

"Hvad skal det sige?" spurgte hun både forundret og indigneret.

"Ja, mig synes dog, at når man som I spøger med hinanden, er lystig og driller hinanden, så viser det en fortrolighed, der forekommer mig upassende. Når alt kommer til alt, er han dog kun informator hos børnene i huset."

"Han er lærer hos mine søskende; han er som sådan agtet af mine forældre og af alle, der kender ham. Forresten" – vedblev hun, idet hun rejste sig for at gå – "må du for fremtiden forskåne mig for enhver bemærkning af den art."

Hun blev nu rigtignok befriet for hans bemærkninger, men ikke for hans spionerier, som han, måske af en smålig trods, drev mere åbenbart end før. Hemmeligt ærgrede hun sig over,

at den umistænksomme Johannes slet ikke syntes at bemærke dette, og ikke var lidt forsigtigere.

Men den stakkels fyr var undskyldt. Hans sind var så optaget af den beslutning, han ville udføre, og der nu måtte briste eller bære, at han ikke havde opmærksomhed for noget andet – hvorfor man vel også i almindelighed siger, at kærlighed er blind. Han turde ikke lade det bero ved det første forsøg. Ude på landstedet, hvor han så ofte kunne være alene med Maria, var lejligheden alt for gunstig til at lade den gå unyttet forbi. Men flere gange, når han søgte at indlede det afgørende skridt, forstod hun at sno sig fra ham og føre samtalen hen i andre hjørner, snart alvorlig, snart på en spøgefuld måde, men i virkeligheden altid med et tungt hjerte. Hun vidste, at dette øjeblik ville og måtte komme; men hun ængstedes, når det nærmede sig.

Johannes var nærved at fortvivle. Mistvivl og kleinmodighed betog ham. "Han havde måske bedraget sig. Hendes tanker var måske andetsteds henne. Hvad fordring kunne dog i grunden *han* gøre på en så herlig piges kærlighed! Var det ikke bedre at opgive ethvert videre forsøg, hellere end at udsætte sig for et afslags ydmygelse og smerte?" Således var hans betragtninger i det ensomme hjem; men han formåede ikke at handle derefter. Når han kom ud på landstedet og igen så Maria, trådte alle hine forsagte tanker i baggrunden. Hans gode mod og ungdommens tillid til sig selv kom ham igen til hjælp. Det syntes ham ikke muligt, at disse øjne, der så tit havde hvilt kærligt på ham, skulle nu med kulde vende sig fra ham; eller at disse læber, der så ofte havde talt mildt og muntert og trøstende til ham, nu

skulle udtale et hårdt ord, et afslag, som hun vidste ville bedrøve ham så meget. Nej, opgive håbet kunne han ikke.

Kort inden han gjorde et nyt og, som han fast besluttede, det sidste forsøg, indtraf der en omstændighed, der var til held for ham, skønt man snarere måtte vente det modsatte. Men den menneskelige sjæl er lykkeligvis indrettet således, at den ved et udvortes tryk kan vinde i spændkraft; og dette, der just fandt sted med Maria, kom ham til gode.

Maria havde måske endnu en tid trukket tiden hen, med rette bekymret for det indtryk, hendes følelser for ham ville frembringe på hendes forældre, eller dog på hendes fader. Men nu ankom der pludselig et brev fra amtmandinden – sandsynligvis foranlediget af kammerjunkerens rapporter – hvori hun med få ord og uden videre omstændigheder meldte, at hun endnu i denne sommer selv ville komme til København, og at så forlovelsen mellem hendes søn og broderdatter passende kunne deklareres. Maria, der gennem Amalie straks erholdt underretning om denne skrivelse, følte både skræk og harme derover. Amtmandinden var så bekendt for sin bydende karakter og sin indflydelse på gehejmeråden, at hun vel indså, her var det værste at befrygte. Men hvorfor skulle den jyske tante, der intet havde at sige over hende, blande sig i denne sag? Hvorfor skulle hun lade sig skræmme af hende, når hun måske havde håb om at kunne finde et mere villigt øre hos sine forældre? – I denne stemning tyede hendes tanker til hendes ungdomsven, som om hun hos ham måtte søge en støtte, som om det befrygtede ville falde hende lettere at bære, når han stod ved hendes side. Ak, hun og han var begge unge og uerfarne!

En eftermiddag i begyndelsen af august, da undervisningen var endt, trådte Johannes ind i havestuen. Hvor Maria sad ved et håndarbejde. Ved hendes fødder lå den store, smukke hønsehund, Chasseur, der omtales i dagbogen. Hun var så at sige ene hjemme. Gehejmeråden og fruen var i byen og Amalie oppe på sit værelse. Lejligheden kunne da ikke være bedre.

Johannes tog en stol og spurgte, om det kunne tillades ham, at holde hende en kort stund med selskab. Hun bejaede det stiltiende med en let rødme. Der indtrådte en pause, men endelig tog vor unge ven mod til sig og begyndte: "Erindrer De, kære Maria, at jeg for en tid siden gjorde Dem et spørgsmål? Det indeholdt meget, om De vil; og dog kun lidt for et længselsfuldt sind. Er det, jeg hemmeligt tragter efter, håbløst og uopnåeligt? Det var omtrent mine ord, og jeg vover nu at gentage dem."

Hun tav og så ufravendt på det arbejde, hun var sysselsat med, men var kendelig bevæget.

"Maria! Kæreste Maria! De behøver kun et ord, et lille vink, og jeg skal aldrig bringe denne sag mere på bane, ja, vel muligt skal De aldrig mere få mig at se. Giv mig ja, giv mig nej – men lad mig ikke længere gå i denne pinlige uvished."

Hunden havde under disse hans ord, da han måske hævede stemmen, rejst sig, gik hen til ham og lagde snuden på hans knæ, mens den så op til ham. Da nu Maria vedblev med sin tavshed og endog, ved en urolig bevægelse på sin stol, lod befrygte, at hun ville rejse sig og gå, vendte Johannes sig til hunden og sagde:

"Chasseur! du har så kloge øjne og forstår at indsmigre dig så godt hos andre. Hjælp mig nu, hvis du kan. Gå hen til den unge,

smukke pige, der sidder hos os, og fortæl hende, at mit hjerte er heftigt bevæget, at jeg hverken har ro dag eller nat. Hendes forunderlige, lysende, så milde og så bestemte øjne, omgivet af de gyldne lokkers stråler, drager mig på engang til sig og blænder mig igen, fylder mig med ømhed og med frygt. Hendes mund, der er så smuk og kan være så venlig, gav mig nylig så lidt håb, at jeg syntes næsten, der lå et smerteligt Nej åndet hen på læberne og i skyggen af de nedslagne øjne. Men min sjæl er urolig og kan ingen hvile finde. Den kæmper med en oprørt sø, og må søge til land, om også ingen frelse er at vente der. Tal derfor du med denne unge, smukke, slemme pige! Spørg hende i mit navn, om jeg har håb, eller om jeg må opgive dette med så mange andre."

Hunden, utålmodig ved denne tiltale, gav sig til at gø. Maria kom uvilkårligt til at smile, og Johannes selv havde intet imod at stemmes lidt muntrere, så betydningsfuldt også dette øjeblik var ham.

"Det er slemt med jer hunde," vedblev han, "selv de klogeste blandt jer, at det sprog, I taler, er så fattigt og svært at forstå. Et svar gennem din mund vil ikke hjælpe mig, det ser jeg nok. Bed hende hellere at give mig et tegn. Der ligger et fint, hvidt florstørklæde om hendes hals og skulder, som en let sommertåge over et blomsterbed. Er hun mig god, da skal hun kaste det over dig, Chasseur, som jeg gerne vil antage for et billede på hengivenhed og troskab."

Han havde knap talt disse ord, før Maria hurtigt rejste sig og forsvandt ud af den dør, i hvis nærhed hun sad. Johannes, der fulgte enhver af hendes bevægelser, bemærkede dette med skræk. Men da han instinktagtig vendte sig, så han

florstørklædet hængende på hundens ryg. Ude af sig selv af henrykkelse greb han tørklædet og stak det ind på brystet, og trykkede i sin glæde hunden til sig. Denne, der bildte sig ind, han ville lege med den, gjorde mange krumspring og caprioler – da døren ud til haven blev åbnet og fruen trådte ind, ledsaget af en tjener, der bar en del indkøb fra kræmmere i byen. Hun smilte, da hun så Johannes og hunden sammen og sagde: "Ja, nu kan jeg da se, det er sandt hvad Maria siger, at De og Chasseur er perlevenner." Johannes blev meget forvirret, spurgte om hendes befindende og søgte snart at komme bort. Uagtet denne vakre kone var ham i dette øjeblik endnu kærere end ellers, var det ham dog ikke muligt at blive. Hans hjerte var for fuldt dertil.

Fruens pludselige indtrædelse vil forklare, at Maria så hurtigt forlod værelset. Opmærksom på hver lyd, da hun vidste, at hendes forældre snart måtte ankomme, havde hun hørt vognen rulle ind ad haveporten, hvilket Johannes, der var ganske optaget af sine egne ord, ikke havde lagt mærke til. Hun ville da på samme tid undgå at træffes alene med ham, og tillige give ham det tegn, han ønskede, og som hun nu ikke længere troede at kunne nægte ham.

Johannes gik imidlertid med hurtige, bevingede skridt til byen. "Hun elsker mig!" udbrød han for sig selv, mens han gik; "o, nu ved jeg det endelig! Hun har givet mig et tegn, et talende, et, hun ikke kan tage tilbage. Og et så yndigt, elskeligt væsen skal være mit! Er det ikke en for stor lykke! Er jeg den også værdig? – Jeg skal gøre mig værdig dertil – jeg skal være flittig, læse som en desperat, og så – ja, men hvad gør jeg nu? Skal vi betro os til forældrene? Hvad vil gehejmeråden sige dertil? Han

vil vist ikke sætte noget fornøjet ansigt op. Men det får ikke hjælpe. Hans barns lykke må overvinde hans betænkeligheder, og hans kone og Amalie må stå os vi; og Maria selv, hun er jo hans yndling – så vil det nok gå, jeg vil i det mindste håbe det. – – Men hvad vil Maria sige i morgen? Hvorledes vil hun tage imod mig? O, nu ser jeg hende dog med ganske andre øjne!"

Ja, han fortsatte vist denne enetale længere. Men det anførte må være tilstrækkeligt til at vise hans følelser. De fulgte ham til hans hjem og holdt ham længe søvnløs på leje, og vågnede igen med ham.

Dagen derpå var han, som man kan vide, meget distræt i timerne med sine små elever, fuld af forventning om det første møde med Maria. Da han kom ned i haveværelserne, traf han der Amalie, med hvem han vekslede et par ord. Straks efter kom Maria ind med en bog i hånden. Der var intet usædvanligt at mærke på hende; kun forekom hun ham noget bleg. Hun hilste venligt på ham som altid, og sagde til tanten, at hun ville sætte sig ned i haven i et lysthus med sin bog; men vendte sig igen til Johannes og spurgte, om hun, som hun undertiden plejede, skulle lukke ham ud gennem lågen til Gamle Kongevej. "Ja, det skal frøkenen ret have tak for," svarede han hurtigt og uden at kunne skjule sin glæde over tilbuddet. "Jeg skal just – jeg har just et ærinde den kant." Amalie stod uvis, om hun skulle følge med dem; men hun undlod det, da hun dog ikke altid kunne passe på sin broderdatter.

De to elskende gik altså uforstyrrede ned i haven. Johannes ville straks, da de havde tabt huset af syne, tiltale hende og give sine følelser luft. Men hun lagde fingeren på munden og gik tavs, med bøjet hoved og, som det syntes, tankefuld videre.

Omtrent i enden af haven var der lige op til naboens lod et temmelig forfaldent lysthus – for det blev snart aldrig afbenyttet – hvor Johannes og Maria i deres opvækst ofte havde siddet under ivrige og fornøjelige samtaler. Det lå afsides, og man kunne derfra med et spring være inde i naboens have, hvor der sjældent sås nogen, og fra denne igen med lethed komme ud på Kongevejen. Til dette sted, hvor de som børn havde haft stjålne sammenkomster, men med et lettere sind end der nu blev dem muligt, styrede den unge pige sine skridt.

Da de kom derind, greb Johannes hendes hånd. "Ikke sandt, kæreste Maria! Jeg har ikke skuffet mig? Jeg tør gøre mig håb om Deres kærlighed?"

Hun sank under en tårestrøm til hans bryst. "Ak, jeg vover meget for Deres skyld!" Han trykkede hende kærligt til sig. "Berolig Dem! Vi må håbe det bedste. Den fare, der kan true os, er måske heller ikke så stor."

"Gid det var så vel! Men jeg frygter for, vi må forberede os på megen modgang."

Hun fortalte ham nu, efter at hendes sind var kommet lidt til ro, hvad familien havde i sinde med hende. At kammerjunker Læspe gjorde sig håb om hendes hånd, blev Johannes meget forundret over. Men han mente, at en sådan medbejler kunne dog ikke være ham så farlig, selv om den frygtede amtmandinde understøttede ham nok så meget. Gehejmeråden kunne dog ikke sætte så særdeles pris på et så intetsigende menneske som Læspe.

"Min tante i Jylland," forklarede Maria ham, "har forstået at aflokke fader et løfte, og hun giver ikke efter, så længe der er det mindste håb. Der er ingen, der vil tvinge mig, det ved jeg nok.

Men opdager man mine følelser for Dem, så vil den første følge deraf være, at man fjerner Dem fra huset, og mig sender man måske over til tante. Det skal hun allerede have spillet på, med det tilføjende, at hun nok skulle forstå at tale mig tilrette. Men – nærmer der sig ingen derhenne?"

"Det er gartneren. Men han går op til huset igen."

"Ja, jeg tør vist ikke lade Dem blive længere her i dag. Vi må overhovedet for fremtiden begge beflitte os på forsigtighed. Såvel min fætter, kammerjunkeren, som andre af hans nærmeste familie, der kommer i vort hus, passer bestandig på mig – og dette har sommetider været grunden til, at jeg mod min vilje måtte vise mig tilbageholdende imod Dem."

"Herregud, så kan jeg måske aldrig komme til at tale et fortroligt ord med Dem."

"Jo – jeg håber ... jeg har betænkt – skønt det er måske ikke så rigtigt af mig. Men jeg tror nok, at jeg om morgenen klokken otte – just ikke hver dag – kan vente Dem her i dette lysthus, hvis Deres tid tillader Dem at komme herud."

"O, hvor kan De spørge! Tusind tak, kæreste Maria! Jeg skal være her på pletten."

"Det ved jeg, kære ven! Lågen skal jeg også holde åben til Dem; og jeg tænker ikke, at nogen vil forstyrre os. Gartneren er på den tid altid sysselsat i drivhusene. Men – bliv ikke vred – længere end en lille halv time kan De ikke blive."

"Nej, nej! Jeg er allerede lykkelig derved. Og for at give Dem et bevis derpå, vil jeg i dag afkorte min lykke. De skal ikke for min skyld udsættes for nogen ubehagelighed."

Og efter endnu et par kærlige ord, en omfavnelse og et kys på hendes hånd ilede den henrykte ungersvend ud af haven.

I fjorten dage blev det forundt dem, uforstyrret at mødes omtrent hver anden dag på dette sted. I denne tid havde Johannes rigelig lejlighed til at ære sin unge elskedes oprigtige hengivenhed for ham at kende, hendes kærlige, opofrende sindelag og ikke mindre hendes forstandige opfatning af deres ikke meget lyse udsigter.

Et par smådigte, der daterer sig fra hin korte, lykkelige tid, kan her finde deres plads. Slutningen af det første vers sigter til, at lysthuset, hvor de mødtes, havde udenfor indgangen en åben, solbar plæne, så at ingen lettelig kom der om formiddagen i den varme tid.

I.

O, gyldne morgenstund, der ser dig ile
til stedet, der er vidne til vor pagt!
Den tavse Hermes indenfor er vagt,
og Phøbus udenfor med sine pile.

Vær ikke frygtsom! Kærlighedens lykke
er af et himmelsk udspring, og så stor,
og ak! den er så sjælden på vor Jord,
at alle Himlens magter den betrygge.

II.

Fortæl mig, hvilken Gud har kunnet bøje
din mund til min; beskriv den søde magt,
der har undselighed til tavshed bragt,
og tændt den ild, der lyser i dit øje.

Mig har en Gud berørt, det kan jeg mærke.
For da jeg trykte kysset på din mund,
en hellig sky mig greb i samme stund,
som var mig guder nær, de mægtige, de stærke.

9. Amtmandinden

Disse hemmelige sammenkomster kunne de elskende ikke ret længe vente at holde skjulte. Den sidste morgenstund, de således mødtes, opstod der med ét en stor støjhøj i huset. Amtmandinden havde ikke skrevet bestemt, når hun ville ankomme. Nu fik man uventet tidligt om morgenen en billet fra kammerjunkeren, hendes søn, at hun for lidt siden var arriveret med dampskibet og straks ville køre til landstedet. Næsten samtidig med billetten ankom hun selv, ledsaget af en kammerjomfru. Fru Falkmann og Amalie og tyendet fik nu travlt. De til hende bestemte værelser var ikke ganske i orden, og dette måtte nu straks besørges. Amalie, der nødig ville, at Maria uforberedt skulle træffe på hendes søster, gik straks ned i haven for at søge hende op, men så hende ingensteds. Med sine lette trin kom hun således, uden at det unge par, fordybet i samtale, mærkede det, lige til det gamle lysthus. Forundret, næsten forskrækket så hun her Johannes på denne usædvanlige tid og i fortrolig samtale med hendes broderdatter. "Hr. Johnsen! Er De her?" udbrød hun.

Begge sprang op, meget forlegne. Maria fattede sig først. "Ja, tante, hr. Johnsen havde noget at meddele mig ... en lille kommission, han har udført for mig – han går straks."

"Frøkenen må ikke tage mig min dristighed ilde op –" tog derpå Johannes til orde. "Jeg har nu udrettet mit ærinde, og hvis De ønsker det, vil jeg ikke forstyrre Dem."

Efter et bekræftende vink af Maria tog han sin hat og anbefalede sig, glad over at slippe for en nærmere forklaring.

"Men, Maria!" sagde nu tanten. "Hvad skal jeg dømme herom?"

"Søde tante, jeg skal betro dig alt – og jeg havde allerede for længe siden betroet dig det – men mit sind var så tvivlrådigt. Johannes Johnsen og jeg –"

"Nu, min pige?"

"O, du ved, hvad jeg vil sige dig, og du har vidst det længe. Vi har godhed for hinanden – han har omsider tilstået mig sin kærlighed – og jeg, tante, jeg kan ikke opgive ham ... nej, jeg kan sandelig ikke!"

"Men, mit barn, betænk dog –" begyndte Amalie med bekymret mine.

"Ja, jeg ved, hvad du har i tankerne, afbrød Maria hende. Men du er den eneste, hos hvem jeg kan søge trøst. Du har selv lidt og følt det samme som vi; du kan sætte dig ind i vor stilling – du står os nok bi, søde tante!"

"Ja, Gud hjælpe mig, barn, for hvad jeg kan gøre for jer. Du ved endnu ikke, hvorfor jeg har søgt dig op. Min søster, din tante fra Jylland, er i dette øjeblik kommet."

"Er hun kommet!" udbrød Maria forskrækket.

"Ja, og vi må straks op til dem. Mig har de vist allerede savnet, og dig spørger hun jo straks om. Lad os bare skynde os, så kan vi siden nok få et minut til at tale om, hvad der nu er at gøre for jer."

Mens de to haster op gennem haven, og Maria, efter Amalies råd, forandrer noget i sit toilette inden hun træder for den strenge tantes åsyn, vil vi begive os forud til det værelse, hvor husets frue havde ladet amtmandinden træde af. Den sidstnævnte har ikke forandret sig meget siden den tid, læserne

gjorde et flygtigt bekendtskab med hende. Hvis alderen har efterladt noget spor, så har hun forstået at skjule det. Hun var blevet noget korpulentere, men det væsentligste i hendes ansigt, de mørke, stikkende øjne, var nu som før, og trækkene var snarest blevet endnu mere hårde og bydende. De to svigerinder, der sad sammen ved et kaffebord, der i hast var blevet serveret, havde kun lidet tilfælles. Amtmandindens stolte væsen og kostbare, iøjnefaldende påklædning stak meget af mod fru Falkmanns blide og sagtmodige træk og hendes fordringsløse husdragt.

"Altså min broder er allerede taget til byen? det er hans audiensdag?" begyndte amtmandinden; "det kunne min kloge søn egentlig have vidst og sagt. Men for at tale om noget andet, og da Maria, som det lader, ikke vil indfinde sig så snart, var det så ikke bedst, at vi hellere i dag end i morgen deklarerede hendes forlovelse med min søn? Hvortil skal opsættelse?"

Fru Falkmann blev lidt forlegen ved disse ord. "Ja, deklarationen kan vi dog ikke tænke på, før vi har erfaret hendes tanker ..."

"Og det er endnu ikke sket? Hvorfor ikke? Er min søn ikke værd at bringes i forslag? Kan der være tvivl om hendes bifald?"

"Hun er endnu meget ung, først mellem sytten og atten år. Jeg var derfor lidt betænkelig ved at forelægge hende en så alvorlig sag. Også Amalie mente, vi skulle vente lidt."

"Amalie! Lad os bare ikke rette os efter hende!"

"Ja, kære svigerinde, det må dog først vise sig, om Deres søn har kunnet vinde hendes godhed."

"Og det har han ikke?"

"Det er ikke synderligt at mærke. Hun har vist intet imod ham; men videre kan vi heller ikke få ud."

"Å, når hun intet har imod ham, så er der ingen fare. Her er jo tale om hendes forældres ønske; hvad skulle hun så indvende?"

"Nu ja, jeg tænker heller ikke, hun vil gøre vanskeligheder."

"Det tænker jeg heller ikke. Det bedste er, at vi nu straks kalder hende ind og bringe sagen på bane."

"Nej, kære svigerinde, ikke nu. Min mand og jeg har aftalt, at vi to først ville tale med hende i enrum. Maria er ikke så let at handle med."

"Ikke så let at handle med? Skal hun ikke lystre? Skal man gøre komplimenter med sine egne børn?"

"Derom er der slet ikke tale. Vi ønsker kun at behandle et godt og kærligt barn således som hun fortjener det, og som vi selv har vant hende til det."

Disse sidste ord blev udtalt af fru Falkmann, der nu begyndte at blive varm, med temmelig eftertryk, og amtmandinden lod da for det første striden falde. Kort efter trådte Maria ind og hilste på sin tante. Hun havde rigtignok lidt ondt ved at udholde dennes fikserende øjekast, men slap forresten lettere fra denne første sammenkomst end hun havde ventet.

Højere op på formiddagen kom kammerjunkeren ud til landstedet. Amtmandinden var ikke så snart ene med ham, før hun udbrød: "Men hvad er det, jeg hører om dig? Hvad er det for anstalter? En fin karl som du, der er opdraget ved hoffet, har ikke forstået at vinde en sådan ung, uerfaren pige? Hvad duer du da til?"

"Ja, mama har godt ved at tale. Kan jeg gør for, at hun har sat sig andre griller i hovedet?"

"Griller? Skulle *hun* allerede have en anden inklination? Og hvem er det, må jeg spørge?"

"Det er en person *sans consequence*, den unge student, der læser med børnene."

"Johnsen? Overlærerens søn?"

"Netop."

"Og han er dig farlig? Det skammer du dig ikke ved at tilstå?"

"Ja, han skal ikke længe være mig farlig, det kan mama være vis på. Han skal mærke, at jeg har været ham for fin. Mama må vide, at jeg i den sidste tid har søgt omgang med ham. Det var mig ubehageligt; men det var nødvendigt, det var et diplomatisk fif. Han er desværre afholdt her i huset, både af onkel og tante; og det var da godt, at man fik lidt at vide om den smukke herres veje og levemåde. Jeg har allerede samlet så meget, at jeg snart skal få ham på hovedet ud af huset."

"Men tror du da, at der allerede er en forståelse mellem ham og Maria?"

"Nej, det kan mama nok vide, der ikke er; det skulle jeg snart vide at forpurre. Men han gør sine hoser grønne hos hende. Og som det lader, ser hun det ikke ugerne. Det er allerede galt nok."

Efter nogen overtænkning besluttede amtmandinden, at man for det første ikke skulle tale til hendes broder om Johannes' inklination for hans datter. "Man kan ikke vide, hvordan han er stemt mod det unge menneske. Jeg havde bryderi nok med ham, dengang Amalie gjorde os de mange spilopper, og det varede længe, inden han ville give efter for mig."

Endnu samme aften blev Maria kaldt ind til sine forældre og i enrum med dem gjort bekendt med kammerjunkerens frieri.

Hun var forberedt på at dette måtte komme, og svarede derfor temmelig fattet. "Hun følte sig lykkelig hjemme og ønskede ikke for det første nogen forandring i sin stilling." Da gehejmeråden nu trængte ind på hende og blandt andet spurgte, om hun da ikke følte nogen godhed for sin fætter og med tiden nok kunne række ham hånden, tilstod hun, "at hun endnu ikke i ham havde fundet den mand, hun troede at kunne skænke sin kærlighed. Men det var jo muligt, hun kunne skifte tanker, og det var jo derfor bedst for dem begge, at den sag blev udsat, et årstid eller så omtrent. Hendes fætter var jo heller ikke endnu i den stilling, at han kunne tænke på en forbindelse." Dette sidste argument, som hun dog skyldte en bemærkning af Amalie, måtte gehejmeråden hemmeligt give efter for; han havde selv tænkt derover og virkelig fundet en hindring deri. – Efter en del talen frem og tilbage og efter at moderen havde taget ordet til bedste for sin datter, blev det da bestemt, at forlovelsen for det første skulle stilles i bero.

Amtmandinden var naturligvis ikke tilfreds med dette resultat, men indså, at hun for øjeblikket ikke kunne drive videre på sagen. Foreløbig besluttede hun at forlænge sit ophold, holde godt øje med alle vedkommende og benytte omstændighederne.

Næste formiddag kom Læspe ud på landstedet, meget elegant klædt, og gik først op til sin moder. "Så pyntet! Hvad er der på færde?" udbrød hun lidt spottende.

"Å, pyntet! Man klæder sig efter moden; det kan jeg ikke undlade. Hvad synes ellers mama om den vest, jeg har på?"

"Den er smuk, men vi har nu andre ting at tale om."

"Den unge baron N* og jeg er de eneste, der har af det stof til vestetøj. Han lod to forskrive fra Paris og overlod mig den ene. Når de bare forstod at sy her i byen; men der er ikke én skrædder, der er kapabel –"

"Nok om det! Jeg ved nok, at du kaster med dine penge. Omsonst har du ikke gæld."

"Javist har jeg gæld. Men når I sendte mig mere til min *soutien*, så skulle jeg nok slå mig igennem."

"For at du kunne øde endnu mere – ikke sandt? Men til sagen. Jeg har i går aftes talt med min broder angående dit frieri –"

"Ja, det er jo derfor jeg kommer herud så tidligt. Når skal forlovelsen deklareres?"

"For det første slet ikke, kan jeg sige dig. Ikke blot, at pigebarnet har erklæret sig derimod –"

"Imod det! Det tror jeg ikke!"

"Ja, hun har forlangt udsættelse; det er akkurat det samme. Men også min broder tilstod mig, at han for tiden fandt betænkeligheder i en deklaration. Der var nu allerede gået flere år hen, uden at du var kommet i en karriere –"

"Er det min skyld? Har jeg ikke tit nok skrevet til jer, at I skulle udvirke mig en ansættelse ved et af vore gesandtskaber eller i det udenlandske departement. Det er det, jeg er skikket til, og hvor jeg er på min plads."

"Men min broder mener, at du i det mindste skulle søge at blive auskultant i retten eller volontær i et kollegium. Derfra kunne du så ret snart slippe til en god post."

"Å, mama, det gider jeg min sjæl ikke! Gå og drive som auskultant eller volontær –!"

"Leopold! Gør mig ingen flovser! Kan du drive på gader og i selskaber, så kan du også drive i et kollegium. Du skal bruge din forstand. Du er snart syv og tyve år gammel, og der må gøres en begyndelse. Vil du fortjene en pige som min broderdatter – og jeg kan sige dig, at der er mange, der ville være i dit sted – så må du gøre noget derfor. Her er kort og godt min mening, som jeg forlanger, du skal følge, hvis du ellers ønsker, at jeg skal understøtte denne sag. Du går i morgen tidlig op til min broder, lidt inden han giver audiens – jeg skal give ham et vink derom i forvejen – taler smukt og som én, der har tillid til hans bedre indsigt, om din stilling og beder om hans råd angående din fremtidige karriere; og hvad han råder dig til, skal du følge. Det vil allerede gavne dig, at du viser ham den opmærksomhed."

"Men, mama, tænk dog bare på –"

"Men, min hr. søn! tænk du selv på, at her er talen om en pige, der har sin egen private formue, omtrent 25.000 rigsdaler, som hendes halvtossede onkel lod hende arve, fordi hun var hans yndling fra barn af. En sådan ren medgift straks på bryllupsdagen finder du ikke hver dag. Nu har jeg sagt dig min mening, og dermed punktum!"

Når amtmandinden sagde "punktum", så var hendes mening i almindelighed virkelig sluttet, og intet at tilføje. Kammerjunkeren gik altså morgenen derpå op til sin onkel, der modtog ham meget venligt og lovede at ville tænke på, hvilken karriere man snarest burde råde ham at slå ind på.

Som vi har set, nærede Læspe det håb, at det nok skulle lykkes ham at fjerne Johannes fra gehejmerådens hus. Allerede tidligere havde han gjort små forsøg derpå med at omtale hans

deltagelse i politiske demonstrationer, der, som han vidste, ikke behagede hans onkel. Denne havde rigtignok ytret sig misbilligende derom, men tilføjet, "at det hørte med til tiden, at netop gode, opvakte hoveder snarest måtte rives med af svindelen, men at disse uden tvivl også let ville komme til en bedre erkendelse, og dette ventede han ganske vist af den unge Johnsen, der var af tænksom natur." Nogle andre forsøg, Læspe gjorde, faldt ikke bedre ud. Men nu indtraf der i denne tid – midtvejs i september – en lille begivenhed, som han greb med begærlighed og tænkte med "diplomatisk finhed" at kunne benytte til sine hensigters opnåelse. Nogle unge studenter havde silde en søndag aften indfundet sig i et telt i Charlottenlund, hvor adskillige sangere, og deriblandt en meget smuk pige fra Rhinpreussen, lod sig høre. Senere indfandt sig der en sværm tjenere fra det lystslot, der ligger i skoven; og med disse kom studenterne ved et tilfælde i et ubehageligt klammeri, der just ikke endte på den bedste måde for dem. Læspe havde hørt dette omtale af sin egen tjener, naturligvis med overdrivelser. Den følgende dag fortalte han nu Johannes denne historie ude på landstedet i damernes nærværelse og spurgte ham drillende, om han havde været med, hvilket denne benægtede. "Det er meget fornuftigt af Dem," vedblev han; "de unge studenter har for tiden deres næse overalt. Det er ganske godt, de engang kommer derfra med brændte fingre."

"De kan være ganske vis på," svarede Johannes, "at hvis det forholder sig som De fortæller, ville studenterne nok vide at redressere dette uheld."

"Ja, og så anden gang få bank, – hahaha! Nej, de hytter dem nok! – Forresten har jeg rigtignok selv hørt, at de næste søndag ville tage revanche. Men tør jeg give Dem et godt råd, så hold De Dem derfra. Det er nogle store og stærke prygle, disse tjenere fra slottet."

Kammerjunkeren stolede ved disse små drillerier hemmeligt på, at en så rask karl som Johannes, når han blev pirret lidt, ikke ville være den sidste til at tage del i et nyt sammenstød. Heri sluttede han i almindelighed ganske rigtigt. Men nu for tiden var Johannes ude af de fleste, ældre forbindelser. Disse afbrydes, som man ved, meget snart, når de studerende vælger forskellige studier og på andre kollegier kommer i nye forhold. Det var derfor et rent tilfælde, at han ligefuldt blev indviklet i denne sag. Den søndag var han ganske fri og skulle ikke ud til gehejmerådens landsted; formiddagen havde han været flittig og besluttede nu om eftermiddagen at forfriske sig lidt i skoven. Her traf han adskillige ældre bekendte og deriblandt Hjelm. De fleste af disse havde betænkt at indfinde sig i teltet, men alle var enige i, at man ikke burde tænke på en fornyelse af slagsmålet med deslige modstandere. Derimod kunne det være rigtigt at vise ved sin nærværelse, at her ikke var tale om et lidt nederlag. Blev man fornærmet, måtte man naturligvis sætte sig til modværge. Med dem gik så Johannes for at se, hvorledes sagen ville løbe af, og måske også, fordi han ikke godt kunne undslå sig derfor.

Da han med de andre, omtrent en halv snes i tallet, trådte ind i teltet, sad der allerede en del folk fra byen, der ved deres indtrædelse stak hovederne sammen, pegede på dem og småsnakkede. Man satte sig nu til bords og forlangte

aftensmad. Johannes kom til at sidde ved siden af en person på en tredive år, hvis klæder sad som de var støbt på ham, men lod til at være af omsyet eller brugt tøj. Han indlod sig snart meget høflig i samtale med Johannes og sagde til sidst med en fiffig mine: "Det er nok ikke for Guds skyld, at de herrer kommer ind i teltet."

"Ja –" svarede Johannes "– vi vil spise til aften her."

"Hm – ja – hahaha! og med det samme give visse andre en lille frokost – jeg ved nok – hahaha! Men genér Dem kun ikke. Af os, der er herinde, har De intet at befrygte."

Det kunne Johannes se med et halvt øje. Det var lutter fredelige filistere, af hvem ingen havde noget at befrygte. Men han ærgrede sig over, at denne ubehagelige historie allerede var så kundbar.

Efter at de næsten havde afspist, trådte tre à fire af de omtalte slotstjenere i liberi ind i teltet, tog plads ved et bord i nærheden og forlangte cognac og vand. En af dem tog et glas og hældte noget vand den, ligesom for at skylle det ud, og idet han kastede vandet ud på gulvet, traf han med noget af vandet enten med eller mod sin vilje Johannes, der sad yderst ved bordet og ham nærmest.

"Hvad skal det betyde?" spurgte Johannes, idet han rejste sig. "Kaster du vand på mig?"

"Jeg kaster, hvor jeg kan komme til. De kan jo se Dem for."

"Ja, så er det nok bedst, at jeg kaster *dig* hvor jeg kan komme til."

Og med disse ord fo'r han hen til tjeneren, der også havde rejst sig, greb ham i brystet og slog ham så voldsomt tilbage, at han faldt hen under bordet.

Ved denne manøvre sprang alle, der var i teltet, op og stimlede om dem. I det samme blev der åbnet en dør eller et forhæng i teltets baggrund og to personer, der så ud som øvrighedsbetjente, trådte ind, ledsagede eller anførte, til Johannes' store forundring, af kammerjunker Læspe.

Denne sidste, der nu blandede sig i sagen, havde naturligvis ikke den ringeste bemyndigelse til at være talsmand for slotstjenerne; det må have været en privat aftale mellem dem og ham. Om han i alle tilfælde ville have vist sig, eller kun når Johannes, som han tænkte at komme til livs, var til stede, ved vi ikke; men det sidste er rimeligst.

Han gik nu foran de andre og sagde højt, men med sin pjattende stemme: "I øvrighedens navn befaler jeg orden og stilhed!" De fleste antog ham for en politiofficiant og holdt sig rolige. Han skred da lige hen til Johannes og sagde: "Jeg må sige Dem, hr. Johnsen, at jeg er meget forundret over at finde Dem indviklet i denne affære og træffe Dem i et sådant selskab."

"Hvad har De imod mit selskab?" spurgte Johannes fortørnet.

"Ja, et selskab, der foranlediger optøjer og offentlige uordener, bør man sky."

Den person, der havde siddet ved siden af Johannes ved bordet, spurgte nu denne sagte: "Hvem er egentlig denne herre?"

"Det er en, der vil blære sig. Hans navn er kammerjunker Læspe."

"Hvad siger De? Kammerjunker Læspe? Er det virkelig ham? Ih nej!"

Kammerjunkeren henvendte sig nu igen til Johannes: "Det gør mig ondt, at De har den ubehagelighed; men De må

tilskrive Dem det selv. De må nu følge med øvrighedsbetjentene, der vil bringe Dem i forhør, eftersom det er Dem, der i aften har begyndt klammeriet. Men i morgen kan De nok slippe fri igen. Jeg selv må nu til byen; her har jeg ikke mere at gøre."

Uagtet Johannes ikke antog, at man kunne arrestere ham, ærgrede han sig dog meget over denne sag; den måtte naturligvis være meget velkommen for Læspe, og ville af ham med stor triumf og mange tilsætninger berettes til gehejmerådens familie. Mens han nu stod og tænkte på, hvorledes han skulle rede sig ud af dette, fik han en uventet assistance.

Lige idet kammerjunkeren ville gå, trådte den ovenomtalte fremmede person, hvis klæder sad så godt, i vejen for ham, bukkede meget ærbødigt, men bad tillige om undskyldning, at han ikke kunne lade ham gå, forinden han havde talt med ham.

"Hvad vil De? Hvor tør De træde i vejen for mig?" spurgte kammerjunkeren i vred tone.

"Vil De behage at se" – vedblev den anden, idet han tog en brevtaske op og deraf udsøgte et sammenlagt papir, som han rakte ham. "Det er en regning fra min principal, der har den ære at sy for hr. kammerjunkeren. Den er 137 rdlr. 3 mk. 11 sk. stor og allerede forfalden for atten måneder siden. Jeg er hans fuldmægtig."

"En regning?" udbrød kammerjunkeren meget befippet og skød papiret fra sig. "Er De ikke ret klog? Er det her stedet at levere mig regninger?"

"Ja," svarede fuldmægtigen – mens studenterne med megen munterhed sluttede sig om dem og udbrød: "En rykker! En

rykker!" – "Jeg har været i hr. kammerjunkerens bopæl vist over de tyve gange, men Deres tjener har altid sagt, De var ikke hjemme. Det er første gang jeg træffer Dem, og jeg håber, at De tilfredsstiller min fordring."

"Her" – tog Læspe meget ærgerlig til orde – "begriber De nok, jeg ikke kan tilfredsstille Dem. Kom hjem til mig i morgen tidlig, så skal der intet være i vejen."

Johannes, hemmeligt meget fornøjet over denne nye vending, hviskede hurtigt til skrædderens fuldmægtig: "Sig, De kan ikke lade ham gå – De må forsikre Dem hans person. Det kan De godt."

Dette lod fyren sig ikke sige to gange. Med mange bukninger trådte han på ny i vejen for Læspe, idet han sagde: "Dersom hr. kammerjunkeren ikke kan betale mig og heller ikke stille kaution, gør det mig ondt, at jeg ikke tør lade Dem gå. Og da her just er to øvrighedsbetjente til stede …"

De unge studenter slog en høj latter op, mens den stakkels Læspe hverken vidste ud eller ind.

"Jeg må forsikre mig Deres person," vedblev fuldmægtigen, efterhånden mere kry, "eller De må betale."

"Det er på min ære meget besynderligt," sagde nu Læspe. "Tror De, at De kan behandle en rangsperson således –"

"Å, en rangsperson!" udbrød studenterne som i kor; og Hjelm føjede til: "For Vorherre og en rykker er vi alle ens rangspersoner."

Johannes, der begyndte at fatte medlidenhed med Læspe, tog ham til side og sagde: "Uagtet De ikke har fortjent det af mig, skal jeg rede Dem ud af denne "ubehagelige affære", men på den betingelse, at De straks sørger for, at de to politibetjente går

herfra – hvormed De jo også er tjent." Læspe gik hurtigt hen til betjentene og talte sagte med dem; hvorpå de straks efter forlod teltet, ledsagede af slotstjenerne, der nok ikke fandt det rådeligt at blive længere. Johannes vendte sig imidlertid til skrædderens fuldmægtig og spurgte ham, om han havde en arrestordre fra øvrigheden. – Nej, det havde han ikke. – "Det antog jeg," vedblev Johannes. "Uden den kan De ikke tænke på at sætte kammerjunkeren fast. Men gå kun op til ham i morgen tidlig, så træffer de ham nok."

Man brød nu op. Da de kom uden for teltet, sagde Johannes til Læspe: "Jeg vil ikke misunde Dem den bedrift, De nylig har udført. De må selv bedst vide, af hvad grund De har blandet dem med tjenere og kuske og opkastet Dem til deres ridder. Men én ting må jeg dog gøre Dem opmærksom på. Hvis De angående denne historie lader et eneste ord om mig forlyde i Deres onkels hus, så må De undskylde, at jeg gør randglosser dertil, og De kan da næppe undgå at stå i et ugunstigt lys og blive latterlig."

Efter disse ord skiltes de, og enhver gik til sit, kammerjunkeren bandende over den "uventede malheur" da det just tegnede til et så godt udfald. Alle de strålende udsigter, han havde set i perspektiv: at man på visse steder ville sætte megen pris på den konduite, han havde vist; at han hos gehejmerådens kunne fortælle, hvorledes Johannes havde været indviklet i et gement slagsmål, var blevet arresteret og ført gennem skoven af politibetjente, alt dette måtte han nu opgive; for historien med skrædderens regning var i virkeligheden meget mere ydmygende for ham, så at han selv måtte søge at dysse denne sag ned.

Johannes stjal sig den følgende dag til at meddele Maria denne lille begivenhed. Begge måtte desværre tilstå sig, at den var et tegn til, at kammerjunkeren havde formodning om og arbejdede på at forstyrre deres forbindelse. Hvor længe de turde håbe at holde denne skjult, var meget uvist. På landstedet var der endda udsigter dertil; men når de om kort tid tog til byen igen, var det et stort spørgsmål, om de ville begge besidde al den selvovervindelse og fordoblede opmærksomhed på sig selv, der behøvedes.

Amtmandinden stolede ikke på sin søns påstand, at der intet hemmeligt forhold fandt sted mellem de unge mennesker. Hun så skarpere og opdagede meget, der bestyrkede hendes mistanke. At de måtte have en fortrolig i huset, antog hun straks og var heller ikke længe i tvivl om, hvem det måtte være. En dag, da hun sad alene med sin søster Amalie, sagde hun pludseligt til denne: "Hvem tror du Maria kan have et godt øje til?"

"Maria?" spurgte Amalie, næsten forskrækket. "Hvor falder du på det?"

"Ja, en grund må der være til hendes vægring; det får man mig ikke fra og en anden inklination er den naturligste. Her kommer jo et ungt, ret kønt menneske i huset, der læser med børnene. Hvad er det nu, han hedder?"

"Hans navn må du da vel kunne huske. Vi har jo begge kendt hans forældre."

"Nå – javist – Johnsen; skønt det havde været bedre for dig, om du ikke havde kendt den familie. Altså, tror du ikke, at hendes tanker kunne stå til den unge Johnsen?"

"Det synes mig ikke rimeligt."

"Ikke? Du har slet intet bemærket?"

"Nej."

"Du skulle vel ikke selv af en fejltagelse understøtte dem så småt – hvis der ellers er noget derom?"

"Det behøver du ikke at tro, det har du ingen anledning til."

"Å jo! Anledning har jeg nok. Du har selv ikke holdt dig for god til noget lignende. Glem ikke det!"

Amalie havde hidtil ført samtalen med den kulde og den halvundertrykte følelse af modstand, der altid, uagtet hendes blide karakter, rørte sig i hende mod søsteren. Nu fik hendes sjæls bitterhed overhånd, og hun sagde, idet hun rejste sig: "Det var godt for jer, om jeg kunne glemme, hvad der er sket. Men I har selv sørget for, at den tid, du sigter til, ikke kan viskes ud af min erindring."

"Pølsesnak! Skulle du ikke have forstået at tage dit parti? Var denne adjunkt derovre en så stor raritet? Hvorfor har du selv af trods forbitret dig dit liv? Hvorfor ugler du dig ud i din påklædning som om du var tyve år ældre end du er? Vil du sige mig det?"

Den stakkels Amalie fik tårer i øjnene. "Jeg har hidtil," sagde hun med blød stemme, "aldrig bebrejdet jer den uret, I har gjort mig. I har selv kunnet se frugterne deraf. Mit elendige liv er eders anklage. – Men nu skal du lade mig i fred, Mathilde. Hos vor broder er jeg ikke vant til så hårde ord, og jeg fortjener dem heller ikke. Hvad Maria angår, da skal hun, så længe jeg er her i huset, ikke tvinges til din søn; det har vor broder med hånd og mund lovet mig. Og hvis jeg mærkede, at hun havde en ustraffelig kærlighed til en anden ung mand, da skulle jeg for min ringe del ikke sætte mig derimod."

Med disse ord gik hun, uden at ville oppebie sin søsters forbitrede svar.

10. I byen

Kort efter det nys fortalte flyttede Falkmanns familie ind fra landstedet, og amtmandinden, der havde bestemt sig til at blive noget ind i oktober, flyttede desværre med dem.

I byen gik en hel uge hen uden at de elskende kunne veksle et fortroligt ord, og stjålne blik og miner og højest og meget sjældent et lille håndtryk i forbigående var deres eneste trøst. Det var ikke blot amtmandindens nærværelse, der lå som en tung sky med en trykkende atmosfære over deres kærligheds lykke. Der var noget, der kom til, og som ingen af dem havde ret forestillet sig således. På landet, i det frie, hvor træer og blomster og fugle og insekter, og luften selv med dens friske strømninger syntes at give dem en part af den almindelige frihed, dér havde Maria ikke fundet stor betænkelighed ved at forunde sin ven ensomme, for alle skjulte sammenkomster. Men i byen, i de snævre rum, indenfor de vante vægge blev hun betaget af en ængstelig følelse, når hun uden sine forældres vidende, og desværre imod deres vilje, tænkte på at samles med Johannes. Det forekom hende, at alle de vante omgivelser ville bebrejde hende dette forhold som en brøde. I denne stemning, men dog først efter nogen kamp med sig selv, nedskrev hun en lille billet, hvori hun meddelte Johannes den ængstelige følelse, der herinde havde betaget hende, og foreslog ham, at de begge skulle have tålmodighed, indtil tante Mathilde var rejst, men da uforbeholdent betro sig til hendes forældre. Denne billet leverede hun ham hemmeligt, inden han efter en undervisningstimes slutning gik bort. Det skriftlige svar, han dagen derpå, lige da han kom, fik lejlighed til at give hende,

indeholdt en anmodning om en samtale. Han ville gerne give tålmodighed, men ønskede dog at erfare nærmere hendes mening om hvilke udsigter de så turde vente, og hvorledes han skulle forholde sig, når altså han eller hun nu snart betroede sig til hendes forældre. Maria nænnede ikke at nægte ham denne samtale. Da timen var endt og han var i færd med at gå, gav hun ham et vink og gik foran. Amalies værelse vendte ud til en korridor, han skulle igennem. Der brændte en lampe derinde, men det var for øjeblikket tomt, da Amalie var i dagligstuen hos fru Falkmann. Her førte hun ham med bankende hjerte ind, idet hun hviskede: "Kun fem minutter – så må du gå."

Amtmandinden var på den tid i sine egne værelser. Denne dame havde straks ved ankomsten til byen besluttet, at hun nu, hvor en opdagelse var snarere at håbe, ville være fordoblet opmærksom såvel på de to unge mennesker som på deres formentlige fortrolige, hendes søster Amalie. For at være ret sikker i sin sag havde hun ikke undset sig ved at give sin kammerjomfru i kommission, ved lejlighed at have et vågent øje med dem og øjeblikkeligen rapportere, hvad der forekom hende mistænkeligt. Mens hun nu sad deroppe og gennemlæste et brev, posten havde bragt hende, kom kammerjomfruen farende op med den efterretning, at frøkenen var gået ind med en herre, så vidt hun i frastand kunne skønne, den unge hr. Johnsen, i Amalies værelse. "I min søsters!" udbrød amtmandinden – "ja, det tænkte jeg nok!" Og uden at give sig tid til at gemme brevet fo'r hun i vejret og skyndte sig ned. Her nærmede hun sig sagte og forsigtig det omtalte værelse og lyttede. Hun kunne tydelig høre, at der var nogen. Der talte derinde. Forbitret rev hun døren op, og fandt de skyldige,

rigtignok siddende hver ved sin side af bordet, men alene i værelset, og dette var hende mere end nok.

"Nå, min frøken broderdatter!" udbrød hun blussende af vrede, "det havde jeg rigtignok aldrig tænkt at opleve, at du render i gange og kroge og har tête-à-tête'r med fremmede herrer."

Det unge par var sprunget op, Maria bleg af skræk. "Tante!" sagde hun, "for Guds skyld, tro dog ikke ..."

"Og De, min herre" – afbrød amtmandinden hende, idet hun vendte sig til Johannes – "hvem er da De, at De tør vove, i min broders hus at lægge snarer for hans uerfarne datter? Har De betænkt, hvad ansvar De pådrager Dem, og ved De, at man gør kort proces med sådanne smukke kavalerer?"

"Fru amtmandinde!" – tog nu Johannes til orde – "om der er noget, der kan bebrejdes mig i dette øjeblik, vil jeg hverken tilstå eller benægte. Men i alle tilfælde er det kun Marias forældre, jeg skal stå til ansvar. Det tilkommer ikke Dem, frue, eller nogen anden at sætte mig i rette."

"Taler De således til mig, unge herre? Så skal jeg dog vise Dem, at det tilkommer mig at tale et ord med i denne sag. De skal komme til at fortryde, at De føjer uartighed til Deres eksempelløse dristighed."

Og med disse ord fo'r hun igen ud af døren, hvis nøgle stak udenfor, lukkede den af og tog nøglen med, hvornæst hun gik lige ind til sin broder. "Vil du nu følge med mig," sagde hun til denne, "så kan du med dine egne øjne se, hvad der er til hinder for min søn hos din frøken datter." Gehejmeråden, der på hendes lidenskabelige tone kunne mærke, at der måtte være noget galt på færde, forlangte først en forklaring, men hun bad

ham blot følge med. Han føjede hende, dog med den advarsel, at undgå en unødvendig opsigt, og idet han tillige, idet de gik forbi dagligstuen, bad sin kone følge med. Disse to tilligemed Amalie, der alle, på grund af amtmandindens blussende ansigt fik en bange anelse, trådte nu med hende ind i det værelse, hvor de to stakkels syndere var indespærrede, Maria siddende på en stol med tørklædet for øjnene, Johannes stående ved bordet, vistnok ilde til mode, men dog mere harmfuld over amtmandindens ubeføjede indblanding end i frygt for udfaldet.

"Der kan I selv se og selv dømme!" sagde amtmandinden ved indtrædelsen. Fru Falkmann skyndte sig straks hen til sin datter med det forskrækkede udråb: "Men Maria! hvad har det at betyde!" – og gehejmeråden vendte sig med et strengt åsyn til Johannes: "Unge menneske! er det således, De misbruger den tillid, vi har vist Dem?"

"Hr. gehejmeråd," svarede Johannes, "Gud er mit vidne, at det er min største smerte i dette øjeblik, at jeg må stå i et tvetydigt lys for Dem og Deres frue, for hvem jeg nærer så stor højagtelse. Men det er kun skinnet, der er imod mig. At jeg elsker Deres datter, at hun gengælder min kærlighed, er ingen brøde. Skal det bebrejdes os, at vi findes her samlede uden Deres vidende, da vil jeg bede Dem læse denne billet fra Deres datter, og De vil se, at vi selv erkender det urigtige i sådanne møder, og at hensigten af dette kun var at betro os med tillid til Dem og Deres frue. Jeg tør i dette øjeblik ikke vente et gunstigt svar; men hr. gehejmeråden vil ikke nægte mig til en anden og bedre tid at henvende mig til Dem."

Efter disse ord greb han sin hat, beklemt af amtmandindens nærværelse, og anbefalede sig hurtigt, med en bøjning for de tilstedeværende.

"Ja, så har jo Maria ingen nød, når hun har en sådan frier!" sagde amtmandinden spottende. Hendes broder, der imidlertid havde læst Marias billet, rystede utilfreds på hovedet. "Ja, jeg ser desværre, at hun har fæstet sine tanker til ham. Og deraf har ingen af jer vidst noget?"

"Det er mig lige så nyt og overraskende som dig," svarede hans kone. "Der er ingen af os, der har anet det ringeste derom."

"Å," mente nu amtmandinden, "der har dog vel været én, der var vidende derom. Eller er det måske omsonst, at vi træffer dem her i Amalies værelse?"

Maria, der hidtil havde siddet opløst i gråd, udbrød nu: "Nej, tante Amalie har intet vidst derom. Vi gik herind, mens hun var ovre hos moder."

"Ja, min pige, det kan du bilde børn ind. Jeg tror det ikke."

"Så skal du tro mig," sagde Amalie til sin søster. "Jeg har ikke drømt om, at de var herinde."

Amtmandinden ville give et heftigt svar, men hendes broder tyssede på hende og forlangte, at de alle skulle gå over i dagligstuen. Maria bad sin moder om at turde gå ind i sine værelser, hvilket denne straks tillod, og gik selv tilligemed Amalie ind med hende.

Amtmandinden havde nu en lang samtale med sin broder, hvori hun, støttende sig på denne ærgerlige begivenhed, søgte at stemme ham efter sine hensigter. Han havde givet hendes søn sit løfte, og det måtte ikke brydes for en flyvegrilles skyld.

Den unge Johnsen, der intet var og ingen udsigter havde, var intet parti for hans datter. Man måtte fjerne ham fra huset, og det straks. Maria ville da snart glemme denne barnagtige inklination. I alt væsentligt var gehejmeråden af hendes mening. Også han kunne ikke antage en ung student, uden formue, uden videre udsigter og af ikke meget betydende familieforbindelser, for et passende parti for hans datter. Og så meget mindre kunne han dette, som han længe havde vant sig til den tanke, at Maria og hans søstersøn med tiden kunne blive et par. Kammerjunkerens fader havde været en meget fortrolig ungdomsven af gehejmeråden, og denne havde kort før hans død lovet ham at tage sig af sønnen og stå ham bi på hans løbebane. Nu, da han bar kærlighed til Maria og denne forbindelse kunne være til fordel for hans fremtid, burde den ikke opgives, når der ikke var en bydende nødvendighed derfor; og en sådan fandt han endnu lige så lidt som hans søster. Det første, man altså burde tænke på, var at forhindre den unge Johnsens komme i huset. Allerede den næste morgen sendte han ham da en kort skrivelse. "På grund af det forefaldne," hed det deri, "stod det ikke længere i hans magt at modtage ham i sit hus som lærer for de yngre børn. Med hensyn til en ytring af ham aftenen tilforn måtte han tilføje, at enhver henvendelse angående det omtalte ikke ville føre til noget, og derfor helst måtte undlades. Dette ville hr. Johnsen formodentlig selv indse og forskåne sig for videre ubehageligheder."

Johannes var, da han forlod gehejmerådens hus, vistnok meget nedslået over det passerede, dog mere på Marias end sine egne vegne. At amtmandinden var blevet indblandet i deres forhold og på denne stygge måde, antog han vel for såre

uheldigt; men han var dog i det hele taget ved ret godt mod. Det forekom ham ikke sandsynligt, at en så billig og veltænkende mand som gehejmeråden kunne ønske at gøre sin datter ulykkelig, og han smigrede sig med det håb, at ikke blot Amalie, men også fruen ville stille sig på hans side. Gehejmerådens skrivelse kom ham derfor meget uventet og satte ham i en virkelig fortvivlet stemning. Alt håb blev ham jo nu afskåret. Man forbød ham huset, man ville ikke engang høre, hvad han havde at anføre. Det vante, daglige syn af den elskede, der syntes så nødvendigt for hans tilværelse, blev ham med ét nægtet. Og hvor meget måtte ikke hun lide, uden at han kunne meddele hende et ord til trøst! "Er det ikke uret?" brød han ud, mens han i bevægelse gik op og ned i sit ensomme kammer. "Er det ikke synd at handle således? Og hvorfor? Fordi fru amtmandinden har en anden plan, som hun vil sætte igennem. Behøver jeg at finde mig i en sådan vilkårlighed? De kan ikke forbyde mig huset. Gehejmeråden kan ikke nægte mig en samtale. Det vil jeg stå på. Så meget skylder han sine børns lærer."

Lidt ud på formiddagen kom Vivike op til ham, og han meddelte nu ham den bedrøvelige stilling, hvori han var kommet. "Hvad råder du mig til at gøre? Ved du en udvej for mig?"

"En udvej? Ja, jeg har nylig læst en engelsk roman, hvor elskeren i et lignende tilfælde bortfører pigen, lader sig hemmeligt vie til hende og giver siden forældrene en god dag. Vil du det?"

Johannes måtte med smerte tilstå, at selv om han ville gå til en sådan yderlighed, kunne han det ikke, af – fattigdom. Den

berøver os ikke blot midler, men også mod til en dristig beslutning.

"Jeg tror just heller ikke," vedblev Vivike, "at du skulde slå den vej ind. Men dog – siden det nu engang er kommet så vidt – holder jeg for, at du heller ikke skal lade dig forknytte. Er du sikker på dine egne følelsers styrke og varighed, og kan du stole på pigen, så bør du heller ikke så let tabe modet. Men sandt er det: for at have ret overfor hendes fader må du indrette dit liv strengere. Du må søge, snart at blive kandidat eller komme i en anden stilling, der kan anses for en god begyndelse. Om du formår det, ved jeg ikke – især når interessen og tankerne, just ved dette forhold, deles og spredes."

"Ja, om jeg formår det," svarede Johannes med et tungt hjerte; "det er noget, jeg selv ikke ved. Det synes mig tit, at jeg er ikke ret skikket til studeringerne, at der er noget hos mig, der bestandig driver mig udad og til et virksomt liv, hvor der er meget at røres og færdes i. Jeg har til forskellige tider haft stor lyst til at være håndværker, agerdyrker, eller handelsmand, ja selv skibsbygger; og det, uagtet den indsigt, der erholdes ved læsning og studium, lokker og fængsler mig. Men jeg kan ikke hvile mit sind ud deri; det synes mig kun at være en forskole, hvis frugt skulle være et mangefold bevæget liv. Men ved det juridiske studium, hvad ser jeg i perspektiv? En evig stirren i akter, i kollegiebetænkninger og deslige."

Resultatet af denne rådførsel blev, at Johannes skulle lade nogle dage gå hen, for at den første og værste storm i det Falkmannske hus kunne lægge sig, og dernæst først henvende sig skriftligt til gehejmeråden. Dertil havde han god anledning. I dennes brev til ham lå honoraret for et helt kvartal, uagtet kun

lidt over det halve var forløbet. Hvad der var mere end der tilkom ham, agtede han under alle omstændigheder at sende tilbage, og kunne da ved den lejlighed forebringe, hvad han ellers havde på hjertet.

Hidtil havde han, som man vel kan tænke sig, ikke berørt sin kærlighed til Maria for sin fader; så længe forholdet var så svævende, kunne han ikke bekvemme sig dertil. Nu, ved det indtrådte brud med Falkmanns, lod det sig ikke undgå at meddele faderen grunden dertil. Desuden trængte han til trøst og til at meddele sig.

Den gamle Johnsen tog denne sag meget ivrig og stillede sig ganske på sønnens side. "Hvad kan de forlange mere derhenne? En ung, rask karl som du, med bedste karakter til alle sine eksamina, og der desuden – og det skal min sandten gehejmeråden have respekt for – og der desuden er landmåler. Hele verden står dig åben. Kan han undvære dig som lærer for sine børn, så kan du nok undvære ham. Du kan få flere timer end du skøtter om. Men det er alt sammen de fordømte, forældede aristokratiske eller snarere bureaukratiske indbildninger. En kammerjunker skal det være! Ja, det er en stor herlighed! Alt sligt gælder ikke mere i vore tider; det skal du sige til gehejmeråden. Eller vil du, at jeg skal gå op til ham? Jeg forstår at tage sådanne folk. Jeg skal tale med ham, rent ud fra leveren. Jeg skal" – vedblev han med forhøjet stemme, idet han bankede med knoerne på bordet – "jeg skal læse ham hans tekst. Har han aldrig hørt sandheden før, skal han høre den af mig!"

Af denne gåen op til Falkmanns var der sandsynligvis aldrig blevet noget. Men Johannes ønskede det heller ikke, af frygt for

følgerne. Efter et par dages forløb skrev han et brev til gehejmeråden, hvori den sum, han havde fået for meget, var indesluttet. I brevet skildrede han med varme farver sine følelser for Maria og bad gehejmeråden overveje, hvor ringe udsigt der var til hans datters fremtidige lykke, når hun skulle forenes med én, hun ikke kunne skænke sin kærlighed. Han bad ham ærbødigt, men indtrængende, ikke at nægte ham adgang til hans hus, og i det mindste give ham håb om, engang, når han fandtes værdig dertil, at turde forny sit andragende.

I det Falkmannske hus så det på samme tid heller ikke roligt ud. Scenen hin aften havde gjort et så stærkt indtryk på Maria, at hun var nærved at kastes på sygelejet. Hun måtte flere dage holde sengen og følte sig meget angreben. Hendes moder nænnede ikke under disse omstændigheder at gøre hende bebrejdelser. Derimod havde hun en samtale med amtmandinden, der endte temmelig bittert. "Man kunne vel," mente fru Falkmann, "have fundet en mildere måde at bringe denne sag til ende, uden at man behøvede at gå så skånselsløst til værks. Dersom Maria blev alvorlig syg, så havde man nu ansvaret." Disse ord bragte amtmandinden i harnisk. "Ja, jeg ved nok, her i huset gør man mange omstændigheder med sine børn; det er jeg ikke vant til. Pas på, hvad det vil føre til."

"Med Amalie" – svarede fru Falkmann – "blev der ingen omstændigheder gjort; og vi ser nu, hvad det har ført til."

"Amalie! Sådant et sært, egenrådigt væsen! Hvad var hun nu, dersom jeg ikke havde været? Hun havde været gift derovre med en adjunkt og siddet på 600 rigsdalers årlig gage, og formodentlig skulle så vi spæde til. Desuden begik vi en fejl med Amalie, som jeg nu indser. Vi sendte hende til en ensom,

trist præstegård, hvor hun idelig kunne hænge over de samme tanker. Var hun straks kommet her til byen eller turde jeg dengang beholdt hende hos mig, i muntrere omgivelser, så var resultatet blevet ganske anderledes."

Heller ikke gehejmeråden var veltilmode ved den vending, sagen havde taget; også han var alvorlig bekymret for sin datter, der var hans kæreste barn. Det var derfor ikke at miskende, at han i disse dage var koldere mod sin søster end han plejede. Men han stod ligefuldt fast ved sin beslutning, og fandt det ikke engang nødvendigt at besvare det brev, han fik af Johannes.

Amtmandinden mærkede snart, at stemningen var imod hende. Hun besluttede at tage hjem, dog først efter at hun havde erholdt det bestemte løfte af sin broder, at der under ingen prætekst måtte gives Johannes adgang til familien. Hun stolede da på, at adskillelsen mellem de unge mennesker ville bevirke det bedste. Kammerjunkeren skulle ledsage hende og blive en tid derovre; hans nærværelse her i byen, mente hun, gjorde for øjeblikket mere skade end nytte. Han selv var rigtignok af modsat mening. "Mama kan tro, at nu, da denne patron har fået løbepas, skal det være mig en let sag at vinde terræn." – "Snak!" var hans moders korte svar – "vil du komme nogen vej med denne pige, så kan du ikke tage det på den lette skulder. Du skulle i grunden være en anden karl end du er, for at stikke denne Johnsen ud."

Efter hendes bortrejse var gehejmeråden i frygt for, at Johannes, når han ikke fik svar på sit brev, skulle indfinde sig af sig selv, enten hos ham eller hos familien. For at forhindre dette, instruerede han Amalie og lod hende gå op til den gamle Johnsen. Maria blev af moderen underrettet om Amalies

ærinde. Da hun var alene med tanten, faldt hun hende med tårer om halsen og sagde: "Se til, du kan få ham selv i tale. Han er gerne hjemme om eftermiddagen mellem fire og fem. Hils ham fra mig, hils ham tusinde gange, og sig, at alle mine tanker er hos ham, både om dagen og i mine vågne nætter. Trøst ham, og sig, at han må ikke tabe modet. Det kan dog endnu blive godt for os, og på mig kan han stole. Der må ske hvad der vil, jeg skal holde mit ord og være ham tro."

"Men," svarede den bekymrede Amalie, "du ved jo, hvad jeg skal sige ham fra din fa'er."

"Ja, det kan nu engang ikke være anderledes. Jeg har tænkt meget over vore forhold. Fader kan dog i grunden ikke handle anderledes. Han har givet sit løfte – det er en årgammel plan, der nu på engang skal kuldkastes. Men er vi selv trofaste og udholdende, så vil denne plan falde bort af sig selv. Fader vil selv komme til at indse, at min fætter er intet for mig. Men – vi må give tid. Om vi også ikke tør ses, kan vi da ikke tænke på hinanden? O, det er allerede meget, og det kan ingen forbyde os."

Johannes var hos sin fader den eftermiddag, Amalie kom, og fo'r ved synet af hende så glad i vejret som om det var Maria, der trådte ind. Desværre var det budskab, hun, efter sit ønske i sideværelset, bragte ham, ikke så meget trøsteligt. Johannes måtte love, at han aldrig enten personligt eller ved breve måtte sætte sig i forbindelse med Maria. Skete dette og blev det opdaget, så ville hun øjeblikkelig sendes over til amtmandinden i Jylland for at være under dennes opsigt. Det kunne derfor endnu mindre tillades ham at komme i huset, og håbet om en forening med Maria måtte han engang for alle opgive. Således

lød budskabet. Men Amalie kunne ikke udholde at se på det smertelige indtryk, hendes ord, skønt nok så skånsomt fremsatte, efterlod hos den stakkels Johannes. Hun skyndte sig med at bringe ham Marias hilsen og trøstelige ord, og hertil føjede hun det løfte, at hun af og til ville komme op til den gamle Johnsen og melde, når hun kom. Han kunne da gennem hende erholde underretning om, hvorledes Maria havde det, og denne igen erholde bud fra ham. Hun vidste vel, sagde hun, at det var urigtigt af hende at give et sådant løfte, men hun frygtede for, at når hendes broderdatter savnede enhver meddelelse fra ham, ville hendes liv sygne og svinde hen; og det turde hun ikke tage på sin samvittighed. Af egen erfaring kendte hun alt for vel de lidelser, man under sådanne omstændigheder udsattes for.

Så ringe erstatning dette tilbud også kunne give Johannes for de savn, han nu skulle finde sig i, øjnede han dog deri et glimt af håb for fremtiden, og modtog det med glæde og taknemmelighed.

11. Hvad der videre hændte

I den tid, der nu fulgte, var Johannes længe et bytte for en nedslået, næsten forsagt stemning. Hans familie- og andre forbindelser var ikke så store, at jo den pludselige fjernelse fra et hus som det Falkmannske måtte være ham føleligt, selv om ikke det smerteligste, adskillelsen fra Maria, var kommet til. Endogså savnet af de to børn, han havde læst med, faldt ham tungt; begge hang meget ved ham, og han havde igen fået dem kær. I lang tid havde han ondt ved at opmande sig og genvinde noget af sin forrige ligevægt i sindet. Om dagen var han meget hjemme, tværtimod hvad han var vant til. Hidtil havde han, lige fra sine drengeår, fundet noget eget oplivende og forfriskende i at gå omkring på gaderne og iagttage folks travle færdsel. Nu var disse vandringer ham trykkende. Alle, han mødte på gaden, syntes ham misundelsesværdige; de kunne ikke lide af hans smerter, ikke kende eller kæmpe med det, der bevægede ham. Alle så rolige og tilfredse ud, mængden var allerede ved sine simple kår befriede for lidelser af en mere forfinet natur. Hvorfor var han kun den lidende! – Enhver har vel under sorg anstillet lignende betragtninger, men de er meget bedrageriske. Man ved ikke, hvad der rører sig i brystet under en tilknappet kjole eller et simpelt kastetørklæde.

Under dette hjemmeliv grublede han idelig over, om en forandring i hans uheldige forhold var mulig, og ved hvilke midler. Han lagde de sælsomste planer til at forbedre sine kår, så at han med anstand kunne melde sig hos gehejmeråden som bejler, lutter tomme drømmerier, hvoraf han vågnede modløsere end før. Om aftenen sneg han sig hen til det hus,

hvor hans elskede boede, gik ofte frem og tilbage udenfor det og så op til vinduerne, i det håb, at måske skyggen af hende kunne falde på et af rullegardinerne. Han blev da undertiden grebet af en sådan længsel, at han omfattede hjørnemuren og åndede hendes navn på den kolde mur. Men når tårerne trådte ham i øjnene, stampede han fortrydelig i brostenene, og gik hjem igen. – På gaden eller offentlige steder traf han i denne tid aldrig Maria. Han blev allerede meget glad, da han en morgenstund, ved at gå over et af byens torve, så sin gamle ven, Chasseur, kaldte straks på den og tiltalte den med kærtegn, da den kom springende: "Har du ikke glemt mig, Chasseur? Tør i det mindste du komme mig nær? O, kunne du blot fortælle mig om din unge herskerinde! Du har set hende i dag, hun har måske klappet dig –" I det samme fløjtede tjeneren, som hunden gik med, og efter nogle bevægelser, der næsten så ud som en undskyldning, galoperede den bort. Også den lod til ikke at turde blive hos ham.

Vivike forlod ham ikke i denne slemme tid, kom jævnligt op til ham og hørte med stor resignation på hans klager. En aften, da de sad sammen, ytrede Johannes blandt andet: "Jeg har ofte ved synet af Maria Falkmann tænkt på vore gamle sagn om elverpigerne, især de bjergtagne unge piger, der havde tilegnet sig hine væsners æteriske egenskaber. Således er hendes figur af så fine og yndige former, som man vist kun sjældent ser. Og hendes bevægelser er så lette og smidige, at hine væsners luftige trin i måneskinnet ofte faldt mig uvilkårligt ind. O, du skulle se hende danse! Ja, det er som elverpigerne danser på engen! Berører hun gulvet? Jeg tror det ikke, jeg har aldrig kunnet opdage det." – Han vedblev lidt efter: "Kan jeg tro, at

Forsynet, der fra mine drengeår har bragt mig i nær berøring med et så skønt og elskeligt væsen og skænket mig hendes kærlighed, nu skulle for bestandig berøve mig denne lykke? Der må dog være mening og sammenhæng i det menneskelige livs udvikling. Det betydningsfulde kan ikke således være resultatløst." – Han blev endnu en stund ved med lignende klager, uden at betænke, at disse ikke har nær den interesse for tilhørerne som for den klagende.

Denne tilstand kunne hos en så ung, sund og kraftig natur som hans ikke være af lang varighed. Det blev ham også til en nødvendighed at ty til det bedste medikament derimod, fornyet virksomhed. Om rigdom og overflødighed siger man ofte, at de besidder utallige midler til at adsprede en sorg: man kan rejse, man kan ride, køre, søge selskaber, man kan købe sig trøst og opmuntring. Men alt dette er kun såre lidt at stole på. Rigdom smigrer vore tilbøjeligheder, den lader os uforstyrret give efter for enhver svag beslutning. Den spænder ingen muskel, den understøtter ingen fast vilje, den forkæler og fordærver os. Men hos den fattige banker under sorg nøden nu som altid på, og han må anstrenge sig for at holde den borte. Han må arbejde, om også længe med tungt hjerte, men under arbejdet bliver efterhånden hjertet lettere, og synet klares for livets forskellige krav. Havde alle en rig ynglings hjælpekilder stået åbne for Johannes, ville han måske endnu i lang tid have tabt sig i en ørkesløs grublen. Men ved at miste timerne hos Falkmanns, der honoreredes meget liberalt, faldt størstedelen af hans indtægter bort, og han måtte snart, for at subsistere, tænke på at skaffe sig andre informationer. Dette havde nu ikke så stor vanskelighed, men det gav ham dog en del at varetage, inden

det kom i gang, og da de nye timer ikke alle betaltes så godt, måtte han antage flere end før og var altså meget sysselsat udenfor sit hjem. Flere nye forhold, han ved den lejlighed kom ind i, og nogle ham fjernere liggende undervisningsgenstande, han påtog sig, og hvortil han stadig måtte forberede sig, virkede også godt og styrkende ind på ham.

Årets sidste måneder gik på den vis hen for ham. Fra Maria hørte han kun, når Amalie kom op til hans fader, hvorom han altid i forvejen blev underrettet. I begyndelsen skete det hver fjortende dag, siden noget sjældnere, og det var at befrygte, at det omsider ganske ville høre op. Meget trøstelige var de efterretninger, Amalie bragte, just ikke. På en snarlig genforening var der ikke at tænke. Og når han spillede på, om de ikke kunne mødes engang, var det end kun nogle få øjeblikke, fik han til svar, at det var synd at forlange; blev det opdaget, da ville Maria, som han jo vidste, blive sendt over til amtmandinden, hvilket hun selv anså for den største ulykke, der kunne arrivere hende. Men desuden var det Marias eget ønske, at de ikke oftere skulle samles mod hendes forældres ønske. Hun havde det visse håb, at dette ville snarest føre til målet. Hermed måtte Johannes lade sig nøje.

Vi er nu kommet ind i det nye år. I januar 1846 finder vi vor unge ven i en bedre stemning. Adskillelsen fra Maria faldt ham vel endnu altid tung og smertelig, men tanken derom trådte ikke så forstyrrende frem, og mest kun i ensomme timer. Såvel hans egen ungdom som hans unge venner, Hjelm og andre, fik ham til at søge adspredelse og deltage i selskaber. Fra hans tidligste studenterdage havde det været en trang for ham, at omgås det kvindelige køn, naturligvis den unge og elskværdige

part af samme; og han havde således været en ivrig deltager i baller og danseselskaber. Nu førtes han igen ind i dette liv, i begyndelsen vel kun for at udfylde den tomhed, hvoraf han led, men længere hen, efter ungdommens elastiske natur, med større interesse. I et af disse selskaber, han med Hjelm og andre venner ofte kom i, og hvor tonen, især mod fruentimmer, var en del friere end i det strenge Falkmannske hus, traf han hyppigt en ung, smuk blondine, hvem han snart skænkede en mere end almindelig opmærksomhed, måske igen, fordi han hos hende fandt nogen lighed med sin elskede. Hjelm, der ikke blot, som vi have hørt, var "en stor criticus", men også en satyrikus, sendte ham den følgende morgen et par vers, hvori han skæmtede med denne nye inklination og gratulerede ham til nu at være helbredet for den ældre. Dette lille drilleri besvarede Johannes endnu samme dag med et digt, som vi vil hidsætte her, da det viser, at hans nuværende stemning, skønt friere end før, dog endnu var betynget:

Du siger, "at jeg kurer
til et ungt og yndigt barn,
og desuagtet lurer
på at kaste andre garn."
Du mener, "hvis min skønne
i går mig havde set,
hun ville slet kun lønne
den ustadige poet."

Den sag mig lidet bryder.
Hun har en god natur.
Hun ved, hvad det betyder,
når man nu og da gør kur.
Den vilde fugl, hun fører
så let med hviden hånd,
dens vinger ej hun snører
med et unaturligt bånd.

Nej, tro mig, i min smerte,
at hun er ikke min,
jeg leger med mit hjerte
og med mit livs ruin.
Med følelsen i fængsel,
og fjern fra friheds strand,
jeg søger for min længsel
en genstand hvor jeg kan.

Ifald jeg frit til hende
turde tale som jeg vil,
du skulle se og kende,
hvem mit hjerte stunder til.
Men ak, til hendes bolig
for mig er døren lukt;
og derfor så urolig
og vildsom er min flugt.

Men få dage efter at han havde skrevet ovennævnte digt blev han ved et sælsomt tilfælde indviklet i adskillige ganske nye

forhold, der gav hans sindsstemning og til dels hele hans liv en forandret retning.

En af de sidste dage i februar havde han tilbragt aftenen i et meget muntert selskab, hvor der blev danset, drukket og sunget, og i hvis lystighed han i det mindste mod slutningen, ved vinens eller punschens indflydelse, ikke ganske undlod at tage del. Mellem klokken elleve og tolv skiltes man. Udenfor var det et råt vejr, koldt og vindigt. Noget fortumlet, idet han kom ud i den koldere temperatur, svøbte han sig godt ind i sin kappe og søgte med hastige skridt at komme hjem. Idet han fra Dronningens Tværgade bøjede ind i Bredgade, blev han ved porten til et anseligt hus standset af en gammelagtig person (som det siden viste sig en fornemmere tjener), der greb ham hurtigt i armen, idet han på fransk og med dæmpet stemme sagde: "Her, monsieur, her skal De ind!" og trak ham med det samme ind i porten. "De tager vist fejl" – svarede Johannes og ville træde tilbage; men den gamle, ivrige mand, der formodentlig var fortrædelig og utålmodig over at have ventet udenfor i det slette vejr, agtede ikke på hans ord, forstod dem vel heller ikke, og førte ham, idet han bestandig gentog "Lad kun mig vise Dem vej" gennem den svagt oplyste port over gården til en sidetrappe, der ikke var oplyst, og som han, uden at slippe vor unge ven, begyndte at gå op ad. Her søgte Johannes igen at slippe løs, men så snart, at det ville ikke lykkes, uden han brugte magt, og hertil havde han ingen lyst, da hans nysgerrighed efterhånden blev vækket. Under opgangen tyssede den gamle tjener flere gange på ham og bad ham at gå sagte. – Mens de var i færd med denne vandring, fløj der en del hurtige tanker gennem vor unge vens hoved: "Var det et

stævnemøde, han blev ført til? En fornem dame, der ventede en cicisbeo?" Således så det ud; men fejltagelsen ville da snart opklares, og han kunne altid med en undskyldning anbefale sig. Det var i alle tilfælde et usædvanligt eventyr, som man i dette prosaiske liv sagtens kunne friste.

Hans ledsager havde imidlertid ført ham til anden etage, lukkede en glasdør op og gik foran ham gennem en bred gang og derfra ind i en smallere korridor. Her hørtes ikke en lyd af beboerne, så man øjensynlig var i en afsides del af den vidtløftige bygning. Omsider standsede de ved en dør, som den gamle betjent lukkede op, idet han med et buk anmodede ham om at gå ind. Den førte til en stor entré, fra hvis midte en matsleben lampe hang ned. Kappen blev han straks befriet for af tjeneren, der nu lukkede en dør ligefor indgangen op og bortfjernede sig. Johannes gik efter nogen tøven ind, fuld af forventning, og fandt sig i et stort, elegant og rigt møbleret værelse, oplyst af en lysekrone og et par lamper og med en behagelig atmosfære af potpourri eller fine essenser. I dette værelse var der ingen, men da han nærmede sig et andet, hvortil en dør med to åbne fløjdøre førte, så han derinde adskillige herrer spadsere frem og tilbage, og midt på gulvet et langt, med grønt klæde eller voksdug betrukket bord, hvis forskellige rekvisitter tydeligt nok viste, at det var bestemt til hasardspil. Johannes blev noget lang i ansigtet. Om en tête-à-tête, et kærlighedsmøde eller deslige var der altså ikke tale. Men hvad var nu at gøre? Det klogeste var upåtvivlelig at gå igen, hvis han ellers kunne finde tilbagevejen alene. Efter at han forlegen og uvis, med hatten i hånden, var gået et par gange op og ned, gjorde han virkelig et par skridt til den dør, han var

kommet ind ad, i den hensigt at echappere, da han fik et let slag på skulderen, ledsaget af et udråb i det franske sprog: "Skal jeg virkelig træffe *Dem* her, min kære baron?" Han vendte sig om og så en ham af anseelse bekendt, ung mand, en vicomte X, der opholdt sig hos en herværende udenlandsk diplomat. Denne betragtede ham nøjere og vedblev: "Ah, det er da en mærkværdig lighed! De har ganske samme figur, højde og gang som baron S**. Men jeg burde vidst, at han ikke, som man har ventet, kunne komme her i aften; han må ganske vist være rejst bort." Med denne herre, der nu gjorde mange undskyldninger for fejltagelsen, kom Johannes på denne måde i hurtig berøring, da han af sig selv fortsatte samtalen. Det var en mangesidig dannet mand, der havde rejst meget og udtrykte sig med en franskmands lethed og livlighed; han kunne altså vel fængsle sin tilhører. Også Johannes, der under samtalen, mens de gik op og ned, efterhånden genvandt sin naturlige frihed og sit ugenerte væsen, lod til at behage den fremmede, allerede fordi han udtrykte sig så let og flydende på fransk. Samtalens genstand var vicomtens ophold her i byen, dennes omgivelser, mærkværdigheder, teater og museer, hvilket alt han havde gjort sig mere bekendt med end fremmede plejer, og bedømte med megen anerkendelse. Flere af de andre herrer var imidlertid kommet ind fra sideværelset og tog del i samtalen. Johannes kendte blandt dem nogle udlændinge, der stod i berøring med de herværende, fremmede diplomater, og andre, der mere eller mindre hørte til den fornemme verden. Ingen syntes at være forundret over hans nærværelse; enhver troede, at han var ført ind af en af de andre. Da klokken nærmede sig tolv, trådte en høj, mager herre, med blegt ansigt og svære bakkenbarter ind i

det forreste værelse og underrettede selskabet om, at alt var parat, hvis det behagede dem at gå ind. Han talte fransk som nok omtrent alle de andre; dansk blev der i alt fald ikke talt. Alle gik nu ind, omtrent en snes i tallet, og satte sig omkring det grønne bord, hvor de lagde penge hen foran sig, nogle i guld, andre i sølv eller i begge dele. Johannes håbede, at han en tid kunne afgive en stående tilskuer og så benytte en lejlighed til at komme bort. Men hans nye ven, vicomten, kom hen til ham og inviterede ham til at tage plads ved siden af sig; og han så da nok, at han ikke kunne trække sig tilbage. Tilfældigvis havde han samme dag hævet et kvartals indtægt for en af sine bedste informationer. Beløbet, en 70 til 80 rdlr., havde han hos sig, og han tænkte ved sig selv: "En tid må det dog for pokkeren holde ud. Er det sluppet, så lader jeg nok være at blive her længere." Havde han vidst, hvor højt man sædvanligvis her spillede, så ville han ikke haft mod til at sætte sig ved bordet med en så lille sum i lommen. – Den ovenomtalte høje herre, der viste sig at være den, der holdt bank, trådte nu hen til bordets længste side, ledsaget af en croupier – som man ved, den, der agter på de spillende, besørger udbetalinger eller drager gevinsten ind. Efter nogle af de andre herrers eksempel lod Johannes sine sedler omveksle i mønt og fik tilbage halvt i guld, halvt i sølv; det første lagde han til side i sin lomme, eftersom han ikke var til sinds at vove så meget på engang. Da spillet kun var ham løseligt bekendt, var det hans første tanke, for at gå lidt sikkert, at følge den sagtens erfarnere vicomtes pointeren; men da denne tilfældigvis straks i begyndelsen et par gange led tab, opgav han dette og besluttede, inden han pointerede, at lægge mærke til chancerne og derefter gøre sig en

sandsynlighedsberegning. Vi ved ikke, om det var denne ret forstandige beslutning, der hjalp ham; men vist er det, at han, så længe spillet stod på, sad i et så afgjort held, at en, der bedre havde både forstået og formået at benytte omstændighederne, lettelig kunne have sprængt banken. Han begyndte med den ringeste indsats, han så nogen af de andre havde gjort, der dog til hans sorg var to specier; disse vandt, han fordoblede indsatsen og vandt igen. Og da han nu de to følgende gange lod indsats og gevinst stå på samme farve – spillet var *rouge et noire* – og begge gange vandt, havde han i en håndevending vundet omtrent så meget, som han bragte med. Dette gav ham mod og rolighed i sindet, for, som man kan vide, spillede han endnu ikke for at vinde, men for blot at kunne holde noget ud og slippe med honnør derfra. Han standsede nu en stund uden at pointere, og i denne tid tabte den røde farve ganske rigtigt fem gange *en suite*. Efter dette antog han, at der måtte indtræde et omslag, vovede straks en fordoblet indsats, men spillede forresten som før, og vandt ganske som forhen fire gange efter hinanden, men altså nu en dobbelt så stor sum. Bankieren blev øjensynlig opmærksom ved dette held og udbetalte ham, måske af en lille beregning, den sidste gevinst i louisdorer. Herved blev Johannes på en måde opfordret til at pointere i guld, og kunne altså meget snart tabe, hvad han havde vundet. Han troede at burde følge vinket; hvad han nu spillede med var ham, så at sige, skænket, så han brød sig ikke om at risikere det. Hans pointeren i louisdorer var, med undtagelse af nogle mindre tab, ledsaget af samme held som før, og engang udgjorde hans gevinst, efter hans egen hurtige beregning, omtrent 300 louisdorer, hvad der svarede til omtrent 2000

rbdl., en sum, der nær bragte ham til at svimle. De andre spillende, slået af dette held, pointerede mod slutningen efter ham, men, som det sædvanlig går, var lykken ham da mindre gunstig. Da man klokken henved tre brød op, sagde vicomten til ham: "Men De er jo et lykkens skødebarn!" og flere af de andre gjorde en lignende bemærkning. Ved sit held vakte han interesse; man tror at se en af guderne begunstiget, ligesom man omvendt skyer den uheldige, den tabende. Bankieren kom hen til ham og sagde ham nogle forbindtlige ord angående hans velberegnede spil, men tilføjede, at han håbede, næste gang eller den påfølgende fredag, at få lejlighed til at tage revanche.

Ved hjemkomsten til sin beskedne bolig rystede Johannes sin skat ud og blev næsten blændet, da 200 louisdorer lå foran ham på bordet. En så stor sum havde han aldrig ejet. "Javist er jeg et lykkens skødebarn!" udbrød han i strålende humør. "Falde midt ind i løvens hule, og slippe således derfra!" Det varede længe inden han kunne falde i søvn. Bankierens ensformige stemme, enkelte spillendes udråb og klangen af de henkastede penge lød en lang tid for hans øren.

Han var træt og afspændt den følgende dag, og havde ondt med at bestride sine vanlige forretninger. Den forrige aftens hændelser stod for ham som en drøm. Men hvortil skulle den føre? Naturligvis måtte det være første og sidste gang han tog del i en så farlig fristelse, som alle fra hans barndom af havde advaret ham imod. Men da faldt bankierens ord ham ind. "Han ventede revanche." Han havde sagt dette med eftertryk og med en mine, som om det var en æressag. "Ja, jeg kan gerne, når han ønsker det, gå derhen engang endnu, og tabe det, jeg har vundet. Det bryder jeg mig ikke om. Han skal ikke tro, jeg vil

lade mig lumpe." Desværre melder der sig altid motiver for vore svage eller slette indskydelser, langt snarere end for vore gode.

En omstændighed til gjorde udslaget. Fredag formiddag traf han i Esplanaden sin nye bekendt, vicomten, der blev meget glad ved at se ham og straks indbød ham til en spadseretur på Langelinie, der, som bekendt, er samlingsstedet for den diplomatiske verden. Nogle andre herrer befandt sig allerede der, lokkede af det smukke vejr. Med dem kom de nu i kast, og Johannes fandt sig således snart i et utvungent forhold til personer, der kort forhen var ham fremmede og syntes at høre til en ganske anden sfære end hans. Ved hjemgangen spurgte vicomten ham, om de mødtes om aftenen, og om de ikke skulle gå sammen derhen. Johannes kunne da forinden, hvis han havde lyst dertil, drikke en kop te hos ham og ryge en cigar, et tilbud, vor unge ven med fornøjelse tog imod.

Vi tør ingenlunde påstå, at Johannes var bedrøvet over at skulle anden gang "geråde i løvens hule", som han kaldte det. Det fine, fornemme selskab, han havde truffet der, det nye, fremmede væsen, udlændingen bringer med, endelig det elegante, komfortable lokale, alt dette måtte udøve en ikke ringe tiltrækningskraft hos et ungt menneske. Og selve spillet – ja enhver, der har forsøgt det, vil nok ikke undres over, at dets hurtige vekslinger, den hemmelighedsfulde råden af held og uheld, under hvilken lykkens gudinde ligesom med hørlige trin skrider forbi, formåede at sætte hans fantasi i bevægelse, at fængsle og bedåre ham. Han klædte sig meget omhyggeligt for at kunne møde med anstand såvel hos vicomten som i det selskab, der senere ventede dem. Hos førstnævnte tilbragte han et par behagelige timer under forskellig samtale, og gik med

ham klokken henimod elleve til spilleselskabet. Her traf han omtrent de samme som forrige gang og blev modtaget som en allerede bekendt.

Lykken var ham denne gang vel ikke så uafbrudt gunstig som den første aften; men da han var blevet mere dristig og havde mere at hasardere, så var igen hans gevinst ved flere enkelte indsatser så meget større. Ved spillets ophør beløb den sig til det dobbelte af det, han bragte med.

Denne aften eller nat var afgørende for den nærmest følgende tid. Han kunne ikke tro, at det var en blind lykke, der her rådede. De beregninger om et sandsynlighedsprincip for tab og vinding i dette spil, han som god matematiker havde gjort og nu ivrigt vedblev med, måtte efter hans mening dog ikke være uden nytte og stod bestandig til hans tjeneste. At træde tilbage var jo dårlighed, når en sådan udsigt til i kort tid at forbedre sin stilling tilbød sig. Det var dog ikke at foragte, om han kunne være til hjælp og understøttelse for sin gamle fader, der vel ikke led nød, men dog led mangt et savn, som det faldt ham tungt at bære. Det stod ham jo frit for, at holde op, når han havde lyst eller syntes ikke længere at kunne blive ved.

Således var hans ræsonnement; men det bør dog tilføjes, at det var ikke så meget tanken om vindingen, der var afgørende for ham, og der heller ikke gør et så stort indtryk på et velorganiseret ungt menneske. Han var af ærgerrig, højtstræbende natur og følte netop i denne tid, da hans selskab ikke havde været det bedste, savnet af den finere, dannede kreds, der hos gehejmerådens havde stået ham åben. Her viste sig nu en udsigt for ham til at komme i de bedste forbindelser og i kredse, både amtmandinden og hendes søn måtte misunde

ham. Disse ville nu få at se, at den ringeagtede student kunne påskønnes af folk, der i rang og betydning stod over dem.

Hvilke så hans motiver var, så er det vist, at han fra nu af var en stadig gæst ved spillebordet, og uden at hans gode lykke i det hele taget forlod ham. Derimod syntes det, at hans gemytsro eller sindets ligevægt ville svigte ham. Ganske uberørt af lidenskaber under spillet bliver ingen, og han var heller ikke fri derfor, så meget mindre som hans tab, skønt senere redresseret, undertiden var betydeligt. Men – dette spil var et *forbudt*; det blev drevet hemmeligt. Vistnok måtte ansvaret derfor falde på andre; og desforuden kunne han trøste sig med, at man, når der sås hen til deltagerne, på en måde spillede på et fremmed territorium eller dog under andre indrømmelser end de sædvanlige. Men det hemmelige, dagsky i denne adspredelse var dog hans bedre følelse imod. For sin fader turde han ikke tale om, hvor han tilbragte så mange af sine natlige timer. Når han af sin gevinst beredte ham adskillige bekvemmeligheder og opfyldte nogle af hans yndlingsønsker, da turde han ikke betro ham, hvorledes dette blev ham muligt. Selv for Vivike undgik han en tid, af en vis moralsk sky, at tale om sine nystiftede bekendtskaber, og gjorde det først, da det ikke længere kunne skjules. Han vidste vel, at han ikke havde bebrejdelser eller utidige gode råd at befrygte; men han frygtede for sin vens tavse, ejendommelige øjekast, der kunne sige mere end en lang tale. Vivike tog dog, som det syntes, denne sag ikke så alvorligt. "Det hører til de spørgsmål, enhver må afgøre med sig selv," ytrede han. "Kun i én ting skulle du forud træffe en bestemmelse. Når den sum, du har vundet, er tabt igen – hvilket jo nok kan ske – så hold op, og indgå ingen forpligtelse."

– "Ja, det kan du være vis på," svarede Johannes; "mærker jeg, at det igen går ned ad bakke, så skal jeg nok være så klog at holde op i tide."

At Vivike ikke behandlede denne sag strengere, stemte ganske med hans karakter. Han tålte ikke, at nogen ville indskrænke ham selv i, hvad der netop nu var hans lyst og attrå, og kunne derfor heller ikke falde på at ville indskrænke andre. Dog havde han vel også en aparte grund. Efter hvad Johannes havde meddelt ham om sine nye bekendtskaber, anså han det ikke for umuligt, at hans ven ved disse kunne bryde sig en ny bane. At flere end han var af samme mening, vil man kunne se af et brev, kammerjunker Læspe nogen tid efter skrev til sin moder. Denne unge herre var allerede kort efter nytår vendt tilbage fra sit ophold i Jylland og var nu igen en jævnlig gæst hos gehejmerådens, men måtte, efter en ham af hans moder given ordre, for øjeblikket lade sit frieri bero og vente til en mere belejlig tid. Brevet, der giver et ganske godt billede af Johannes' liv og levevis på den tid, lød således:

> "Mama spørger mig, om jeg har set eller hørt noget til den unge Johnsen. Jo, det skal jeg love for. Men hvad jeg har set og hørt er så utroligt, at man knap kan fortælle det igen. Skulle mama tro, at dette menneske kommer i de første kredse af *corps diplomatique* her i byen, at han står på en fortrolig fod med flere herværende udlændinge af betydenhed? Det hele er mig på min ære ganske ubegribeligt. Hans færdighed i det franske sprog har vel givet den første anledning til disse forbindelser, men det kan dog ikke være dette alene. I forrige uge var han på bal hos den preussiske minister, hvor også jeg skulle været,

men formodentlig ved en glemsomhed ikke blev inviteret hen. I den franske ministers hus kommer han meget; man taler endogså om, at han er designeret til at være hans privatsekretær. Med en vicomte X, der opholder sig her, og for hvem jeg netop skulle forestilles, men nu næsten ikke gider, står han i et intimt forhold, kører og rider med ham. Er det ikke mageløst? Og nu skulle mama se, hvor elegant og fint han med ét opfører sig i sin påklædning. Jeg kan ikke engang forstå, hos hvem her i byen han lader sy, så godt sidder alt hvad han har på. – Forresten kan mama vel begribe, at jeg straks har stillet mig i det rigtige forhold til ham, og i et selskab hos kammerherre B*, hvor vi stødte sammen, lod jeg som jeg slet ikke kendte ham. Han skal dog mærke, at han er en parvenu."

Man ser af dette brev, at Johannes ved sine bekendtskaber fra spillebordet var kommet ind i ganske nye og til dels meget fornemme kredse. At han i disse bevægede sig med lethed og anstand, skyldtes vel for en del den gode tone, han havde tillært sig i gehejmerådens hus. Men god tone og frit, anstændigt væsen er overhovedet ejendommelige for de københavnske studerende, især for dem, der er her fra byen. Man kan i grunden sætte dem, hvor man vil, om det så var – for at gå til den yderste grænse – ved et hofbal; i almindelighed ville de tage sig godt ud og snart vide at finde sig til rette.

Hvad Læspe skrev om en ansættelse som privatsekretær var ikke ganske grebet ud af luften. Vicomten, der lod til at interessere sig meget for Johannes og havde indført ham i de ovenfor omtalte cirkler, mærkede vel af enkelte af hans udladelser, at han ikke var tilfreds med sin stilling. Ved en

lejlighed spurgte han ham nu, om han aldrig havde tænkt på at gå den diplomatiske karriere. Johannes mente, at den var vanskelig at gå for en borgerlig. "Den er måske langsommere; men De har jo tiden for Dem. Det kunne nok være muligt, at der om en tid blev en post som privatsekretær ledig hos vor minister. Hvis De havde lyst at påtage Dem den, kunne De derved føres videre."

Denne idé fandt Johannes fortræffelig. Det uheldige forhold, han stod i til gehejmerådens familie, var hans første tanke. Ved en sådan ansættelse, ved de udsigter, den gav hans fremtid, ville man dog måske hos Falkmanns betænke sig på at holde ham fjernet fra huset, og Maria kunne da endnu blive hans.

"Men," vedblev vicomten, "fremfor alt tror jeg rigtignok, at De burde rejse. Ved det stadige ophold i sit eget land, særdeles et af de mindre, indskrænkes synskredsen. De er udmærket skikket til at afgive en god rejsende. De har sprogkundskaber, et muntert sind, lyst hoved og er fri for fordomme. Til foråret forlader jeg København. Se til, at De til den tid også kan bryde op, og vi kunne da rejse et stykke i selskab."

Johannes sukkede hemmeligt. Vicomten antog ham uden tvivl for at være formuende. Men han havde allerede gjort sådanne erfaringer ved spillebordet, at han indså, det var ikke dér man så let turde vente at samle kapitaler. Hans held var vel endnu bestandig således, at der ingen grund var for ham til at træde tilbage. Han havde formået at anskaffe sig meget, dels hvad der henhørte til fornødenheder, dels hvad der tjente til blot at forskønne tilværelsen, og kunne endnu bestandig tage del i pointeringen omtrent som før. Men fra nu af indtrådte der en uro i hans sind, en sygelig attrå efter at fortsætte det liv, han

førte. Adspredt ved selskaber hos sine nye bekendte, hjemme grublende over frugtesløse aritmetiske beregninger blev det ham snart umuligt at varetage andre forretninger. Flere informationer havde han allerede opgivet; nu opgav han resten. Sin juridiske manuduktør afsagde han vel ikke udtrykkeligt, af en lille samvittighedsskrupel; men han kom aldrig til ham. Den omtalte post hos den franske minister stod ham for øjeblikket ikke åben. Hans subsistens var således alene henvist til – spillebordet.

12. Følgerne

I fulde to måneder, fra hin aften, da Johannes så hemmelighedsfuldt blev introduceret i det fremmede selskab, førte han dette liv, og med altid stigende lidenskab. Han var allerede nu et bytte for alle hine vekslende sindsbevægelser, der affødes af den pludselige vinding, det lige så pludselige tab og af anstrengelser efter at oprette tabet. Det er ved dette spillerens sundhed undergraves og hans ånd formørkes. Johannes' friske og muntre udseende havde åbenbart lidt, han var blevet stillere og mere indesluttet i sig selv. Endog hans fader bemærkede det og spurgte ham, om der var noget galt i vejen. Vivike, der længe havde iagttaget ham i stilhed, spurgte ham ikke om grunden til den foregåede forandring; han kunne gætte sig til den, men undredes kun over, at hans levevis endnu kunne holde ud.

En aften mod slutningen af denne periode var han og Vivike gået ud til beriderne på Vesterbro, hvor dengang en ualmindelig god trup gav forestillinger. Mens de begge fra deres plads, en af logerne, så på nogle halsbrækkende og farlige kunststykker, et par af artisterne udførte fra hesten, vendte Johannes sig til sin ven og sagde med et citat af Schiller: Note 8)

"So sauer ringt die kargen Lose
Der Mensch dem kargen Himmel ab!"

"Men husk, hvad der straks efter står," svarede Vivike:

Doch leicht erworben, aus dem Schoße
Der Götter fällt das Glück herab.

Og med det samme pegede han på en loge noget fra dem, til hvilken de hidtil ikke havde haft så god udsigt som i dette øjeblik. I den sad fru Falkmann, Amalie og Maria i selskab med en fremmed herre. Johannes blev ved det i så lang tid savnede syn af sin elskede som forvandlet til et ubevægeligt marmor, og næsten lige så bleg. I den sidste, uhyggelige tid havde hendes billede været fordunklet i hans sjæl. Vel søgte han at bilde sig selv ind, at det var kun for hendes skyld han fristede lykken; men i virkeligheden kæmpede han for sin tilværelse. Nu, ved igen at se hende så nær for sig, var det som om med ét en sky trak bort fra hans øjne eller som han vågnede af en lang drøm. Han stirrede ufravendt på hende, og da hun, der vel allerede havde opdaget hans nærværelse, vendte sig om til ham, gjorde han, mens blodet drev ham til hjertet, mekanisk en bøjning, som hun næsten umærkeligt besvarede. Men det syntes ham, at der lå et sorgfuldt, smerteligt træk i hendes ansigt, idet hun så på ham. Således stod han under resten af forestillingen, og da den var forbi, fo'r han ud for i nogen frastand at se dem stige til vogns. Hun var den sidste, der steg ind og vendte sig i det samme om efter ham, dog uden at hilse.

Han gik alene hjem, urolig og beklemt. Til spilleselskabet, hvor han den aften silde skulle være, havde han ikke lyst at gå. Men ved sin hjemkomst traf han en billet fra vicomten, der bad ham om en lille tjeneste, hvorom han ønskede at træffe nærmere aftale med ham, når de sås om aftenen. Det er uvist, om denne billet eller om den hårde nødvendighed bragte ham til at gå. Han havde i den sidste tid lidt tab, der måtte oprettes. Han stak da alle de rede penge, han endnu havde tilovers, til sig og gik.

Men han spillede denne aften distraheret, uden interesse og uden de beregninger, der dog undertiden havde givet ham et støttepunkt. Det varede derfor heller ikke ret længe, inden alt det, han havde ført med sig, gik tilbage til sin kilde, bankierens kasse. I den stemning, hvori han var, fandt han sig deri med en sløv rolighed og stod op for at gå. Hans ven, vicomten, der sad ved siden af ham, holdt ham tilbage og hviskede til ham: "Vil De nu holde op, kære ven? De har alle chancer for Dem; det gælder kun om, en kort tid at holde ud." – "Men jeg må dog standse," svarede Johannes adspredt; "jeg har jeg har intet mere hos mig." – "Ah bah! De kan få hos mig lad se, jeg kan overlade Dem tyve louisdorer." Med disse ord rakte han ham summen, og Johannes, der selv måtte indrømme, at der var sandsynlighed for at kunne vinde, tog mod tilbuddet. I begyndelsen var han heldig, vandt endogså ved et par indsatser betydeligt. Den gamle interesse vågnede igen, han blev revet hen af spillet og ville forcere, og – den lånte sum var inden kort tid også tabt. Idet han med et bittert smil lænede sig tilbage på stolen, hviskede vicomten til ham: "Jeg forstår Dem ikke i aften. Jeg har ellers altid beundret Deres kloge og beregnede spil. Men i aften er De mig en gåde." Johannes gav distræt et par ord til svar, og forlod kort efter selskabet, med den overbevisning, at det nu, enten han ville eller ikke ville, måtte være sidste gang han satte sin fod på dette sted.

De få timer, han havde tilbage af natten, gik urolige hen. Blandede med det altid tilbagevendende billede af Maria gled hans livs sidste måneder forbi ham; den udsigt, fremtiden viste ham, var nu mere forvirret og trøstesløs end nogensinde for. – Den næste morgen var hans første forretning, at få den gæld

afgjort, han var kommet i til vicomten. Men tyve louisdorer var nu en kapital for ham. Kun ved at skille sig ved et smukt guldur, hans fader i en bedre tid havde givet ham efter artium. Og ved nogle andre sager af værdi, han selv i den sidste tid havde anskaffet sig, drev han denne sum op, og afsendte den straks til sit bestemmelsessted. De følgende fem-seks dage sad han inde og lod sig nægte hjemme for alle sine nyere bekendte. Et par invitationer, der indløb, modtog han ikke. Hos sin fader, der allerede var vant til ikke at se ham i flere dage, kom han heller ikke.

Han tilbragte denne tid mismodig og grublende. Til ét punkt kom han bestandig tilbage: her i byen kunne han ikke blive. Under knappe kår lod sig ikke de bekendtskaber fortsætte, han var kommet ind i; dertil var han for stolt, selv om det havde gået an. Et liv, der var delt mellem en juridisk manuduktør og flere timers daglige informeren, ville nu være ham umuligt. Han måtte bort, i en friere atmosfære, om også hans kår kun blev indskrænkede.

Til disse betragtninger kom endnu en hemmelig selvbebrejdelse, der med megen styrke var vågnet hos ham fra den aften, han så uventet igen så Maria. Det forekom ham, at han i den sidste bevægede tid havde dyrket en fremmed guddom, opofret sin elskede for denne og næsten glemt hende, mens hun måske på samme tid led for hans skyld og med alle sine tanker var hos ham; og det var dette, han troede at have læst hin aften i hendes smertelige miner. Mens nu hendes billede med fornyet magt igen trådte frem for ham, indså han altid tydeligere, at det ikke ville være ham muligt at blive i den samme by som hun og tillige være skilt fra hende. Blev han, da

ville han sent eller tidligt søge at tiltrodse sig adgangen til gehejmerådens hus, og følgerne deraf for Maria var lette at forudse.

Fra disse ensomme og tungsindige dage har man følgende fragmentariske digt af ham:

Mangt et syn vor sansning fængsler
med en uforklarlig magt;
og med ønsker og med længsler
vorde vi det underlagt.
Der er syner, der bedåre,
vække hemmeligt vor gru –
og til herskere vi kåre
dem, kun dem med al vor hu.

For der blev en sælsom gåde
vævet ind i sjælens spind.
Mens vi stirre på dens tråde,
uformærkt vi spindes ind.
Og vi høre hjertet banke,
som et urværk kan det slå –
men dets uro, hjertets tanke,
det er den, vi ej forstå.

– Ak, jeg længes, jeg bedrøves,
jeg er fremmed i mit hjem!
Jeg vil bort, for at bedøves,
og min fod vil længer frem.
Ikkun hjertet ser tilbage,
hjertet kun, der slår så tungt.
Ak, hvorhen jeg end vil drage,
ser jeg mig på samme punkt!

En af de sidste dage han holdt sig inde kom Vivike om aftenen op til ham; og han meddelte nu denne, hvorledes sagerne stod, og at det afgørende øjeblik endelig var indtrådt.

"Det var at forudse. Men hvad er nu din beslutning?"

"Jeg vil herfra byen, hellere i dag end i morgen."

Vivike betænkte sig noget, men sagde omsider: "Ja, jeg er selv i frygt for, at du under de nærværende omstændigheder næppe vil trives her. Men hvorhen har du tænkt at gå?"

"Kan jeg skrabe så meget sammen som der behøves dertil, så vil jeg, hvad jo flere unge mennesker har gjort, tage til Sydamerika, til Valparaïso eller Rio de Janeiro."

"Ja, hvis du var læge, eller mekaniker, eller blot håndværker. Men som *studiosus juris* –"

"Jeg tænkte, at man ved sprogkundskaber, især fransk og tysk, kunne komme frem derovre –"

"Så vidt mig er bekendt tør det dog være problematisk. Men jeg har et andet råd for dig. Du skal rejse, men hverken til Syd- eller Nordamerika. For det første skal du nøjes med at tage til Fyn. Du har jo taget landmåler-eksamen; lad den komme til nytte. Jeg kender en stor godsejer derovre, der vil lade foretage en mængde opmålinger på sine ejendomme og har tilskrevet

mig desangående. Til ham kunne jeg jo anbefale dig, og ved ham kan du igen anbefales til andre."

"Det er jo en prægtig idé," udbrød Johannes oprømt. "Og så var det jo godt, at jeg ikke har skilt mig ved min sekstant og mine andre rekvisitter. Det råd vil jeg bestemt følge."

"Ja, vent lidt. Jeg har desuden et andet forslag i baghånden, som jeg tror, du skulle gå ind på. Med dine matematiske forkundskaber vil det falde dig lettere end de fleste, at lægge dig efter forstvæsenet. Kunne du nu benytte dit ophold i Fyn, på herregårdene, til at skaffe dig praktiske fundamenter ..."

Johannes sprang op. "Hør, Vivike, i aften har du lykkelige inspirationer! Til den karriere er jeg allerbedst oplagt. Den er anset, og udsigterne ligger ikke så fjerne – ja, det er et udmærket indfald!"

Ungdommen har et uforgængeligt håb og et uopslideligt godt mod; – og talen var desuden her om en ny vej, noget nyt, der skulle prøves. "*Über unsern Antrittspredigten,*" siger Jean Paul, "*schwebt der heilige Geist, brütend mit Taubenflügeln. Später liegen die Eier kalt.*" Johannes blev så eksalteret over disse nye udsigter, at han besluttede endnu samme aften at gå hen til sin fader og rådføre sig derom med ham.

Det smertede vel den gamle Johnsen, at se sønnens studier afbrudt, og så mangt håb, der knyttede sig dertil, gjort til intet. Men han havde selv mistanke om, at Johannes ikke var ret skikket til at arbejde sig langsomt frem; han rakte derfor snart øre til Vivikes forslag.

Det kom da blot an på, hvorledes Johannes skulle skaffe sig en sådan sum til rejsen, at han ikke, hvis hans planer i begyndelsen faldt mindre heldige ud, behøvede at være i

forlegenhed. En del, og endda ikke så lidet, bragte han til veje ved at skille sig ved alle de ejendele, han ikke kunne eller ikke ville tage med. Hans bøger, og deriblandt de juridiske allerførst, blev fejet ud tilligemed en hoben luksusgenstande, især den sidste tid havde forsynet ham med. Hertil kom en uventet hjælp, han skyldte et smukt træk af vor ven Crepp. Johannes havde for en måned tilbage, da just pengene strømmede ind til ham, givet denne et hundrede rigsdaler med anmodning om at anvende dem til hans faders fornødenheder, men uden at han behøvede at mærke det. Crepp, der alt en længere tid havde brudt sit hoved for af sin egen lomme at forsyne Johnsen med et og andet uden at han mærkede det, tog lidt forlegen mod summen. Men kort inden Johannes skulle afsted, tilstod han ham, at de penge endnu lå urørte, og at der ikke lettelig ville blive brug for dem. "Derimod," vedblev han, "må nu De, kære Johannes, tillade mig at fordoble summen, og De må modtage den til erindring om Deres gamle ven, der rigtignok helst så, at De blev her i byen, men da dette nu ikke kan være, ønsker at lette Dem rejsen." Johannes, der kendte det forhold, hvori Crepp stod til hans fader, og vidste, hvor oprigtigt denne ven af huset mente det med dem alle, tog ikke i betænkning at gøre brug af et så smukt tilbud. Med hensyn til sin fader og sin plejebroder Fritz kunne han være beroliget; disse ville ingen nød lide, så længe Crepp stod dem nær. Fritz skulle desuden til oktober blive student, og ville da selv kunne bidrage noget til sin subsistens.

På samme tid Johannes var så meget sysselsat med sig selv, blev der også i gehejmerådens hus talt og tænkt meget angående ham. Kammerjunker Læspe havde gjort sig stor

umag for at komme på spor efter, "hvorledes det egentlig hang sammen, at han stod på en så intim fod med flere fornemme kredse." Men det var og blev ham en gåde. Derimod erholdt han underretning om, at også en hemmelig, skønt ikke ganske ubekendt spillecirkel stod ham åben og regelmæssigt blev besøgt af ham. Hvorledes dette var Johannes muligt, forekom ham vel endnu mere ubegribeligt. Men herpå kom det heller ikke an. Det var en nyhed, man kunne drage stor fordel af, når der blev gjort den rette brug deraf. Da han nu en af dagene sad sammen med damerne hos gehejmerådens, begyndte han: "Jeg må rigtignok sige, at uagtet jeg for min del aldrig har haft god tro til den unge Johnsen, så havde jeg dog ikke troet om ham, at han var forfalden."

Maria blev bleg, men så ikke engang op fra sit arbejde. "Hvad mener du med, at han er forfalden?" spurgte hendes moder.

"Han er en spiller," gav Læspe til svar, "en komplet spiller, tilbringer hele og halve nætter ved hasardbordet, og har sandsynligvis derved skaffet sig en del bekendtskaber, der ellers ville være uforklarlige."

Hos Falkmanns var man alt for en tid siden blevet opmærksom på de nye forbindelser, Johannes var kommet i, og selv gehejmeråden havde engang ladet et par ord falde derom. Amalie, der mærkede, at Maria var urolig derover, havde endog spurgt den gamle Johnsen, hvorledes dette var gået til. "Er det et under?" svarede han. "Er min Johannes ikke et ungt menneske, der alene ved sin færdighed i fremmede sprog kan skaffe sig adgang hos de folk, foruden ved sine andre kundskaber? De skal se, frøken Amalie, at han bryder sig en bane, hvor man mindst tænker det." Amalie fandt dette meget

rimeligt, og den stakkels Maria, der tiltroede sin elskede alt muligt godt, antog det også mer end gerne.

Men nu kom den slemme nyhed om hasardspillet, noget, man vidste ville være en vederstyggelighed for gehejmeråden, hvis han erfarede det. Var Læspe, der naturligvis måtte have meget imod sin medbejler, ganske at stole på? Det burde man se til at erfare; og Amalie måtte da igen, på Marias bøn, gå ud at spejde. Til al lykke fandt hun det dog ikke rådeligt, at henvende sig til Johannes' fader, men besluttede ligefrem at spørge ham selv, i det håb, at han let kunne rense sig for en sådan beskyldning. Da hun nu få dage efter kom op til Johnsens, erfarede hun til sin overraskelse, at Johannes ville tage fra byen og på ubestemt tid. Med en dunkel forestilling om, at dette måske kunne hænge sammen med hint rygte, gjorde hun nu, just ikke vel til mode, Johannes sit spørgsmål, så snart lejlighed gaves. "Det er sandhed," gav denne til svar, "og jeg kan ikke så lige se, hvorfor jeg skulle nægte det. At det havde været bedre for mig, om det var undladt, indser jeg nu. Men man bringes let nok til at følge deslige fristelser, og der kommer vel engang en tid, da jeg kan forklare Dem, hvad der bragte mig dertil. Hvad jeg nu kan forsikre Dem, er at jeg i dette punkt intet andet har at bebrejde mig, end at jeg har ødet en tid, der kunne og burde være bedre anvendt; men få unge mennesker ville i mit sted have handlet anderledes. Jeg er hverken blevet rigere eller fattigere ved den sag, og er i alle tilfælde sluppet med ære derfra. Jeg har nu selv afbrudt alle disse unyttige forbindelser, og just dette er grunden til at jeg vil forlade byen; ellers ville det måske falde mig vanskeligere. Men ét ønske, bedste frøken Amalie, kan jeg ikke undertrykke, inden jeg tager herfra. Jeg

rejser vel ikke så langt bort, men det er dog tvivlsomt, når jeg med nytte kan vende tilbage. Lad mig derfor en eneste gang se og tale med Maria. Gør det muligt for mig, at hun kan unde mig nogle få, lykkelige øjeblikke."

"Ja, Gud, hr. Johnsen! tror De ikke, at jeg gerne føjede Dem. Men det går jo slet ikke an."

"Det går an. Der er ingen, der kan tage Dem det ilde op; og vi kunne nok indrette det således, at al mistanke mod Dem måtte fjernes, selv om vort møde opdagedes. Jeg har tænkt mig, at De og Maria kunne en formiddag begive Dem til et af lysthusene i Tivoli, hvor der på den tid kun sjældent ses nogen; og jeg kunne da ligesom tilfældigvis træffe Dem der."

"Men man tror ikke, at det er sket tilfældigvis ..."

"Så vil man i al fald forsones, når man erfarer, at jeg dagen derpå har forladt byen, og at dette møde var det sidste, som det var det første. Giv mig ikke et nej, kære frøken Amalie! Jeg har hidtil, Gud ved, med hvor tungt hjerte, og kun for Marias skyld, rettet mig efter hendes faders strenge befaling. Nu taler al billighed for, at der gøres en undtagelse."

Amalie formåede ikke at afslå hans bøn og havde heller ikke hjerte til at råde Maria fra. Mødet fandt altså sted dagen derpå, vel i hendes nærværelse, dog var hun skikkelig nok til at holde sig i nogen frastand.

Et sådant mode, hvis lykke er smertelig, og hvis smerter værd at misunde, har intet indhold, der kan meddeles i ord, ligeså lidt som indholdet af et kærligt blik, et håndtryk, så meget de også kunne betyde, er at meddele i noget sprog. Deres sammenkomst var, uden at det så lige blev udtalt, et fornyet løfte, en bestyrkelse i deres gensidige følelser. Begge var grebet

og bevægede; begge følte tungt skilsmissens bitterhed. "*Scheiden und Meiden thut Weh*" – ja det er sandt; og dog er det adskillelse og skilsmisse, der hindrer så mange af vore følelser i at falme og dø hen.

Dagen efter forlod Johannes København. Med Amalie havde han aftalt, at hun som hidtil skulle hos hans fader bringe de efterretninger om Maria og Falkmanns familie, der kunne være af interesse for ham, og igen indhente oplysning om, hvorledes det gik ham. Var det påtrængende nødvendigt, lovede hun at henvende sig skriftligt til ham selv.

Om hans ophold i Fyn er der kun lidet at berette. Den godsejer, han havde brev til, modtog ham meget forekommende og overdrog ham en del opmålinger, der medtog over en måned. Senere fik han lignende forretninger for andre ejendomsbesiddere. Ved siden af disse sysler, der optog hele sommeren, lagde han sig med megen iver efter alt, der kunne være ham tjenligt ved studiet af forstvidenskaben. Til dette tænkte han ganske at ofre sig den kommende vinter, som han tilbragte i Odense. Dog måtte han her, for at hans finanser ikke skulle komme ud af balancen, påtage sig adskillige informationer i fransk. Indtil årets udgang fik man regelmæssigt breve fra ham i hjemmet, og kunne nu og da, efter hans ønske, sende ham bøger, der til hans nye studier var ham nødvendige. Men i begyndelsen af 1847, straks efter nytår, indløb der uventet et brev fra ham, hvori han bad sin fader og sine andre venner om, at de for længere tid ikke skulle bekymre dem om hans opholdssted, ikke vente brev fra ham og heller ikke skrive til ham. Denne bestemmelse, som han udtrykkeligt og endog gentagende bad dem at underrette Maria om gennem

frøken Amalie, indeholdt, efter hans forsikring, ingen grund til at foruroliges på hans vegne. Han ville søge at bryde sig en ny vej, men det ville ikke føre til noget at omtale den i forvejen; han måtte gå den alene og selv se til at finde sig til rette.

Dette brev vakte, som man kan begribe, både forundring og uro hos hans herværende venner. Hverken Johnsen eller Vivike kunne forstå, hvad han havde for, og hvad der kunne hindre ham i at skrive. Maria, der gennem Amalie erholdt denne efterretning, var meget ulykkelig derover og udgød mange tårer i ensomhed. Hun som Amalie frygtede hemmeligt for, at en eller anden mindre god tilbøjelighed igen havde fået magt over ham og kunne føre ham på afveje. Johnsen nærede dog det håb, at hans beslutning ikke var ment så alvorlig, men måned for måned gik hen, uden at man erfarede noget enten om eller fra ham. Vivike, der havde mange bekendte i Fyn, havde skriftligt forhørt sig hos forskellige i Odense og på flere herregårde; men ingen kendte hans opholdssted, ikke heller havde nogen hørt tale om hans afrejse. Til sidst, da sommeren kom, lovede Vivike den gamle Johnsen, at han personligt ville anstille efterforskninger. Han skulle desforuden i familieanliggender til Fyn og havde erholdt et par måneders permission. Var Johannes i Fyn, da håbede han nok at opspore ham, og, i modsat fald, at komme efter, i hvad retning han havde begivet sig bort. Hermed måtte man for øjeblikket lade sig nøje.

Midtvejs i sommeren forlod Maria med sine forældre og Amalie byen og tog til et tysk bad, som gehejmeråden agtede at bruge. Denne udflugt var hende kærkommen, som en adspredelse, og som en befrielse for Læspes opmærksomhed, der nu var begyndt at blive byrdefuldere. Måske nærede hun

også et lille håb, at en god ånd kunne, mens de under hen- og hjemrejsen opholdt sig på forskellige steder, vise hende et glimt af Johannes.

13. Et par forlovelser

Efter at have meddelt læserne alt, hvad der er kommet til vor kundskab om den forsvundne Johannes Johnsens liv og bedrifter lige fra hans fødsel til det øjeblik, da vor fortælling begyndte, kan vi igen uforstyrret optage den afbrudte tråd og begive os til den lille kreds i Tornebuskegade eller dog til et medlem af samme. Man vil erindre, at Johnsens plejesøn, Fritz, da spisetiden hjemme ikke var ham bekvem, havde begyndt at tage del i den entreprenante madam Røiters familiebord. Som allerede dengang bemærket var han snart på gode veje med at blive forelsket i hendes datter Eudoxia, og hun syntes også at finde meget behag i hans selskab. En tid lod han det bero ved en almindelig opmærksomhed og et forresten meget tydeligt kurmageri. Men omsider tilfredsstillede dette ham ikke længere. Måske hans plejebroder Johannes' tidlige kærlighedshistorie stod ham for hovedet; for sligt er, som man ved, smitsomt, måske frygtede han for, når han ikke i tide forsikrede sig et sådant klenodie, kunne det af en anden snappes fra ham. Vist er det kun, at tingen til sidst kom af sig selv, at han den eftermiddag, han sad alene sammen med Eudoxia i hendes moders dagligstue, kort forhen mindst havde drømt om at ville fri. Samtalen, der var blevet, uvist hvorledes, noget sentimental, endte med, at han med smukke og bevægelige ord erklærede hende sin kærlighed og var med det samme selv forundret over sin dristighed. Den unge pige hørte på ham, som det sømmer sig, med nedslagne øjne, og gav ham hverken ja eller nej. "Det var en så vigtig sag – det kom hende så overraskende – og hun måtte da naturligvis først rådføre sig

med sin moder." Disse ord, der intet bestemt afslag indeholdt, trøstede ham dog så meget, at han med nogenlunde fatning kunne oppebie den næste eftermiddag, mens han bestandig gentog og overvejede det store spørgsmål: "Hvad monstro madam Røiter vil sige?"

Ja, en frier som Fritz Johnsen var det egentlig ikke madam Røiter havde håbet og ventet for sin datter. Da al hendes digten og tragten gik ud på at komme i gode familieforbindelser, havde hun især tænkt, at dette kunne ske, når Eudoxia gjorde et godt parti. Den gamle Johnsen hørte vistnok til en god familie, men da hans kår nu var slette, havde han trukket sig tilbage fra sine fleste bekendte. Fritz var meget ung, knap et år student og uden formue. Alt dette var jo slemt. Men, på den anden side, en bedre frier havde der hidtil ikke meldt sig, og hun så heller ikke udsigt til at dette ville ske. Eudoxia var ganske nær ved at være to og tyve år gammel, og kunne let blive siddende, og det ville jo være forskrækkeligt. Dette fortjente også at overvejes. Efter nogen betænkning sagde hun da til sin datter: "I kan jo altid forlove jer med hinanden. Og så kan man jo se det an en tid, om det vil føre til noget. En studerende kan jo nok komme i vej, og da han er adopteret som søn af den gamle Johnsen, vil du blive indført i flere gode familier, skønt ikke som før, da han stod sig bedre."

"Så du mener, jeg skulle?" spurgte Eudoxia.

"Ja, når du endelig slet ikke vil vide af Severin." (Det var den lille, rigtignok ikke synderlig angenemme herre, der spiste hos dem og hidtil havde vist sig som en ufortrøden tilbeder af Eudoxias person.) "Han står sig ellers godt."

"Nej, mo'er, det vil jeg rigtignok ikke. Hvad skal jeg med sådan en stiv, kedsommelig stabejs? Og så styg som han er!"

"Så gør som du synes. Skulle det gå galt, så har du jo altid lov til at slå op; og så er jo i grunden ingenting tabt."

Dagen derpå blev altså Fritz modtaget meget venligt af moder og datter og, allerede inden man gik til bords, i enrum med dem gjort bekendt med den lykke, der ventede ham. Han var så henrykt og så forbavset derover, at han kun spiste meget lidt den middag. Efter bordet fandt igen en konference sted, under hvilken madam Røiter meddelte ham, at hun for det første ønskede forlovelsen holdt hemmelig. Som han måske vidste havde deres bordgæst, Severin, gjort sig håb om Eudoxias hånd, og det ville da være urigtigt handlet, om han med ét kom til at erfare, at den allerede var bortgivet. Bedre var det, at han selv, efter forholdet mellem de to unge mennesker, lidt efter lidt kunne slutte sig til, at han måtte opgive den plan. Madam Røiter kunne have føjet til, at han så måske ikke forlod hendes middagsbord, i det mindste ikke så snart, hvilket hun heller ikke gerne så, da han var en nøjagtig betaler og desuden en artig mand, der nu og da gjorde husets damer små presenter. Efter denne meddelelse gik hun ind og lod det unge par alene; og Fritz havde da lejlighed til at trykke det første kys på sin forlovedes smukke, desværre måske lidt for erfarne læber.

Man kunne spørge om, hvad dette unge par egentlig tænkte på ved at forlove sig, med så fjerne udsigter til at kunne knytte en fastere forbindelse, og uden engang at lægge planer for en sådan. Ja, dette spørgsmål kan man gøre ved en stor mængde forlovelser. En ung, københavnsk pige har i almindelighed, når

hun indgår en sådan forbindelse, intet andet for øje end at blive forlovet, at undgå at "blive siddende". Hendes nøjsomme tanker går ud på at have en, hun kan spadsere og gå i selskab med, følges hen og hjem af, køre i skoven med og bestandig have under armen. Med en forunderlig naivitet finder hun sig år for år tilfredsstillet ved dette uskyldige fortrolighedsforhold til en ung mand og ved bevidstheden om at have ham at holde sig til i det daglige livs små begivenheder. For at gifte sig eller med tanken derpå forlover hun sig ingenlunde. Det er et slags nymodens "fenstern" ved højlys dag. Men omsider kommer fyren engang åndeløs farende ind til hende og fortæller, han er blevet fuldmægtig med 600 rdl. årlig gage, eller ansat der og der, eller har fået noget "fast arbejde" hos den og den, eller har endelig arvet en gammel tante – og nu får han og hun og hele familien og alle venner og veninder med ét travlt; nu skal de unge mennesker (der i øvrigt ikke altid er så ganske unge) *giftes*. Den forrige, mere poetiske, men rigtignok undertiden lidt tomme tilværelse afløses nu af en mere prosaisk, men også mere udfyldt. Hvis de forhen nu og da ikke var fri for at kede sig en smule, så ved de nu ikke, hvorfra de skal tage tid til at løbe i alle de butikker, se på alt det tøj, prutte med alle de kræmmere, og langt om længe og efter mange betænkeligheder vælge dette eller hint, der skal anskaffes; allermindst ved de, hvorledes de skal få set på alle de lejligheder "for en lille familie", der hver dag tilbydes i aviserne, og der alle må tages i øjesyn. Er alt dette vel overstået, så kører man til kirken.

For Thora Hellesen, der nu blev betragtet som medlem af familien og daglig havde lejlighed til at iagttage de unge menneskers forhold, kunne man ikke tænke på at holde denne

forlovelse skjult. Men hun blev dog først dagen derefter indviet i hemmeligheden. Eudoxia, der frygtede for hendes spotterier, var lidt genert ved meddelelsen. "Sæt dig ned hos mig – jeg har noget jeg vil fortælle dig."

"Hvad er der i vejen?" spurgte Thora. "Du har vist trådt på en kat; du ser så højtidelig ud."

"Å snak – men man kan nok være alvorlig stemt ved en sådan lejlighed. Jeg kan fortælle dig, at jeg nu er blevet forlovet."

"Nej, er du! Og med hvem?"

"Med Fritz Johnsen."

"Så?" – og Hellesens datter trak slemt på dette lille ord. "Har han virkelig – ja, det første, man bliver blind på, er jo gerne øjnene."

Disse ord havde åbenbart hensyn til Fritz, men Eudoxia anvendte dem på sig selv. "Å, hvorfor skal jeg være blind! Han er både et net menneske og et rart menneske; alle, der kender ham, holder af ham. Og han kan nok komme frem. Han har allerede nu så mange, han læser med, og han kan bestandig få flere."

"Å ja" – endte Thora samtalen; "og forlovet er han nu også. Inden man ved af det kan det samle sig for ham som ørefigen for skrædderdrengen. Ja, så får jeg nok gratulere."

I disse dage spekulerede den kloge madam Røiter meget på, om man ikke kunne slå to fluer med ét smæk ved denne lejlighed og med mere held bringe Christians frieri på bane. En ung piges forlovelse gjorde i almindelighed stort indtryk på hendes omgangsveninder; måske Thora nu var bedre at handle med. "Det havde jeg såmænd ikke tænkt," sagde hun en dag til hende, "at min Eudoxia skulle blive forlovet før du, Thora."

"Ikke det? Da er hun jo næsten fire år ældre end jeg."

"Men en så rask, smuk pige som du skulle dog se til at få en frier. Var jeg i dit sted ville jeg følge Eudoxias eksempel og gøre alvor af det med min Christian. Når alt kommer til alt må en ung pige være om sig. Man kan dog til syvende og sidst blive siddende."

Men Thora slog det hen. "For øjeblikket ville hun dog helst lægge hænderne i skødet og nøjes med at se til." Madam Røiter måtte da igen give tid.

Fritz var imidlertid i den syvende himmel. Allerede det hemmelighedsfulde ved denne forbindelse havde noget behageligt, noget, der gjorde den vigtig og betydende. Men nu skulle den meddeles hjemme. Først skete dette for Crepp, der ved alle store eller vanskelige begivenheder var hans fortrolige, men ingen bestemt mening havde om den sag. Johnsen, der så blev medvider, mente rigtignok, det var bedre, om Fritz havde ventet noget, og ytrede frygt for, at det ville hindre ham i hans studeringer. Han tænkte med et undertrykt suk på Johannes.

"Nej, fa'er," svarede Fritz ivrigt, "du skal se, jeg skal være meget mere flittig end før; og det har jeg også lovet Eudoxia."

"Ja, så vil vi håbe det bedste. Pigen ser jo skikkelig ud; og at hun med tiden kan vente noget efter sin moder, er jo heller ikke at foragte."

Et par dage efter førte den lykkelige Fritz sin kæreste ind til sin plejefader, og denne aflagde igen en visit hos madam Røiter.

Omtrent tre uger efter det her fortalte vendte kancellist Vivike tilbage fra sin rejse. Da han kom sent på formiddagen gjorde han blot et løb op hos Johnsen, for at meddele ham, at alle hans efterforskninger efter Johannes desværre havde været

forgæves. Han var sporløs forsvundet. De folk, han havde boet hos i Odense, vidste ikke andet end at han var taget på landet etsteds, som han ofte havde gjort. Men denne gang havde han opsagt sine værelser og afgjort sit mellemværende; kun havde han bedt dem at tage nogle af hans ejendele i gemme, således en sekstant og nogle landmålingsredskaber. På nogen herregård i Fyn var han bestemt ikke, og da nu det rimeligste var, at han var taget til udlandet, havde Vivike gennem en bekendt ladet efterspørge i Hamborg, om nogen af dette navn var rejst derigennem. Svaret lød, at en tjener af dette navn havde opholdt sig der med et herskab. Men ved nærmere efterspørgsel viste det sig, at man var uvis om dennes navn ikke snarere var Jahnsen, eller måske Jensen. Disse efterretninger faldt den gamle Johnsen tunge at bære. Han havde virkelig stolet på, at Vivike måtte komme på spor, og blot været i tvivl, om det var så rigtigt at efterforske sønnens veje imod dennes udtrykkelige ønske. Nu var der ingen mere, af hvem han kunne vente underretning.

Samme middag spiste Vivike første gang hos madam Røiter og blev meget forundret over at træffe Fritz der, og endnu mere, da han denne og den følgende dag tydelig mærkede, at der fandt et fortroligt forhold sted mellem ham og husets datter. "Hvad skal det ligne," tænkte han ved sig selv, "at de har ladet et så ungt, uerfarent menneske komme dagligt i et hus som madam Røiters? Hende må man jo kende, og kan nok begribe, at hun ikke duer stort." Men endnu mere forundret, eller snarere i sit stille sind vred og opbragt blev han, da han hos Johnsens fik at vide, at de to unge mennesker allerede var forlovede. "Det var jo synd mod Fritz. Hvad skulle han med den

pjankede tøs? Når hendes smule kønne udseende om et par år var borte, så blev han jo i bund og grund ked af hende. Nej, det måtte gå tilbage, hvis ellers han kunne gøre noget for det." Disse tanker beholdt han imidlertid for sig selv. At ytre et ord derom til Johnsen eller Crepp vidste han ville ikke føre til noget; og heller ikke turde han håbe, at Fritz for øjeblikket skulle være modtagelig for grunde. Han måtte handle på egen hånd, og vi skal ret straks få at se, hvorledes han bar sig ad, for at få denne uheldige forlovelse hævet. Men forud må vi dog bemærke, at en sådan beslutning hos ham ikke stod så ganske i strid med hans almindelige tolerance mod andres lyst og vilje, og navnlig mod Johannes. For dennes sikrere og kraftigere natur nærede han større respekt og mente vel, at den burde overlades til sig selv. Fritz var så meget yngre, af et blødt, for alle indtryk modtageligt gemyt, og efter al sandsynlighed – skønt heri sluttede han dog urigtigt – havde madam Røiter lagt snarer for ham.

Vivike var prompt og hurtig, når han vel havde overvejet noget, og var denne gang sikker i sin sag. Der var derfor næppe gået fjorten dage siden hans ankomst, før han en morgenstund kunne sende Fritz en billet med anmodning om at se op til ham den samme formiddag. "De ved da vel," begyndte Vivike ved hans ankomst, "at jeg er blevet underrettet om Deres forlovelse med jomfru Røiter?"

"Ja," svarede Fritz lidt rødmende, "det blev aftalt mellem fader og mig."

"Men – bliv ikke vred, at jeg gør Dem dette spørgsmål – har De også til fulde overvejet, om Eudoxia er en pige for Dem, en,

der kan være Dem til trøst og husvalelse livet igennem, og på hvis hengivenhed og troskab De tør stole?"

"Jo, det kan De være overbevist om, at jeg har. Der gik næsten tre uger hen inden jeg bestemte mig; og i den tid havde jeg daglig lejlighed til at iagttage hende."

"Så? Ja, jeg vil ikke benægte, at Eudoxia er en ret godmodig pige. Jeg vil heller ikke lægge vægt på, at hun intet rigtigt har lært, og derfor meget snart vil forekomme Dem tom og ubetydelig. Men – hun er ingen ret honnet pige."

"Hvorledes, hr. Vivike! Det tør De sige!" udbrød Fritz og sprang op.

"Jeg beder Dem, bliv siddende og hør mig rolig. Hvis De betvivler mine ord, så tænk efter, hvorledes hun er blevet opdraget. Fra sit fjortende eller femtende år har hun i sin moders ærinder gået med tiggerbreve, med broderede sager, der skulle spilles bort i lotteriet. Til hvem henvender man sig gerne? Til yngre og ældre herrer, der lever ledigt og for sig selv. Hvor der er en kone i huset gå affærerne langtfra så godt. Men madam Røiter vidste ret vel, at en herre ikke så let giver en ung, køn pige afslag. Dengang, kan jeg forsikre Dem, var Eudoxia ganske nær ved at komme i vanrygte. Jeg kan selv bedst tale derom, da hun for nogle år tilbage også kom til mig. Hun hørte til de tamme piger, der ikke tager det så nøje med små gunstbevisninger. Jeg kunne fortælle Dem en historie, hun har haft med en ung grosserer her i byen, hos hvem hun aflagde visitter sent om aftenen. At dette endda endte så godt som det gjorde, kan hun kun takke tilfældet for."

"Men hvis det skulle være sandt," sagde den stakkels Fritz, "så er jeg jo ulykkelig! – så er jeg jo nødt til at hæve denne

forbindelse. Og det var jo skrækkeligt!"

"Ja, jeg ser heller ikke gerne, at *De* bryder med hende. Det ville give madam Røiter en rig materie til at bagtale både Dem og Deres plejefader, som om De havde forspildt en brav piges fremtid."

"Men hvad da?"

"Hun skal bryde med Dem."

"Ja, hvad skulle bevæge hende dertil?"

"En anden forlovelse."

"Og så troløs skulle hun allerede være?"

"Ja, så troløs må De tidligt eller sildigt vente Dem hende; thi mærker hun, at forlovelsen trækker for længe ud eller har hun andre jern i ilden, så slår hun op. Men sig mig først, om De er fast bestemt på at opgive denne forbindelse?"

Fritz gik i urolig bevægelse op og ned. "Opgive den? Ja, efter hvad De siger, er jeg jo tvunget dertil – jeg kan jo ikke andet!"

"Nu, det er mig kært, at De tager det fornuftigste parti. Jeg har just bedt Dem komme op til mig nu, for at underrette Dem om, at De formodentlig allerede i formiddag får hendes opsigelsesbrev."

"Hun slår op?" udbrød Fritz forskrækket; for det var endnu langtfra, at han for alvor havde taget det fornuftigste parti.

"Hun slår op; og dertil gratulerer jeg Dem."

"Men af hvad grund?"

"Jeg ved ikke, hvad grund hun anfører. Men den sande er, at hun er blevet forlovet med en anden."

"Med en anden! Min Gud, allerede en anden! – Hvem kan det være?"

"Det er mig, som De her ser for Dem."

"Nej, det er ikke muligt! De har mig til bedste. Hvad skulle bevæge Dem ..."

"Nødvendigheden. Jeg havde gerne set, at en anden havde påtaget sig den ulejlighed, men jeg vidste ikke en eneste. Der var ingen tid at spilde, da Deres forlovelse, efter hvad man havde sagt mig, skulle deklareres om kort tid, og så havde et brud været strengere at gå på. Altså måtte jeg bide i det sure æble."

"Men vil De forlove dem med en pige, der er som De selv beskriver hende?"

"For det første i al hemmelighed; det er en udtrykkelig overenskomst imellem os. Og dernæst – jeg forsikrer Dem, at denne forlovelse skal ikke vare længere end Deres, og at hun skal selv slå op med mig, som hun har gjort det med Dem. – Men nu må De allerførst holde op at spise derhenne. Jeg skal anbefale Dem en vakker familie, der har et godt bord, og som jeg selv længere hen også vil søge til. At jeg abonnerede hos madam Røiter havde ingen anden grund, end at jeg kun bor et par huse fra hende. Og forresten, kære, unge ven! tag Dem ikke denne sag for nær. En pige som Eudoxia er virkelig ikke værd, at man sørger over tabet af hende."

Efter disse ord, som Vivike ledsagede med et venligt håndtryk, gik Fritz fra ham. Det var en bitter medicin, han havde slugt, og det kom an på, om den så snart ville vise sin helbredende virkning. Da han kom hjem, lå allerede Eudoxias "opsigelsesbrev" til ham. Det støttede sig mest på, at hverken hun eller hendes moder turde længere finde en forbindelse ønskelig, der havde så lange udsigter. Forresten havde de personligt ikke det mindste imod ham og beklagede meget, at

det skulle komme dertil osv. Dette brev fornyede Fritz' smerte; han viste det til Crepp, der blev meget betuttet over denne nyhed og slet ikke vidste, hvordan han skulle tage den. Spørgsmålet var nu, om den skulle med det samme meddeles Johnsen. Men dette rådede Crepp fra, da dennes sind var uroligt nok i den sidste tid. Det var bedre, at man ved en lejlighed fortalte ham det hele og grunden dertil.

Efter det bekendtskab, vi har til madam Røiter og hendes datter, vil man ikke undres over, at de begge så hurtigt bestemte sig til et brud med Fritz. Allerede de første dage, efter at Vivike havde begyndt at spise der, talte madam Røiter til Eudoxia om den kendelige opmærksomhed, han viste hende, og lagde til: "Ja, hvem ved, om vi dog ikke har forhastet os. Hvis *han* meldte sig, var det dog noget ganske andet." Og det kunne jo ikke nægtes. Vivike var raskere og mandigere, han var kandidat og ansat som kancellist med fast gage. Hans fader – og dette stod madam Røiter mest for hovedet – var en meget formuende og meget anset mand. I hvilke gode familieforhold kunne ikke hendes datter og hun selv komme ved ham! Eudoxia betragtede Vivike som en gammel bekendt; både hendes og moderens forespørgsel angående ham hos Johnsen var temmelig overflødig og havde nok blot til hensigt at lade sig se i deres pynt og stads, fortælle den lykkelige omskiftelse og udfylde en tom time. Skulle Eudoxia være ærlig, så måtte hun tilstå, at hun hellere havde valgt ham. Det varede da heller ikke længe, inden både moder og datter viste sig meget imødekommende mod Vivike; og da han omsider som én, der var ganske uvidende om Eudoxias forlovelse, anholdt om hendes hånd, så havde sagen slet ingen vanskelighed, kun at den for en tid måtte holdes

hemmelig. Man gik endog så vidt, at man fortav den for Thora, uden tvivl af frygt for hendes ubarmhjertige spot. – Vivike var meget tilfreds med hemmeligholdelsen, da den befriede ham for adskillige ulejligheder, dette besynderlige forhold ellers måtte have medført. Hvorledes han forresten teede sig under forlovelsen og hvad den førte til, vil vi siden erfare. Nu må vi se op til Tornebuskegaden, hvor i denne tid adskilligt foregår, der har krav på vor deltagelse.

14. Afrejsen

En formiddag i midten af august kunne man se den gamle Johnsen sidde ivrigt beskæftiget med at skrive et brev. Den ganske rimelige formodning, at Johannes var taget til udlandet, havde bragt ham til at ville henvende sig til en god ven i Nordtyskland, der tidligere var ansat i Slesvig, og anmode ham om at anstille undersøgelser, hvilket ved dennes udbredte konneksioner ikke kunne falde så vanskeligt. Crepp, der stod ved vinduet og så over på volden, spurgte nu: "Hvad hedder den mand, De skriver til om Johannes?"

"Han hedder Masius og er subrektor ved et gymnasium derovre."

"Subrektor? Er det én, som står over rektoren?"

"Nej, tværtimod; han står under ham, men han er dog på vej til at blive rektor."

"Har det ord *sub* den betydning? Jeg har just så ofte tænkt over denne lille stavelse, der står foran så mange ord. Men på den måde skulle man jo tro, at en subskribent var en, der var på vej til at blive skribent."

"Javist skulle man tro" – svarede Johnsen fortrædeligt. "De begriber jo nok, at betydningen af det ord *sub* må lempe sig efter sammensætningen. I dette tilfælde –"

"Vent lidt," afbrød Crepp ham; "der banker nogen på." Og med det samme gik han hen og lukkede op. Det var frøken Amalie, der trådte ind.

"Er det virkelig Dem!" modtog Johnsen hende fornøjet. "Når var ankomsten?"

"Vi kom alle i forgårs aftes. Men at jeg allerede i dag ser op til Dem, har en aparte grund. Jeg har en efterretning at bringe Dem, som jeg tror vil interessere Dem. Hr. Johnsen. Min søstersøn Leopold, De ved, kammerjunkeren, fortalte os i går eftermiddag, at han for en måned siden havde fået brev fra sin moder – De husker nok ..."

"Javist, amtmandinden derovre."

"I dette brev spurgte hun, hvad det skulle betyde, at den unge Johannes Johnsen for nærværende tid drev om – ja, det var nu hendes udtryk; hun mente, opholdt sig – i den sydlige del af Jylland –"

"Gør han det?" spurgte Johnsen hastigt.

"Ja, efter hvad hun skriver, har hendes kammerjomfru, der jo kender ham her fra byen, to gange set ham, første gang i Vejle, og anden gang på vejen fra Horsens, hvor han var kørt forbi hende, som det lod for at tage til sidstnævnte by. Maria og jeg turde ikke straks forespørge os nærmere, da vi ikke ville lade os mærke med, at De, hr. Johnsen, er uvidende om hans opholdssted. Men siden bragte jeg det igen på bane, og min søstersøn gentog det da ganske som jeg nu har fortalt det. Men mere eller andet havde der ikke stået i brevet."

"Skulle han virkelig opholde sig i Jylland?" sagde Johnsen tankefuld. "Og det var for en måned siden, hun havde set ham?"

"Ja, vi må vist regne længere tid. Kammerjomfruen havde dengang fået tilladelse til at besøge sin familie, som der stod i brevet, og kom først et par uger efter hjem."

"Så hjælper det ikke, man skriver over og forhører sig. Man må selv tage dertil, det er det eneste, der fører til noget. Jeg vil

rejse, jeg vil søge ham op – og med Guds hjælp vil det lykkes mig."

Crepp gjorde adskillige indvendinger og mente, at man dog først kunne skrive. Men Johnsen var allerede blevet ivrig i sin beslutning. Det vakte kun en skadelig opmærksomhed, når man skriftligt indhentede underretning. Havde en også set ham i denne eller hin by, så var det ikke rimeligt, at han forblev der. Man måtte selv derover, og ikke lade sig den ulejlighed fortryde, at søge ham på forskellige steder, forfølge ethvert spor, og ikke hvile før man havde nået målet. "De skal se, frøken Amalie!" vedblev han, "De skal se, jeg er mand for at sætte det igennem."

"Ja, gid det var så vel, hr. Johnsen! På rejsen havde Maria og jeg et lille håb, at vi et eller andet sted skulle se et glimt af ham, da vi jo kom til mange forskellige steder. Men det skete ikke. Måtte nu De være heldigere!"

Hun anbefalede sig kort efter, og det vigtige spørgsmål om rejsen blev nu yderligere afhandlet mellem de to venner. Crepp gjorde nu ikke mange indvendinger mod Johnsens plan; for han vidste, at denne ikke var at få fra noget, der allerede havde begyndt at opfylde ham med fantastiske forestillinger, men at man til gengæld kunne stole på, at tingen ville falde bort af sig selv. Dette var uden tvivl også sket ved denne lejlighed. Allerede om aftenen, da Johnsen, alene hjemme, sad og overtænkte en sådan rejse, der naturligvis ville koste meget, eftersom man bestandig måtte være på farten, overkom ham den modløshed, der gerne afløste hans udsvævende ideer. Hvorfra skulle han tage de penge, der behøvedes? Det var ikke godt at sige.

Crepp kom først silde hjem og syntes noget mere alvorlig end ellers. "Hvad har De nu betænkt?" spurgte han efter en stunds forløb. "Vil De rejse?"

"Jeg ville gerne. Men … ja, jeg frygter for, der vil gå for meget med, i det mindste mere end jeg for øjeblikket kan afse. Jeg venter jo nok længere hen adskilligt ind, når jeg har min afhandling færdig. Men nu –"

"Ja, let slipper man ikke fra en sådan opdagelsesrejse. Men dersom vi delte udgifterne, faldt det jo altid lettere. Har De noget imod, at jeg gør rejsen sammen med Dem?"

Johnsen blev meget forbavset over dette spørgsmål. Hemmeligt opstod hos ham den ikke behagelige tanke, at tilbuddet kun skete for at lette ham udførelsen af sin plan. Noget vist kortfattet og alvorligt i Crepps tone, der ikke var ham egent, bidrog også til at såre Johnsens finere følelse. "Vil *De* gøre rejsen med? Ja, det er vel blot for at hjælpe mig frem?"

"Nej, det er det dog ikke. Jeg burde for længe siden have taget derover, men har bestandig opsat det. Også jeg har noget, jeg kunne ønske at komme på spor efter, og det kan godt ske på samme tid, De forhører Dem om Johannes."

"Kan jeg virkelig stole på det, kære ven?"

"Det kan De. Her har De min hånd derpå. Vi dårlige mennesker opsætter så meget fra dag til dag. Det kan være, at jeg engang vil være Dem taknemmelig for, at Deres rejse har bragt mig til en endelig beslutning. Forresten – jeg skal nok engang forklare mig nøjere angående denne sag, der allerede længe har ligget mig tungt på sinde."

"Ih, kære ven, så er det jo et rart og smukt tilbud. Deres erfaring og bekendtskab derovre vil jo være mig til stor nytte. Ja,

det skal De ret have tak for."

"Ja, intet at takke for. Jeg er måske selv bedst tjent med at kunne tage bort i Deres selskab. – Men nu vil der blive adskilligt at aftale. Vi må snart afsted, for at kunne benytte den gode årstid. Har De noget imod, at jeg træffer alle anstalter til afrejsen?"

"Nej, det forstår De bedre end jeg; De har mere praktisk greb derpå. Men hvad skal der imidlertid blive af Fritz?"

"Ja, vi antager jo ikke, at vi blive så længe borte, måske højest to måneder – og i den tid, synes mig, skulle han blive her. Vor gamle Marthe" (en mellemting af husholderske og pige, Crepp havde haft i flere år) "vil sørge for ham som for os. Han er jo i grunden hendes øjesten."

Med hele dette arrangement havde Johnsen al grund til at være fornøjet. For vistnok kunne han forud vide, at det ville gå på rejsen som her i byen, at det blev Crepp, der afholdt alle eller de fleste udgifter; men dette ville også ske på samme måde som her i byen, underhånden eller således, at det var ham mindre føleligt. Crepp besad, uagtet sin jævne, ligefremme tænkemåde, en ganske god takt i at behandle dette delikate forhold.

Fritz blev nu gjort delagtig i den nye beslutning, og var for så vidt fornøjet med den som den befriede ham fra, i den korte tid, der var tilbage, at meddele sin plejefader den ubehagelige historie med Eudoxia, hvis meddelelse engang på rejsen Crepp nu påtog sig. Sidstnævnte påskyndte imidlertid alle forberedelser til rejsen således, at han og Johnsen allerede fire dage efter kunne forlade deres bolig for at begive sig om bord på en jagt, der gik til Vejle. Vi tør for øjeblikket ikke følge de to

gamle venner på sø og salten vande, men skal ikke forsømme, i rette tid at indhente dem og gøre rejsen i deres selskab.

15. Thora Hellesen

Som allerede omtalt søgte man hos madam Røiter at skjule Eudoxias nye forlovelse for Thora. Derimod kunne man ikke godt skjule bruddet med Fritz for hende. Men hun gjorde mindre væsen deraf end man havde tænkt sig. "Ja, jeg ventede ikke andet," var alt hvad hun udlod sig med; "sådanne historier varer fra høns flyver op til de flyver ned." Sagen var, at hun i den sidste tid øjensynlig var meget beskæftiget med sig selv. Der var foregået en forandring med hende, som også madam Røiter, der forresten også var ret skarpsynet, havde lagt mærke til. Der var en uro over hende, en hviléløshed, der næppe kan sammenlignes med noget bedre end med trækfuglenes, kort før de skal begive sig på vandring og ombytte en ældre tilværelse mod en ny. Hun syntes ikke længere at befinde sig vel i sine gamle folder, men stræbte udad. Hvert øjeblik spurgte hun om ét og andet, der henhørte til den almindelige dannelse, men der var gået hende forbi, således om lande og stæder, der under den tids udenlandske begivenheder oftere blev nævnt ved middagsbordet. Madam Røiter og Eudoxia besvarede vel altid prompte hendes spørgsmål, men hun mærkede snart, at den oplysning, hun fik gennem dem, ikke skulle føre hende vidt. På den tid fandtes der meget ofte i Adresse-Avisen et avertissement fra en mand, der tilbød sig at bibringe folk kundskab i fransk og tysk på en mirakuløs kort tid, foruden at give undervisning i de almindelige skolevidenskaber. Dette, syntes Thora, kunne være noget for hende, og, efter sin raske måde at handle, gik hun straks op til ham. Han boede på 3. sal etsteds i Adelgade. Man viste hende ind i et temmelig stort

værelse med et rundt bord i midten med stole om og opfyldt med bøger i reoler og landkort på væggene. Der var temmelig uordentligt derinde, og Thora tænkte ved sig selv: "Her ser ud som lille juleaften", da den omtalte mand trådte ind, klædt i en affalmet, luvslidt husfrakke. Han var til års, holdt sig lidt krum, men så godmodig ud og havde ret kloge øjne. Med disse så han på den unge, blomstrende pige, der stod foran ham, og spurgte, hvad der stod til tjeneste.

"Med tilladelse," sagde Thora, "er det Dem, der har skrevet i avisen, at De kan på ganske kort tid bibringe børn og ældre kundskab i en mængde ting?"

"Jo, det er mig, lille jomfru. Værsgod og tag plads ..."

"Tak, jeg står nok så gerne. – Men nu ville jeg spørge Dem, om De kan påtage Dem at lære mig på kort tid, hvad jeg trænger til at kende."

"Dem?" spurgte manden og betragtede hende nysgerrig. "Hvorfor ikke det? Det kunne jo nok lade sig gøre. Men, lille jomfru, hvad er det egentlig, De vil lære?"

"Det skal De just sige mig. Der er så mange ting, jeg er dum i. Jeg kan i grunden ingenting."

"Men De må jo være konfirmeret. Så kan De dog vel læse, skrive og regne."

"Jo, det kan jeg, og fik ros derfor i skolen; og så kan jeg desuden lærebogen. Men der er så meget andet, historie, fremmede sprog, og jeg ved ikke alt hvad. Kan De lære mig det?"

"Å jo – men frygter De ikke for, at De er for gammel dertil nu?"

"Jeg er atten og et halvt år."

"Nå – eller at De snart vil tabe lysten til at blive ved?"

"Nej, det kan De være rolig for. Jeg hører ikke til dem, der har syv sind over ét dørtrin."

"Hm – ja, så kan vi jo altid prøve derpå. De vil undervises både i fremmede sprog og i de almindelige skolevidenskaber? Så må vi mindst have en time daglig – og De måtte da allerførst anskaffe Dem en del bøger."

"Det skal jeg nok. Vil De skrive op, hvad jeg behøver, så skal jeg endnu i dag købe dem ind. Og så ønsker jeg at begynde med Dem i morgen."

Manden, der var lidt forbløffet over hendes hast og raske væsen, gav hende efter nogen betænkning en liste over de bøger, der for det første var hende nødvendige, og anviste hende, hvor hun skulle købe dem.

Denne mand var nu just heller ikke i stand til at føre hende vidt, men desmere skikket til at bibringe hende, hvad hun foreløbig trængte til og at orientere hende. Hans metode var kursorisk og ret praktisk. Grammatikken, der for hende var et temmelig ubekendt land, meddelte han mest under læsning og oversættelse; i tysk og fransk lod han hende lære en mængde ord og dagligt forekommende sætninger udenad og søgte derfra snart at gøre overgang til at lade hende tale sprogene. Lige så forstandig og praktisk var hans forbindelse af historie med geografien, idet han altid gennemgik landkortet og begivenhederne samtidigt. Han havde snart lejlighed til at forbavses over de fremskridt, hun gjorde. Hendes unge, for alt åbne og modtagelige sjæl, der blev ansporet af en indre lyst, en utrættelig iver, fattede med en mageløs hurtighed.

Al denne lærdom tilegnede Thora sig i største stilhed, uden at nogen hos madam Røiter i lang tid havde nys derom. Hun var i

almindelighed af gammel vane et par timer oppe for de andre og benyttede denne tid til at forberede sig. Men man spørger vel, hvad da grunden var til al denne ivrige studeren. Forelskelse, kære læser! En af hine mægtige impulser i sjælen, der er os uforklarlige, ofte i lang tid os ubevidste, og kan frembringe større underværker end det her nævnte. En god iagttager ville snart have bemærket, at revolutionen daterede sig omtrent fra den tid, da kancellist Vivike begyndte at tage del i middagsbordet. Det var for ham, dette unge hjertes første og stærke følelser med så stor magt rørte sig. Hans ejendommelige måde at være på, hans determinerte, snart tavse og kun iagttagende, snart veltalende væsen, det tydelige og overbevisende, der, over alt hvor hun forstod ham, lå i hans ord, selv det lidt vel afgørende og overlegne, han stundom ikke kunne undertrykke, alt dette gjorde indtryk på hende og traf beslægtede strenge. Men jo mere agtet han var blandt de andre, jo mere han, i det mindste når han ville, dominerede underholdningen, desmere følte hun, at hun stod under ham. Mangen anden pige, der var gået ud fra så simple kår, ville have tabt modet. Men hun, efter hendes kraftige, bestemte natur, ville arbejde sig op til ham – ikke som om hun allerede dengang var sig sine følelser bevidst. Ingenlunde! Hun ville være ham nærmere, forstå ham bedre, og i hans øjne ikke synes så ubetydelig.

Vivike havde ikke straks øje for denne unge pige, hvis tanker sysselsatte sig så meget med ham. Ved bordet var hun stille, så endog sjældent op; og skønt hendes friske, sunde ansigtsfarve, hendes fortræffelige vækst og figur kunne gøre fordring på at vække opmærksomhed, så manglede hun dog under den tvang,

hun følte sig i, sin bedste anbefaling, ansigtets, især øjnenes og mundens smukke og livlige udtryk, når hun talte og talte med interesse. Selv hendes hjælpsomme assistance under beværtningen, hvormed hun for en del søgte at dække sin mangel af tagen del i konversationen, gav hende stundom udseende af noget underordnet, næsten som var hun et tyende. Den blegere Eudoxia, der ikke rørte sig af stedet, syntes mod hende af finere kompleksion, med frøkenblod og damemanerer.

Men ved forskellige sammentræffende omstændigheder blev hans opmærksomhed vakt. Til madam Røiters noget fjernere familie hørte en aldrende enke, der vel altid havde siddet i små kår og blandt andet ernæret sig ved at vaske for folk, men nu ikke længere formåede det og var derfor meget trængende. Et par gange i den sidste tid havde hun modtaget en meget ringe hjælp af madam Røiter, men blev nu, da hun i sin yderlige nød igen bankede på, med hårde ord afvist, som om hun selv havde forskyldt sin trang. Thora, der kendte denne kone fra sine forældres hus, var netop til stede ved afvisningen. Da konen var gået, klædte hun sig på og gik med hastige skridt ud til sit hjem. Hellesen var nylig kommet fra Holmen og hvilede sig ud i kanapeen med hænderne i sidelommerne og benene strakt ud, som han plejede. Men der kom liv i ham, da hans yndling trådte ind. "Er du der, min snut? Nå, det var jo kønt af dig, at du ser ud til os. Hvordan står det til hos din tante?"

"Jo, næsten alt for godt," svarede Thora, mens hun lagde tøjet fra sig.

"Hvad skal det sige?"

"Ja, fa'er, visse folk tror, de er født med en sølvske i munden, og at alle andre kan nøjes med en træske, hvori der oven i købet intet er."

"Hvad er der nu i vejen?"

"Du må give mig nogle penge, fa'er; jeg har givet alt det ud, jeg sidst fik. Og nu er der den gamle Lene Olsen, som vi må gøre noget for. Tante vil ikke. Tante har to hænder, den ene til at tage, den anden til at beholde; og en kort hukommelse, for ellers ville hun huske, at så mange før har hjulpet hende."

"Hm – ja, det er verdens gang, min pige! Kålen er blevet hende for fed, som man siger. Se der har du nøglen til mit skatol. Luk skuffen til højre op og tag, hvad du tror der behøves."

"Tak, fa'er! og så vil jeg gå ud i køkkenet til mo'er. Da jeg tog herfra, lod jeg en del af mit ældre tøj blive tilbage, der nu er mig til ingen nytte. Men Lene har måske brug for det, i al fald til sin ældste pige."

Med disse ord gik hun ind og forlod en stund efter huset med en bylt i hånden. Hendes gang var op til den fattige enke.

Denne havde i sin nød og inden hun henvendte sig til madam Røiter, ladet et avertissement indrykke i avisen om en liden hjælp, men så godt som intet erholdt. Vivike så avertissementet og syntes, navnet var ham bekendt. En kone af dette eller et lignende navn havde for nogle år tilbage vasket for ham, og altid vist sig meget skikkelig og stræbsom. Han tænkte da at ville hjælpe hende med noget, men dog selv gå op, for at se, om det var den person, han mente. Dette skete først nogle dage senere. Han fandt døren på klem og trådte ind. En gammel kone, som han straks genkendte, og et højt, yngre fruentimmer,

der begge vendte ryggen til ham, stod foran et bord med en del brugte klædningsstykker og i så dyb passiar, at de ikke mærkede hans indtrædelse. "Forstå mig nu rigtig, madam Olsen –" sagde den yngre med en velklingende stemme og med den rene, københavnske udtale og betoning, man nu næsten kun finder i Nyboder, især hos fruentimmerne – "dette tøj her skal De beholde og bruge til Dem selv og Deres Lise. Men fa'er mener nok, at han månedlig kan skyde lidt til, omtrent som hvad jeg i dag bragte Dem."

"Men Gud bevares, jomfru Thora," sagde konen, "det er jo en alt for stor godhed. Hvor kommer jeg stakkel til at han tager sig så meget af mig?"

"Det er ikke værd at tale om. Når stodderen hjælper stakkelen, er der glæde i Himlen. Men forresten – fa'er kan nok gøre det. Han har det nu bedre end før. – Og vil De så se, skal jeg vise Dem ..."

Idet hun med disse ord vendte sig hurtigt om, kom hun til at stå lige overfor Vivike. Overrasket ved så uventet at se ham, standsede hun forlegen og rødmende. Han tog mildt hendes hånd og sagde: "Jeg mærker, jeg kommer for silde eller dog bagefter. Men det er mig kært, jeg ser, at en anden allerede har tænkt på madam Olsen." Og idet han vendte sig til den sidstnævnte, vedblev han: "Ja, De kender mig måske ikke mere?" – "Ih, hvor kan hr. Vivike tro!" lød svaret. "Skulle jeg ikke kende Dem, som jeg så længe har vasket for!" – "Nu, så må De også tillade, at jomfru Hellesen og jeg overlægger, hvorledes man bedst kan hjælpe Dem. To formår altid mere end én; og jeg tør vel" – henvendte han sig til Thora – "gøre regning på, at De står mig bi og råder mig, hvori jeg kan være hende mest til nytte."

"Af hjertet gerne," svarede Thora; og der fandt nu en lille konferens sted, efter hvilken man dels selv, dels hos venner og bekendte ville søge at skaffe madam Olsen en noget klækkeligere månedlig understøttelse, så at hun kunne leje en bedre bopæl og søge et eller andet erhverv.

Kort efter gik Vivike, ledsaget på gaden af den unge piges billede, af hendes stemmes friske klang, af tanken om så meget ejendommeligt og oprindeligt, så meget forstandigt og tillige lyst og muntert, der i den korte samtale havde vist sig hos hende. Han var selv forundret over, at han hidtil ikke havde lagt mere mærke til hende.

Den næste dag efter bordet sad han inde hos madam Røiter og Eudoxia. Forholdet til den sidste havde han, straks fra forlovelsen begyndte, taget på en geworben fod. Han benyttede den respekt, alle mennesker nærer for en, der "sidder oppe i et kontor", for hans optagne tid, hans forskrækkelig mange forretninger. Dette og forlovelsens hemmelighed gjorde, at han med god anstand kunne nøjes med at tilbringe en halv times tid hver dag efter bordet hos sin kæreste. Spadsereture med hende og moderen var der aldrig tale om. For at bøde på denne tilbageholdenhed, og hemmeligt måske også for at bøde på den uret, der skete Eudoxia, gjorde han hende nu og da ret smukke foræringer, der også blev meget vel optaget. Den omtalte eftermiddag var Eudoxia, hvis konversationsforråd var tarveligt, meget begærlig på at fortælle ham "en morsom historie." Hun havde just dagen forud dengang Thora gik så ilfærdig ud og glemte at tage nøglen til sine kommodeskuffer med, endelig fået fingre på de lærebøger, denne benyttede, og på nogle tyske og franske stile, eller hvad det nu var, der tydeligt

nok var nedskrevet i den sidste tid. Herved kom hemmeligheden for en dag, Thora måtte skrifte, og da det var en pikant nyhed, der syntes skikket til at afgive stof for latter og lystighed, så skulle den fortælles til Vivike. Da nu denne, efter at Thora var gået ind, henvendte det spørgsmål til madam Røiter, hvorfra den unge pige skrev sig, og havde fået fuldstændig underretning om familieforholdet, blev dette under megen latter suppleret ved Eudoxias historie. "Har hun virkelig," spurgte Vivike forundret, "af egen drift taget sig en lærer? I sprog, i historie? og i al hemmelighed?"

"Det ved Gud hun har," svarede Eudoxia fornøjet. "Hun får lektier ligesom en lille skolepige; hun gør stil og lærer udenad. Om hun har en karakterbog og får anmærkninger, ved jeg ikke. Og så er hun så ivrig derover! Hver morgen, et par timer før nogen af os er oppe, sidder hun og læser på sine lektier, som hun nu måtte tilstå."

Man begriber vel, at denne fortælling ikke frembragte den tilsigtede virkning. Vivikes interesse steg tværtimod for en pige, der havde en så levende følelse af sine mangler og i den alder mod til at ville afhjælpe dem. I de følgende dage, da han oftere indlod sig med hende, havde han altid mere lejlighed til at glæde sig over hendes forstandige omdømme, hendes simple, naturlige væsen. Lidt efter lidt løstes hendes tunge; hun tabte ved hans imødekommen meget af den tvang, hun havde lidt under, og det muntre, ofte satyriske, men rigtignok også undertiden det drøje kom uhindret til syne. Men Vivike fandt hendes forskellige egenskaber i god harmoni med hinanden, og ønskede hende ikke anderledes. Det forhold, begge stod i til den fattige madam Olsen, førte dem forresten også nærmere

sammen og gav anledning til små aftaler, der for Vivike fik en egen ynde ved den halvt sky og undselige, halvt determinerte måde, hvorpå hun behandlede dem.

Der var en anden person i madam Røiters hus, der heller ikke bifaldt, at Thora blev spottet for hendes læretimer. Det var hendes søn, den skikkelige Christian. Den stakkels fyr nærede uforandret de samme følelser for hende, men var nu nær ved at tabe tålmodigheden. I den sidste tid var hun værre at komme tilrette med end før, og han tænkte allerede på, igen at lade sig forhyre, da der her ingen udsigter var for ham. Men nu lagde han mærke til, at hun tog så meget hensyn til kancellist Vivike, og havde så stor respekt for hans meninger. I den tanke, at det kun var luner og griller og hang til at gøre sig lystig over ham, at hun aldrig ville give ham ordentligt gehør, faldt han på at bede Vivike tale til bedste for ham hos Thora. Dette gjorde han da også. "Hr. Vivike kan nok forstå," sagde han, efter at han havde forebragt sit ønske, "at jeg ikke så angelegen ville tænke på den ting, når jeg ikke vidste, at det kun er hendes gamle drillerier, der er mig til hinder. Hun har nu altid fra barnsben fundet fornøjelse i at sige mig imod og slå mine ord hen i vind og vejr."

"Men tror De så," indvendte Vivike, "at De vil kunne enes med hende, når De blive gift sammen?"

"Å jo, det tænker jeg nok. Jeg skal sige hr. Vivike, hun har så meget af munden – det har jo så mange fruentimmer. Men hun mener det ikke så slemt som hun siger det. Der er dog ingen, jeg kunne ønske til kæreste, undtagen Thora. Jeg ved, hvordan hun er imod den gamle Hellesen og mod sin moder, og hvordan hun altid har vist sig mod så mange derude, når hun kunne

være dem til hjælp og bistand i nogen måde. Man skal søge længe efter en pige som Thora."

Vivike følte sig ikke ret behagelig afficeret af denne anmodning. Christian kunne han godt lide; han var honnet og ville ikke ud over sin stand. Men han var dog for sløv og indskrænket for en så opvakt og livfuld pige; og desforuden – der var noget, han vidste selv ikke rigtig hvad, der gjorde ham denne forbindelse ulystelig. Dog lovede han at gøre sit bedste og tale med Thora.

Den følgende middag indfandt han sig noget tidligere og traf Thora i et af de indre værelser, hvor hun stod ved et bord og lagde nogle servietter sammen. Madam Røiter og Eudoxia var endnu ikke kommet hjem. "Jeg har et ærinde til Dem, kære jomfru Hellesen," begyndte han, "og jeg håber, at De skænker mine ord et velvilligt øre. Det er som frier jeg kommer til Dem."

Hun slog øjnene hurtigt ned og tog uvilkårligt i bordpladen, hun stod ved.

"Det er for Deres fætter Christian, jeg frier til Dem. Han holder virkelig meget af Dem, og De kender ham jo så godt, at De bedre end jeg kan vide, om De tør give ham et gunstigt svar. Har De ikke noget væsentligt imod ham, så vær medlidende med den stakkels fyr."

Thora var under disse ord blevet noget blegere og svarede kun med besværlighed. "Christian kender mine tanker. Han må vælge sig en anden – det har jeg sagt ham. Vi to passer ikke for hinanden. Vil De svare ham det." Med disse ord forlod hun værelset.

"Ja, det har hun jo i grunden ret i," tænkte Vivike. "Så må Christian se til at trøste sig som han kan."

Det var hidtil ikke med en tanke faldet Thora ind, at Vivike nogensinde kunne fri til hende. Selv nu, da hun efter hans begyndende ord kunne tro det, var det overvejende hos hende tvivl og forbavselse, som om hun ikke havde hørt ret. Men desuagtet følte hun sig smerteligt skuffet, da hun opdagede, det var for en anden, han friede. Han kom derved til at stå endnu fjernere fra hende end før.

Man var nu kommet ind i september måned, komedietiden var begyndt, og Eudoxia længtes efter en, der kunne følge hende til og fra, hvilket den trevne Christian ikke altid var villig til, og konversere hende mellem akterne, en lykke, hun endnu ikke ret havde nydt. Hun og moderen spillede da så småt på, at der nu snart kunne være på tid at offentliggøre forlovelsen. Vivike, der godt mærkede dette, var ilde til mode over den rolle, han spillede, og nær ved at fortryde det skridt, han havde gjort, som ubetænksomt, og allerhelst havde han straks have søgt at få ende på dette forhold. Men i så fald måtte han med det samme trække sig ganske tilbage fra madam Røiters hus, og han mærkede nu, at der virkelig var noget, der bandt ham dertil, at det ville gøre ham ondt at måtte undvære det daglige syn af den simple nyboderspige, der interesserede ham mere end han selv vidste af. Han nøjedes da med at forestille dem, at forskellige hensyn, han endnu ikke var herre over, endnu en tid gjorde det nødvendigt for ham at holde forbindelsen hemmelig.

16. Branden

Silde en eftermiddag i slutningen af september, mens madam Røiter var ude, sad Thora og Eudoxia alene hjemme. Det begyndte allerede at skumre; foran dem stod på et bord to glas med en camellia i hvert. Vivike havde bragt dem med om middagen fra en gartner uden porten og foræret Eudoxia den ene, den største og mest udsprungne, og Thora den anden, rigtignok den mindre, men tillige den smukkeste, da den først var i færd med at udfolde sig – ligesom hun selv, havde han tænkt i sit stille sind. "Hvad synes du om kancellist Vivike?" spurgte Eudoxia med ét Thora.

"Jeg synes godt om ham."

"Gør du? Så ville du da ikke have noget at indvende mod ham, hvis han og jeg var forlovede."

"Han og du? Hvorledes skulle det gå til?"

"Hvorfor ikke det? Hvad skulle der være i vejen?"

Thora blev befriet for at give det raske svar, der lå hende på læberne, da i det samme en stærk brandlugt trængte ind i værelset, og straks efter råb og tummel fra gården lød op til dem. Begge fo'r forskrækkede i vejret og løb ind i værelserne til gården. Her så de en tyk, kvalmende røg stige op forbi vinduerne, hvoraf ét stod åbent. Straks efter slog også luerne i vejret og et par af ruderne sprang. "Hvad skal vi gøre!" jamrede Eudoxia; "der er ild i huset, og moder er ikke hjemme!"

"Vi må gøre hvad vi kan," svarede Thora, "ilden kommer vist nede fra værkstedet; så har vi lidt pusterum. Lad os se til at få frelst så meget som muligt. Kom bare herfra; røgen trænger ind i de andre værelser."

"Men her står mit klædeskab med alle mine kjoler ..."

"Dem tager vi siden. Lad os allerførst tænke på din moders skatol – det har hun så tit pålagt os, da der er vigtige papirer deri."

"Men hvor kan vi få det bort –"

"Vi må prøve derpå. Kom bare herfra –"

"Og alt mit tøj, mine bedste kjoler –!"

"Jeg lover dig, jeg skal tage dem med. Lad os blot skynde os."

Med disse ord trak hun hende ud af kammeret, der allerede var opfyldt af røg. Begge prøvede nu på at få den øverste del af skatollet løftet. Men Thora indså snart, at hun alene ikke kunne bære det ned af trapperne og ingen hjælp kunne vente af Eudoxia, der stod og rystede. Hun sagde da blot til denne, at hun skulle blive, hvor hun var. "Jeg vil rende ned og få én til at hjælpe os, og kan så med det samme se, om faren er så stor."

Hun skyndte sig ned. Ilden var ganske rigtigt brudt ud i et snedkerværksted i stuen, hvor værten boede, og havde hurtigt grebet om sig. Men huset var dobbelt, og værkstedet i den anden fløj. En del mennesker var allerede kommet til, og adskillige anstalter til at standse ilden blev truffet. Kun med vanskelighed fik hun en mand til at gå op med og hjælpe hende. Ved hans bistand, og mens hun selv tog fat, blev skatollet bragt ned og foreløbig sat ind i et skur i den rummelige gård, hvor det kunne være i sikkerhed og hvor også husets andre folk bragte deres sager ned. Da hun kom op igen, sagde Eudoxia i grædende tone: "Jeg har allerede prøvet på at gå ind i kammeret, men det er fuldt af røg. Jeg får aldrig mine kjoler ud!"

"Å, det er vel ikke værre end når det ryger i vort køkken. Lad os se til – frisk mod er halv tæring."

Værelset var rigtignok opfyldt af røg; men det lykkedes dog Thora at få skabet revet op og det vigtigste af klæderne taget ud. "Resten må blive, hvor det er. Manden og jeg vil nu bringe dine kjoler og hvad vi ellers kunne tage med, ned i gården. Imens må du heroppe samle alt det sammen, der har mest værdi." – "Men din kommode," indvendte Eudoxia, "den står jo også inde i kammeret." – "Med den har det ingen nød. Brænder den, så er ulykken heller ikke større."

Da hun igen ville gå op fra gården, kom Vivike hende i møde; han boede, som allerede omtalt, i samme gade. "Hvorledes går det, kære jomfru Hellesen? Kan jeg ikke være Dem til nogen nytte?" – "Jo, tak, når De ville være så god. Eudoxia og jeg er alene hjemme, og vi kan just ikke udrette meget."

Efter disse hurtigt vekslede replikker skaffede Vivike allerførst et par mand til, der kunne hjælpe med at få møblerne ned. Thora var imidlertid gået op i forvejen og havde meldt hans komme. Mens hun her løftede et stort skrin op, hvorpå hun havde sat glasset med camellierne i, for at bære det ned trådte Vivike ind. Eudoxia så ham næppe, før hun fløj ham i møde, faldt ham om halsen og udbrød: "Gudskelov, du kommer! Jeg har længtes sådanne efter dig!" Vivike ville lempeligt gøre sig fri, men han glemte alt over det syn, der viste sig for ham. Thora, der lige ville til at gå ned, og nylig under sit travle arbejde havde strålet af sundhed og munterhed, blev stående bleg som et lig og stirrede på dem begge. Armene sank ned og glasset faldt på gulvet. "Hvad fejler dig. Thora!" sagde Eudoxia; "hvad er der i vejen?" Vivike forstod desværre hurtigt, hvad der var i vejen, men han sagde: "Det er vist en følge af skrækken eller sindsbevægelsen over branden. Sæt Dem et øjeblik ned,

jomfru Hellesen! – eller det bedste var måske, at De kom ud i fri luft."

"Jeg fejler intet," svarede hun; "slet intet – De kan tro mig. Jeg vil gå ned med dette skrin – Nej, lad De mig kun bære det – jeg kan godt."

Han modsatte sig ikke, og hun gik hurtigt ned, men kom først længe efter op igen. Til lykke for dem alle blev opmærksomheden nu mere end før henvendt på branden, der tog stærk overhånd. Man måtte se til at tømme værelserne så hurtigt som muligt; og dette skete også ved hjælp af de karle, man havde antaget, og efter at længere hen assurandørens folk var arriveret. Da madam Røiter, ledsaget af Christian, omsider kom hjem, var alt tøjet bragt ned i gården.

Det viste sig vel, at den fløj, hvor madam Røiter boede, næppe ville blive angrebet af ilden. Men man kunne ikke tænke på, at tilbringe denne nat og måske heller ikke de to følgende nætter i hjemmet. For det første lod man størstedelen af tøjet forblive i skuret under vagt og søgte et tilhold hos nogle bekendte. Thora erklærede straks, at hun, for ikke at falde dem til byrde, ville tage hjem til sine forældre, og hermed var madam Røiter også ret tilfreds.

Fire dage efter denne uheldige begivenhed kunne familien flytte ind igen i deres lejlighed, men havde naturligvis nu meget at varetage for at komme i den gamle orden. Madam Røiter ønskede derfor at få Thora igen til sig, men hun lod svare, at for det første ville hun nok blive hjemme. Christian, der bragte denne besked, lagde til, at madam Hellesen havde sagt ham, Thora var blevet ligesom et andet menneske, havde tabt sin

munterhed og mælede næsten ikke et ord, og han selv kunne se, at hun havde skæmmet sig.

Den stakkels pige var blevet som tilintetgjort, da hun hin dag med ét og så uforberedt kom efter, at Vivike var forlovet med Eudoxia. Tvivle derpå kunne hun ikke. Eudoxia havde åbenbart sigtet dertil ved de spørgsmål, hun gjorde kort før de mærkede til brandlugten; og hendes adfærd mod ham, da han indfandt sig, den omstændighed, at hun tiltalte ham med Du, var mere end afgørende. Men hvorledes var dette gået til? "Jeg ved nok," sagde hun til sig selv, "at han er meget for god til mig. Men hvad vil han med en pige som Eudoxia? Er hun ham værd?" Vende tilbage til madam Røiter kunne og ville hun ikke, hun formåede ikke at udholde den tanke at se dem sammen. Men heller ikke hjemme fandt hun ro på sig. Hun så sig uskikket til sine vante arbejder, og havde endnu mindre noget andet at ty til, der kunne skaffe sindet den fornødne hvile. Intet under derfor, at hun meget snart blev et bytte for en mørk og udmattende grublen.

På samme tid var der heller ikke megen ro og tilfredshed i madam Røiters hus. Efter at man var kommet fuldstændig i orden, begyndte den sædvanlige middagsspisning igen. Lidt forundrede over, at Vivike slet ikke lod høre fra sig, sendte moder og datter bud hen til ham, om man ikke snart havde den fornøjelse at se ham. Han lod svare, at han endnu i nogle dage ved en mængde forretninger og en embedsrejse var forhindret fra at indfinde sig. Det smagte dem naturligvis ikke. En uges tid gik igen hen uden at man så ham. Madam Røiter rystede betænkelig på hovedet, og Eudoxia ytrede fortrydeligt, at det var ikke smukt af ham, at han var slet ikke opmærksom mod

hende, og at hun ikke ret længe ville finde sig i hans udeblivelse. Man ser, at hun var på gode veje til et omslag i sin inklination, men at hun denne gang også havde en ret god grund dertil. Om hun foruden den nævnte grund havde en anden, skulle vi lade være usagt; vi må nøjes med at anføre hvad der kunne tale derfor. Selskabet ved middagsbordet var straks efter branden blevet formeret med en gæst til, en ung løjtnant, der i den sirlige uniform og med de omhyggeligt soignerede moustacher tog sig meget godt ud. Han gjorde så at sige fra den første dag og uden mange omstændigheder afgjort kur til Eudoxia, enten af medfødt galanteri, eller på militærvis, eller fordi der ingen anden var at vise sin hylding. Eudoxia følte sig meget smigret herved og kunne ikke ganske tilbagevise den tanke, "at det måtte rigtignok være yndigt at lade sig se på gaden og på spadsereture under armen med en så smuk, ung mand i uniform." Også madam Røiter, der alt en tid havde fattet mistanke til, at Vivike nok ikke mente det så alvorligt, fæstede sin opmærksomhed på løjtnanten. Men hendes tanker var dog lidt solidere end datterens. At han havde "hensigter", syntes hende tydeligt; han var af god og velhavende familie; hans onkel var oberst, og hans moder, der for tiden opholdt sig i Roskilde, enke efter en, ja, det var nok en regimentskvartermester. Han selv havde allerede ytret, at det skulle være ham en måde at indføre madam Røiter og datter hos hans moder og obersten, hans onkel, en mand, han hyppigt anbragte i samtalen. Altså, når Eudoxias forlovelse anden gang skulle gå overstyr, så var det ikke så galt at have løjtnanten i baghånden. Til andet resultat var moder og datter dog ikke kommet endnu.

Vivike befandt sig imidlertid i en ham meget uegen forstyrret og urolig stemning. Han følte sig utilfreds med sig selv. "Jeg har handlet i en god mening. Det er sandt" – ytrede han i sin ensomhed – "og så vidt jeg indser gjort Fritz Johnsen en tjeneste. Men jeg havde dog ikke ret til at misbruge Eudoxias tillid. Lad være, hun er letsindig og tager sig ikke verden så nær; det hævner sig dog altid, når man skejer ud fra den lige vej. Den stakkels Thora – jeg er bange for, at hende har jeg kun gjort en dårlig tjeneste." Gerne havde han straks søgt at få en ende på det trykkende forhold til Eudoxia; men han antog, at hun selv måtte ønske, at bruddet kom fra hende. Fra middagsbordet var han dog næppe blevet så længe, hvis han ikke havde haft en vis sky for at træffe sammen med Thora, som han troede var i huset der ligesom før.

Således stod sagerne, da madam Røiters søn Christian tidligt en eftermiddag kom op til Vivike. "Jeg ville så gerne rådføre mig med Dem," sagde han. "Hjemme er der ingen, man kan tale med, og ingen, der tager sig ordentligt af en sag. Nu ved De nok – ja, det er sandt, De har jo i den sidste tid ikke været hos voreses – så ved De nok ikke, at Thora Hellesen er taget hjem til sine forældre og vil blive der. Jeg var derude i går angående nogle spiger og et centrumbor – for jeg skal sige Dem, boret havde jeg lånt af den gamle og skulle nu bringe ham det igen. Så fortalte madam Hellesen mig, at det var rent galt fat med Thora. Hun så godt som hverken spiste eller drak. Om natten lå hun og talte forvirret tøj med sig selv, og havde engang i går nat ladet nogle ord falde om at tage livet af sig. Kender man Thora, så ved man, at hun nok kunne gøre alvor deraf. Og så derfor

ville jeg spørge hr. Vivike, hvad man nu skal fange an med hende."

Vivike blev både forskrækket over det, han erfarede, og rørt over Christians vedholdende hengivenhed for en pige, der havde givet ham sit endelige afslag. Men hvorledes skulle han gribe ind i denne sag? Også han var af den mening, at et fruentimmer af en så energisk karakter, som hun allerede havde vist sig for ham, kunne nok bringes til en voldsom beslutning – og dette måtte jo på enhver måde søges forhindret. Men var *han* berettiget dertil? "Jeg kender Hellesens så lidt," sagde han til Christian, "og ved ikke, om jeg tør blande mig i Deres huslige anliggender, og om det vil optages vel."

"Å jo, hr. Vivike! Det kan De være rolig for. De derude vil takke Dem til, hvis De kan tale hende tilrette. Hun har altid agtet meget på Deres ord."

Efter nogen betænkning rejste Vivike sig, greb efter sin hat og spurgte Christian, om det gik an, at de nu gik derud sammen.

"Jo, det går grumme godt an. De vi nok blive velkommen; det svarer jeg for."

"Så lad os gå straks. Skal der handles, så duer opsættelse ikke."

Hermed gik de; men vi vil begive os forud for dem og se ind til de gamle Hellesens. Thoras tilstand var så temmelig som Christian havde beskrevet den. Under sin hjertesorg havde hun intet at stå imod med, ingen at betro sig til, ingen at kunne udøse sine klager for, heller ikke noget, der kunne blot adsprede eller bedøve sindet. Det er måske af disse eller lignende grunde, at selvmord af kærlighed, der hos os er noget

uhørt blandt unge fruentimmer af de bedre stillede klasser, ikke så sjældent forekommer blandt de lavere. Thora følte en lede for livet, en tomhed, et øde, og fandt ingensteds noget, som det var værd at leve for. Hendes forrige virksomhed var hende imod, den drift til at erhverve sig kundskaber, der under en stærk følelses indvirkning en tidlang var levende hos hende, syntes nu at være uden mål og til ingen nytte. Hendes forhen frejdige, muntre sind var nu formørket, og hun gav efterhånden rum for den ulykkelige tanke, at forlade et liv, der ikke længere syntes at have nogen tillokkelse for hende. Fysisk svækkelse, en følge af urolige, søvnløse nætter og den ringe føde, hun nød, kom til og gjorde hendes af naturen stærke sjæl modløs og uskikket til at bære lidelsen.

Da hun var kommet til denne yderlighed, var beslutning og udførelse ét hos hende. Hun skrev et brev til sine forældre, hvori hun bad dem om tilgivelse for det skridt, hun stod i begreb med at gøre. "Men lever jeg én uge til som jeg har gjort i den sidste tid" – hed det i brevet – "så bliver jeg tosset i hovedet og kommer til at gå omkring som en dåre; og så er det bedre, at fa'er og mo'er mister mig, end at I skulle opleve den sorg." Dette brev lagde hun en eftermiddag, da Hellesen havde forretninger på Holmen og hendes moder var gået til byen, i sin kommodeskuffe, og med de ord: "Nu har jeg hugget øksen i, nu må den i til skaftet" gik hun ud i den lille gård ved huset, hvor hendes broder Niels sad og snittede på et stykke træ. Ham kaldte hun ind og spurgte, om han ville gå med hende; vejret var så smukt, hun ville gå en tur. – "Jo, det kunne jeg jo sagtens – men du ved jo nu nok, at mo'er vil, jeg skal –" Han standsede, men Thora blev ved: "Ja, du skal passe på mig, det ved jeg; og det

er derfor du skal gå med mig. Tag dine fiskesnører med." – "Ja, hvad kan det nytte? Du venter en god dag på mig, mens jeg ligger og meder." – "Ja, jeg tænkte, at vi kunne tage en båd og ro et stykke ud." – "Ja, det kan vi godt," sagde Niels fornøjet; "men en båd koster en mark, om ikke mere." – "Det skal jeg nok sørge for. Tag så din kasket, og lad os gå."

De gik ud til Toldboden, fik en båd, Niels tog årerne og roede ud. "Hvor skal vi lægge os hen?" spurgte han.

"Er der ikke sunket et fartøj lidt uden for Trekroner?"

"Jo, det er nok en preussisk skonnert, der er løbet på grund."

Fortalte ikke fa'er, at de havde taget ladningen og takkelagen og alt andet ud derfra, og at mandskabet var gået i land?

"Jo, for den ligger helt om på siden."

"Så lad os ro ud til den."

Også dette faldt i Niels' smag, og han roede ud i den angivne retning; dog gik det langsomt, da strømmen bar imod. Thoras hensigt var, at ende livet ved at kaste sig i søen. I nærheden af byen lod dette sig ikke så godt udføre, da man om dagen kunne blive hende va'r og hindre hende deri; om aftenen blev der passet på hende fra den tid man frygtede for, hun var forvirret i hovedet. Skonnerten, som de omsider nåede ud til, syntes hende derimod godt skikket til at udføre sit forsæt. Den lå ensomt, et godt stykke fra kysten og Trekroner, og ingen ville dér forstyrre hende. Den lå så stærkt på bagbordssiden, at man havde let nok ved at komme op til den. "Læg til der, Niels," sagde hun nu. "Jeg vil op på skonnerten."

"Hvad vil du nu der?"

"Jeg vil se mig om deroppe. Imens kan du blive i båden og bruge dine snører. Før om en times tid behøver du ikke at lægge

bi og igen tage mig med."

Niels fandt ikke noget at indvende herimod, og var også ret fornøjet med at ligge alene i båden og fiske. Han fik sine snører, sin potte med madding og alt andet tilbehør frem, og tænkte snart ikke på andet end aborrer og skaller. Dette vidste Thora forud og ventede kun på det øjeblik, da han var drevet så langt bort med strømmen, at han ikke kunne øjne, hvad hun foretog sig. Hun ville da se til at finde på skibet noget tungt, hun kunne binde om livet, for straks at gå til bunds, og hvorved hun især tænkte på, at hendes forældre ikke så snart skulle få den sorg at se hendes lig.

Det var den dag midt i oktober. Vejret var udmærket klart og smukt, men koldt. Efter at Niels var stødt fra med båden, satte hun sig hen og så ud over havet, dette element, hvor så mange af hendes nærmeste slægt havde tumlet sig så meget og fundet underhold eller døden, alt som det kunne bære til. Det var til dette, hun nu ville ty og søge en ende på sine sorger. Det er måske læserne bekendt, at der i Nyboder ikke så sjældent forfattes digte ved forskellige lejligheder, men især over forulykkede sømænd. Et af disse digte, der var skrevet over en ung sømand, som endte sit liv under et skibbrud i den spanske sø, randt hende i hu. I dets slutning, hvor den forulykkede indføres talende til sine venner, hedder det:

Jeg ser for øjnene min død,
jeg hænger på en planke;
og knap jeg i min bitre nød
kan mine kræfter sanke.
Den sidste hilsen da til jer
fra ham, der her forliste,
og næppe har, skønt døden nær,
én planke til sin kiste.

Min sidste hilsen først til den,
der længe vil mig savne,
mit eget liv, min hjerteven,
jeg aldrig mer skal favne.
Jeg ved, hun længes dag og nat
hun venter, at jeg kommer –

Thora brast i gråd. "Nej, han venter mig ikke ... han savner mig ikke ... han vil aldrig tænke på mig." Hun rejste sig hurtigt med disse ord, fast bestemt på at udføre sit forsæt, og søgte nu på skibet efter et eller andet, der var svært nok til at holde hende nede. Men hun måtte søge længe, da man havde taget alt, hvad der kunne flyttes, bort fra fartøjet.

Christian og Vivike var imidlertid gået ud til Nyboder. De traf kun madam Hellesen, der allerede havde hørt Vivike omtale såvel af Christian som af sin datter, og modtog ham venligt. Men hvad hun fortalte om Thora var ikke meget trøsteligt. Ved sin hjemkomst lige for et øjeblik siden havde hun hverken truffet hende eller Niels, der skulle have haft et øje med hende.

"Men Gud bevares, madam Hellesen!" faldt Christian ind; "De tror dog vel ikke – ja, det bedste var nok, om jeg forhørte mig."

Han fo'r ud af stuen, men kom snart efter ind igen. "Jeg traf straks her i gaden et par drenge, der havde talt med Niels. Efter hvad de fortalte, havde han sagt, at han og hans søster ville ud og leje en båd for at fiske."

"Thora?" sagde madam Hellesen; "ligner det hende?"

"Nej, det gør det ikke – og derfor er der nu vist noget galt fat."

"Jeg frygter desværre for det samme," sagde Vivike med stigende uro. "Vi må endelig se til, om vi ikke endnu kunne indhente dem."

"Ja det kan vi jo godt," mente Christian. "Jeg vil rende i forvejen og skaffe en båd derude. Så kommer De og madam Hellesen efter."

Han skyndte sig ud, og madam Hellesen sagde: "Skulle hun være taget ud at ro? Og hun har ikke andet på i det kolde vejr end sit sjal!"

"Tag De noget med," svarede Vivike; "en kåbe eller hvad De har. Men skynde os må vi."

Det kunne madam Hellesen nok, når det behøvedes, tog en gammel vinterkåbe frem, der tilhørte Thora, og begav sig med Vivike ud til Toldboden. Her havde Christian allerede fået bestyrkelse på den givne underretning; den mand, der havde lejet Niels båden, forklarede, at de var roet ad Trekroner til og var knap en halv time borte. Man satte sig da i den båd, Christian havde skaffet, og han og Vivike roede med raske, kraftige åreslag ud. Sidstnævnte kunne ikke andet end forundres over den aktivitet, Christian under alt dette havde lagt for dagen, og der kontrasterede meget mod hans sædvanlige flegma. Men det er nok så temmelig en fælles egenskab hos vore søfolk, at deres langsomhed, for ikke at sige

træghed, i nødens eller dog nødvendighedens øjeblik afløses af en hurtighed og raskhed, der ikke kan være større.

Lidt neden for Trekroner fik madam Hellesen, der sad i forenden af båden, øje på Niels, som hun, efter hvad hun siden anførte, kunne kende på hans kasket. Han lå et stykke fra dem hældet ud over rælingen af sin båd, i god ro og sysselsat med sin fiskesnøre. Man roede hen til ham. "Er du her alene?" spurgte madam Hellesen forskrækket. "Hvor har du gjort af din søster?" – "Thora?" svarede drengen og så sig noget forknyttet om; for han mærkede først nu, at han havde fjernet sig vel meget fra hende – "Thora, hun er nu oppe på det preussiske fartøj, der er kæntret." – "På det sunkne skib? Hvad gør *hun* der?" – "Ja, det ved jeg ikke. Hun har jo så mange indfald,"

"Er det sandt, hvad du siger, dreng?" spurgte Vivike og tog fat i ham.

"Jo, det er det rigtignok. Jeg har selv sat hende af der."

"Så lad os ro til. Du der" – henvendte han sig til Niels – "spring over til os og træk din båd efter dig."

Dette var et øjebliks sag, og de styrede nu hen mod den sunkne skonnert.

På denne havde Thora langt om længe i et af de nedre rum fundet en bolt af jern, der syntes hende tung nok til at kunne holde hende nede i vandet, og var gået igen op på dækket dermed. Mens hun her kastede et øje over søen for at se, hvor langt hendes broder Niels var borte, blev hun en båd va'r med en mindre på slæbetov. Men da der var flere personer i den, brød hun sig ikke derom, men ville blot vente til den var kommet forbi. Da lød, mens den endnu var i nogen frastand, et råb til hende. Det var hendes moder, der ved synet af sin datter ikke

kunne styre sig og højt kaldte hende ved navn. Forfærdet kendte hun nu såvel sin moder som Christian og – ham, ak ham, for hvis skyld hun havde lidt så meget. "Nej, jeg vil ikke se ham mere!" brød hun ud, knugede jernbolten til sig, i den tanke at kunne holde den fast til det sidste, og sprang i søen.

"Hun har kastet sig ud!" skreg Christian, mens madam Hellesen stod op i båden og vred hænderne. "Vi kan frelse hende" – råbte Vivike – "strømmen fører hende imod os; ro bare til!" Og han og Christian roede så årerne bøjede sig og var nær ved at springe; båden fløj som en pil hen over vandet,

Da de nærmede sig skibet, så de den ulykkelige komme i vejret, og ved dette syn kastede begge, som efter en aftale, deres kjoler, skød fodtøjet fra sig og sprang ud. Begge var ypperlige svømmere, og kom i rette tid til, da hun anden gang kom i vejret, greb hende lykkelig og fik hende bragt i båden, som Niels imidlertid havde roet hen til dem. Hun var bevidstløs. Vivike anviste den jamrende moder, hvorledes hun skulle holde hende for at hun kunne befris for det indsugede vand; hun blev dækket med kåben og hvad man ellers kunne anvende, og nu roede de af al magt hjemad. Dette gik hurtigt, da de havde strømmen med dem. På Toldboden, hvor en hoben mennesker straks samlede sig, svarede man de nysgerrige, at hun var faldet ud ved at bøje sig for langt over båden. Allerede undervejs havde hun givet livstegn; nu blev hun bragt ind i et hus, hvor hun snart kom fuldstændig til sig selv. Christian havde imidlertid, efter et vink af Vivike, skaffet en vogn og bragt andre klæder med for hende fra Hellesens, og hun blev nu, så snart det lod sig gøre, kørt hjem.

Vi skal ikke følge hende til hjemmet, ikke skildre den gamle Hellesens skræk og forbavselse, da han erfarede hvad der var foregået. At Niels for den tjeneste, han havde vist sin søster, fik en lussing så han trimlede, behøver ikke engang at anføres. Vivike og Christian ville ikke tage mod Hellesens tilbud at skifte klæder hos ham, men skyndte sig hjem, efter at de først havde overbevist sig om, at der blev sørget hensigtsmæssigt for hans datter. At de begge slap så godt fra det kolde bad på denne årstid, kunne de, næst efter deres gode konstitution, takke den skarpe roning på hjemturen for, vel også den spænding og sindsbevægelse, hvori de var, og som hindrede livsånderne i at slappes.

Thora holdt kun få dage sengen, men måtte i længere tid forblive inde, uden at kunne tage fat på sine vante sysler. I den tid kom Vivike dagligt derud. Hun var blevet underrettet om, at han og Christian havde frelst hende fra døden. Allerede dette syntes hende som et ubegribeligt eventyr. Kom nu hertil den uskrømtede ømhed og omhyggelighed, han viste hende, så vil man forstå, at hun følte sig oplivet af en lykkelig følelse, der for øjeblikket var hende nok, uagtet hun intet vovede at slutte af hans omhu og ikke troede at turde glæde sig ved andet end en almindelig velvilje. Den gamle Hellesen, der igen så hende rolig i sindet og tilsyneladende tilfreds, sagde en aften, en otte dages tid efter hin begivenhed, til hende: "Nå, min pige, jeg ser, du har det nu for så vidt ret bra'! Nu kunne du nok fortælle mig, hvad der egentlig var i vejen med dig, og hvorfor du gik hen og begik den dårlighed." – "Fa'er," svarede hun hastigt, "det gør intet gode at tale derom. Jeg har vist gjort stor uret, er vist en stor synderinde. Men jeg håber, at Gud vil tilgive mig det i min

svaghed." – "Ja, Vorherre er langmodig, min pige; og du har jo tiden for dig og kan gøre pønitense."

Hvad hun ofte bebrejdede sig selv, men ikke kunne forandre, var hendes adfærd mod Christian. Også han kom i begyndelsen daglig derud; men hun kunne ikke godt tåle at se ham, måske i frygt for, at han skulle forny sit andragende, der nu var hende mere pinligt end før. Den stakkels fyr indså da omsider, at han måtte opgive ethvert videre håb. En morgenstund kom han op til Vivike og fortalte, at han nu skulle rejse og ville sige ham farvel. – "Tager De fra byen?" spurgte Vivike forundret. – "Jeg har ladet mig forhyre på et skib, der går til Jamaica og nogle andre øer i Vestindien, og jeg tænker, kaptajnen letter i morgen tidlig. Det fører til intet, at jeg bliver her; så kan jeg lige så godt tage afsted i dag som i morgen." – Vivike indså, hvorledes det var fat, og måtte billige hans beslutning.

Madam Røiter, og Eudoxia havde naturligvis også erfaret, at Thora nærved havde sat livet til ved at drukne. Men hun vidste ikke andet end at dette var sket tilfældigt på en rotur, hendes søn havde gjort med de to fruentimmer derude til det preussiske skib, og som Vivike, efter sønnens anmodning, havde taget del i. Således havde Christian fortalt det hjemme, efter en aftale med Vivike, som han gerne var gået ind på, da han var af få ord og skyede en lang forklaring. At noget lignende kunne være sket, fandt man ikke usandsynligt. Ofte havde man ytret om Thora, at hun var så uregerlig, at hun nok engang kom til at bøde derfor. Dog var madam Røiter ikke ganske uden mistanke, og det var vel af den grund at hun, dagen efter at Christian var rejst, gjorde en kondolationsvisit hos familien i Nyboder. Men der fik hun ingen anden eller

bedre oplysning. Derimod erfarede hun til sin forundring, at Vivike siden hin begivenhed kom næsten dagligt derud. "Hvor kan det være? Hvem er det da han besøger?" spurgte hun madam Hellesen lidt spidst. – "Han besøger os alle. Min mand holder så meget af ham" – andet svar kunne madam Hellesen heller ikke give, da hverken hun eller hendes mand drømte om, at der kunne være en aparte grund til hans besøg.

Da madam Røiter kom hjem, sagde hun til Eudoxia: "Jeg frygter næsten for, at der er ugler i mosen derude. Det kunne nok være, at hvis du ikke slår op med Vivike, slår han med det allerførste op med dig."

"Hvorfor tror du det?" spurgte Eudoxia, uden just at ytre stor sindsbevægelse derover.

"Jeg ved ikke ret ... For ingenting kommer han ikke derud så meget som de fortalte. Hos os kan han ikke komme, fordi han har så travlt, at han ikke engang kan spise på sin sædvanlige tid. I tre uger har vi ikke set ham. Men hos dem derude kan han komme, med dem kan han gøre roture. – Hør, sig mig, har du aldrig kunnet se, at han har vist Thora nogen opmærksomhed?"

"Det synes mig ikke – og det kunne han da heller ikke let falde på, så simpel hun er."

"Ja, hvad han kunne falde på, vil vi ikke tale om. Mandfolk er underlige i det kapitel. Men i alle tilfælde skal han nu erklære sig. Jeg vil selv skrive til ham og forlange et endeligt svar."

Og forfatterinden af så mange veltalende epistler til kreti og pleti, mens hun endnu trængte til deres understøttelser, satte sig ned og skrev. "Om også hendes datter med sin engletålmodighed" – hed det omtrent i brevet – "fandt sig i hans udeblivelse, så turde dog hun, som hendes erfarnere

moder, ikke længere være en rolig tilskuerinde. Men hun håbede, at han ved at se ind til dem endnu samme dag ville overbevise hende om, at hendes moderlige tvivl og uro var uden grund. I modsat fald ventede hun dog et bestemt svar af ham, om og når han ville komme." På dette brev, der blev afsendt med fodposten, indløb der slet intet svar, men heri var Vivike undskyldt, da han eftermiddagen forud, efter et tidligere givet løfte, var taget ud til den foromtalte herregård, hvor han blev en uges tid. Da to dage var gået hen uden at man hørte noget fra ham, blev moder og datter enige om, at sende ham et "opsigelsesbrev", altså det andet, Eudoxia udstedte i løbet af to måneder.

Vivike forefandt ved sin hjemkomst begge brevene, såvel moders som datters, og så til sin glæde af det sidste, at det endelig var gået som han havde ventet. Eudoxia havde i sit brev tilføjet, "at han, når han ønskede det, kunne erholde sine foræringer tilbage." Dette udtryks tvetydighed – eftersom man just ikke behøvede at lægge eftertrykket på når – benyttede han, måske af lidt samvittighedsnag, til at bede hende beholde disse småting "til erindring om én, der ikke følte sig skikket til at berede hende den lykke, hun fortjente, men som håbede, at denne på anden måde ville blive hende til del."

Dagen derpå gik han ud til Nyboder, en del lettere i sindet. Han traf først madam Hellesen og spurgte, hvorledes Thora havde det. "Ikke så ganske bra'," svarede hun; "i de sidste dage har hun igen begyndt at falde sammen og lukker næsten ikke munden op. Hun vil heller ikke endnu forlade sit kammer." Vivike rystede på hovedet og gjorde nogle spørgsmål, af hvis besvarelse han dog ikke blev klogere.

Thora havde virkelig kun i kort tid følt sig styrket og oplivet af den bedre beslutning, erkendelsen af det syndige i et selvmord havde fremkaldt. Hun mærkede snart, at der fordredes en resignation af hende, der var imod hendes natur og over hendes kræfter. Madam Røiters besøg gjorde vel også sit til at forny hendes forrige sindstilstand; hun følte med ét igen, hvad der var hende nægtet, og – måske det bitreste – for hvis skyld. Under Vivikes fraværelse, hvorom hun forresten i forvejen var underrettet, indfandt sig den mørke grublen igen, uden nogen som helst modvægt, da hun den største del af dagen var overladt til sig selv og sin ensomhed.

Da Vivike og madam Hellesen trådte ind til hende, så hun op med et sky øjekast og tog synlig kun med besvær del i samtalen. Under denne fortalte moderen om madam Røiters besøg og spurgte om han efter sin hjemkomst havde været derhenne. Dette spørgsmål var ham meget velkomment. "Hos madam Røiter?" svarede han; "der har jeg nu vist i en tre ugers tid slet ikke været."

Thora så forbavset på ham, og hendes moder sagde: "Men jeg troede, De spiste der daglig."

"Nej, det har jeg ikke gjort siden den dag der var ild i huset; og jeg har nu truffet aftale med en anden familie, hvor jeg agter at spise."

Kort efter blev madam Hellesen kaldt ud, og Vivike sagde til Thora: "Jeg kan se på Dem, at De undrer Dem over, hvad jeg nylig fortalte, og måske tvivler på sandheden deraf."

"Jeg tror Dem rigtig gerne. Men – men jeg forstår ikke, hvorledes De kan blive så længe fra tantes hus, når De … når De –"

"Tal De kun ud: når jeg er forlovet med Eudoxia. Men denne forlovelse har i grunden aldrig haft nogensteds hjemme. Jeg skal fortælle Dem sammenhængen dermed, og De kan da selv dømme."

Han fortalte hende nu, hvad vi kender, at han ene og alene for at hjælpe på sin unge ven, Fritz Johnsen, havde indladt sig på denne mislige sag, og i det håb, at han nok kunne slippe lige så hurtigt som han. "Dette håb," vedblev han, "er nu gået i opfyldelse, da Eudoxia i går formelig har slået op med mig. Heri har jeg nu vistnok selv været skyld ved så længe at holde mig fra huset; men, efter hvad en af bordgæsterne i morges fortalte mig, er der nok også en ung løjtnant med i spillet. Han spiser der for tiden, og de andre herrer var af den mening, at han allerede var hemmeligt forlovet med hende. Hvis der er noget ved ham, skulle denne nyhed glæde mig meget."

Thora var ligesom bedøvet over denne meddelelse og en stund uden at kunne finde sig tilrette. Først efterhånden blev hende alting tydeligt, såvel det hurtige brud med Fritz som grunden til at den senere forlovelse holdtes hemmelig. Hun trak vejret dybt og så ned for sig. Altså for en indbildnings skyld havde hun været nær ved at forsynde sig så hårdt mod sin skaber!

Vivike, der omtrent kunne gætte hendes tankegang og ville lede hende derfra, sagde nu: "Det er ikke umagen værd, bedste jomfru Hellesen, at spilde flere ord på denne tossede historie. Jeg kommer herud i dag for at gøre Dem og Deres forældre et forslag, som jeg tror De skulle gå ind på. Det er ikke godt for Dem at blive i hjemmet. De mangler her adspredelse og vel også

lejlighed til at skaffe Dem den uddannelse, som jeg ved, De ønsker Dem."

"Ja, det er sandt – men i min tantes hus vil jeg ikke."

"Det tør jeg heller ikke råde Dem til. Men jeg kender her i byen en vakker familie, en enke med to døtre, men hvoraf dog kun den ene er hjemme. Hun har ligesom Deres tante nogle få middagsabonnenter; den unge Fritz Johnsen spiser der allerede, og jeg agter at begynde indkommende uge. Jeg ved, at hun er villig til at modtage en velopdragen ung pige i huset som pensionær og kun fordrer en moderat betaling. Hun er en kone af god forstand og en ualmindelig dannelse. Omgangen med hende vil være lige så opmuntrende som lærerig for Dem. Hvis De altså selv kunne have lyst, og Deres forældre intet havde derimod –"

"Tal De med fa'er," afbrød hun ham, "så har han bestemt intet derimod."

"Godt –" sagde Vivike, idet han stod op. "Jeg skal endnu i dag se til at træffe ham."

Da Vivike var gået, sad Thora længe i eftertanke over denne samtales indhold, der åbnede hende udsigt til en ny, så meget lysere fremtid. Hvor meget havde ikke i de få minutter forandret sig for hende! Hvor meget så hun ikke nu med andre øjne!

Vivike havde tilfældigvis just den dag så travlt, at han ikke kunne komme ud til Nyboder før kl. 7. Han traf den gamle Hellesen i god ro ved aftensbordet. Dette var forsynet, som han i mange år var vant til, hverken værre eller bedre, med først kød, pølse, lidt flæsk og tilbehør, og deriblandt den i Nyboder desværre uundværlige klukflaske. Han lod til at være i godt

humør, rakte Vivike hånden og bad ham sidde ned. "Min kone har sagt mig," tog han til orde, "at De ville vente, indtil jeg havde spist af. Men det ville jeg ikke råde Dem til. Ser De, min fa'er, jeg har altid været af den mening, at man skal være flink til sin gerning; men man skal aldrig forhaste sig. Jeg holder ikke af de folk, der farer afsted som Fanden i et flynderskind, og ikke giver sig stunder til at spytte i en næve. Man skal fare i mag, det er mit valgsprog. Og derfor tager jeg mig altid god tid til mine måltider. Men" – vedblev han, idet han pegede på et stort stykke smørrebrød, han sad med i hånden – "har De ikke lyst til et lille maveplaster?"

"Nej, tak. Jeg har i dag spist noget sildigt til middag."

"Som De vil, min fa'er. Fortæl mig da, hvad der står til tjeneste."

Vivike forklarede ham nu, hvor gavnligt og opmuntrende det kunne være for hans datter at komme i et hus som fru Strøms, den omtalte enkes. "Thora ønsker det selv," sagde han til slutning. "Den årlige betaling, der bliver at udrede for kost, logis og renlighed vil næppe udgøre mere end et par hundrede daler om året. Men denne udgift vil De ikke komme til at fortryde. Det beror nu altså blot på Dem, om De vil råde til at føje Deres datter i denne sag."

Hellesen tog en slurk af flasken, og sagde dernæst: "Det kan hun Fanden br- mig gøre, min fa'er; og det kan hun Fanden br- mig lade være; li'som hun selv vil."

Vivike svarede meget alvorligt: "Ja, så vil jeg følge Deres gode råd, og træffe aftale med fru Strøm."

"Gør De kun det, min fa'er. Der har endnu ingen fortrudt, at han har lyttet til mine råd."

Hermed var den sag afgjort. Allerede ugen derefter drog Thora ind i sit nye opholdssted. Vi vil imidlertid give hende tid til at blive lidt hjemlig i de forandrede omgivelser, og skal længere hen igen samles med hende.

Anden del

1. Sørejsen. Passagererne på skibet

Vi tør ikke længere opsætte at indhente vore søfarende. Ellers sejler de fra os, og vi skulle nok efter aftale gøre rejsen med dem.

En varm, behagelig morgenstund i slutningen af august eller, nøjere bestemt den 25., stod den gamle Johnsen og Crepp på Københavns Toldbod i selskab med Fritz og Marthe husholderske, der bar en madkurv; rejsetøjet var allerede aftenen i forvejen bragt ud på skibet. Klokken var dengang ikke fuldt seks; men Crepp var en akkurat mand, der, som han sagde, hellere ville vente på andre end at andre skulle vente på ham. Skipperens båd lå vel ved toldbodtrappen, men ville ikke føre dem ud før flere af passagererne var kommet til; og det varede da heller ikke længe inden en af disse arriverede.

Han havde to bærebøre med sig, dels med sit rejsegods, dels med en del store baller og pakker varer. Denne mands påklædning var halvt sjofel, halvt elegant. Om hals og liv havde han flere gange viklet en sammenlagt ny, skotsk plaid, der med føje gjorde opsigt, da den stak meget af mod den medtagne frakke, den ikke bedre rejsehue og de smudsige handsker. Han fik straks meget travlt med at få sig og sine sager ned i båden, kommanderede og hjalp selv til. Det viste sig siden, at det var en tysk probenreuter, der havde varer at besørge til Helsingør; hans bagage var så betydelig, at båden straks stødte fra land og havde vanskelighed nok med at ro det svære læs ud. Undervejs indlod han sig snart temmelig fidelt med vore venner, der med benene trukket til sig gjorde sig så små og smalle som muligt for at gøre plads for den fremmede og hans gods. Han

forklarede dem, at de nok kunne vide, han ellers altid tog med dampskibe. Men der gik intet før om et par timer: vinden var god, og han håbede således at kunne profitere én à to timer, hvilket for en mand med hans forretninger ville sige meget. Men, hans sandfærdighed ufortalt, har vi dog den mistanke, at han snarere tog med et sejlskib, fordi han med dette havde en lavere fragt at betale for sine vareballer.

Ved ankomsten til skibet opdagede man, at nogle af passagererne allerede var ankommet, to damer, en mand i lang frakke, der så ud til at være håndværkssvend, og en ung italiener, en af dem, der går omkring og falbyder gibsdukker. Sidstnævnte var et smukt, velvoksent menneske med prægtige øjne og meget opvakt i sine træk. Han var klædt i en sort bomuldsfløjls frakke med benknapper, med en kasket, der sad lidt skrå på det sorte, krusede hår. Fritz, der var taget med i båden, måtte nu, da den snart skulle tilbage, afsted igen, efter en kærlig afsked med sin plejefader og Crepp og efter at man på ny havde lagt ham på hjertet, at skrive flittigt og melde alt godt nyt fra hjemmet.

Vore rejsende tog nu skibet, kahytten og køjerne nærmere i øjesyn, fik deres sager anbragt og indrettede sig så godt de kunne. Vel håbede de, med den gode, skønt rigtignok endnu svage vind at ende rejsen højest på en nat og to dage; men selv disse, om bord på en Vejlepaket, kunne være drøje nok. Det var forresten et smukt skib, indrettet med adskillige bekvemmeligheder efter dampskibenes mønster, men i det små. Der var således et ret smukt, skønt lille kahytsværelse, hvori man i slet vejr kunne samles. På dækket var et par bænke og nogle sammenfoldstole; og efter et spørgsmål til en af

folkene var der god udsigt til at få et solsejl udspændt. Alt dette var jo store ting, som en provinsskipper tyve-tredive år tilbage ville have anset for noget umuligt. Heller ikke over køjerne havde man grund til at klage.

Af de to damer var den ene et ældre, stift og pertentligt fruentimmer, meget alvorlig at se til og med stillestående træk. Hun sad, uden at røre sig, på en af bænkene med en stor madkurv og alt sit tøj ved siden af sig, rettede nu og da noget på sin påklædning, men lod ikke til at tage notits af de tilstedeværende. Den anden kvindelige passager var så meget des bevægeligere. Det var et ungt, fyldigt og smukt fruentimmer, med sund kolorit og spillende øjne og, som man snart kom efter, særdeles lattermild. Begge disse damer var fra København. Den ældre, der hed jomfru Kaarsberg, skulle til Horsens på et besøg på en fjorten dages tid. Den yngre, hvis navn var jomfru Sybrandt, var datter af "en mands- og præsteskrædder." Hun skulle til en gård i nærheden af Kolding for at besøge en veninde og blive der på ubestemt tid, mindst vinteren over.

Det var godt, at vi fik damerne forestillet for læseren, for båden nærmer sig allerede med skipperen og en passager til, med hvem selskabet er sluttet. Vi skal da sandsynligvis snart gå under sejl.

Den med skipperen ankomne herre gjorde et vistnok fremmed, men tillige meget behageligt indtryk, da han viste sig på skibet. Det var en rask, kraftigbygget mand med et muntert, næsten strålende ansigt, mørkt hår, et svært skæg og lignende moustacher. Til en kort, grøn snorefrakke bar han et bøhmisk bælte om livet og en hue af ejendommelig facon; fra skulderen

hang i en snor et valdhorn. Kommet op på fartøjet bøjede han sig over rækværket ned til båden og løftede med én hånd en svær kuffert op. Johnsen, der stod i nogen frastand med Crepp, sagde til denne: "At dømme efter denne unge mands udseende og dragt kunne man holde ham for en tysk kunstner." – "Kunstner er han," svarede Crepp. "Men han er her fra byen og oplært ved Akademiet. Han var først maler og siden, tror jeg, endog billedhugger, men så blev han arkitekt, og det har han i flere år holdt fast ved, og er flink i sin kunst. Jeg har for en tid siden haft adskilligt at gøre med ham angående ombygningen af en gård, hvori jeg var interesseret. Han er rask og rørig, og forstår at tage selv hånd i med." – "Hvad hedder han?" – "Han hedder Neerling."

Den omtalte trådte nu frem på dækket, hilste venligt til alle, rakte italieneren hånden med de ord: "Kan De se, at jeg holdt ord, at jeg kom?" og lod en stund sine øjne med velbehag hvile på den smukke jomfru Sybrandt, der igen så meget nysgerrigt på ham. Da alt hans tøj var om bord og båden var trukket op og anbragt på sin plads, vendte han sig til skipperen og sagde: "Lad os nu gå under sejl, hr. kaptajn! Det er det klogeste, vi kunne gøre." – "Ja, under sejl!" svarede skipperen noget brøsig; "det går s'gu ikke så hurtigt som De tror." – "Å jovist, når man rapper sig lidt. Kan jeg hjælpe Dem med noget, så sig til." – Men i det samme blev det store sejl trukket i vejret, fartøjet blev løsnet fra den pæl, det var bundet til, kom efterhånden i drift og gled langsomt mellem de skibe, der lå på rheden, forbi Classens Have, kalkbrænderierne, Trekroner, og den nærmeste kyst henimod Charlottenlund. Passagererne, dog med undtagelse af jomfru Kaarsberg, der blev ubevægelig på sin bænk og hos sin

madkurv, stod en stund og tabte sig i det smukke syn, der dannedes af det blå, svagtbevægede vand, de skibe, man kom forbi, og den sjællandske kyst. Først da man længere ude fjernede sig mere fra denne, spredte de rejsende sig igen og tog hverandre nærmere i øjesyn. Arkitekten opdagede nu en bekendt i Crepp og syntes meget fornøjet over at skulle gøre rejsen sammen med ham. Den førnævnte probenreuter, der imidlertid havde været nede i lasten hos sine vareballer, kom nu op på dækket og mønstrede selskabet. Arkitekten, der kendte ham fra en restauration i København, hilste på ham og troede at burde forestille ham for selskabet: "Det er hr. Strohmann, sekretær hos en berømt, belgisk violinvirtuos, der snart vil lyksaliggøre os med sin nærværelse, og har sendt sin sekretær i forvejen for at sondere forholdene. Men" – afbrød han sig selv – "skipperen fortalte mig, at vi måtte opholde os noget ved Helsingør, da en af de rejsende førte varer dertil. Hvem af os kan det da være?" – – "Ja, det kan vel ikke være nogen anden end mig," svarede hr. Strohmann, uden at ytre megen forlegenhed. – "Er De da på engang sekretær for den berømte virtuos, og tillige –" – "Ja," sagde hr. Strohmann, "hvorfor ikke det? Jeg rejser for flere huse, jeg har også forretninger for egen regning og risiko. Man må benytte tiden." – Heri gav Neerling ham med en lille satyrisk latter ret. Senere tog han ham til side og sagde: "Hvis De vil virke til bedste for Deres virtuos, skulle De henvende Dem til den mand, der står derhenne" – og i det samme pegede han på Crepp. "Han er redaktør af et af vore mest læste blade og kan være Dem til stor nytte." Dette vink bragte på engang liv i hr. Strohmann. Som man ved, er den tid forbi, da en berømt virtuos, når han vil give koncerter, søger at

vinde teaterdirektøren, kapelmesteren og de musikassisterende. Han forsikrer sig personligt eller ved sin sekretær en eller flere journaler, en eller anden forskruet poet, og når disse tilbørligt har stødt til lyd, så foler han sig sikker og er snarest uhøflig og kort for hovedet mod direktør og kapelmester, og det jo mere berømt han er. Hr. Strohmann lod sig altså ikke den skælmske arkitekts vink give to gange, søgte nogle trykte blade op i sin brevtaste og gik med det venligste ansigt hen til vor ven Crepp. "Jeg anser det for et ganske usædvanligt held, min herre" – ytrede han – "at skæbnen har ført mig sammen med Dem i dag. For det har netop været mit ønske at henvende mig til en mand af Deres bekendte indsigt og kunstsans, og i egenskab af sekretær hos den berømte violinvirtuos, der ventes hertil, udbede mig Deres protektion i Deres meget agtede journal. Jeg skal her have den ære at præsentere Dem nogle udenlandske blade, hvori de koncerter, han i den sidste tid har givet, og de eksempelløse triumfer, han har fejret, findes omtalt, og skal senere tillade mig at tilstille Dem et eksemplar af hans portræt, der med det første vil findes fremlagt hos kunsthandlerne."

Crepp havde meget betuttet hørt på denne tiltale og måske, til trods for den undervisning i tysk, han som yngre havde modtaget af Johnsen, ikke aldeles forstået de velstillede ord. Johnsen, der formodede dette, ville nu i hans sted oplyse hr. Strohmann om hans sandsynlige fejltagelse, men arkitekten trak ham i kjolen og hviskede med det samme til Crepp: "Lad ham snakke! Det er nok, at De bukker og siger, De vil gøre hvad De kan. Jeg skal siden forklare Dem ..." Crepp bukkede da og tog stiltiende mod bladene. "De vil se af en af disse artikler" –

vedblev nu sekretæren eller probenreuteren, hvad man helst vil kalde ham – "at der gives vink om ganske forunderlige tilskikkelser og en tragisk katastrofe i en vis periode af hans livs drama. Hvis selskabet ønsker det, skal jeg gerne meddele Dem det nærmere derom. Det er en meget interessant historie." – Han så sig om og standsede lidt, for at give de andre på skibet lejlighed til at danne en kreds. Da dette var sket, begyndte han sin beretning sålunde:

"Denne sjældne kunstner, der nu er berømt over hele den civiliserede verden – for også Nord- og Sydamerika, som han berejste forrige sommer, genlyder af hans navn – er født i Gent og af en patricisk familie. Han var bestemt til det juridiske studium, og hvis han havde fulgt denne vej, beklædte han formodentlig nu en af de første statsposter i sit fædreland. Men allerede som barn sværmede han for musik. Violinen, dette vidunderlige instrument, der er så lille og indeholder en hel verden af toner, åbnede musikkens mystiske rige for ham. Violinen fulgte ham over alt; den var hans elskede; han lagde sig med den om aftenen og stod op med den om morgenen. Den forskønnede hans ensomhed og den gik med ham i selskab. Men de ubøjelige forældre forlangte en jurist af ham. Da fattede han som sekstenårig yngling en kæk beslutning, pakkede sin violin og det nødvendigste til en rejse ned, og forlod hemmeligt det fædrene hus. I flere år drog han nu omkring, levede snart usselt, snart i herlighed, førte et vildt liv – det må man indrømme – og var ofte undergivet dæmoniske lidenskaber. Men violinen bragte altid igen fred og hvile i hans sjæl, og hvor han offentligt lod sig høre, blev han hilset med entusiasme. Efter en halv snes års forløb drog han til Schweiz, til kanton St.

Gallen, for at bruge pfeffersbadet. I denne vilde, romantiske egn, hvor den brusende Tamina styrter sig i Rhinen, under sine vandringer på de svimlende bjergstier, der er anlagt på jernstænger over afgrunde, modtog han den egentlige indvielse i sit instrument. Han lejede sig et ensomt hus i en øde egn, og blev der i flere måneder. Her lærte bjergene, vandfaldene og de rivende strømme ham at frembringe toner på violinen, der syntes umulige, og da han endelig drog hjem igen til badet og lod sig høre for badegæsterne, var begejstringen mageløs. En åndrig digter, der brugte badet for gigt i hovedet og for den grå stær, bemærkede, "at når han spillede, var det som man så ned i en hel gletsjerverdens svimlende dybder, eller stod under Reichenbach–vandfaldet og så vandet spille i strålende regnbuefarver." Hvad der meget lettede disse overordentlige præstationer, var hans af naturen smidige og ganske ejendommeligt byggede fingre. Hertil kommer en meget original hælding af hovedet og et slæng med kroppen, hvorved han allerede straks ved sin fremtræden fængsler opmærksomheden og spænder. Fra Schweiz drog vor kunstner til Italien – ak, gid han aldrig havde gjort det! Efter et ophold i Mailand, Turin og nogle andre byer førte hans skæbne ham til Padua. Også her gav han en koncert, og blev også her belønnet med en ægte italiensk entusiasme. Blomster og kranse og sonetter regnede ned over ham, og silde om aftenen bragte man ham en serenade. Han har selv ofte sagt, at ingen by har lagt så megen anerkendelse af hans talent for dagen som denne, og at den derfor var ham en dyrebar erindring. Men den blev ham snart endnu dyrebarere. Iblandt de buketter, der ved hans anden koncert blev kastet til ham, bemærkede han en, der

bestod af de udsøgteste blomster og kom fra en loge i første rang nær ved scenen. Det var en ung dame af en ganske underfuld skønhed, der kastede den til ham. Hun gjorde straks et uudsletteligt indtryk på ham; hendes billede forlod ham fra dette øjeblik ikke mere. Han skaffede sig hos *il maestro* for operaen underretning om, hvem der havde abonneret den omtalte loge, og erfarede, at det var en af de første nobili i byen, og at den unge dame var hans eneste barn, arving til en umådelig formue og tilbedt af alle fornemme herrer i Padua. Alt dette afskrækkede ikke vor kunstner. Han forstod – hvorledes ved jeg ikke – at sætte sig i rapport med den unge pige, hvis hjerte han allerede havde vundet koncertaftenerne ved sine henrivende toner og sit skønne mandige udvortes. Han forlængede sit ophold i byen, ene for at kunne nyde de lyksalige øjeblikke, hun stjålent og med største fare for at opdages af sine mistænkelige slægtninge, forundte ham. I fjorten dage var han lykkelig, ubekymret for de følger, et sådant forhold kunne udsætte ham for i en italiensk by. En aften silde, da han forlod hende og i månenatten, tæt indhyllet i sin kappe, sneg sig langs muren af det palads, hun beboede, blev han pludselig angrebet af tre tilhyllede bevæbnede. Han tabte ikke åndsnærværelsen, drog kården – for på disse hemmelige vandringer gik han altid med våben – og satte sig uforfærdet til modværge. Han var til lykke næsten en lige så god fægter som violinspiller, sårede straks den ene af stimændene, der så øjeblikkelig begav sig på flugten, og vendte sig nu, lænet til muren, mod de to andre. For hurtigt at skaffe sig fri for en af dem, gjorde han et voldsomt udfald mod den højeste af dem, og jog ham sin kårde gennem livet. Da denne faldt, udstødte den anden et skrig og flygtede.

Vor kunstner nærmede sig den faldne, og så nu til sin skræk, at det var hans elskedes fader, han havde dræbt. Men ulykken hvilede ikke dermed. Hun, den ulykkelige datter, havde fra det højtliggende vindue været vidne til den ulige kamp, og straks anet, at den højeste af angriberne måtte være hendes fader. Og da han nu faldt, og hendes elsker højt kaldte ham ved navn og fortvivlet udbrød: "Han er død! Jeg har dræbt ham!" så kastede hun sig ud af vinduet og knuste hovedet mod stenbroen. Jeg vil kaste et slør over vor arme kunstners tilstand ved dette syn, over hans senere, fortvivlede kamp med sin skæbne, over den mørke indbildning, der i lang tid lod ham se erynnierne i hælene, og jog ham hvileløs fra sted til sted. Man kunne dengang bogstaveligt anvende på ham de mærkelige ord, hvormed den åndrige Jules Janin skildrer Paganini [Note 9)]: "Der var intet menneskeligt i hans væsen. Hans med uordnede hår dækkede hoved formåede næppe at sammenholde den forlængede ild i de morose blikke, som intet menneskeligt øje kunne udholde. Man vidste ikke, når man så ham, om det var en fra de døde genopstanden, så meget lignede han Rembrandts *Lazarus med den løsrevne ligklædning*. Begge hans arme hang ned til jorden, og man behøvede kun at se hans knoklede hænder med sener af stål, for at indse, ved hvilke frygtelige anstrengelser det igen var lykkedes ham at bemestre sig sin violin, denne til straf mellem fire stykker træ indesluttede sjæl". Når mine herrer og damer engang, som jeg håber, kommer til at høre vor kunstner, vil De spore indtrykket af hin fortvivlede stemning. Af hans hele bevægede livshistorie i hans violins snart klagende, snart drømmende, snart fortvivlede og ligesom sønderrevne toner."

Hermed endte violinvirtuosens sekretær og flere agtede handelshuses rejsende kommis sin beretning. Neerling hviskede til Johnsen: "Historien om denne virtuos er endnu mere verhängnisvoll og schauderhaft end Paganinis." Tilhørerne iagttog forresten, på et enkelt lille udråb nær, en temmelig mistroisk tavshed ved fortællingens slutning. Hr. Strohmanns noget sjofle manerer og udseende, hans flydende strøm af ord, næsten som om de var lært udenad, og nogle fæle gestus med hænderne ud fra håndleddet, bidrog, til trods for det tyske sprogs solide velklang, heller ikke til at erhverve ham tiltro. Han selv syntes ikke at bemærke dette, men tilføjede, henvendt til Crepp: "Der er intet i vejen for, at De kan benytte hovedtrækkene af denne beretning til en orienterende anmeldelse i Deres meget agtede journal, dog naturligvis kun som et *On dit*; for talen er her om begivenheder, man ikke så frit tør vedkende sig." Efter disse ord gik han ned i kahytsværelset for at spise frokost, noget, en rutineret rejsende kommis og sekretær hos en virtuos forstår at sætte den tilbørlige pris på.

Da han var gået, ytrede arkitekten: "Det er besynderligt, som tiderne forandrer sig. For et halvthundrede år siden måtte en virtuos, for at gøre lykke, forstå at sætte de blidere følelser hos sine tilhørere i bevægelse. Lod Bernhard Romberg sig høre, da talte alle mennesker om det velgørende indtryk af hans milde personlighed til de skønne toner, han frembragte på violoncellen. En fløjtespiller så man helst var blind; Jean Paul har i *Flegeljahre* skæmtet meget dermed. I England gjorde koncerter lykke, der udførtes af lutter pukkelryggede, og man tog da sin nydelse fra den lystige side. I vore tider derimod må virtuoserne være dæmoniske væsner, børn af julirevolutionen,

være "zerrissen", have været nærved at tage livet af sig selv eller andre, eller virkelig slået en ihjel, helst på en underfundig måde. De må have langt, vildt hår – for håret spiller en vigtig rolle i virtuosverdenen – se magre, blege og forsvirede ud eller i det mindste, som Liszt, have lighed med Napoleon. Den violinspiller, hvis historie vi nylig hørte, har jeg for et par år siden truffet i München og kan bevidne, at han virkelig er en udmærket kunstner, der ikke behøver at ty til deslige underlige fagter; men kanske konkurrencen og nutidens publikum gør dem nødvendige. Han annoncerede kun at ville give én koncert, da han en bestemt dag skulle være i Wien; fik fuldt hus og gjorde megen lykke. Han lod sig da overtale til at give én til, og havde gerne givet tre eller fire eller så mange, der kunne skaffe fuldt hus. Men dette tillod hans renomme ikke; en virtuos må gøre sig kostbar. Også denne koncert gav fuldt hus og megen henrykkelse. For nu at kunne give den tredje koncert havde han intet andet middel end at anstille sig syg. Han holdt sig i fjorten dage inde og syntes såre medtagen. Da hans ankomst i rette tid til Wien nu engang var umulig, så hed det sig, at han ville blive og endnu give et par koncerter. Et af de æstetiske blade ytrede i den anledning, at det ville være interessant at iagttage den indvirkning, sygdommen og lidelsen kunne udøve på hans spil. Denne ytring, som formodentlig virtuosens sekretær havde indblæst redaktøren, fandt også en meget skøn bestyrkelse. Ved koncerten trådte virtuosen frem bleg, vaklende og idet han holdt sig ved nogle stole og et bord, der i den anledning syntes hensatte. Han stod med halvlukkede øjne og lod til knap at kunne holde violinen og buen. Hans spil var klagende, mat og pauserende, og mange troede allerede, at han måtte holde op

og gå sin vej. Men med ét syntes det – *notabene*, det er ikke mine ord, men en teateranmelders dagen derefter – med ét syntes det, som om han med en voldsom åndelig anstrengelse ville betvinge sin fysiske svaghed, og tonerne flød nu fulde, mægtige, alt besejrende. Bifaldet var stormende! – Det er deslige anmeldelser, der forrykker hjernerne på virtuoserne og på publikum."

Man var under det foregående avanceret et godt stykke frem; skibet nærmede sig igen den danske kyst, og Skovsborg med sin baggrund af mørke trægrupper og Vedbæk og Rungsted viste sig. Til højre dukkede Hven op med så skarpe konturer, at man syntes at være lige ved det. Mens Neerling og Johnsen gik i samtaler op og ned ad dækket, vimsede den smukke jomfru Sybrandt forbi dem, sendte den førstnævnte et stjålent sideblik og gav sig noget at skaffe med den unge gibser, der skulle hjælpe hende med at flytte en lille kuffert, og hvortil han straks mer end gerne var villig. Da hun var gået, sagde Neerling: "Sådan et ungt, sundt og muntert fruentimmer kan jeg godt lide. Man bliver vel til mode ved at se ind i hendes spillende øjne."

Først klokken henimod tolv fik man det pragtfulde og alvorlige Kronborg i sigte. Snart efter nåede man Helsingørs havn, men løb ikke ind. Båden blev firet ned, hr. Strohmanns vareballer fra solide handelshuse og han selv blev bragt i båden, man tog afsted med den entreprenante kommissionær for de materielle og åndelige interesser, og han roede bort. Efter en halv times forløb gik man igen under sejl, gled forbi Helsingborg og det fjernere Kullen og sendte endnu en hilsen til den smukke nordøstlige kyst af Sjælland.

Om resten af dagen er der intet at berette. Der var om aftenen adskillige vanskeligheder med de to damers køjeplads, der var i et og samme lukaf. Jomfru Kaarsberg gjorde en del tvære fordringer, som den lattermilde unge pige altid gav hende ret i, men gjorde med det samme altid det modsatte. Herrerne indrettede sig nattelejet efter bedste bekvemmelighed, og gibseren og håndværkssvenden, der hidtil havde holdt sig meget beskedent tilbage, fandt også en plads efter ønske.

Da man den næste morgen kom op på dækket, gjorde man den ikke meget behagelige opdagelse, at skibet var avanceret overmåde lidt. Man havde endnu i det fjerne Spodsbjerg ved indløbet til Issefjorden i sigte og – hvad der var det betænkeligste – det var næsten blikstille. "Vi har ikke de bedste udsigter," sagde Johnsen. "Vejret er fortræffeligt; man kan ikke ønske sig en skønnere sommermorgen. Men på et sejlskib er man ikke tjent med så godt vejr." – "Ja, man nødes til," tog Neerling til orde, "at anerkende, enten man vil eller ikke, den umådelige fordel, der er forbundet med at tage med dampskibene. Men jeg havde så længe foresat mig at gøre en tur med et sejlskib, at jeg denne gang ville gøre alvor deraf."

Johnsen havde fra begyndelsen ikke været tilfreds med at tage med et sejlskib. Men dels agtede man at begynde undersøgelsen om Johannes' opholdssted i Kolding og Vejle, hvor han sidst var blevet set, og dertil gik der dengang intet dampskib, dels var nok Crepps økonomi kommet lidt med i spillet. De to damer gjorde forskellige anstrengelser for at forklare, hvorledes de næsten mod deres vidende var kommet på dette skib; men italieneren, Filippo, hvem Neerling leende spurgte, hvorledes han kom om bord på dette fartøj, svarede

meget åbenhjertigt, at han ikke havde råd til at tage med dampskibene. "Jeg har en stor kasse med gibsdukker med, og desuden andre sager. Det ville koste for meget."

"Har De gibsdukker med? Å, lad os se Dem; så har vi noget at fordrive tiden med. Og jeg tænker nok, der er noget vi kan købe af Dem."

"Ja, det er der vist," svarede Filippo fornøjet, fløj ned i rummet og fik ved håndværkssvendens hjælp kassen op på dækket og åbnet. Han var velforsynet med kopier efter antikker og efter Thorvaldsen, Canova og andre. Johnsen og Crepp købte *Hyrdedrengen og Ganymed med ørnen*; arkitekten forskellige afstøbninger, og deriblandt Thorvaldsens *Amor*, som han forærte til jomfru Sybrandt med det tillæg, at hun ikke måtte handle for slemt med ham.

"Nej," svarede den muntre pige, "når han lader mig i fred, så skal jeg vist ikke gøre ham noget."

"De har ret; jeg frygter for, at den lille farlige gud lader Dem ikke længe i fred." – Og med disse ord så Neerling på Filippo, der nikkede.

Med dette eftersyn og indkøb gik et par timers tid. Solen var imidlertid steget højere, og da det næsten var ganske stille, generede den. Man anmodede nu skipperen om at spænde et solsejl ud agter i skibet, og han viste sig mere villig dertil end man havde ventet. Herunder tog alle passagererne plads, Filippo og håndværkssvenden, som sædvanligt, i nogen frastand. "Hør nu, kære venner!" tog arkitekten til orde; "efter al sandsynlighed kan denne tur blive drøj at gå på. Vi må hitte på noget at fordrive tiden med. I kahytten har jeg rigtignok set et spil kort; men det så ud til at have gjort alle kaptajnens rejser

med ham. Dertil vil vi ikke ty undtagen i den yderste nød. Men den prægtige historie, hr. Strohmann i går fortalte os, har bragt mig på en idé. Kan ingen af Dem fortælle os noget interessant, enten en historie, han kender, eller noget, han selv har oplevet? Dermed ville tiden gå fortræffeligt."

Han standsede, i forventning af svar. Men, som det sædvanlig går ved et så uventet spørgsmål, tav alle og så ned for sig, ligesom om de rodede op i deres erindring, om der fandtes et eller andet, der var værd at meddele.

"Ja, jeg skulle gerne gøre begyndelsen," vedblev Neerling; "men da forslaget kommer fra mig, kunne De let danne Dem for store forventninger om den lille historie, jeg har at fortælle, og det er den ikke tjent med."

Han standsede igen og så med et opmuntrende ansigt på de nærværende, men uden at nogen gjorde mine til at ville følge hans opfordring. Omsider så man den omtalte håndværkssvend rejse sig langsomt og træde nærmere. Han bukkede høfligt og sagde uden forlegenhed: "Hvis det kan fornøje selskabet at høre nogle begivenheder, der er hændt mig på min rejse, så skal jeg gerne fortælle dem."

"Ja, det kan vist fornøje os," udbrød arkitekten, behageligt overrasket. "Tag plads, så sætter vi os alle om Dem."

Denne mand, der altså kom til at bryde isen, må vi nu tage lidt nærmere i øjesyn. Han var, som man straks fik at vide, snedkersvend. Det var et højt, stærktbygget menneske, der ludede lidt forover, når han stod og gik, med lyst, noget stridt hår og blå øjne. Trækkene i hans ansigt var store, men overmåde godmodige, røbede jævn, almindelig forstand og, frem for alt, et oprigtigt, ærligt sindelag. Når han stod stille og

ørkesløs, kunne de synes noget hængende eller sløve; men de oplivedes og fik et anstrøg af tænksomhed, når han talte, enten det nu var om hans håndværk eller hvad der ellers interesserede ham. Hans adfærd var, som alt bemærket, beskeden, og når han talte, gjorde han sig megen umage for at vælge sine udtryk. Dette findes ofte hos den simple mand af vore håndværksklasser, når de støder sammen med dannede folk, og udarter sjældent til affektation.

Da alle var rykket nærmere, begyndte han som følger:

2. Snedkersvenden fortæller hvad der er hændet ham

"Uagtet jeg er barnefødt i København og har opholdt mig dér min meste tid, ved jeg dog ikke, om jeg, således som jeg her sidder, har den ære at være kendt af de tilstedeværende damer og herrer. Mit navn er Steinhauer, og jeg er snedkersvend af profession. – Efter at jeg havde arbejdet som svend et par år her i byen, fik jeg lyst til at vandre, som vi håndværksfolk kalder det. Når jeg selv skal sige det, har jeg fra ungdommen af været meget videbegærlig og især haft stor lyst til at se fremmede lande. Min fader, der er en fornuftig mand, så gerne, at vi børn læste, især rejsebeskrivelser og andre nyttige bøger; ellers, mente han, voksede en håndværksmand op som en simpel arbejdsmand, og det skulle han ikke. Nuomstunder gøres der så meget for håndværkerne, og man kan ikke noksom takke de folk, der tager sig af dem. Men dengang var det ikke således. Ville man lære noget uden for sit håndværk, så måtte man selv stræbe. Jeg gjorde mig også al flid, mest i den tanke, at jeg ville rejse ud af landet. Tysk lærte jeg hjemme; min fader stammede ved sin bedstefader ned fra Tyskland, og af ham og nogle mechlenborgske svende, der var hos os, lærte jeg så meget, at jeg nok kunne slå mig igennem. Nu, kort at fortælle, så snart jeg kunne, tog jeg ranselen på ryggen, mine sammensparede penge i lommen, og gik for det første med en skipper til Hamborg. I denne by og i nogle andre i det nordlige Tyskland var jeg et års tid, og drog senere sydpå. Det var egentlig dertil min lyst stod. Thi vi nordlige nationer, der undertiden må lide af et strengt

klima, synes altid, der må være bedre i de sydlige lande, hvor sommeren er længere og så mange fremmede vækster har deres hjem. På den måde kom jeg til Wien. Laybach og Triest, og havde i sinde, over Linz og Salzburg at gå til München, hvor der dengang blev bygget meget, og hvor jeg derfor kunne være vis på altid at finde arbejde. Da jeg ankom til Linz, gik jeg først op på herberget og siden på et af byens værksteder og tilbød min tjeneste, som skik og brug er. Men jeg fik at vide, at der for øjeblikket intet arbejde var i byen; jeg kunne forhøre mig igen om et par dage. Det er vi håndværkssvende vant til, og må have tålmodighed. For det første tog jeg ind i et værtshus, der lå uden for byen, straks når man kommer over den lange, smukke Donaubro. Her tilbragte jeg en tre-fire dage, uden at der var udsigt til arbejde, og begyndte at blive mismodig. Thi en rejsende håndværkssvends pung tåler ikke, som selskabet vel kan begribe, at man ligger så længe ledig. Men jeg trøstede mig så godt jeg kunne. Dagen tilbragte jeg med at bese byen og omegnen; aftenen blev jeg hjemme og læste de bøger, min værtinde lånte mig; jeg har nemlig aldrig holdt af at drive omkring og tilbringe tiden med drik, kort- eller keglespil. Iblandt de bøger, jeg læste, var der en, der handlede om en ung person, der kom til et slot, hvor ingen ville opholde sig, da der ikke gik rigtigt til om natten. Men han, der var en dristig karl, vovede det. Og så kom der virkelig ved midnatstid en gejst ind i værelset, forlangte en underlig tjeneste af ham, og gjorde af taknemmelighed hans lykke. Han befalede ham nemlig at rejse til Bremen, der var det unge menneskes fødested, og på en vis dag opholde sig på Weserbroen; der ville han så træffe én, der skulle gøre ham lykkelig for hans hele livstid. Denne

fortælling, [Note 10)] som jeg læste til langt ud på aftenen, gjorde mig ganske forvirret i hovedet. Jeg drømte om den hele natten. Broen, det unge menneske havde gået op og ned på hele dagen og ventet til den ubekendte indfandt sig, syntes mig var Donaubroen ved Linz, og at det var mig selv, der gik på den. Til sidst forekom det mig, at min gamle mester i Wien stod ved min seng og sagde: "Rejs dig i morgen ganske tidlig, Steinhauer! og gå hen på Donaubroen; der skal du træffe en person, der kan gøre dig lykkelig for din livstid." Denne drøm og min mesters ord stod så tydelige for mig, at jeg om morgenen ingen ro havde på mig, fik blot i hast noget varmt i livet, og begav mig så hen på broen. Her hændte mig nu det samme som det unge menneske: jeg gik op og ned der hele dagen, uden at der arriverede noget. Men da han havde været mest opmærksom på fornemme og velklædte personer, i den tanke, at lykken skulle komme fra dem, mens den i virkeligheden kom fra en gammel, invalid soldat, så besluttede jeg at være mest opmærksom på den simple mand. Jeg tænkte nemlig, at det kunne være en håndværker eller en anden, der ville anvise mig arbejde og fremdeles være til mit gavn. Men dagen gik hen og solen begyndte allerede at gå ned, uden at nogen af de forbigående bekymrede sig om mig. Jeg så da nok, at det hele var et dårligt indfald af mig, og at man aldrig skulle fæste lid til drømme. Men jeg trøstede mig med, at jeg dog ikke havde forsømt noget den dag, og besluttede at gå hjem. Da jeg var ved enden af broen, fulgte der en gejstlig mand, en præst ved en af kirkerne, efter mig. Han var, som jeg havde lagt mærke til, allerede engang gået over broen, men havde nu vendt om. Jeg gik til side for ham og hilste hastigt, som brug er i de

katolske lande, at man altid hilser de gejstlige. Med et venligt ansigt og med de ord "Tak, min søn!" indlod han sig i snak med mig og spurgte mig, hvorfra jeg var, og om jeg var håndværksbursch. Jeg svarede ham, at jeg var gesell og rejste på snedkerhåndværket, og at jeg havde hjemme i Danmark. Idet vi nu fulgtes ad den smukke vej uden for byen gjorde han mig adskillige andre spørgsmål, om jeg var kendt her i byen eller havde omgang med nogen, og i hvilken by jeg sidst havde arbejdet. Også spurgte han mig om mine rejser og et og andet om min familie. På alt dette var mine svar, som det syntes, til hans tilfredshed, og efter en lille stunds tavshed begyndte han igen: "Det skulle ret være mig kært, om De ville gå ind på et forslag, jeg ser mig i stand til at gøre Dem, et forslag, der både for øjeblikket kan skaffe Dem en behagelig og sorgfri stilling, og desuden vel muligt kan være til lykke for Deres fremtid. De ligger ledig for øjeblikket, som jeg dels slutter af Deres egne ord, dels deraf, at De, efter hvad jeg har haft lejlighed til at bemærke, nok omtrent har tilbragt hele dagen her på broen. At få arbejde er i denne tid vanskeligt såvel her som i andre byer. Hvad siger De da om et tilbud, der lover Dem en smuk bopæl, alting frit i huset og aparte en god betaling?" – Jeg blev ganske forbavset over disse ord; min drøm stod på engang igen for mig, og jeg kunne knap samle mine tanker så meget, at jeg fik spurgt, hvad jeg da havde at præstere for et så godt tilbud. – "Det skal jeg underrette dem om, svarede han, når De i morgen formiddag klokken elleve vil indfinde Dem her på vejen i nærheden af broen, hvor vi kan mødes igen. Nu må jeg herind." Vi var nemlig under denne samtale kommet til et smukt toetages hus, der lå afsides og næsten skjult af træer og buske

ved floden. Her gik han ind, efter at han først havde opskrevet min adresse.

Heller ikke denne nat fik jeg meget sovet, så fortumlet var jeg i mit hoved over denne begivenhed, der ret viste mig, hvor forunderligt det undertiden går til her i verden. Den næste formiddag klædte jeg mig på så smukt jeg blot kunne og beredte mig til at gå, da min værtinde standsede mig og sagde: "Jeg troede ikke, han var bekendt her i byen; og nu var her for en times tid siden en mand hos mig, jeg tror, det var en lejetjener eller sådan noget, og drak en schoppen vin" – en schoppen er omtrent så meget som en dansk pægl – "og denne person udspurgte mig i ét væk om ham, om han var et skikkeligt menneske, om han holdt sig ordentlig hjemme eller svirede og sværmede. Jeg gav ham det bedste vidnesbyrd og svarede som sandt er, at man ikke kunne ønske sig en mere ordentlig og stille logerende." – Jeg forstod straks, at denne person måtte være udsendt af den gejstlige for at forhøre sig om mit rygte, og var glad ved at der med sandhed ikke kunne siges andet end godt om mig. Men til min værtinde sagde jeg, at det var formodentlig et bud fra en håndværksmester her i byen; for jeg tænkte ikke det var værd at gøre hende alt for klog i denne sag. Derpå gik jeg ud og var lidt før klokken elleve på broen, hvor jeg også snart så den gejstlige ankomme. Han hilste mig meget venligt, bad mig følge med ned ad vejen, hvorpå han begyndte således: "For et par dage siden er der ankommet et par fruentimmer hertil, et ældre og hendes datter, og har taget ophold i det hus, som De fulgte mig til i går. De lever begge meget stille og indgetogent; men det går ikke godt an, at de vedbliver at leve så alene og overladte til sig selv. De trænger til

en pålidelig mand, der kan påtage sig et fuldstændigt opsyn over huset og, når det behøves, være Dem til forsvar. Det er hertil jeg har valgt Dem. Min første beslutning var at gøre Dem til hausmeister" – det ærede selskab ved måske, at man med dette ord forstår overalt i Østrig en opsynsmand over huset, der tillige er portner. "Men," vedblev den gejstlige, "jeg har tillid til Dem, og tror, det er bedre, at huset bliver Dem ordentligt tilskødet, og at det hedder sig, De har købt huset, lejet hovedetagen til de to fruentimmer imod tillige at forsyne Dem med alle fornødenheder, og forbeholdt Dem selv et par værelser i stuen. Herved bliver Deres stilling bedre. De kan daglig spise sammen med de to fruentimmer, og bedre have øje med alt, hvad der foregår. Som betingelse for dette forslag udfordres der først og fremmest en god og forstandig adfærd, tavshed med hvad De ser og hører i huset, og derfor helst slet ingen omgang med byens folk eller folk i nærheden, hvad der jo falder Dem let, da De ingen bekendte har på stedet. Indkøbet af alle fornødenheder besørges af Dem og det ældre fruentimmer, der står for den egentlige husholdning. Men De skal" – dette sidste sagde han med eftertryk, som jeg godt lagde mærke til – "De skal henvende Dem til mig alene, så tit noget forekommer Dem mistænkeligt eller forresten værd at lægge mærke til." – Disse hans forslag og betingelser gik jeg gerne ind på, så meget mere som jeg virkelig her så en rimelighed for den fremtids lykke, der i drømme var spået mig. – Han tilføjede endnu, at jeg, foruden alt frit i huset, ville erholde månedlig tredive gylden forud, hvorhos han straks gav mig for den første måned med den udtrykkelige anmodning, at jeg i en af byens butikker, hvor der solgtes færdige klædningsstykker, skulle straks forsyne mig

med, hvad jeg kunne behøve for at vise mig på en anstændig måde i huset og for husets fruentimmer. Endelig underrettede han mig om, at jeg allerede den næste dag op på formiddagen måtte flytte ind, og forlod mig dernæst med en venlig hilsen.

Jeg fik nu travlt, kan De forstå, med at gøre mit indkøb. For vel var jeg ganske godt forsynet, men der var dog et og andet jeg kunne behøve, som en smuk vest, en ny hat og deslige. For at ankomme på en lidt pænere måde lejede jeg en karl til at bære mine sager, og arriverede således den næste dag til huset. Et gammelagtigt fruentimmer, der så temmelig simpel ud, lukkede mig ind, og jeg spurgte nu høfligt om den ældre frue i huset var at få i tale.

"Det er mig," svarede hun med en vel skrigende stemme, som jeg slet ikke syntes om. "Hvad godt vil han? Er det ham, der skal være hos os? Nå, det er ham. Ja, så sæt sig ned, og lad karlen lægge hans sager fra sig. Så skal jeg gå op til jomfru Röschen, og sige, han er kommet."

"Tag mig ikke ilde op, at jeg spørger. Men mener De Deres datter?"

"Min datter? For mig gerne – javist mener jeg min datter."

Dermed gik hun op; jeg lod karlen gå, efter at han havde lagt mit tøj fra sig, og kort efter kom det gamle fruentimmer igen ned, og betydede mig, jeg skulle gå ovenpå; Röschen ville tale med mig.

Efter det ældre fruentimmer at dømme ventede jeg mig ikke synderligt af hendes datter, jeg bankede derfor uden betænkning på, da jeg kom op på første sal, og gik dristigt ind. Men jeg blev straks ved min indtrædelse meget forbavset over den pragt, der var i værelset, de fine tæpper, gardiner og alt

bohavet, der var i nyeste smag og ligesom skinnede. Men endnu mere forbavset blev jeg over den unge dame, der sad i sofaen og læste. Sandt at sige, tror jeg, at jeg aldrig i mit liv har set et så dejligt fruentimmer, og det enten man ville se hen til ansigtstrækkene eller figuren. Hun havde de mildeste brune øjne med lange øjenhår, der faldt ned som silke, mens hun læste. Munden var lille og venlig, og udtrykket i hele ansigtet så fromt og så smukt. Om livet var hun så smal, at man måtte forundre sig derover, og lige så forunderlig små og hvide var hendes hænder. Hertil kom endnu, at hun var klædt så smukt, i en klar, hvid morgendragt og med et kostbart sjal, der hang løst om skulderen. Ja, det var et syn, man aldrig ville glemme, om man også kun engang havde set det."

Snedkersvenden standsede her og så ned for sig med et ham usædvanligt sorgfuldt udtryk i ansigtet. "Den stakkels fyr!" hviskede arkitekten til Johnsen, "erindringen om al denne skønhed gør ham næsten poetisk i sin beskrivelse."

"Ved dette syn," vedblev snedkersvenden, "blev jeg stående som naglet til stedet og kunne ikke få et ord frem. Omsider slog hun øjnene i vejret og blev mig va'r. "Det er Dem, der skal være til beskyttelse for os stakkels fruentimmer – ikke sandt? Træd kun nærmere." Disse ord udtalte hun med en så sød stemme, at jeg blev endnu mere altereret, men jeg søgte dog at fatte mig og gik hen til hende. Hun spurgte mig nu, om jeg havde fået mine værelser anvist, om jeg var fornøjet med lejligheden, og henviste mig, da hun hørte, jeg først nu var ankommet, til frau Gertrud (det var det aldrende fruentimmer), men lagde til, at når der var noget, jeg ønskede eller havde at klage over, skulle jeg altid henvende mig til den gejstlige, som hun kaldte for

pateren. – Jeg gik derpå ned igen. Frau Gertrud, der til daglig brug blev kaldt Trudchen, viste mig nu de værelser, der var bestemt til mig; de var rummelige og smukt møblerede, det ene vendte ud til vejen, det andet til floden.

De første dage af mit ophold gik hen med at indrette mig og gøre mig bekendt med de forretninger, der pålå mig. Disse var dog ikke mange. Når Trudchen gik til byen og købte ind, så måtte jeg, efter aftale med pateren, følge med hende. Men en fattig kone, der boede noget fra os, brugte vi såvel til at bære det indkøbte hjem som til at holde værelserne rene. Køkkenet besørgede Trudchen og var en stor mester deri, det må jeg sige til hendes ros. Hvad jeg altså kunne sysselsætte mig med, var et og andet, jeg af egen drift kunne ordne eller sætte i stand i huset eller haven. Jeg spiste nede, enten hos mig selv, eller sammen med Trudchen, når hun foreslog mig det, hvilket hun endelig gjorde temmelig ofte. Et par gange havde jeg med hende og pateren den lykke at spise ovenpå hos den unge dame, og er det da ubeskriveligt, hvor venlig og nedladende hun så altid var. I hendes ene værelse stod et dejligt klaver, som hun oftere spillede på, og sang dertil med en stemme, som kunne bringe øjnene til at løbe over på et menneske; og da hun mærkede, jeg så gerne hørte hende synge, så bad hun mig undertiden sidde ned, og sang så for mig, arier eller hvad hun troede kunne fornøje mig. Man måtte forundres, hvorledes sådanne stærke toner kunne komme ud af et så fint og skrøbeligt fruentimmers bryst. Når man hørte dem, var det ligesom man blev løftet fra det sted, hvor man sad eller stod. Og så blev man igen så blød om hjertet, så bedrøvet og så glad. Jeg kom altid til at tænke på mit hjem, når hun sang.

Denne unge dame blev, som jeg siden hørte, af pateren og andre kaldet *fräulein* Rosa og *Ihre Gnaden*. Men uagtet denne sidste titel nok kunne tilkomme hende, efter hendes fine og fornemme væsen at slutte, så må jeg dog tilføje, at man i Østrig giver den til enhver lidt anselig person.

På den måde, jeg har omtalt, levede vi, som selskabet begriber, meget fornøjeligt, og mest for os selv. Kun pateren kom dagligt til os og blev undertiden om middagen. Også havde vi ofte besøg af en doktor fra byen, der hed Tschudy, en rar, munter mand, som det var min største glæde at tale med. Han gav sig meget af med mig, og havde altid en lystig historie at fortælle. Men uagtet jeg således måtte tilstå, jeg havde det så godt som jeg aldrig havde haft det før, så savnede jeg dog mit vante arbejde. Jeg kunne ikke tåle at gå så ledig omkring, og desuden tror jeg næsten at det generede mig, at Trudchen, for at forslå tiden for mig, kom så ofte ind til mig. Jeg kan vel ikke sige andet end at dette fruentimmer behandlede mig godt og så mig til gode, hvormed hun kunne, snart med bagværk, snart med koldt køkken, hun om aftenen havde stillet til side til mig: men jeg kunne dog ikke ret døje hende. Jeg har, når jeg selv skal sige det, nydt en god opdragelse og altid helst søgt omgang med reputerlige og velopdragne mennesker; men Trudchen var i sine ord og manerer som en simpel kokkepige, og ikke altid net og høflig i sin tale.

Pateren mærkede min nød og spurgte mig en dag, om jeg ikke trængte til beskæftigelse. Uagtet jeg ømmede mig ved det, måtte jeg dog tilstå det. "Ja, det er ikke godt," svarede han. "Så ender det med, at De søger adspredelse i byen; og det går ikke an. Jeg skal tænke på Dem." – Et par dage efter sendte han mig

ind i huset et fuldstændigt sæt snedkerværktøj og forskellige træsorter, som jeg kunne arbejde i efter lyst og behag. Herover blev jeg meget glad, indrettede mig selv en høvlebænk og nogle andre fornødenheder og besluttede, af det smukkeste træ at udføre et rigtigt pænt sybord, således som vi danske snedkersvende plejer at forarbejde dem, med indlagt arbejde, og forære det til den unge dame. Dette syntes mig så meget mere min pligt, som jeg nok mærkede, at det var hende, der havde gjort pateren opmærksom på, at jeg manglede sysselsættelse.

Trudchen var, som jeg allerede har sagt, ikke af mine folk. Engang, da jeg var oppe hos fräulein Rosa, ankom der, i anledning af at det var hendes navnedag, en kasse med en hel del presenter til hende, jeg vidste dengang ikke fra hvem. Jeg måtte hjælpe til at få kassen op og stod også hos, mens sagerne blev taget ud. Nu måtte hvert menneske tilstå, at det var lutter kostbare og skønne sager, men Trudchen havde noget at indvende mod det alt sammen næsten, stykke for stykke, ligesom hun ville forspilde den unge dames glæde derover. "Når han endelig ville sende dig noget på din navnedag," sagde hun til hende, "kunne han have valgt bedre. En frier må gribe sig an." Endelig fik vi et rødt safiansfoderal frem, hvori der lå et gulddameur med to rader skinnende stene og en svær guldkæde. Da Trudchen fik øje derpå, råbte hun: "Er han forrykt? Det er jo lutter ædelstene!" og her kunne hun da ingen udsættelser gøre, for man måtte korse sig over, at nogen havde råd til at gøre en så bekostelig present.

Jeg havde gerne spurgt Trudchen, fra hvem disse gaver var kommet; men dels ville jeg ikke være ubeskeden, dels gav jeg

mig ikke gerne mere af med hende end nødvendigt. Men få dage derefter kunne jeg selv slutte mig dertil. Trudchen og jeg kom hjem en formiddag fra vort indkøb på torvet, og fandt en fremmed tjener stående i forstuen. Ved at se ham, satte hun alting fra sig og skreg: "Bist *du* hier, Franz? Ist dein Herr denn gekommen?"

Snedkersvenden afbrød selv her sin fortælling, idet han sagde: "Ja, jeg blander så mange tyske ord ind, men jeg ved ikke, om damerne altid forstår mig."

Den lattermilde jomfru svarede: "Det kommer an på, hvad tysk De vil tale. Når det er sådan noget, man kan forstå, så må De gerne komme dermed."

Jomfru Kaarsberg rettede meget pertentligt noget på sit halstørklæde, og mente, at for hendes skyld kunne han tale så meget tysk, han ville. Hendes søster havde en søn, der for nogle år siden var ganske nær ved at komme ind i det tyske kancelli som volontær; det eneste, der var ham til hinder, var sproget.

Da denne vanskelighed var ryddet af vejen, vedblev snedkersvenden: "Vi fik altså af tjeneren at vide, at hans herre var arriveret, og der kom nu stort røre i huset. Herren skulle spise til middag hos os, og der måtte derfor på ny gå bud til byen efter finere sager, især vine. Også efter pateren måtte der straks sendes. Alt dette besørgede tjeneren.

Efter den tid var der ikke længere den gamle ro og stilhed i huset. Den fremmede herre kom dagligt for det meste to gange, formiddag og aften, men uden at man vidste, når. Alt måtte så stå på pinde til hans ankomst; for det syntes, at alle havde både frygt og respekt for ham. Det var en ung, høj og overmåde smuk mand, med brunlig ansigtsfarve, sort og stærkt vokset

hår og skæg, og øjne, man næsten ikke kunne tåle at se på. Han var hurtig og opfarende i alle sine bevægelser, af stolt væsen, talte altid i kommanderende tone, og var vist meget ilter af gemyt, i det mindste at dømme efter de prøver, jeg selv havde derpå. Men den unge dame formåede altid med et ord at formilde ham; mod hende var han altid meget øm og kærlig, og viste den største omhu, ja ængstelighed for alt, hvad der angik hendes person. Også pateren havde han stor agtelse for, og hørte altid tålmodig på hvad denne forstandige mand kunne forestille ham. Natten tilbragte han aldrig hos os, uagtet der stod værelser ledige til ham. Så vidt jeg kunne formode, opholdt han sig et sted længere borte, og kom hver gang kørende i sin egen vogn; men heste og vogn kørte aldrig lige til vort hus, men holdt i en god afstand derfra.

Hvad fräulein Rosa angik, da var hun, efter hvad der blev mig sagt, ubeskrivelig glad over hans ankomst, ventede også hver dag på ham med stor forlængsel, og var urolig, når ikke alting var indrettet tilbørligt til at modtage ham. Men som hun aldrig, efter hvad jeg havde bemærket, var ret glad, men mest stille og eftertænksom, så forekom hun mig nu mere nedslået og sørgmodig end ellers, især når hun var alene. Jeg havde på den tid omtrent fået det sybord færdigt, jeg har talt om. Det var, hvis jeg tør rose mit eget arbejde, så smukt som man blot kunne ønske sig det. I hvert hjørne på pladen af låget havde jeg efter hukommelsen anbragt en figur, som jeg havde set hos fräulein Rosa, indgraveret i en karneol på en fingerring og i en anden sten på en brystnål, og for hvilken figur jeg tænkte hun havde forkærlighed. Den forestillede en hest med krone på hovedet, der i spring sætter over en barriere: jeg selv havde udført den i

en finering af mørkegrønt, indlagt træ. Da jeg nu i disse dage så denne dejlige dame bestandig så nedslået, tænkte jeg, det kunne opmuntre hende lidt, hvis jeg bragte hende dette bord. Jeg gik da en morgenstund op dermed, bad hende ikke forsmå dette arbejde af mig selv og, hvis det ikke var så smukt som hun i hendes stand kunne forlange det, i det mindste bar over med min gode vilje. Hun takkede mig venligt og med mange smukke ord for min opmærksomhed, beså alle rummene og de forskellige indretninger i bordet og roste det meget. Hun satte sig nu ned i nærheden af mig og talte om forskellige ting. Iblandt andet spurgte hun mig nu første gang, fra hvad land jeg var; hvortil jeg svarede, at jeg var fra Danmark.

"Danmark? Er det ikke en del af Tyskland?"

"Nej, nådige frøken. Danmark hverken er eller, det jeg ved, har været nogen del af Tyskland, og jeg håber til Gud, at det heller aldrig skal blive det."

"Hvad er det da for et rige? Og hvor ligger det?"

"Det er et skønt og frugtbart rige, der noget nær ligger midt i Østersøen og rigtignok med en part hænger sammen med Tyskland. Det har fra umindelige tider været styret af sine egne konger og mere end engang ved sine indbyggeres tapperhed været mægtigt og berømmeligt i verden. Det bebos af et meget dueligt og retskaffent folk, som man kalder de danske. Hvis min nådige frøken engang skulle komme til andre nordiske lande, da vil De overalt spørge, at de danske har et godt navn, og rygte for ærlighed, samt at de er bekendte som faste og pålidelige i enhver begivenhed. Jeg tror ikke, at jeg siger for meget, når jeg taler således om mine landsmænd. Tværtimod anser jeg det for min skyldighed, nu jeg er i et fremmed land, at

give Dem dette vidnesbyrd, som ikke er mere end De fortjener. – Jeg nægter ikke, at det glædede mig meget, at jeg kunne tale således om mit fædreneland i en så skøn og udmærket dames nærværelse, uagtet jeg vel mærkede, at hun ikke havde agtet på alt, hvad jeg sagde, eftersom hun igen sad med albuen støttet på bordet, og ganske fordybet i sine egne tanker.

Jeg havde knap talt ud, for døren fløj op, og den fremmede herre trådte ind. Da jeg straks rejste mig for at gå, gav den unge dame mig et vink, at jeg skulle blive, hvorpå hun førte herren hen til sybordet og sagde: "Vil du se en smuk opmærksomhed af Steinhauer; dette bord har han selv forarbejdet og foræret mig." Han så hastigt derpå, lukkede et par rum op og slog låget i. Men da han ved den lejlighed blev de fire figurer va'r, jeg havde anbragt på låget, så steg blodet ham til hovedet, han trådte hen til mig og så på mig med sine skrækkelige øjne, ligesom han ville gennembore mig. "Hvad skal de historier til?" råbte han. "Er han forrykt? Anbringe dette våben på bordpladen? Straks på stedet ud dermed! Det skal hugges i stykker og brændes!" Jeg blev ganske forbløffet over denne tiltale og ville sige noget til min undskyldning. Men han ville intet høre og truede med at kaste mig ud, hvis jeg ikke tog bordet med mig og gjorde som han havde befalet. Fräulein Rosa, kunne jeg mærke, blev ganske elendig over alt dette. Mens hun bad mig tage bordet og for det første sætte det til side, tyssede hun på ham, og, da han blev ved at skælde og smælde, førte hun ham hen til klaveret og gav sig til at spille og synge. Herved blev han noget beroliget og er vel siden kommet til fornuft igen. Hendes sang havde altid stor magt over ham; dette opbrusende og urolige menneske kunne

sidde hele timer stille og lytte, når hun sang. Men når én så blot hviskede eller gik sagte over gulvet, så kom han igen i harnisk.

Fra den tid den fremmede herre, som man i huset kaldte hr. v. Ignaz, kom til os, havde jeg ikke spist til middag ovenpå med fräulein Rosa. Men få dage efter begivenheden med sybordet, en middag, da foruden hr. v. Ignaz også pateren og lægen spiste hos os, hilste Trudchen mig fra frøkenen, om jeg ville komme med til bords. Jeg tror vist, at frøkenen havde udvirket dette for at forsone mig med den uartige behandling, jeg har omtalt. Ved bordet blev der talt meget, især efter desserten, efter at der var drukket en del. Jeg sad stille og hørte til, da jeg vel måtte indse, det var en stor ære for mig, at spise sammen med personer, der stod så højt over mig. Men desværre lod det til, at det var skrevet i stjernerne, jeg skulle komme galt afsted hver gang jeg stødte sammen med hr. v. Ignaz. Samtalen blev mod slutningen af bordet næsten blot ført på italiensk, som alle de andre talte med færdighed. Jeg selv havde opholdt mig et halvt års tid i Triest, hvor der næsten kun tales italiensk, og såvel der som i Wien lært noget af sproget ved omgang med de italienere, jeg arbejdede sammen med. Da nu hr. von Ignaz spurgte, hvor langt der var mellem Wien og en by på den ungarske grænse, og de andre ikke kunne sige det bestemt, jeg derimod kendte denne vej nøje, da jeg havde gået den på min fod, så gav jeg straks den forlangte oplysning. Men jeg havde knap talt ud, for alle ved bordet fo'r op i forstrækkelse; endogså fräulein Rosa så bleg og forbavset på mig. Men den fremmede herre kom i et sandt raseri. Han sprang op, tog mig i brystet, trak en stilet frem, og råbte, jeg var en forræder, der skulle dø for hans hånd. Da jeg nu har ret gode armkræfter og intet troede vissere, end

at det gjaldt mit liv, så tog jeg ham om håndleddet og holdt ham så fast, at han ikke kunne komme mig nær. Og tillige forsikrede jeg ham, at hvis han ville mig til livs, så satte jeg mig til modværge, og så skulle han finde sin mand i mig. De andre var imidlertid faldet ham i armene, Rosa tiggede og bad ham, dog at være besindig og rolig, og især doktoren tog sig meget af mig. Han forsikrede herren, at han havde intet at frygte af mig, at jeg intet havde forstået af samtalen, og bad til sidst, om *han* ikke måtte tale med mig. Hermed var jeg vel tilfreds, for denne doktor havde jeg stor agtelse for. Han satte sig nu ene med mig ind i et afsides værelse og sagde: "Lad os to sladre sammen; de andre lader én ikke komme til orde." Og nu kan jeg ikke beskrive Dem, hvor net og venskabelig han var imod mig, mens vi sådan sad sammen. Først spurgte han mig, hvor jeg da havde lært italiensk og af hvem, og prøvede mig for løjer, om jeg også vidste, hvad den eller den ting hed på italiensk. Derefter førte han igen samtalen hen på det, der var blevet talt ved border og spurgte mig, hvad jeg havde forstået deraf, og om jeg godt kunne følge med, når man talte hurtigt. Men det var just tingen, og det tilstod jeg ham også åbenhjertigt, at de talte alt for hurtigt til at jeg kunne forstå andet end enkelte ord. Han rådede mig nu til sidst at gå ned og ikke bryde mig om den hele sag; den ville nok jævne sig af sig selv. Jeg gik da ned og, for at forfriske mig lidt efter denne stygge historie, ud i haven. Her hørte jeg den unge dame kort efter synge til klaveret, og glemte snart min vanskæbne over hendes dejlige sang."

"Men" – afbrød ham her jomfru Sybrandt – "det var jo flovt, at De slet ikke forstod noget af, hvad der blev talt ved bordet."

"Nej, som sagt, af sammenhængen forstod jeg ikke meget, men derimod mange enkelte ord. Den fremmede herre blev således flere gange af pateren og doktoren kaldt for *altezza*, som betyder Deres Højhed på dansk; og deraf kunne jeg nok slutte, han måtte være en meget fornem person. Men det havde jeg også antaget hele tiden. – Men, for at blive ved i min fortælling, så havde frau Gertrud i disse dage oftere givet mig at forstå, at hun nok engang ville slå en ordentlig passiar af med mig, men jeg havde ikke videre reflekteret derpå, da jeg helst holdt mig for mig selv. Men nu, dagen efter det middagsselskab jeg nylig har fortalt om, mens den unge dame med pateren var gået en tur ned ad landevejen, kom Trudchen ind til mig og spurgte, om jeg ville gøre hende selskab på en kop kaffe, og så syntes jeg ikke, jeg kunne sige nej. Hun var altid meget snaksom, men den dag fik hun især munden på gang. "Nå, musje Steinhauer," spurgte hun mig efter den første kop kaffe, "hvad tror han om alt det, der foregår her i huset?" Jeg svarede hende, at det havde jeg ikke tænkt på, og at det ikke tilkom mig at ræsonnere.

"Men hvad er da hans mening om denne hr. von Ignaz, der nu vender op og ned på huset?"

"Det er vist en meget fornem herre."

"Fornem? Ja, det kan være. Penge har han i det mindste, og hvordan han kaster med dem, det ser vi jo for vore øjne. Men hvorfor tror han, at han kommer her i huset?"

Dette spørgsmål havde jeg rigtignok gjort mig selv, men for Trudchen ville jeg ikke lade mig mærke dermed.

"Er han virkelig så enfoldig, at han ikke kan se, at denne smukke herre kommer for Röschens skyld? At det er derfor dette hus er blevet købt og værelserne deroppe blevet indrettede

som for en prinsesse, og alle disse anstalter gjort? Ved han det ikke, så skal jeg sige ham det, og der kan ingen gøre det bedre end jeg; for jeg har kendt Röschen fra det hun var så stor. Vi er begge to fra Wien; hun er datter af en klaverspiller, der engang havde et stort navn for sit spil. Röschen er hans eneste datter og var hans afgud. En smule kønt ansigt har hun jo, og fra barnsben har hun haft en stemme, som man rigtignok må tilstå ikke findes ofte. Den gamle var selv hendes lærer, og allerede fra sit fjortende år sang hun på de høje festdage i kirkerne. Nu var der engang en stor højtidelighed i Serviterkirken, og mange fremmede var til stede, og blandt dem også hr. von Ignaz. Om han blev forgabet i hendes stemme – for hun sang med – eller i hendes ansigt, det ved jeg ikke. Men fra den dag var han som forstyrret i hovedet. For at skaffe sig adgang i vort hus, tog han timer i klaverspil hos den gamle og betalte det, som han kan begribe, højt. Det syntes nu den gamle godt om, for han holder af penge, men derimod ville han ikke vide af, at den unge herre gjorde sig lækker for hans datter. Men det værste var, at han opdagede det en smule for sildigt. Röschen var allerede lige så forgabet i hr. von Ignaz som han i hende. Og nu forstår han vel, musje Steinhauer, at der blev et Fandens spektakel i huset. Om Ignaz fra begyndelsen havde reelle hensigter, det ved jeg ikke. Men Röschen er honnet; jeg har selv opdraget hende. Hun sa'e – eller det var rettere mig, der sa'e: Enten en ordentlig vielse eller march på porten! Og så erklærede den unge herre til sidst, at han ville ægte hende og anholdt virkelig om hendes hånd. Hvis nu den gamle havde været fornuftig og sagt ja, så havde alting været godt, og vi havde undværet alt det kvakleri. Men han er et stridigt, halsstarrigt dyr, som man ingen vej kan komme med.

Ingen ved det bedre end jeg, der så længe har været i hans hus. "Han ville ikke give sit minde. Han kunne ikke undvære sin datter, han kunne ikke leve uden at høre hende synge" – og hvad andet vås han kom med. Langt om længe gav han dog så meget efter, at han tillod giftermålet, når Ignaz ville love at sætte sig ned i Wien. Men det kunne han ikke; han har hjemme i Ungarn, skal være ejer der af store godser, og kan kun til visse tider være hjemmefra. Altså, da ingen ting hjalp, så lod Röschen sig overtale til at rende sin vej, og jeg, der altid har været en nar med et godt hjerte, jeg lod mig overtale til at følge med hende; for ellers ville hun slet ikke – vi havde alligevel ondt nok med at få hende dertil. – Se, der har han hele historien, musje Steinhauer. På den måde er vi kommet hertil. Han må vide, at pateren, der kommer her i huset, har i forrige tider været hr. von Ignaz' informator og skylder nok hans familie alt, hvad han er. Han har nu indrettet alting således her, at vi kan leve skjult."

Denne fortælling havde jeg med stor opmærksomhed hørt på, og spurgte nu Trudchen, om det da var så nødvendigt, at de her i egnen, der jo var temmelig langt fra Wien, holdt dem så skjult og var så ængstelige.

"Ja, de frygter for at opdages," svarede hun. "Den gamle, kan han jo nok vide, er blevet desperat over hans kære Röschens flugt. Han har meldt det til øvrigheden, og har sat himmel og jord i bevægelse. Nogle siger, at han er gået fra forstanden. Det kan nok være; lidt har det alletider rablet hos ham. Men alt dette må Röschen ikke vide; hun tåler ikke at høre det. Alligevel," blev Trudchen ved, "er det ikke umuligt, at der er endnu en grund til at de alle er så forsigtige og ængstelige.

Endnu ved jeg ikke, hvad det er. Men vent kun – jeg skal nok få det at vide. Man kan ikke så let holde noget skjult for mig."

"Men hvorfor har da hr. Von Ignaz ikke ladet sig vie til den unge dame?" sagde jeg nu.

"Ja, det samme spørger jeg just om. Derfor er hun jo rendt bort med ham; og pateren, der gør så meget for dem, kunne jo også vie dem. Men han ægter hende aldrig – det er min mening – og han var en god nar, om han gjorde det. Om to eller tre år kan hendes smukke ansigt tage rejsepas, og så la'er han hende sidde. Husk på hvad *jeg* har sagt."

Ja, jeg anfører hendes ord ganske som hun talte til mig, og som det nøje har indprentet sig i min hukommelse. Jeg selv skulle aldrig tale så desrespektérlig om deslige udmærkede personer. Forresten bragte hun mange andre ting på bane, og rykkede til sidst frem med et forslag, som jeg rigtignok længe havde ventet mig, men dog følte mig meget genert over.

"Musje Steinhauer," begyndte hun nemlig, "har han aldrig tænkt på at gifte sig?"

Jeg svarede hende, at det kunne jeg som vandrende håndværkssvend ikke tænke på.

"Ja, en fattig pige kan han ikke vælge. Han må se til, han kan få et fruentimmer, der har noget til bedste, så meget, at han et eller andet sted kan sætte sig ned som mester; og det lod sig jo nok gøre."

Da jeg tav stille til disse ord, begyndte hun igen efter at have betænkt sig noget. "Jeg vil tale ligefrem med ham, musje Steinhauer. Jeg anser ham for et skikkeligt og stræbsomt menneske, og kunne nok have lyst til at gøre hans lykke. Jeg vil gifte mig med ham, og han vil være tjent dermed. Jeg har ikke

så lidt til bedste; jeg har lagt en del til side i mine dage, og hr. von Ignaz har vist sig ædelmodig imod mig, det må jeg tilstå. En 3 à 4000 gylden kan jeg i det mindste bringe ham med, og det er mere end han behøver for at sætte sig ned, om det så var i Wien. Nu, hvad siger han dertil?"

Jeg svarede, at jeg endnu ikke havde tænkt på at forandre mig; at hendes tilbud var mig en stor ære, men at jeg ikke troede, det var godt for mig at binde mig, nu jeg var så langt fra mit hjem, som jeg dog engang måtte vende tilbage til.

"Det kom vi nok ud af," svarede hun. "Men betænk han sig kun nøjere; deri gør han ret, og vi kan da en anden gang tale mere derom."

Det ærede selskab undrer sig måske over, at jeg, som en fattig karl, afslog et så godt tilbud; 3 à 4000 gylden er ingen spøg for en person i min stilling, og De kan selv indse, hvad hjælp det med tiden ville være for mig i min bedrift. Men dels havde jeg, som jeg allerede har sagt, ikke meget til overs for Trudchen, dels må jeg rigtignok tilstå, at der var en anden lille pige, jeg allerede en tid havde et godt øje til. Det var en datter af den kone, der besørgede rengørelsen hos os; hun hed Bärble, var et skikkeligt, arbejdsomt fruentimmer, med et kønt udseende, og havde, det jeg kunne mærke, også et godt hjertelav til mig. Som alle fruentimmer i den egn var hun stor og velvoksen, med mørkt hår og mørke, venlige øjne, og især tog hun sig godt ud om søndagen, når hun gik med den klædelige *rigelhaube* [Note 11)]. Rigtignok var hun en fattig pige, men jeg stolede på paterens ord, der så forunderligt bestyrkede min drøm, og at jeg nok her i huset ville blive sat således i stand, at jeg engang kunne byde Bärble min hånd. Men desværre, det skulle ikke være således."

Snedkersvenden så her igen ned for sig, ligesom tabt i en kær erindring, og det varede en stund, inden han igen tog til orde.

3. Fortsættelse af snedkersvendens begivenheder

"Jeg havde nu" – vedblev den ærlige Steinhauer – "været noget over tre måneder i dette hus og havde al grund til at være fornøjet med min stilling. Den sum, der var bestemt for mig månedlig, havde jeg kun lidt brug for og lod derfor det halve deraf stå hos pateren, der plejede at udbetale mig den. Resten anvendte jeg til mine fornødenheder og til engang imellem at gøre Bärble en lille foræring. Nu nærmede sig den tid, da aftenerne blev mørkere og årstiden umildere. Jeg gik derfor nu, efter Trudchens råd, noget tidligt til sengs. En aften meget silde, ja det var vist ud på natten, vågnede jeg ved at høre nogen gå; jeg er nemlig meget lydhør af natur. Jeg syntes ganske tydeligt at høre, at gadedøren blev lukket sagte op og i. Mit sovekammer vendte ud til floden, men jeg var hurtigt ude af sengen og inde i det andet værelse, der vendte ud til vejen; og fra vinduet her bemærkede jeg to personer, der kom fra vort hus, sprang over den lille stakitport og tabte sig i skumringen ved at gå ned ad landevejen. Jeg vidste ikke ret, hvad jeg skulle gøre herved, om jeg skulle råbe dem an eller ikke; for det var jo muligt, at det var hr. von Ignaz eller udsendinge fra ham. Jeg måtte da forholde mig rolig, så meget mere som jeg dog aldrig kunne have fået fat på disse mænd, der ville være langt borte, inden jeg kom i klæderne. Men den næste morgen talte jeg til Trudchen derom. Hun lo mig ud og påstod, jeg havde drømt; i det mørke kunne man ikke skelne sort fra hvidt. Men jeg ser meget grant, og var vis i min sag. Da nu pateren havde pålagt

mig at meddele ham alt, hvad jeg blev opmærksom på, så fortalte jeg ham endnu samme dag, da han just kom til os, hvad jeg troede at have set. Han blev meget urolig herover og udspurgte mig nøje. Tillige bad han mig at fordoble min påpassenhed, og iblandt andet lægge mærke til, hvem der talte med Trudchen, når vi var inde i byen og gjorde indkøb. Jeg havde allerede før mærket, at han ingen god tro havde til hende. – Jeg lovede nu at passe samvittighedsfuldt på, som min pligt og skyldighed var, men forestillede ham tillige, at det var galt, at jeg i påkommende tilfælde slet ingen våben havde til mit forsvar, især når der kom flere. "Forstår De da at omgås med skydegevær?" spurgte han. Hertil svarede jeg jo; i København havde jeg et par år stået ved det borgerlige infanten, et meget respektabelt korps, og taget del i dets skydeøvelser; og desuden havde jeg flere gange været på vildandejagt, ude ved Amager nemlig, med min fader og hans bekendte. – "Så skal tjeneren endnu i aften i skumringen bringe Dem en kasse med et par pistoler og tilbehør," sagde nu pateren; "men De skal gemme dem vel og ikke lade dem se for nogen; fruentimmerne ville kun blive forskrækkede derover, og til ingen nytte. Her er vel på ingen måde grund til at frygte for noget, der kunne gøre deslige våben nødvendige. Men da huset ligger ensomt, så kan det i alle tilfælde være godt, at De har et våben ved hånden."

Med pistoler var jeg nu rigtig ikke vant til at omgås; men jeg øvede mig med dem, så godt jeg kunne, når jeg var ene, tog sigte med dem og undersøgte ladningen. Et par gange tog jeg den ene hemmeligt med mig, begav mig hen til et afsides sted ved floden og skød den af efter et mål, jeg stillede op. På den måde lærte jeg i det mindste at behandle dette våben.

Der gik imidlertid to, tre uger hen, uden at der hændte noget. I den tid kom hr. von Ignaz jævnligt ud til os. En dag, da jeg stod i haven og satte nogle planter ned i et bed bag en stor jasminbusk, så jeg ham komme op ad havegangen i samtale med fräulein Rosa. Jeg holdt mig stille, i den tanke, at de blot ville gå forbi, men de satte sig ned på den bænk, der var ved busken. Nu var det mig vist meget imod at belure dem, og jeg var gerne trådt frem, men jeg frygtede for igen at støde sammen med det ustyrlige menneske. Mod min vilje blev jeg da vidne til deres samtale, der var meget bevægelig, men som jeg ikke således kan huske ord til andet. "Rosa," sagde hr. von Ignaz, idet de tog plads på bænken, "lad dig dog engang overtale! Det er til mit og dit bedste." – Med rørende og sorgfuld stemme svarede hun: "Ak, Ignaz, min dyrebare ven! jeg frygter for, at det er kun mit bedste du tænker på. Du vil, at vi endnu i denne uge skulle lade os hemmeligt vie. Men er det ikke det samme som at du med ét bryder med hele din familie?" – Han fo'r op ved disse ord og sagde med heftighed og med denne skrækkelige stemme, jeg kendte: "Tal ikke til mig om min familie! Den fortjener ikke, at jeg tager hensyn til den. Den har behandlet mig skammeligt. Selv om jeg ikke har så stor kærlighed til dig, ville jeg ægte dig blot for at trodse dem." – Hun tyssede på ham og talte så længe godt for ham, til hun igen fik ham bragt i ro; og han sagde nu på ny: "Men er du ikke fulgt mig hertil, for at vi kunne indgå en fast forbindelse?" – "Ja, jeg tror det," svarede hun; "skønt jeg stakkel vidste selv ikke hvad jeg gjorde. Jeg fulgte med dig for at leve i nærheden af dig, af angst for at skilles fra dig – og måske fordi Trudchen rådede mig dertil – men først og sidst fordi jeg ikke kunne undvære

synet af dig." – Jeg kunne skimte gennem buskene, at han ligesom ganske henrykt over disse smukke og bevægelige ord trykkede hende til sig. Men derpå vedblev han med megen alvorlighed: "Min hjertens elskede! Lad mig sige dig det: vil du ikke skilles fra mig, så må du give dit minde til vor vielse, og det endnu i denne uge. Vi rejser da til et gods, jeg har købt i Schlesien, og der tager vi ophold, ubekymrede om min familie. Når de så mærker, at der intet mere er at gøre ved den sag, så lader de sig nok forsone." Han rejste sig nu, men satte sig straks igen. "Du nævnede før Trudchen," sagde han; "jeg har ingen tillid til hende, pateren heller ikke. Lad os få hende bort, i det mindste straks efter vielsen." – "Ignaz," svarede hun, "bed mig ikke derom. Jeg har forladt min gamle fader, alle mine bekendte og mit vante liv. Trudchen er den eneste, jeg endnu har tilbage fra de gamle tider." – "Nu, som du vil," svarede han, idet han stod op; "det var synd at nægte dig dette, når det kan være dig til trøst." Med disse ord tog han hende under armen og gik. Jeg, der i al den tid havde holdt mig stille som en mus og knap vovet at trække vejret, var glad, kan selskabet tro, da jeg endelig slap fri.

En dag fortalte tjeneren mig, at hr. v. Ignaz næste morgen måtte foretage en rejse, så at vi en tre-fire dage ikke fik ham at se. Pateren, der tillige med vor doktor den middag spiste hos os, hentede mig siden op til hr. v. Ignaz, som jeg traf alene i et værelse. Han talte meget venligt til mig, sagde, at pateren havde rost mig for min troskab og pålidelighed, og, idet han rakte mig nogle guldmønter, bad han mig fremture i min påpasselighed. Jeg svarede ham i al beskedenhed, "at jeg var fornøjet med den betaling, jeg erholdt gennem pateren, og ikke turde modtage

mere for at opfylde min pligt, således som aftalen mellem os var." Herved blev det, og kort efter tog han bort, som jeg af Trudchen hørte, under mange tårer fra den unge dames side. De penge, han ville give mig, kunne jeg gerne have taget imod, da han vist godt kunne afse dem; men han havde forhen vist sig så uvenlig imod mig, at jeg ikke syntes jeg havde lyst dertil.

Dagen efter hans bortrejse kom Trudchen hen imod aften ind i mit værelse, og stak en flaske vin til mig, som hun sagde jeg skulle have at styrke mig på. "Vil han sove godt i nat, så skal han drikke den i aften; dertil er den probat." Jeg drak virkelig en del deraf, inden jeg gik i seng. Men jeg befandt mig ikke vel derefter; det var en stærk ungarsk vin, der hindrede mig i at sove. Mit blod var i bevægelse og jeg vågnede altid igen, når jeg vel kom til at blunde. I denne tilstand forekom det mig, at Trudchen listede sig sagte ind til mig og trådte hen til min seng; kanske det var en drøm eller en indbildning af mig. Men straks derpå vågnede jeg rigtigt. Jeg hørte trin af flere personer og en dør, der gik. Det, som var hændt den forrige gang om natten, stod på engang levende for mig, og jeg tænkte denne gang at komme på spor. I et nu var jeg oppe og i klæderne, trak kassen med pistolerne frem – den stod om natten under min seng – og gav mig til at lytte. Lys vovede jeg ikke at tænde, da man derved kun udsætter sig selv mere. Men lyden vejledede mig; den kom denne gang fra den side, der vendte ud mod floden. Jeg trådte nu så sagte jeg kunne ud på gangen. Her skimtede jeg en person i skumringen, der stod lige i begreb med at gå op ad den trappe, der førte til fräulein Rosas værelser. Jeg råbte ham straks an med stærk stemme og spurgte, hvem det var og hvad han ville. Han trak sig hurtigt tilbage, men svarede ikke.

Hvorpå jeg igen råbte, at hvis han ikke stod stille og svarede mig, så skød jeg ham på pelsen. Og da intet svar påfulgte, så skød jeg den ene pistol af på lykke og fromme – for se ham kunne jeg ikke mere – og skreg med det samme så højt jeg kunne: "Afsted med jer, I kæltringer! Jeg har flere kugler til jer!" – Knaldet af pistolen, måtte jeg antage, havde vækket fruentimmerne. Jeg løb derfor i en hast ind igen i mit kammer, fik et lys tændt, og gik ud igen med lyset og den anden ladte pistol for at erfare, om der var spor af den, jeg havde skudt efter. Men der var intet mere at se eller høre; kun syntes jeg, at der lød åreslag og en dump lyd af stemmer fra floden. Jeg gik nu ind til Trudchen; hun lå i sengen og sov eller lod som hun sov. Forundret herover ruskede jeg stærkt i hende, men jeg blev endnu mere forundret, da jeg så, at hun efter al sandsynlighed lå påklædt under dynen; i det mindste havde hun sit sædvanlige hovedtøj på og den korte trøje, hun plejede at gå med. "Frau Gertrud!" råbte jeg, "stå op! Her er gjort indbrud! Vi må op til frøkenen!" Det varede længe, inden jeg kunne få hende vågen. Hun var vred og skændte på mig. "Han gør et spektakel som om huset skulle til at falde sammen. Hvad er her da at skrige så meget over?" – "Herregud, frau Gertrud, når slette mennesker har brudt ind hos os, når dørene står på vid gab – har De da ikke hørt, at der blev skudt?" – "Nej, jeg har ikke." – Så rejs Dem bare! Vi må op til vor unge frøken og se, hvorledes hun har det. Hun må sikkert være blevet meget forskrækket over skuddet." – "Snak! Hun er ikke blevet forskrækket; ellers havde hun nok ringet på mig." – "Ja, vil De ikke gå op, så går jeg op." – "Nå, se nu bare til, han kommer bort, så skal jeg stå op." –

Hun gik nu virkelig op, men kom snart ned igen. "Har jeg ikke sagt ham, at hun sov? Når man er i den alder, kan man sove, om der så blev skudt med kanoner." Derpå gik hun til sengs igen, brummende i et væk. Jeg derimod blev oppe hele natten og holdt lys tændt, efter at jeg først havde forramlet husets døre og vinduerne ud til floden så godt jeg kunne. Pistolerne havde jeg liggende ladt på bordet, og oppebiede således morgenen; og alt imens overvejede jeg, hvad der nu var der rigtigste at gøre. Jeg indså vel, at det var et alt for stort ansvar for mig at være alene med de to fruentimmer, hvis et sådant overfald skulle gentage sig; og jeg tænkte derfor på at forestille pateren, hvor magtpåliggende det var, at der gaves mig nogen til bistand.

Trudchen var den næste dag i ondt humør og ville knap se på mig. Hun påstod endnu bestandig, at den hele sag var indbildninger af mig. Men jeg overbeviste hende snart om det modsatte. Jeg fandt enkelte blodpletter såvel i forstuen som udenfor og ned til floden. Jeg havde da formodentlig truffet den person, jeg skød efter. – Op på formiddagen bad jeg Trudchen, at melde mig hos frøken Rosa, da jeg måtte gøre aftale med hende om de forholdsregler, man kunne træffe til hendes sikkerhed. Hun svarede, at frøkenen var ikke vel og holdt sengen; jeg kunne ikke få hende i tale, og det behøvedes heller ikke. Jeg spurgte hende da, om hun ikke vidste, hvor enten pateren eller doktoren boede; for noget måtte der gøres, inden det var for sildigt. – Nej, hun vidste ikke hvor de boede; men pateren kom her om eftermiddagen. – Dermed måtte jeg lade mig nøje og trøstede mig med, at han nok ville hitte på råd.

Men desværre kom han ikke. Som jeg siden fik at vide, var han fulgt et stykke på vejen med hr. von Ignaz. Tiden gik således hen, og aftenens skumring nærmede sig allerede, uden at jeg havde været i stand til at hjælpe mig i denne nød. Jeg var fremmed der på stedet, og kendte ikke én, jeg kunne betro mig til.

Klokken kunne være omtrent otte, og jeg sad i mit kammer, bekymret i mit sind og med tanken på den unge dame, fra hvem jeg i al den tid intet havde hørt. I det samme gik min dør op, og Trudchen trådte ind til mig. Hun havde hele dagen set meget bøs ud, og ikke talt til mig. Nu tog hun en stol, satte sig hen hos mig og begyndte efter nogen tavshed: "Steinhauer, jeg må tale alvorligt med ham, lige så godt først som sidst. Med ham, mærker jeg, må man tale rent ud af posen; ellers kommer man ingen vej. Her mig nu. Jeg ved meget godt, at han er kommet her til huset for at holde øje med mig, at han har passet på mig, både her og når vi var i byen. De fine herrer har ikke haft tillid til mig; lad dem nu se til, om det er på den måde, man kommer nogen vej med mig. Altså – der er brudt folk ind i vort hus i nat; han har ret deri. Jeg var selv oppe dengang, og jeg har selv lukket dem ind."

Da jeg fo'r op ved disse ord og tilkendegav hende min skræk og afsky, vedblev hun: "Sæt sig ned. Når han har hørt mig ud, vil han være af en anden mening. De folk, der har fingre med i spillet her, de har magt over liv og død og lidt mere at sige end både han og jeg. Han er kommet ind i en geschichte, som han kunne ønske sig vel ude af igen. Og det er et stort spørgsmål, om han har gjort sig selv og Röschen en tjeneste med den iver, han har vist i nat. Havde han holdt sig stille, så var alting nu

forbi, og det var måske bedst for os alle. – Jeg vil nu allerførst sige ham, at jeg har selv ikke vidst før nu, hvem vi har at gøre med i denne sag. Jeg har simpelthen tænkt mig, at hr. v. Ignaz var en rig mand af god familie; af dem har vi så mange. Men ved han, hvem hr. v. Ignaz er? Han er den ældste søn af en af Ungarns magnater, en af landets fyrster. Hans familie, der er den mægtigste derovre, har bestemt ham til at ægte en datter af det kejserlige hus. Nu kan han selv tænke efter, om en sådan ung personage får lov til at ægte en musikants datter. Men det er ikke desto mindre det, han i disse dage har i sinde. Han har mærket, at hans familie er kommet på spor efter ham og vil hindre hans galskaber. Hans rejse i disse dage har ingen anden hensigt end at træffe nogle anstalter, og så skal han og Röschen lade sig vie og tage ophold i udlandet. Det går ikke an; det er en alt for farlig sag for os at have at gøre med. Hr. v. Ignaz er et ungt menneske, som ingen kan lide på. Kniber det, så lader han os i stikken. Pateren hytter sig nok; men vi kommer til at betale gildet. Nu kort og godt. Det er hr. von Ignaz' egen familie, der vil forpurre denne sag, og formodentlig efter tilladelse af hoffet i Wien. Man ønsker at gå frem på en gelind måde; Röschen skulle føres bort og bringes til et kloster, jeg ved ikke hvor. Hun skulle behandles godt, ikke mangle noget og med tiden gives tilbage til hendes fader. – Hvad har han nu i sinde? Tror han, at enten jeg eller han kan udvirke noget mod så mægtige personer? Hvis han tror det, så vil jeg råde ham at tage sig i agt. De folk er ikke at spøge med, og det kunne let gælde hans eget liv. Vil han derimod bruge sin fornuft og i nat stå os bi, så vil der straks blive udbetalt ham 200 gylden og, når sagen får et godt

udfald, lige så meget til. Han kan så, hvad øjeblik han vil, rejse herfra og behøver ikke at bryde sig om et menneske."

Jeg havde hørt på Trudchen med forundring og forskrækkelse. Rigtignok indså jeg, at jeg uden bistand af andre var alt for svag og en for ringe mand til at stemme mig mod så høje og formående personer; men på den anden side kunne jeg ikke forsvare det for min samvittighed at handle ilde med et så ungt, uskyldigt fruentimmer som frøken Rosa og svigte den store tillid, hr. v. Ignaz og pateren havde vist mig. Jeg henvendte mig derfor nu til Trudchen og talte til hende så bevægeligt jeg kunne. Jeg viste hende det skammelige i at forråde den unge dame, der intet ondt havde gjort, og der allermindst af hende kunne vente en sådan opførsel. Men hun lod mig ikke tale ud. "Snak!" sagde hun; "overlad det til mig, Röschen får det bedre end hun fortjener. Det er ikke sunget for hendes vugge, at sidde og brede sig på et greveslot. Hun kan være glad ved at hun slipper for så godt køb." – Da jeg nu, inderlig opbragt og fuld af harme udbrød, at hvis hun ville forråde sin forrige herres datter, så ville jeg ikke; og hvis noget igen arriverede, skulle hun være den første, jeg jog en kugle gennem livet. Så rejste hun sig og sagde: "Godt, musje Steinhauer, når han selv vil stå sin lykke i vejen, så for mig gerne! Se så til, om hr. von Ignaz eller pateren kan hjælpe ham; eller måske venter han hjælp af vaskerkonens datter, den smukke Bärble." Med disse ord, som hun udtalte med en styg latter, vendte hun mig ryggen og gik ind.

Det ærede selskab begriber, hvilken elendig nat jeg igen tilbragte. Jeg vovede ikke at gå i seng. Dagen over havde jeg gjort sådanne anstalter, at døre og vinduer var godt stængte, så

ingen så let skulle bryde ind med magt. Og jeg gik nu og patruljerede, og søgte at holde mig munter. Min beslutning var, at jeg dagen derpå, hvad det så skulle gælde, ville op til frøken Rosa, underrette hende om den fare, der truede hende og spørge, hvad hun troede der burde gøres til hendes frelse.

Den næste morgen kom Trudchen ikke ind til mig. Hun plejede ellers på den tid at bringe mig drikke klokken syv, men denne gang undlod hun det. Først et par timer efter så jeg noget til hende. Hun kom ned fra frøkenen, som jeg syntes med et forstyrret ansigt, og sagde til mig: "Röschen vil tale med ham. Han kan gerne gå op; men han skal vente i forværelset til hun ringer." Over denne befaling blev jeg meget glad, og gik straks op. I forværelset måtte jeg vente meget længe, vist hen imod en time, uden at der blev ringet på mig. Af ærbødighed for damen vovede jeg ikke at gå ind ukaldet, men til sidst blev jeg urolig. Jeg var angst for, at hun var syg, og at det var grunden til Trudchens forstyrrede udsende. I den tanke, at hun måske i dette øjeblik trængte til hjælp, besluttede jeg derfor at gå ind, og åbnede døren sagte. Værelset var dunkelt, da rullegardinerne var nede. Frøken Rosa lå på sofaen med hovedet tilbage. Foran hende stod på bordet et glas vand eller hvad det var, hvoraf hun havde drukket det halve. Hun rørte sig ikke, talte ikke til mig, og gjorde heller ikke tegn, at jeg skulle nærme mig, uagtet jeg stod temmelig længe og rømmede mig for at tilkendegive min nærværelse. Endelig blev jeg angst og trådte af mig selv nærmere. Og nu så jeg, at hun lå der ligbleg og ubevægelig: og da jeg løftede hendes hånd, faldt den slap ned igen. I en hast rullede jeg et gardin op. Hun var død, stendød – hun begyndte allerede at blive kold, og af enkelte blå pletter måtte jeg

formode, hun havde enten taget gift eller var blevet forgivet af andre. Jeg kan ikke beskrive min angst og vånde, da jeg så denne unge, dejlige dame ligge således for mine øjne. Det var som mine sanser forlod mig, jeg stod og vred mine hænder, og vidste slet ikke, hvad jeg skulle gribe til. Endelig tænkte jeg, om der dog ikke var redning mulig. Jeg løb hurtigt ned for at få fat på Trudchen, men hun var ingensteds at finde. Jeg tænkte da at søge hjælp hos de nærmestboende eller løbe ind til byen efter en læge. Men da jeg kom ned, fandt jeg begge dørene låset til udenfra. I denne forvirring rev jeg et vindue op og ville springe ud deraf, da der var lavt til jorden. Men jeg var knap kommet halvt ud, før jeg så en mængde mennesker, der nærmede sig, og ved synet af mig råbte: "Der er han! Hold på ham!" Med dem fulgte der vagt og politi, og siden blev jeg også Trudchen va'r. Nogle af vagten sprang hen til vinduet, rev mig ud og holdt på mig. De andre og politiet gik ind i huset Kort efter kom Trudchen farende ud, jamrende og skrigende: "Hun er myrdet! Hun er bestjålet! Det er ham, der har forgivet og plyndret hende!" Med disse ord pegede hun på mig, og alle omstående løftede et højt skrig og ville overfalde mig, men jeg blev til lykke beskyttet af vagten. Huset blev nu omringet og besat; jeg selv blev af vagten ført til byens arresthus under en bestandig voksende menneskevrimmel, der udstødte forbandelser over mig. Jeg var så fortumlet og forskrækket over alt dette, og så medtaget af de to nætter, jeg havde våget, og den ængstelse, jeg havde været i, at jeg ikke formåede at fremføre et ord; det var ligesom alting løb rundt for mig. Det eneste, jeg på vejen kunne skelne, det var, at Bärble stod et stykke fra mig og stirrede på mig bleg og stiv som en billedstøtte. – Ved ankomsten til arrest,

huset blev jeg straks taget i forhør, men da man ikke kunne få noget sammenhængende ud af mig, kun at jeg med grædende øjne bevidnede min uskyldighed, så blev forhøret opsat til næste dag. Og nu fik jeg først at vide, i hvilken stor ulykke jeg var gerådet og hvor svært det ville være for mig elendige menneske at hjælpe mig ud deraf. Det var den afskyelige Trudchen, der var min anklagerske. Den samme morgen, hun befalede mig at gå op til frøkenen, og da jeg fandt hende død, var hun rendt til byen og havde forlangt politiets hjælp. Efter hendes beskyldning havde jeg truet hende og frøkenen på livet, hvis de ikke udleverede mig alle husets kostbarheder. Jeg var et farligt, forvovent menneske, der havde våben skjult hos mig, havde forramlet huset om natten, for at ingen skulle komme dem til hjælp, og engang skudt efter hende selv. Alt dette blev bestyrket ved, at man fandt to ladte pistoler hos mig, og at nogle folk, der boede på den anden side af floden, havde hørt skuddet. Men det værste af alt var, at man i mine gemmer, en pult, jeg selv havde gjort mig, fandt en lille flaske, halvfuld med en stærk gift, og to af damens guldsmykker, netop den brystnål og ring, jeg før har talt om, og som uden tvivl Trudchen, inden hun gik, har lagt ind i pulten; jeg husker godt, at den var åben, mens jeg gik ovenpå. Denne anklage var så snedigt lagt an, og man gik mig så hårdt ind på livet, at jeg i min forbavselse slet ikke vidste hvad jeg skulle svare derpå, lige så lidt som jeg naturligvis kunne angive, hvo der havde opbrudt den unge dames gemmer og taget hendes penge og mange kostbarheder. Man foreholdt mig blandt andet, at jeg var anført som ejer af huset, og spurgte, hvorledes jeg som fattig håndværkssvend havde skaffet penge til at købe det og straks kunnet udbetale

summen. Jeg fortalte, hvordan det var gået til, men det ville ingen tro, så meget mindre som jeg ikke engang kunne angive, af hvem huset var købt, og hvor skødet var blevet af. Alt dette havde pateren besørget, og jeg havde kun engang måttet sætte mit navn under et papir. – Jeg beråbte mig på pateren, men han var taget fra byen og rejst til udlandet, man vidste ikke hvorhen. Jeg bad dem nu forespørge sig hos doktoren; dette skete rigtignok, men han erklærede, at han kun et par gange var kommet i huset, tilkaldt under damens upasselighed, og at han kendte for lidt både til mig og til den unge dames affærer, til at han kunne vidne enten for eller imod mig. Endelig bad jeg retten om at måtte eksamineres sammen med Trudchen og selv gøre hende nogle spørgsmål, og dette blev tilladt mig. Men nu er det ikke til at beskrive, hvor stor frækhed og dristighed dette kvindemenneske viste for retten. Da jeg huskede hende på det forslag, hun havde gjort mig aftenen førend damens død, så erklærede hun det for en uforskammet løgn, og forestillede dommerne, hvor urimeligt det var, at hun, der havde stået i den unge dames forældres tjeneste i så mange år. Og selv var fulgt med hende på hendes flugt, skulle forgribe sig på hende selv eller hendes ejendele. Derimod opdigtede hun en del, der endnu mere skadede mig i dommernes øjne og bestyrkede dem i deres mistanke. Således sagde hun, at grunden til min forbrydelse sagtens var, at jeg havde forliebt mig i en fattig kones datter i nærheden, ville ægte hende, men manglede midler dertil. Hvad jeg selv anførte blev ikke troet. Tværtimod blev jeg efter denne sammenkomst behandlet værre end før og som overbevist forbryder sat i en strengere arrest.

I min ensomhed tænkte jeg ofte over, hvad jeg havde gjort, at en så stor ulykke skulle overgå mig. Jeg måtte da vel betragte det som en prøvelse, Forsynet havde tilskikket mig, for at jeg skulle ransage mig selv og henvende mine tanker til Gud, som vi syndige mennesker ligesom glemmer i verdens tummel. Til ham, den eneste, der kunne hjælpe mig, da hele verden havde forladt mig, henstillede jeg nu min sag, og gav mig med større tålmodighed i min skæbne.

Otte eller ti dage var på den måde gået hen, uden at jeg på ny var blevet kaldt op for retten. Endelig kom slutteren en dag og hentede mig. Jeg blev ikke ført ind i den sædvanlige retssal, men i et sideværelse, hvor jeg traf den embedsmand, der hidtil havde eksamineret mig. Han modtog mig nu ganske anderledes end for, endogså venligt. "Hans affærer," begyndte han efter en kort betænkning, "har uventet taget en meget gunstig vending. Det fruentimmer, der har anklaget ham, har i disse dage tilstået, at det er hende selv, der har forgivet den unge dame, og at hun også har brudt hendes gemmer op og bestjålet hende, men at hun, for at vælte mistanken over på ham, har lagt giftflasken og et par af smykkerne ind i hans pult. Da hun nu tillige har eftervist, hvor hun har skjult og gemt alle de savnede kostbarheder, så tror retten at kunne erklære ham for fri og uskyldig, hvad denne del af klagen angår."

Jeg havde åndeløs og skælvende over hele legemet hørt på disse ord. Nu styrtede tårerne ud af øjnene på mig, og jeg udbrød med foldede hænder: "O store Gud! hvor må jeg ikke takke dig! Ikke for mit elendige liv, men for at min uskyldighed så vidunderligt er bragt for dagen!" – Dommeren gav mig et vink, at jeg skulle tie stille, og vedblev derpå: "Men da hans

ophold her på stedet er forbundet med mange mistænkelige omstændigheder; da han ikke har kunnet gøre tilbørligt regnskab for den ejendom, han skal have købt, og hvorledes han har skaffet sig penge til udbetalingen, så er det kun af særdeles mildhed, og i betragtning af den arrest, han allerede har udstået, at retten ved en kendelse har tilladt, at han løslades af fængslet. Dette sker imidlertid kun på den betingelse, at han uopholdelig forlader de østrigske stater. Lader han sig nogensinde finde der igen, så vil han blive sat fast og straffet efter lovene." Efter disse ord underrettede han mig endnu om, at jeg tidligt den næste morgen ville blive løsladt, og at de sager, der tilhørte mig, for så vidt jeg havde bragt dem med ved min ankomst til byen, skulle udleveres mig, tilligemed en tæreskilling til rejsen, eftersom der ingen rede penge var fundet i mine gemmer.

Med denne dom måtte jeg lade mig nøje, og visselig være glad over min så pludselige og uventede frelse. At de penge, jeg havde efterladt i mine gemmer, var forsvundet, og at også de summer, jeg havde bedt pateren at lægge op for mig, gik tabt, alt dette turde jeg nu ikke tænke på. Den næste morgen klokken seks stod jeg igen som for fem måneder siden med ranslen på ryggen i begreb med at gå over Donaubroen. Jeg tænkte just på, hvad der i denne tid var hændt mig og den lykke, jeg havde drømt om, da jeg blev et par fruentimmer va'r, der skyllede tøj ved floden. Den ene af dem var Bärble. Mine øjne løb over, og jeg havde gerne sagt farvel til hende. Men jeg kunne ikke bære det over mit hjerte. Hvad kunne det hjælpe mig nu, da jeg var meget mere fattig og forladt end før, og forvist fra landet, at

tale til den stakkels pige? Jeg blev da ved at gå og ønskede hende i mit stille sind alt muligt godt.

Jeg havde gået omtrent en lille mil på vejen, der fører til Salzburg, da der kom en lukket herskabsvogn kørende hurtigt bag efter mig. Jeg gik til side og tog hatten af for den herre, der sad i den; men i det samme holdt vognen og en bekendt stemme kaldte mig ved navn. Jeg trådte da nærmere, og så til min store glæde, at det var doctor Tschudy. Men jeg mærkede snart, at han ikke havde det muntre og fornøjede udseende som ellers. Efter at han havde stukket hovedet ud af vognen for at se, om der var nogen i nærheden, sagde han til mig: "Det er gået Dem galt, kære ven, og jeg beklager Dem meget. Men nu er De fri og kan rejse til Deres hjem og glemme den hele historie." – "Nej, hr. doktor," svarede jeg, "en sådan historie glemmer man aldrig, om man også blev nok så gammel og rejste nok så langt. Den vil stå lyslevende for mig lige til min sidste stund." – "Nu ja, det har De vel ret i," tog han igen til orde. "Men til sagen. Jeg har fået et brev fra vor gode pater, hvori han beder mig sørge for Dem, så godt det for øjeblikket er muligt. De har nok en del penge stående hos ham og har vel også mistet en del, der lå i Deres gemmer. Hvor meget er det?"

Jeg opgav ham summen.

"Ja, så meget har jeg ikke til Dem. Men hvad jeg her giver Dem, vil altid hjælpe Dem frem på rejsen. Om der for fremtiden kan gøres mere for Dem, ved jeg endnu ikke. Men hvor agter De Dem hen herfra?

Jeg svarede, at jeg nu længtes efter mit hjem og rimeligvis kun opholdt mig en kort tid i Tyskland. Han gav mig nu den pengesum, han havde omtalt, trykkede min hånd og ønskede

mig en lykkelig rejse. Jeg bød ham meget bevæget farvel, efter endnu engang at have takket ham for al hans godhed.

Jeg var nu ret godt forsynet med rejsepenge, og behøvede ikke at fægte mig frem. I Tyskland tog jeg kun ét sted arbejde for nogle få måneder, og ankom i fjor hen imod julen til mit hjem. Hvad der efter den tid er hændt mig, er det ikke umagen værd at omtale. Men de begivenheder, jeg nu har fortalt, syntes mig at være så mærkelige og at vise en så forunderlig styrelse af Forsynet, at jeg nok troede at turde meddele dem til det ærede selskab.

Hermed endte snedkersvenden sin historie. Selskabet om bord takkede meget for denne meddelelse, der havde interesseret dem alle, måske mest, fordi der hvilede, uagtet de givne oplysninger, et slør over den hele begivenhed, som fortælleren åbenbart ikke havde formået at løfte, ja han havde vel ikke engang følt sig kaldet til at prøve derpå. Arkitekten gjorde ham i den anledning et par spørgsmål, blandt andre, om han aldrig fik at vide, hvad der havde bevæget Trudchen til en så uventet bekendelse, der jo måtte koste hende selv livet. Svaret var Nej. "Og fra denne hr. v. Ignaz har De senere heller intet hørt, og heller ikke fra pateren?"

"Nej – jeg har virkelig fortalt Dem alt, hvad der er kommet til min kundskab."

"Hør, ved De hvad, jeg har en god ven, der er bosat i Linz, en tysk billedhugger, en flink fyr, der ikke er faldet på hovedet. Kunne De ønske, at jeg skrev til ham og indhentede nogle nærmere oplysninger og blandt andet fik at vide, om der ikke

kunne gøres noget mere for Dem, hvilket De synes mig at have fortjent efter al den uret, der er vederfaret Dem?"

"Ja, det skulle jeg vist være Dem meget takskyldig for."

"Min mening er, at billedhuggeren skulle se til at opspørge doktoren – hvad var det nu han hed –?"

"Doctor Tschudy."

"Rigtigt; jeg har i München kendt en major af det navn. Doktoren vil sagtens være den, der er bedst at handle med."

"Det tror jeg selv. Og hvis han med det samme kunne underrette mig om, hvad der er blevet af ..."

Den ærlige snedkersvend standsede lidt forlegen, og Neerling supplerede smilende: "Nå, hvad der er blevet af den smukke Bärble. Ja, det er min ven nok også manden for at kunne. – Det vil vi gøre, og De skal siden opgive mig nogle nærmere notitser, så godt De kan."

Med dette arkitektens løfte må læserne foreløbig give sig tilfreds, i forventning af, at der senere kan indløbe efterretninger, der kaster noget mere lys over snedkersvendens historie.

Også de to damer lod til at have hørt ham med interesse. Den stive jomfru Kaarsberg sukkede engang imellem, rystede på hovedet og sagde: "Det stakkels menneske!" Hvad den lystige jomfru Sybrandt angik, da er det vel svært at sige, hvad der interesserede hende, når der var det ringeste i nærheden, der kunne føre tanken hen til et hjertensanliggende. Hun har vel ikke ventet sig stort af fortællingen. I begyndelsen sendte hun derfor nu og da et af sine farlige øjekast snart til Neerling, snart til Filippo, og lod især til at have stor lyst til at gøre hemmelig kiks med den sidste. Men da hun så den ufravendte

opmærksomhed, hvormed begge hørte på snedkersvenden, uden at agte på noget andet, så slog hun sig til ro. At hun i det mindste havde hørt efter, viste hun ved et spørgsmål, hun siden rettede til ham: "Men De havde jo drømt, at De på denne hersens bro skulle komme til en så stor lykke. Af den lykke blev der jo ingenting."

"Således må De ikke tale, kære jomfru Sybrandt," tog arkitekten til orde. "Var det ikke en stor lykke for vor ven at gøre bekendtskab med deslige udmærkede mennesker, med en så interessant kreds? Og nu daglig at se et så skønt og elskværdigt væsen som den stakkels frøken Rosa og høre hendes dejlige sang, det ved De vel er for os mandfolk en lykke, vi ikke ville bytte med mangen anden."

Denne forklaring var jomfruen, som det lod, ganske fornøjet med.

Snedkersvendens historie havde medtaget en del tid, og nogle af passagererne begyndte ved frokosttidens nærmelse at skotte til deres madkurv. Man brød da op, med den beslutning at ville forkorte tiden på lignende måde længere hen. Op på dagen, da Neerling og Johnsen spadserede sammen på dækket, sagde den sidste: "Det fornøjer mig altid, når jeg opdager, at der bor noget ualmindeligt bag et ydre, der mindst lader vente det. Ser man denne Steinhauer i hans simple klæder, med den store figur og den stærke knokkelbygning, skulle man så vente af ham så megen finhed i følelsen, så meget inderligt? thi hans bravhed og danske uforfærdethed kunne man nok vente sig forud."

"De har ret," gav Neerling til svar; "både dette og en anden omstændighed har glædet mig meget. Lagde de mærke til den

forunderlige troskab, hvormed han gengav de forekommende personers ord, således at man fik et ret tydeligt begreb om dem, nu især husholdersken? Han ville åbenbart være ganske uskikket til at *skildre* dem eller sætte deres karakteregenheder ud fra hinanden. Han formår kun at dømme om, hvad der tiltrækker ham og hvad der støder ham fra sig; de indre motiver forstår han sig ikke på. Derimod kan han, ligesom så mange simple folk, hvis hoved ikke er overlæsset, stole på sin hukommelses troskab; denne lader ham gengive andres tale så nøjagtigt, at man selv kan konstruere sig et skitseret billede af karakteren. Jeg bemærkede blandt andet med fornøjelse, at han ikke en eneste gang forvekslede de personer, der efter deres forskellige dannelse og stilling tiltalte ham enten med *De* eller *Han*. Men hvad jeg meget beklager, det er, at han ikke har været i stand til at omtale pateren lidt mere omstændeligt. Af deslige praktiske og tillige velvilligt sindede, katolske gejstlige har jeg på mine rejser i Sydtyskland truffet adskillige, hvis nærmere bekendtskab jeg ofte ønskede mig."

4. Arkitektens fortælling

Først om eftermiddagen, da det begyndte at lufte noget og blev køligere i vejret, samledes selskabet igen. Neerling gjorde sit forrige spørgsmål, om ingen, nu da Steinhauer så smukt havde gjort begyndelsen, ville følge hans eksempel.

"Jeg tror vist," svarede Johnsen, "at vi alle nærer det håb, at De selv følger eksemplet og giver os den historie, De har *in petto*."

"Det skal jeg gerne; men så må jeg forud bede om megen overbærelse, især om damernes."

Disse ord henvendte Neerling mest til jomfru Sybrandt. "For vor skyld," svarede hun med en behagelig latter, "behøver De ikke at være bange. Vi tager det såmænd ikke så nøje."

"Ja, så har jeg ingen nød," svarede han smilende og tog plads ved siden af sin smukke rejsefælle.

Den mirakuløse landsby

"De begivenheder, jeg skal til at meddele Dem" – således begyndte den skælmske arkitekt sin fortælling – "må være indtruffet for temmelig længe siden. I det mindste forsikrede min kilde, en pater Joseph i Ravenna, at han på sin rejse i Spanien havde fundet dem omtalt i en bog, der var så gammel, at den var nærved opædt af møl, og i denne bog omtaltes historien som noget, Der var foregået langt tilbage i tiden. Det være som det vil, så meget er vist, at der engang levede i Sevilla en formuende købmand ved navn Don Mendez. Han var en mand over de halvfjerds, men endnu temmelig rask og munter, hvilket vel også var grunden til, at han fire år i forvejen havde

giftet sig med en overmåde smuk pige, der kun var lidt over fjorten år gammel. Paquita, således hed hun, levede tilfreds med sin aldrende ægtefælle. Han var meget kærlig mod hende, og rig nok til at kunne tilfredsstille hendes forskellige små ønsker. Til disse indskrænkede hun sig; hun var for ung og uerfaren til at føle andre savn. Det selskab, der jævnligt søgte til Mendez' hus, bestod rigtignok blot af aldrende, alvorlige mænd. Men det fandt hun ikke besynderligt, eftersom de fleste af dem havde været hendes mands venner fra ungdommen af, og således ikke godt kunne være yngre.

Mendez havde, som sagt, været gift i fire år og i denne tid med bekymring set, at hans ægteskab forblev barnløst, uagtet håbet om en livsarving havde været hovedgrunden til at han langt om længe besluttede at gifte sig. Som god regnemester indså han, at dette håb stod akkurat i omvendt forhold til tallet af hans år: det tog af med samme hurtighed disse tog til. Den stakkels mand gjorde hvad han kunne; han gav rigelige gaver til sin sognekirke og gjorde løfter til Madonna og alle de helgener, der kunne have indflydelse på en så vanskelig sag, men uden at det syntes at ville hjælpe.

En aften, da han sad ene hjemme – hans unge kone var nemlig gået hen til sine forældre – fik han i skumringen besøg af en af sine ældste og kæreste venner, en gammel licentiat, der stod i stor anseelse i byen, lige meget berømt for sine lærde forskninger som for sine dybsindige samtaler. Mendez lagde af den grund også stor vægt på hans mening og tyede til hans råd i alle vanskelige tilfælde, eller sådanne, der var uoverkommelige for hans egen forstand. Også den aften ventede han sig en af hine samtaler, der så ofte havde beriget hans kundskab og

skærpet hans dømmekraft. Men hans ven var påfaldende tavs og så indesluttet i sig selv, at Mendez til sidst ikke kunne undlade at spørge ham om grunden dertil.

"I må ikke undre Jer derover," svarede licentiaten; "for det er netop Eders velfærd, der i dette øjeblik som oftere i den sidste tid gør mig tankefuld. Det hører til mine vel overvejede meninger, at ethvert menneske, så godt han formår det, skal sørge for, at hans navn og tilværelse ikke ved hans død forsvinder med ham, men at en erindring derom på en eller anden måde overleveres efterverdenen. Det er ved dette, vi skulle adskille os fra de umælende dyr, der kun lever for øjeblikket, og heller ikke behøver at leve for andet, eftersom ethvert af dem gentager sig i sin art og altså på denne måde er vis på fortbestand. Vi mennesker derimod består af individer, og kun som sådanne kan vi gå over til efterverdenen. Dette kan nu ske på to måder: enten ved udmærkede bedrifter i krigens eller fredens tjeneste, ved et glimrende navn som videnskabsmand, som digter eller på lignende måde. Den fortræffelige Cervantes, den store kardinal Ximenes og så mange andre af vort fædrenelands udmærkede mænd, for ikke at tale om oldtidens store ånder, alle disse har ved deres bedrifter eller værker sørget for, at deres navne vil erindres af efterverdenen. En anden måde er bekvemmere og tilgængelig for flere: man kan forplante sit navn gennem sit afkom, og således have håb om at genkendes og erindres i en række af flere generationer. Det er ikke blot mig, der har denne anskuelse. Jeg kan anføre Jer en autoritet, som I næppe vil undslå Jer for at respektere. For endskønt den hedenske filosof Platon måtte undvære vor dyrebare religions oplysning, så må

man dog højlig beundre det lys, han for alle tider har tændt i filosofien. Det er i Symposion, at han gennem Diotimas mund taler om denne genstand, idet han, som jeg, forudsætter en trang hos menneskerne til at vedblive efter døden, og nu meget skønt udvikler, at de, der ikke formår at bevirke dette ved åndens skinnende egenskaber, må søge at leve fort i børn og børnebørn, samt viser, at individet virkelig gentager sig i disse. Hvad nu Eder angår, min kære Mendez, da tør jeg ikke skjule for Jer, at der hverken stikker en Cervantes eller en kardinal Ximenes i Jer; det er hverken som statsmand, digter eller videnskabsmand I kan have håb at nå til en fjernere eftertid. Derimod forekommer I mig hverken så gammel eller så skrøbelig, at I ikke endnu kunne forplante Jert navn gennem børn og børnebørn; det var af den grund, at jeg for fire år siden rådede Jer at gifte Jer og fri til den unge og smukke Paquita. Men jeg har med megen bekymring lagt mærke til, at år for år er gået hen, uden at Eders ægteskab er blevet velsignet med børn."

Mendez havde tålmodig og tavs hørt på denne lange tale, og svarede nu med et suk: "Jeg giver Eders ord magt i alt, hvad I der så smukt og dybsindigt har udviklet. Men sig selv, hvad er der at gøre ved denne sag?"

"Det er netop min hensigt," tog licentiaten igen til orde. "I begriber vel, at jeg ikke ville have bragt denne sag på bane, når jeg ikke på en eller anden måde kunne stå Eder bi med mine gode råd. Som I ved er jeg nu i flere år sysselsat med mit hovedværk om Spaniens topografi. Mine studier har ført mig til et ellers kun lidet kendt og læst værk af en ældre forfatter, der handler om "Naturens opdagede Underværker." I denne bog

fortælles der om en ringe, uanselig landsby i Catalonien, at den udmærker sig ved sin skønne beliggenhed og sunde luft, men at den er allermærkværdigst ved den store frugtbarhed, der findes hos alle egnens gifte koner. Forfatteren tilføjer udtrykkeligt, at fornemme kvinder fra andre steder, der i mange år havde lidt af ufrugtbarhed, var blevet hjulpet ved at tage ophold i denne uanselige landsby. Som grund til denne mærkelige egenskab anfører forfatteren adskilligt, der ikke er ganske at forkaste. Men min egen anskuelse af denne sag er dog afvigende fra hans. Den omtalte flække, i hvis nærhed en mængde levninger og mindesmærker fra romernes tid endnu den dag i dag findes, har i hin længst forsvundne tid været tumlepladsen for et bevæget liv, en talrig menneskemasse; og der forekommer mig nu sandsynligt og tillige betydningsfuldt, at denne engang så berømte jordbund ligesom higer efter at rive sig løs fra sin nuværende ufortjente uanselighed, og ved sin forholdsvis store population at bøde på sin dunkelhed."

Samtalen blev her afbrudt ved den unge kone, der kom hjem. Men tråden blev en af de følgende aftener optaget på ny, og resultatet blev, at Mendez, efter licentiatens råd, så snart som muligt skulle begive sig hen til den omtalte landsby og opholde sig der en tid med sin kone. Licentiaten mente nemlig. At det måtte betragtes som et Himlens fingerpeg, at han netop i denne tid, da han så ivrigt i sine tanker sysselsatte sig med sin vens timelige velfærd, var stødt på denne underretning, og det i en bog, han ellers ikke så let havde gjort sig bekendt med.

Mendez lod da kun så megen tid gå hen som der behøvedes til at ordne sine købmandsaffærer under fraværelsen og gjorde dernæst anstalter til rejsen. Inden han tog bort, glemte han

fremfor alt ikke at gøre den hellige skytspatron, han i den sidste tid havde udkåret sig, en anselig foræring, i det håb, at helgenen til gengæld ville give hans rejse et gunstigt udfald. Men for en sikkerheds skyld og for desmere at anspore hans iver lovede han ham en endnu større og kostbarere gave, når udfaldet viste, at han virkelig havde stået ham bi med sine forbønner. "Sankt Medardus," tænkte han ved sig selv, "er en god mand, og har den bedste vilje. Men der er mange, der overhænger ham. Så er det bedst at gøre ham et løfte desforuden; han husker da bedre på mig."

Det var ikke uden god grund at en så forstandig mand som Mendez havde valgt sig den omtalte skytspatron. Sankt Medardus var et helgenbillede i en lille klosterkirke, Mendez hørte til. Det forestillede i halv figur en mand i munkedragt med stridt hår, plumpe træk, og malt så slet som muligt. Men det var i den grad bedækket med årgammelt smuds, at man næppe kunne kende hvad det skulle forestille; og det, mente munkene, var helgenen selv bedst tjent med. Kirken, der var fattig og kun havde et alter for denne helgen, stod heller ikke i anseelse hos nogen. Men nu indtraf der en sommer en lang og meget ængstende tørke. Alle kirker havde gjort processioner og båret deres helgener i prægtige optog omkring, uden at det havde hjulpet. Den omtalte klosterkirke var den eneste, der hidtil havde holdt sig tilbage og, for at sige sandheden, af ingen anden grund end fordi munkene skammede sig ved at bære deres elendige Sankt Medardus omkring. Men til sidst blev de dog nødt til det, af frygt for ond omtale. Toget satte sig i bevægelse, og helgenen, så snavset han var, båret foran. Og se! endnu inden man havde endt omgangen i kvarteret, faldt der

en dygtig regnbyge, der både gennemblødte munkene, vaskede Sankt Medardus, hvortil han unægtelig trængte, og forfriskede jorden og menneskerne. Munkene fortalte nu, at de hver dag under tørken ville have båret deres helgen om, men han var ikke at få af stedet. Denne dag endelig, under morgenmessen, var han gledet ned af sig selv. Det var jo et mirakel! et skinbarligt mirakel! Og fra den tid strømmede alle til den lille kirke, ikke blot fra byen, men landmændene i omegnen kom skarevis. Sankt Medardus havde givet dem et frugtbart år, havde oplivet deres vinbjerge og hjulpet på olivenskovene. Da man nu fra den tid betragtede ham som en helgen, man med nytte kunne ty til under al slags ufrugtbarhed, antog Mendez, at også han snarest kunne hjælpe under hans nuværende nød. Vi vil få at se, at han heller ikke bedrog sig heri.

Efter at denne fromme handling var afgjort, lejede han for sig og sin kone en overdækket vogn med fire stærke muldyr og en pålidelig driver, og begav sig en smuk morgen i foråret på rejsen.

På den fjortende dag ankom de lykkelig og vel til den af licentiaten nøje betegnede landsby, der ganske rigtigt var af et fattigt og uanseligt udseende. Mulæseldriveren holdt stille foran et værtshus, der så slet nok ud, men var det eneste på stedet. Værten og en pige kom ud for at hjælpe de rejsende. Mendez var imidlertid knap kommet af vognen før han tog værten afsides, og i sin begærlighed efter at erholde vished, spurgte ham, om det rygte, landsbyen stod i, var at lide på. Værten, en temmelig forædt og, som det syntes, noget enfoldig person, kløede sig bag øret og mente, at det var jo nok muligt, men han kunne dog ikke give noget klogt eller tilfredsstillende

svar. Da i det samme en tiggermunk gik forbi, hentede Mendez ham i sin utålmodighed ind, og gjorde ham det samme spørgsmål, dog var han så forsigtig først at stikke ham nogle penge i næven, da han vidste, at til munke og prokuratorer må man ofre, når man vil have responsa af dem. Munkens svar var også langt mere beroligende. Mens han så på pengene og talte dem i hånden, vidste han i begyndelsen vel ikke bestemt om det forholdt sig således, men efterhånden, som han huskede sig om og havde talt småmønten, erklærede han det for en ganske afgjort sag og tilføjede, at et undergørende Mariabillede i hans kloster formåede at gøre større mirakler end dette. Trøstet ved dette svar begav Mendez sig igen hen til vognen, som hans unge kone stod ved, omgivet af alle sine kasser og æsker. Begge blev nu ført ind i det eneste værelse i huset, der var beboeligt. Det var just ikke meget stort, heller ikke meget propert; men det blev endnu mindre og uhyggeligere ved den plads, konen i huset optog. Hun lå nemlig i barselseng i samme værelse. Mendez måtte tilstå sig selv, at han ikke kunne ønske sig noget bedre varsel for hensigten af sin rejse. Men på den anden side blev han, der var godt vant hjemme og af renlig natur, over al måde generet af værelsets kvalme, indelukkede luft, af fruentimmernes løben frem og tilbage og høje snakken, og af barnets ikke mindre ubehagelige skrigen. Da han omsider havde fundet en plads og satte sig ned for at spise frokost, kunne han ikke få en bid ned; thi det syntes ham, som han senere udtrykte sig, at alt, hvad han puttede i munden, smagte af nyfødte børn. I denne stemning rejste han sig fra bordet, undskyldte sig hos sin kone og løb ned af trappen for at trække frist luft i gården. Enten nu trappen eller hans ben ikke hørte til

de bedste, så snublede han over de sidste trin ud til gården, og havde i faldet nær revet en ung kavaleriofficer over ende, der, efter at have sat sin hest i stalden, nu kom gående forbi. Mendez blev meget forskrækket og gjorde mange undskyldninger. Men løjtnanten beroligede ham, hjalp ham igen på benene, og kaldte på en karl, der måtte tage det støv og snavs bort, Mendez ved faldet havde fået på sine klæder. Begge to fulgtes nu ad, Mendez for at se sig lidt om i byen. På vejen kom de snart i en fortrolig samtale, hvilket ikke var at undres over, da løjtnanten havde et artigt og belevent væsen og et udvortes, der indtog enhver for ham. Det var en glæde at se, hvor godt hans uniform sad. Den var syet hos den første militærskrædder i Madrid, og sad som om den var støbt over ham, men den blev rigtignok også understøttet af et hemmeligt bælte, der lignede et snørliv som et æg det andet.

Efter at Mendez havde beklaget sig over det ubehagelige ophold i værtshuset, spurgte løjtnanten, hvad der bevægede ham til at rejse hen til en så ussel landsby, hvor han selv ingenlunde ville opholde sig, når ikke hans regiment for i sommer var stationeret i nærheden. Vor sevillaner, der af naturen var åbenhjertig og temmelig snaksom, tøvede ikke med at give sin nye, høflige ven en fuldstændig underretning, såvel om sit giftermål for fire år siden med en ung pige, der blev anset for et af de smukkeste fruentimmer i Sevilla, som om den fortrædelige omstændighed, at han hidtil forgæves havde ventet på en livsarving, men at man havde rådet ham til at bosætte sig i nærværende landsby. Dennes vidunderlige egenskab omtalte han dernæst, idet han tillige spurgte løjtnanten, om den virkelig var grundet. Hertil svarede den artige unge løjtnant

meget alvorligt, at han under sådanne omstændigheder aldeles måtte billige hans rejse. For en mand i hans stilling måtte det vist være meget magtpåliggende at erholde en livsarving, der engang med tiden kunne overtage hans forretninger og fortsætte hans virksomhed. Hvad denne landsby angik, da var dens renommé i den omspurgte henseende velbegrundet og almindelig anerkendt. Det var slet ikke usædvanligt, at endog ugifte fruentimmer her på stedet udmærkede sig ved denne egenskab, der på andre steder sædvanligvis kun faldt i gifte koners lod. Han tvivlede derfor ikke på, at en agtværdig og brav mand som Mendez ville se et så billigt ønske opfyldt. "Men" – vedblev den høflige løjtnant – "i det elendige værtshus kan I og Eders unge kone umuligt blive boende. Hvis I vil følge mit råd, da vil jeg anbefale Eder det eneste hus, hvor en mand som I til nød kan bo, og hvis ejer er en meget honnet mand, som jeg aldeles indestår for. Jeg logerer der selv, når jeg opholder mig her i byen, og ved, at manden har endnu to-tre værelser at disponere over. Han er gift og har to døtre, allesammen meget reputerlige folk. Ønsker I det, så skal jeg straks gå hen og tale med manden, og I kan da imidlertid gå tilbage til Eders kone og træffe anstalter til så snart som muligt at komme bort fra det ubehagelige værtshus."

Dette artige tilbud, begriber man vel, tog Mendez imod med begge hænder, idet han med mange ord takkede sin nye ven for hans store tjenstagtighed. Derpå gik han igen tilbage til værtshuset og gav sin kone en veltalende skildring af den fortræffelige unge mand, tilfældet havde ladet ham støde på. Kort efter kom der et bud fra løjtnanten med den efterretning, at værelserne stod til deres tjeneste, men at han ville forblive på

stedet, for at være husets ejer behjælpelig med at træffe de bedste anstalter til deres modtagelse. "Det kan man kalde en sjælden ung mand," udbrød Mendez med strålende øjne, "og en Himlens lykke, at vi er truffet på ham!" – hvorpå han opgjorde sin regning i værtshuset, affandt sig med mulæseldriveren, og lod løjtnantens bud vise ham vejen til hans nye logi.

Ved ankomsten der blev de modtaget af husets ejer, hans to døtre og af løjtnanten. Denne sidste – det skylder jeg sandheden at tilstå – viste sig ligeså artig og beleven mod Mendez' unge kone som mod ham selv. Hun, der var så lidt vant til at omgås unge herrer, rødmede meget, og var meget undselig over de mange smukke ting, han sagde hende. Også løjtnanten lod til i begyndelsen at være noget forvirret, – som det syntes, slået af den unge kones skønhed, hvis lige han selv i Madrids hofcirkler ikke så let havde fundet. Men som mand af verden blev han snart herre over sine ord og sin holdning.

Da man omsider kom til ro, begyndte man at indrette sig; og ved denne lejlighed var det igen at forundre sig over, hvor forekommende løjtnanten viste sig mod disse mennesker, der var ham vildfremmede. Især vidste han ikke alt hvad han skulle hitte på, for at skaffe den unge kone snart den ene snart den anden lille bekvemmelighed. Af de tre værelser, man erholdt, vendte de to ud til bjergene og en flod, det tredje til havet, i hvis nærhed landsbyen lå. En have og en lille lund af citrontræer hørte til huset, og i nærheden, mod bjergene, var en kølig skov, der lovede skygge i de varme dage. Haven var rigtignok meget forfalden, dens lysthuse og gange forvildrede, men løjtnanten erklærede straks, at nogle af hans folk i kort tid kunne sætte den i stand igen.

De første dage gik hen med at bese omegnen, der var meget smuk og mærkværdig ved sine levninger fra romernes tid. På disse vandringer kunne man ikke ønske sig en bedre cicerone end løjtnanten. Han havde ligget her på stedet en sommer før med sit regiment, kendte hver sti og forstod at tale flydende og behageligt om alle genstande. Den unge kone, der skammede sig i sit hjerte over sin købstadsagtige forlegenhed mod løjtnanten og gjorde sig megen umage med at lægge den af, høstede især stor nytte af hans vejledning; thi hendes mand, der var opdraget udelukkende for handelen, kunne ikke altid give hende den oplysning, hendes videbegærlighed ønskede.

En eftermiddag, da Paquita var inde hos værtens døtre, stod Mendez med løjtnanten ved vinduet og blev nogle bygninger eller mure af en bygning va'r, der viste sig temmelig langt borte. Løjtnanten forklarede ham, at det var levninger af et Herkulestempel og nogle bade.

"Skamfærd!" udbrød Mendez; "det har jeg jo ganske glemt. Jeg har en ven i Sevilla, der er meget lærd og studert, og der udtrykkelig har pålagt mig at skaffe ham så detaljerede efterretninger som muligt om et Herkulestempel og nogle romerske bade, som han vidste fandtes her; det må jeg endelig ikke glemme. Er det langt herfra?"

"En halv mil omtrent," svarede løjtnanten. "Jeg skulle gerne følge Eder derhen; men jeg tør ikke altid fjerne mig så langt fra min station, der er på den modsatte side af landsbyen her. Men I kan aldrig tage fejl, når I følger landevejen og den første sidevej til venstre; de omtalte ruiner vil da straks vise sig for Eder. Men" – vedblev løjtnanten – "det falder mig ved den lejlighed ind, at en vandring til hine høje, som disse ruiner

ligger imellem. Også af andre grunde vil være Eder tilrådelig. Jeg har nemlig tænkt meget på, hvad I har fortalt mig angående den egentlige anledning til Eders rejse herhid, og forespurgt mig hos nogle erfarne folk her på stedet. Alle er enige i, at det ikke er nok, at man opholder sig her. Hvis I vil vente Eder et gunstigt resultat, da må I desforuden leve på en bestemt måde eller iagttage visse, aldeles nødvendige forholdsregler."

"Hvad er da det for forholdsregler?" spurgte Mendez.

"Hovedsagen er, at I må gøre Eder megen motion og helst i middagsstunden. Men det er ikke nok hermed. I skal tillige på Eders daglige vandring af i det mindste et par timer spise en mådelig portion af nogle bær, som I selv må plukke. Disse bær, der er meget bekendte heromkring og har en ganske behagelig bitter smag, vokser netop rigeligt i nærheden af Herkulestemplet."

"På den måde," udbrød Mendez, "kan jeg på samme tid spise mine bær og undersøge antikviteterne. Det er jo at slå to fluer med ét smæk. Ja, det råd vil jeg sandfærdig følge, og begynde den dag i morgen. Det værste er kun, at jeg så nødes til, hver dag at overlade min stakkels kone til ensomhed, mens jeg er ude; for jeg kan ikke forlange, at hun skal gå med på en så anstrengende vandring og vil desuden gerne undgå hendes spørgsmål."

"Hvad dette angår," svarede den artige løjtnant, "da kan I vist berolige Eder. Hun kan jo, når hun vil, gå ned til værtens døtre, eller lade dem hente op. Jeg selv skal, så ofte min tjenestepligt tillader det, med fornøjelse holde Eders kone med selskab."

Disse ord, må man ikke tro var sagt hen i vind og vejr. Løjtnanten indfandt sig daglig, og var uudtømmelig i at

forkorte tiden for den unge kone. Hun fandt også stort behag i hans konversation, hans fortællinger om Madrid og hoffet der, og kunne aldrig blive ked af at høre på ham.

På den måde gik tiden hen, til alles tilfredshed. Mendez gik hver dag sin middagstur, spiste sine bær og gjorde, så godt han kunne, til bedste for licentiaten, optegnelser angående Herkulestemplet og de romerske bade. Når han kom hjem, var han gerne så træt af sin tur og så udmattet af heden, at han i et sideværelse måtte hvile sig ud en times tid. Men, som udfaldet viste, havde han heller ikke grund til at fortryde al den møje, han gjorde sig.

Et halvt år var nemlig ikke fuldt forløbet, før han med stor glæde kom til vished om, at det så længe nærede håb skulle opfyldes, og at hans unge kone virkelig var på veje med at skænke ham en livsarving. Han ilede straks med at tale til hende derom. Hun hørte på ham med nedslagne øjne og rødmede så stærkt, at endog hals og nakke blev dækket med purpur. Han selv derimod var, som sagt, over al beskrivelse glad ved denne opdagelse, og udbrød i ét væk for sig selv: "Ja, er dog ikke naturens undergerninger ubegribelige!" Endnu samme dag satte han sig ned og meldte i et brev sin ven licentiaten denne glædelige begivenhed; tillige pålagde han ham at købe og sende til den lille klosterkirke den gave, han havde lovet St. Medardus, hvis han hjalp ham med sine forbønner, nemlig et meget smukt messeklæde.

Da således hensigten med hans ophold i landsbyen var opnået, fandt Mendez det rigtigst at begive sig på hjemvejen, mens årstiden endnu var god. Afskeden med deres artige og forekommende ven, løjtnanten, var, som man vel kan begribe,

på begge sider meget hjertelig. Den unge kone var så rørt over al den ufortjente godhed og opmærksomhed, han havde vist dem, at hun en lang tid på hjemvejen udgød tårer. Mendez søgte at trøste hende så godt han kunne. Han forestillede hende som en forstandig mand, at mennesket måtte ikke tage sig en afsted så nær; at man på mange måder kunne have håb om at mødes igen. Løjtnanten kunne komme til Sevilla, de selv kunne engang med tiden komme til Madrid – og hvad han ellers kunne anføre for trøstegrunde. Men det varede dog længe, inden hans unge kone blev herre over sin bedrøvelse.

Vore rejsende ankom i god behold til Sevilla og fandt sig snart igen i deres gamle folder i hjemmet. Licentiaten tog af hjertet del i deres lykke, og var meget glad ved de oplysninger, Mendez havde indsamlet om de romerske antikviteter. Den unge kone, der på nogen stilhed og eftertænksomhed nær befandt sig vel, kom i rette tid ned med en smuk, velskabt dreng. Ved denne fandtes der den mærkværdighed, at han kom til verden med en meget tydelig, skønt fin knebelsbart, der aldeles lignede den, familiens ven, løjtnanten, gik med, og som han plejede at soignere meget. Dette anså Mendez som et mærkeligt tegn på sympati mellem venskabeligt sindede mennesker, og talte derom med licentiaten. Denne benægtede det ikke ganske, men ville dog hellere deri se et forbud på, at drengen med tiden ville bringe det til noget udmærket. Han anførte af historien mange eksempler på børn, der først efter en længere tids ægteskab blev skænket deres forældre, men også i almindelighed var bestemt til noget usædvanligt, og gerne ved fødslen mærket på en iøjnefaldende måde, – en forklaring, Mendez glædede sig ubeskriveligt over.

Hermed er min historie ude, og jeg har endnu kun at tilføje, at det lykkelige udfald, Mendez' rejse havde haft, rygtedes over hele byen. Licentiaten, der ved sine lærde forskninger og sine skarpsindige slutninger allerførst havde gjort opmærksom på den nytte, et just ikke meget befolket land som Spanien kunne drage af den fattige landsby, kom derved i største anseelse, og de fornemste familier indhentede nu i tvivlsomme tilfælde hans råd. Ikke blot i Sevilla, men over hele Spanien blev det snart skik, at ægtefolk, der befandt sig i lignende tilfælde som Mendez og hans kone, søgte hjælp ved at rejse til den omtalte landsby. Denne kom sig derved på utrolig kort tid. Den ene smukke bygning blev opført efter den anden, gader og torve kom frem, hvor der før var uføre og møddinger, og den fattige flække blev til en stor, anselig by med havn og forter. Den erholdt, som billigt, navn efter stedets uskattérlige egenskab, at kunne hjælpe ægtefolk i barselsaffærer; den kaldes nemlig endnu den dag i dag *Barselona*, eller som det mindre rigtigt skrives, Barcelona.

Man lo meget over slutningsordene, og Johnsen sagde: "Denne fortælling er jo som et epigram med en ordentlig pointe."

"Den nærmer sig i det mindste til epigrammets korthed," svarede Neerling. "Men forresten må jeg bede om undskyldning for de mange anakronismer, den gør sig skyldig i, f.eks. at Cervantes og Ximenes levede før Barcelona, der er en af Spaniens ældste byer, blev anlagt, og således flere. Men man vil vel ikke falde på at anvende kritik på en sådan bagatel, der

desuden har sat sig andre formål end just historisk nøjagtighed."

Under disse ord sad den pertentlige jomfru Kaarsberg med et moquant ansigt og lod nogle små, misbilligende lyde høre.

"Dem har min fortælling vist ikke behaget," sagde Neerling til hende.

"Ja, når jeg skal sige, hvad jeg mener, så synes det mig ikke kønt, at denne – hvad var nu hans navn – denne Mendez bliver holdt sådan for nar. For man kan jo nok forstå, hvad den hele historie går ud på."

Arkitekten trak på skulderen og indrømmede det. Men Johnsen tog meget ivrig til orde: "Å vist ikke, så nøje kan man ikke tage det. En gammel skolemand som jeg skulle ikke undlade at gøre indsigelse, hvis der var noget anstødeligt i den historie. Jeg er vist ingen ven af de nyere, især franske noveller, i hvilke det omhandlede forhold regelmæssigt tages på den lette skulder. Men når det hele, således som her, går ud på at gennemføre et lystigt indfald og er behandlet med al ønskelig delikatesse, så er der ingen grund til en sådan anke."

Crepp satte ved fortællingens slutning et meget fornøjet ansigt op. Denne vor skikkelige ven, der i almindelighed viste sig som en forstandig og tænksom mand og af sundt omdømme, gerådede, som vi allerede har set, på slemme afveje, når han vovede sig ind på etymologiens vildsomme gebeter. "Det har jeg såmænd ikke vidst," sagde han nu, "at Barcelona kommer af et dansk ord. Men jeg har ofte spekuleret på, om ikke adskillige fremmede ord havde deres oprindelse fra danske. Og hvad navne på byer angår, så har jeg engang i Odin Wolffs journal læst om en italiensk by, Roveredo, hvor der skal

være meget usikkert at leve, da man såvel i selve byen som udenfor er udsat for overfald og røveri; og det er nu faldet mig ind, om ikke Roveredo egentlig vil sige det samme som det danske *røverrede*."

Johnsen gjorde en grimasse og vendte sig bort. Neerling lo og fandt denne konjektur meget antagelig; kun troede han ikke, at den omtalte italienske eller tyrolske by var i vor tid mere utryg end nogen anden. "Men" – vedblev han – "hvem vil nu afløse mig? Vil måske De, jomfru Kaarsberg, og derved udslette erindringen om den slemme historie, jeg har fortalt?"

Denne henvendelse skete i spøg, ikke fordi han ventede et gunstigt svar. Men hun var nok villig dertil. "Hvorfor ikke det?" sagde hun. "Så kunne De med det samme se de gode og gavnlige følger af en dydig beslutning, når man trods alle anfægtelser holder fast ved den, fordi den er til ens bedste. Når selskabet ønsker det, kunne jeg fortælle Dem, hvordan det gik til, først at jeg kom i et kloster –"

"Har De været i et kloster?" spurgte Neerling forundret.

"*Har* været? Jeg er der såmænd endnu og tænker at blive der til min dødedag."

"Her kommer vi jo ganske uventet til en klosterhistorie," hviskede Neerling til Johnsen; og henvendte sig dernæst til jomfru Kaarsberg: "Vi er lutter øre, når De vil gøre os den fornøjelse at begynde."

Selskabet satte sig tilrette og lyttede med spændt opmærksomhed.

5. En klosterhistorie. – Skipperens beretning. – Nattekommers

"Jeg fortæller Dem så meget hellere," begyndte jomfru Kaarsberg, "hvordan det er gået til, både at jeg kom i klostret og at jeg indtil nu er forblevet der, som jeg har bragt i erfaring, at et skarnsmenneske har gjort en komedie om det alt sammen Note 12). Men det er lutter opspind hvad han fortæller, og jeg skal give Dem den rette sammenhæng. Nogle år efter mine forældres død boede jeg i Adelgade, rigtignok, som der står, hos en høker, men jeg boede alene og havde ingen logerende. Da det nu faldt småt for mig, så tænkte jeg på, om jeg ikke som så mange andre kunne komme i en stiftelse eller erholde et godt legat. Derimod ville jeg slet ikke ind i en stiftelse for enker, som den nar har søgt at bilde folk ind. Men da jeg angående denne sag rådførte mig med en god ven – han var rigtignok skriver, men slet ikke student – så opregnede han forskellige stiftelser for mig. "Der er nu," forklarede han mig, *Bombebøssen*. Den kan De ikke søge om, da den kun er for søfolk;" deri måtte jeg give ham ret. "Der er *Stiftelsen for Håndværksmestre og deres Enker*; men De er hverken håndværker eller enke, så den kan vi heller ikke tænke på." Også dette bifaldt jeg. "Der er *Regensen* og *Studiegården*," vedblev han; "men i dem lægges der kun præstesønner, der skal studere." Og således opregnede han flere stiftelser for mig indtil han standsede ved *Petersens Jomfrukloster*. "Men for at komme derind må De være jomfru og for at forblive der og rykke op i de bedre boliger, må De ligesom i de katolske klostre bestemme Dem til en evig

jomfrustand og ikke gifte dem." Og dernæst meddelte han mig, at denne stiftelse var indrettet for tretten ugifte fruentimmer og en opsigtsjomfru, at man havde fri bolig og 120 rdlr. årlig. Alt dette syntes jeg godt om; han skrev en ansøgning for mig, og da han deri beråbte sig på, at jeg efter al rimelighed var langt ude beslægtet med testator, så fik jeg den ledige plads. Det er nu otte år siden; jeg var dengang så meget yngre og vil derfor gerne tilstå, at det ikke faldt mig så meget let at slå mig fra verden og beslutte mig til den enlige stand. Men på den anden side var jeg af sat og betænksom karakter. Når jeg selv skal sige det, så hørte jeg ikke til de kokette og flanevorne fruentimmer, der altid gå og skotter til herrerne og bilder sig så meget ind på deres smule ansigt."

Disse ord ledsagede klosterjomfruen med et betænkeligt, næsten vredagtigt øjekast til jomfru Sybrandt. Men denne slog en høj latter op og sagde: "Ja, måske *De* heller ikke havde årsag til at bilde Dem noget ind på Deres smule ansigt."

"Å jo, lige så godt som visse andre, når jeg ville være lige så indbildsk; det skal De få at se af det, jeg har at fortælle."

Jomfru Kaarsberg, der tydelig nok havde givet en hemmelig ærgrelse luft ved disse ord, behøvede nogen tid, inden uvejret i hendes sind kunne sætte sig. Men så tog hun igen til orde:

"For at blive ved i min fortælling, så overvejede jeg hos mig selv, at jeg ved et giftermål måtte opgive min visse plads i klostret og den udsigt, jeg havde til at rykke op i et bedre nummer, og så kom jeg hver gang til fornuft igen. Men uden anfægtelser var jeg ikke, det vil jeg bekende. En dag, da jeg besøgte min ældre søster, der var enke, viste hun mig et avertissement i Adresse-Avisen, hvori en ung mand af et godt

udvortes, og der sad i en god næringsvej, ønskede at indlade sig i ægteskab med et fruentimmer af sat alder og blid karakter, der kunne påtage sig at bestyre en husholdning og var ejer af en kapital på ca. 1400 rigsdaler til fælles fremtids vel. Nu passede alting ganske forunderligt på mig; for en sådan sum ejede jeg netop efter mine forældre, og den var sat i kongelige obligationer. Jeg kan derfor ikke nægte, at dette avertissement alarmerede mig; og da nu min søster også mente, at jeg altid kunne se ad, om der var noget ved den person, så lagde jeg en billet ind på Adresse-Kontoret og bestemte ham et stævnemøde i Kongenshave, en morgenstund fire dage efter. Han skulle kende mig på, at jeg gik med en stor, rød nellike fæstet i brystet.

På den bestemte dag pyntede jeg mig på det bedste, og gik ind i haven, hvor jeg straks lod nelliken se; for hidtil havde jeg skjult den med sjalet. Men nu traf det så uheldigt, at den herre, fra hvem avertissementet kom, efter al sandsynlighed havde modtaget tre billetter, der alle bestemte møder samme morgenstund og alle i Kongenshave, kun på forskellige steder. Mens jeg nu gik op og ned i haven udenfor konditoren, hvor Samson står med løven, kom en herre gående med et ungt, meget pyntet fruentimmer. Da han blev mig va'r, så han meget vist på mig og, hvad jeg meget godt bemærkede, vendte sig om efter mig. Og det varede da heller ikke længe inden han kom stormende ned ad alleen og tiltalte mig. "Jeg ser, De har en rød nellike i brystet – det er vist Dem, der har indleveret en billet ..." – Jo, det kunne jeg ikke fragå, svarede jeg, tog ham med det samme i øjesyn, og fandt, det var et pænt, velklædt menneske. – "Det er meget ulykkeligt," sagde han, "at jeg i dette øjeblik har truffet en dame af min familie her i haven, og kan ikke straks

slippe hende. Vil De ikke så længe gå hen til alleen udenfor brøndsalen og opholde Dem lidt der …" – Det lovede jeg ham, hvorpå han endnu spurgte, om de 1400 rigsdaler, jeg ejede, stod til min fri disposition, og da jeg gav ham et bejaende svar herpå, skyndte han sig bort, og jeg gik til brøndsalen. Her kom han virkelig efter en lille halv times forløb. Vi satte os nu på en bænk og ville just til at afhandle sagen nærmere – blandt andet ville jeg forhøre mig om hans borgerlige stilling – da en korpulent madame kom forbi. Jeg kendte hende godt; hun var enke efter en porcelæns- og pottehandler, sad i en god handel og ejede det hus, hvor hun havde udsalg. Nu var herren, der sad ved siden af mig, lige fra det han kom, meget urolig, men da han så dette fruentimmer, spurgte han mig, om hun ikke bar et lyseblåt sjal med rød kant. Jeg nikkede dertil, og han vedblev, idet han stod op: "Det er meget ærgerligt, nu må jeg igen forlade Dem. Den dame derhenne – det er en meget fornem dame – har jeg en forretning med … jeg er hendes lavværge – og må endelig tale to ord med hende. Men De må ikke gå bort, det må De love mig." Og med disse ord fo'r han afsted. Nu nægter jeg aldrig, at denne opførsel fortrød mig, og det syntes mig bedst, at jeg straks gik. Men jeg blev dog siddende og tænkte alvorligt over, om ikke det klogeste for mig var at beholde min visse plads i klostret, som mange misundte mig, og ikke indlade mig i en sådan tvivlsom og usikker forbindelse. Og da jeg nu en god halv times tid havde overvejet dette, og mennesket heller ikke kom tilbage, så stod min beslutning fast, og jeg rejste mig og gik. Ved udgangen af haven mødte jeg ham med den tykke madame under armen. Han skammede sig formodentlig, for han lod som han ikke så mig. Men jeg tænkte:

Den, der ler sidst, ler bedst. Det er endnu et spørgsmål, hvad raritet han får i hende og hun i ham. – Og således gik det til, at jeg lykkelig overvandt denne første anfægtelse og forblev i klostret."

"Det er jo en moderne Pucelle," hviskede arkitekten til Johnsen, "og refrænet er lige så godt som Voltaires: "Dyden sejrer, og Frankrig bliver frelst!"

"Nu gik der vist et år hen," tog jomfru Kaarsberg på ny til orde, "uden at mit rolige liv i klostret blev forstyrret. Jeg var rykket op i en bedre lejlighed, rigtignok endnu til gården, men den var meget pæn og rummelig. På den tid traf jeg undertiden hos min søster en tapetserer- og sadelmagersvend, et kønt, stille og skikkeligt menneske, der sommetider tilbragte aftenerne hos hende. På ham kunne jeg snart mærke, at han havde et godt øje til mig. Han fortalte mig, at hans største ønske var, at rejse udenlands et årstid, til Berlin, Wien og Paris, og måske til London, for at perfektionere sig i sin profession, og så ved hjemkomsten sætte sig ned som mester og gifte sig med et fornuftigt og adstadigt fruentimmer, "for eksempel som De, jomfru Kaarsberg," tilføjede han engang. Dette var jo tydeligt nok; men han udtalte sig endnu tydeligere for min søster, hvem han bad om at tale hans sag hos mig. Dette gjorde hun, og var af den formening, at jeg ikke godt kunne vise en så brav mands frieri fra mig, og i det mindste skulle høre, hvad han selv kunne have at sige mig. Jeg fulgte min søsters råd og bestemte ham et stævnemøde en søndag formiddag i Filosofgangen. Ved denne sammenkomst talte han meget bevægeligt til mig. "Han skulle tage meget fejl," ytrede han blandt andet, "om han ikke i mig havde truffet det fruentimmer, der kunne gøre ham lykkelig

hans øvrige livets bane. Han så meget på en solid karakter og erfaring og forstand, og alt dette fandt han hos mig. Ingen interesse eller egennytte bevægede ham til dette skridt." Jeg svarede ham, at jeg vist heller ikke tog fejl, når jeg anså ham for en retskaffen, pålidelig mand, til hvem et enligt fruentimmer uden risiko kunne betro sin fremtid; og det skulle glæde mig meget, om han i mig fandt den, hans hjertes attrå og begær stod til. – For så vidt var vi da enige og begyndte at tale om et og andet, som man nødvendigvis må have på det rene ved et så vigtigt skridt. Her opstod nu den vanskelighed, at han, der vidste, jeg havde en sum stående fast, ønskede den til sin udenlandsrejse, for så ved hjemkomsten at kunne ægte mig; jeg ville nok give ham pengene til at sætte sig ned for som mester her i byen, men ikke til rejsen. Min gamle ven, skriveren, jeg siden rådførte mig med, var af samme mening. "Det er ikke sagt, han tager Dem, når han kommer hjem," sagde han; "og så har De måske endogså ondt med at få Deres penge igen. Eller måske sætter han sig ned i udlandet, og De får aldrig enten ham eller pengene at se igen." Jeg var just ikke bange for noget sådant, men jeg holdt dog på min beslutning, og sagen stod på den måde hen en tid uden afgørelse. Nu havde denne sadelmagersvend i flere år holdt en seddel i tallotteriet, men aldrig vundet noget af betydenhed. De to numre var i den sidste tid enkeltvis kommet ud, og han spurgte mig nu en aften, om jeg ikke kunne foreslå ham andre numre. Det lovede jeg ham straks; for jeg har ofte haft et ganske besynderligt held i at vælge numre, hvilket min søster også bevidnede. Efter nogen betænkning gav jeg ham da to numre til det ene, han havde, og han spillede nu bestandig på de tre numre. Et halvt år gik hen

uden at et eneste af dem kom ud; men så en formiddag, da jeg sad og læste i Adresse-Avisen, ser jeg, at alle tre numre er kommet ud. Jeg var nærved at få en rørelse på mig. Det var en tremarksterne, altså vandt han vist mellem to og tre tusind rigsdaler, og han kunne da både rejse udenlands og siden sætte sig ned som mester, uden at vi behøvede at røre ved de penge, jeg havde stående. Om eftermiddagen gik jeg hen til min søster, der endnu ikke havde set ham den dag, men antog, at han ville komme om aftenen, og da jeg antog det samme, blev jeg. Hele aftenen sad jeg i en spænding, med tanken på det store skridt, jeg nu stod i begreb med at gøre. Jeg skulle forandre min enlige stand, flytte ud fra min rolige, faste plads i klostret, og rigtig få at vide hvad verden giver. Tillige tænkte jeg på, hvad han ville sige, når han kom, hvor glad han ville være, og hvordan han ville takke mig, fordi jeg havde hjulpet ham til den betydelige gevinst. Men han kom ikke. Den følgende dag ventede jeg et par linjer fra ham med en undskyldning, men jeg hørte intet fra ham. Og således gik otte dage hen uden at han lod sig se, ikke engang hos min søster, og til sidst fik vi at vide, at han havde skaffet sig gevinsten udbetalt og var rejst til udlandet. Så utaknemmelig var han! Men lykke på rejsen! tænkte jeg. Jeg skal såmænd ikke løbe efter dig. Kan du undvære mig, så kan jeg også være dig foruden. Jeg har det visse, som man ikke kan tage fra mig, og du render ud i verden efter det uvisse. Velbekomme! – Og således gik det til, at jeg også kom lykkelig fra denne anfægtelse og beholdt min plads i klostret.

Jomfru Kaarsberg standsede her, og Neerling spurgte, om hun ikke oftere var blevet fristet til at træde ind i den ægteskabelige stand.

"Jo, et par gange senere; men af det, jeg har fortalt, vil De allerede kunne se, at man nok, når man alvorligt vil, kan stå imod og blive sine principper tro."

Læserne kan være ret vel fornøjede med at slippe for hendes andre "anfægtelser"; for de lignede hinanden som den ene dråbe vand den anden, og endte også med et stævnemøde, der blev til vand. Men hun selv havde måske gerne fortalt resten med, dersom hun ikke følte sig generet af den lattermilde jomfrus mange udbrud og lystige spørgsmål. Ved slutningsordene sagde jomfru Sybrandt: "Stå imod? Jeg kunne ikke mærke, at De stod imod. Når manden i Kongenshave og denne hersens sadelmagersvend ville have taget Dem, så havde De slået til. Men De holdt dem jo begge for nar."

Neerling lagde sig derimellem og tog klosterjomfruens parti. "Hvad der hændte hende i Kongenshave, var enhver udsat for. Men hvad sadelmagersvenden angik, da havde hun dog stået imod, da han første gang, inden gevinsten kom, friede til hende."

"Ja, fordi han ville rende bort med hendes penge; det kunne jo et barn se."

Samtalen blev her afbrudt og et skænderi mellem de to damer forhindret ved skipperen, der trådte hen til selskabet. Denne var nu og da under sine vandringer op og ned på dækket blevet stående en kort stund hos passagererne, mens man underholdt sig med at fortælle, dog uden at opholde sig længe og uden at ytre noget, på det nær, at han engang i bortgående sagde halvhøjt til en af folkene: "Tevandspassiar!" Nu nærmede han sig som anført og sagde med et hos ham ganske venligt ansigt: "De fortæller nok historier."

"Jo," gav Neerling til svar; "vil De ikke sætte Dem hen hos os? Måske også De kan fortælle os noget."

"Å jeg! Hvad skulle jeg kunne fortælle!" svarede han, mens han tog plads. "En gammel søodder som jeg kan nok ikke opdiske noget, der kunne fornøje de herrer og damer. Skønt – ja sandt at sige og når man vil være oprigtig, så må man bekende, at en sømand oplever ting, hvorom man hverken ser eller hører noget på landjorden. Ofte fører han et liv værre end en hund; og man må undres over, at et menneske kan holde det ud. Se nu – for blot at anføre et eksempel – på en af mine første rejser til Sydamerika – det var med fregatskibet *Håbet*, ført af en nordmand, Steffensen – blev vi drevet af vor kurs, havde til sidst ikke en drikkelig dråbe vand om bord, og måtte nu af nød løbe ind i en bugt, hvor egnen var øde og vild, og hvor der ikke fandtes andet end forkrøblet buskværk. Her skulle vi just ikke forsyne vore vandtønder. Som vi fik at vide af nogle af indbyggerne, var der i syv år ingen regn faldet der på stedet. Vi prøvede det vand, der fandtes, men det var bestialsk; der kunne ingen drikke deraf uden at få en allerhelvedes rendekathrine. Og i dette hundehul måtte vi for modvind blive næsten en måned!"

"Men hvad drak da De og det øvrige mandskab, mens De lå der?" spurgte Crepp.

"Regnvand, min fa'er, som vi møjsommeligt samlede op mellem klipperne."

"Ja, regnvand, der var syv år gammelt!"

"Hvad skulle vi gøre? Der var intet bedre at få. En sømand må finde sig i omstændighederne. – Men for at tale om noget

andet," vedblev skipperen og lagde eftertryk på de følgende ord: "Er der nogen blandt de herrer, der har hørt tale om *søslanger*?"

"Søslanger!" sagde Johnsen. "De eksisterer jo slet ikke."

"Eksisterer de ikke? Ja, herre, når De får tumlet Dem omkring så meget som jeg har gjort i mine yngre dage, så vil De bekende, at der eksisterer mange ting, man herhjemme ikke engang drømmer om."

"Men alle naturkyndige og nyere skribenter benægter deres tilværelse. Det er kun indbyggerne på de nordamerikanske og norske kyster, der engang imellem kommer med en beretning om dem, hvorom man siden aldrig hører noget mere. Det er opdigtelse og fabel alt sammen, eller en tom indbildning."

Neerling blev næsten vred på Johnsen og gav ham hemmeligt et vink. Det var ham ganske det samme, om søslangerne eksisterede, når han blot var vis på, at der eksisterede en historie om dem, som skipperen ville fortælle.

"Hvorvidt det er opdigtelse og fabel, hvad der fortælles, vil jeg ikke disputere om," vedblev skipperen. "Men det ved jeg, at hvad jeg selv har set for mine øjne, så tydeligt som jeg nu ser Dem. Det er den rene, skære sandhed. Ser De, for nogle år siden fo'r jeg meget med mit eget fartøj mellem Aalborg og Norge med kornladninger. En dag, ud på eftermiddagen. mens skibet lå ved en af de norske kyster, men temmelig langt ude, tog jeg i land med to af folkene, hvoraf den ene blev brugt som koksmath om bord. Da der var et godt stykke at ro ind og jeg havde adskilligt, levnedsmidler og deslige, at tilforhandle mig, ville jeg først næste morgen ro tilbage. Der var nu nok at varetage og det begyndte at aftnes. Så kom der en båd hjem, hvori der var en pladsmand der på stedet, hans kone og en

dreng, Abraham, der alle havde været ude på fiskeri. De fortalte med stor skræk, at de på hjemvejen havde set en umådelig stor søorm, der engang piskede med sin hale i vandet, så deres båd var nærved at kæntre. Nu havde jeg selv stor lyst til at se en sådan kegle, og jeg foreslog derfor pladsmanden, at han skulle tage ud med mig og mine folk, i min båd, der var større, og vise os stedet hvor ormen lå. Det gjorde han langt om længe, og vi måtte ro et godt stykke, indtil vi kom ind i strøget mellem Sartor-øen, Ler-øen og Tos-øen. Her roede vi nu langsomt hen til det sted, han viste os, og idet vi bøjede om en udstående pynt, så vi med ét til vor forfærdelse dette gruelige dyr ikke tyve favne fra os. "Jesus Maria!" skreg koksmathen; "dersom det store bæst kommer os et par favne nærmere, så slår den båden i stumper!" – "Ikke forknyt, manne!" råbte jeg; "vi må den nærmere på livet. Ro kun til. Men langsomt!"

Nu ved jeg ikke, om det skete tilfældigvis, eller fordi uhyret havde lagt mærke til vore åretag, nok sagt, idet vi kom den omtrent to eller tre favne nærmere, løftede den – ja, De kan tro, det var et rædsomt syn – løftede den sit hoved flere alen i vejret over vandfladen, åbnede sit umådelige gab, og stirrede på os med to øjne så store som tallerkener – hvad siger jeg, tallerkener! Nej, dens øjne var, den Onde fløjte mig, så store som vandkasserne på en orlogsmand eller hjulene på en damper. Hovedet var som en hvælvet færingerbåd og bagenfor hævede sig fire à fem bugtninger af kroppen, hver et par favne lange.

Da jeg så dette syn for mig, var det ligesom al min lyst gik ud på, at komme ret nær ved uhyret; jeg tog selv en åre og råbte til pladsmanden og mine folk, at jeg ville nærmere, hvad det så

gjaldt. De andre lamenterede, men jeg stod på det, og vi roede rask til. Uhyret derimod syntes ikke at have lyst til at oppebie os. Hovedet dukkede ned, og kroppens bugtninger kom i bevægelse. Vi kunne tydeligt se, at dens ryg var sortebrun, og at den var hvid under bugen. Og nu skød den en fart som en seksårings, der ros frem af de flinkeste karle; og vi satte efter den alt hvad tøjet kunne trække. Men så rejste den sin hale, der var ganske som en slanges og gik ud i et par kringler, men med en bred, spaltet ende, og piskede vandet dermed. Og så tænkte jeg rigtignok, at min sidste time var kommet. Søen blev ligesom hulet ud, og vi stod fare for at skylles hen til uhyret; båden var ikke til at styre, og –"

Her afbrød skipperen sig selv og kaldte på en af folkene: "Anders, vent lidt! Med dig skulle jeg snakke et ord." Og med disse ord stod han meget ugeneret op, uden at gøre nogen undskyldning, og gik.

Passagererne så på hinanden. "Han bærer sig ad," sagde Johnsen, "som de tyrkiske fortællere, der holder op på det mest spændende sted."

"Ja, måske," tilføjede arkitekten, "kommer han tilbage med en tallerken og lader den gå rundt, inden han giver fortsættelsen. Men jeg er rigtignok mest bange for, at han bliver rent borte; at han har rodet sig ind i noget, han ikke kan slutte på en anstændig måde."

Denne mening blev siden bestyrket. Da arkitekten længere hen stødte på ham og spurgte: "Nå, hvad blev så enden på historien, hr. kaptajn?" – svarede han: "Ja, hvad blev enden! Note 13) Jeg havde så min sjæl ikke lyst til at forfølge dette bæst

længere, og vi så nu til at komme tilbage. Morgenen efter, da vinden var god, lettede jeg."

Man var imidlertid brudt op. Damerne var gået ned i kahytsværelset for at indtage deres aftensmåltid, og herrerne gjorde nu tilberedelser til det samme på dækket, hvor et bord blev flyttet hen og besat med koldt køkken, brød, smør og en ualmindelig god flaske cognac, arkitekten havde med; Steinhauer og Filippo blev inviteret til at tage del deri. "Når man er født i disse nordlige lande og endnu ikke har besøgt udlandet, ytrede Neerling under måltidet, så vil man ikke ret kunne forstå, at man nogensinde kan undvære en så kraftig, velsmagende mad som et rigtigt dansk stykke smørrebrød, "med noget på" – for dette hører til og giver denne nydelse så stor variation, foruden den, der ligger i brødets forskellighed, i sammensætningen af rug- og hvedebrød. Men man behøver just ikke at rejse langt for at måtte finde sig i dette savn og nøjes med tørt brød til et stykke eller ost, der gerne spises som i forbigående og uden at man tager sig den behagelige tid som vi ved vor frokost og aftensmad. Efter min erfaring hænger den europæiske smørrebrødslinje så temmelig sammen med den lavere snelinje. I de lande, hvor der falder megen sne, uden at den med enkelte undtagelser, f. eks. på høje bjerge, bliver liggende om sommeren, altså Norge, Sverige, Danmark, England og det nordlige Tyskland, i dem spises der også meget smørrebrød, men ikke i det sydlige Frankrig, ikke i Italien og endnu mindre i Portugal og Spanien. Om Rusland skal jeg intet bestemt kunne sige."

Efter bordet, da damerne igen var kommet op på dækket, tog Neerling sit valdhorn frem og blæste nogle smukke

jægermelodier af tyske komponister. Det lød fortræffeligt i den dejlige, stille aften og under skibets næsten umærkelige gang. Bag det sås endnu i dæmringen kysterne af Sjælland; foran viste sig i det fjerne og i belysning af den stærke aftenrøde konturer af skovene på Fyensland. Langt borte øjnede man enkelte skibe med alle sejl oppe og i samme kvide som de under vindstillet. Som en lille malurtdråbe i aftenens skønhed måtte man finde sig i at se et dampskib suse tæt forbi og snart forsvinde, mens de selv bevægedes frem med snegleskridt. Men alle passagererne syntes at befinde sig så vel, at man ikke lod sig synderlig afficere af dette syn. Noget efter skiltes man og enhver begav sig til ro.

Den sildige aften var, som hos os i slutningen af august, mørk, men oplivet af utallige stjerner. De spejlede sig, kommende og svindende, i søen under dens langsomme bevægelser. På dækket var der nu fuldkommen stille; også skipperen havde søgt til køjen. Kun manden ved roret var på sin post og ved sit ensformige arbejde.

Men denne stilhed varede ikke længe. Som det syntes havde nogle af de yngre passagerer, under den sendrægtige fart dagen over og det ledige liv på skibet, følt trang til en lystig afveksling og var nu faldet på nogle spilopper, der også bragte de andre på benene. Det var egentlig kun den muntre jomfru Sybrandt, der i ledtog med Filippo og måske mest for at give sig af med det unge, smukke menneske, hittede på at lægge en lille snare for den i sine principper så strenge klosterjomfru. De ville forsøge, om hun ikke endnu kunne bevæges til at bryde sit klosterløfte og give efter for verdens fristelser. Hemmeligt havde de mistanke om, at hendes hjerte allerede på ny var fanget. Hun

sukkede hver gang hun så på den ærlige snedkersvend, og jomfru Sybrandt havde engang uset stået i nærheden, da hun hos skipperen, der personligt kendte ham, meget omstændeligt forhørte sig om hans familie, hans stilling og udsigter for fremtiden, på hvilket alt hun fik et ret tilfredsstillende svar. De to skælme fik altså et brev sat sammen, uden underskrift, og der lød omtrent således: "Højstærede jomfru Kaarsberg! Dersom De endnu kunne bevæges til at række hånden til en brav mand, der nærer den største højagtelse og kærlighed for Deres dydige person, da beder jeg Dem ærbødigst have den godhed at indfinde Dem i aften på dækket, når de andre er gået til ro, for at jeg kunne åbne Dem mit hjerte og erfare Deres svar." Det var skrevet af jomfru Sybrandt, men det kan nok være, at den lystige arkitekt havde en finger med i spillet. Han var i det mindste siden meget hurtigt ved hånden og fuldkommen påklædt.

Det anførte lille brev blev henimod aften leveret jomfru Kaarsberg ved skibsdrengen, der ikke måtte sige, fra hvem det kom; og som man kan begribe, satte det hendes klosterlige hjerte i stor bevægelse. Fra hvem kunne det komme? "Ja, det kan jo ikke komme fra andre end fra Steinhauer," mente hun; "og ham anser jeg også for at være en brav og pålidelig mand, som man uden fare kan indgå en forening med. Brevet er jo skrevet pænt og sådan, at man nok kan fatte tillid. Blev han først mester, så kunne han nok komme i vejret, da han er stræbsom og duelig, og så –" Hun forfulgte tanken videre og så sig allerede midt i et magasin af færdige mahognimøbler. Efter denne overvejelse tog hun da ikke i betænkning at indfinde sig. Man måtte jo høre hvad mennesket havde at sige og kunne

derefter indrette sit svar. I denne hensigt lagde hun sig påklædt, med den beslutning at stå op, så snart hun kunne tro, at jomfru Sybrandt, der lå i samme aflukke, var faldet rigtigt i søvn.

Sidstnævnte agerede, da hun kom ned, at hun var så træt og så søvnig, at hun knap kunne stå på sine ben. Hun skyndte sig med at komme til køjs og det lod snart til, at hun sov som en sten. Men også hun havde lagt sig påklædt, og knap listede klosterjomfruen sig ud, før også hun fo'r op fra sit leje og med hurtige, men sagte trin fulgte efter. Kommet op på dækket gik hun først til højre, hvor Filippo efter aftale lå på hug bag en tønde, og begge sneg sig nu efter den forliebte skønne.

Det mørke, der herskede på dækket, blev kun adspredt ved en lanterne, der midtvejs hang ned fra råen, men blændede mere end lyste. Jomfru Kaarsberg, der just ikke var så sikker til fods, havde derfor noget ondt med at famle sig frem, især da hun ikke vidste, hvor hun skulle søge brevets afsender. Et par gange sagde hun med dæmpet stemme: Pst! Pst! men det blev ikke besvaret. Hun antog da, at snedkersvenden ville vente på hende i forenden af skibet, hvor han gerne plejede at opholde sig, og derhen begav hun sig nu med forsigtige skridt. På dette sted var dækket meget belemret af forskellige sager, sendingsgods og deslige, der ikke havde kunnet få plads i rummet. Iblandt andet fandtes der en stor kasse, der var indrettet som et bur og på den ene side havde tremmer eller tynde stænger. Den var opholdsstedet for en temmelig stor abe, der tilhørte en lirekasseejer i København, og af denne var lejet ud til en af Filippos kammerater, en italiener, der for tiden opholdt sig i Jylland; her ville han vise dyret frem og tjene penge derved.

Bemeldte abe var et lystigt dyr og havde under sejladsen ved sine mange pudserier bidraget ikke så lidt til passagerernes morskab. Den var klædt i en lurvet dragt som officer, en rød kjole med tresser, havde en lille sabel ved siden og en trekantet hat på hovedet. Om natten blev buret, for at skaffe den mere motion, lukket op, men den var da bundet fast ved et reb om livet, der kun tillod den at fjerne sig omtrent en alen fra buret.

Mens nu den stakkels klosterjomfru skred frem og følte sig for mellem tovværk og rejsegods, hørte hun en lyd som af trin. Det var Morten, der kedede sig gudsjammerligt i sin ensomhed og nu sprang frem og tilbage, meget glad ved at der nærmede sig menneskeligt selskab. Jomfru Kaarsberg hviskede igen: Pst! Pst! men fik igen intet svar; hvorpå hun med bevægelig stemme spurgte: "Er det Dem, Steinhauer?" Dyret gav et hæst, stygt skrig fra sig, som hun nok antog for et kærlighedssuk, hun nærmede sig lidt mere og sagde: "Ræk mig Deres hånd; for her er så fatiguant at gå." Hendes udstrakte hånd blev også grebet, men af en skrækkelig klo, der trak den til sig. I samme øjeblik blev hun omfavnet og følte et loddent fjæs – naturligvis var det Morten, der i sin lystighed rev i hendes hovedtøj, satte sin lille trekantede hat på hende og bankede den ned, for at den skulle sidde fast. Så snart den ulykkelige klosterjomfru var vis på, i hvis kløer hun var faldet, udstødte hun et rædsomt skrig om hjælp.

I samme øjeblik lod det til, at dækket ved trylleri myldrede af folk, der ilede til bistand. Allerførst, kan man forstå, jomfru Sybrandt og Filippo; næsten ligeså hurtigt arkitekten med et tændt lys – Gud må vide, hvor han havde forskaffet sig det – og dernæst skipperen, der kom op i underklæder, med en lygte i

hånden, og intet vissere troede, end at hans fartøj i mørkningen var løbet på et andet. Efterhånden sås alle passagererne, mer eller mindre i klæderne.

Scenen var nu belyst, og man kunne overskue situationen, Filippo var straks, da han så den ulykke, han havde afstedkommet, sprunget til, og fik nu med hug og tiltale abekatten revet fra jomfruen og spærret ind i buret. Det stakkels offer stod rystende, med forrevet halstørklæde, med kappen på den ene side af hovedet, og skreg: "Den har myrdet mig! Den har myrdet mig!" Men man opdagede dog snart, at hun, på et par rifter nær, aldeles ikke var kommet til skade. Da man i denne henseende var beroliget, havde undersøgt hende og bragt hendes klæder igen i orden, varede det ikke længe før en lystigere stemning gav sig luft. "Men Gud bevares, jomfru Kaarsberg!" sagde hendes lattermilde kahytskammerat. "Har De nu igen haft et stævnemøde, og med en abekat!"

"Å, hvad er det for en snak! Tænkte jeg på abekatten?"

"Men hvad ville De da på dækket, midt om natten ..."

"Hvad jeg ville! Jeg ville ... ja, det vedkommer jo ingen."

"Men var der ingen, der ventede Dem? Ville De ikke tale med nogen?"

"Nej, jeg ville ikke –" svarede hun vred; "og nu vil jeg gå ned."

Med disse ord gik jomfru Kaarsberg så hurtigt hun kunne, ned til sin køje. Skipperen brummede noget om nattekommers, og mente, at nu skulle de alle begive sig til ro; folkene trængte til hvile. Man adlød ham som den øverstkommanderende, og kort efter var dækket igen overgivet til den natlige stilhed, og skibet gik uforstyrret sin trevne gang.

6. Johnsens fortælling

Uagtet skibet just heller ikke denne nat havde gjort store fremskridt, så var det syn, der om morgenen viste sig for passagererne, til erstatning så meget des smukkere. Lige for deres øjne hævede sig Samsø op af de klare, sagtebevægede vande. Man var midt inde i det såkaldte Samsøbælt, og så nær ved den sydlige del af den, at dennes store skovstrækning, belyst af morgensolen, viste sig i tydelige omrids. I øvrigt var vinden vel friskere end den foregående dag, og skibets fart bedre, men dog var der ikke udsigter til, endnu samme dag at nå Vejle.

Samtalen mellem de passagerer, der først var oppe på dækket, faldt naturligvis snart på den natlige forstyrrelse. Imidlertid blev man enig om, for at den gode tone på skibet ikke yderligere skulle forstyrres, at lade denne begivenhed uberørt, når jomfru Kaarsberg kom op. Men det lykkedes ikke ganske. Hun selv var, som det lod, ikke til sinds at lade denne historie gå uomtalt forbi. Hun mærkede uden tvivl, at man havde søgt at lægge hende en snare. At blandt andet brevet ikke kunne komme fra snedkersvenden, kunne hun nok tænke sig; thi han, i sin uvidenhed, gav hele morgenstunden ikke det ringeste livstegn fra sig, og på andre kunne hun endnu mindre gætte. Men hun fandt alligevel sin regning ved at tage sagen for alvor. Altså gav hun i jomfru Sybrandts og Neerlings nærværelse nogle vink om, "at man var udsat for fristelser, hvor man så begav sig hen. Men hun var gudskelov af en så fast karakter, at hun uden risiko kunne indlade sig i meget, og var altid vis på at gå af med sejren og modstå enhver anfægtelse." Dette var en

smule for stærkt for mands- og præsteskrædderens overgivne datter. "Men herregud, jomfru Kaarsberg," udbrød hun, "antager De virkelig, at Filippos abekat ville friste Dem?"

"Å, hvem snakker enten om Filippo eller om hans abekat! Det er en ganske anden person, jeg sigter til."

Neerling gav jomfru Sybrandt et vink, og hun lod, skønt nødig, denne strid falde. Siden kom Johnsen og de andre til, og samtalen blev ført ind i et andet hjørne.

Sørejsen og den forfriskende, opvækkende omgang med passagererne, især med en så munter og berejst mand som Neerling, havde udøvet en meget gavnlig indflydelse på vor ven Johnsen. Han følte sig oplivet og drevet ud fra de mange griller, han ellers gav rum. Det vil derfor ikke forundre, at han, da selskabet længere hen var samlet under solsejlet, og arkitekten igen rettede sit spørgsmål til de omkringsiddende, tilbød sig, når man ville tage tiltakke, at meddele en lille begivenhed, der var indtruffet i hans yngre år.

Den skudte hund

"Jeg var dengang," således begyndt Johnsen, "adjunkt ved en lærd skole i Jylland, og ved den samme var en anden ung mand, der hed Klarup, ligeledes ansat som adjunkt. Han var blevet gift et årstid før jeg med en rar, elskværdig kone, der allerede havde skænket ham en lille datter. Denne Klarup havde engang fået til foræring en hundehvalp, på hvilken man nok kunne se, at den hørte til en meget stor race, dog formodede ingen, at det ville blive et så gevaltigt eksemplar af en hund, som det siden viste sig. Den var glathåret, gulladen, med svære sorte ørelapper, der hang ned fra det store hoved, og med mørke, kloge øjne. Den

blev snart alles yndling, såvel ved sin fromhed som ved sin usædvanlige forstand og lærvillighed. Klarup havde efterhånden bibragt den en mængde kunststykker, der næsten grænsede til det utrolige. Sad vi hjemme i hans stue og han ønskede en pibe, så sagde han med lav stemme til hunden og uden at se på den: "Fenris!" – således blev den kaldt – "hent mig min merskumspibe, min ypsilantipibe!" eller hvilken han nu ville ryge, og som vi undertiden opgav ham. Hunden rejste sig da langsomt – for uden stor nød var den aldrig hurtig i sine bevægelser – gik hen i en krog, hvor der stod flere piber, og når den ikke der fandt den forlangte, så den efter på bordet eller i vinduet og bragte den rigtige. Undertiden, når vi spadserede sammen, lod han en af os uformærket kaste en handske hen på et afsides sted, og længe efter viste han hunden den anden handske, lod ham lugte til den, og gav ham vink om at søge den tabte. Den travede da tilbage og kom senere med den fundne i flaben. – Fenris blev også brugt som barnepige. Når fru Klarup ikke kunne være i stuen, befalede hun blot hunden at lægge sig ned ved vuggen. Vågnede så barnet og begyndte at græde, så rejste den sig og slikkede dets lille hånd, eller lagde sin store snude på overdynen og så på det, hvilket altid bevirkede, at pigebarnet holdt sig roligere. Kun engang, da hun blev ved at skrige, og Fenris måske ville berolige hende yderligere, eller – for vi har jo alle vore svage øjeblikke – blev utålmodig, lagde den en af sine svære poter på vuggen, hvorved den ganske rigtigt væltede og barnet trillede ud. Men Fenris, der nok så, at han havde gjort en dumhed, som han ikke selv kunne gøre god igen, greb til den fornuftigste udvej; han stillede sig hen ved døren og gøede af alle kræfter, indtil man kom til hjælp. –

Fenris var imidlertid meget mere end barnepige for familien; den var, når det behøvedes, dens tapre forsvarer. Klarup havde afrettet den til, når man lod som man ville angribe ham, på kommandoordet *"En garde!"* at stille sig foran sin herre og med heftig gøen holde angriberen borte; og jeg gad set den, der så turde vove sig nærmere. Når Klarup med kone, barn og tjenestepige måtte forlade huset, så at værelserne stod ubevogtede, brugte han ingen anden forsigtighed end at lade hunden ligge ude i forstuen, og var da vis på, at ingen uvedkommende kunne skaffe sig adgang. Jeg var selv engang vidne til, hvor betrygget han i denne henseende kunne være. Jeg fulgte en eftermiddag hjem med ham fra et middagsselskab, hvor hans kone og barn endnu var. Da vi kom op til døren så vi et besynderligt syn. En storlemmet, pjaltet og snavset karl stod med ryggen op til døren, hvid i ansigtet af skræk eller forbitrelse. Foran ham stod Fenris; den havde rejst sig på bagbenene og rakte i sin hele længde næsten op over den anden. Begge forlabber havde den lagt på mandens bryst og skulder, og stod således visende tænder og gøende, hvilket den især forstærkede, da dens herre nærmede sig. Staklen, der var i denne farlige klemme, havde stået således næsten en time, og ikke turdet vove at røre sig. Ved den ringeste bevægelse gjorde Fenris mine til at fare ham i struben. Min ven fik nu straks hunden kommanderet ned igen på sine fire, og eksaminerede karlen. Efter hans forklaring havde han intet ondt i sinde, men ville blot tilbyde sin tjeneste, hvis man havde noget, man ønskede repareret. Han hørte til, eller var endnu en levning af de såkaldte natmændsfolk eller kedelflikkere, der før var en stor plage for Jylland, især for bønderne.

Fenris havde, efter at den sædvanlige hundesygdom var overstået, hidtil glædet sig ved den ønskeligste sundhed. Men et halvt år omtrent efter historien med kedelflikkeren blev den syg og faldt så hurtigt af, at dyrlægen ved byens dragonregiment mente, der var intet andet for end at den måtte skydes. De indser vel, hvilken bedrøvelse dette forårsagede i den lille familie og hos alle dens venner; ja, jeg kan gerne sige, at der var ingen i hele byen, der med ligegyldighed hørte, at dette store, smukke dyr skulle skydes; thi den var kendt og afholdt af alle i byen, af store som af små. Det var derfor ikke så besynderligt, at Klarup lyttede til et råd, der fra flere sider blev givet ham, at han skulle rådføre sig med en klog kone, der hos bønderne i omegnen havde et stort navn for sine kure på heste og andre kreaturer. Hun blev da hentet, så hunden og erklærede, at der intet var at gøre uden hun fik den med sig og beholdt den en vis tid i kur. Dette blev tilstået. Og den stakkels Fenris, der nu kun var en skygge af sig selv, fulgte hende uden modstand. Otte dage efter kom hun igen og tilstod nu, at hun intet kunne gøre; hundens sygdom var ulægelig, den måtte skydes, men skuddet kostede to mark. Der var altså intet at gøre ved den sag; min ven betalte hende både for kuren og resten, og fandt sig i, at det tro dyr blev skudt.

Et års tid efter at min ven havde lidt dette tab var han og hans unge kone en smuk, klar vinterdag taget ud i besøg hos en bekendt, der ejede en gård en halvanden mil fra byen. Som unge og raske folk, og da vejret var så smukt og vejen god, gik de derud til fods; og hjemad ville de ligeledes gå. Men op på dagen blev luften skyet, og det begyndte at sne. Værten havde gerne ladet dem køre hjem, men hans vogn og heste var

allerede lovede til et par aldrende ægtefolk, der også var i besøg hos ham. Han ville nu, da sneen altid faldt tættere, overtale dem til at blive til næste dag. Men den unge kone kunne ikke bekvemme sig til at være så længe fra sit barn, og Klarup ville heller ikke gerne forsømme morgentimerne på skolen. Når man gik rask til, kunne man snart være hjemme; lyst nok var det, og Månen, skønt den ikke kunne ses, ville dog altid hindre aftenen længere hen fra at blive mørk, og selve sneen ville også lyse for dem. De begav sig altså på hjemvejen sent ud på eftermiddagen. Jorden var allerede helt dækket med temmelig høj sne, og det så allerede nu betænkeligt nok ud med at holde vejen. De kendte imidlertid retningen meget nøje og gik med godt mod til. Den unge kone trykkede sig op til sin mand, og stolede på, at han nok ville hjælpe hende hjem. – Nu må man erindre, at under snevejr er en landevej i Jylland ganske anderledes svær at holde sig til end i Sjælland. Selv under andre omstændigheder er den om vinteren tarvelig at skille fra de korn- eller lyngmarker, den løber igennem, uden at ligge enten højere eller lavere end disse, og stundom uden at være afgrøftet. Er der derfor ikke sat snestokke hen, som den aften ikke var tilfældet, da man i lang tid havde haft barfrost, så hjælper ingen kundskab til vejen. Man må gå hvor man bedst kan. Dette var også vort unge par meget snart nødsaget til. Men denne vandring var yderlig besværlig og standsede dem hvert øjeblik. Vinden havde på mange steder drevet sneen hen i store bunker, som de måtte vade igennem. På andre steder sank de i huller, der var tyndt dækkede med lynggrene, og ofte snublede de over skjulte sten og trærødder. Klarup var en stærk og rask mand, der nok kunne holde det ud; men hans unge, fintbyggede kone

følte, inden de havde gået halvvejen, sine kræfter mer og mer at svinde. En tidlang lod hun sig ikke mærke dermed, men til sidst måtte hun bede ham om at standse et øjeblik. Vinden var skarp, og de tætte snefog drev dem ind i ansigtet. Hun ville blot vende sig om, stå lidt stille og trække vejret. Klarup, der længe havde frygtet, at hun ikke holdt det ud, skønt han understøttede hende under gangen, hvor han blot kunne, blev nu meget bekymret. Men han søgte at indgyde hende mod og tage tingen fra den lystige side. Desværre lod dette sig ikke ret længe gøre. Det sneede bestandig tættere og ubehageligere, kulden tog til og blev mer og mer bidende; og til sidst var det et spørgsmål, om de ikke havde taget fejl af retningen. Enkeltliggende gårde eller huse, hvor man kunne forhøre sig eller søge ly, findes i den del af Jylland sjældnere; hverken Månen eller stjernerne kunne vejlede dem, og endnu mindre de nærmeste omgivelser, der alle var nivellerede under et og samme ensformige, hvide tæppe. Men de holdt dog en god stund ud og blev ved at gå, uagtet vinden hvirvlede løse snemasser imod dem og de kæmpede både med disse og med blæsten. Endelig standsede den unge kone, snappede efter vejret, og holdt sig ved sin mand. "Jeg kan ikke mere, Vilhelm – du må ikke blive vred – mine ben svigter mig ... jeg kan ikke holde mig oprejst." – Han søgte igen at indgive hende mod, og trøstede hende med, at de umuligt kunne være langt fra hjemmet. "Han kunne skimte," sagde han, "i nogen frastand en høj, og den måtte de nå; fra den tænkte han snart at kunne orientere sig." Den stakkels unge kone gik da endnu et stykke, men da vaklede hun og var nær ved at segne. Han greb hende rask i sine arme og bar hende så hurtig han formåede hen til den omtalte høj. Her lagde han hende

varsomt ned, og bad hende kun hvile sig et øjeblik, og, hvis det var hende muligt, hellere stående end liggende. Men hun formåede ikke engang at svare ham. Hendes øjne var lukkede, og det, han befrygtede, at hun af mathed skulle falde i søvn, hvad der her ville være den visse død, var næsten ikke mere at forhindre. Han lagde hende nu ned i sneen så vidt muligt i en oprejst stilling. Og skyndte sig det bedste han kunne op til højens top, for at se, om der ikke endnu skulle være håb om snart at nå hjemmet. Her opdagede han til sin ubeskrivelige glæde en mængde lys langt borte på forskellige steder. Han vidste nu med ét hvor de var; de fjerne lys kom fra husene i byen, og afstanden til denne kunne næppe være mere end en halv fjerding vej. Glad ilte han tilbage for at opmuntre sin kone med denne tidende. Men det varede længe inden hun vågnede af sin letargiske tilstand. Hun svarede ham som i søvne, og da han omsider fik hende under mange kærtegn rejst og de begyndte at gå, måtte han, skønt de gik rundt om højens fod, mere bar hende end at hun selv formåede at gå. Men fra nu af gik deres vej i en ny retning; de havde vinden mere på ryggen og sneen ulejligede dem heller ikke så meget. Han håbede derfor endnu at kunne vinde lykkelig hjem. – På den vej kom han til en høj og bred stendysse, som han godt vidste måtte være på dette sted. Han ville just, bestandig understøttende og opmuntrende sin kone, gå forbi den, da en stor, bredskuldret og vildtudseende karl med en svær knippel i hånden, trådte frem bag dyssen og tilråbte ham med en rå stemme et Holdt! Han standsede et øjeblik, og ville så gå videre uden at agte derpå. Men da trådte karlen i vejen for dem, svingede knippelen og skreg: "Står du ikke, når jeg befaler det, så skal du ske al

landsens ulykke!" Denne stemme og dette syn virkede for så vidt velgørende på den unge kone, at under skrækken hendes livsånder vendte tilbage og hun følte sig fuldkommen vågen. Klarup stillede sig foran hende og spurgte nu mennesket, hvad han ville dem, og hvorfor han trådte i vejen for dem. – "Det skal du lige nu få at vide," svarede kæltringen; "du skal på stedet give mig dine penge og dit ur og de klæder, du har på kroppen; og så kan du gå din vej. Men tøsen skal blive her; hende vil jeg tage med mig." – "Dit afskum," råbte Klarup til ham; "tror du, jeg er forrykt? Afvejen, og lad os komme frem!" Med disse ord ville han trænge forbi; for vel så han, at karlen var en stor og stærk lømmel. Og han selv havde ikke engang en stok til sit forsvar. Men alt om alt ville striden dog kun blive én mod én; og han håbede, at den, der kæmper for sit og sin kones liv, ikke ville savne kræfter. "Så sagte, kammerat!" svarede karlen ham. "På den maner kommer du ingen vej. Vil du ikke lystre mig med det gode, så må du tage hvad der følger på." Og han fløjtede nu og råbte: "Tyrk! hier!" – og en forfærdelig stor og snavset hund med et tov om halsen slæbende efter sig kom frem fra stendyssen og gav sig allerede til at knurre og vise tænder. Han greb tovet og skreg til Klarup: "Hvis du nu ikke straks gør hvad jeg siger, så sipper jeg Tyrk løs på dig, og jeg lover dig for, at den skal bide struben over på dig så net som om du var en hareunge." Her, indså min ven, ville magten ikke hjælpe; partiet var for ulige. "Jeg vil give dig mine penge og mit ur," sagde han; "og lad os så gå i fred." – "Jeg vil have dine klæder med, og tøsen derhenne ovenikøbet." – Opbragt over denne afskyelighed glemte min ven ethvert hensyn og ville, med sin skælvende kone ved hånden, bane sig vej. Men så slap kæltringen med et stygt grin sin store

hund; den fo'r hen imod Klarup og sprang op på ham under et skrig af den stakkels kone. Men hunden slap ham ligeså hurtig igen, faldt ned på sine fire, lugtede til ham, logrede, hylede af glæde, og løb eller sprang snart omkring ham snart om den unge kone. Det var Fenris, ja det var virkelig Fenris, den opstandne, trofaste hund!

Denne lykkelige omstændighed forandrede situationen aldeles. Klarup greb hurtigt sin hund i tovet, og råbte: "Fenris, *en garde!*" og det prægtige dyr stillede sig nu, som den var vant til, straks foran ham, og fo'r hen mod karlen med en glubsk gøen, ja med et sandt raseri, måske i erindring af mangen mishandling. "Nu råder jeg dig til," sagde min ven til kæltringen, "at du giver køb. Turen er nu til mig, og Gud trøste dig, hvis du ikke lystrer. Allerførst, kast din knippel!" Karlen, der var veget tilbage, og med et sky øjekast så på hunden, lod sin knippel falde. "Og gør nu højre om," vedblev Klarup, "og tag vejen til byen. Du skal sættes fast, både for at straffes for din slyngelagtighed og for at oplyse, hvordan du kommer til min hund." Karlen mumlede noget, tog hatten af og bad for sig. Men i det samme hørte man stemmer; det var folk, der kom fra en gård et stykke derfra og skulle til byen. Klarup kaldte på dem, og ved deres, men endnu mere ved Fenris' hjælp blev denne farlige patron transporteret til byen og måtte spadsere i arrest. Det, der var tilbage af vejen, gik let og hurtigt. Den unge kones træthed og udmattelse var under det forefaldne naturligvis ganske forsvundet.

Efter den forklaring, man ikke uden vanskelighed fik presset ud af kæltringen, var det ingen anden end ham, der engang havde stået over en time i dødsangst, dengang Fenris udenfor

sin herres stuedør havde et så godt tag i ham. Hvad han ville der, når lejligheden havde været bedre, kan man nu sagtens forstå. For at hævne sig på hunden efter denne tort og skræk, var det nu først hans agt at kaste et stykke kød til den, der var forgiftet med rottekrudt; men siden betænkte han, at et så stort og stærkt dyr kunne være ham selv til nytte, og han besluttede at blande kødet med noget, som man, eftersom han udtrykte sig, ikke så nemt skulle komme tilrette med. Hunden ville blive syg derefter, og hvis ikke det rigtige middel blev anvendt derimod måtte den efter nogen hensvinden ufejlbarligt dø. Han havde lært dette af den kloge kone, der ligesom han hørte til natmandsfolket; og efter aftale med hende skulle hun begive sig op til Klarups, som om hun havde hørt tale i byen om hundens sygdom, og tilbyde sig at kurere den, hvis hun måtte få den hjem. Da man nu ovenikøbet sendte bud efter hende, så var dette ikke så svært at iværksætte. Hun fik Fenris, anvendte det eneste middel, der kunne hjælpe, men foregav, som vi har hørt, for Klarup, at den var inkurabel og måtte skydes. Karlen kom nu i besiddelse af hunden, uagtet den kloge kone advarede ham og spåede, at den engang ville blive hans ulykke. Han brød sig vel ikke stort om denne spådom, men viste sig dog aldrig med hunden om dagen, hvorimod den ved adskillige overfald ude i landet om natten gjorde ham god tjeneste. For øjeblikket var det hans hensigt at begive sig med hunden til Holsten. Overfaldet hin aften ved stendyssen var noget, han kun havde taget med, da det just tilbød sig. Havde han vidst, at det var hundens forrige herskab, skulle han, som han sagde, nok have vogtet sig for den dumhed. Om det middel, der var anvendt til at gøre Fenris syg og siden frisk igen, ville han intet vide; det

var den kloge kones hemmelighed, og hun blev fra den tid ikke set mere der i egnen.

Den tro Fenris var altså nu gengivet sin herre, blev vasket, plejet og bespist, og kom snart til sit forrige huld og sin førlighed; for ved tilbagekomsten var den stakkel både udmagret og forsulten. Den tilbragte fra nu af uden videre fataliteter en tre, fire år i min vens hus; men, som det syntes, kunne den ikke undgå sin skæbne. Den endte virkelig livet ved at blive skudt. I en meget streng vinter, vi dengang havde, udbredte der sig pludselig det tåbelige rygte, at der var kommet ulve til kysten, at de var ført over på store isflager fra Sverige eller Norge. En dag, da Fenris gjorde en spadseretur på egen hånd langt ude på isen, der strakte sig fra kysten, blev den observeret af nogle karle ved stranden. Dens størrelse, dens luntende gang og afstanden bragte dem på den tanke, at det var en ulv. Dette rygte gik fra mand til mand, og en hel armé af bønderkarle og andre kystbeboere drog ud for at bekæmpe den ubudne gæst. I denne ulige kamp måtte det stakkels dyr bukke under. En karl traf den med en riffelkugle i hovedet, og først for silde opdagede han og de andre deres fejltagelse.

Johnsens fortælling gav anledning til at adskillige andre anekdoter om mærkelige træk af hundens lærvillighed og klogskab, dens troskab mod sin herre, blev fortalt. Neerling bemærkede, at de gamle sagn om elementarånderne, sylfider, undiner eller havfruer og deslige, at disse ved omgang med menneskene, for ikke at tale om et kærlighedsforhold til en af dem, kunne blive delagtige i vor guddommelige sjæl, på en måde stadfæstedes ved husdyrene. Ved at leve sammen med

mennesket tilegnede disse sig ikke så få af dets egenskaber, og kunne ofte under deres hengivenhed og troskab synes bestemte af etiske motiver, og dette kunne endnu forhøjes ved tugt og ave. Hunden havde ofte i sit øjekast, i sin glæde, sorg og skamfuldhed et næsten menneskeligt fysiognomi. Johnsen indvendte imidlertid, at dette også kun gjaldt om hunden, men ikke således kunne eftervises hos de andre husdyr, allermindst hos katten, der levede som en fremmed iblandt os, om man også viste den nok så megen godhed. Neerling indrømmede dette, men havde heller ikke sigtet til sin aversion, kattene, der var fødte rovdyr, hos hvilke naturen altid gik over optugtelsen. Hans bemærkning gjaldt rigtignok snarest, eller måske blot hunden; til elefanten og lignende kloge dyr havde han ikke den tilstrækkelige kundskab. Men hunden var hos os også det eneste husdyr, der altid levede sammen med menneskene, som deres stue-, ja undertiden som deres sengekammerat. Turde man antage, at dyret, ved bestandig at være i vor nærhed og påvirkes af os, kunne tilegne sig noget af vor særegne natur, da måtte dette snarest være kendeligt hos hunden. Og fra denne kunne man måske så slutte til muligheden af noget lignende hos nogle af de andre dyreklasser.

Længere op på formiddagen gik den utrættelige Neerling hen til Crepp og spurgte, om han ikke havde lyst til at følge Johnsens eksempel og meddele et eller andet til selskabets underholdning.

"Jeg har selv tænkt derpå," svarede Crepp; "men det kunne være, at det, jeg har at meddele, kun interesserer mig selv, fordi jeg har oplevet det og på en måde taget del deri."

"Det har ingen nød," sagde Neerling. "Det vil allerede interessere os, at det er noget oplevet;" – og han trommede nu passagererne sammen, der igen satte sig tilrette under solsejlet.

7. Crepp fortæller historien "Den afbrændte Gård", samt hvad dermed står i forbindelse

"Skønt det ikke er min egen historie, jeg vil meddele," begyndte vor hæderlige ven, "må jeg dog med et par ord omtale, hvorledes jeg kom til den egn, der var stedet for de følgende begivenheder. Indtil mit ellevte år havde jeg i god ro gået i en borgerskole i den by i Jylland, hvor jeg er fra, men så opstod hjemme det spørgsmål, om jeg skulle blive der eller sættes i den latinske skole. Min fader så gerne, at jeg studerede, men ville, at det skulle komme an på, om jeg selv viste mest lyst dertil eller til at stå i hans butik og vælge handelen. Nu kom der meget ofte hos os en dreng, der var et par år ældre end jeg og gik i latinskolen. Han havde intet synderlig godt hoved, men var over al måde flittig. Det var ligesom en bestandig angst, der drev ham til at læse, og denne angst steg næsten til sygelighed eller til en feber, når eksamenstiden kom. Dette havde jeg med forundring lagt mærke til, og troede, at det gik alle sådan, når de kom i latinskolen. Fra denne mening er jeg rigtignok senere kommet, men dog synes det mig meget almindeligt, at unge mennesker såvel i skolerne som ved Universitetet sættes i hele eksamenstiden og under den sidste forberedelse dertil i en uro og spænding, der ser ud som en sygdomstilstand og vel har givet anledning til udtrykket "eksamensfeber". Det forekommer mig, at alle disse eksaminer, som unge mennesker må bestå, inden de kan gå over til en borgerlig virksomhed, har stor lighed med børnesygdomme, og ligesom disse først hører op, når man kommer i en vis alder.

Hvorom alting er, så gav min unge vens eksempel mig ulyst til at studere; jeg blev da i borgerskolen til mit fjortende år, og kom derfra til at stå i min faders butik. Med dette var alle parter bedst tjente; for da min fader en fem, seks år efter døde, så var det godt for min moder, at jeg kunne tage mig af handelen.

Adskillige år gik hen på den måde, og min moder så nu gerne, at jeg havde giftet mig. Men da jeg slet ikke sporede nogen lyst dertil hos mig, så faldt hun på, at jeg måske snarere andensteds kunne finde en pige, der behagede mig. Hun foreslog mig da at rejse til Slagelse. Her boede en købmandsenke, en fru Keilgaard – hun blev kaldt frue, fordi hendes mand havde været kaptajn ved et borgerkorps – og med hende stod vi i mangehånde handelsforbindelser. Hun var en meget anset og formuende kone, og ville gerne modtage mig til at bestyre kontorforretningerne. Jeg gav mit samtykke, fik et pålideligt menneske til at stå for min moders butik, og rejste.

Den kone, jeg nu kom til at opholde mig hos et par års tid, lærte jeg snart at skatte som et i alle måder respektabelt fruentimmer. Hun var af meget virksom natur, bestyrede sin betydelige handel med en mands duelighed og sørgede desuagtet for sit hus. Hun var meget velgørende og tog sig især af fattige børn, måske fordi hun selv ingen havde. Men hun var tillige streng og nøjeseende i sine fordringer; og da jeg mærkede det, indrettede jeg mig derefter og kom snart i hendes kridthus.

Fru Keilgaard ejede en mils vej fra Slagelse en stor jordlod, der hørte til en landsby, og foruden græsning til køer var forsynet med en lille skov og en smuk have. Den sidste stødte op til en anselig bygning, der var opført derude, og dels

indrettet til mejeri – thi fru Keilgaard kunne aldrig få nok at sysle med – dels afgav en med møbler og alt nødvendigt udstyret beboelseslejlighed, hvor fruen tilbragte en stor del af sommeren, dog sjældent mere end to à tre dage ad gangen. I landsbyen lå der, nær ved jordlodden, to husmandssteder, der var beboede af fattige familier, af hvilke den ene havde en søn på elleve år, den anden en pige på otte. Drengen var nok sund og stærk, men styg og så dum ud. Pigen derimod var et kønt barn, der svarede forstandigt på, hvad man spurgte hende. Fruen, der ofte så de to børn sammen, syntes godt om pigen og besluttede at tage hende til sig. Drengen tog hun med i købet, enten af medynk med hans fattige forældre eller fordi hun antog, at der nok kunne blive noget af ham med tiden. Begge blev anbragte på gården derude og holdt til orden og arbejde ved siden af deres vanlige skolegang. Disse to børn havde dagligt leget sammen og fattet en slags tilbøjelighed til hinanden. Hos drengen tog denne til med årene og ligesom voksede sammen med ham selv. Pigen derimod, der dag for dag udviklede sig mere til sin fordel og var afholdt af alle mennesker, kom snart til den erkendelse, at hendes forrige legekammerat var dum og dorsk og i sine manerer mere kluntet end de andre karle. Det var da langtfra, at hun så ham med de samme øjne som før.

Dengang jeg kom i huset hos fru Keilgaard var den unge pige, hvis navn var Kirstine ..."

Johnsen, der efterhånden var blevet opmærksommere på Crepps fortælling, afbrød ham nu: "Hed hun Kirstine? Det synes mig ikke. Hed hun ikke – lad mig se – hed hun ikke Karen?"

"Jovist" – svarede Crepp lidt forbløffet – "hun hed Karen. Jeg forvekslede hendes og en andens navn. – Altså, dengang jeg kom til fruen, var denne pige omtrent atten år gammel og så flink og pålidelig, at hun var blevet sat til at bestyre hele mejeriet derude. Hun holdt sig altid net i klæderne og forstod at udtrykke sig smukt og belevent. Drengen, hvis navn var Chresten, var nu også vokset til karl og omtrent enogtyve år gammel. Han var blevet stærk og håndfast nok, men på grund af sin langsomhed og sit korte begreb ikke ret duelig til noget. Han blev gerne brugt til at køre mælkevognen og lignende lette forretninger. Men det var hans ulykke, at han havde det alt for godt. Det gjorde, at han uforstyrret kunne overlade sig til en del tanker, han havde gjort bedst i at opgive, men som nu bestandig åd sig mere ind i ham. At han bar en meget stor kærlighed til den unge pige, kan ikke betvivles; men han var et så indesluttet menneske og så kejtet i sin adfærd, at man i det mindste ikke af hans ord kunne mærke noget. Hans kærlighed viste sig for det meste deri, at han, når hans tid tillod det, fulgte hende i det frie, hvor hun stod og gik, og i nogen afstand blev stående, altid uden at sige noget, og som oftest uden engang at se på hende. Undertiden indfandt han sig på samme måde i mælkestuen eller fadeburet og blev en stund hængende der. Spurgte hun ham, hvad han ville, så svarede han næsten aldrig, eller i det højeste: "Det kan du jo nok vide." Men altid syntes han at være ligesom hekset fast til stedet, uden at kunne komme bort, om han også havde villet. Den stakkels pige var meget elendig ved dette overhængeri, som hun blev drillet en del med af de unge, muntre folk på gården. Dog tålte hun det og nøjedes med at vise ham selv alvorligt tilrette og betyde ham, at han skadede

hende uden at gavne sig selv, hvorfor hun lagde til, at han gjorde bedst i at fæste sine tanker til en anden, da hun aldrig havde i sinde at føje ham i hans ønsker. Men hvor meget disse ord frugtede hos ham, vil De bedst se af følgende begivenhed. Hos en godsejer i nærheden af Slagelse var der en ung forvalter, der ofte kom i forretninger ud på gården, hvor Karen var. Om ham sagde man almindelig, at han havde et godt øje til hende. Over Chresten gjorde han sig undertiden lystig og skal engang have trukket ham slemt op for hans evige hejen over hende, og lagt til, at han alligevel tænkte, han nok skulle snappe hende fra ham, om han også passede nok så godt på. Chresten svarede ham ved sådanne lejligheder enten slet ikke eller kun med et par tvære ord. Men i sit stille sind følte han det så meget mere. Det skaffede ham tanker, som han gik og rugede så længe over indtil de gik over til handling. Nu var der på gården en gammel bøsse, som han engang imellem fik lov til at gå ud med for at skyde vildænder, hejrer eller deslige. Med dette gevær havde han en dag begivet sig ud og lå på lur ved et vandsted eller et stort kær, hvor disse fugle plejede at stikke ned. Mens han lå skjult her, så han forvalteren komme gående usædvanlig pyntet og styre sin kås op til gården; og den tanke opstod hos ham, at han var vist så pyntet, fordi han ville hen og fri til Karen. Han lagde geværet til kinden, tog sigte på forvalteren og trykte løs. Men løbet på det gamle gevær sprang og sårede hans venstre hånd. Forvalteren, gjort opmærksom ved skuddet, vendte om og fandt ham siddende ved kæret med hånden kvæstet og stærkt blødende, men uden at sige et ord; heller ikke ville han svare, da han blev tiltalt. Alt dette fortalte siden den unge forvalter, da han kom op på gården; men dengang fattede ingen

mistanke om noget urigtigt. Længere hen, da Chresten igen kunne komme ud på gården, spurgte Karen ham en dag, hvad han skød efter, dengang geværet sprang for ham. "Det ved du nok," svarede han; "kan jeg ikke få dig, skal heller ingen anden." Af disse ord kunne hun gætte sig til den rette sammenhæng og blev meget forskrækket. "Men, Chresten," sagde hun, "det kan jo aldrig gå godt med dig! Bliver du således ved, så ender du med at gå med bøjlen om benet." – "Ja, det står jo til dig at gøre mig skikkelig," var alt hvad han svarede. Hun tav imidlertid med det, hun var kommet efter, for ikke at føre ham i ulykke.

På den vis stod det hen en tid. Han blev ved at hænge, hvor hun opholdt sig, uden at mæle et ord, og hun fandt sig deri, så godt hun kunne. Men da han en sommeraften silde ved sengetid indfandt sig i hendes kammer og på samme måde blev stående, idet hun kom, og ikke var til at få bort med det gode, så turde hun ikke længere sinde sig deri, så meget mindre som et par af husets piger havde set ham gå derind, og hun altså let kunne komme i vanrygte. Hun kaldte da nogle til, der skaffede ham bort, og klagede den næste dag sin nød for fru Keilgaard. Denne satte stor pris på den unge pige og gjorde, efter sin bestemte natur, straks anstalter til at styre dette uvæsen. Hun lod Chresten kalde, forestillede ham, at Karen var en meget for god og fin pige til ham, at han derfor ganske måtte slå sig de tanker ud af hovedet. Efter de dumheder, han havde gjort, kunne han ikke længere blive på gården derude, men hun ville dog ikke derfor slå hånden af ham. Hun havde skaffet ham en god tjeneste hos en gårdmand derude og skulle nok vedblive at sørge for ham som hidtil. Han hørte på denne besked uden at give synderlig tegn på bedrøvelse og uden at mæle et ord; men

det var man vant til hos ham. – Han kom nu til den omtalte gårdmand, hvor han forblev et halvt år, da han tog tjeneste i en naboby. Men, som det syntes, havde han her ingen ret ro på sig. Allerede efter et par måneders forløb tog han derfra og kom igen til den førstnævnte gårdmand.

Omtrent et halvt år efter, at Chresten var kommet tilbage til landsbyen, gjorde fru Keilgaard, der var skarpsynet og ikke god at skuffe, den uventede opdagelse, at Karen var i gode omstændigheder. Den stakkels pige ville først nægte, men måtte til sidst under megen gråd gå til bekendelse. Derimod ville hun, enten af retskaffenhed eller af andre grunde, ikke på nogen måde tilstå, hvo der havde bragt hende i den forfatning. Fruen, der, som sagt, var en streng kone, blev meget vred på hende, måske allermest fordi hun stod i den faste tro, at det var ingen anden end Chresten, der var barnets fader. "Thi således," ytrede hun engang for mig længere hen, "er det med alle disse piger. Hører man dem tale, og især tale om andre, så skulle man tro, at det var den pure skikkelighed. Men så følger en aften en eller anden karl dem hjem fra gildestuen og så er alting glemt." Denne hendes formodning kunne jeg ikke dele og søgte at få hende derfra, men den fik på en måde bestyrkelse ved et udsagn af en af pigerne derude, at Chresten igen havde indfundet sig en aften silde på karens kammer. Hun havde rigtignok snart kaldt nogle til og fået ham bort; men det kunne godt være sket, fordi hun frygtede, man havde set ham. Fremdeles havde andre lagt mærke til, at Chresten flere aftener silde havde lusket sig omkring gården og gjort forsøg på at komme ind, men igen bortfjernet sig, da han blev set eller på det spørgsmål, hvem det var og hvad han ville. Dette bragte så

fruen også i forbindelse med hans forhold til Karen, men De vil snart få at se, at denne lusken omkring gården sandsynligvis havde andre grunde.

Fruen var så opbragt over denne historie og over Karens hårdnakkede tavshed, at hun opsagde hende sin tjeneste som mejerske, og forlangte, at hun så snart som muligt skulle tage til en anden egn, inden hendes tilstand blev bekendt på stedet. Dog lovede hun, at hun ville understøtte hende med noget vist årligt, og det var at forudse, at en så god kone som hun ville gøre mere end hun havde lovet. Den unge pige tog da efter nogen tids forløb bort og begav sig, så vidt jeg ved, til Holbæk.

Allerede inden Karen tog bort var man ude på gården kommet efter, at der var gjort forsøg på at sætte ild på stedet; men begge gange opdagede man det så betids, at det blev ved skrækken. Fra hvem disse forsøg kom, vidste man ikke. Men den dag Karen tog afsked med fruen lod hun nogle ord falde, at man skulle vogte sig for Chresten og se til at få ham til en anden by. Fruen, der var vred, mente, at Karen måske nu ville have ham i nærheden af sig, og agtede derfor ikke på denne advarsel. Imidlertid var der næppe gået fjorten dage hen efter den unge piges afrejse, før der brød ild ud på gården fra fire forskellige hjørner og med så stor voldsomhed, at hele den smukke bygning inden få timers forløb var brændt ned til grunden. Denne ulykke var fru Keilgaard meget bedrøvet over. Hun havde altid sat megen pris på dette opholdssted og kunne ikke så snart vente at se en ny bygning opført derude. Men hertil kom endnu en omstændighed, der ærgrede hende såre. Bygningen og bohavet var meget højt assurerede, så at branden ustridig var til hendes fordel. At den var påsat, kunne der ikke være tvivl

om; og det var da altid at befrygte, at onde tunger kunne gøre hende selv til ophavsmand. Nu kunne vel ingen klog og veltænkende mand antage dette om hende, da hun dels var bekendt for sin redelige vandel, dels stod sig meget for godt til, at hun behøvede at ty til sådanne slette kunster. Men dog var det hende meget om at gøre, at komme efter den sande ophavsmand til ilden. Efter at hun i den anledning havde udlovet en anselig dusør for opdagelsen, men uden resultat, kom hun en dag til at tænke på de ord, Karen havde ladet falde om Chresten. Men hvad skulle have bevæget ham til en så afskyelig forbrydelse? Ville man også antage, at det var sket af hævn, fordi Karen var kommet bort, så måtte man ikke glemme, at de første forsøg til ildspåsættelse fandt sted længe inden hendes bortrejse og mens hun selv boede derude. Men da der ingen anden var, mistanken kunne rettes imod, bad hun mig gå op til byfogeden og forespørge, om det gik an, på en så løs ytring at anstille en undersøgelse. "Tage ham i forhør kan vi ikke på en så løs grund," svarede byfogeden. "Var pigebarnet til stede, så var det rigtigste, at lade hende forklare sine ord; hun har dog vel haft et og andet at støtte dem på. Men vi kan dog foreløbig og i al hemmelighed anstille en undersøgelse, blandt andet om hvor han var den aften, stedet brændte af." Herom søgte man nu oplysning, men denne faldt ud til Chrestens fordel. Hele den omtalte aften havde han været til et gilde i landsbyen og danset med de andre; og med dem havde han begivet sig til brandstedet, dengang ilden blev bekendt, og havde hjulpet med at slukke og flytte ud, hvad der kunne frelses.

Kun én omstændighed var mistænkelig. Under branden, da der intet mere var at gøre, stod han udenfor med nogle karle. En af dem pegede på huset og sagde: "Se der, Chresten, nu ta'er ilden fat i Karens kammer. Nu er det godt, hun ikke ligger der mere." – "Havde hun villet som jeg ville," var hans svar, "så brændte hendes kammer ikke." Disse ord var blevet hørt af flere og havde vakt nogen opmærksomhed hos gårdens folk, men da ingen tiltroede ham en sådan handling, blev de ikke videre omtalte. Nu blev de igen erindrede, og byfogeden antog, at man nok kunne stævne ham ind til at afgive en forklaring, hvad han havde ment dermed, og med det samme ved andre spørgsmål gå ham nærmere ind på livet. Men af det første forhør kom der intet resultat; det holdt hårdt nok med at få ham til at lukke munden op. "Han havde ingenting ment med disse ord, og huskede heller ikke, at han havde brugt dem." Byfogeden ville dog ikke straks lade ham slippe, men beholdt ham natten over, under påskud af nogle vidnesbyrd, han ventede. Da Chresten den næste dag på ny blev bragt i forhør, sad han efter det første spørgsmål en stund tavs, men sagde derpå: "Ja, jeg mærker nok, at jeg slipper ikke, når jeg først er kommet her, så jeg kan ligeså godt først som sidst gå til bekendelse." Og han tilstod derpå uopfordret, både at det var ham, der havde stukket gården i brand og der flere gange i forvejen havde lagt an derpå. Som motiv anførte han, at fru Keilgaard for en halvanden års tid siden havde taget ham fra gården derude og forbudt Karen at lytte til hans frieri; ellers, mente han, skulle Karen aldrig haft så meget imod ham, men nu var hun kusket af fruen. Og derfor var det han havde tænkt på, til gengæld at forvolde fruen et tab, som hun kunne føle. I det øjemed skaffede han sig hos en

kammerat en halv snes kemiske svovlstikker; disse var dengang ikke så almindelige på landet som nu, og han gemte dem derfor omhyggeligt i en blikdåse og bar dem altid hos sig. Adgang til huset kunne han let skaffe sig og ligeledes komme ubemærket bort, da han var så bekendt med lejligheden. Han gjorde da kort tid efter hinanden fire forskellige forsøg, men der alle mislykkedes, og hvoraf de to ikke engang blev bemærkede på gården. På dommerens spørgsmål, om han ikke dengang havde været i frygt for, at Karen kunne indebrænde, især da han den ene gang anlagde ilden på trappen lige under hendes værelse, svarede han, "at det havde han ikke tænkt på. Men om det var hændt, så kunne det jo ikke være anderledes; det skulle engang ske." – Han tog nu tjeneste i en naboby, "fordi han," som han sagde, "ikke kunne holde ud, at Karen altid vendte ham ryggen, når han kom hende nær." Men det forsæt, han engang havde fattet, opgav han derfor ikke, men gik på disse menneskers måde stille og bar på det, indtil han, da han på ny kom tilbage til landsbyen, syntes, at det nu lod sig gøre. Karens bortrejse bidrog vel en del dertil; i det mindste var han efter den tid endnu ordknappere end før. Men for at være sikrere i sin sag denne gang besluttede han at lægge ilden an på forskellige steder, og dette lykkedes desværre kun alt for godt. Han anvendte hertil resten af de samme svovlstikker, som han altså nu havde gemt til dette brug næsten halvandet år. Man spurgte ham, om han samme aften var gået til gildestuen for at lede mistanken bort fra sig. "Nej, det havde han ikke tænkt på; han havde engang tegnet sig og betalt en rigsort for sin part, og så ville han ta'e det med. Helst var han blevet derfra."

Dette var alt hvad man fik ud af ham og mer end tilstrækkeligt til at domfælde ham. Men da han tilfældigvis i det sidste forhør fik at vide, at fru Keilgaard ikke havde lidt noget tab ved branden, men snarere haft fordel på grund af den høje assurance, så blev han tavs, man fik intet ord mere ud af ham, og den næste morgen fandtes han hængt i arresten i sine strømpebånd.

Hermed endte Crepp sin fortælling, som selskabet meget opmærksomt havde hørt på. Neerling spurgte, om det aldrig var blevet bekendt, at der virkelig havde fundet en forståelse sted mellem den unge pige og Chresten. Dette benægtede Crepp, men tilføjede, at han for sin person aldrig havde troet derpå, og ikke heller på nogen måde fundet det rimeligt. Neerlings næste spørgsmål, hvad der da omsider var blevet af den stakkels Karen, kunne han intet svare på. Et halvt års tid efter branden var han, efter sin moders ønske, taget tilbage til Jylland.

Johnsen var under denne fortælling blevet kendelig alvorlig. Da man rejste sig og hver gik til sit, fulgtes han og Crepp til forenden af skibet, hvor der just nu ingen ellers var. "Hør, kære ven," begyndte Johnsen, "den historie, De fortalte os i dette øjeblik, var mig for en del bekendt, skønt just ikke med alle biomstændigheder. Jeg har den fra Dem selv – det er nu mange år siden – og den var ganske gået mig af glemme. Altså – ja, sig mig først, hvorfor De begyndte med at kalde den unge pige for Kirstine."

"Fordi hun virkelig hed således. Men jeg har sandsynligvis, dengang jeg for flere år tilbage fortalte Dem om hende, dulgt hendes sande navn, af lidt skånsomhed. Nu, så længe efter, var der ingen grund dertil."

"Nå! – Altså med denne Karen eller Kirstine stod De hemmelig ... var De hemmelig gift? Ikke sandt?"

"Nej, gift med hende var jeg ikke."

"Det mente jeg heller ikke. Men – men De var fader til hendes barn?"

"Jo," svarede Crepp med et ulykkeligt ansigt; "det kan jeg desværre ikke nægte. Jeg var dengang så meget yngre. Hun havde fattet godhed for mig, og jeg selv syntes grumme godt om hende."

"Men hvad var der til hinder for, at De ægtede hende?"

"Jeg har aldrig haft synderlig lyst til at binde mig; det var vel hovedgrunden. Min moder ville måske heller ikke synes så meget godt om en svigerdatter, der var ganske uformuende og af ringe herkomst. Pigen selv gjorde heller ikke fordring derpå. Hun var et så skikkeligt fruentimmer, at hun tænkte sidst på sig selv. Jeg gjorde imidlertid for hende, hvad der stod i min magt. Ved hendes afrejse gav jeg hende en ikke ubetydelig sum, og opgav hende min adresse, for at hun i nødsfald kunne søge hjælp hos mig. Jeg tilbød mig at betale for barnet ..."

"Nu, og hvor længe gjorde De det?"

"Hun har aldrig gjort det muligt for mig at sørge enten for hende eller for pigebarnet. Kort inden jeg tog fra fru Keilgaard fik jeg et brev på et par linjer, skrevet med en andens hånd, så vidt jeg kunne se, og uden at enten afsendelsesstedet eller datum var anført; heller ikke stod hendes navn derunder. Det

sidste var vel sket for min skyld, for at jeg ikke skulle bringes i forlegenhed, dersom brevet faldt i fremmede hænder. Alt hvad der stod i dette brev var, at hun var kommet ned og befandt sig efter omstændighederne ret vel. Jeg ventede nu, at der senere skulle komme en nærmere underretning til den by, hvor jeg havde hjemme; hun vidste, til hvad tid jeg ville tage bort fra Slagelse. Men der kom ingen underretning. Jeg formoder derfor, at barnet ikke har levet ret længe."

"Og De selv har aldrig forhørt Dem?"

"Til min skam må jeg tilstå nej. Et sådant forhold er, som De kan tænke Dem, trykkende, og man er glad ved at slippe så nemt fra det som muligt. At hverken hun eller barnet, hvis det levede, kunne lide nød, antog jeg for vist. Hun selv var duelig og flink, og fru Keilgaard ville nok, som jeg tænkte mig, ikke tabe hende af syne. – Ja, det var en gal historie, kære ven. Dengang, da jeg var otte, niogtyve år, tog jeg det på den lettere skulder; men nu i den sidste tid, da jeg føler mig ældre og gerne ville gøre gammel dårskab god igen, har den voldt mig mange urolige tanker. Som De ved har jeg nu og da tænkt på at opsætte mit testamente. Familie har jeg ikke, undtagen et par enkelte, langt ude beslægtede, som jeg aldrig har set, og som ikke trænger til mig. Levede enten Kirstine eller pigebarnet, så var det min skyldighed at have dem i erindring –"

"Nu, det står Dem jo altid frit for."

"Ja, på må og få vil jeg dog ikke gøre det. Deres søn Johannes skal være min hovedarving; det er en gammel beslutning, som jeg ikke viger fra. Men der kunne endda blive ikke så lidt tilovers for de andre. Jeg har derfor hittet på en udvej, som måske kan føre til noget; i al fald må det nu vise sig. Den eneste,

der kan vide noget om Kirstine, er fru Keilgaard. Hun lever endnu, skønt i en høj alder. Til hende har jeg for en måneds tid siden skrevet og oprigtig tilstået hende mit forhold til Kirstine og min gode vilje til nu at gøre noget for hende. Nogle få dage inden vi rejste fik jeg hendes svar. Det gik ud på, at Kirstine, da hun forlod hende, var taget til en fattig moster i Holbæk. Der var hun kun blevet til kort efter sin nedkomst. Hvorefter de begge havde begivet sig til Jylland, hvor mosteren egentlig var fra. Til hvilken by de var taget hen, vidste ingen. Men for en fire, fem år siden havde fru Keilgaard talt med en mand, der havde truffet Kirstine på en gård i det nordlige Slesvig mellem Ribe og Haderslev. Der var hun ansat som mejerske, og det gik hende godt, så vidt han kunne skønne. Det var denne efterretning, der bestemte mig til at gøre rejsen med Dem. Når vi havde opsøgt Deres søn, kunne vi på hjemvejen, mente jeg, tage til Slesvig og anstille undersøgelser der.

"Ja, det kan vi jo godt. Men det rigtigste var dog nok, at de straks tog til Slesvig, når vi nu kommer til Vejle, og lod mig alene forhøre mig om Johannes."

"Nej, det synes jeg ikke så godt om. Et par ugers forskel kan vel heller ikke gøre noget til sagen. Lad os vente til på hjemvejen."

Neerling kom i det samme til og spurgte, om Johnsen og Crepp ville være tilhørere ved en historie, jomfru Sybrandt havde lovet dem; og med ham gik de nu og tog sæde under solsejlet. "Her er vi," sagde arkitekten til den unge pige; "nu kan De begynde, når De vil."

"Men jeg har ingenting at fortælle Dem, svarede hun fortrydelig; "intet, der kan more Dem. Hvad kan det så hjælpe,

De plager mig?"

"Nu har De engang sagt, De vil – det kan Filippo bevidne. Nu må De holde ord."

"Å, De er ret en ... en plageånd! Nu ja – men så må De love mig, at De ikke vil gøre nar, og ikke le mig ud, når det er vås, jeg kommer med."

Jomfru Sybrandt gav sig da til at fortælle. Vi tør just ikke spå læserne ganske den samme underholdning af det, hun fortalte, som passagererne, eller dog herrerne, åbenbart fandt den; for disse hørte på hende med megen fornøjelse, ja selv skipperen blev, under sine vandringer op og ned på dækket, engang imellem stående og hørte til med noget i sit ansigt, der efter dets længde- og breddegrad ganske godt kunne antages for et smil. Men alle disse havde også den fordel, at de kunne se ind i hendes åbne, ungdommelige ansigt, der strålede af sundhed og munterhed, ved mindste foranledning antog et leende udtryk og lod to rader perlehvide tænder se. Hun havde taget plads på en bænk under solsejlet og sad der i smuk halvbelysning, lænet tilbage i en bekvem stilling, der var meget fordelagtig for hendes figurs fyldige, måske lidt sanselige former. Mens hun fortalte, lagde hun nu og da sit sorte silketørklæde i læg på skødet, og glattede dem ud igen. Var det, hun meddelte, alvorligt, da så hun på skipperen, hvis han var i nærheden, eller på fløjen af skibet; var det lystigt, så hun hen til gibseren eller Neerling. Hendes fortællemåde var rigtignok temmelig skødesløs eller nonchalant og må derfor på enkelte steder bringes i stil – men, som sagt, man hørte gerne på hende.

8. Den lattermilde jomfru fortæller en venindes historie, så vidt den er hende bekendt

"Ja, lad mig nu se, hvor jeg skulle begynde, for ikke at løbe sur i det," således tog den unge, smukke pige til orde. "Det er en venindes historie, jeg ville fortælle – ja ikke alene hendes, men også hendes søstres – det vil sige, så meget jeg ved deraf; for endnu er der ingen, der kan sige, hvad enden vil blive på det hele.

I vinter kom jeg næsten daglig til en fabrikant Nissum, en meget rig mand, og så anset blandt alle! – De kan vide, han var altid i Roskilde, i denne hersens forsamling, hvor De taler så meget, og har så meget at sige – hvad er det nu man kalder den?"

"Stænderforsamlingen," sagde Johnsen.

"Rigtigt. Med to af hans døtre, med Lotte og Emilie, havde jeg gået i skole, og især den yngste, Emilie, og jeg var intime veninder. Den ældste datter, Jakobine, lærte jeg først nu at kende. Det var vist en meget rar pige, og meget fornuftig og erfaren ... hun var nu også over otteogtyve år gammel. Men hun var så underlig, så stiv og alvorlig og så ... så hovmestererende. Sad Lotte eller Emilie i vinduet, så hed det straks: "Du skulle ikke sidde så meget der; de herrer, der bor derovre, kunne tro, du vil se over til dem." – Var en af dem lystig eller lo, så måtte hun straks høre, "at det passede sig ikke for en ung pige at le så meget", eller hvad hun nu kunne sige. Jeg undrede mig engang derover for Emilie, og spurgte, hvordan de kunne finde dem

deri. Men hun svarede mig, at Jakobine i de sidste otte år havde været dem i moders sted og så godt som opdraget dem.

En aften, da Emilie og jeg sad alene og passiarede sammen, betroede hun mig som en stor hemmelighed, at der var et ungt menneske, hun syntes så godt om, og at han igen var forelsket i hende. Det var en søn af en silke- og klædekræmmer Søborg; han stod ved Livjægerne, men var ellers i sin faders butik, og skulle med tiden forestå den. Næste aften, da vi begge var inviteret ud til et bal, hvor han også kom, skulle jeg få ham at se, og kunne da sige, hvad jeg syntes om ham. Det var nu let nok sagt, for han gjorde lykke hos de fleste unge piger. Det var et meget net, ungt menneske, der talte smukt for sig og dansede udmærket. Vi passiarede meget med ham, og han fortalte, at han til sin glæde havde opdaget, at hans og Emilies fader var gamle bekendte; han smigrede sig derfor med det håb, at han turde aflægge hende et besøg i hendes hjem. Det gjorde han nu også virkelig en tid efter; i begyndelsen kom han under påskud af et eller andet ærinde fra sin fader, og kom bestandig oftere, blev inviteret og altid modtaget venligt af den gamle Nissum, der ofte ytrede, at han syntes så godt om det unge menneske. Men der var dog ingen uden jeg, der vidste, for hvis skyld han egentlig kom; han selv var alt for beskeden og tilbageholdende til at lade sig mærke med noget, og Emilie mente, det kunne heller ikke nytte, da de alle ville sige, hun var alt for ung til at forloves.

Iblandt flere andre, der kom i hr. Nissums hus, var også en fuldmægtig Storm; han var oppe i rentekammeret, og nu nok en fem og tredive år gammel. Han havde allerede over et år været forlovet med Lotte, men der turde ingen tale derom, og

det var heller ikke bekendt i byen. Det var nu indrettet således efter hr. Nissums ønske og vilje; men Storm selv indså, at han dog ikke kunne tænke på at gifte sig, da hans indtægter var alt for små dertil. Men så en dag, da jeg var derhenne, får Lotte med ét en billet fra ham, og deri fortæller han hende, at en gammel toldinspektør i Jylland, ja det var i Kolding, endelig var død, og at nu havde han ingen nød, da han havde ganske sikkert løfte på hans embede. "Å, gudskelov den gamle Michelsen er død!" udbrød Lotte i fuld glæde og dansede på gulvet. – "Skam dig," sa'e Jakobine med sit alvorlige ansigt; "skal man således glæde sig over at et menneske dør?" – "Nej, det ved jeg nok," svarede Lotte forknyttet, "det skal man ikke. Men Storm og jeg har nu så længe ventet på hans embede, og han er nu vist salig, for det var sådan en skikkelig mand." Hahaha! Ja, De kan tro, jeg havde ondt med at holde mig for at le under den samtale.

Storm havde imidlertid travlt. Han rendte omkring til alle sine foresatte og til de store i kollegierne, og huskede dem på deres løfte; han var oppe hos kongen, og til syvende og sidst blev han toldinspektør. Han var et så morsomt ivrigt og utålmodigt menneske, at Emilie sagde om ham, hvis den gamle Michelsen ikke var død snart af sig selv, havde Storm slået ham ihjel; for vente længere kunne han ikke.

Embedet fik han da, og det første, han havde at gøre, var at rejse over til stedet og indhente underretning om et og andet, der var ham nødvendigt at vide; og så kom han tilbage. Nu, mente han, var der ingen ting i vejen; han ville holde bryllup med det første og så rejse til sin post. Men til hans store skræk erklærede hr. Nissum, "at så længe den ældste datter Jakobine ikke var gift, var der ikke at tænke på, at Lotte kunne holde

bryllup. Det var engang hans princip, at de yngre døtre måtte ikke giftes før de ældre, og det veg han ikke fra." De kan tro, Storm blev ikke lidt forskrækket over den tale. Nissum kendte han som en stivsindet patron; havde han engang sat sig på noget, så kunne intet menneske få ham derfra. Men vente til Jacobine blev gift – hvem sagde, at hun nogensinde blev gift? Han kunne da let komme til at vente så længe til han – hahaha! – blev salig ligesom den gamle, skikkelige Michelsen. Men Storm var ikke af de folk, der så let lod sig forbløffe. Jakobine måtte altså giftes, og det skulle hun. Det var hans faste beslutning – hahaha! – og det så snart som muligt. Efter hans urolige og ivrige måde var det nu det eneste, han tænkte på og ville sætte igennem. Men det var just ikke så meget let; køn er Jakobine egentlig ikke, ung heller ikke, og hendes væsen er især for fremmede en smule frastødende. Der var derfor ingen, der ret ville bide på. Til sidst, da Storm ikke vidste flere, han kunne henvende sig til, gik han en dag op til den unge Søborg – De husker, ham, der var forelsket i den yngste datter, Emilie. "Hør," sa'e han til det unge menneske, "hvad synes De om fruentimmerne henne hos Nissums?" – "Dem synes jeg overmåde godt om." – "Ikke sandt? Ja, det vidste jeg i forvejen – jeg har kunnet mærke det på Dem. Men nu har jeg et forslag til Dem. Som De ved, ønsker jeg intet mere end ret snart at gifte mig med Lotte. Men papa har fået fluer i hovedet; han vil på ingen måde tillade vort bryllup, for Jakobine, som den ældste, er gift og forsørget. Hun er en fortræffelig pige, forstandig, husholderisk og moralsk; hun var just en pige for Dem. Til hende skal De fri – jeg indestår Dem for, at De ikke skal få afslag. Med Nissum har jeg allerede talt derom; han er meget

godt stemt for dette parti, og jeg kan underhånden sige Dem, at Jakobine har heller intet derimod. Hun finder, at De er et lovende, ungt menneske, af et beskedent, eksemplarisk væsen. Som sagt," vedblev Storm i sin ivrighed, "det skal De gøre. Så kan De straks blive gift, hendes og Deres fader hjælper til, og De kan endnu i år åbne en butik for egen regning. De skal i aften gå hen til den gamle Nissum – jeg har sagt ham, at De kommer."

Ja, hvad indtryk dette forslag gjorde på den unge Søborg, det kan nok enhver tænke sig. Han stod længe uden at kunne samle sig. Og var til mode ligesom –"

Jomfru Sybrandt standsede her et lille øjeblik, og vi vil også standse, men noget længere, for at give plads til en bemærkning.

Der er et farligt ord i vort sprog, der af mange anvendes med stor letsindighed, uden at de betænke dets nødvendige konsekvenser. Det er ordet *som* eller *ligesom*. De fleste mennesker, og måske mest blandt de simplere klasser, føler hyppigt en trang hos sig til at udtrykke sig i lignelser, og de begynder da trøstigt med "Ligesom …" Men har man nu ikke lignelsen ved hånden ligeså ekspedit som dette lille, påtrængende ord, så bliver man naturligvis stikkende. Unge piger af middelstanden bruge ordet "ligesom" allerhyppigst og blive alleroftest stikkende deri. Men da fruentimmer ikke så let lader sig forknytte, så har de fundet på en udvej, som de med stor kontenance slå ind på. Når de ikke ved, hvad lignelse de skal hæfte til deres "Ligesom", så siger de dristigt: "Ligesom jeg ved ikke hvad" og siger dette med et så tilfreds og fornøjet ansigt som om denne nødmønt var en ægte, fuldvægtig lignelse med ret præg.

Jomfru Sybrandt betjente sig meget ofte af ordet "ligesom", blev meget ofte stikkende, og hjalp sig regelmæssigt på den omtalte måde. Hun vedblev da også denne gang ugenert:

"Den unge Søborg stod længe uden at kunne samle sig og var til mode ligesom jeg ved ikke hvad. Da han endelig kunne komme til orde – for lige til nu havde Storm stået og holdt ham i en kjoleknap og ikke ladet ham få et ord frem – men da Storm nu omsider tav, svarede Søborg: "Men herregud, hvor falder De på det? Skal jeg fri til Jakobine? Hun er jo fem år ældre end jeg, om ikke mere." – "Å, hvad gør der! Det er just godt for et ungt menneske at giftes med et ældre, erfarent fruentimmer." – "Men jeg kan ikke fri til hende, det vil jeg sige Dem engang for alle; og De har sat mig i en meget stor forlegenhed ved uden mit vidende at tale til hr. Nissum derom. Mit hjerte er ikke længere frit. Når De endelig vil vide det, så er det hendes søster Emilie, jeg har kærlighed til. Og hun har også godhed for mig." – "Emilie?" udbrød nu Storm; "ja, hende kan De vente længe på. Når Jakobine og Lotte ikke er forsørgede, vil den gamle Nissum ikke engang tåle, at der tales derom. Hun er jo et rent barn, kun lidt over seksten år. Vil De følge mit råd, så lad Dem ikke engang mærke dermed. Men er De klog og tænker på Deres fremtid, så skal De gå ind på mit forslag. Vælger De Jakobine, så er der slet ingen vanskeligheder, det indestår jeg Dem for."

Søborg, kan De vel begribe, betakkede sig for dette gode råd. Han ville dog hellere – hahaha! – tage Emilie med *vanskeligheder* – ja, jeg ler derover, for det forekommer mig som de kunststykker på slap linje, man ser ude på Broen, og som de gør med strabadser, og hvormed de altid gør så megen lykke [Note 14)]. Men nu var spørgsmålet, hvad han skulle gøre. Fik hr. Nissum

at vide, at han ikke skøttede om Jakobines hånd, så ville han vist blive vred og måske helst se, at han blev fra huset. Det stakkels unge menneske forlangte derfor i sin knibe, at Storm, som jo billigt var, skulle tale med Nissum og sige ham, at hele denne sag var drevet uden hans vidende, og at han slet ikke tænkte på at gifte sig. Men hertil svarede Storm glatvæk nej; han måtte selv tale med Nissum.

Søborg så nu til at få fat på Emilie, gik derhen en times tid før bordet, da han vidste, Jakobine havde travlt i køkkenet, og fortalte hende denne skrækkelige historie. Jeg var just dengang hos hende, og blev taget med på råd. Efter en del talen frem og tilbage blev vi enige om, at han samme dag skulle skrive til hendes fader, slet ikke tale om hende, men blot skrive, at Storm havde handlet på egen hånd, og at han selv aldeles ikke følte sig værdig til den lykke, heller ikke for øjeblikket ønskede at forandre sig. Derved blev det. Hr. Nissum var vred, men måtte dog tilstå, at al skylden faldt på Storm. Det værste var, at Jakobine fra den tid var meget kold mod Søborg og modtog ham så fremmed og afmålt, at han fra nu af kom sjældnere i huset, til stor bedrøvelse for ham og Emilie.

Storm måtte da rejse til sit embede, uden at holde bryllup og uden at få Jakobine gift. Men da han ikke kunne slå sig til ro derovre og bestandig spekulerede på, hvorledes han skulle sætte sin plan igennem, så hittede han nu på noget nyt. Han fik en stor og smuk ejendom snuset op, der var til salgs på billige vilkår og meget skikket til fabriksanlæg. Den lå i nærheden af Kolding, hvor han, som De hørte, var ansat. Om den skrev han så længe til Nissum, indtil denne besluttede sig til at købe den og anlægge en fabrik på stedet. Herved vandt Storm, at han fik

dem alle over til sig og kunne nu bedre se til, hvad der var at gøre. – I dette forår er hele familien rejst derover, og den stakkels Søborg er på den måde skilt fra Emilie, måske for bestandig. Storm derimod har, efter hvad Emilie har skrevet mig til, nat og dag kun den ene tanke, at få Jakobine gift, så det ordentlig – hahaha! – er farligt for en ugift herre at komme i nærheden af ham. Hidtil er det ikke lykkedes ham, og nu, når jeg kommer derover, får jeg høre, hvordan sagerne står."

Med disse ord endte jomfru Sybrandt sine veninders historie, så vidt den endnu var hende bekendt, og modtog af passagererne mange taksigelser, uden dog at ville høre derpå, da hun påstod, de kun gjorde nar af hende. Imidlertid lovede hun dog, så snart Storm havde fået Jakobine vel gift, at underrette en af selskabet derom, men spørgsmålet var kun, hvem; for det var ikke sandsynligt, at de så let ville støde sammen igen.

"Hvad hedder den gård, hvor De skal hen?" spurgte Neerling.

"Rødegården, et par mil fra Kolding."

"Tager jeg ikke fejl, så må den ligge i nærheden af den herregård, hvor Filippo og jeg en tid bliver beskæftigede, dog først om et par måneder."

"Er det sandt?" udbrød jomfru Sybrandt levende og så på den unge italiener, der med fornøjet mine gav et bejaende tegn.

"Det er altså nok muligt," vedblev Neerling, "at vi kan mødes, og De kan da indfri Deres løfte."

Ved de forskellige småfortællinger, vi har meddelt, var formiddagen gået hen, og man begyndte at tænke på middagsmåltidet. Det var den tredje dag, man nu havde måttet

nøje sig med tør kost eller koldt køkken, og selv dette var hos de fleste på hældingen, måske med undtagelse af klosterjomfruen, der endnu lod til at være velforsynet. Neerling havde allerede forhørt sig hos skipperen, om han ikke havde fersk kød om bord, men fået et benægtende svar. Nu stod han meget opmærksom og holdt øje med en stor sejlbåd, der krydsede op imod vinden og allerede var dem temmelig nær. "Hvad tror De den båd er ladet med?" spurgte han skipperen.

"Så vidt jeg kan se, med kreaturer. Tager jeg ikke fejl, så er det Anders Olsens båd, og han plejer van at føre stort og småt kvæg fra Fyn til Sjælland."

"Å, Guds død, kan vi da ikke praje denne dannemand? Vi vil give ham handsel og købe et par høns eller hvad han har."

Skipperen havde intet derimod, når båden ellers kom ham så nær. Det viste sig nu snart, at det var den omtalte mand, og at båden var mest opfyldt af får og lam. Han blev prajet og kastede et tov op til skibet. Neerling fik nu travlt med at købslå. Fjerkreaturer havde manden ikke, men et lam kunne han nok overlade og ligeledes friske æg og noget frugt. Alt dette blev modtaget med taknemmelighed, betalt og bragt over i skibet.

Neerling, der under alt dette syntes at være på sin rette boldgade, spurgte nu Johnsen, om de ikke selv skulle slagte og tilberede dette lam, og på ægte homerisk. Den idé syntes Johnsen godt om, dog blev man enig om, at lade lammet stikke af en af folkene, der var et slags koksmath under rejsen, og lade blodet løbe af. Resten ville man så gøre selv.

Dette blev nu, under megen spøg og hyppige citater af de homeriske digte, udført. Den gamle overlærer og arkitekten

trak deres kjoler af, smøgede skjorteærmerne op og skred til værket, assisterede af Filippo og snedkersvenden.

> Selv ved den skinnende ild de stilled' det vældige kødbræt.
> Fårets flommede ryg de dernæst lagde på brættet,
> huden de krænged', og syslende travlt adskilte de kræet,
> alt med orden og skik, og bevikled' det trindt med et dobbelt
> lag af fedt, som de dækked' igen med et lag af det skære. Note 15)

Efter disse og lignende tilberedelser, hvoraf nogle imidlertid ikke viste sig meget praktiske, og måtte gøres om, blev kødet overgivet til koksmathen, med hvem Neerling, der ikke var ukyndig i kogekunsten, sørgede for, at det ikke stegtes for meget, men forblev saftigt og beholdt sin sunde, naturlige smag.

Til denne festanretning var skipperen og samtlige passagerer indbudte. Damerne havde imidlertid, under bistand af nogle af folkene på skibet, været virksomme med at få et langt bord slået op under solsejlet, for det meste bestående af tønder og brædder, og disse dækkede med noget, der godt kunne gælde for en borddug, samt forsynede med hvad man ellers behøvede.

De store forberedelser hos koksmathen var tilendebragte, og Neerling sagde nu til Johnsen: "Jeg mærker sandheden af Odysseus' ord:

> Der er dog intet så frækt som den uforskammede mave.
> Stedse den fordrer med trods, at ihu man kommer dens nødtørft. Note 16)

I det mindste har jeg nu ovenpå alt vort arbejde en så ypperlig appetit, at jeg allerhelst straks forsøgte, hvorledes vor kogekunst er falden ud."

Passagererne blev da kaldt sammen, og man satte sig i den bedste stemning til bords. Måltidet bestod af udslåede æg og skinke, hvilken sidste artikel man havde fået hos skipperen; dernæst af det stegte lam og endelig af den frugt, man havde købt hos Anders Olsen. Neerling, der var forsynet med et godt flaskefoder, og hidtil samvittighedsfuldt havde delt det med Johnsen og Crepp, gav de sidste flasker til pris, og man kunne da klinke på en lykkelig slutning af sejladsen og et muntert gensyn under andre forhold, hvis det således var gudernes vilje.

9. Filippos fortælling

Det fælles indtagne måltid og den smukke sommerdag havde sat passagererne i den bedste stemning, der endnu blev forhøjet ved skipperens bestemte forsikring, at de ganske tidligt den næste morgen ville løbe ind i Vejlefjorden og således snart komme til deres bestemmelsessted. Om eftermiddagen, da man sad under solsejlet, damerne med et håndarbejde, Johnsen med sin pibe og Neerling med en cigar, men alle i forventning om, at kaffen snart ville serveres, rettede den sidste igen sit spørgsmål til de nærværende, om ingen havde noget muntert at meddele. "I grunden," vedblev han, "står nu Filippo for turen. Han er nok den eneste af os alle, der intet har fortalt os."

Filippo havde hidtil vist sig meget glad over de historier, der fortaltes på skibet. Når en skulle til at begynde, nærmede han sig gerne hurtigt, men spurgte altid først, "om herskabet havde noget imod, at han hørte til." Han var en særdeles opmærksom tilhører, og det kendtes godt på hans smukke, livlige ansigtstræk, at han fulgte med enhver lille vending i det, der blev fortalt. Nu kaldte Neerling på ham og sagde: "Mon ikke De, Filippo, der har hjemme i et så novellerigt land som Italien, kunne opvarte selskabet med en eller anden lille historie?"

"Det kunne jeg nok," svarede han med en munter mine; "når De vil nøjes med, at jeg fortæller så godt jeg kan."

"Jo, det vil vi gerne; kom De kun! Men hvad er det, De vil fortælle?"

"Jeg kan mere end én historie. Men den, jeg helst ville fortælle, har jeg hørt mange gange på et kaffehus i Venedig på

St. Marcuspladsen. Der var en lille lystig abbate fra Ferrara, der søgte derhen hver eftermiddag, og når en af gæsterne trakterede ham med en kop kaffe eller et glas limonade, fortalte løst og fast. Jeg tror nok, at jeg kunne fortælle denne historie akkurat med hans egne ord."

Efter denne forklaring opmuntrede man ham til at begynde. Men forinden vi følger med ham, må her stå en lille bemærkning. Filippo havde levet en tre-fire år her i landet og talte dansk med en usædvanlig lethed, men ikke rent, og ikke uden enkelte, undertiden snurrige anstød. Hans fortælling er derfor blevet genfortalt mere som han med sin flydende tunge sandsynligvis ville have fortalt den i sit modersmål eller som den i sin tid blev fortalt ham af den lille abbate, end som han i virkeligheden overalt udtrykte sig. Men en sådan *restutio in integrum* eller tilbageføren til det oprindelige var nødvendig, når man ikke ville gøre ham uret og forfejle indtrykket. Ved det mundtlige foredrag gjorde hans fortællemåde, uagtet alle mangler, et behageligt indtryk, vakte undertiden et lille smil, men virkede ingensteds forstyrrende. Endnu kan tilføjes, at han ikke var uden en vis dannelse. Som ofte tilfældet er med italienere af de simplere klasser var han vel bevandret i sit fædrelands ældre digtere; især kunne han store stykker af Ariost udenad. Neerling, der nu og da talte italiensk med ham, roste meget hans dannede udtale og hans velklingende *bocca toscana* [Note 17)]. Han var nemlig født i Florenz, men havde allerede fra drengeårene tumlet sig om i forskellige stæder i Norditalien.

Efter denne lille indledning vil vi lade ham begynde sin novelle, der mest passende kan benævnes

Den unge romer i Venedig.

Antonio Rémoli, en ung adelsmand i Rom af den bedste familie (thi han var beslægtet med en kardinal) kunne såvel ved sin fødsel som ved sit behagelige udvortes gøre fordring på, engang med tiden at komme til ære og værdighed. Det eneste, der turde være ham i vejen, var en vel stor portion letsindighed, eller en mangel af overlæg, når noget fristede hans attrå eller nyfigenhed, og hvorved han allerede havde bragt sig i flere forlegenheder, som hans familie havde ondt nok med at rede ham ud af. Men da denne fejl antoges at følge af hans ungdom, og man ellers ikke kunne bebrejde ham enten udsvævelser eller noget lignende, så fattede man det bedste håb; og han begyndte nu sin offentlige karriere med at ansættes som sekretær hos den pavelige nuntius' sekretær i Venedig, en post, der ansås for en vis vej til befordring.

Antonio, inderlig ked af det triste liv i Rom, rejste til sit nye opholdssted så glad som morgenguden og med en ligeså lys fremtid i perspektiv foran sig. En af hans tanter havde forsynet ham ganske klækkeligt med penge, som han af frygt for røvere bar i et bælte om livet; hans onkel kardinalen havde forsynet ham med anbefalingsskrivelser til flere fornemme familier i Venedig og med sine bedste velsignelser. Brevene gemte han i sin tegnebog og velsignelserne lod han skøtte sig selv. Ledsaget af sundhed og ungdom ankom han efter nogle dages forløb til Venedig, afleverede de fleste af sine brevskaber, tiltrådte sin post, og indrettede sig så bekvemt og behageligt, han kunne.

Meget byrdefulde var hans sekretærforretninger ikke, at dømme efter det liv, han førte. En stor del af dagen så man den unge, smukke romer spadsere på St. Markuspladsen eller

drikke sorbet og spise is hos kaffeskænkeren Maffeo, eller drive op og ned ad kajen. Traf man ham på Rialtobroen, da førte ham ingen anden forretning derover end den sagtens indbringende, men ikke berigende, at spise til middag, hvilket han samvittighedsfuldt gjorde hver dag hos en restauratør i nærheden af broen. Om aftenen lod han sig enten ro ud i havnen for at afkøles af den friste søluft, eller ned ad én af de større kanaler for at aflægge en visit hos denne eller hin af de patriciske familier, han var anbefalet til.

Dette liv mishagede ham egentlig ikke, men det sysselsatte ham heller ikke. Så længe det fra Rom så forskellige Venedig var ham nyt; så længe han endnu kunne nære sin romerske kunstsans ved studiet af en Titians, en Paolo Veroneses mesterværker og ved beskuelsen af de pragtfulde kirker og paladser; så længe alt dette var ham fremmed og overraskende, befandt han sig vel og som i en ny verden. Men efter nogle måneders forløb var alle disse genstande ham bekendte, og han så lige så ligegyldig på de fire forgyldte heste ovenpå S. Marco som han i Rom havde set på de heste af smør, spækhøkerne lader modellere og udstille ved fastens slutning.

Iblandt de anbefalingsbreve, Antonio havde modtaget fra sin onkel, kardinalen, var der et, han hidtil endnu ikke havde afleveret, og bestandig tøvede med at aflevere, og det, uagtet brevet var stilet til en af de anseteste mænd i Venedig, Tiberio Grimalvi, der gjorde et stort hus, og samlede om sig alt, hvad der i denne stad udmærkede sig ved rigdom og dannelse. Men til dennes familie hørte også et ungt fruentimmer, en søsterdatter til Tiberio, og med hende skulle Antonio, efter en mellem hendes afdøde fader og hans slægtninge aftalt plan,

hvis man i Venedig syntes om ham, forloves og med tiden indgå ægteskab. En af hans andre onkler i Rom, der var en meget spøgefuld mand, havde ofte drillet ham med denne pige. "Der kan ingen være mere passende for dig," sagde han således engang; "din hovedsvaghed er at rende efter de smukke fruentimmer og spilde din tid med at skrive sonetter til strålende øjne, smilende læber og en rank cypresvækst. Herfor vil hun fra grunden af kurere dig. Hendes øjne er rødlige og rindende, da hun fra barnsben har lidt af en øjenfistel. Når hendes mund vil smile, ser den ud som den græd, og når hendes vækst skal sammenlignes med cypressen, så må det være en, der er dygtig forvokset; for hun er så nær ved at have en pukkel som en venetianerinde kan være det. Har du været ét år gift med hende og daglig set hende for øjne, så vil du tabe al sans for det strålende, smægtende og smilende, og det er just det, du trænger til." – "Men onkel," tog nu Antonio til orde; "er det virkelig Eders alvor, at jeg skal giftes med et sådant uhyre?" – "Jo," svarede onklen; "og det af flere grunde. For det første har hun arvet en betydelig sum penge, og denne artikel har du temmelig mangel på. For det andet har hun god forstand og mange kundskaber, og de to artikler har du endnu større mangel på. For det tredje kan hendes familie skaffe dig hurtigere frem på ét år, end vi her i Rom kan på ti, og dine egne fortjenester på hundrede år. Af karakter er hun meget fast og bestemt, og det har du godt af. Hun skal rigtignok undertiden være noget lunefuld eller måske lidt arrig; men det får du at finde dig i."

Efter denne samtale vil man finde det forklarligt, at Antonio i en by som Venedig, der netop er berømt for sine kvindelige

skønheder, ikke hastede med at gøre denne signoras bekendtskab. Han begreb, at den hele ægteskabsplan kun gik ud på, at blive af med en af familiens vanskabninger, som ingen ellers skøttede om, og sporede ingen lyst hos sig til at pousseres frem i verden for den pris. Derfor opsatte han dag for dag at aflægge hendes familie en visit, og hittede på mange udflugter for at besvare de forespørgsler, han i den anledning idelig fik fra Rom, især fra den føromtalte lystige onkel, der gik ham meget stærkt ind på livet med snart alvorlige, snart skæmtefulde bebrejdelser.

Men foruden den ulyst, Antonio fra begyndelsen havde til dette besøg, kom der snart en anden grund, en ny genstand for hans tænkning, der interesserede ham mere, og gjorde, at han, rent ud sagt, glemte Tiberio og hans søsterdatter.

Dette forholdt sig således. Hans værelser vendte dels ud til en snæver, ubehagelig gade, dels til en kanal. Herskabet ved uden tvivl," afbrød Filippo sin fortælling, "at Venedig ikke er bygget som andre byer, men at den er anlagt på lutter småøer, og husene for det meste på nedrammede pæle. Byen består derfor *dels* af ganske smalle gader – de er virkeligt ikke bredere end at man til nød kan gå i dem med en opslået paraply, og altid opfyldte af en vrimmel af mennesker, især skrigende karle og drenge, der handler med stegte græskar, østers, kastanjer og deslige; *dels* er byen gennemskåret af en stor mængde kanaler, der med mange broer, undertiden tre-fire ved siden af hinanden, forbinder den ene gade med den anden. Disse kanaler er ganske det modsatte af gaderne; de er ensomme, triste, kolde og ofte omgivet af forfaldne bygninger med forvitrede mure. Igennem dem farer bestandig de sorte

gondoler, i en hurtig fart, men næsten uden lyd og ikke med det muntre åreslag, vi er vante til hertillands. Det var til en af disse kanaler, en af de bredere og smukkere, at Antonios omtalte værelse vendte ud, og her opholdt han sig mest, da luften dér i den varme sommer var friskere og køligere. Da han nu en dag sad her ved det åbne vindue, blev han en gondol va'r, der blev roet hen til huset ligeoverfor og holdt stille dér. Af gondolen steg to damer ud, en, der syntes meget gammel og svagelig, og en, hvis elastiske trin fra gondolen og opad stentrappen forrådede ungdommens livlighed, men begge på venetiansk vis tæt tilslørede. Mens gondolen på den ejendommelige lydløse måde gled bort igen, så Antonio, at døren gik op i de værelser hos genboen, der lå i flugt med hans, og at de to damer trådte ind. Den yngre gik straks, på et vink af den ældre, hen til vinduet, for at lukke det og trække jalousierne for; men ved den lejlighed, idet hun rakte armen i vejret, viftede hendes slør noget til side, og lod se en del af en blændende hvid arm og næsten to tredjedele af et smukt, ungdommeligt og muntert ansigt. Mere behøvedes der ikke for at indgyde den fængbare unge mand den største interesse for sine nye genboersker.

Men der gik et par dage hen, uden at han så endog kun et glimt af dem, vinduerne blev vel åbnet tidligt om morgenen, men jalousierne var trukket for. Omsider lod det til, at damerne selv blev kede af denne indespærrelse. Udsigten blev gjort fri, og Antonio kunne nu fra en skjult krog i sit værelse se over. Den ældre dame var sortklædt og hendes ansigt næsten skjult af blonder og bånd. Hun var temmelig lang af figur, sad meget stiv på en sofa, gestikulerede meget og holdt, som det lod, moralske taler for den yngre; denne, der var mindre, med

runde, behagelige former, sad ligefor hende med et håndarbejde, lo ofte hemmeligt, og stjal sig ikke så sjældent til at se over. Disse tegn var gode, og Antonio tænkte nok, at han efter nogle dages forløb kunne begynde bekendtskabet med at hilse over. Hans hilsen blev hver gang besvaret meget stift og ærbart af den ældre dame, og meget undseligt, men efterhånden mere og mere venligt af den yngre. Dette gav ham mod, og han gik et skridt videre. Hos en handlende i nærheden anskaffede han sig nogle meget smukke blomster og en del sjældne frugter, sendte dem om morgenen over ved sin opvarter, og ventede nu meget spændt på, om man ville modtage denne lille present. Afslog man den, så ville han ikke derfor tabe modet, men i dette tilfælde personligt indfinde sig, med undskyldning for tilsendelsen. Modtog man den, så ville han heri se en opmuntring til at aflægge dem en visit. Buddet kom tilbage og meldte, at presenten ikke alene var modtaget med mange taksigelser, men at man tillige havde ytret det ønske, personligt at kunne takke den artige afsender. Glad herover aflagde Antonio dem endnu samme dag et besøg, og blev meget høfligt modtaget.

Således begyndte dette bekendtskab. Vor unge romer fandt sig så vel hos sine nye venner, at han undertiden besøgte dem to gange om dagen. Carlotta – således hed den yngre – var altid munter og fuld af lystige indfald, og Antonio blev dag for dag mere forelsket i hende, eller måtte dog tilstå sig selv, at han følte en tomhed, når nogen tid var gået hen, uden at han havde set hende. En skønhed var hun vel egentlig ikke; men hendes friske, ungdommelige udseende, hendes livlige temperament i forbindelse med en smuk, indbydende mund og skælmske øjne,

alt dette indeholdt mere end stof nok for hans letbevægelige hjerte. Hvad han skulle dømme om den ældre dame, der blev kaldt for tante Teresina, vidste han ikke rigtigt, ligeså lidt som han kunne blive ret klog på det forhold, der var mellem hende og den unge pige. De var kommet til Venedig for en arvesags skyld, havde de fortalt ham; men da han i denne anledning tilbød sin tjeneste, undveg de begge temmelig forlegne hans tilbud. Imod den unge piges adfærd og anstændighed i væsen kunne der, uagtet al hendes munterhed, intet siges. Men der var dog et og andet, der gav ham håb om, at han nok uden alt for stor vanskelighed kunne finde gehør hos hende. Tanten holdt, som han allerede i frastand havde bemærket, meget af at moralisere. Med en snøvlende stemme, til dels foranlediget af et par store briller med grønt glas, der sad fastklemte på hendes næse, plejede hun med stor salvelse at gøre sine bemærkninger, når Carlotta syntes hende for overgiven; men denne plejede da altid med tørklædet for ansigtet at bøje sig til side for at skjule sin latter. Én gang var det især rent galt. Man talte om kærlighed og giftermål og den unge pige tog sagen fra den lystige side. Tanten sagde hertil: "Lad mig advare dig, mit barn! Et ungt fruentimmer kan aldrig være nok på sin post for at bevare sit hjerte mod kavalerernes efterstræbelser. De er ligesom tyvene, der kommer hemmeligt og helst når det er mørkt. De gør sig først et ærinde i huset, for at spionere lejligheden, banke høfligt på, agere at de har en hilsen fra den og den eller bringer endog et eller andet, som de skulle overlevere fra den og den; men inden man ser sig om, er de rendt deres vej og har taget noget med, der ... ja, nok sagt! Er den skat først borte, så får man den aldrig igen. Der kan ingen

tale bedre om den sag end jeg. Derfor kan du tro mig, min niece. *Jeg* ved af erfaring, at der gives mandfolk, hvis rænker og underfundighed overgår al beskrivelse. Å, der er kavalerer, der ret er nogle sorte sjæle! Jeg har kendt dem, der hittede på de utroligste forklædninger, for blot at kunne liste sig ind til deres hjertes dame, og i ro og mag tilbringe tiden med hende." Over denne tale blev Antonio kendelig stødt, da han nok begreb, at den i hovedsagen skulle sigte til ham. Men da han ville rejse sig med en utilfreds mine, holdt Carlotta, der under talen hemmeligt havde siddet i uafbrudt latter, ham tilbage, og sagde: "Nej, bliv kun! Hun mener det ikke så slemt." Antonio blev da og slog det hen i spøg. Han tænkte ved sig selv, at tantens stiklerier kunne være ham ligegyldige, når kun den unge pige var gunstigt stemt imod ham.

Men spørgsmålet var, hvorledes han skulle erfare, om hun *var* gunstigt stemt imod ham. Tanten veg aldrig fra hendes side, så han kunne ikke håbe nogen samtale under fire øjne. Han besluttede sig da til at skrive en sirlig lille billet, hvori han erklærede sin kærlighed det smukkeste han kunne, og bad hende skaffe ham en lejlighed til at kunne gentage sine forsikringer mundtligt. At der i denne billet ikke var talt et ord om ægteskab, skylder man sandheden at tilstå.

Da han nu en dag sad sammen med damerne ved bordet foran sofaen, og tanten rejste sig for at hente noget i et skab i samme værelse, skød han behændigt billetten hen til Carlotta. Hun rødmede meget stærkt, syntes forvirret og uvis om, hvad hun skulle gøre; men da tanten i det samme vendte sig om, kastede hun sit lommetørklæde over brevet og tog det siden til sig. Antonio, inderligt glad ved at bemærke det, anbefalede sig

kort efter, og ventede nu intet vissere end at erholde skriftligt svar fra Carlotta, når han dagen derpå indfandt sig. Men dette skete ikke, hverken denne eller de følgende dage. Hun lod som om ingenting var passeret, modtog ham som altid, og gav ikke ved en mine tilkende, om hun var enten glad eller vred over brevets indhold.

Dette forvirrede ham meget, og han vidste ikke ret, hvorledes han skulle gribe sagen an. Alt vel overvejet troede han, at han nok turde henvende sig direkte til tanten, med hvem han dog undertiden var alene i værelset. Hendes moralske prækener havde altid forekommet ham ligesom kun halvt mente. Måske mente hun dem slet ikke; i alt fald var det nok værd at prøve, om hun ikke, ved et par behændigt anbragte ord om, at man ville vise sig erkendtlig, kunne bevæges til at lade moraliteten sove ind og tale hans sag hos den smukke Carlotta.

Med denne beslutning greb han en dag lejligheden, da han sad ene hos tanten, tilstod hende oprigtigt sin svaghed, skildrede med få ord det indtryk, hendes nieces skønhed og elskværdighed havde gjort på ham, og bad hende om at understøtte og hjælpe hans kærlighed. Den ærværdige dame rystede på hovedet over denne tale og sagde: "Unge mand! har I også rigtig overvejet hvad I anmoder mig om? Carlotta er en dydig – forstår I? – en dydig og velopdragen pige. Det er mig – forstår I? – det er mig, hun har taget til mønster i ét og alt. I fornærmer såvel mig som hende, når I bare ser på hende til en tid, da Eders tanker skeje ud fra dyd og velanstændighed, om det så kun var så meget som et knappenålshoved. Sig mig derfor allerførst, har I reelle hensigter?"

Antonio blev lidt forvirret, men svarede dog: "I begriber vel, at jeg har de bedste hensigter. For øjeblikket kan jeg vel ikke tænke på en fast forbindelse, men det var dog ikke umuligt, at det kunne ske engang med tiden, skønt jeg kan intet bestemt sige derom. Derimod er jeg meget villig til at vise min erkendtlighed på enhver måde, en så udmærket dame som I kan ønske det."

Tanten fik ved disse ord ligesom et ryk i bagkroppen, rettede sig endnu stivere end hun plejede og flyttede sig på stolen; dog lod hun ham tale ud. Men da han var vel færdig, rejste hun sig hurtigt, sparkede med lange skridt ud på gulvet og tog en pistol frem af kjolelommen. Med en komplet mandfolkestemme skreg hun derpå: "Hvordan, signor! Det er til mig I taler således? *Jeg* skal understøtte Eders ulovlige kærlighed? Kender I mig også? Ved I, hvem I har for jer?" Med disse ord rev hun brillerne og hovedtøjet med blonderne af sig, rendte hen til et vaskebækken og tørrede ansigtet godt af; hvorpå hun med en munter mine kaldte ved døren til sidekammeret: "Carlotta! Carlotta! Kom ud! Jeg har en frier til dig." Over alt dette stod Antonio som lynslået af forbavselse. Det var virkelig et mandfolk, der stod for ham, og oven i købet et ungt og meget smukt mandfolk. Men inden han kunne komme til at gøre et spørgsmål, trådte Carlotta ind, med et halvt rødmende, halvt leende ansigt – for hun havde rigtignok stået på lur og hørt alt hvad der var foregået. Tanten, eller kavaleren – hvad man vil kalde ham – tog hende ved hånden og sagde til Antonio: "På mit æresord, var denne unge dame ikke min kone, så kunne jeg ønske Eder en så munter ledsagerinde gennem livet. Men uagtet jeg i den korte tid, vi har kendt hinanden, har lært at skatte og agte Eders venskab og

gerne ville søge at fortjene det, så har I mig dog vel i dette punkt undskyldt. Her er den billet, I har stjålet jer til at give min kone. Den er uåbnet, dels fordi man jo nok omtrent kan vide hvad der står i en sådan skrivelse, dels fordi vi under disse omstændigheder ingen ret havde til at gøre os bekendte med dens indhold."

Antonio tog temmelig skamfuld, men tillige taknemmelig for denne delikate skånsomhed, imod sit brev, og indså for øvrigt, at det bedste var nok at gøre gode miner til et slet spil. Men så snart man var kommet til ro, og "tanten" ved Carlottas hjælp havde bragt sit toilette i orden igen, udbad han sig en forklaring over grunden til denne sælsomme forklædning.

"Den kan jeg med få ord give Eder," svarede tanten eller Valerio, thi således var det unge menneskes fornavn. "Jeg hører til en af de ældste adelige familier i Venedig; men til min skam måske bør jeg tilstå, at jeg er temmelig vanslægtet fra mine forfædre. Fra barnsben har jeg nemlig haft en ubetvingelig lyst til købmandsstanden. Intet kunne skaffe mig større glæde, end når jeg hos vor nabo, en formuende købmand af venlig og vakker karakter, fik lov til at tumle mig i pakhusene, være behjælpelig ved at udpakke de ankomne kasser med varer, ro ud med ærinder til skibsførerne og bese alle de herligheder, et sådant fra langtbortliggende lande ankommet skib kunne indeholde. Havnen, Piazzetta og Rialtobroen, hvor købmænd og skibsførere samledes og afgjorde deres handeler, var mine kæreste opholdssteder. Omsider, da jeg blev ældre, udvirkede jeg hos den gamle købmand, der havde megen godhed for mig, at han indviede mig i handelens mysterier, lod mig arbejde på sit kontor og gjorde mig bekendt med bogholderi og hvad der

ellers udkrævedes. Heri kunne han, efter sine begreber, intet ulovligt se; men jeg holdt det meget hemmeligt for min familie, da jeg vel vidste, at man aldrig ville tillade mig at tilfredsstille denne lyst. På den måde gik nogle år hen; jeg gjorde hastige fremskridt, da en virkelig lyst drev værket, og steg bestandig mere i købmandens yndest. Men nu kunne det ikke længere forblive skjult for min familie, hvad jeg gav mig af med. Man overøste mig med bebrejdelser, sagde, jeg gjorde min slægt skam, og forbød mig strengelig at give mig af med købmandsaffærer, som noget, der var min stand aldeles uværdigt. Men det var nu for sildigt. Det var nu ikke alene lyst til handelen, der lokkede mig; købmandens datter – eller med andre ord, min nuværende lille kone, der sidder der – havde lokket mig endnu fastere til sig; og jeg indså vel, at min familie ville endnu mindre tillade mig en forbindelse med hende. Jeg lod mig derfor ikke forvirre, gav tilsyneladende efter, men fortsatte i al stilhed mine besøg hos købmanden. Denne, der var en forstandig, bestemt mand og ved sin rigdom og udbredte virksomhed meget anset hos øvrigheden, brød sig kun lidt om min families mening. Men det var min egen vilje, at han skulle være udenfor alle de følger, denne sag muligen kunne have for mig selv. Da han derfor havde givet sit samtykke til min forbindelse med Carlotta, fik jeg ham ved mange bønner overtalt til at holde vor vielse hemmelig, og lade mig med min unge kone i al stilhed rejse til Livorno, hvor han havde et kontor, og nedsætte mig der, indtil det var lykkedes mig at udsone mig med mine slægtninge. Men vielsen var næppe lykkeligt forbi, før hovedet for vor familie, der tillige var min formynder, lod mig kalde til sig og underrettede mig om en, som han sagde,

stor og ufortjent lykke, han havde udvirket for mig. Jeg skulle om otte dage rejse i en gesandts følge til Neapel og forblive der. Denne lykke havde under andre omstændigheder ikke været at foragte, men nu indjog den mig en så stor skræk, at min slægtning blev opmærksom derved og heglede mig dygtigt igennem for min utaknemmelighed. Min svigerfader og jeg anså det nu for bedst, at jeg så snart som muligt forlod byen med min unge kone. Dette skulle, for at undgå opmærksomhed, ske således, at Carlotta med en god ven af hendes fader roede alene ud og oppebiede mig udenfor byen ved lagunerne; jeg skulle tage pas til Padua for det første, ro ud for mig selv og møde min kone på det anførte sted.

Samme dag, dette skulle gå for sig, var min svigerfader nødt til, i vigtige handelsanliggender at gøre en rejse på længere tid, så jeg måtte tage afsked med ham aftenen tilforn. Men han havde overdraget den omtalte pålidelige ven at sørge for vor afrejse. Jeg traf da alle foranstaltninger i mit hjem, efterlod et brev til min familie, hvori jeg underrettede dem om, at jeg ikke agtede at gå med gesandten til Neapel, men ville i den vide verden prøve min lykke på egen hånd; og således begav jeg mig, let og lykkelig til mode, den bestemte dag til paskontoret. Men her mødte en uforudset vanskelighed. Man nægtede mig pas. Politiske forhold, sagde man mig, gjorde for øjeblikket en usædvanlig strenghed nødvendig; jeg måtte have en skriftlig attest fra en eller anden anset mand af min familie. Hvad var herved at gøre? Det var tydeligt af alt, at mine slægtninge havde fattet en eller anden mistanke og lagt beslag på passet. Carlotta havde man ikke nægtet det, men rigtignok på en skriftlig

begæring af hendes fader. Men en attest som den forlangte skulle jeg have ondt ved at skaffe.

I denne forlegenhed lagde jeg hurtigt min plan. Jeg roede ud til det sted, hvor min kone ventede mig, og aftalte med hende og den gamle husven, at vi alle ville vende i al hemmelighed tilbage til hans bopæl. Her skulle jeg anskaffe mig en forklædning, der gjorde mig ukendelig – og at den, jeg har valgt, gør mig ukendelig, håber jeg, at I indrømmer mig – og på denne måde straks se til at komme bort. Vor gamle ven bragte mig imidlertid endnu samme dag den underretning, at der virkelig var indtrådt en almindelig vanskelighed ved passers udstedelse, og at jeg derfor vist måtte give en otte eller fjorten dages tid. Da jeg nu i min svigerfaders fraværelse og uden at være beskyttet af hans anseelse, ikke vidste nogen anden eller bedre udvej, så lod jeg vor tjenstagtige ven leje et par værelser her i byen, og begav mig derhen i hele min forklædning, vis på, at man da ikke så let ville opspore mig. Mit håb stod til, at vanskeligheden med passet snart ville hæves, og at så min husvært, der får god betaling af mig, ville give de to ærbare damer den bedste attest man kunne ønske sig.

Dette" – vedblev Valerio – "er grunden til, at I ser mig her i denne udklædning. Desværre er dag for dag gået hen, uden at min ven har kunnet bringe mig gunstige efterretninger, eller håb om at slippe bort. Eder, signor, lagde vi straks mærke til, et par dage efter at vi var flyttet ind her. Naturen har givet Eder et så lykkeligt fysiognomi, at man ved første øjekast fristes til at fatte tillid til jer. Dels denne omstændighed, dels en smule kedsomhed, som min kone og jeg følte i vor ensomhed, dels måske en ungdommelig lyst til at spille min ærværdige

tanterolle for Eder – eller alt dette tilsammen bevægede mig til ikke at tilbagevise de forsøg, I gjorde for at komme i bekendtskab med os. I kender nu vor historie, og jeg er forvisset om, at I ikke vil misbruge den tillid, vi har vist Eder."

10. Filippo fortsætter sin fortælling om den unge romer i Venedig

Så vidt var Filippo kommet i sin fortælling, da koksmathen, der alt en tid havde stået i nogen frastand med en stor bakke, hvorpå kaffetøjet befandt sig, trådte noget utålmodig nærmere. Man fandt sig i forstyrrelsen, kaffen blev sat frem, og efter at enhver havde forsynet sig efter ønske, vedblev den unge italiener således:

"Antonio var, efter at den adelige købmand havde endt sin historie, ganske indtaget af hans åbne og tillidsfulde adfærd. Han forsikrede ham, at de aldeles kunne stole på hans diskretion, og at intet skulle være ham kærere, end om han på nogen måde kunne være dem til nytte. Han havde en god bekendt i pasdepartementet, og skulle endnu i dag forhøre sig hos denne, om deres snarlige afrejse kunne have nogen vanskelighed. Han tilføjede leende, at han ventede sig det bedste udfald, eftersom han med god samvittighed kunne give begge damerne et glimrende vidnesbyrd for deres ærbare og ulastelige vandel.

Man skiltes således ad i den bedste stemning, og Antonio talte efter løfte endnu samme dag med den mand, han kendte i pasdepartementet. Men sagen gik ikke så let, som han havde ventet. Hverken han eller Valerio havde i deres uerfarenhed tænkt på, at man ville fordre adskillige oplysninger, f.eks. om damernes forrige opholdssted, om de var kommet til Venedig fra et andet sted og i så fald havde bragt pas med osv., lutter omstændigheder, han måtte erklære sig uvidende om. Herved

gik der igen et par uger hen, uden at man vidste, hvad man skulle gribe til og uden at de nye planer, man lagde, viste sig holdbare.

I denne mellemtid var det Antonios skæbne at friste et nyt eventyr, der havde en afgjort indflydelse på hans tilkommende liv, og hvorved det blev ham selv klart, at hans følelser for den smukke Carlotta kun havde været en flygtig inklination, men at han endnu ikke ret kendte kærlighedens stærke og ubetvingelige magt over sindet.

Tidligt en aften, efter en meget varm dag, lod Antonio sig ro ned ad den store kanal og havde betænkt at forfriske sig ved en fart ud til en af de fjerne øer, der ligger uden for Venedig, I dette øjemed havde han anskaffet sig en af de større gondoler, roet af to mand. Den omtalte kanal, *il canale grande*, er meget forskellig fra alle de andre i byen. Den går i en halvcirkel gennem hele Venedig, er bred, lys og luftig, omgivet af skønne paladser, og udgør tilligemed S. Marcuspladsen og kajen de eneste ret behagelige opholdssteder i byen. – Det var en af hine skønne aftener, der er så ejendommelige for Venedig. Månen kastede en bred strime over kanalens stille vande; over disse og de pragtfulde bygninger og kirker, Antonio kom forbi, lå en sølvglans, en let tåge, og luften var blikstille. – Han havde allerede roet et godt stykke ned ad kanalen, da han blev opmærksom ved en sang, der allerede i nogen frastand nåede ham, og blev udført til nogle få akkorder på guitaren af en udmærket smuk fruentimmerstemme. Han lod roerfolkene standse for at lytte til sangen, og da dennes indhold forekom ham at dreje sig om de forbiroende, altså på en måde om ham selv, bad han dem ro lige hen til det sted, hvorfra sangen kom,

et stort hus med mange udbygninger. Men dette var ikke gørligt, da indløbet eller indsejlingen til stedet var spærret af et pæleværk og en jernlænke, der om aftenen var trukket for. Derimod gik der langs muren en række svære, nedrammede pæle, der stod tæt ved hinanden. På disse kunne en så behændig ung mand nok komme frem ved at støtte sig til muren, men dog ikke uden fare, og hertil besluttede han sig, efter at han dog først havde spurgt gondoliererne, om de troede, det gik an. De svarede begge, "at det gik overmåde godt an; det værste, der kunne hænde ham, var at plumpe i, men så var de jo i nærheden." Havde han været bedre bekendt med de venetianske gondolføreres fysiognomi og måde at udtrykke sig, så havde han måske været lidt forsigtigere. Men nu besteg han uden betænkning pælene og kom til sidst til at stå på et sted, hvorfra han tydeligt så, hvad han allerede ved jernlænken havde opdaget, at sangen kom fra et vindue i første stokværk. Dette stod åbent, og sangerinden, som han nu fik øje på, sad lige ved det, indåndende aftenens kølighed. Hendes sang, der under hans farlige manøvre var hørt op, begyndte nu igen. "Er Eders liv" – sang hun – "Eder så lidt kært, at I vil sætte det på spil i en så skøn aften? I dette drømmende måneskin skal I ty hen til Eders veninde, hvis I har nogen, men ikke søge en grav i Venedigs lunkne kanaler." Antonio, der fra Rom havde medbragt færdighed i improviseret sang, stod netop i begreb med at svare hende, da damen begyndte igen med hurtige akkorder: "Vogt Eder, hvis I ellers ønsker at finde vejen tilbage! I er en slet rytter, I, der lader Eders eneste hest skøtte sig selv." – Ved disse ord vendte Antonio sig om, og opdagede straks, at hans gondol ikke mere lå ved pælene. Hurtigt gik han tilbage til

det punkt, hvor han kunne se ned ad kanalen i en temmelig stor strækning. Gondolen, der som en pil skød hen ad vandet, var allerede langt borte; og han var således af de troløse gondolierer efterladt ene på pælene. Dette hang således sammen: Roerfolkene havde allerede ved hans indtrædelse i båden med lystne øjne betragtet hans smukke, romerske slængkappe. Da han nu steg ud og kastede den fra sig i gondolens overdækkede kahyt, lod en af folkene som af vanvare en åre drive ned ad kanalen og råbte til ham, at de ville se til at fiske den op, men uden at han i sin ivrighed agtede på deres ord. Men da de først var ham lidt ude af syne, og havde fået åren op, blev de ved at roe, i den tanke, at han som fremmed – og at han var det, kunne de kende på hans tale og væsen – ikke så let ville komme dem på spor. De bortfjernede sig altså med hans kappe og med den betaling for turen, de havde erholdt forud.

Den stakkels Antonio nærmede sig igen på pælene til vinduet og råbte op til damen: "Skønne signora, kan I hjælpe mig?" Damen, kunne han se, sad i en uudslukkelig latter, men da han nu tiltalte hende, lagde hun hurtigt en finger på munden, gjorde et tegn, at han skulle vente i stilhed, og forsvandt. Han forstod hende således, at hun ville sende ham hjælp og glædede sig hemmeligt til, at dette uheld kunne måske være et middel til at gøre bekendtskab med denne dame, som han allerede nu følte den største interesse for. Vel havde han i aftenens dæmring og det uvisse månelys ikke kunnet opdage, hvorledes hun så ud, og kendte hidtil ikke andet af hende end hendes skønne stemme; men idet hun rejste sig og gik bort, havde han dog bemærket hendes høje, ranke figur og lette bevægelser. – Efter at han havde ventet omtrent et kvarter, kom der en båd ud

fra den indre del af gården, roet af to mand. Den nærmede sig stedet, hvor han stod, og den ene af folkene sagde nu temmelig høfligt til ham, at de havde ordre til at ro ham hen, hvor han selv ønskede det. Det var ikke ganske efter Antonios hoved; han havde virkelig håbet at blive ført ind i huset. Men da dette ikke skete, så fattede han sig kort og svarede i sin sædvanlige ubesindighed uden at beregne følgerne: "Han skulle ros ind i huset og føres op til den unge dame; det vidste de nok." Folkene smagte noget på det, men opfyldte dog hans forlangende. Det sted, han nu blev roet ind i, var mørkt og skummelt, omgivet tæt af høje mure, mellem hvilke Månen ikke kunne trænge ned; kun fra enkelte vinduer i stuen og det andet stokværk glimtede der lys, men som ikke forslog meget i dette tusmørke. Det var denne bygnings indre rum, han blev ført ind i, om man vil, gårdsrummet, men ligesom kanalerne opfyldt af vand, der skyllede lige hen til murene; ved disse lå en tre-fire gondoler, bundet fast i jernringe. Folkene, der standsede noget og endnu lod til at have betænkeligheder, lagde dog omsider bi ved en stentrappe, som vandet på venetiansk vis uhindret skyllede op ad. Her ville Antonio netop til at stige ud, da et ungt fruentimmer, der lod til at være en kammerpige, hurtigt kom ned, bøjede sig hen til en af rorkarlene, hviskede noget til ham, og løb op igen, som det syntes Antonio, med hemmelig latter. I samme øjeblik stødte båden hurtigt fra igen, og blev igen roet ud til pælene. En af folkene sagde kort og tørt til vor stakkels eventyrer: "Signor, vi har ordre til at sætte Eder ud på samme sted, hvor vi fandt Eder. Vil I stige ud!" Antonio ville gøre indvendinger, forsikrede, det måtte være en fejltagelse, tilbød omsider folkene penge, hvis de blot ville føre ham et sted hen i

nærheden, men de var døve for alle forestillinger, og han indså vel, at han med magt intet ville kunne udrette mod to så håndfaste karle. Han befandt sig da anden gang i sin forrige position på pælene, båden roede ind, og han havde god lejlighed til at angre sin dårskab og sin utaknemmelighed mod dem, der ville have hjulpet ham ud af hans ubehagelige stilling, men sandsynligvis nu var blevet opbragte over hans påtrængenhed. Han havde allerede stået der en god halv time, uden at nogen tom gondol kom forbi, der kunne tage ham op. De få, han fik øje på, havde formodentlig passagerer, eftersom de under deres hurtige fart ikke brød sig om hans vinken og kalden. – Der stod han nu i en artig forlegenhed. Aftenen var vistnok smuk, månelyset sværmerisk og poetisk, alle genstande forklarede deraf; men hvad hjalp det, når man skulle tilbringe natten lænet op til en fugtig mur og med et så usikkert fodfæste og i en så latterlig situation! For det pinte ham næsten allermest, at han i damens øjne måtte gøre en overmåde dårlig figur.

Han tænkte just i sin komiske fortvivlelse på, om man virkelig kunne være så ubarmhjertig at lade ham forblive her hele natten, da han hørte sagte og usikre plask af årer. Det var en lille båd, der kom, denne gang roet af to unge piger, der begge syntes at være kammerjomfruer eller noget lignende. Med meget skælmske miner bad de ham at stige ind, og roede dernæst, uden at ville modtage hans assistance, ind i gårdsrummet og lagde bi ved en noget afsides liggende stentrappe, dog ikke uden at de oftere havde set sig forsigtigt omkring. Med samme forsigtighed og påbydende ham tavshed førte de ham op i huset, over nogle lange, svagt oplyste gange

og ind i et kammer, hvor de bad ham vente, mens de gik ind. Døren gik kort efter op, og den ene unge pige gav ham tegn at nærme sig. Han trådte nu ind i et stort, kostbart møbleret og udstyret værelse, uden tvivl det samme, der vendte ud til den store kanal. I hjørnet af en sofa sad i en skødesløs stilling en ung dame af udmærket skønhed, rigt og omhyggeligt påklædt. Noget fra hende stod et lille bord med tændte lys i to massive sølvarmstager. Den ene kammerpige, der forblev i værelset, skød en stol hen til ham i nærheden af sofaen; og han sad nu en stund, aldeles tabt i det skønne syn, han var så nær, og uden at kunne få et ord frem. Damen, der hidtil havde set ned for sig, slog nu sine glimrende øjne op, og sagde med et lille satyrisk udtryk i sine træk: "I har erklæret, signor, for mine folk, at I skulle herop og tale med mig. Jeg tvivler ikke på, at Eders ærinde må være magtpåliggende, eftersom I har søgt adgang til vort hus ved at sætte Jert liv i vove. Hvis det ikke er for ubeskedent at spørge, så hav da nu den godhed at underrette mig om, hvad I vil mig."

"Skønne signora," svarede Antonio, og drog et dybt suk. "Jeg indser først nu min store forvovenhed, og hvor meget bedre det måske havde været, om jeg ikke havde udsat mig for den fare, der truer mig. Men det var ikke dernede, hvor jeg stod i tryg uvidenhed, det er heroppe, så nær ved Eders underfulde skønhed, at jeg indser den fare, jeg er stedt i. Jeg vil ikke undskylde mig. Men I må ikke tro, at en sangfugl kan sende så fortryllende toner ud i aftenens stilhed, uden at den drager beundrere hen til sig. En længsel drev mig at betragte nærved den skønne mund, fra hvilken sådanne toner kunne komme; og nu, da jeg er Eder nær, nu er min sjæl i en så stor forvirring, at

jeg glemmer Eders mund over Eders øjne, og disse over Eders smil og smilet over Eder selv, over hele dette syn, der beruser og overvælder mine sanser."

Damen syntes ikke utilfreds med den smigrende vending, han gav sine ord. "At I er fremmed her i byen, har jeg allerede antaget, og dette må undskylde Eder noget. Men tager jeg ikke fejl, er I fra Rom. Kun en romer plejer at belægge sine ord så godt. – Hvad er Eders navn?"

Antonio ville først nævne sit sande navn, men betænkte sig. Dette nye eventyr forekom ham selv for voveligt, alle omgivelser for fremmede. Han kaldte sig da Antonio Morillo.

"Nu vel, signor," tog damen til orde; "jeg vil ikke gå for strengt i rette med, hvad der er sket. Men nu må I forlade mig; der tør ingen under nogen betingelse træffe Eder her. Heller ikke tør I for en eneste af Eders bekendte omtale, at man har ført Eder herop; det venter jeg af Eder, som en honnet kavaler."

Antonio lovede dette, men spurgte tillige, om han ikke oftere turde nyde den lykke at se hende. Damen, der havde rejst sig, svarede først ikke herpå; men da han med mange indtrængende bønner gentog sit spørgsmål, pegede hun på kammerpigen og sagde: "Enrichetta skal vise Eder den vej, I må tage, for at komme herfra. Hun skal sige jer nærmere besked." – Efter disse ord hilsede hun og gik med pigen ind i et sideværelse.

Enrichetta kom straks efter tilbage og tog ham ind med i sit eget værelse, der lå i nærheden af hendes herskerindes. "I kan tale om lykke," sagde hun nu; "ikke ret mange ville være sluppet for så godt køb fra denne historie som I. Ikke nok med, at signora tilgiver Eder. Men hun er ovenikøbet så nådig, at hun tillader Eder at komme igen." – "Når?" spurgte Antonio

himmelglad. – "Ja, i morgen kan det ikke ske; så har vi stort selskab. Men i overmorgen eftermiddag, to timer før Ave Maria, kom så og vent ved den lille dør, jeg nu skal føre Eder ud ad. Der skal I træffe mig. Opfører I Eder så skikkeligt, så kan det nok være, at vi oftere skænker Eder adgang til os. Men I må føre Eder godt op og være forsigtig. Når det ikke var af respekt for Eder, ville jeg sige, at i aften har I båret Eder enfoldigt ad. For det kan I nok begribe, at når I siger til Tommaso og Peppo, at I skal op til signora, så vil disse to tølpere bralle det ud i hele huset, og så får Excellencen det at vide. Derfor måtte vi lade Eder smukt sætte ud igen, som en, vi ikke kendte og ikke ville have noget at gøre med. I ved nok, at ejeren af dette hus er chef for hele politiet i Venedig og berømt for sin årvågenhed. Men det forstår sig, her i huset hjælper hans årvågenhed ham ikke så meget. Vi forstår altid at hjælpe os, om ikke på én så på en anden måde. Men skynd Eder nu! Dette her må I tage på, for at man i aften ikke skal kende Eder." Med disse ord bandt den snaksomme Enrichetta et hvidt forklæde om ham, og satte en rød hue på hans hoved; begge dele tilhørte en af tjenerne, Giuseppe, men jeg skal ikke kunne oplyse, hvorledes disse sager var kommet i hendes kammer. Endelig gav hun ham et porcelænsfad og en serviet i hånden og bad ham følge efter hende. De gik nu ned ad nogle trapper og over en lang, oplyst gang. Her gik en dør op, en ældre mand stak hovedet ud og sagde: "Med hvem går du, Enrichetta?" – "Det er Giuseppe, Eccellenza," svarede hun; "han har været oppe med noget hos signora." – "Å, lad ham komme ind til mig; jeg skulle netop tale med ham." – "Straks, Eccellenza, tør han blot sætte disse sager fra sig?" – Med disse ord stødte hun Antonio hurtigt ind i et

mørkt værelse, løb selv ned ad gangen og kom straks efter tilbage med en af tjenerne, formodentlig Giuseppe, der gik ind til herren. Derefter hentede hun igen Antonio og sagde: "Dengang slap vi. Det var herren i huset. Men lad os nu haste; han har dog i grunden en fin næse, den gamle." – Kort efter stod de ved en dør, der gik ud til et smalt stræde. "Når I bliver ved at gå her ned ad og så bøjer til venstre, kommer I til Rialtobroen, og kan da nok hjælpe Eder selv." – Antonio takkede hende for ulejligheden, lod en guldmønt glide i hendes hånd, ilede ud, og fandt vejen, som hun havde angivet ham den.

Han tilbragte en søvnløs, urolig nat. Billedet af den skønne dame forlod ham intet øjeblik, og de to dage, inden han skulle se hende igen, gik hen for ham som i en febertilstand. Hos sine bekendte havde han, men med stor forsigtighed, forespurgt sig, hvem den vidtløftige bygning ved den store kanal tilhørte, og af hvem ejerens familie bestod. Men alt hvad han erfarede var, at husets ejer, som Enrichetta havde sagt, var den øverste politiembedsmand i byen og som sådan en meget anset mand, at han fremdeles var enkemand og ingen børn havde; den vidtløftige bygning var forresten beboet af forskellige personer, til dels af hans familie. Denne mand var Antonio ganske ubekendt. Han tænkte vel på, gennem sine velyndere i Venedig at lade sig indføre hos ham og således måske komme i nærmere berøring med den unge dame, og på en bekvemmere måde. Men dette kunne næppe ske gennem andre end den fornemme familie, han havde en anbefalingsskrivelse til. Og som han bestandig havde opsat at besøge. Nu, med hovedet og hjertet fuldt af den forføreriske ubekendte, sporede han endnu mindre drift hos sig til at indgå et bekendtskab, hvis hensigt var at

binde hans fremtid til den omtalte dame, der var så stedmoderligt udstyret af naturen.

Man behøver ikke at tvivle om, at han til den bestemte tid indfandt sig punktligt ved den lille dør. Også Enrichetta var meget akkurat med at åbne for ham. Hun var i meget godt humør og fortalte ham straks, at Excellencen hele eftermiddagen var ude i forretninger, så de ikke behøvede at frygte for at overraskes, og kunne spare Giuseppes forklæde og røde hue. Hendes herskerinde (som hun kaldte signora Rosaura) havde et par gange i dag talt om besøget i forgårs, og ville vist blive meget glad ved at høre, at Antonio havde indfundet sig så nøjagtig på klokkeslættet. Hun fortalte endnu mere, men med sagtere røst, mens de gik op ad trapperne og gennem de halvdunkle gange; men Antonio, der var i stor spænding over dette andet møde, og fuld af begærlighed efter på ny at se genstanden for alle sine tanker, fattede kun lidet af hendes ord. Dog forstod han og glædede sig over, at han denne gang havde håb om en længere sammenkomst. Men desværre skulle dette håb ikke gå i opfyldelse.

Den skønne Rosaura, der var klædt endnu rigere og smagfuldere end forrige gang, modtog ham venligt, skønt ikke uden det samme lille satyriske smil. Enrichetta bortfjernede sig, efter at have sat forfriskninger frem, og damen bragte nu genstande af almindelig interesse på bane. Antonio ville mer end gerne forandre samtalens stof og berøre sit hjertes tilstand, sine følelser for hende, men han var som blændet af hendes skønhed, der i dag blev endnu mere hævet ved klædedragten. Han følte sig sky og forlegen; han manglede første gang i sit liv åndsnærværelse til at finde en passende vending for sine lønlige

tanker og dristighed til at udføre den. Således gik et kvarters tid hen, da Enrichetta hurtigt trådte ind. "Nå, Eders Nåde," sagde hun ved indtrædelsen; "man har da aldrig et minut fred i denne verden! I dette øjeblik er Eders kæreste veninde, signora Maddalena, ankommet og vil forhøre sig, hvorledes I befinder Eder siden ballet i går."

"Maddalena!" udbrød den skønne Rosaura forskrækket; "så er vi ulykkelige. Hun har den skarpeste tunge i hele Venedig. Hvor har du hende?"

"Hun er heroppe, inde i det runde kabinet. Jeg havde den største møje med at holde hende fra at følge efter mig."

"Min Gud, hvad gør vi så!" vedblev damen, idet hun vendte sig til Antonio. "Hun må ikke træffe Eder her, det går aldeles ikke an!"

"Befal, hvor jeg skal gå hen eller hvor jeg kan skjule mig," sagde nu Antonio; "og jeg skal uden betænkning adlyde Eder."

"Der er ingen udvej, ikke en eneste," svarede Rosaura i største forvirring; "hun ville straks opdage Eder."

Antonio havde imidlertid nærmet sig vinduet og set ned. "Kan jeg ikke herfra springe ned i kanalen og se til at nå hen til muren?"

"Ja, gør det – det kan I vist. I har jo prøvet noget lignende før."

"Men, Eders Nåde," udbrød nu Enrichetta, "han slår sig jo fordærvet på pælene."

Antonio måtte indrømme, at det var sandsynligt. Men idet han igen bøjede sig ud af vinduet, blev han et par alen under dette en stenudbygning va'r, der formodentlig engang havde været fodstykke for en marmorfigur. Noget over dette var en

udstående jernkrampe, hvori figuren nok for havde været befæstet. "Dersom dette fodstykke er stærkt nok," sagde han nu, "kan jeg godt stå derpå og holde mig ved jernkrampen."

Han steg straks ud af vinduet og gjorde et forsøg, der overbeviste ham om, at fodstykket ville holde; men stillingen var dog farlig, så meget mere som han måtte holde sig bøjet, for ikke at opdages af dem, der var i værelset. Bemærkes af de forbiroende kunne han ikke, da vinduet og det sted, han stod på, lå således, at de ikke kunne ses fra kanalen, undtagen når man roede lige hen til jernlænken, som ingen kunne falde på, der ikke ville ind i huset.

"Jeg tror nok, jeg kan blive her," sagde han nu til Rosaura; "når jeg blot ikke ses af dem, der ror ud og ind."

"På denne tid kommer der ikke et menneske; indgangen er spærret."

"Ja, så bliver jeg her – kun at I sørger for, at Eders veninde ikke kommet for nær til vinduet."

"Det skal jeg nok," svarede hun, og kastede hurtigt en stærk snor, der gik fra jalousierne, ned til ham. "Hold jer endnu herved, så står I sikrere." – Og i det samme befalede hun kammerpigen at skynde sig og føre den fremmede signora ind.

Kort efter hørte Antonio, at denne dame trådte ind og blev modtaget af Rosaura med den største munterhed, og med mange forsikringer om den glæde, hendes besøg skaffede hende. Begge satte sig lige hen ved vinduet, hvor karmen til al lykke var bred, så at man ikke så let kunne se ned derfra, men derimod måtte Antonio vogte sig for hver lyd, hver lille bevægelse, for ikke at røbe sig. Damerne førte imidlertid en levende konversation om ballet den foregående aften; og den,

der havde hørt den skønne Rosauras mange lystige bemærkninger og hjertelige latter over hendes venindes indfald, skulde ikke have formodet, at hun lidt forhen havde skjult en cicisbeo på et så farligt skjulested, eller måtte antage, at hun for længe siden havde glemt ham. Antonio havde en bitter følelse derover, og den forhøjedes endnu mere, da signora Maddalena flere gange ville gå, men Rosaura bestandig bad hende at blive.

Efter forløbet af en pinlig lang time, der forekom ham en evighed, gik endelig den fremmede dame. Rosaura trådte straks hen til vinduet og sagde med et fornøjet ansigt til Antonio: "Madonna være lovet! Hun mærkede intet. I kan nu komme ind igen. Men vær forsigtig, når I stiger op, at I ikke styrter ned."

Antonio tænkte ved sig selv, at denne omhyggelighed kom nu noget for sildigt. Men han ytrede intet. Synet af Rosauras skønhed – og den bevægelse, hun var kommet i, gjorde hende endnu skønnere – virkede igen på ham med samme, uimodståelige trylleri. Men den bitre stemning, hvori den foregående scene havde sat ham, efterlod dog i hans åsyn et spor, han ikke kunne skjule. Rosaura, der bemærkede det, så forskende på ham og sagde: "I er vred på mig; det kan jeg mærke. Men I ville dog ikke udsætte mig for den ulykke, at man skulle have truffet Eder her? Ville I vel?"

"Jeg bad Eder blot om, ikke at føre Eders veninde hen til vinduet."

"Og I tror, at Maddalena, hvis jeg havde undladt at føre hende til hendes sædvanlige plads, det åbne, kølige vindue, som hun sætter så megen pris på, I tror, at hun ikke straks havde mærket

uråd? Hvis hun havde set mig det mindste forvirret eller forlegen, så var hun ikke gået herfra, før hun havde undersøgt hver krog herinde."

"Men, signora, dersom hun nu ved vinduet havde opdaget mig?"

"Så kunne jeg nu med al sandsynlighed påstå, at I var mig ubekendt, at jeg ligeså lidt som hun vidste, I var posteret derudenfor."

"Og I ville så have forrådt mig?"

"Ja, naturligvis, Eder og den hele verden, når mit rygte stod på spil. Hvor kan I tvivle derom? Men I skal ikke gå bort fra mig i vrede. Nu tør jeg ikke længere lade Eder blive her. Men kom igen i morgen ved samme tid. Enrichetta skal vente på Eder, og jeg vil håbe, at vi ikke på ny skulle forstyrres så slemt."

Således var Antonio da virkelig indført hos denne skønne dame, der fra det første mode havde gjort et så uudsletteligt indtryk på hans hjerte. I en tid af tre uger havde han omtrent hver anden dag den lykke at erholde adgang til hende, sidde en times tid eller længere overfor hende, lytte til hendes forføreriske tale, beruse sig i hendes skønhed, og gå bort endnu mere forelsket end han kom. Men hvad håb han turde gøre sig, var meget tvivlsomt. Vistnok var det allerede en stor gunst, at hun, åbenbart med fare for sig selv, modtog hans hylding. Heller ikke var hun blevet vred, da han tilstod hende sine følelser; men et afgørende svar ville hun ikke indlade sig på, endnu mindre tilstå ham den mindste gunstbevisning, ikke engang et håndkys. "I elsker mig ikke," udbrød Antonio en gang i fortvivlelse. "Og I vil aldrig komme til at elske mig! Måske er eders bryst siet ikke modtageligt for kærlighed." – "Det kan man

aldrig mærke på et fruentimmer," svarede hun leende. "Hvis jeg elskede Eder, var det derfor ikke sagt, at jeg ville lade mig mærke dermed. I behager mig; er det Eder ikke nok? Eders udseende og adfærd er således som jeg ønsker det hos de mænd, jeg gerne omgås. I er kæk og uforfærdet, beredt til ethvert offer for den dame, I vil tækkes. Ved disse egenskaber vil I altid være vis på at behage mig og gerne at ses af mig. Men dette må være Eder nok. Lad os ikke fordærve de få øjeblikke, der er os levnede, men hellere tage den smukke romance frem, I bragte mig i går. Jeg har lært den, og ønskede nu gerne at synge den sammen med Eder."

En anden gang, da han igen bragte den samme genstand på bane, sagde hun: "Men om nu denne sag ikke afhang af mig? I kan jo vel mærke, at jeg er langtfra at være min egen herre."

"Eders hånd er dog vel aldrig lovet bort," spurgte han forskrækket.

"Jo, det er den rigtignok. Men I skal dog ikke blive så forskrækket derover. Jeg har en anelse, at denne fare vil gå forbi mit hoved. For øjeblikket er jeg bundet ved et løfte af min familie, som jeg er nødt til at bøje mig under – medmindre jeg ville bestemme mig til at rende bort med Eder, og det kan jeg ikke sige jeg har stor lyst til. Jeg er afhængig af min formynder, ejeren af dette hus, hvem mine forældre har indrømmet en udstrakt myndighed over min person og mine midler. Men om fjorten dage er en termin udløbet, min familie har sat; og til den tid er min hånd, vil jeg håbe, fri. Om jeg derfor bestemmer mig til at vælge Eder, eller om dette tillades mig, det er spørgsmål, der endnu ligger i mulighedernes skød, og som jeg nu mindst kan svare noget bestemt på. Men førend disse

fjorten dage lykkeligt er forløbet, kan jeg ikke tillade Eder at gøre et eneste skridt for at forsikre Eder min hånd."

Det var denne ytring, hvoraf Antonio øste håb, og fik mod til at holde ud. Især det sidste ville ellers have faldet ham svært nok. Disse besøg hos den skønne Rosaura var forbundet med en hoben ulejligheder, mangen anden måske ikke havde fundet sig i. Når et eller andet indtraf, der truede med at røbe hans nærværelse hos hende, så var hun som ude af sig selv, ville glatvæk forråde ham, som en fremmed, som en, der havde trængt sig ind uden hendes vilje og vidende; og det var i almindelighed Enrichettas barmhjertighed, han kunne takke for, at han fandt et skjulested, en forklædning eller deslige, hvorved han med nød og nap kunne slippe bort. Rosaura var rigtignok bagefter så meget des venligere imod ham, og søgte på mange måder at gøre sin uret god igen. Men han erkendte dog med harme og bitterhed, at hun til enhver tid ville være rede til at ofre ham for at frelse sig selv. Pint af disse følelser tænkte han mere end engang på at trække sig ganske tilbage. Men når tiden til et nyt stævnemøde kom, syntes det ham, at der i dette lå en så stor lyksalighed, at enhver betænkelighed måtte vige. Han tænkte sig da med henrykkelse, at han på ny skulle sidde og se ind i hendes store, glimrende øjne, på ny fortrylles af hendes forføreriske smil, ja selv, at han på ny skulle lide under hendes luner.

Denne hemmelige forbindelse havde Antonio ikke med et ord omtalt for sine venner og genboer, Valerio og hans kone, til dels vel, fordi Rosaura gentagne gange havde pålagt ham tavshed, men til dels af andre grunde. I hovedsagen var denne nye lidenskab ham selv for alvorlig, og han kunne ikke bekvemme

sig til at profanere den ved at meddele den til andre. Måske han også frygtede for, i sine venners øjne at synes flygtig og alt for hurtig til nye forelskelser; eller måske han blot undså sig for at røre op i sit eventyr på de nedrammede pæle, for ikke at tale om de andre mislige situationer, han havde været i, og som alle forekom ham meget skikkede til latter på hans bekostning. Valerio og Carlotta mærkede meget vel hans forandrede sindsstemning, hans større alvorlighed og tavshed, og den grublende eftertanke, han ofte sank hen i. Begge sluttede deraf, at der måtte være hændt ham noget ualmindeligt; men de var meget for diskrete til at gøre ham noget spørgsmål.

På denne tid omtrent, da der kun var nogle få dage tilbage af den termin, Rosaura havde omtalt, var det omsider lykkedes Antonio at skaffe sine venner Valerio og hans kone et pas. Men da han allerede engang havde søgt dette forgæves for tvende damer og ikke ønskede at hendrage vedkommendes opmærksomhed alt for meget på de samme personer, så havde han rådet Valerio at opgive sin forklædning som den ærværdige tante og udgive sig for en købmand fra Illyrien, der tilligemed sin kone agtede sig til Livorno. Dette stemmede i hovedsagen med sandheden, og ville også på rejsen være bekvemmere. En fruentimmerdragt ville i længden være besværlig for Valerio og kunne, under så mange fremmede omgivelser, skaffe, ham ubehageligheder. Ved at forandre noget i sit eksteriør, skaffe sig en mørkere teint og forlorent hår turde han nok håbe at være betrygget mod at genkendes. Fremdeles blev man enig om, at Valerio og Carlotta på afrejsens dag skulle begive sig hen til den føromtalte ven af den gamle købmand, at denne skulle have alle

fornødenheder i beredskab, og at de så fra ham skulle begive sig bort.

Aftenen forinden tog Antonio afsked med dem, under den oprigtige erklæring fra begge sider, at de længe ville savne hinandens selskab. De blev sammen til sent ud på aftenen og fejrede skilsmissens stund ved nogle flasker udmærket cypervin, som Valerio havde anskaffet."

11. Slutning af fortællingen om den unge romer – Ankomsten til Vejle

Filippo måtte her gøre en lille pause, da jomfru Sybrandt, der forresten var hans opmærksomme tilhørerinde, skulle ned i kahytten og hente noget kulørt uldgarn op til sit stramajarbejde, og endelig bad ham, ikke at fortælle videre før hun var kommet tilbage. Da hun og uldgarnet var arriverede op fra kahytten, tog han igen således til orde:

"Samme dag, da Valerio og hans kone rejste bort, skulle Antonio tidligt på eftermiddagen efter aftale indfinde sig hos Rosaura. Da han trådte ind til hende, kom hun ham med en glad mine i møde. "I dag," sagde hun, "vil jeg håbe, at intet skal forstyrre os, men at vi efter hjertenslyst kunne passiare og musicere en god stund. Min formynder har meget travlt i dag, har været ude næsten hele dagen og mente selv, at han først kom sildigt hjem."

Denne spådom lod til at gå i opfyldelse. De havde allerede siddet sammen en god halv time i uforstyrret ro og Antonio var netop i færd med at stemme en ny mandolin, Rosaura havde fået. Da Enrichetta åndeløs styrtede ind.

"Eders Nåde, Excellencen er kommet hjem! Han vil herop og er lige i hælene på mig. Der er ligesom et oprør dernede, jeg ved ikke hvorom."

Mens Rosaura forskrækket sprang op, udbrød Antonio hurtigt: "Kan jeg ikke igen se til at komme ud på fodstykket, hvor jeg engang har stået?"

"Nej," svarede Rosaura, "jeg har allerede sagt Eder, det tillader jeg ikke oftere; jeg har tit fortrudt det. Men jeg ved en udvej. Luk blot først døren af, Enrichetta."

Hun tog nu en lille nøgle frem og lukkede et skab op, der stod i et hjørne af værelset. Det var stort og højt, ziret med udskåret træværk og rig forgyldning.

"Her kan I stå, når vi tager en af hylderne bort. Papirerne må gerne falde ned. – Det er rigtignok," vedblev hun leende i sin angst, "familiens helligdom, jeg gemmer Eder i; men nød bryder alle love."

Antonio måtte da ind i skabet, hvis luft sagtens truede med at blive temmelig beklumret, men dog var tilstrækkelig til at trække vejret. Enrichetta åbnede nu i en fart døren, og straks efter hørte Antonio, at en mand trådte ind.

"Hvad synes du, min kære Rosaura!" udbrød den indtrædende. "Endelig har vi grebet flygtningen!"

"Har I fået fat på min stakkels broder?" spurgte Rosaura.

"Ja, langt om længe; og uden min utrættelige årvågenhed, uden min faste beslutning, at han *skulle* ikke undkomme, var det måske nu ikke engang lykkedes os. Men jeg har, i al den tid vi har savnet ham, holdt udkig med enhver uden undtagelse, der ville forlade byen. Enhver har måttet legitimere sig og er blevet nøje taget i øjesyn af mine folk. Og således er han i dag blevet pågrebet under overfarten til Fusina, og straks ført tilbage. Og som jeg altid påstår, er det kærlighed, der har været med i spillet; thi fra den kommer over den halve ulejlighed, vi politiembedsmænd må trækkes med. Han er blevet pågrebet i selskab med et ungt, smukt fruentimmer, som han udgiver for sin kone."

"Sin kone!" udbrød Rosaura. "Skulle han virkelig være gift?"

"På min tro er han ikke. Men for det første hjælper man sig med et sådant foregivende, måske for blot des lettere at slippe bort. Det er en *liaison* – slet ikke andet, skønt det er galt nok. Den kunne efter alle kendetegn have de værste følger. Men jeg skal i dette øjeblik få sandheden ud. Det er en kunst, vi politiembedsmænd forstår."

"Men herregud, hvad har man i sinde med min arme broder?"

"Hvad man har i sinde! Hvad man har i sinde! For det første – ja allerførst eksaminerer man ham ..."

"Men skal han da behandles som en forbryder? Tilgiv, at jeg siger Eder det, men glem ikke, at han er en søn af Eders afdøde bedste ven, og at I selv fra hans barndom har haft den største godhed for ham."

"Men han er vanartet i den senere tid! Han beskæmmer sin ældgamle, ærværdige slægt! Modet skal knækkes på ham! Han skal ... ja, i ét punkt har du ret: man må undgå opsigt, man må ikke forspilde ham hans fremtid. Jeg vil selv eksaminere både ham og fruentimmeret. Og hvad siger du om den idé? vi lader dem begge komme herop, så får du med det samme hans inklination at se."

"Er det ikke mere passende at føre dem ind i den store sal?" spurgte Rosaura, der med al grund var urolig for den indesluttede Antonio.

"Nej, nej, som jeg siger, just her!" råbte nu med stor ivrighed hendes formynder – for at det var Rosauras formynder, husets ejer og byens politichef, kunne Antonio slutte sig til – og i det samme gik han hen til døren, kaldte på en af sine folk og gav de nødvendige ordrer.

Det varede heller ikke ret længe førend Antonio kunne høre, at de omtalte personer blev ført ind. Rosauras formynder syntes i egenskab af politiembedsmand at have taget sæde og haft en protokol for sig. Hvad der foregik mellem Rosaura og hendes broder, kunne han vel ikke se, men slutte sig til af Excellensens strenge advarsel. "Hold dig i frastand," sagde han til hende; "og glem ikke, at din broder for øjeblikket er inkvisit." Derpå spurgte han efter nogen rømmen det unge menneske om hans navn, stand, fødested og subsistensmidler.

"Mit navn? min stand?" svarede en stemme, der var Antonio påfaldende bekendt. "Behøver jeg her at fortælle nogen, hvem jeg er?"

"Nu, lad så være. Hvem er da det unge fruentimmer, du fører med dig?"

"Min kone."

"Så? Måske din *ægteviede* kone?" vedblev Excellencen i en ironisk tone.

"Ganske rigtigt. Her er min vielsesattest. Vi blev for to måneder siden viede på St. Lazaro i armeniernes kloster."

"På St. Lazaro! De fandens munke! Man kan tabe forstanden over sådanne historier! – og hvem er da I" – her henvendte han sig til det unge fruentimmer – "der har vovet at indgå ægteskab med ham, uden min og hans slægtninges tilladelse?"

"Kender Eccellenza heller ikke mig?" svarede en velklingende stemme. "Har I glemt Carlotta, Eders ven Gasparro Milvios yngste datter? I har dog mer end én gang båret mig på Eders arme, mens jeg endnu var et barn."

Disse ord og den stemme, der udtalte dem, overbeviste Antonio med ét om, at det unge par var ingen andre end Valerio

og hans kone, der i dag på deres flugt måtte være pågrebne. Valerio var altså en broder til Rosaura! Hvilket forunderligt tilfælde! – Denne opdagelse lod ham glemme den farlige stilling, hvori han befandt sig, og, til trods for den kvalme luft i skabet, lyttede han med den mest spændte opmærksomhed.

"I er en datter af Gasparro, købmanden!" udbrød Excellencen. "Ja, så er alting mig klart. Og nu kan jeg forstå Valerios store og ubetvingelige lyst til købmandsstanden. Det var nok i grunden ikke andet end lyst til at forenes med Gasparros datter."

"Nej," svarede Valerio. "Denne lyst er ældre hos mig; jeg har haft den fra barnsben. Jeg føler et bestemt kald dertil, og jeg indser ikke, hvorfor jeg ikke skulle følge dette kald."

"Indser du ikke? Kan du nævne mig en eneste af din gamle, berømte slægt, der har plettet sit adelige skjold ved at bytte det med alen og vægtskål?"

"Tal ikke således! I er for ædel og oplyst dertil. I ved, hvad Venedig skylder sine handelsmænd. I må også af vor families historie vide, at dens anseelse og rigdom er blevet grundlagt af mænd, der i vor bys mest blomstrende periode drev handel og søfart, og bragte Indiens skatte til Europa."

"Din families historie, siger du? Det er usandhed! Jeg skal vise dig af dine familiepapirer, af stamtavlen og slægtebøgerne, at du farer vild. Rosaura, giv mig nøglen til skabet; vi skal straks se efter."

Rosaura, som Antonio kunne mærke i den største forvirring, søgte først at få sin formynder fra dette ulykkelige indfald. Men da han i sin ivrighed ikke ville lade sig sige, erklærede hun, at hun ikke vidste, hvor nøglen var henne.

"Har du nu forlagt den – Å snak, den stikker jo i skabet. – Lad os nu se! Endnu har ingen vovet, med løs tale at krænke disse dokumenters ærværdige optegnelser."

Idet politichefen med disse ord hastigt rev skabsdøren op, faldt der først nogle pakker manuskripter ud, og dernæst trådte til alles store overraskelse – for også Rosaura lod, som hun blev overrasket – den stakkels Antonio frem, fuld af støv og forvirret af indespærrelsen og den nye, just ikke behagelige situation, han var blevet bragt i.

"Hvad skal det sige!" udbrød Excellencen i sand forskrækkelse. En fremmed person skjult herinde!" – Og idet han med strenghed vendte sig til Antonio: "Hvem er I? Er I en tyv, der har sneget jer herind, for at benytte lejligheden? Det er chefen for politiet I har for jer; derfor vil jeg råde jer at tale sandhed."

Antonio så stjålent hen til Rosaura, men mærkede nok, at han ikke kunne vente assistance fra den kant. Om Valerio, i sin egen mislige stilling, kunne eller ville sige god for ham, vidste han ikke. Da han nu heller ikke vidste, hvad han skulle undskylde sig med og ikke ville kompromittere Rosaura, tav han bomstille og så ned for sig.

"I vil ikke svare? Ja, vi har midler her i huset, der kan bringe jer til at tale."

Med disse ord nærmede politichefen sig døren, men blev standset af Valerio. Denne, der ikke mindre end Carlotta var meget forbavset over at træffe sin kære genbo på dette sted og under sådanne omstændigheder, gerådede i frygt for, hvad hans formynder i sin hidsighed kunne falde på, og tog derfor således til orde:

"Jeg beder Eder for Himlens skyld – forhast Eder ikke! Denne unge mand er visselig ikke kommet her af skændige hensigter. Jeg kender ham. Han er en romersk nobile, af fornem familie, og ansat her i byen hos den pavelige nuntius' sekretær."

"Er *han*?" spurgte Excellencen forundret. "Hvad er da hans navn?"

"Antonio Rémoli."

"*Han* Antonio Rémoli?" vedblev Excellencen og så på Rosaura, i hvis åsyn en lige så stor forundring som hans egen malede sig. "Og hvormed vil da I" – henvendte han sig til Antonio – "godtgøre, at I er en søn af Gennaro Rémoli?"

Antonio, der indså, at han nu ikke kunne tænke på nogen som helst nægten af sit sande navn, tog en tegnebog frem og overrakte den til politichefen, idet han sagde: "De breve og andre papirer, der findes heri, vil uden tvivl overbevise Eccellenza om, at signor Valerio har talt sandhed – med mindre I også vil antage, at jeg på ulovlig måde er kommet i besiddelse af denne tegnebog."

"Ja, det vil jeg antage, indtil jeg er overbevist om det modsatte. Når man på en ulovlig måde sniger sig ind i en anden mands hus og træffes på den måde skjult som I, så må man vente, at øvrigheden præsumerer det værste om én."

Med disse ord tog politichefen et par breve ud af tegnebogen, så på udskriften, gennemløb dem hurtigt, og sagde derpå med en listig mine: "Jeg finder her et brev fra en person i Rom, der kalder sig Eders onkel Bartolo. Kan I sige mig, hvad dette brev handler om?"

"Min onkel gør mig fornyede bebrejdelser, fordi jeg endnu ikke har aflagt en visit hos Tiberio Grimalvi."

"Ganske rigtigt. Men kan I da sige mig, hvorfor han med al grund gør Eder disse bebrejdelser?"

"Som Eccellenza af brevet vil se, er talen om et påtænkt ægteskab mellem mig og en søsterdatter af Tiberio."

"Ja, det ser jeg. Men når sagen angik et punkt af så stor betydenhed, hvorfor har da den ærede signor i et halvt år opsat denne visit?"

"Nu ja – jeg tør vel ikke lægge dølgsmål på sandheden. Det er en anden, en ubetvingelig kærlighed, der i det mindste i den senere tid har hindret mig deri."

"Kærlighed! Igen kærlighed! Er det ikke som jeg siger, man har altid sin plage af den! – I hvem har I da været så gevaldig forelsket, at I derover har troet at kunne tilsidesætte den simple høflighed, man fordrede af Eder, nemlig at indfinde Eder i denne hæderlige familie og i al fald tage den unge dame i øjesyn?"

Antonio så igen på Rosaura og mødte denne gang et meget opmuntrende smil, ledsaget af et lille, næsten umærkeligt nik. Han tog da mod til sig og sagde: "Eccellenza ved det: i den unge, skønne dame, der sidder dér."

"I Rosaura?" udbrød politichefen med høj latter. "Og derfor har I undladt at indfinde Eder hos den værdige Tiberio! Derfor har I stjålet jer ind her i huset som en tyv og været nærved at kvæles i det gamle egestab! Nu, det kan man kalde en original historie! – Ved I da, hvem denne dame er?"

"Eccellenzas myndling."

"Ja – men af hvad familie?"

"Det har jeg aldrig vovet at spørge om."

"Ved I virkelig ikke, at hun er en søsterdatter af Tiberio Grimalvi, at det justement er hende, I var bestemt for, og som I nu måske, efter Eders ubesindige opførsel, slet ikke får –?"

Antonios overraskelse var ikke mindre end hans glæde; for at politichefen ikke mente sin sidste ytring så alvorligt, mærkede han nok.

"Rosaura," udbrød han, "Tiberios søsterdatter! Men dennes navn er jo Barbara, og hun skal være rødøjet og pukkelrygget."

"Hvem har sagt Eder det?"

"Min onkel Bartolo."

"Hahaha! ja, det ligner denne uforbederlige spøgedoktor! Nej, hun hedder Rosaura, og hvordan hun ser ud, ved I nok bedre end jeg."

Politichefen var åbenbart kommet i meget godt lune over hele denne vending af sagen, der hjalp ham i en forlegenhed, hvori han i lang tid ikke havde vidst at hjælpe sig. Rosauras fader, der fra sine yngre år skyldte Antonios hus store forbindtligheder, havde i sit testamente bestemt, at hvis det påtænkte ægteskab mellem hende og Antonio blev forhindret ved hendes egen vægring eller ved en sådan opførsel fra hendes side, at Antonio derved fik gyldig grund til at trække sig tilbage, da skulle hun uopholdelig indskrives i et kloster. Hertil ville den unge, livsglade pige nødig bekvemme sig. Familien, hvis stolthed hun var som en af Venedigs skønneste og mest begavede damer, så det heller ikke gerne. Man var derfor fra alle sider så temmelig enig om at give Antonio gehør, når han nu, efter begge familiers aftale, fik en ansættelse i Venedig og anholdt om hendes hånd. Men den unge mand havde allerede længe været i Venedig og lod slet intet høre fra sig. Politichefen,

der som en fortrolig ven af Rosauras fader, skønt han ikke hørte til familien, var blevet indsat til hendes og hendes broders formynder, havde lige fra Antonios ankomst holdt øje med ham, og indhentet lutter gode efterretninger. Man så ham aldrig på spillehuse eller andre steder, hvor unge mennesker øder deres tid og tilsætter deres midler. Han var almindelig afholdt som en ung mand af behageligt udvortes og et anbefalende væsen. I den pavelige nuntius' sekretariat var man tilfreds med ham, og alt tegnede til, at han engang ville gøre en udmærket karriere. Så meget des ærgerligere var det, at det projekterede ægteskab mødte denne uventede vanskelighed. Men såvel Rosauras formynder som den øvrige familie var meget for stolte til at gøre det første skridt. Det blev da omsider i et familieråd bestemt, at hvis han ikke indfandt sig efter et halvt års forløb, da skulle vægringen antages at være kommet fra hans side, og Rosauras hånd være fri. Denne termin var netop nu lige ved at udløbe, og man vil da forstå politichefens glæde over, at denne affære kunne sluttes på en fredeligere måde, så meget mere som det altid var tvivlsomt, om øvrigheden og kleresiet ville finde sig i familierådets overenskomst. Man vil nu også forstå, hvorfor Rosaura var så angst for, at noget skulle kunne bebrejdes hendes gode navn og rygte. Foruden de grunde, der følger af sig selv, kom hertil endnu tanken om klosterlivet, som hun havde den største skræk for, og allermindst, ved en uforsigtighed, selv ville berede sig.

Havde den lystige onkel Bartolo tænkt på, hvor megen ulejlighed han afstedkom ved sin karikerede beskrivelse af Antonios bestemte brud, så skulle han sandsynligvis gjort sig megen umage med at kalde den tilbage. Det sande var, at

hverken han eller Antonios øvrige familie vidste, enten den unge dame var smuk eller ikke. Hendes fornemme slægtninge i Venedig havde ikke nedladt sig til, i deres breve at omtale enten hendes fortrin eller mangler. Den, der snarest kunne have bragt Antonio ud af sin vildfarelse, var Rosauras broder Valerio. Men denne var på samme tid netop meget sysselsat med sig selv og indfandt sig ikke mer end nødvendigt i sin families sammenkomster. Han var vistnok ikke uvidende om, at hans søsters hånd var lovet bort til en romersk nobile; men dennes navn var, under hans bestandige ligegyldighed for familiens affærer og hans had til deslige vilkårlige dispositioner, gledet ham sporløst forbi. Således skete det, at han ikke i Antonio Rémoli anede den mand, der kunne have så stor indflydelse på hans søsters skæbne.

Men for at vende tilbage til Rosauras værelse og de personer, der opholdt sig der, da kom det nu til gensidige forklaringer, idet man dog fra alle sider, ligesom ved en stiltiende overenskomst, sprang over det spørgsmål, hvorledes Antonio var kommet ind i huset og i skabet med familiedokumenterne. Politichefen ville øjensynlig helst gå det forbi – måske det generede ham, at en fremmed havde så let kunnet snige sig ind i hans hus til trods for hans årvågenhed – og de andre fulgte hans eksempel. Det blev nu bestemt, at Antonio skulle formelig lade sig indføre hos Tiberio Grimalvi, aflevere sine anbefalingsbreve og, så godt han kunne, undskylde sit forsinkede besøg.

Dette skete dagen efter. Og uden stor vanskelighed, da man fra alle sider kom den unge romer i møde, og var glad ved at se testamentets bestemmelser opfyldte ved en begivenhed, der i

det mindste gav borgen for de to unge menneskers tilbøjelighed til hinanden. Mindre let ordnede sig Valerios og Carlottas anliggender. Men da den førstnævnte, med sin bestemte karakter, erklærede, at hans familie, hvis den ville tvinge ham, måtte søge øvrighedens bistand; da man fremdeles virkelig kom til vished om, at et par af familiens forfædre havde været berømte købmænd og i republikkens glimrende periode samlet sig store rigdomme ved deres handel på Indien, så lod man ham langt om længe følge sin tilbøjelighed, dog således, at han for det første skulle, efter sin egen plan, nedsætte sig i Livorno. Hans ægteskab ville politichefen mindst indvende noget imod, dels fordi sket gerning ikke stod til at ændre, dels fordi han virkelig havde stor godhed for den lille, muntre Carlotta.

Få dage efter de her fortalte begivenheder, efter at man fra alle sider var kommet til et gunstigt og lykkeligt resultat, stod Antonio og Rosaura en aftenstund alene ved det samme vindue, hvorfra hendes sangs skønne toner første gang havde henrykket ham, og udenfor hvilket han havde tilbragt en pinlig time, ikke uden fare for sit liv. Erindringen om denne sælsomme situation og de andre lignende, han i den sidste tid havde været stedt i, gik forbi ham og efterlod et let indtryk i hans åsyn. Rosaura, der mærkede det, tog hans hånd og sagde, idet hun så alvorligt på ham: "I har hidtil kendt mig som en sammensætning af luner og indfald. I skal for fremtiden lære mig at kende på en bedre måde. Jeg ved, hvad jeg skylder den mand, der skal henleve livet med mig, og I skal ikke fortryde, at I har haft mod til at holde ud og, uagtet Eders grundede betænkeligheder, givet efter for Eders kærlighed til mig."

Hun holdt ord. Antonio tilbragte et lykkeligt liv med hende og havde aldrig anledning til at fortryde sin tillid og udholdenhed."

Denne novelle havde fornøjet selskabet meget, især fordi den var så forskellig fra, hvad der ellers var meddelt. Johnsen spurgte Neerling, om Italien endnu frembragte så gode novelleforfattere som tidligere. "Det vil jeg ikke sige," gav han til svar; "den egentlige, gamle novelle lader til her som overalt at fortrænges af romanen, især den historiske i Walter Scotts maner; som en enkelt undtagelse derfra kan jeg kun anføre en velskreven bog, "En Skolemesters Fortællinger", men der dog ikke er noveller i den ældre betydning. Derimod er dette land endnu stedse rigt forsynet med et sig bestandigt fornyende novellestof, jeg mener sådanne småhistorier og anekdoter, der løber fra mand til mand og ligesom folkesangene er digtet og sat sammen uden at man ved, af hvem. Det var disse, Boccaccio, Bandello og andre for en stor del lagde til grund for deres noveller. Men alle disse småhistorier er desværre for det meste af et slibrigt indhold og krævede da i alt fald, hvis de skulle behandles, en Boccaccios mesterpensel."

Der var gået så megen tid hen med Filippos fortælling, at selskabet nu, da det tillige begyndte at lufte noget koldere, opløste sig. Adskillige skyer, der trak op, gjorde aftenen tidligt mørk, og senere tog blæsten til. Man fik vel herved håb om en raskere fart af skibet, men bragtes også derved til at søge køjen noget før den vanlige tid.

Da man næste morgen kom op på dækket, var fartøjet lige ved indløbet til den smukke Vejlefjord, og gik for en frisk vind i dens rolige vande forbi skovene og trægrupperne langs kysterne. Det havde regnet om natten, og dråberne perlede endnu på de buske og træer, der hældede ud over fjorden. Nu var luften igen klar og solen lyste muntert over de forfriskede skove. Ved ankomsten til byen skiltes passagererne under et venligt tak for godt selskab, og drog højere op på dagen med forskellig befordring enhver til sit bestemmelsessted. Med de fleste af dem vil vi sandsynligvis træffe sammen længere hen, kun ikke med klosterdamen, jomfru Kaarsberg. Med denne må vi derfor bede læserne tage afsked; thi det er ikke rimeligt, at de mødes mere med hende i dette liv. Men til beroligelse kan vi meddele, at hun, efter fjorten dages ophold i Horsens, vendte lykkelig og vel tilbage til sit kloster, hvor hun har opholdt sig indtil dette øjeblik, om med eller uden anfægtelser, er ikke kommet til vor kundskab. Men hovedsagen er, at hun har nået et af sine største ønskers mål: hun er for nylig rykket op i en af de bedste lejligheder til *gaden*. Og nu bor hun da, som hun siger, "så plasérligt og bekvemt, at hun ikke ville bytte med en plads i Frueklostret i Stormgaden, som de gør så meget væsen af." Hun kan hver dag se ned på den vrimmel af mennesker, omnibusser og andre vogne, der farer forbi i dette befærdede kvarter. Hun har lige foran sig Helliggeisteskirke, der nu har fået et ur, og et, der er oplyst om aftenen; og hver gang det er kongens fødselsdag kommer tappenstregen forbi hendes vinduer med fuld janitsharmusik. Hvad kan man i et kloster forlange mere? Der er kun ét, man endnu må ønske hende: at de truende skyer, der i den senere tid har begyndt at samle sig om dette kloster og

naturligvis har vakt jomfru Kaarsbergs og hendes søstres højeste indignation, at de lykkeligt må spredes uden at sætte hendes "faste plads" i nogen som helst fare.

Crepp og Johnsen var de eneste, der ville blive den dag over i Vejle, men Neerling besluttede dog, så længe at gøre dem selskab, indtil de alle tre havde gjort en tur til den bekendte, skønne egn ved Greis Mølle. Da de kom derud, sagde arkitekten: "Jeg kan ikke godt komme til Vejle uden at gøre en udflugt til egnen her, og nyder den altid med samme usvækkede forundring over dens ualmindelighed, dens forskellighed fra alle andre danske egne, der er berømte for deres skønhed; og forundringen stiger, når man betragter landet rundt omkring i flere miles afstand, der er så forskelligt fra denne egn og ved intet danner overgangen dertil. Ligesom man har et gammelt sagn om, at Sjælland ved hjælp af Gefions øksne er pløjet ud af Sverige og lagt hen mellem Kattegattet og Østersøen, således kunne man tro, at denne lille og yndige plet er løftet ud af en af Tyrols eller Pfalz' yndigste egne og af en eller anden kaprice sat herhen."

Neerling blev i byen til om eftermiddagen, da han tog nordpå. Filippo var straks ved ankomsten draget videre og skulle først længere hen træffe sammen med ham.

De undersøgelser, Johnsen og Crepp anstillede i Vejle angående Johannes, førte til intet. Heller ikke i Horsens, Randers og Århus havde de bedre held. Hvis der også var nogen, der kunne erindre ham fra hans drengeår, ville de dog næppe nu have genkendt ham. At nogen under hans navn havde opholdt sig på de nævnte steder, vidste ingen. Johnsen indså da, at det rigtigste ville være, at forhøre sig hos amtmandinden,

hvis kammerjomfru havde påstået, at hun for ikke så længe siden havde set ham. Men denne kommission måtte Crepp påtage sig, da Johnsen næppe ville være velkommen i amtmandens hus.

Crepp begav sig da derhen. Men da han havde hørt fruen meget omtale for sin ilterhed, tænkte han, det var bedst at forhøre sig hos kammerjomfruen, hvilket jo også var at gå til kilden. Ankommen til amtmandens bolig spurgte han da, om han kunne få bemeldte person i tale. Kort efter kom et snørt og pyntet fruentimmer ud, med mange brogede bånd på kappen, så op og ned ad ham, og sagde: "Hvad godt? Hvem er De?"

Crepp var uvis, om hans navn der i huset måske var nævnt i forbindelse med Johannes, og ville derfor ikke lige straks navngive sig. "Dersom De, højstærede jomfru, ikke ville tage mig det ilde op, ønskede jeg at indhente en underretning hos Dem. Jeg har bragt en pakke bøger og andre sager med til et ungt menneske, der skal opholde sig heromkring, men kan ikke finde ham. Nu har man sagt mig, at De engang er truffet sammen med ham ..."

"Hvem skulle det unge menneske være?"

"Hans navn er student Johnsen."

"Student Johnsen? Den landstryger! Tror De, jeg ved, i hvad kippe eller kælder han søger hen?"

Hun ville allerede gå igen, da Crepp vedblev: "Men hvis De virkelig engang er stødt sammen med ham, som man har sagt mig, kunne De da ikke sige mig bestemtere, hvor det var."

"Å, det var midt ude på landevejen, og det er så længe siden, at jeg har glemt, hvor det var. Ham får De nok ikke spurgt op. Det hed sig engang, at man havde set ham sammen med et

selskab linjedansere og beridere, der trak omkring heroppe, og til hvilke han nu hørte. Det er jo meget muligt. Andre påstår, at de har set ham som gårdskarl i Kolding; det kan såmænd også være. Men jeg ved intet derom. De kan vel begribe, at jeg holder mig meget for god til at omgås deslige mennesker."

Hermed hilsede hun kort og gik sin vej. Med den besked gik Crepp til Johnsen, og man var lige klog. De løse ord, kammerjomfruen havde ladet falde, kunne ingen fæste lid til. Men at drage videre mod nord, antog de, ville ikke føre til noget, da næppe nogen der kunne kende ham, ikke engang af navn. De måtte da, med skuffede forventninger, nu tænke på tilbagerejsen. Som læserne alt ved, skulle denne gå over Slesvig, for om muligt at udfinde den gård, hvor Kirstine, der havde tjent hos fru Keilgaard i Slagelse, var ansat som mejerske, og erfare hvad der var blevet af hendes barn. Udfaldet af disse efterforskninger, der optog længere tid end Crepp og Johnsen formodede, vil man senere erfare.

12. Den forsvundne

En formiddag i begyndelsen af april 1847, altså det samme år, i hvis høstmåned vor fortælling nylig slap tråden, befinder vi os i en af Jyllands nordlige byer i et stort, uordentligt og besynderlig indrettet rum. Fra høje lægter på siderne hænger malede lærreder ned, snore krydser sig i loftet, og i gulvet findes lemme og forsænkninger. Ligesom vi træder ind, lader nogle karle et tæppe gå op, og man har nu udsigt til salens anden halvpart. Denne er forsynet med bænke, betrukne med rødt klæde, og på hver af siderne desuden med to temmelig lave, men rummelige loger. Allerbagerst i salen, op mod loftet, løber et galleri, der ingenlunde har en mands højde, og hvor nogle simple bænke er anbragte.

Læserne ved uden tvivl allerede, at det er et teater, hvori vi befinder os. I det førstnævnte rum, eller på selve scenen, ligger et stort, firkantet lærred på gulvet; det er ikke i den bedste stand, men lappet på adskillige steder, hullet på andre. Foran dette, eller snarere på dette står en ung mand i kort morgenfrakke og en lille rød, græsk hue på hovedet. Ved siden af ham findes nogle farvepotter, og i hånden har han en pensel med et så langt skaft, at han kan anbringe farverne stående, hvilket han imidlertid, som om han var uvant dertil, gør meget forsigtigt. Han er så fordybet i sit arbejde, at han ikke har bemærket et endnu ungt fruentimmer, der er trådt ind. Hun har behagelige træk, det lysebrune hår er omhyggeligt ordnet i krøller, men hun er ellers iført en bekvem morgendragt, hvorover et sjal er kastet. Med den hende egne lette og lydløse gang har hun allerede for en tid siden nærmet sig ham, og

betragter nu den flittige arbejder med et lille satyrisk smil om munden. Dog er det kendeligt, at hun ser med velbehag på det smukke, unge menneske, med det halvt sorgløse, halvt tænksomme udtryk, der er i hans ansigt. Nogle stråler af den første forårssol, der trænger ind gennem vinduerne, hvis lemme nu er borttagne, giver både det uordentlige rum og det unge menneskes virksomhed en venlig, fredelig karakter, som hun ikke synes ufølsom for. Det satyriske udtryk om munden taber sig, og hun ser til næsten med samme agtpågivenhed som den, der styrer hans hånd.

Disse to personer er Johannes Johnsen, for tiden engageret ved et omrejsende skuespillerselskab, og madame Stamann eller, som hun hellere hører sig kalde, Aurelie, første skuespillerinde ved samme trup. Hendes mand var ansat der som musikdirektør, syngemester, første violinspiller, node- samt rolleskriver – kort sagt, han havde påtaget sig alle de forretninger, der kunne forbedre hans indtægter.

En lille støj i nærheden bragte Johannes til at se op. Han blev Aurelie va'r og rakte hende hånden med et venligt godmorgen. "Men De er jo en mester!" sagde hun; "hvor har De lært at male?"

"Det har jeg aldrig lært, og kan det heller ikke. Derimod er jeg ikke så ueffen endda i tegning, især perspektivtegning. Hvad De her ser mig gøre, har Rødinger i disse dage bibragt mig. Han er en mester! Teatermaler, maskinist, skuespiller, alt sammen i én person!"

"Jeg vil snarere kalde ham et geni. Som alle genier forstår han sig på alt, men kan ingenting til gavns. Han er derfor uskattérlig for et selskab som vort. Hos os kommer det just an på, at vi skal forstå os på alt, men ikke formå at udføre noget."

"Er De nu igen i Deres satyriske hjørne!"

"Nu, så sig mig da – eftersom jeg ser Dem beskæftiget med at skaffe os en dekoration til malerigalleriet i *Corregio* – kan vi spille dette stykke?"

"Ikke som det burde spilles, men dog altid ret anstændigt. De bliver en fortræffelig Cølestine –"

"Og De en fortræffelig Corregio; hvo tvivler derom? Og Rødinger en fortræffelig Buonarotti, og Gropius en fortræffelig Giulio Romano –"

"Ja, det sidste må jeg dog benægte. Både han og et par andre kunne altid være brugbare og ville ikke forstyrre, når de blot lod sig tale tilrette, eller var modtagelige for et vink, en bemærkning ..."

"Ja, det er også en udmærket idé af Dem" – udbrød Aurelie med høj latter – "at ville reformere et personale som det, vi har den ære at være medlemmer af. Vil vi lære noget af nogen? Eller er der nogen, der ved en ting bedre end vi? Om så Oehlenschläger selv ville give os et vink angående betydningen af en replik, en situation i hans stykke, så ville vi bagefter gøre os lystige på hans bekostning."

Den ovennævnte Gropius trådte her ind og ville med hurtige skridt gå over scenen. Han fungerede som regissør og havde altid travlt.

"Hvorhen så hastig?" spurgte Aurelie.

"Jeg skal over til direktøren og træffe nogle meget presserende arrangements."

"Bliver det da nu ved den bestemmelse," spurgte Johannes, "at prøverne på *Corregio* begynder i overmorgen?"

"For mit vedkommende er der intet i vejen – når man endelig vil give dette stykke. Men jeg tror, man skulle undladt det. Pas på mine ord: det reusserer ikke. Jeg har ingen vanskeligheder villet gøre, skønt – Giulio Romano er ingen rolle, man skulle byde *mig*."

"Å," bemærkede Aurelie, "den vil vinde betydning, når De spiller den."

"Ingenlunde. Nej, i morgen aften skal De se mig. Den rolle, jeg spiller i det stykke, af den kan der gøres noget."

Da han var gået, sagde Aurelie: "Når en skuespiller som vor kære Gropius siger om en rolle, at han kan gøre noget af den, så er meningen i grunden, at rollen kan gøre noget af ham, kan bære ham og holde ham i vejret. Alle disse herrer snapper efter sådanne roller, hvori deres små talenter kan komme frem. I København har jeg set Rosenkilde spille gamle tjenere, som mangen anden ville anse for ubetydelige; men hvor megen sandhed og naturlighed lagde han ikke i sit spil! Og hvor betydende blev ikke denne underordnede person! Om andre skuespillere, f. eks. Phister, gælder det samme; biroller er ved dem blevet til stykkets glanspunkter."

Johannes blev noget betænkelig ved hendes ord. "Jeg giver Dem fuldkommen ret," sagde han. "Men svar mig oprigtigt, om De også tænkte på mig ved Deres bemærkning?"

"Nej, det gjorde jeg dog ikke. Men alligevel vil jeg råde Dem, hvis De vil komme til kundskab om Deres talents omfang, mindre at efterstræbe roller, der for en del hviler på deklamation, hvori De jo vistnok har Deres styrke."

"Men, kære Aurelie, jeg er bange for, at jeg ikke er skikket til de såkaldte karakterroller."

"De må desuagtet forsøge Dem deri, hvis der ellers skal komme karakter i Deres spil. Det er af disse roller man lærer at give de deklamatoriske eller patetiske et ejendommeligt, karakteristisk tilsnit. Ellers forfalder man let til en fremsigelse ud til tilskuerne, som om hver replik var et lille lyrisk digt, der skulle deklameres."

"Mener De, at jeg er udsat for noget sådant?"

"Endnu ikke. Deres fejl for tiden er af en modsat art. De anvender for meget studium, for megen eftertanke. De tager ikke en replik efter dens nærmeste betydning, men De søger at bringe den i forbindelse med noget fjernere. Derved kan der jo undertiden komme noget ret sindrigt ud, men undertiden også noget, som De selv lægger ind, og der ikke naturligt findes i stykket. I korthed," vedblev hun i en lystigere tone, "de viser for megen kunst i Deres spil. De søger finheder, ingen forstår og ingen forlanger. Læg nu mærke til, hvorledes jeg spiller i morgen aften i Gropius' yndlingsstykke. Jeg ved meget godt, det er et falsk spil, en recitation imod god smag, og jeg kunne nok gøre det bedre. Men stykket er af samme kaliber, det er som skrevet for Gropius; og anmelderen i byens avis, det ved jeg i forvejen, vil være henrykt."

"Ja, han er altid henrykt over Dem."

"Det er min tro hans bedste egenskab. Men nu vil jeg gå, inden jeg indvikler mig i flere modsigelser end jeg alt har gjort. Jeg har desuden også "presserende arrangements" at træffe med vor direktør."

"Så bi lidt og tag mig med dem. Jeg har noget at tale med ham om, hvori jeg kan trænge til Deres assistance."

Mens de begge begiver sig hen til direktørens værelse, vil vi benytte lejligheden til at meddele læserne, hvorledes Johannes Johnsen er kommet ind i de forhold, hvori vi nys har truffet ham.

Hans sommerophold i Fyn havde i flere henseender en god indflydelse på ham. Han var bestandig sysselsat og i en virksomhed, der satte ham i forbindelse med mange mennesker, som alle viste hans indsigter tillid. Opmålingerne på de forskellige herregårde holdt ham meget i det frie; han så for første gang synligt for sig, at han satte noget i værk eller fuldbragte noget, og var i al den tid overladt til sig selv, til sin egen indsigt og konduite. Således fandt han sig legemlig og åndelig styrket, vandt tillid til sig selv, og modnedes under sit arbejde. Men da denne, på afveksling rige tid var forbi, faldt det ham igen sværere at vende tilbage til bøgerne og stuelivet. Dog blev han en tid sit forsæt tro og begyndte, under sit ophold i Odense, med megen flid på forststudiet.

Meget længe varede denne flid imidlertid ikke. Goethe siger i et trøstebrev til Zelter i anledning af et af dennes søn begået selvmord, at det er en af tidens beklagelige fejl, at unge mennesker gør for store fordringer til sig selv, nøjes ikke med at virke med de givne evner, men vil langt ud over dem. Vi vil føje til, at man tillige gør for store fordringer til tilværelsen. Det unge menneske vil straks ved det første skridt på sin bane opnå alle resultater. Modnes ved en længere forberedelse, vente til erfaring parrer sig med kundskaber, det skøtter man ikke om. Man vil frem med jernbanens hurtighed og frygter for, ved et lille ophold at distanceres for sit hele liv. Denne retning understøttes ganske særdeles af vor tids hele stræben. Denne

går ud på, ved dampmaskiner, ved elektriske telegrafer, undersøiske tunneller og deslige at forbinde endepunkter i det utrolige og med en utrolig hastighed. Har man før brugt to år til en rejse rundt om Jorden, så bruger man nu kun tre måneder, og snart endnu kortere tid. Således vil man også gennemløbe tilværelsen. I den nyeste tid har man i så mange retninger set ældre og yngre mænd i kort tid svinge sig fra et ubemærket liv til et berømt eller bekendt navn; det kan da just ikke forundre, at mangen anden smigrer sig med lignende forhåbninger. Lægger man mærke til, hvad unge mennesker med nogenlunde talent og hoved og med en ærgerrig stræben attrår og snarest griber efter, da er det altid et eller andet, der i kort tid kan føre til autoritet, ære og værdighed eller til rigdom. Man kaster sig over journalistikken, over de politiske videnskaber; har ikke den og den i kort tid bragt det til at blive minister? – over forfatterskabet; med et eneste værk, der gør opsigt, kan man jo skaffe sig et navn! – over teatret; thi som skuespildigter kan man jo med ét stykke, der reusserer, erhverve – Gud bevares! – over 3000 rigsdaler, og som skuespiller, sanger, danser, hvilken fast årlig gage, hvilken ære kan man ikke opnå! Se bare til Rachel, til Jenny Lind! Selv til at blive teaterdirektør hører der ikke så meget, at det jo kan overkommes. – På samme tid man overalt modsætter sig hazardspillet, er det kun i dette man finder hvile. Man vil med én indsats sprænge banken.

Også Johannes, der havde et livligt temperament, et ærgerrigt sind og bevidstheden om gode evner, var blevet revet hen af tidens utålmodighed. Hans skæbne ved spillebordet havde ikke svækket, men snarere understøttet dette. Så meget

havde den altid lært ham, at man ved dristigt at gribe lykken, når den tilbød sig, kunne i kort tid komme til overraskende resultater. Derfor kunne det langsomme juridiske studium ikke tilfredsstille ham. Med større begærlighed greb han forstvidenskaben. Men også denne, indså han, ville ikke give ham de udsigter, han håbede og trængte til. Den ville i det højeste bringe ham til en subsistens, til et embede, endog med kun tålelige indtægter, ikke til noget navn eller til at gå og gælde for noget af betydenhed, og det var just dette han måtte stræbe til. Hans tanker tog nu en anden retning, der stemte vel med en af hans ældre tilbøjeligheder.

Under hans ophold i Odense gav et omrejsende skuespillerselskab i længere tid forestillinger der på stedet. Ved disse var Johannes, der ikke havde stor familieomgang i byen, en stadig gæst og gjorde personligt bekendtskab med direktøren. Denne var en ret forstandig mand, der ledede sit selskab med mer end almindelig dygtighed. Også hans gode tendenser med hensyn til stykkernes valg, hans omhu for disses indstudering fortjente at påskønnes. Johannes, der traf ham hos en familie i byen, omgikkes ham gerne og underholdt sig gerne med ham angående sin gamle yndlingsgenstand, teatret og skuespillerkunsten. Direktøren, der snart opdagede hans entusiasme for den sceniske kunst, indså, at det ville være en gevinst for hans teater, om han for dette kunne hverve en så vakker ung mand, af et fordelagtigt udvortes, af god familie og ualmindelig dannelse. Han spurgte ham derfor engang, om han ikke kunne have lyst til at prøve sin lykke på den bane, og tilbød gode betingelser, hvis han ville entrere. Dengang følte Johannes ingen synderlig drift dertil, måske mest fordi talen var om et

provinsteater, som en københavner ikke har den største respekt for. Men han måtte dog indrømme, at selskabet besad et par medlemmer af et sjældent talent, og ligeledes udmærkede sig ved et godt sammenspil.

Ved årets slutning beredte denne trup sig til at drage videre, og direktøren spurgte på ny Johannes, om han endnu ikke kunne overtale sig til, i det mindste at gøre et forsøg, på ubestemt tid; han kunne da træde tilbage, når han selv ville. På den tid var vor unge ven så temmelig kommet på det rene med, at lade forstvæsenet skøtte sig selv; og den tanke blev nu mere levende hos ham, at det muligt kunne lykkes ham at vinde betydning som skuespiller. Han troede at spore kald dertil hos sig. I København havde han været en flittig komediegænger og studeret de bedste mønstre. I forening med Hjelm havde han gjort sig bekendt med alle de dramaturgiske afhandlinger, de kunne overkomme; – ganske uforberedt var han da ikke. I det ovennævnte selskab kunne han under et andet navn og blot for nogle få måneder prøve sine kræfter og gøre forstudier. Faldt disse godt ud, ville han søge ansættelse ved Det kongelige Teater, og var lykken ham her gunstig, kunne han snart – i grunden behøvedes der jo kun en eneste debutrolle dertil – vinde et anset navn og en fordelagtig stilling. Kun én betænkelighed meldte sig: det var dog egentlig for Marias, hans elskedes skyld, for at vinde hendes hånd, at han søgte at bane sig en karriere. Måtte han nu ikke frygte for, at en mand som gehejmeråden næppe ville give sin datter til en skuespiller, selv en renommeret? Men dette afviste han som umuligt for vor oplyste tid, der forstod at vurdere kunstnernes betydning. Og allermest umuligt i et hus som Falkmanns, hvor poesi og kunst,

og den dramatiske måske i særdeleshed, stod i høj anseelse og udgjorde en stadig genstand for konversationen.

En lille omstændighed bidrog endydermere til at bestemme ham. Hans finanser var just ikke i den bedste forfatning. En god økonom var han ikke; under slutningen af sit ophold i København, smittet af sine fornemme venners eksempel, havde han vænnet sig til at leve godt og nu og da at gøre unødvendige depenser. Dette havde han ikke ganske ladet fare, og kunne da snart gøre den beregning, at han i løbet af vinteren ville komme til at sidde på smal kost.

Alt dette tilsammen gjorde, at han stemtes gunstig for direktørens forslag og besluttede at gå ind derpå. Aftalen imellem dem blev, at selskabet skulle rejse forud til sit bestemmelsessted, en by i det nordlige Jylland; der ville han da indfinde sig kort efter nytår. I denne by agtede direktøren at opholde sig et par måneder og da snarest muligt, efter en indgået akkord, begive sig til Bergen i Norge. På begge disse steder kunne Johannes vente at optræde fuldkommen ubekendt. Ved truppen var der ingen, der kendte ham personligt, og sit navn agtede han at forandre.

Uagtet han var aldeles enig med sig selv og anså det skridt, han stod i begreb med at gøre, for det eneste rigtige, ville han dog ikke meddele sine venner i København noget derom. Disse, forudså han, ville ikke billige den endnu usikre plan og sættes i unødvendig uro på hans vegne. Først når han ville træde op på Det kongelige Teater, skulle de indvies, og det måtte da vise sig, hvad det ville føre til. Men en sådan optræden ville han, efter sin faste beslutning, ikke tænke på, uden når han i ét og alt følte sig sikker. Smerteligst var det ham, at også Maria måtte så længe –

dog næppe længere end højest fire måneder – være uvidende om hans opholdssted. Men han stolede på hendes trofaste kærlighed og vidste, at også hun ville ikke nære tvivl om hans følelser, hvor han så stededes.

Til den fastsatte tid indtraf han da hos direktøren, og blev snart sat i aktivitet. I de to, tre måneder, der var forløbet fra hans ankomst indtil vi nylig traf sammen med ham, gaves der ham, som det ved et mindre teater er nødvendigt, oftere lejlighed til at træde op og til dels i betydelige roller. Han gjorde visselig lykke ved sin optræden. Hans smukke personlighed, gode, velklingende organ og hans korrekte, følelsesfulde deklamation skaffede ham meget bifald, og især var han damernes erklærede yndling. Men de roller, der meddeltes ham af det løbende repertoire, passede ikke altid for hans individualitet, og han greb sig undertiden, til trods for en omhyggelig indstudering, i en mankeret aktion, en uheldig fremsigelse af nogle af de vigtigste replikker; thi han var – og dette må vi udhæve til hans ros – en streng bedømmer af sig selv og ønskede at vinde klarhed over sine evner. *Correggio* var det første stykke, der kom frem efter hans valg og tilskyndelse, og i hvis titelrolle han håbede at kunne præstere noget mer end almindeligt. Han indstuderede den med største flid, og var meget ivrig for, at de øvrige spillende skulle arbejde sig ind i dette værk, der udfordrede alles bedste evner. Han søgte derfor ved samtaler og ved særegne møder, han havde fået direktøren til at foranstalte, at sætte dem på de rette standpunkter og bringe dem til at virke hen til ét mål. Han ville med dette stykke gøre begyndelsen til at indføre *almindelig instruktion,* eller en indbyrdes belæring samt aftaler angående rollernes opfatning,

og især gik hans forslag ud på, at man ved hvert skuespil skulle overdrage én, man havde tillid til, den poetiske ledning af stykket, for at dets rette grundtone ikke skulle forfejles. Så længe de andre skuespillere ikke ganske forstod ham, gav de ham deres bifald. Men da nu forsøget med *Corregio* under de første prøver blev gjort, og det viste sig, at bemærkningerne gik ud på en mængde enkeltheder i fremsigelsen og på rollernes hele opfatning, så mødte Johannes almindelig modstand. Den eneste, der gik ind på hans bemærkninger og gjorde den bedste mine dertil, skønt hun siden langtfra fulgte dem alle, var Aurelie. Hr. Gropius mente, at de var ikke skoledrenge, som man skulle rette stil for; og de øvrige holdt sig også meget for gode til at tage mod et vink eller en anvisning.

"Men hvad er det da, I har så meget imod?" spurgte Johannes dem. "Er ikke aftaler forud nødvendige, f. eks. at alle navne og fremmede ord udtales rigtigt og ens? Har I noget imod, at stillingerne på scenen, udgangene og indtrædelserne forud bestemmes? Nej, dette tillader I, og dette er dog kun det grove af sagen. Men når et stykke spiller i den danske eller i et andet lands middelalder, kræver det da ikke en egen grundtone i opfatningen, der må være éns hos alle, en egen kolorit? Må man ikke i en komedie af Holberg spore hans og tidens ejendommelige stil og tone, ikke blot i fremstillingen af Jeronimus og Leonard, men også hos Leander og Leonora? I tillader jo, at et kostume, der er éns for alle, forud bestemmes; men også dialogen og karakterskildringen har deres kostume, også dette må forud sikres og fastsættes. Et på scenen bragt skuespil er af alle kunstværker det eneste, der bliver til ved en medvirkning af de forskelligste kræfter, fra de mest udmærkede

til de ganske indifferente, og der kræves dog af dette enhed i mangfoldigheden ligesom af ethvert kunstværk. Den ene skal gribe ind i den andens kunst, ingen virke isoleret. Men nu kan man umuligt vente, at alle ved at træffe det rette for det hele efter deres egen opfatning og fra deres egen rolles standpunkt; ofte er det, ved det mindre nøje bekendtskab til skuespillet, endog umuligt. Når nu én, der besidder den fornødne kundskab, samler, modererer eller ansporer de spredte kræfter fra ét udgangspunkt, så opnår man dog i alle tilfælde enheden. Derved forskertser ingen sin kunstneriske frihed, der just består i at kunne bevæge sig frit indenfor det hele værks idé."

Hvad Johannes her så meget stod på, må man vel i almindelighed skænke sit bifald. Men det må meget betvivles, at det nogensinde kan sættes igennem. Det er den ømme byld: kun eleven tåler, at der gives ham et vink, et fingerpeg eller endog en belæring. Det sælsomme er, at de sceniske kunstnere, der har mest navn for at lide af kapricer, sangere og dansere, så godt som orkestrets medlemmer, uden modsigelse finder sig i, at én styrer hele værket efter dets poetiske grundtone og søger at forene alle de spredte kræfter i én kunstnerisk enhed. Men for dem er måske også nødvendigheden heraf mere iøjnefaldende end for skuespillerne, uagtet den for disse er i samme grad til stede.

13. Correggio

Efter en af de sidste prøver på *Corregio*, da Johannes var blevet alene tilbage i skuespillernes forsamlingsværelse tilligemed Aurelie, spurgte hun, om hun nogensinde havde fortalt ham, at dette skuespil på en måde var den første anledning til at hun som ung pige besluttede at gå til teatret.

"Nej, det har De aldrig fortalt mig."

"Men det er virkelig tilfældet. En kort beretning om min tidligste ungdomshistorie vil vise dem det. Jeg er ikke født i København, som De engang på grund af min københavnske udtale antog, men i Helsingør. Min fader var skibsklarerer og stod sig godt indtil mit femte eller sjette år, altså da jeg ikke havde stor forstand på at kunne glæde mig over min bekvemme, sorgfrie stilling. Men da jeg blev ældre og nok følte hvad der afgik mig, var han for længe siden sat tilbage. Min moder døde, da jeg var syv år gammel, og denne ulykkelige omstændighed i forbindelse med min faders mørke stemning over sin forfatning gjorde, at fra den tid ingen tænkte på mig. Jeg voksede op som et vildt skud uden at lære det ringeste. Mine legekammerater var et par drenge i naboens gård. På en tømmerplads, der hørte til gården, tilbragte jeg størstedelen af dagen, når vejret ikke var alt for koldt og råt. Under et skur, der blev dannet af nogle opstablede brædder og lægter, havde vi indrettet os en lille alkove, hvor vi søgte ly, når det regnede. Her sad vi og passiarede og fortalte historier eller så på et stykke legetøj eller en anden raritet, en af drengene havde bragt med. Jeg tør ikke ganske nægte, at jeg af dem lærte og med dem tog del i at spille pind, klink og langbold. Dog, så forvildret jeg var,

forstod jeg ganske godt at holde mine læremestre i ave, når de ikke var ret artige. – De forstår da nu, at jeg, da jeg var femten år gammel, knap nok besad så megen kundskab i læsning, skrivning og regning, at jeg kunne stedes til konfirmation. Kort efter døde min fader, og der var nu kun én, der kunne tage sig af mig, hans noget ældre broder, en portrætmaler, der levede i København. Til ham kom jeg da, men vandt ikke det ringeste ved byttet. Han var en meget duelig maler, med liv og sjæl interesseret for sin kunst, men død for hele den øvrige verden. Forresten syntes han at have godhed for mig, behandlede mig godt og lod mig intet mangle. Men også hos ham blev jeg overladt til mig selv eller, hvad der ville sige det samme, til hans gamle husholderske, der kun bekymrede sig om sit køkken, men ikke om mig. Af fornøjelser havde jeg ingen; engang imellem spadserede jeg med en ung pige, der boede i huset, og af hende lærte jeg også et og andet håndarbejde, til dels for at bøde på kedsomheden.

Onkel plejede hver morgen, når han havde drukket, at bladre i Adresseavisen. En dag, da han var sysselsat med dette arbejde, udbrød han med ét: "Hvad er det? Har man skrevet et skuespil om Corregio, og ovenikøbet en tragedie? – Ja, hans kone, hvis skønhed han har foreviget i et berømt portræt, døde tidligt og var ham et smerteligt tab – det er altid tragisk nok. Det stykke gad jeg se."

Jeg spurgte onkel, hvem den Corregio var, og da han udførligt havde fortalt mig det, vedblev jeg: "Vil du ikke gå derhen i aften og tage mig med, hvis du tror, det kan more mig."

"Nej, i aften kan jeg ikke. Men du må gerne gå, hvis du kan få én til at følge med dig."

Jeg gik straks op til Laurine, den unge pige, jeg før omtalte, og bad hende følge med. Hun fik tilladelse dertil af sine forældre, og vi fulgtes ad sammen.

Jeg var dengang seksten år gammel og havde endnu ikke set noget skuespil opføres. Man havde ikke engang fortalt mig noget om denne nydelse, så jeg kunne slet ingen forestilling gøre mig derom. Vor gamle husholderske, som jeg spurgte, havde jo, som hun forsikrede, over de tusinde gange været på komedie og set de spektakler; men hendes fortælling var en konfus blanding af beridere, linedansere og skuespillere, som jeg ikke blev klog på. Laurine kunne jeg nok få underretning hos, men en vis skamfuldhed holdt mig tilbage. De begriber da, at det indtryk, denne aften gjorde på mig, var ubeskriveligt. At kunne se lige ind i en smuk egn, i et værelse, i en pragtfuld sal! At se beboerne for sig, høre dem tale, blive fortrolig med deres inderste tanker, med deres sorger og glæder, med deres gode og slette egenskaber! Hvilket underværk! Hvor var det muligt! Og hvilke ædle, ophøjede mennesker man lærte at kende! Selv en så gudsforgåen krop som den gamle røver var i grunden en skikkelig fyr – ja, jeg må tilstå dem, at denne figur, der nu synes mig at smage vel meget af den godhjertethed, der i tyskernes komedier til syvende og sidst altid ligger på bunden, dengang rørte mig ubeskriveligt. Under min store sindsbevægelse henvendte jeg mig i førstningen til Laurine, der sad hos mig i logen, tog hende heftigt i armen og gjorde udråb og spørgsmål; men hun tyssede forskrækket på mig, og jeg holdt mig fra nu af rolig. Men da jeg kom hjem, og onkel spurgte mig, hvad jeg syntes om stykket, var min glæde og henrykkelse uden grænser. Han blev så rørt derover, at han lovede at skaffe mig oftere en

lignende fornøjelse. Heri holdt han ord, da han efter avisen købte mig en plads med en familie én gang om ugen. Han selv gik ikke derhen og fik heller ikke *Corregio* at se; men han lod stykket købe, og jeg havde nu også den lykke at læse det.

Min onkel fandt ikke nær så stort behag i stykkets læsning som jeg. Correggio var blandt de ældre malere hans yndling, og han havde, så vidt han formåede, søgt at tilegne sig hans manér, hans smukke behandling af farverne. Han kunne derfor ikke godt sinde sig i, at denne herlige malers liv fik en så ynkelig udgang, at han skulle slæbe sig ihjel på en pengesæk. Desforuden påstod han, at alle historier om Correggios fattigdom var grebet ud af luften; han var tværtimod død i de bedste formuesomstændigheder. Alle disse bemærkninger anfægtede mig dog ikke. Jeg drømte nat og dag kun om stykket og dets opførelse.

Senere, da jeg så flere skuespil og blev mere fortrolig med denne nydelse, talte jeg engang med Laurine om det beundringsværdige i en sådan kunst. Hun indrømmede, at de fleste gjorde det jo meget pænt, men hun mente, at så svært var det heller ikke. En veninde af hende var for nylig gået til teatret og kom allerede godt frem, og hun selv havde også engang tænkt på at gå den vej.

Disse ord slog ned som et lyn i mit unge, uforvarede gemyt. Selv træde frem på scenen! Selv forestille en af disse ædle, højhjertede, eller muntre og åndfulde personer! Hvilken lykke måtte dette være! – Jeg var dengang, og er måske endnu, et utålmodigt dyr. Har jeg sat mig noget i hovedet, kan jeg ikke gå længe og bære derpå. Også mig forekom det efterhånden, som om sagen ikke kunne være så vanskelig. Så jeg hen til dem på

scenen, jeg især beundrede, da syntes det mig så let, så ligefremt at gøre det samme. Thi det er geniets og kunstens rette kendetegn, at ingen anstrengelse, ingen kunst er synlig. Alt falder af sig selv, netop fordi det er forberedt med eftertanke og studium. Men jeg stakkel! jeg, der intet havde lært, ikke havde anelse om vanskeligheden – ja, det var just min tykke uvidenhed, der gav mig mod. Min beslutning stod fast. Jeg lod Laurine give mig underretning om, hvordan man skulle bære sig ad for at blive skuespillerinde, til hvem man skulle henvende sig, og hvad man skulle sige, når man kom op til ham. Og så begav jeg mig en smuk dag, uden at tale til onkel derom, hen til en af direktørerne. Af ham blev jeg henvist til en af de første skuespillere, der foreløbig skulle prøve mig. Det var til min lykke en ligeså indsigtsfuld som ærlig og oprigtig mand. Han bad mig recitere noget for ham. *Correggio* havde jeg læst så ofte, at jeg kunne det meste deraf udenad. Jeg fremsagde da Cølestines store monolog, hvor hun kranser den sovende maler. Min dommer hørte smilende på mig, uden at afbryde mig. Men da jeg var færdig, sagde han i en alvorlig tone: "Nej, kære jomfru, endnu kan De virkelig ikke tænke på at gå til teatret. Hvorledes er De faldet derpå?" – "Jeg har sådan en stor lyst dertil", var mit naive svar. – "Ja, jeg vil dog venligst," tog han igen til orde, "råde Dem til at undertrykke denne lyst for det første. Deres udtale er forsømt, Deres fremsigelse af versene er aldeles forkert. Inden De har gennemgået en god, forberedende skole har vi slet ingen brug for Dem."

Med den besked måtte jeg altså gå. Ja, De smiler over min naivitet og over dens uheldige udfald. Men jeg har senere overbevist mig om, at i det mindste halvdelen af de unge

fruentimmer, der melde sig til teatret, er i det samme tilfælde som jeg var dengang. De har ikke andet at støtte sig på end en uklar lyst til at træde offentligt frem i en smuk dragt og agere dame; de synes, det må være en let sag at gøre det samme som den og den. Det falder dem ikke med en tanke ind, at der hører forberedelse til dette vigtige skridt; og gør man dem opmærksom på, hvad der mangler dem, så hedder det: "Å, det kommer nok, når man får dragten på og skal frem." De går nu til en instruktør eller instruktrice, der så længe foretygger dem én eller to roller, at de kan træde frem uden just at prostituere sig og teatret alt for galt. Men de kommer aldrig videre. Man har begyndt med dem dér, hvor de skulle ende. Man har ikke ventet, indtil det viste sig, om de kunne læse rent op af en bog, eller om det læspende eller simple i deres udtale ville tabe sig, de kejtede arm- og håndbevægelser aflægges. Man har ladet dem straks indstudere en rolle, hvori de skulle debutere, undertiden en meget betydelig. Følgen heraf er da naturligvis, at de enten straks efter den første debut må vises tilbage, eller, når der dog skimtes noget håb, nu må begynde forfra. Man lader dem lære at læse, tale, stå og gå, bringe gestus i overensstemmelse med talen, og fører dem så efterhånden frem i mindre roller – kort sagt, først nu begynder man med begyndelsen, hvilket man straks skulle have gjort.

Men det var om mig selv jeg ville tale, ikke teatret jeg ville kritisere. Laurine, hvem jeg straks fortalte mit uheld, mente, at det skulle jeg ikke lade mig forknytte af. Der var måske en anden af skuespillerne, der gjorde mindre omstændigheder. Han, jeg havde været hos, var altid så stor på det. Men forresten kunne hun også give mig et andet råd. Den af hende omtalte

veninde, der var gået til teatret, spillede undertiden i et af byens bedste privatteatre, hvor de gjorde så meget af hende. På et sådant sted kunne jeg øve mig og siden prøve min lykke på ny ved den kongelige skueplads. Også dette råd fulgte jeg, og havde her mere held med mig, men blev rigtignok heller ikke prøvet. Ved et privatteater er man altid i forlegenhed for spillende damer. Jeg var ung, så godt ud, og man tog med største fornøjelse imod mig. Men jeg var dog klog og oprigtig nok til at tilstå min mangelfulde opdragelse og udbede mig vejledning, før jeg trådte op. Jeg fik altså en lærer i deklamation, og senere en lærer i musik; thi da man opdagede en ret god syngestemme hos mig, ville man drage fordel deraf. De små skuespil med indlagte syngenumre, der overalt trænger ind og – når de ikke er udført med stort talent – så vidt mig synes afleder publikums interesse fra stykkets dramatiske gehalt og utilbørligt dækker dennes mangler, havde også her fået indpas. I disse tænkte man især at kunne benytte mig.

Min lærer i deklamation var en dannet og forstandig mand, der interesserede sig meget for mig. Ved ham gjorde jeg bekendtskab med vor dramatiske litteratur og med en kortfattet almindelig litteraturhistorie, som han bibragte mig mundtligt. Han gav mig en ret god idé om metrik og om adskilligt andet, der kunne tjene til min uddannelse. Hans metode ved undervisningen i deklamation var meget aparte. Så snart jeg havde gjort bekendtskab med de forskellige versfødder, måtte jeg læse et jambisk, et trokæisk eller et daktylisk vers op strengt efter hver fod, og blive således ved hele siden ned, uden at tage hensyn til meningen eller karakteren af det oplæste. "Det er nødvendigt," sagde han, "at man nøje

kender det, man skal magte. Tillige bør man erindre, at det musikalske fald ikke ganske skal gå tabt siden under deklamationen, men kun bruges i den rigtige forbindelse med tankernes udtryk og karakter. Verset," mente han, "skal bestandig høres, ikke i dets enkelte fødder, men i disses indbyrdes forhold. For at kunne dette må man i forvejen nøje kende alle versets bestanddele."

Men jo mere jeg lærte, des mere ængstelig blev jeg for at træde op, og bad bestandig om udsættelse. Til sidst tabte man tålmodigheden; forestillingerne var allerede begyndt, og direktionen trængte på. Jeg måtte altså gøre et forsøg. Det kan gerne være, at dette var faldet bedre ud, hvis jeg havde lært mindre; nu gjorde min lærdom, der var uden al praktisk øvelse, mig usikker, og jeg var ikke langt fra at gå fra min rolle. Imidlertid, det samme hændte ikke så sjældent de andre herrer dilettanter; jeg gjorde andre forsøg, der lykkedes bedre, og vandt efterhånden tiltro til mig selv. Det varede ikke længe, inden jeg lyste som en stjerne for hele selskabet.

Min lærer i musik, ligesom min anden lærer medlem af selskabet, var Stamann. Også han interesserede sig meget for mig; ja, hans interesse gik så vidt, at han efter et års forløb endte med at fri til mig, og, som De ser, fik han et gunstigt svar. Hvorledes Stamann var kommet i kast med vor nuværende direktør, erindrer jeg ikke mere. Men denne fik lyst til at engagere såvel ham som mig, om hvem Stamann havde fortalt ham meget. Jeg betænkte mig ikke længe. Det kongelige Teater havde jeg, efter mit første uheldige forsøg, opgivet; og når en så resolut og aktiv mand som Stamann fulgte med, tænkte jeg nok at kunne vove det med et provinsteater. Det kom altså blot an

på at erhverve min onkels tilladelse. At jeg spillede på et privatteater, vidste han, og havde intet derimod. Nu, da Stamann meldte sig som frier og underrettede ham om vor fælles beslutning, gjorde han endnu mindre indvendinger og viste sig endog meget liberal ved mit udstyr til afrejsen. – Således kom jeg til dette selskab, hvor jeg har været indtil nu, og blandt andet haft den lykke at gøre min herres bekendtskab. Og Cølestines rolle, som jeg engang så ynkeligt prostituerede mig i, må jeg nu denne gang se til at skille mig lidt bedre ved."

Aurelie endte her sin fortælling. Stamann kom til for at hente hende, og alle tre gik bort sammen.

Dagen kom omsider, da *Corregio* skulle opføres. Direktøren var ikke ganske vel til mode. Han havde anvendt en del til nye dragter og dekorationer, og frygtede nu hemmeligt for, at tilskuerne ville gøre for store fordringer til opførelsen af et værk af vor berømte digter og ikke finde sig tilfredsstillede. Som klog general havde han imidlertid sonderet den fjendtlige lejr og søgt at indlede underhandlinger, dvs. han havde aflagt udgiveren af byens avis og dens teateranmelder en visit og søgt at vinde dem for den, som han tilstod, noget dristige beslutning, at ville give et så renommeret skuespil af vor første digter. Dette lykkedes ham over forventning: en otte dage for stykket gik indeholdt avisen en artikel, der meldte denne "interessante nyhed" og søgte at sætte den i det bedste lys. "Man kunne vel ikke," hed det deri, "i ét og alt vente at se sine fordringer opfyldte, men selskabet besad adskillige højst respektable kræfter, af hvilke alt godt var at forudse" og som sådanne nævnedes hr. Gravesen (det var det navn, Johannes

Johnsen havde givet sig), hr. Rødinger, madame Stamann og flere. "I alle tilfælde," mente anmelderen, "fortjente det at påskønnes, at direktøren ved at optage deslige anerkendt udmærkede værker i sit repertoire søgte at hæve sit selskab til et højere trin, og gav det opgaver, der krævede anstrengelse for at løses." – Man ser, at denne anmelder ligeså godt som en og anden af nutidens forstod at skrive efter diktat. Da publikum på den vis var stemt så godt, som man kunne ønske det, vil det ikke forundre, at stykket, uagtet en del væsentlige mangler i fremstillingen, blev af det fuldtbesatte hus modtaget med meget bifald. Rødinger som Michel Angelo og Aurelie som Cølestine skilte sig uden tvivl bedst ved deres roller, men Johannes gjorde mest lykke, såvel om aftenen som da opførelsen omtaltes i avisen. Han selv var dog ikke ganske tilfreds med sin udførelse. Han følte sig på enkelte steder usikker og på vej med at falde ud af karakteren. Aurelie, med hvem han dagen efter oppe på teatret talte derom, gav ham heller ikke stor trøst. "En så sygelig helt som Corregio, der er halvt forknyttet, halvt har en sværmerisk tillid til sig selv, passer ikke for Dem. Skulle vi have vovet os til et af Oehlenschlägers skuespil, da ville jeg for Deres skyld hellere ønske, at det havde været *Axel og Valborg* eller *Stærkodder*, men hvilket vi naturligvis nok lader være at prøve på. Som Axel og som den unge elsker i *Stærkodder* ville De være på Deres plads, ja endog udfylde den udmærket. Det friske, det ungdommelige, det sunde og muntre og – med Deres tilladelse – det lidt ubetænksomme er Deres fag, på scenen som i det daglige liv. Og derfor er det måske et stort spørgsmål, om De er bestemt til at lade Deres liv sygne hen under et provinsteaters trakasserier og misérer."

"Aurelie," sagde Johannes efter nogen tavshed, "jeg har megen agtelse for Deres forstandige meninger. Men nu forekommer det mig ikke så sjældent, at der under Deres snart alvorlige, snart spøgefulde ytringer nu og da ligger en lille tvivl angående mit skuespillerkald. Sig mig ligefrem, hvad Deres mening er. Har jeg handlet urigtigt i at vælge denne vej?"

"Kære ven, man går til skuepladsen af forskellige grunde, og jeg har allerede skriftet for Dem, af hvad grund jeg gik dertil. For nogle er scenens brædder omtrent det samme som det bræt, man klamrer sig fast til under et skibbrud for at friste livet, uden at kunne styre det og uden at vide, hvor man af strømmen drives i land. Dette gælder om adskillige af de herrer, der er eller har været i vor trup. Men det gælder ikke om Dem. De kom ikke til os som den forlorne søn. De var velklædt, trådte op som en gentil ung herre og lod ikke til at være i nogen slags forlegenhed. De satte næsen temmelig højt, vor direktør modtog Dem med åbne arme, og jeg præsenterede Dem mit behageligste ansigt ..."

"Men De svarer mig ikke på det, jeg spurgte Dem om."

"Deri kan jeg heller ikke tjene Dem. Nu, da De så nylig har gjort lykke i en stor og vanskelig rolle, og en lykke, der ikke er ganske ufortjent, nu er der ikke sted og tid til kritik. Vi skuespillere lever, så længe det går enhver af os godt, i et indbyrdes toleranceforhold. Men går det en galt, så bærer vi os ad som ulvene: er under en forfølgelse en af dem anskudt eller såret, så er dens kammerater de første til at æde den op med hud og hår. Har De engang uheld med Dem, så står jeg til tjeneste, og skal med sandt venskab sige Dem min mening."

Mens de talte sammen kom direktøren til og takkede dem begge i den bedste stemning for deres betydelige bidrag til aftenens gode udfald; især henvendte han smukke ord til Aurelie, idet han tog hendes hånd og trykkede den hjerteligt. Hun optog dog dette temmelig afmålt og tilbageholdende, hvorfor også Johannes, da direktøren var gået, spurgte, om hun havde noget udestående med ham. "Har han måske," tilføjede han smilende, "engang imellem vist sig for amoureux mod vort selskabs smukke elskerinde?"

"Ingenlunde. Han er meget for klog til at begå sådanne dårligheder. Men man kan nok mærke, at De er ikke endnu ret inde i teaterlivet. En skuespiller holder sig af princip et godt stykke fra teaterdirektøren og undgår al venskabelig berøring. Imod en ven kan man ikke sætte sin vilje igennem, allermindst kan man chikanere ham, når man just har lyst dertil."

Flere skuespillere kom ind, og blandt dem Gropius. Også han hørte til de spillende, der havde gjort lykke i *Corregio*, og siden blev omtalt med ros af kritikken. Han var nu ganske omstemt, lod til aldeles at billige, at dette stykke var optaget i repertoiret, og omtalte sin rolles vanskelighed samt den idé, han fra første færd havde gjort sig om dens udførelse. Da en af de tilstedeværende beklagede, at en vis skuespiller, der ellers tog sin rolle temmelig rigtigt, fremsagde versene så slet, ytrede Gropius: "Der er ingenting lettere end at fremsige vers. Man skal blot huske på, at ordenes stilling ikke er som i prosa, men omvendt. Man siger ikke: "Jeg hader ham", men "Jeg ham hader". Det er undertiden hændt mig, at jeg er gået fra et sted i en replik på vers, men jeg satte noget andet i stedet, og havde åndsnærværelse nok til at give ordene i forkert orden, og det tog

sig meget godt ud, aldeles som vers. Ingen mærkede min knibe."

Den føromtalte Rødinger, der havde spillet Michel Angelo, kom til. Han trådte ind med en værdig holdning, et muntert ansigt og en let, elastisk gang. Da han havde hørt Gropius' sidste ord, tog han denne kordialt i hånden og sagde: "I dette giver jeg dig ret, min broder! Er man i knibe, kan man gøre vers. Og for et publikum med Midasøren vil verset altid synes godt og fejlfrit." Og idet han henvendte sig til de andre, tilføjede han: "God morgen, mine venner! Hvis I alle befinder Eder vel, det skal mig glæde."

Aurelie, der gik til side med Johannes, sagde leende: "Ja, nu taler han som Michel Angelo; det var at vente. Og jeg tror, Gud forlade mig det, at det var lutter vers, han talte."

"Ja, det var det rigtignok," svarede Johannes. "Det var lutter femføddede jamber, der endda ikke var så slette. Han viser på en måde praktisk rigtigheden af Gropius' teori."

"Det har jeg mest imod vor kære Rødinger," vedblev Aurelie, "at han altid agerer udenfor scenen, at han ude i byen spiller komedie, snart viser sig som den fine hofmand, snart som en djærv frihedshelt eller en lystig landjunker, alt eftersom den rolle er, han sidst har spillet."

Johannes, der holdt meget af Rødinger, tog ham i forsvar. "Jeg kan ikke sige, at jeg har så meget imod denne lille svaghed hos ham. Når allerede skuespillerne skulle have adgang til vore teselskaber, hvortil de som kunstnere er meget for gode, så må man være glad ved, at de agerer, eller at de ikke træder op der som almindelige mennesker med alt det daglige livs smuds. Publikum kan i den dramatiske kunst aldrig have nok illusion.

Lad dem da tro, at de, der spiller ædle roller, ophøjede naturer, fine adelige og så fremdeles, at disse virkelig er det, de forestiller. Det vil være til gavn for os, når de bivåner vore forestillinger."

Omsider var alle skuespillerne samlede. Direktøren trådte nu ind for at overvære en ny prøve på adskillige scener af *Corregio*, der gik mindre godt den første aften. Den ros fortjente selskabet, at man ingen ulejlighed sparede for at gøre en forestilling så god og afrundet som dets mindre gode kræfter tillod.

Correggio var den sidste ny rolle af betydenhed Johannes spillede under sit ophold der i byen. En månedstid senere eller omtrent i midten af maj gik hele selskabet med skibslejlighed til Bergen.

14. Forpagtergården

Crepp og Johnsen kom først mod slutningen af september ind i det slesvigske, og begyndte deres forespørgsel om Kirstine i Thystrup herred, hvor der fandtes flere store mejerigårde, og hvor man snarest tænkte hun var taget hen. Men ingen ville vide noget om et fruentimmer, der ikke kunne betegnes nøjere end ved navnet Kirstine Hansdatter; hendes udseende, der nu måtte være meget forandret, kunne Crepp heller ikke anføre noget tilstrækkeligt om. De gik dernæst videre mod syd og anvendte på frem- og tilbageture næsten en måned med denne smålige eftersøgen. Crepp havde i grunden allerede længe stor lyst til. Nu at lade det være nok; det forekom ham, at de havde gjort, hvad der stod i deres magt, og han fandt den sin samvittighed beroliget. Men Johnsen tog det strengere og holdt for, at man ved en sådan lejlighed ikke måtte lade sig nogen besværlighed fortryde. Her handledes ikke om et ungt menneske, der af fri drift havde gjort sig usynlig og med Guds hjælp nok engang kom tilbage af sig selv, men om et aldrende fruentimmer og det pigebarn, hun havde sat i verden; og i hvad stilling begge disse befandt sig, kunne ingen vide. Imod disse grunde vovede Crepp ikke at sætte noget, og de blev da ved endnu en tid, idet de blandt andet også henvendte sig til forskellige øvrigheder for at få underretning. Men det viste sig snart, at denne eftersøgelse ville være ligeså frugtesløs som den efter Johannes, og de besluttede da omsider at vende hjem. De var dengang kommet så langt ned i det slesvigske, at Johnsen foreslog at tage til Kiel og derfra med dampskibet til København. Men Crepp svarede: "Nej, jeg vil nok op igen i det

nordlige. Der er en gård i Thystrup herred, som vi et par gange kom til, da vi var deroppe. Og til den ville jeg nok igen."

"For at forhøre Dem om Kirstine?"

"Nej, det ville nok være forgæves. Ser De – ja, det er jo usikkert endnu, om jeg vil indlade mig derpå, men det var dog muligt – De husker måske, at vi engang kom til en stor, smuk forpagtergård, hvor vi lå en nat og traf en meget flink mand i forpagteren. Denne gård med tilliggende jorder er at få tilkøbs, og efter alt hvad jeg har forhørt mig på forskellige steder om priserne deromkring på landejendomme, må jeg anse købesummen for usædvanlig lav, og jeg kunne da nok få lyst til at købe den. Om jeg i så fald vil beholde den, ved jeg ikke. Men for det første er den forpagtet bort på fire år endnu, så jeg fik ikke videre bryderi med den; og skulle De og jeg engang få lyst til at tage dertil, så er der en smuk bolig, den egentlige hovedgård, med tilhørende have og skov, der stod til vor disposition, og der straks efter købet kan tiltrædes."

Johnsen gjorde store øjne over denne, som ham syntes, dristige plan, hvortil han selv ville have brugt en det længere tid, og som Crepp hidtil ikke engang havde omtalt. Men folk, der har formue og er vante til at gøre den frugtbringende på forskellig måde, fatter let sådanne planer og udfører dem også uden stor betænkning. I København havde Crepp oftere anvendt sin formue ved køb og salg af ejendomme i byen, og hidtil stået sig godt derved.

De rejste altså tilbage og ankom et par dage efter til forpagtergården, der lå ikke ret langt fra Kolding i en meget smuk egn. Af forpagteren erfarede de, at ejeren boede i sidstnævnte by. Crepp anvendte da kun en dag til en nøjere

undersøgelse af gården med tilliggende, og rejste så med Johnsen til Kolding og fik købet snart afsluttet med ejeren. Der måtte nu skrives til København om den fornødne sum til den første udbetaling, og mens man ventede på dette, ville Johnsen forblive hvor han var, da han ved latinskolen havde truffet adskillige venner og bekendte. Crepp derimod, der ikke havde noget at gøre i Kolding, tog tilbage til gården.

Under sit ophold her og mens han tilbragte en del af dagen med at gennemstrejfe sin nye ejendom på kryds og tværs, stødte han engang ved grænsen af samme på et lille hus med nogen jord til, som han ikke før havde bemærket. Ved hjemkomsten spurgte han forpagteren, om dette hus hørte til gården, da han ikke erindrede, om det stod anført i købekontrakten.

"Jo, til gården hører stedet," svarede forpagteren; "men indtægt kan De for tiden ikke vente deraf."

"Hvem bor der?"

"Et stakkels, fattigt fruentimmer, der altid er sygt og sengeliggende. Hun har en gammel kone hos sig til sin bistand, og begge lever af milde gaver. De får ofte spise her fra os."

"Hvad fejler hende da?"

"Det er en kronisk sygdom, efter hvad doktoren sagde, og som hun oftere har lidt af, men der nu har taget værre på hende end før. Hun kom hertil for et år siden fra et gods sydpå, og fæstede dette lille sted, da hun ikke havde kræfter mere til at tjene. I begyndelsen betalte hun fæstepengene ordentligt, men nu er der nok intet mere at vente. Dersom De altså ikke vil beholde hende –"

"Jo, Gud bevares – når hun er i en så elendig forfatning. Men jeg skal dog en dag gå derind og se, hvordan hun har det."

Først to dage efter, da Crepp på sin inspektionsvandring på ny kom til det omtalte fæstehus, gik han derind. Det bestod af to værelser og køkken foruden et par aflukker til torv og deslige. Så megen jord som der hørte til græsning for en ko lå til stedet. – Da han trådte ind i det inderste værelse, der ligesom hele huset var holdt renligt og i god orden, så han der et fruentimmer ligge i sengen og en gammel kone sidde hos hende. Den sidste rejste sig og spurgte hvad godt han ville.

"Jeg ville se, hvordan det står sig hos jer. Som I måske ved har jeg købt gården, og skulle så vide lidt besked om beboerne, der hører dertil."

Den syge, der havde ligget med ansigtet mod væggen, vendte sig nu om, men ikke uden besværlighed. Hun lod til at være en fyrretyve år gammel og var bleg og medtaget, men ansigtets træk var af en vis finhed og havde spor af fordums skønhed. For så vidt hendes påklædning kunne ses, var hun mere købstad- end bondeklædt; i det mindste havde hun ikke bøndernes sædvanlige hjemmehue, men et andet hovedtøj på. Idet hun støttede sig til sengestolpen og forsøgte at rejse sig lidt i vejret, sagde hun: "Herren må have tålmodighed med mig. Jeg ved nok, at jeg endnu skylder for husets fæste. Men når jeg kommer op og lidt til kræfter igen, skal jeg nok afgøre det." Da Crepp ikke svarede, men ufravendt så på hende, blev hun ved: "Herren vil ikke være så nøjeseende med mig. Jeg har været så hjemsøgt af sygdom og det faldt mig så tungt at slå mig igennem. Ellers kan herren tro, skulle jeg nok have redet for mig."

"Er det virkelig dig, Kirstine?" sagde Crepp forbavset og trådte hen til sengen. "Det er jo din stemme – og dine træk synes mig også det er. Kender du mig ikke igen?"

"Hvem er da herren?" spurgte den syge, og så på ham med et usikkert blik.

"Kan du ikke huske mig fra dit ophold i Slagelse hos fru Keilgaard?"

"Herregud, er det Dem!" udbrød hun nu med ét, stirrede på ham, greb og kyssede hans hånd. "Skal jeg endnu have den trøst at se Dem før min død!"

"Ja, stakkels pige, det lader jo til, at verden er gået dig hårdt imod. Men gør dig nu ingen bekymringer. Der skal nok blive sørget for dig. Her har du det ikke godt og kan ikke få den rette pleje. Vidste jeg, at du kunne tåle at flyttes, da så jeg helst, at du kom over i hovedbygningen, hvor vi kunne sørge bedre for dig. Men det tør vi nok ikke tænke på, før vi har talt med doktoren."

Kirstine blev i sin svaghed næsten målløs over dette tilbud. "Nej, det var alt for godt for mig stakkel. Jeg har det heller ikke så dårligt her."

"Ja, det får vi nærmere at betænke. Nu gad jeg nok vide noget om, hvordan det da er gået dig i den lange tid, og hvordan du er kommet således tilbage uden at give mig underretning derom."

Den syge så ved disse ord hen til konen, der stod ved sengen, og Crepp fortolkede dette således, at hun ingen vidner ønskede ved det, hun havde at fortælle. Han henvendte sig derfor til konen og sagde: "I kan så længe gå over til forpagteren og hilse fra mig, at han skal snarest muligt sende et bud til Kolding efter den doktor, der plejer komme hos ham."

Hvad Kirstine, efter at konen var gået, fortalte. Men afbrudt af mange pauser, som hendes svagelighed medførte, gav kun oplysning om hende selv, men ikke om barnet, eller dog ikke om dets endelige skæbne, den sygdom, hun led af, var oprindelig en følge af en for tidlig nedkomst. Da hun kort efter denne var taget med sin moster fra Holbæk til Kolding, blev hun der kastet på sygelejet, og kunne først efter et halvt års tid udføre den beslutning, hun havde taget, at søge en plads som mejerske i Slesvig. Mosteren derimod, der kun for hendes skyld var forblevet i Kolding, tog med barnet til en anden jysk by, og skulle for dettes pleje og røgt erholde en månedlig betaling. Kirstine blev nu mejerske på en herregård, hvor hun var næsten i fire år. Men da arbejdet var hende for strengt, tog hun derfra og søgte et andet sted, men blev forinden igen angrebet af den samme sygdom og nødt til at lægge sig ind på et sygehus i Haderslev. Her lå hun så længe, at det lidet, hun havde samlet, smeltede hen, og hun formåede ikke mere at sende mosteren den aftalte betaling for barnet. Denne skrev nu til hende, at hun var selv i en alt for trængende forfatning til at kunne beholde barnet, hvis betalingen udeblev, og at hun derfor, så ondt det også gjorde hende, så sig i dette tilfælde nødt til at overgive det til fattigvæsnet. Dette brev indtraf, da den stakkels Kirstine under sin sygdom var i en så afkræftet tilstand, at det ikke kunne nytte at give hende det. Siden blev det formodentlig glemt; thi hun modtog det først, da hun et halvt år senere forlod hospitalet. Hun skrev straks til mosteren, at hun ville selv tage mod barnet, så meget også hendes gode navn der på stedet ville lide derved; men hun ville hellere dette end se det overgivet til det offentlige. Hverken på dette eller et følgende brev erholdt

hun svar. Hun tog da selv, så snart omstændighederne tillod det, til den by, hvor mosteren opholdt sig, men fandt hende ikke mere. Hun var, på grund af det dårlige udkomme, hun havde der, taget til en anden by, man vidste ikke hvilken. Barnet havde hun formodentlig taget med; dog var der ingen, der kunne sige noget nøjere derom.

"I hvilken by var det din moster opholdt sig med barnet?" spurgte Crepp; og hun nævnede til hans forundring den by, hvor han selv dengang var bosat hos sin moder.

"Men hvorfor opsøgte du da ikke mig, dengang du selv var der? Vidste du ikke, jeg boede der?"

"Jo, det vidste jeg ... og jeg tænkte også undertiden at søge hjælp hos Dem i min betrængte stilling, og nu især, da barnet ikke var at opspore, og jeg var så elendig derover. Men jeg var altid bange for, at det ikke gik an ... at De ikke så det gerne. Hvad fordringer kunne jeg stakkel gøre ... De havde jo allerede vist Dem så god imod mig. Jeg troede, De var nu gift, og så kunne det ikke være Dem kært, at jeg i det ærinde kom til Dem."

"Hm! – ja, da havde det været velgjort, om du var kommet. Nu, så længe efter, vil det nok holde hårdt at udfinde, hvad der er blevet af dit barn, især da det jo nu må være en stor pige, der måske er taget ud langt bort at tjene."

"Det var ingen pige," sagde Kirstine med et svagt, glad smil; "det var en dreng."

"Var det? Besynderligt nok, har jeg altid sat mig i hovedet, det måtte være en pige."

Han fortalte hende nu til hendes overraskelse og glæde, at han havde anvendt den sidste måned på at søge hende op, men til ingen nytte. "Hvor kan det være, at man på de mange gårde,

hvor vi forhørte os, slet ikke kendte noget til dig, ikke engang havde hørt dit navn, Kirstine Hansdatter?"

"Jo, det er ganske rimeligt. Allerede i Kolding hos min moster havde jeg lagt bondedragten og klædt mig som købstadfolk plejer. Det havde hun fået mig til, da jeg som bondepige, efter hvad hun mente, ikke ville blive ret estimeret, når jeg søgte en kondition, og heller ikke få så høj løn. Og efter hendes råd kaldte jeg mig også jomfru Hansen; mejerskerne heromkring betragtes altid som et slags husjomfruer. Moster tog sig meget af mig og mente mig det godt. Derfor tror jeg også, at hvis hun har skilt sig ved barnet, så er det sket af nød. Hun holdt så meget af det."

"Men hun kunne dog senere have tilskrevet dig og underrettet dig om sit nye opholdssted."

"Ja, måske har hun gjort det, men brevet har ikke truffet mig. I de sidste år var jeg, på grund af sygdom, oftere nødt til at skifte kondition. Så kunne et brev let forfejle mig."

Den gamle kone, der var sendt bort angående doktoren, kom nu tilbage, og Crepp forlod lidt efter Kirstine for at træffe en aftale med forpagteren, og efter at han havde givet hende en lille sum til dermed at bestride øjeblikkelige fornødenheder.

Med forpagteren fik han nu afgjort, at nogle værelser i den bygning, der stod til hans disposition, skulle gøres i stand og forsynes med det nødvendigste bohave. Dernæst skrev han til Johnsen, fortalte ham, at Kirstine var fundet, men i en beklagelig tilstand, og anmodede ham om, i den anledning så snart som muligt at indfinde sig hos ham.

Lægen, der ankom om eftermiddagen, havde intet imod, at Kirstine blev flyttet til et bedre og sundere opholdssted, når det

blot skete med den tilbørlige forsigtighed. På Crepps anmodning var han under dette selv til stede, og Kirstine, der næppe kunne fatte den pludselige forandring, fandt sig snart i et hyggeligt værelse, forsynet med en mængde bekvemmeligheder. Dette var med megen omhu besørget af forpagteren, der var en forstandig mand og vel også gerne ville vise sig føjelig mod den nye ejer.

Tidlig den næste formiddag indtraf Johnsen og viste stor deltagelse for denne uventede nyhed. Crepp fortalte ham, hvad han af Kirstine havde erfaret. Og Johnsen blev ligeså forundret som han over at hun og mosteren med barnet havde været i den by. Hvor de begge dengang boede. "I hvad år var det hendes moster forlod vor by?" spurgte Johnsen.

"Det har hun endnu ikke sagt mig. Jeg formoder, det har været enten 1832 eller 33."

"Så?" svarede Johnsen eftertænksom. "Hør, lad os begge gå ind til hende; og hvis De intet har derimod, gad jeg nok gøre hende nogle spørgsmål."

Da de ikke for øjeblikket kunne gå derind, meddelte Crepp nu sin ven den beslutning, han havde fattet, at opholde sig en tid her på stedet. "Jeg kan ikke bekvemme mig til at forlade den stakkels Kirstine nu da hun trænger så meget til bistand og jeg så uventet har truffet hende. Min gamle godhed for hende er vågnet – eller det er samvittigheden, der bebrejder mig, at jeg dog for en del er skyld i hendes forfatning. Kort sagt, blive her for det første, vil jeg; men jeg ved nu ikke, om De har lyst til det samme."

"For mit eget vedkommende gjorde jeg det gerne. Det var jo ikke umuligt, at man herfra endnu kunne anstille nogle

undersøgelser om min Johannes. Men det værste er, at Fritz så, efter al sandsynlighed, må være vinteren over alene i København. Men hvad, det må jo så mange unge studerende, der ovenikøbet ganske uerfarne kommer fra provinserne til byen; og han er ikke af dem, man risikerer nogen dårlighed af."

Crepp tav til den sidste ytring med tanken på Fritz' forlovelse med Eudoxia Røiter og dens uheldige udfald, hvorom Johnsen endnu intet vidste. Men forresten var også han af den mening, at Fritz med de gode familiebekendtskaber, han allerede havde gjort, ikke så let var udsat for nogen fare i hovedstaden. Den gamle husholderske i deres hjem ville nok sørge for ham, og den understøttelse, han trængte til, kunne man sende ham. Aftalen blev da, at man, hvis opholdet viste sig at måtte forlænges til ind i vinteren, ville underrette ham derom i forvejen.

Længere op på dagen gik de begge ind til Kirstine. Crepp nævnede Johnsen for hende som en god ven, der kom til at bo sammen med dem, og der var bekendt med deres ældre forhold, så de behøvede ikke at genere sig i hans nærværelse. Johnsen gjorde nu også Kirstine det spørgsmål, i hvad år hendes moster havde forladt hin by, hvor han og Crepp boede.

"Jeg ankom dertil i foråret 1833," svarede hun; "og dengang havde hun været næsten et år borte."

"Så? og hvor gammel var Deres dreng, dengang hun tog bort?"

"Han må nylig have fyldt fire år."

"Hm! – ja det slår til. Men hvad hed da Deres moster?"

"Karen Truelsen."

"Truelsen? Madame Truelsen?"

"Ja, sådan blev hun kaldt."

"En lille kone – eller sig hellere De mig, hvordan hun så ud."

"Ja, lille var hun og temmelig fø'r. Hun var også noget koparret."

"Det er fuldkommen rigtigt – det er som hun stod for mig. Og hvormed ernærede hun sig?"

"Hun havde fået øvrighedens tilladelse til at drive en lille handel med kramvarer, af den slags, bønderne søger. Det har hun i det mindste skrevet mig til."

"Det er sandt, hun havde en lille butik af den art, men klagede for mig, at den intet kastede af sig. Det træffer alt sammen ind. Hvor kan jeg så længere være i tvivl? Det var min formodning eller dog min anelse lige straks, da jeg hørte, at Deres barn var en dreng. Men er det ikke en forunderlig tilskikkelse af Forsynet! Sporer man ikke her dets synlige indvirkning?"

"Hvad mener De, kære ven?" spurgte Crepp, der ikke vidste, hvor Johnsen ville hen.

"Jeg tror, jeg kan ønske Dem til lykke. Deres søn er uden tvivl fundet. Det er næppe nogen anden end mit plejebarn Fritz."

"Fritz? Skulle det være muligt!"

"Er min dreng fundet?" udbrød Kirstine og rejste sig i sengen så hurtigt, som om al svaghed forlod hende.

"Ja," svarede Johnsen, "jeg er overbevist derom. Men i en sådan sag må vi gå varligt til værks. Kan De ikke angive mig nogle kendetegn, nogle modermærker på barnet?"

"Jo, herre, det tror jeg nok kan. Hans ene øre var en lille smule mindre end det andet."

"Så? Ja, det har jeg ikke lagt mærke til. Men ellers?"

"Under det venstre øje var der tre små, brune pletter. Det havde han efter –"

Kirstine standsede og Johnsen supplerede, henvendt til Crepp: "Det havde han efter Dem. Kan De huske, at Deres gamle husholderske derhjemme engang gjorde os opmærksomme på dette for Dem og ham fælles mærke? Hun påstod også, at Fritz i det hele lignede Dem. Men deri havde hun uret. Han ligner dog mest sin moder."

Man fatter den store glæde, denne opdagelse, hvorom der slet ikke kunne tvivles, forårsagede Kirstine. "Lever min dreng virkelig? Men hvor er han da? Og hvorledes er det gået ham i al den tid?"

"Det er gået ham godt, tør jeg nok sige," svarede Johnsen; "og De får glæde af ham. Han er blevet en flink, ung fyr, der er afholdt af alle mennesker. Han er student, og en udmærket student; det kan De sige mig efter."

"Herregud, student! Det er da en mageløs dreng!" – Og en glad, moderlig stolthed lyste ved disse ord i hendes øjne.

"Ja, Kirstine," tog nu Crepp til orde, "det kan du og jeg takke hr. Johnsen for. Det er ham, der tog drengen til sig, dengang din moster ikke længere kunne beholde ham; og det uagtet hans egne kår ikke var med de bedste. Det er ham, der lige til dette øjeblik har sørget for ham og delt hver bid med ham."

Den stakkels Kirstine var ganske bedøvet over alt det, hun fik at høre. Hun ville gribe Johnsens hånd, men sank mat tilbage på puden, og kun et taknemmeligt blik udtrykte, hvad hun ville sige. Da man nu frygtede for, at hun følte sig for angrebet til at kunne tåle en længere talen om denne genstand, bad man hende søge ro og hvile nogen tid.

Crepp havde under det foregående været påfaldende tavs, ligesom overvældet af en opdagelse, der hørte med til en væsentlig del af hans egen fortid. Nu. Da han var gået ind med Johnsen i deres værelser, sagde han: "Jeg står for Dem, kære ven, som en ynkværdig synder. Min egen søn, som jeg i de mange år ikke engang har tænkt på at opspørge, har hos Dem fundet et tilhold, og er af Dem blevet behandlet med kærlighed. Og jeg selv har mer end engang dadlet Dem for, at De, skønt i trængende omstændigheder, understøttede ham. Havde De dengang hørt på mine ord, så var han nu måske fortabt eller havde intet lært."

"Tal ikke om det," afbrød Johnsen ham. "Gjort gerning står nu engang ikke til at ændre. Men De skal ikke gøre Dem selv uret. De har taget Dem meget af Fritz, mere end De måske tror jeg ved; og han har altid været vis på at erholde hjælp hos Dem, når han trængte dertil. Lad os derfor hellere tale om, hvad der nu er at gøre. Skal Fritz underrettes om, at hans forældre endelig er udfundne?"

"Jo – men ikke lige nu, og ikke i et brev. Det ville nok ikke være så godt for ham at erholde denne efterretning, når han er alene derovre, og ingen har, han ret kan meddele sig."

"Nej, det har De ret i. Skal vi da lade ham komme hertil?"

"Det var måske det rigtigste; Kirstine burde dog have den glæde at se ham. Men jeg ønsker dog ikke, at det sker, forinden – nu ja, kære ven, giv mig nogen tid til at tænke over denne sag. Jeg skal da se til at afgøre den efter bedste samvittighed."

Johnsen vidste, at han i dette punkt ganske kunne stole på Crepp, og slog sig derfor til ro. Men der gik tre, fire dage hen uden at denne lod sig forlyde med, hvad han nu havde betænkt.

Endelig trådte han en formiddag, da han var gået ud meget tidligt, ind til Johnsen, sortklædt og med hvidt halstørklæde, hvilket sidste han kun ved meget højtidelige lejligheder gik med. "Jeg har en tjeneste at bede Dem om," begyndte han med lidt forlegenhed i sine miner. "Vi har talt om, hvad bestemmelse der var at træffe med Fritz, og så var min første tanke, at jeg burde gøre hvad der står i min magt for at udviske den plet, der hviler på ham fra hans fødsel som uægte barn; og med det samme ville jeg naturligvis opfylde en forpligtelse mod Kirstine. Og det er nu min anmodning til Dem at være til stede –"

"Har De måske," spurgte Johnsen forundret, "besluttet, at ..."

"At lade mig ægtevie til Kirstine – ja, det har jeg besluttet, og alting er allerede således bragt i orden, at vielsen kan være om en time. Kirstine har jeg i morges forberedt på, at dette nu var mit ønske, og hun er, som De nok kan tænke Dem, efter hvad De allerede kender til hende, gået ind derpå med en ydmyghed, der er nedbøjende for mig selv. Forpagteren vil også være mit vidne, og om kort tid kan vi nok vente den gejstlige."

Johnsen var rigtignok vant til at beundre sin vens praktiske færdighed, når han ville sætte en sag igennem; men denne gang blev han dog mere end almindeligt overrasket. "Nej, det var jo en smuk beslutning af Dem," sagde han og trykkede med oprigtig glæde hans hånd; "men heller ikke andet end hvad man turde vente af Dem. Ja, så har det jo ikke så stor vanskelighed med at lade Fritz komme hertil."

"Jeg tænker heller ikke, det ville ikke være tilrådeligt, på engang at indvie et så ungt menneske i et forhold af den art. Men kommer han nu og finder os gift, så kan vi efterhånden

meddele ham så meget af vort ældre forhold som os synes. – Men jeg vil nu forlade Dem, da De sagtens vil klæde Dem om. Jeg kan vel afhente Dem om en lille halv time."

Vielsen fandt sted til den bestemte tid. Kirstine, der ikke kunne forlade sengen, men blev således understøttet, at hun kunne sidde oprejst, var efter omstændighederne ret pynteligt påklædt, og så endnu smuk ud med de blege, lidende træk og den ydmyge holdning. Hun var meget bevæget og græd heftigt, da hun udtalte hint Ja, der fra begge sider burde være udtalt for længe siden, men som hun ikke engang nu ret kunne tro på, en så ufortjent lykke forekom det hende. Man søgte, for at skåne hende, at forkorte handlingen så meget som muligt og overgav hende straks efter igen til sin vogterske. Men desværre havde allerede de sidste dages forskellige sindsbevægelser virket stærkt ind på hende; nu kom vielsen til, og alt dette var mere end hun, med det afkræftede legeme, kunne gennemgå. Lægen, der samme dag blev hentet, fandt hende meget slettere og turde ikke længere give det svage håb, han hidtil havde trøstet dem med. "Hun kan vel endnu," ytrede han, "med sin stærke konstitution holde det ud en månedstid. Men gennemgå sygdommen kan hun ikke."

Under disse omstændigheder, og da hun for det meste lå stille hen, uden sans for, hvad der foregik omkring hende, ville man ikke lade Fritz komme; og således forløb næsten tre uger under hendes venners deltagende bekymring. Men efterhånden vågnede hun dog igen til interesse for sine omgivelser, kunne erindre hvad der var sket og talte endog undertiden, som om livets gnist endnu engang blussede op, inden det slukkedes, med usædvanlig livlighed om meget, der angik hende. Crepp

spurgte hende da engang, om hun ikke ønskede, at hendes søn kom over til hende. "Ak," svarede hun, "jeg ved, det er ikke Himlens vilje, at jeg skal se mit barn igen, og jeg fortjener det heller ikke. Jeg sendte det fra mig, dengang det mest trængte til mig, og det er fremmede, det kan takke for, at det er kommet så godt frem i verden. Men jeg er alligevel glad og lykkelig over, at alting er faldet så vel ud, og håber, at min skrøbelighed ikke skal tilregnes mig for meget. Gud er mit vidne, at mine tanker bestandig har været hos mit barn, at jeg ikke har haft et roligt øjeblik fra den tid jeg ikke vidste dets opholdssted." Crepp skrev dog endnu samme dag til Fritz og anmodede ham om, med den hurtigste befordring at tage over til dem. Men han anså det for rigtigst ikke at tale om dette til Kirstine.

Fritz ankom fjerde dagen derefter henimod aften; hurtigere kunne det ikke ske på hin tid, da hverken brev- eller personbefordringen var som nu. Johnsen påtog sig at meddele ham den uventede nyhed, og man kan tænke sig det unge menneskes overraskelse. Hidtil havde han svævet i uvished om, hvorledes det egentlig forholdt sig med hans forældre; og Johnsen og hans kone formåede heller ikke med sikkerhed at sige ham, enten han var ægte- eller uægte-født. Da han som barn blev dem overdraget, fik de ingen bestemt underretning derom, og brød sig heller ikke om at erholde den, da deres hensigt var at adoptere ham. Fritz kunne derfor gerne stå i den tro, at han var en fornem mands søn, og at dette engang ville vise sig, dersom ikke hans tankegang havde været af en for beskeden natur til at han skulle give deslige forestillinger rum. Men at hans fødsels mystiske og for fantasien interessante dunkelhed ville opløse sig på den måde som han nu erfarede,

var han rigtignok langt fra at vente sig. Crepp, hvem han daglig havde set for sig, han, der var alle hans små og store ungdomssorgers tolerante fortrolige, han var hans fader! Det var jo næsten utænkeligt. Imidlertid havde fantasien dog altid endnu ét spillerum: hans moder levede endnu, og hende, erfarede han straks, havde han aldrig set. Men desværre måtte man også sige ham, at hun lå på det yderste.

Den dag var Kirstine igen faldet hen i sin matte, følelsesløse tilstand. Men ud på eftermiddagen befandt hun sig bedre og syntes at kende og mærke sig de tilstedeværende. Crepp lod da de andre gå til side og trådte hen til sengen med Fritz ved hånden, idet han sagde: "Kirstine, det er vor søn, der vil hilse på dig."

Disse ord virkede som elektrisk på hende. Hun havde kræfter til at rejse sig og strakte hånden ud, som Fritz, rystet ved dette pludselige syn, dækkede med kys og tårer. "Er det vor søn? Nej, er det vor søn? Jeg har da virkelig set ham igen … og jeg kan dø rolig –"

Hun sank tilbage, så endnu en stund, men med et glansløst blik på Fritz, og få øjeblikke efter flygtede sjælen fra sin skrøbelige bolig.

Johnsen, der så, at Fritz stod bleg og betaget, søgte at trøste ham: "Vi tør ikke klage. Hendes liv har i lang tid været en række af lidelser. Hun havde endnu kun ét ønske, at se dig; og den glæde har du skaffet hende. Lad dette være din trøst."

Tre dage efter blev hun stedet til jorden, ledsaget af de få, der på det sidste havde stået hende nærmest. For at adsprede Fritz, på hvis unge, bløde gemyt disse pludselige omskiftelser synligt havde gjort indtryk, rejste Johnsen og Crepp med ham til

Kolding og Vejle, og derfra tog han nogle dage efter over Fyn tilbage til København. De to gamle venner derimod besluttede at blive vinteren over på forpagtergården. Man var allerede kommet ind i december, og hjemrejsen ville måske for dem i deres alder blive lidt for besværlig. Crepp ønskede desuden personlig at varetage sin nye ejendom, om hvilken han nu ytrede, at han ikke for det første ville skille sig ved den. Fritz havde han og Johnsen kun alt for gerne beholdt hos sig, men det lod sig ikke gøre for hans studeringers skyld. Man måtte da nøjes med at gøre hans stilling i København så bekvem og behagelig som omstændighederne tillod.

Tredje del

1. Krohuset

Der er næsten gået et år hen, siden vi skiltes fra vor unge ven Johannes Johnsen ved hans afrejse til Bergen. Vi træffer ham nu igen en smuk, varm forårsdag henimod slutningen af marts 1848. Han sidder i en meget grundende stilling ved et bord i et lille krosted, der ligger på vejen mellem Horsens og Vejle, og jager betænkelige skyer fra en cigar, han ryger på, mens bonden, der kører for ham, giver hestene vand og foder og får sig selv en dram. Vi vil foreløbig lade ham sidde og grunde, og i al korthed meddele læserne hvorledes det er gået ham siden sidst.

I Bergen blev selskabet modtaget med åbne arme og gjorde megen lykke. Det var uden spørgsmål den bedste danske trup, der i lang tid havde givet forestillinger der, dets repertoire var righoldigt og valgt med indsigt, og dets bestræbelser, fandt man, satte sig altid de bedste opgaver og søgte at løse dem ved anvendelsen af de bedste kræfter, det rådede over. I det alvorlige skuespil behagede Johannes mest, i lystspillet og vaudevillen derimod tilkendte man Aurelie og Rødinger prisen. Under et bestandig udmærket eller dog jævnt godt tilløb af skuelystne gav selskabet her forestillinger i de tre sommermåneder og beredte sig dernæst til at besøge nogle sydlige norske byer, for efter et kort ophold i disse at tage til Sverige, som man agtede at gæste i længere tid. Johannes havde nu egentlig ingen grund mere til at blive ved truppen. Ville han træde op i København, da måtte det nu tilstrækkeligt have vist sig, om han var moden dertil eller ikke. Men da direktøren, der havde tjent godt i Bergen, meddelte selskabet sin beslutning at

tage til det sydlige Norge over land, en vistnok bekosteligere, men tillige højst interessant rejse, så blev Johannes fristet af sin lyst til at gøre bekendtskab med de skønne egne, de måtte igennem, og hvorom han i Bergen havde hørt så meget tale. Allerede i denne by havde bjergnaturen ved ekskursioner til omegnen gjort et mægtigt indtryk på ham; men på den forestående vandring lovedes der ham endnu større nydelser, en bestandig veksling af pittoreske landskaber og nye og ejendommelige nationaliteter. Han deltog altså i denne rejse, der fuldførtes til alles højeste tilfredshed, vel ikke var uden besværligheder, men uden at dette, under de deltagendes lystige stemning, synderlig føltes. Med rejsen og med opholdet i nogle byer, hvor man gav forestillinger, gik en fem, seks uger, og til sidst tog man med dampskibet fra en af de mindre byer på kysten til Göteborg. Ved ankomsten dertil skulle nu Johannes, efter den plan, han i den sidste tid havde lagt, straks tage til København. Men da det kom til stykket, var han dog lidt ængstelig for at træde op på Det kongelige Teater. Han var oprigtig nok til selv at nære tvivl, om han der ville gøre den samme lykke, som han hidtil under til dels meget inferiøre omgivelser havde gjort. Desuden kan det nok være, at dette omflakkende liv, med dets mange eventyrlige scener, hvorpå især landrejsen i Norge var rig, havde begyndt at fængsle ham, så at nu også hans lyst drev ham til at blive ved selskabet. Vist er det, at direktørens indstændige anmodning til ham om ikke at forlade dem nu, da de var kommet til et mere fremmed land og trængte til den bedste assistance, i grunden var overflødig. Det var hans eget ønske at træde op i det fremmede land og lade det danske sprog, med al den velklang, han formåede at give det, og

hans fødelands digterværker lyde for nabofolkets øren. Han blev altså, rigtignok kun for det første, som han indbildte sig selv, og med den beslutning, om ganske kort tid at skrive til sin ven Hjelm i København angående det store forehavende. Hos ham ville han indhente underretning om de nuværende omstændigheder ved Det kongelige Teater og om det for øjeblikket kunne være tilrådeligt at melde sig til debut. Men måned for måned gik, og han skrev ikke, gjorde heller ikke anstalter til sin afrejse. Man vil måske spørge, om han da ikke tænkte på sin forlovede, og indså, at en så lang skilsmisse fra Maria, uden at hun engang vidste, hvor han færdedes, måtte være farlig for hans kærlighed. Visselig tænkte han på hende, og det var just denne tanke, der nu, da dampskibet på en fjorten, seksten timer kunne føre ham i hendes nærhed, berøvede ham modet til at udføre sit oprindelige forsæt. Hvis nu hans optrædelse i København mislykkedes eller dog ikke svarede til hans forventninger? I dette tilfælde var alting tabt, og for lang tid. Men han havde allerede gjort sådanne erfaringer, at en del af de illusioner, hvormed han betrådte scenen, var forsvundet.

I Göteborg blev selskabet fulgt af det samme held som i Bergen. Hos Johannes roste man hans elegante manerer på scenen, hans gode, fri holdning og dannede tone i konversationsstykket. Også ved sit tydelige, sonore organ behagede han meget. Men da man mest syntes at ynde vaudeviller og småstykker med indlagte sange, i hvilke han mindre hørte hjemme, havde han i øvrigt ikke så megen lejlighed til at vise sig.

Med opholdet i Göteborg og i nogle mindre byer, især på kysten, gik vinteren hen, og man var allerede kommet et godt

stykke ind i det nye år. En formiddag, inden en prøve skulle begynde, var han ene på teatret med Aurelie. "Jeg har så tit villet spørge Dem," sagde han til hende, "hvorledes De kommer til navnet Aurelie. I *Wilhelm Meister* er der en skuespillerinde i Serlos trup, der hedder således, men der forresten ikke har den ringeste lighed med Dem."

Hun lo og svarede: "Det er gået meget naturligt til. Jeg har selv givet mig det navn og just efter *Wilhelm Meister,* som Stamann havde givet mig at læse kort for han og jeg fulgte med dette selskab. Det er mit teaternavn – ligesom det navn, De bærer, er Deres teaternavn."

"*Mit* navn?" spurgte Johannes forvirret. "Hvorledes falder De på det?"

"Det skal jeg sige Dem en anden gang," gav hun til svar, idet hun vendte sig fra ham og gik nogle indtrædende i møde. Efterhånden kom alle deltagerne i prøven og til sidst direktøren. Denne henvendte sig usædvanlig ceremonielt til Johannes og spurgte, om det behagede ham at prøven skulle begynde. Lidt forundret svarede han, at fra hans side var der intet i vejen. Hans forundring steg, da det underordnede personale og især statister og deslige, når han nærmede sig, hurtigt gik til side og bukkede og skrabede. Af de andre spillende derimod, holdt herrerne sig for det meste tilbage og syntes endog at sætte næsen lidt i vejret, damerne så nysgerrige på ham og stak hovederne sammen. Direktørens høflige, næsten underdanige adfærd mod ham vedblev under hele prøven, så at han til sidst spurgte Aurelie afsides, hvad det skulle betyde. "Når De ikke ved det, så ved jeg det mindre," var hendes svar.

Dersom Johannes havde været opmærksom derpå, ville han allerede dagen i forvejen have sporet den samme overdrevne høflighed såvel hjemme hos folkene i hans logi som i byen hos dem, han talte med på offentlige steder. Men dette antog han for en kun lidt stærkere ytring af den svenske høflighed, eller skrev det måske – for lidt forfængelige er vi alle – på en af hans rollers regning, der i mere end almindelig grad havde behaget.

Fra prøven gik han hen på en restauration, hvor han sædvanlig spiste til middag. Ved hans indtrædelse vendte sig alle om og hviskede til hinanden. Talte han til nogen, var svaret iklædt den udsøgteste høflighed. Opvarterne sprang, når han kaldte, og en af dem kaldte ham engang for hr. baron.

Forundret over alt dette og uden at finde det passende at spørge nogen om grunden dertil, gik han hjem. Her traf han et brev fra en meget højtstillet mand i byen, der i de artigste udtryk udbad sig æren af hans nærværelse samme aften ved en soiré. Denne invitation, indså han vel, måtte hænge sammen med den øvrige udmærkelse, der vistes ham; og uagtet han ikke vidste, hvorledes han kom til den ære at inviteres hen til hin ham ganske ubekendte familie, besluttede han dog at indfinde sig, for måske at få gåden løst.

Han traf der et udvalgt lille selskab af herrer og damer, der alle behandlede ham med største artighed, men ikke lod et ord falde om hans stilling som skuespiller. Selv da han, hvem dette var uventet, søgte at bøje talen hen til teatret og den nyere tids dramatiske litteratur, undveg man kendeligt at gå ind derpå. Efter nogen tids forløb tog herren i huset ham til side og udbad sig en samtale i et tilstødende kabinet. Her begyndte manden med mange undskyldninger for, at han blandede sig i et privat

forhold, som han meget vel vidste ikke vedkom ham. "Men," vedblev han, "jeg har nydt megen opmærksomhed og endog venskab i Danmark, og anser det for en hædersmands pligt at bidrage mit til, at en ung mand som De, af de bedste forhåbninger, igen føres tilbage til sin families skød, for med tiden at kunne indtage den høje stilling i samfundet, han ved sin fødsel er bestemt til."

Denne tiltale, begriber man, satte Johannes i den største forundring. Var han virkelig kendt her? Men hvilken høj stilling i samfundet var han bestemt til? Og ovenikøbet allerede ved sin fødsel? Han afbrød derfor den gamle herre, idet han sagde: "Hvis jeg har forstået Dem rigtigt, må her vist finde en fejltagelse sted, en forveksling af personer."

"Aldeles ikke. Jeg ved ret vel, hvem jeg har den ære at tale med. Jeg tror ikke, De længere kan bevare Deres inkognito. De er blevet genkendt her i byen, eller man ved i alle tilfælde, at Deres stilling i Deres fødeland har været af en ganske anden art end her. Unge menneske! tag imod et godt råd af én, der mener Dem det vel. Vend tilbage til Deres familie! Unddrag Dem det liv, De nu fører, der vel er et bevis på Deres mangesidige talent, men er Deres herkomst uværdig. Kan jeg bidrage til igen at forsone Dem med Deres nærmeste, så sig til. Det skal være mig en glæde at række hånden dertil."

"Men jeg gentager, at De er i vildfarelse, min herre! Jeg trænger ikke til forsoning med mine nærmeste og kan vende hjem, hvad øjeblik jeg vil. Jeg kan derfor kun takke Dem for Deres smukke tilbud."

"Men hvorledes kan en ung mand af Deres herkomst rejse om med et vandrende skuespillerselskab?"

"Lyst og tilbøjelighed har bragt mig dertil. Men, hvorledes dette så forholder sig, i min herkomst lå der ingen hindring. Jeg har ikke, som min herre synes at tro, den ære at høre til en adelig familie."

"Men hvis jeg nu kan bevise, at dette dog er tilfældet?"

"I sandhed, jeg er nysgerrig efter at se, hvorledes De vil føre dette bevis."

"Jeg har altså Deres samtykke dertil?"

"Med største fornøjelse."

"Det er mig kært; thi jeg ønsker ikke at gøre mig skyldig i nogen større indiskretion, end jeg måske allerede har gjort."

Med disse ord gik han hen til døren og sagde et par ord til én udenfor. Straks efter trådte en ung, elegant klædt herre ind, der lod til først nylig at være ankommet. Johannes syntes at skulle kende ham, skønt han ikke straks vidste, hvor han skulle føre ham hen.

"Kender De den herre?" spurgte husværten Johannes.

"Jeg tror – skønt jeg i dette øjeblik ikke erindrer hvorfra."

"Jeg har ofte haft den ære at være i selskab med Dem i København –" tog nu den fremmede unge mand til orde – "dels hos den franske og andre udenlandske ministre, dels hos de anseteste familier af de første klasser. Uagtet det ikke har været mig selv muligt at komme på Deres ærede navn, kan jeg dog ikke antage, at min herre så ganske skulle have glemt mig, at De ikke engang kan genkende mig."

Ved disse ord faldt det ligesom skæl fra Johannes' øjne. Han indså med ét, hvad der havde givet anledning til den hele vildfarelse. Den fremmede unge herre erindrede han nu meget godt. Han havde ganske rigtigt på hin tid, da han stod i så

fornemme konneksioner, truffet ham, dels hos nogle af de fremmede ministre, dels adskillige gange ved hasardbordet, og det just i den periode, da lykken endnu føjede ham og han spillede højt. Altså var det let forklarligt, at denne herre, der som flere andre stod i den mening, at Johannes hørte til den kreds, hvor han færdedes så meget, nu blev meget forundret over at træffe ham som medlem af et omflakkende skuespillerselskab, og formodentlig havde givet den første impuls til, at rygtet om hans fornemme herkomst udbredte sig i byen. Og således var det i virkeligheden gået til. Den ene konjektur havde sluttet sig til den anden: det unge, rige og fornemme menneske måtte ved højt spil og måske ved andre udsvævelser have sat sin formue overstyr, lagt sig ud med sin familie og derved være bragt til sin nærværende yderlighed. Hans smukke, fornemme anstand på scenen var nu meget begribelig. Det var en medfødt holdning, det var det fine selskabs tone, han bragte med sig.

Med et halvt undertrykt smil, men tillige med hemmelig ærgrelse over at være genkendt, svarede Johannes: "Jeg erindrer Dem nu fuldkommen vel, og jeg har ingen grund til at nægte vort møde i de omtalte kredse. Men jeg må dog alvorligt bede Dem, ikke derfra at gøre overilede slutninger til min herkomst eller til min stilling i min fødeby. Enhver formening om, at jeg skulle være så særdeles hævet over min nuværende stand, som jeg i øvrigt ikke har grund til at skamme mig ved, må jeg vise tilbage som uberettiget."

"Ja, jeg ser," ytrede nu husets herre, "De vil ikke kaste Deres inkognito, og da De har en ubestridelig ret til at bevare det, så kan jeg kun bede Dem undskylde det skridt, jeg har gjort i en

god intention, og må forresten overlade til Dem at handle efter Deres egen konduite."

Efter det forefaldne anså Johannes det for mest passende at anbefale sig, hvilket skete under mange høflighedsudtryk fra de tvende herrers side.

Dette quidproquo bidrog ikke til at gøre vor unge ven opholdet i Göteborg og ved skuespillerselskabet behageligt. Han mærkede snart, at han var og blev en genstand for hele byens omtale. Når han trådte frem på scenen, lød der en almindelig mumlen, og folk stak hovederne sammen; mange rejste sig for at se ham des bedre. Den, der stod sig bedst derved, var direktøren; for det var ganske tydeligt, at folks nyfigenhed trak dem til huset hver gang Johannes spillede. Allerhelst havde han straks forladt truppen, men dette lod sig ikke gøre, da han for nylig efter en truffen aftale med direktøren skulle blive i det mindste til midten af marts måned. Så længe måtte han da holde ud og trøste sig med, at hans familienavn ikke var blevet bekendt, og at han da endnu kunne have håb om, at rygtet om denne historie og hans skuespillerliv ikke ville så let komme til hans nærmeste i København.

På hin tid nåede ham en del nyheder fra Danmark, der vakte hans højeste interesse. Det var efterretningen om tronskiftet og den konstitutionelle forfatning, der var blevet publiceret den 28. januar og lod vente en ny fremtid for landet. Hertil knyttede sig senere de forbavsende nyheder fra udlandet, revolutionen i Frankrig, kongefamiliens flugt og republikkens proklamation, begivenheder, der som en tung tordensky allerede begyndte at trække hen over det øvrige Europa. Fra al denne store, europæiske bevægelse syntes han sig fjernet, nu da han var i et

fremmed land og uden den vante vekselvirkning med ligestemte; og længslen efter de gamle forhold meldte sig da af sig selv og med fornyet styrke.

Men turde han også nu tænke på at tage hjem? Et nyt afsnit af hans liv var endt, men uden at have ført til de resultater, han engang ventede sig; for han følte hverken lyst eller mod til at prøve sin lykke på Det kongelige Teater i København. I hvad egenskab, med hvilke forhåbninger kunne han da vise sig for sine venner i hjemmet, især for Maria og hendes nærmeste? Ville ikke dette gensyn være for hårdt at gå på, for ydmygende?

Vor stakkels unge ven begyndte allerede at blive modfalden og tvivlsom i sindet, da han en dag, ved at efterse noget blandt gamle papirer, fik øje på et digt, han inden sin afrejse havde skrevet. Det var fra den tid, da bruddet med den Falkmannske familie var indtrådt og han som følge deraf spiste oftere hos sin fader end ellers. Efter border sad han gerne en times tid ved et af de vinduer, der vendte ud til Volden, i svag forventning om at Maria kunne gå forbi med Amalie og som forhen stjæle sig til at sende ham en hilsen men han så hende aldrig, hverken der eller andensteds. I en af disse eftermiddage var det, at han nedskrev følgende digt.

Ved Volden.

Kun få skridt fra mig, der hvor I se
den trofaste Vold
alvorlig sno sig. En lang allé,
lidt vindig og kold –

Der øjner jeg daglig den yndigste sværm
af pigebørn gå,
med slør og mantille, med silkeskærm,
både store og små.

Imellem kan én med nysgerrigt blik
– jeg mærker det godt,
uagtet hun går med sædelig skik –
se over så småt.

Du guldfugl med den bevingede gang
og den liflige røst!
Kom over til mig med din forårssang!
Jeg trænger til trøst.

Jeg skal ikke slutte dig hårdt i bur.
Nej, tro du mig kun,
vi skal sværme just i den unge natur,
i den udsprungne lund.

Jeg skal ikke lade dig grumt lide nød.
Nej, tro du kun mig,
så længe jeg selv har vin og brød,
jeg deler med dig.

Kom over! Jeg deler med dig min sang,
mit livs poesi.
Kom over, og stands din ilende gang!
– Ja, hun gik forbi!

Og alle, der kommer, går som de kom –
og *hun*, ak Gud!
den eneste, som jeg bryder mig om,
min udkårne brud –

Den eneste, der kan lindre min ve,
og fatter min nød,
den eneste lader sig slet ikke se;
for mig er hun død.

Dette digt, skønt følelsen deri var tilbagetrængt og dæmpet, satte ham levende ind i hin ældre tid, dens glæder og lidelser. Han sprang beklemt op. "For mig er hun død! Ak, det er mig selv, der har gjort alt hvad jeg kunne for at synes død og tabt for hende! Hvis hun nu havde opgivet mig, havde mistet tilliden til mig! Det ville jo være min egen skyld, en følge af min egen utilgivelige letsindighed! Nej, jeg vil hjem – lad det så gå som det kan! Maria skal i det mindste vide, at hun intet øjeblik har været ude af mine tanker."

Fra dette øjeblik stod hans beslutning fast, og gerne var han gået fra Göteborg direkte til København. Men han måtte tilstå, at det af flere grunde ikke var tilrådeligt. Han ville foreløbig fra et fjernere sted, f. eks. fra Odense, korrespondere med sin fader og sine andre venner, mest for at komme til kundskab om, hvorledes sagerne stod i gehejmerådens hus. Hvad udvej han forresten ville gribe til for fremtiden, vidste han endnu ikke selv. Men han var beredt til alt, når det blot kunne føre ham Maria nærmere. For det første trøstede han sig med, at han ikke trængte til nogens understøttelse. Han var ganske godt forsynet

med kontanter; var det forbi med dem, måtte man se til at åbne sig andre hjælpekilder.

Efter at han havde vel overvejet hele denne plan – om hvilken man imidlertid igen kunne anvende det gamle ordsprog: "Mennesket spåer, og Gud råder" – traf han de fornødne forberedelser til sin afrejse. Direktøren ville forunde ham en beneficeforestilling, men han frabad sig den, for at slippe for den opsigt, den sagtens ville afstedkomme i byen. Til erstatning blev der givet ham en almindelig aftens indtægt.

Afskeden fra Aurelie og Rødinger faldt ham virkelig tung: Omgangen med begge havde været opmuntrende og vækkende for ham. Også direktøren, til hvem han altid havde stået i et venligt forhold, skiltes han nødig fra.

Det eneste fartøj i Göteborg, der på den tid lå sejlfærdigt til Danmark, var bestemt til Horsens, og med dette gik han, brugte for modvind og slet vejr næsten seks dage til overrejsen, opholdt sig kun en nat i Horsens, og fik tidligt den næste morgen fat på en bonde, der skulle befordre ham og hans bagage til Vejle. Derfra ville han straks gå videre til Fyn.

Efter disse oplysninger kan vi nu i god ro vende tilbage til vor ungt ven, der, som alt berørt, sad i krostuen mellem Horsens og Vejle og røg sin cigar. Vi træffer ham i en monolog, en lille fortsættelse af hans sidste karriere.

"Lad se" – således lod monologen – "på hvor mange måder man kan gøre sin lykke i denne verden; thi det er lykken, jeg nu stærkt trænger til. Jeg behøver formue, ære og anseelse. Hvorledes kan man nu allerførst erhverve sig formue? Ved arv – men jeg ved ikke én, jeg kan arve. Ved at vinde det store lod i lotteriet – men tallotteriet er afskaffet eller nær derved. Og

klasselotteriet har for lange udsigter. Ved et fund, f. eks. jeg ligger en varm formiddag på en kæmpehøj her i Jylland og roder tankeløs med min stok i jorden, og så glimrer der noget. Jeg ser efter, og opdager, at det er en gammel, gammel guldmønt. Jeg bliver forundret, graver videre, og så finder jeg en hel kedel fuld af guldmønter, guldhorn, armringe osv. fra den hedenske tid. Jeg sender det alt sammen med et lakonisk brev til etatsråd Thomsen, og får dagen derpå metalværdien udbetalt med et par millioner. Ja, det kunne forslå – når blot ikke jorden hertillands til alt uheld var så gennempløjet og gennemrodet, at man nu knap kan finde en gammel nordisk hestesko, endsige guldhorn. – Men jeg kunne jo også komme til rigdom på en anden måde. En smuk dag møder jeg en rig, umådelig rig udlænding, der spørger mig om vejen. Med den mig medfødte høflighed tilbyder jeg mig straks at ledsage ham, hvor han skal hen. Vi kommer i samtale, og han bliver undervejs rørt af noget vist i mit fysiognomi, en lighed med en afdød søn, hans eneste barn. Han udbeder sig mit nærmere bekendtskab. Vi er snart uadskillelige, og det varer ikke længe, inden han adopterer mig og foreløbig køber et lille gods til mig her i landet, sådan på en 20.000 £. og så –"

Monologen blev her med ét afbrudt af en fruentimmerstemme, der råbte om hjælp og lød ude fra landevejen. Johannes sprang op, greb sin hat og med de ord: "Nå, der bliver en dame overfaldet! Nu er måske min lykke gjort" – styrtede han ud.

Et overfald var det dog ikke. Hvad han så for sig, var en smuk, letbygget jagtvogn med et par unge, løbske heste for. I vognen, der ligesom han kom ud, susede forbi kroen nedad

landevejen, sad en dame, og ellers ingen. Et par karle kom også straks ud fra kroen, og alle gav sig til at løbe ned ad vejen. Men Johannes, der var lettere til bens, fik snart forspringet og nåede vognen. Det var også den højeste tid; for landevejen blev lidt længere frem lagt om, hvorfor også en midlertidig vej var anbragt over marken. Men de balstyrige heste løb lige ud og ville uden tvivl have slået det lette køretøj i tusinde splinter på de stendynger, her fandtes, og i den fordybning, der var gravet. Med et kraftigt ryk i bidslet bragte han den ene hest til at stå; den anden blev dels standset af sin kammerat dels af en stendynge, den lige havde sat forbenene op på. Karlene fra kroen kom til, og man fik nu hestene, der stod og dansede i deres uro, fuldstændig i sin magt.

Johannes havde hidtil ikke nøjere lagt mærke til damen, der sad i vognen. Nu opdagede han, at hun var ung, smuk, elegant klædt, og hvad der især behagede ham, havde blonde lokker og blå øjne; for denne slags skønheder var han nu engang mest passioneret. Mens karlene holdt hestene, gik han hen til vogndøren og spurgte, om frøkenen ikke ville stige ud; det var dog ikke så afgjort, at hestene ville lade sig holde. Hun fulgte rådet, idet hun takkede ham meget for hans betimelige hjælp. "Men De må ellers ikke tro, at jeg var så meget forskrækket," vedblev hun. "Min beslutning var egentlig at lade hestene løbe indtil de standsede af sig selv; på det farlige sted her tænkte jeg ikke. Men da jeg så kroen, syntes det mig dog bedst at råbe om hjælp. Men min fa'er! Min stakkels fa'er!" udbrød hun pludselig; "han er vist blevet forskrækket på mine vegne! Tror De ikke, vi kan vove at køre tilbage for at komme ham i møde?"

Vognen blev vendt, men da hestene endnu var meget urolige, fandt man det rådeligst at gå frøkenens fader i møde og lade en af karlene ledsage dem med vognen. På denne vej fortalte den unge dame, der var meget ligefrem og lod til at holde meget af at tale, at hendes fader var en oberst X, der ejede en gård i nærheden, at han en halv fjerdingvej fra kroen blot var steget ned for at tage sit lommetørklæde op, der var faldet ud, men at i det samme et par køer fra marken løb over vejen, hvorover hestene, der var meget unge, blev sky og gav sig til at løbe. Tømmerne, der hang over sædet, gled ned, så hun kunne ikke engang holde hestene tilbage, om de ellers havde lystret hende.

De var ikke gået halvvejen, da obersten med så hurtige skridt som hans noget korpulente figur tillod, kom dem i møde. Allerede i frastand og forpustet råbte han til sin datter: "Nå, Mathilde, du er en dygtig kusk!"

"Har nu jeg skyld, fa'er? Når tømmerne faldt ned og slæbte på jorden ..."

"Nå nå! et godt ord igen! Det bedste er, at du er sluppet for så godt køb."

"Ja, det kan jeg takke denne herre for. Uden ham var både jeg og vognen slået fordærvet derhenne, hvor vejen lægges om."

"Fanden heller! Du har ret – det var et slemt sted. Ja, så takker jeg Dem dobbelt, herre! Det er ikke så let en sag at standse et par unge, viltre dyr."

Johannes bemærkede, at karlene fra kroen delte fortjenesten med ham.

"Nej, jeg beder –" faldt frøken Mathilde ind; "dengang karlene kom, stod vognen allerede stille. Æren tilkommer Dem."

Obersten trykkede hans hånd og spurgte, hvem han havde den fornøjelse at tale med. Johannes nævnede sit navn.

"Og Deres stilling i denne verden?"

"Jeg er juridisk student, om De vil; men jeg har senere lagt mig efter forstvidenskaben, og – ja, landmåler er jeg ligeledes."

Om sine andre meriter, navnlig i Melpomenes og Thalias tjeneste, fandt han det ikke fornødent at tale.

"Johnsen? Landmåler?" spurgte obersten. "Ja, det er ganske rigtigt. En ven af mig i Fyn, en godsejer S** – kender De ham?"

"Jeg har i forrige sommer udført flere opmålinger for ham."

"Han anbefalede mig dem og omtalte Dem meget fordelagtigt. Men i grunden er min ejendom ikke så stor, at jeg nok selv kunne overkomme målingen. – Men her nu, hvor styrer De Deres kås hen herfra?"

"Jeg agter mig foreløbig til Vejle. I kroen opholdt jeg mig kun, mens hestene blev fodrede."

"Hvis De ikke har stor hast, så vil jeg foreslå Dem at tage hjem med mig – jeg bor ¾ mil herfra – og så kører jeg Dem i morgen tidlig til Vejle og, hvis De lyster, til Kolding; for derhen skal jeg selv."

Johannes, der ikke havde så stor grund til at haste, tog imod tilbuddet, og alle satte sig op i vognen, efter at man havde forvisset sig om, at hestene var kommet sig efter deres skræk for køerne. Allerførst tog de nu tilbage til kroen for at hente Johannes' bagage, der knap nok fik plads på vognen; og derpå gik det videre. Obersten, der sad på det forreste sæde og med sin solide bredde rigeligt fyldte det, vendte sig på vejen om til Johannes og sagde: "Nå, unge herre, hvad synes så De om de nyeste begivenheder?"

"Hvilke mener hr. obersten? I Frankrig?"

"Fanden i vold med Frankrig! Jeg mener hertillands, oprøret, forræderiet –"

"Hvilket oprør?"

"Hvilket oprør! Hvorfra kommer De, herre? Er De faldet ned fra Månen?"

"Jeg kommer sidst fra Horsens, men der har jeg kun ligget i nat. Jeg er taget til søs dertil fra Göteborg for omtrent seks dage siden, og dér blev ikke talt om noget."

"Ja, men i disse seks dage er der hos os sket store ting. Holstenerne have gjort oprør, indsat en provisorisk regering for det forenede Slesvig-Holsten, hertugen af Augustenborg, den forræder, har sat sig i spidsen for oprørerne, og hele landet er, som De kan forstå, i en mageløs bevægelse. I København har befolkningen samlet sig i masse. Man har forestillet kongen, at han måtte omgive sig med andre rådgivere, der nød større tillid blandt folket, og forstod at gribe de energiske forholdsregler, der nu behøvedes. Herpå har nu kongen allerede forud været betænkt. Vi har fået nye ministre, Tscherning er blevet krigsminister, Monrad kultusminister osv. osv. Vi erholder en ny forfatning med mere udstrakte rettigheder ..."

Johannes havde som forstenet hørt på alt dette. "Tscherning! Monrad!" udbrød han – "en ny forfatning! Men det er jo en prægtig karl, den konge!"

"Ja, det har De sgu ret i," svarede obersten leende. – "Nå, Mathilde! Jeg må passe hestene; fortæl du hr. Johnsen, hvad der alt er sket. – Jeg skal sige Dem, hun er siden alle disse historier blevet en politiker på en hals, og kan give Dem fortræffelig underretning."

På den måde blev Johannes indviet i hine martsdages uforglemmelige tildragelser, i det vigtigste, der var foregået i Kiel og Rendsborg. Og i indtrykket deraf i København. Mathilde var godt inde i det hele og meddelte det mere end gerne.

"Når vi kommer hjem," sagde nu obersten "– og vi er hjemme om et par minutter – skal De få aviser, både danske og tyske, og brochurer, plakater og proklamationer, og så kan De, efter hjertens lyst, tilfredsstille Deres nysgerrighed."

Der rørte sig hos Johannes ligesom en selvbebrejdelse eller dog en hemmelig smerte over at han under disse betydningsfulde begivenheder havde været fraværende fra København og sine venner, nu da så meget var opnået, han med andre i lang tid havde stridt for. Hans resultatløse flakken om med skuespillerselskabet syntes ham, måske nu mere end ellers, at være et næsten tomt blad i hans liv, et blad, der kunne være meget bedre beskrevet.

Ved ankomsten til oberstens gård blev de modtaget af et par tjenere. Han var enkemand, og datteren besørgede med adskillige folk under sig husvæsenet. En ældre tante hørte også til familiekredsen. Efter at forfriskninger var sat frem, holdt obersten sit løfte og forsynede Johannes med hele pakker aviser, på hvilke denne også med stor iver anvendte et par timer, indtil han havde sat sig ind i alt, hvad der var foregået.

Obersten kom senere ind til ham. "Nå, hvad synes De nu?" var hans ord.

"Det er jo mærkelige, næsten utrolige begivenheder. Jeg sørger kun over, at jeg ikke for øjeblikket er i København."

"Så? Da tror jeg dog, at Deres plads kunne være bedre på et andet sted. Hvad har De for Deres eget vedkommende betænkt

under dette røre?"

"Jeg har kun én tanke, hr. oberst, at træde i række med dem, der nu går i kamp for vor gode og retfærdige sag."

"Bravo, det kan jeg lide! Ja, det ventede jeg af Dem. – Hør nu, i morgen rejser jeg til Kolding, hvor vore tropper samles, og træder ind i mit gamle nummer. De skal følge med. Det vil være en smal sag for Dem at blive ansat som løjtnant. De er jo student, landmåler – og hvad er De mer?"

"Nej, mer er jeg dog ikke."

"Jovist, De er forststuderende. Skyder De godt?"

"Jeg er just ingen sinke deri."

"Der kan De se. Jo, en ansættelse som løjtnant skal jeg skaffe Dem; det giver jeg Dem min hånd på. Vi har mangel på officerer, og De ser mig ud til at have hoved og hjerte på det rette sted."

– Over dette tilbud var Johannes meget glad, skønt han gerne, som så mange af hans kammerater, var gået med som menig. Næste morgen ganske tidligt tog de afsted med frøken Mathilde, der var lidt beklemt over faderens afrejse til krigen, skønt hun søgte at skjule det.

Af rejsen til København, af et møde med Maria, af alle de planer, Johannes havde lagt, blev der altså intet, eller han så dem skudt ud i en uvis fremtid. Men selv om han ikke havde været så opfyldt af de begivenheder, han med ét blev rykket ind i, ville han dog intet øjeblik have betænkt sig på at vælge den vej, han nu betrådte. Måske – dog herom har vi kun en svag formodning – nærede han hemmeligt den tanke, at hans nye karriere ville berede ham en behageligere overgang til de ældre forhold, når han med tiden genså sit hjem.

I Vejle og Kolding var der livlig bevægelse og stor begejstring for den nu forestående krig. Kolding og omegn var allerede opfyldte af tropper af forskellige våbenarter, og daglig kom flere; herfra skulle vor armés operationer begynde med at rykke ind i det slesvigske. Johannes blev aldeles henreven af denne vrimmel af militære, af de maleriske grupper, øjet overalt stødte på, og fremfor alt af den ypperlige stemning, der besjælede den højeste som den ringeste. Han traf flere bekendte fra København, unge mænd, der som han ville vove liv og blod for vor gode sag. Vel fik han også her af en og anden nogle generende spørgsmål om, hvor i verden han havde været henne så lang tid; men han snoede sig temmelig godt derfra. Til hans lykke havde folk dengang andre ting at tænke på, og tog det ikke så nøje med næstens affærer.

Hans ansættelse som sekondløjtnant ved et jægerregiment havde, fornemmelig ved oberstens anbefaling, ingen vanskelighed. Et par dage blev han i byen for at ekviperes, og skulle i begyndelsen af april tilligemed en afdeling dels frivillige dels indkaldte afgå til Als, for der at gøre sig fortrolig med militærtjenesten. Straks ved ankomsten til Kolding havde han skrevet til sin fader, meldt, at han var vendt tilbage til Danmark og nu stod i begreb med at tage del i kampen. Men da dette brev, der for øvrigt også indeholdt en del forespørgsler om så meget i hjemmet, der interesserede ham, naturligvis var stilet til København, er det ikke rimeligt, at det så snart vil træffe Johnsen. Vi gør derfor bedst i at se lidt ind til denne og hans gamle ven, for at erfare, hvorledes det står til på forpagtergården.

2. Gensyn

Johnsen og Crepp havde fået det ret hyggeligt indrettet i deres nye bolig. Ved købet af gården var et temmelig fuldstændigt møblement til flere værelser i den for ejeren bestemte bygning fulgt med, så det i hovedsagen kun var husholdet og opvartningen, der måtte sørges for. Dette blev efter ønske bestridt af et par folk, forpagteren skaffede dem, og der tog ophold hos dem. Ved omgangen med denne og hans vakre familie, samt ved de forskellige sysler, enhver af dem greb til, gik vinteren ret behageligt. Crepp var ivrig beskæftiget med reparationer og ombygninger af den ene fløj af huset, uden at han ville indlade sig på, hvad hans hensigt hermed var. Johnsen havde fået en del bøger, som han antog for uundværlige, sendt over til sig fra København; engang imellem gjorde han en tur på et par dage til Kolding og besøgte sine venner der, en levevis, der synligt var opmuntrende og styrkende for ham. Angående sin søn Johannes' opholdssted anstillede han vel adskillige undersøgelser såvel i Slesvig og Jylland som ved at skrive til en ven i Fyn, men uden at det førte til noget. Han måtte da, så tungt det også faldt ham, slå sig til ro og håbe, at tiden ville bringe bedre trøst. Da omsider vinteren var nær forbi, glædede han sig meget til forårets ankomst. Hans beslutning var, i lighed med hvad nogle af oldtidens vise havde indskærpet, at dyrke jorden eller dog at tage sig af et haveparti, der lå nærmest ved huset. At han aldeles ikke forstod sig på gartneriet, nødes vi til at bekende. Men denne kundskab kunne jo efterhånden komme, da der var en mand antaget til at passe hele haven og

den tilliggende skov. Imidlertid lod denne plan sig ikke så let udføre i de første åringer, som man af det følgende vil se.

Rygtet om oprøret i Holsten, der som et lyn gik fra den ene købstad i Slesvig til den anden, kom måske til forpagtergården inden det kom til København. Men en hovedstad er ligesom et lands hjerte; alle øvrige byer pulserer i dets slag, henrives til begejstring eller sorg eller harme efter det indtryk, de modtager derfra. Det var først efter at man gennem breve og aviser havde læst om den ubeskrivelige sensation, oprøret havde gjort i København, at man blev sig ret bevidst, hvorom der handledes. Johnsen og Crepp fik efterretninger fra forskellige venner i København. Fritz, hvis breve i den sidste tid var adresserede til Crepp, men ved overskriften "Kære fader og plejefader" af en ret god takt stilede til dem begge, var især uudtømmelig i at meddele dem alt nyt fra hine bevægede dage. Man blev da på forpagtergården sat ret godt ind i stemningen i hovedstaden. Johnsen var, som man kan vide, meget entusiasmeret over alle de nyheder, der strømmede ind, især over de nye, ansvarlige ministre, den nye presselov og udsigterne til en udvidet, langt friere forfatning. Hans fantasi spillede ham naturligvis et puds, når han også for sin egen person ventede sig store resultater af den nye tid; for heri bedrog han sig.

"Kan De se, Crepp!" udbrød han; "jeg vidste det – det måtte komme, tidligt eller sildigt. Men at det ville komme så fuldstændigt, så glimrende, det var ikke straks at vente. Hvilke dage de har oplevet derovre! Og hvilket omsving i alt, i småt som stort! Ja, man burde i grunden være i København i denne tid. Det var dog muligt, at man under al denne bevægelse

kunne få fat på en lille krog og svinges i vejret af den. Man trænger nu til duelige folk, i alle retninger, og en mængde gamle fordomme lægges nu til side. Men forresten – jeg er ret tilfreds med at være her. Her er dog egentlig tvistens æble, og hvis jeg ikke fejler, vil her blive en skueplads for vigtige begivenheder."

Dette viste sig snart at være mer end rimeligt. Holstenske tropper drog op i Slesvig, og der gik allerede rygter om enkelte afdelinger af friskaremænd, der skulle være set i nærheden af det nordlige Slesvig. Johnsen, der ingen ret ro havde på sig, foreslog Crepp, at de begge skulle gøre en tur til Kolding, hvor vore tropper samledes, og hvor man kunne vente sikrere efterretninger. Dette skete dagen derpå. De ankom dertil om formiddagen henimod middagstid. Ved indkørslen til byen måtte de holde, da et regiment med klingende spil drog ud; efter dette fulgte en sværm officerer og menige mellem hinanden. Johnsen sad just og beundrede med inderlig fryd troppernes muntre og raske holdning, da en ung officer pludselig forlod sværmen og trådte hurtigt hen til vognen. "Fader!" udbrød han, "skal jeg træffe dig her!"

"Johannes! Ih nej, er det dig! Er det virkelig dig? Og i uniform! Ja, i officersuniform! Hvordan går det til?"

"O, det er gået meget naturligt til. Fa'er har dog intet imod, at jeg vil være med i en krig som denne?"

"Nej, vist ikke! Det er smukt, det er bravt af dig! Det skal du have tak for. Men fortæl blot, hvor du kommer fra, hvor du har været i al den tid."

"Jeg skal fortælle dig rub og stub, kære fa'er – men bliv et øjeblik holdende her. Jeg vil kun give en af mine kammerater et

vink om min fraværelse, så er jeg straks hos dig igen."

"Ja, du må min sandten ikke forsømme noget af tjenesten for min skyld –"

"Nej," svarede Johannes leende, "jeg har i grunden slet intet at varetage. Men i overmorgen – nu, som sagt, jeg er her igen på øjeblikket."

Og dermed fløj han afsted. "Hvad siger De, Crepp," udbrød Johnsen i glad stemning; "vi har virkelig truffet ham igen! Ja, det anede mig, at det måtte ske her; og det er måske et godt varsel og en af denne krigs velsignelser, at en så stor glæde er blevet mig tildel."

Inden den over hele dette uventede gensyn forbløffede Crepp kunne svare, var Johannes allerede tilbage. "Hvor tager du ind, fader?" spurgte han.

"Jeg plejer ellers at bo her hos en god ven; men nu vil jeg dog helst være uforstyrret sammen med dig."

"Så tag ind i det værtshus. Hvor jeg opholder mig. Jeg sætter mig op hos jer – vi er der straks."

"Ja, gør det – men lad mig dog først rigtig se på dig, inden du stiger op," sagde Johnsen med glædestrålende øjne. "Du tager dig jo prægtig ud i uniformen, den sidder på dig som den var støbt, og du er vokset ud siden sidst, er blevet stærkere af lemmer. – Ser han ikke martialsk ud, Crepp?"

"Marti –?" spurgte den tiltalte lidt uvis.

"Martialsk," faldt Johannes ind i et lystigt lune, "det vil sige tapper eller sådan som man skal se ud i martsdagene" – og han sprang nu op på vognen, der snart bragte dem til værtshuset. Her blev Johnsen og Crepp nødt til at dele værelser med ham,

da hele huset var optaget. Og nu skulle Johannes da gøre regnskab for sin lange fraværelse.

Det kunne ikke falde ham ind, for sin fader og den gamle husven at gøre en hemmelighed af sit skuespillerliv eller fordølge det håb, han havde næret, efter en sådan forskole at træde op på Det kongelige Teater i København. Johnsen rystede på hovedet. "Ja, man har jo eksempler på," ytrede han, "at sligt har ført til noget ualmindeligt. Men jeg er dog fornøjet med, at du går en anden vej, der mindre er afhængig af den farlige *aura popularis.*" Crepp var også tilbøjelig til at ryste på hovedet; men han havde fra gammel tid et slags respekt for alt, hvad hans yndling foretog sig, og lod det derfor bero med et lille Hm!

Johannes havde imidlertid ikke lyst til at dvæle længe ved det emne. Han afbrød det ved at spørge sin fader om adskilligt, der nu lå ham mere på hjertet. Men hverken om Maria eller om gehejmerådens familie kunne Johnsen give bestemte efterretninger. Kun antog han, at der intet af særdeles betydenhed måtte være indtruffet, da han nok ellers havde fået brev derom fra frøken Amalie, der vidste, hvor han for nærværende tid opholdt sig. "Men var det ikke bedst," vedblev han, "at man nu underrettede dem om din hjemkomst og din nye stilling?"

"Jo, det er justement mit ønske. Vidste jeg, det gik an, så ville jeg selv skrive til frøken Amalie. Til Maria tør jeg desværre ikke skrive. Jeg har engang givet mit ord derpå, og det må holdes. Men jeg tror, det er bedst, at fader først henvender sig til Amalie, og tilføjer med et par ord, at jeg, hvis det tør tillades, noget senere ønskede at skrive selv. Går det ikke an, så vil hun

nok underrette dig derom, og jeg får da at finde mig deri, indtil en bedre tid kommer."

Samtalen blev her afbrudt ved oberst X, der boede i samme hus og nu trådte ind. Han overrakte Johannes et par udmærkede pistoler og bad ham, "når han nu snart afrejste til sit bestemmelsessted, at medtage dem til erindring, og når han rykkede ud mod fjenden, uden nåde skyde enhver på pelsen, der mente det slet med gamle Danmark." – Johnsen, der blev forestillet for obersten, erfarede først nu, at Johannes anden dagen efter skulle afgå til Als.

"Men," sagde obersten, "har de herrer ikke lyst til at gå ned med i byen? Der er ankommet en lille afdeling jyske herregårdsskytter til hest, lutter dygtige folk, som jeg tænker skal være os til god nytte og gøre lyst, hvor de viser sig. De ankomne er forresten kun begyndelsen til hvad vi kunne vente længere hen."

De omtalte skytter holdt på torvet, omtrent en snes i tallet, ældre og yngre mænd, men alle skæggede og af hærdet udseende, med et hvidt kors på den grønne jagtklædning. Flere af dem, hvis ekvipering var finere og pynteligere, lod til at være herremændssønner eller dog at høre til de mere dannede stænder. Iblandt disse tildrog sig en kraftig bygget figur med prægtigt skæg og moustacher, men hvis dragt faldt noget fantastisk, Johannes' opmærksomhed. Han ville just spørge obersten, om han kendte ham, da han så sin fader og Crepp styre hen til den omtalte og hjertelig byde ham velkommen. Det var arkitekt Neerling, der blev meget glad ved det uventede gensyn.

"Altså De vil også være med," sagde Johnsen; "det må jeg lide."

"Ja, Guds død! skulle jeg lade en sådan lejlighed gå forbi! Jeg har længe undt tyskerne det godt, og, hvis min anelse ikke bedrager mig, får vi nok snart med hele Tyskland at gøre. – Men se, hr. Johnsen, her er en anden god ven. Kan De kende vor italienske novellefortæller igen, den flinke Filippo? På herregården, hvor vi arbejdede sammen, har han skudt flere harer og hejrer end han har sat stukkaturer op. Så tænkte jeg, det var bedst, han fulgte nu med os; og lyst dertil havde han selv."

Filippo nærmede sig og hilste, meget fornøjet over mødet. Han så munter og kæk ud, med hatten lidt på det ene øre og, ligesom Neerling, med en hejrefjer hældende ud derover. Hesten, han red på, var udpyntet med alle de røde bånd, han havde kunnet opdrive hos pigerne på gården, som om den skulle præsenteres ved St. Antonii fest [Note 18)].

Herregårdsskytterne skulle indkvarteres i byen og blive der en kort tid. Neerling kunne altså i det mindste denne og næste dag være sammen med sine venner fra skibet. Han og Johannes sluttede sig snart sammen, gensidigt tiltrukne af hinanden. Man strejfede om i byen og omegnen, fornyede blandt den mængde her samlede krigere et og andet kært gammelt bekendtskab og stiftede nye med den lethed, der fulgte af tid og omstændigheder.

Der var ét punkt, Johnsen ikke kunne gå forbi med tavshed under det korte samliv med sønnen. Han måtte underrettes om det nye forhold, Fritz var kommet i til Crepp. At Johannes blev meget forundret over denne nyhed og gjorde mange spørgsmål, der ikke alle lod sig så let besvare, kan man vel tænke sig.

Timerne fløj, uden at man vidste hvorledes, og øjeblikket kom, da Johannes i den tidlige morgenstund måtte afsted til Als, ledsaget af sin faders og Crepps bedste ønsker. Den pekuniære hjælp og bistand, de havde tilbudt ham, behøvede han lykkeligvis ikke at modtage, men måtte dog love at henvende sig til dem, når han kom i forlegenhed. Dagen derpå rejste de selv tilbage til deres hjem, og havde et stykke af vejen den fornøjelse at kunne ledsage Neerling og Filippo, der nu fulgte med den del af vor armé, som drog ind i Slesvig.

3. Fra krigen

Med hvilken spænding man på forpagtergården imødeså de nærmeste begivenheder, vil enhver, der har oplevet hin bevægede tid, kunne tænke sig. Man vidste, at den "slesvig-holstenske" armé, forstærket ved en del tyske friskarer, havde taget en fast stilling i og omkring Flensborg. Imod denne position rykkede nu vore tropper; de var allerede kommet gennem Haderslev og Åbenrå, et sammenstød kunne altså ventes med det første.

Endelig kom efterretningen om det glimrende udfald af slaget ved Bau [Note 19)] og Flensborg, først som et rygte, man i sin glæde ikke ret turde tro på, men snart gennem utvivlsomme meddelelser. Neerling, der havde lovet Johnsen at skrive så snart noget af betydenhed indtraf, sendte allerede dagen efter bataljen et par linjer. "Vi har haft en herlig dag," hedder det deri, "efter alle kyndiges mening en afgørende. *Die ganske Armee ruinirt auf einmal.* Vore tropper har gjort en stor mængde fanger, især af kielerstudenter, turnere og tyske friskarefolk. Men alt dette vil De nok få at vide af aviserne. – Filippo har holdt sig fortræffeligt. Han var bestandig i nærheden af mig, og jeg tror, vi har begge gjort vor skyldighed. Deres søn, ved De nok, har ikke været med. Jeg havde undt ham at være iblandt os på denne dag."

Johnsen var henrykt over disse og de senere, mere detaljerede efterretninger. "Men det er jo virkelig et afgørende slag!" udbrød han; "så må jo oprøret anses for undertrykket." Af den samme mening var flere dengang. Men man kom snart ud af illusionen. Den krig, vi dengang førte, har for os danske haft

megen lighed med en duel, der fortælles at have fundet sted mellem en meget korpulent og meget mager herre. På den førstes legeme blev to streger gjort; udenfor disse måtte der ikke skydes på ham – og hvis man traf ham i hjertet, skulle det ikke gælde. Vi måtte finde os i, at man efter enhver af vore fremrykninger trak en linje, med den betydning, at længere turde vi ikke gå; denne linje var Eideren. Og i tre glimrende hovedslag, ved Flensborg, ved Fredericia og ved Isted, for ikke at tale om Frederiksstad, traf vi visselig oprøret lige i hjertet; men det skulle ikke gælde, og de fordele, vi kunne drage deraf, blev os af de store europæiske magter forment med et "Så vidt og ikke længer!" Over Eideren turde vi ikke gå. Vi fortjente virkelig navn af Eiderdanske.

En preussisk arme var draget ind til Holstens undsætning. Dennes fortrav bestod ganske karakteristisk af de to garderegimenter, der under oprøret i Berlin havde gjort sig så forhadte ved at skyde borgerne ned. Disse blev nu sendt ind i Holsten, ikke for at bekæmpe som i Berlin de oprørske undersåtter, men for at hjælpe og styrke dem mod deres landsherre. I dette lille træk øjner man den første spire til al den inkonsekvens og uretfærdighed, preusserne så ugenerte tillod sig mod Danmark.

Under disse omstændigheder kunne det ikke hjælpe vor sejrrige armé, at den efter slaget ved Bau drev holstenerne ud igen af Slesvig og først standsede ved Eideren. Her fik den at kæmpe med en ganske anden, mægtigere modstander; og så stor bravour den også udviste i bataljen med preusserne ved Slesvig, den måtte vige for overmagten og igen trække sig tilbage til Flensborg. Størstedelen af vore tropper gik nu over til

Als; resten trak sig op mod nord gennem Jylland, og blev efterhånden derfra indskibet til øerne. I Slesvig var imidlertid preusserne tilligemed mechlenborgerne og hannoveranerne allerede trukket op, og Jylland stod åben for dem. I begyndelsen af maj gik de over Kongeåen.

Johnsen følte dybt indtrykket af den uheldige gang af sagerne. Crepp, der mindre lydeligt havde ytret sin glæde over vort begyndende held, mente nu, at han i sit stille sind havde forudset, det ville gå som det gik. En lille stat som Danmark kunne ikke stå sig mod hele det store Tyskland. "Jo, kære ven," svarede Johnsen, "det har man set før; det så man, da det lille Grækenland stod sig mod den uhyre persermagt. Det er tapperhed og udholdenhed det kommer an på. Vent kun! Vore udsigter kunne blive lysere. Er Tyskland mægtigt tillands, så er det igen ingen sømagt. Lad først vore krigsskibe løbe ud, og De skal se en forandring!"

Til dette håb støttede sig dengang alle, og, som udfaldet viste, ikke uden grund. Tyske, især preussiske havne blev af os blokerede og over hundrede handelsskibe opbragt og ført til København. Tysklands handel, dets kommunikation med udlandet led derved et afbræk, som man, navnlig i søstæderne, næppe ret længe ville finde sig i. Vi kunne da med lidt større rolighed lade general Wrangel og hans hær okkupere Jylland og trænge frem indtil Horsens, hvor han, som det syntes, ville standse. Uden at lade os forurolige over, at han affordrer jyderne fire millioner i depositum og som gengæld for de opbragte skibe, vil vi, men i et privat ærinde, begive os til Als, for at se, hvorledes det går Johannes.

Det var til Sønderborg, han og hans kammerater blev ført, og hvor han nu med stor iver søgte at gøre sig fortrolig med de militære øvelser, og under omgangen med sine nye venner og kammerater at leve sig ind i det krigeriske liv. Men han fik tid nok til at lade sine tanker flyve andensteds hen. Så snart han af sin fader havde fået underretning om, at der var skrevet til frøken Amalie om hans hjemkomst til fædrenelandet og ansættelse ved armeen, besluttede han selv at tilskrive hende. Nu, da han igen var på dansk grund og følte sig oplivet af et nyt håb, kunne han ikke udholde den tanke, at være sat udenfor al forbindelse med sin elskede. I det mindste gennem Amalie måtte han lade høre fra sig. I brevet, hvori han omtalte sin ansættelse ved armeen, skrev han blandt andet: "Efter lang adskillelse og lang tavshed vover jeg igen at henvende mig til Dem, bedste frøken Amalie; og min stilling til Dem og Deres er så ejendommelig, at jeg ikke ved, om jeg skal gøre undskyldninger for min lange tavshed eller for at jeg nu bryder den. Jeg har i det forløbne år gjort forsøg på at sikre mig en fremtid; det var i den anledning jeg en tid opholdt mig i Norge og Sverige. Men lykken har desværre ikke ganske været mig gunstig, og jeg var allerede på tilbagevejen til min fødeby for at prøve, om den ikke dér, ved fornyede anstrengelser, ville føje mig mere. I denne beslutning er jeg nu, som De ser, blevet standset, men af grunde, De og alle Deres, som jeg ved forud, ville billige. Tiden er nu således, at jeg ikke turde tænke så meget på mig selv. Det er alles nød og betrængte stilling, der har kaldt mig til våben. Det er for vort fædreland jeg vil stride, eller for alle dem, der er mig kærest i denne verden. For, alt om alt, hvad mener man, når man siger fædrelandet? Denne

jordbund, disse træer, luften og havet? Ja, jeg har allerede erfaret, alt dette er ingensteds som her. Hverken mellem Norges fjelde eller i Sverige har jeg haft de naturindtryk som hos os. Ingensteds er luftningen i skoven således, ingensteds solskinnet over markerne, ingensteds er søen ved kysterne som her, så klar og blå, så fredelig i al sin bevægelighed, ingensteds har alt dette mødt mig så hjemligt og fortroligt. Og dog er det ikke for dette vi strider og villigt giver livet hen; det er for dem, der med os bebor landet og med os deler alle hine indtryk; det er for alle dem, der er os kære og dyrebare. Derfor er en sådan krig i sandhed en hellig; den føres for vore helligste interesser. Og derfor vil mine tanker, mens jeg endnu er fjernet fra min fødeby, ofte med længsel søge tilbage til dette sted, og jeg vil tro mig det nærmere end før, fordi også jeg bidrager, om og kun en ringe del, til at værne om det."

På denne skrivelse indløb der kort efter et svar fra Amalie, men der var stilet til Johnsen og af denne meddeltes sønnen. Man så deraf, at hun og de andre (dog mentes herved naturligvis kun Maria og højest hendes moder) med glæde havde erfaret hans hjemkomst og ansættelse ved hæren, og ønskede ham lykke i hans nye stilling.

Efter slaget ved Bau og vor armés fremrykning til Eideren var Johannes som alle andre unge krigere opfyldt af begærlighed efter at tage del i armeens hæder. Men hertil befandtes de endnu ikke indøvede nok, og inden en bestemmelse kunne tages om at lade dem afgå til hæren, gjorde bataljen ved Slesvig og vore troppers tilbagetog en standsning heri som i så meget andet. Begivenhederne fulgte i hine krigsår så hurtigt på hinanden, at omskiftelser, ingen kunne ane, og der dels

skyldtes krigslykken dels diplomatiske underhandlinger, næsten hørte til dagens orden. Dog havde Johannes den glæde at være med ved den første krigeriske diversion. Efter at en pontonbro fra Sønderborg over Alssund var anlagt, blev ved et udfald af vore tropper fjenden fordrevet fra sin position i Sundeved ligeoverfor byen, og hint berømte brohoved anlagt, der under hele krigen trodsede vore modstanderes overmagt. Ved den lejlighed så Johannes fjenden første gang under øjnene og lærte at udholde en kugleregn. Dog var dette kun et forspil til de krigeriske scener, han snart kom til at tage del i.

Få dage efter den her berørte begivenhed ankom en afdeling unge frivillige til Sønderborg fra eksercerskolen i København. Blandt disse var til Johannes' store glæde hans skolekammerat Hjelm, der ligesom han var blevet sekondløjtnant. Med ham tilbragte han fornøjelige timer. Hjelm havde, uagtet sin ældre sky for politik, været en ivrig deltager i martsdagenes begivenheder, og var nu uudtømmelig i anekdoter og småtræk fra denne tid. Den dag, han ankom, gik de om aftenen en lang spadseretur og fornyede, under Johannes' utallige spørgsmål, mange gamle erindringer, og omtalte den mængde planer, de havde lagt til litterære foretagender og ligeså hurtigt opgivet. "Men her," spurgte Hjelm, "har du ingen krigeriske digte skrevet, mens du ligger her på Als?"

"Nej, ikke et eneste."

"Det har jeg dog allerede gjort. Jeg har skrevet et par prægtige viser, som folkene ved mit kompagni undervejs har skrålet, så det var en lyst."

"Nej, jeg har ikke engang følt trang til at skrive noget. Jeg tror, når jeg er midt inde i en begivenhed og nærmere eller

fjernere udgør en del af den, da fristes jeg ikke til at besynge den, men længes kun efter at udføre min part godt og kraftigt. Situationen betager mig for meget, opfylder mig for meget. Dengang jeg blev hemmeligt forlovet med Maria Falkmann, gik det mig, på en enkelt undtagelse nær, ligedan. Mit hjerte var for fuldt til at jeg kunne sætte mig hen og skrive vers. Men for den tid, da jeg endnu blev tumlet om af attrå og længsel, og senere, da vi måtte skilles, da følte jeg altid trang til at udtale mig i et eller andet lille digt."

Som det syntes var Hjelm meget begejstret for krigen og utålmodig efter at det skulle komme til et sammenstød med fjenden. Johannes havde ikke ventet dette hos ham. Såvel ved sit naturel som ved sine forrige sysler syntes han henvist til en anden tilværelse, og havde endog oftere erklæret sig afgjort mod den militære stand, dens eksercitser, stive uniformer og deslige. Men vist var det, at han nu lod til at være ret egentlig i sit es og såvel ved sin munterhed som ved sine energiske taler om oprøret virkede styrkende på sine omgivelser. Dog syntes han undertiden at være mere eksalteret end begejstret og ikke fri for at søge med flid at tale sig varm. Især var dette tilfældet ved nogle yngre officerers aftenselskaber, hvor han var meget hengiven til at pokulere og afsynge sine egne og andres sange.

Det kunne ellers dengang nok behøves, at én og anden satte liv i sin kreds. Den sidste tids begivenheder og efterretningen om at preusserne huserede i Jylland uden at vi formåede eller agtede at gøre dem modstand, virkede meget deprimerende på stemningen i armeen, såvel på Als som i Fyn. Det var et almindeligt, af officerer og menige ytret ønske, at man skulle rykke frem mod tyskerne og se til at standse deres fremgang; og

selv de kommanderende indså, at der måtte gøres noget, for at opretholde modet og den gode ånd hos den menige soldat. Hertil kom endnu, at man ved et hovedangreb fra Als på den fjendtlige linje turde håbe, at preusserne, af frygt for at afskæres fra sydarmeen, ville trækkes ud af Jylland. Et sådant angreb blev da i al hemmelighed besluttet og forberedt af de øverstkommanderende.

Johannes var en eftermiddag henimod slutningen af maj gået ned til skibsbroen, da en nylig ankommet officer meddelte ham, at armeen, der var stationeret i Fyn, endnu samme nat skulle føres over og samles i Sønderborg; det gjaldt sandsynligt et eller andet stort foretagende. Glad over denne efterretning, som han snart fik bestyrket ved andre, gik han op igen i byen. Her traf han Hjelm, der kom gående med nogle andre unge officerer og endnu i frastand råbte til ham: "Du er da med i aften hos Reimuths, Johnsen? Vi vil slå en svir af; det er det eneste kloge man kan gøre i denne fordømt stille og uvirksomme tid."

"Men den uvirksomme tid er nu forbi, håber jeg –" svarede Johannes. "Vi rykker snart ud, måske allerede i morgen."

Og han fortalte nu hvad han havde hørt. Andre kom til, der supplerede nyheden. Om få timer ville byen være opfyldt af tropper, der fra forskellige steder i Fyn førtes over i transportskibene. Der var også allerede udstedt ordrer til flere regimenter i byen og omegnen at holde sig færdige.

Johannes lagde ikke mærke til, at Hjelm under disse meddelelser var blevet påfaldende stille og ordknap. Han selv skyndte sig til sin bopæl og fik travlt med at efterse sine pistoler og med lignende forberedelser. Siden kom der et bud, der

hentede ham til hans kompagnichef, og først silde ankom han til sit hjem. Her havde han ikke været ret længe, for Hjelm trådte ind til ham, bleg og med forstyrrede træk. Han havde ved indtrædelsen en cigar i munden, der var gået ud, men som han blev ved at tygge på. Efter et kort Godaften kastede han sig på en stol, men rejste sig straks igen, gik om i værelset og så på ét og andet, som han tog i hånden og igen lagde hen. "Nå – ja, du gør dig færdig," sagde han omsider.

"Javist, og det skal du også gøre. Det er ganske vist, at vi rykker ud i morgen, hele armeen, og uden at tyskerne derovre har en anelse derom. Det bliver en herlig dag!"

"Jeg ved det alt sammen ... der er allerede ankommet en mængde ... og vi har også fået ordre. Men – hør, Johnsen, jeg ville ønske, at jeg sad vel i mit gamle hummer i København."

Johannes så forbavset på ham. "Det er da vel ikke dit alvor?"

"Det er mit alvor. Jeg ved det nu, og jeg har vidst det allerede længe, jeg er ikke skabt til at være militær. Var jeg blot med ære herfra igen!"

"Det mener du ikke."

"Jeg mener det. Men, lad gå! Jeg skulle ligeså godt som du og som så mange andre lade stå til – når jeg blot så, at det førte til noget. Men denne krig, som den nu har stillet sig, er jo galskab. Hvad kan vi udrette mod hele det forenede Tysklands overmagt? Det er ikke længere slesvig-holstenerne, vi har imod os, eller preusserne alene. I morgen skal vi kæmpe mod general Halkett og hans hannoveranere. En anden dag mod bayrerne, mechlenborgerne, sachserne osv. osv."

"Har du da glemt, hvad du selv sagde forleden aften, da vi var sammen med vore kammerater: at det var ingen tilfredsstillelse

for en tapper mand, at have overmagten på sin side. Man følte først sit mod, sin styrke, når man stred mod en talrigere fjende. Her blev der ikke talt, men vejet."

"Javist – det gælder om den enkelte. Men en hel armé – og nu det angreb, vi har påtænkt i morgen – kan vi sejre mod –"

"Å jo. Vi kommer uventet; vi har god understøttelse i batterierne her og desuden i krigsskibene; vi har en retfærdig sag at stride for. Hjelm, lad dig ikke forknytte! Jeg har et godt mod, skønt jeg nok ser, at vi næppe i længden kan stå os mod det hele Tyskland. Men ingen ved, hvad forandring tiden kan bringe. Og i alle tilfælde, de skal mærke og vide, at de har en tapper fjende for dem, der ikke så let taber modet. Det synes mig bestandig, at jeg som tysker ville undse mig ved, når jeg med al den overmagt drog ind mod en så lille magt som den, vi kan opstille. Man har en bedre stilling, og en friere følelse, når man står i vore rækker."

Hjelm, der under disse ord var gået op og ned med hastige skridt og uden at agte på hvad der blev sagt, standsede nu og sagde: "Johnsen! Har du været henne i lazarettet på Augustenborg?"

"Et par gange. Der ligger en af mine bekendte der."

"Det er et rædsomt syn! Jeg var der i går. Hvilke lemlæstelser! Og således skal man mishandles. Man skal ligge sønderskudt, gennemstukket på den åbne mark eller i en grøft og forbløde sig. Kavaleri og fodfolk og kanoner farer hen over én! Ingen rækker én en dråbe vand, ingen ynker den døende! For en sådan udgang af sit liv skal man ikke føle rædsel? Er da dette legeme af jern? Er det en sten jeg har i min venstre side? Jeg *kan* ikke gå med i morgen. Var det kun døden, var det straks forbi – men

jeg ved, det aner mig, just den værste lod bliver min. Hellere måtte man straks skyde sig en kugle for panden."

Han tog sin felthue og styrtede ud. Johannes blev tilbage, inderlig bedrøvet over sin vens tilstand. Men det var kun alt for tydeligt, at grunde og forestillinger var her forgæves. Hjelms mod syntes aldeles brudt.

I natten, der nu fulgte, blev byen opfyldt af de ankommende tropper, så at til sidst nok omtrent størstedelen af vor disponible hær var indtruffet. Tidligt om morgenen blev alt ordnet til udrykningen og de sidste befalinger givet. Ved en lejlighed, da det regiment, Johannes hørte til, blev standset i sin opmarch, kom han i nærheden af Hjelm, der til hans glæde stod rank oprejst ved sit kompagni, vel noget bleg og alvorlig, men som det syntes, med fuldkommen genvunden fatning. Han gik hen til ham, tog ham til side og trykkede hans hånd. "Ikke sandt, Hjelm, de nattespøgelser fra i går har du jaget på flugt?"

"Jeg vil håbe det – ja, jeg er vis derpå. Jeg har haft en svær strid at bestå. Men så kom i den tidlige morgenstund et par karle fra kompagniet op til mig for at spørge om noget. En af dem sagde: "Det har ingen nød, når løjtnanten er med os." Disse få ord viste mig den rette vej. De stakkels folk stoler på deres officerer, på deres indsigt, deres konduite – og sandt er det, af vore officerer har i denne krig hidtil ingen skånet sig selv. Folkene ved mit kompagni holder af mig; de har tillid til mig, de vil øse mod af det mod, jeg selv viser. Alt dette tør jeg ikke svigte. Jeg har et dobbelt ansvar, for mig selv og for disse folk, hvis fører jeg i det afgørende øjeblik skal være. Her har du min hånd – du skal ingen skam have af din skolekammerat."

Med et håndtryk skiltes de, og hver gik til sit. Om formiddagen kl. 11 rykkede tropperne ud over pontonbroen ind i Sundeved, alle med det bedste håb og i den bedste stemning.

Men der manglede just ikke meget i, at det hele foretagende lige på det sidste var gået tilbage. Der kom bud fra krigsministeriet til overgeneralen, "at preusserne allerede havde begyndt, og det med stor ilfærdighed, at trække sig ud af Jylland; og at man derfor måtte anse det for rigtigst at standse det påtænkte angreb, som nu mindre fornødent og måske heller ikke politisk rigtigt." Men denne ordre kom for sildigt – eller måske overgeneralen ligesom Nelson på Københavns rhed i 1801 satte kikkerten for det blinde øje, for ikke at se signalet til retræte. Armeens fremrykken blev ikke standset, angrebet på den fjendtlige linje blev udført, og, som bekendt, med et for vore våben højst ærefuldt udfald. Ved dagens ende var fjenden overalt trængt tilbage, og vor forpostkæde kunne strække sig fra Gravensteen [Note 20)] til hen over Sattrup.

Johannes havde hele dagen over befundet sig ubeskrivelig lykkelig, og midt under slagets tummel bevaret hin ligevægt i sindet, hint overblik over det nærmeste, der er en soldats bedste egenskab. Men det var jo heller ikke første gang han var med; han var allerede noget fortrolig med krigens scener. – Engang, da han i første geled af sit kompagni gik løs på et stærkt besat hegn, veg folkene noget tilbage for den heftige kugleregn. Idet han nu med opmuntrende ord søgte at føre dem frem igen, hørte han nær ved sig en bekendt stemme, der tilråbte ham. Det var Neerling, der med de andre ankomne herregårdsskytter var med til fods; deres heste havde de ladet blive tilbage i Fyn. "Vi må tage hegnet," råbte han; "de sataner har allerede skadet

nok." Soldaterne, lutter sjællændere, gik nu med et hurra frem i stormskridt og tog hegnet med bajonetten. Neerling blødte, dog af et ubetydeligt sår. Han rev et smalt, langt stykke lærred op af sin jagttaske og forbandt sig selv. "Dermed skal De også forsyne Dem," sagde han til Johannes; "så kan De i en smal vending hjælpe Dem selv og behøver ikke straks at forlade striden." Kort efter skiltes de. Johannes så ham først igen en stund efter at slaget var endt, da han kom gående med en ung officer. Hos den sidste, der hørte til samme bataljon som Hjelm, håbede han at kunne erholde nogen underretning om denne, som han dagen over flere gange havde spejdet efter, men uden at kunne få øje på ham. Da den adspurgte ingen oplysning kunne give, tog Neerling til orde: "Mener De et ungt menneske med lyse moustacher, smækker og temmelig høj? Jeg så Dem vist tale med ham i morges tidlig ovre i Sønderborg."

"Det var uden tvivl ham."

"Så? Ja, jeg er bange for, at jeg ikke kan give Dem de bedste efterretninger. Straks i begyndelsen af slaget, da De ved, det gik varmt til, var jeg i nærheden af ham. Han stormede opad bjerget med stor fyrighed og raskhed og gik forud for sit kompagni, bestandig encouragerende folkene. Men her blev han truffet. Jeg så ham falde og bæres bort. Han er formodentlig straks ført over til byen. Jeg selv blev revet med af tummelen. Men, som sagt, det er jo ikke så vist, at det var ham, og heller ikke ved vi, af hvad beskaffenhed såret er."

Johannes, der netop, efter Hjelms opblussende natur, havde frygtet for et sådant udfald, henvendte sig til nogle fra ambulancerne, men der ingen pålidelig oplysning kunne give ham. Først sent på aftenen fik han vished om, at den faldne var

hans stakkels ven. Han var blevet truffet af tre kugler, hvoraf den ene var gået lige ind i hjertet. Han var altså faldet som han ønskede det, uden lange lidelser. Det urolige udtryk fra den forrige aften var forsvundet af hans åsyn; det syntes endog som et muntert smil fra en ældre, fredeligere tid igen spillede om den blege mund. Johannes tog sig hans død meget nær. De havde i flere år næsten været uadskillelige og i så mange retninger delt de samme interesser. Med hvilken rastløs fantasi havde Hjelm lagt planer for de kommende år! Hvilken modstand skulle der sættes mod det forældede, det indsnerpede, og hvor meget godt og smukt skulle der ikke fremmes! Hvilken lys fremtid så han ikke i møde! Og nu var der så hurtigt slået en bom for alt dette, og det varme hjerte var koldt, den muntre, opvakte, måske kun for hvileløse ånd allerede flygtet! Men han var faldet på en herlig dag, i det skønneste moment af sit liv og under vor armés sejr. Og inden han gik i striden havde han sejrrig kæmpet den værste strid ud, den tunge strid med sig selv. I dette søgte Johannes trøst for tabet af sin ungdomsven.

4. Spionen

To dage efter det nys omtalte slag ved Nybel var Johannes på forpost med sit kompagni. Ved dette var der en karl med et muntert, adroit væsen, der straks fra begyndelsen forekom ham bekendt, uden at han vidste, hvorfra. "Skulle jeg ikke kende dig et eller andetsteds fra, Jens?" spurgte han ham endelig en dag.

"Jo, det skulle hr. løjtnanten vist," svarede Jens fornøjet; "for vi har da været mangen god gang sammen tilforn."

"Hvor da?"

"Kan hr. løjtnanten ikke huske det?" spurgte Jens forundret. "Det var nu sidste gang for en tre sommere siden, da De kom så meget ud til Kathrineholm og var med, når herskabet gik på jagt."

"Javist, du har jo ret; så husker jeg dig godt. Du gik altid med en rød vest."

"Ja, det gjorde jeg rigtignok; for jeg ejer i det hele syv røde veste."

Denne Jens – der i rullerne var indskrevet under navnet Jens Frederiksværk, efter sit fødested – fattede snart stor hengivenhed for Johannes, og denne fik også forkærlighed for ham, da han var flink og brugbar. Den omtalte dag var Jens og en mand til af kompagniet posterede som vedetter i en lille afstand fra hinanden. Begge stod ved den yderste fløj af forpostkæden henimod Gravensteen bag et stengærde og holdt skarpt udkig; thi enkelte af fjendens forposter viste sig nu og da i det mellemliggende terræn, hvor der var god lejlighed til at kunne stjæle sig ubemærket nærmere. Et par kugler var allerede blevet sendt efter nogle, der dukkede op mellem buske og

stendynger. Johannes, gjort opmærksom ved de gentagne skud, begav sig fra feltvagten ud til vedetterne, og stod nu en stund ved siden af Jens, spejdende ud.

"Det er dog sært," sagde Jens efter en pause, "at man sådan i god ro og fornøjelighed stiller sig hen for at skyde et menneske på pelsen. Tyskerne er dog i grunden mennesker som vi, hr. løjtnant."

"Næsten. Men du må huske på, at hvis du ikke skyder dem, så jager en af de godtfolk dig en kugle gennem hovedet."

"Nej, så lad det hellere gå ud over dem. Men jeg kan dog ikke lade være at tænke på'et, og spørge mig selv, om det også er ret gjort."

"Ja, det ved jeg ikke –" svarede Johannes hastigt, idet han bøjede sig ned til siden – "se der! duk dig ... der kommer en igen luskende!"

Jens blev pludselig ivrig: "Hvor siger løjtnanten? Ja, derhenne ... der er to – Dævelen! Må jeg ikke nok skyde den nærmeste?"

"Gør det; så ta'er jeg den anden."

Begge tog godt sigte, Johannes med en udmærket jagtriffel, han havde anskaffet sig i Sønderborg, skuddene knaldede og de to, der ville liste sig frem, styrtede om mellem buskene. Straks efter dukkede to andre op i nærheden, rev de faldne med sig og forsvandt.

"Men Jens," spurgte nu Johannes, "hvor fanden har du lært at skyde så godt?"

"Å, det var nu på herregården derhjemme, på Kathrineholm –"

"Var du skytte der?"

"Nej, men det var mit søskendebarn."

"Og han lærte dig at skyde?"

"Nej, det kunne jeg forud. Men han ... se nu, han lærte mig at ta'e sigte."

"Nå, så fulgte du med ham, når han gik på jagt?"

"Ja, stundom gik jeg alene."

"Så? Når man ser ret til, var du nok så omtrent en krybskytte."

"Ja, vi kalder det ikke sådanne," svarede Jens, mens han spyttede ud til siden.

"Men du kan tro, herremanden kaldte det sådanne; og han var vist ikke fornøjet med, at du gik om på egen hånd og gjorde lyst i hans dyrehave."

"Å, et dyr mer eller mindre gjorde ham intet; der var nok a' det."

Johannes så betænkelig på ham og sagde: "Hør, Jens, jeg så dig ikke i kirken i går."

"Nej, det kan nok være, hr. løjtnant; for jeg var der ikke."

"Går du da aldrig i kirke?"

"Jo, når vi bliver kommanderede dertil."

"Ellers ikke?"

"Nej. Jeg begyndte på det engang i fjor. Men præsten, han sa'e så meget, som jeg dog ikke kunne holde mig efterrettelig, og så tænkte jeg, det var det redeligste at blive derfra. Jeg ved nok, der er andre, der gør hvad de vil og dog går i kirke, og jeg ved også, det går ikke så hårdt til som præsten præker; men illigevel –"

Jens, der under det foregående havde ladet på ny, afbrød sig selv og fo'r med ét op: "Hørte hr. løjtnanten ikke, at det puslede derhenne?"

"Hvor?"

"Lige der ved hvidtjørnen. Det er Gud han hjælpe mig en tysker. Skal jeg skyde ham?"

"Nej, vent! Er der kun én, så kan vi magte ham."

I det samme rejste sig kun ti skridt fra dem en høj, stærkbygget figur op fra sit skjul, og viftede med et hvidt lommetørklæde. "Hvad skal det gøre godt for?" spurgte Jens.

"Det betyder, at han har intet ondt i sinde."

"Nej se! Er det derfor? Men jeg tør dog vel alligevel lægge geværet an?"

"Jo, men du må ikke skyde, før jeg siger til."

Den fremmede, der var klædt i en grov fiskervams, med en gul vokslærreds hætte over hovedet, nærmede sig nu, som det syntes med stor tryghed, slog hætten tilbage og sagde: "De skal ret have tak, hr. løjtnant! – er det ikke løjtnant Johnsen? – jo, det syntes mig nok – De skal ret have tak, at De skød de to tyske vagabonder. Det var friskaremænd, der ikke er bedre værd; og nu har de over en god time hindret mig i at komme herop."

Johannes så nu, hvem han havde for sig. Det var prokurator Rasmus Himmelund, et møde, der slet ikke var ham videre behageligt. Allerede længe havde der i Sønderborg været tale om, at prokuratoren, som man også der enstemmigt kaldte Rasmus Himmelhund, både i Flensborg og Åbenrå havde vist sig som en lumpen forræder mod vor sag og hørte til de mest enragerede slesvig-holstenere, uagtet han var født i Nordslesvig. Mange historier var i omløb om ham, og man kan da ikke undres over, at galden løb over på vor unge ven, da han så pludselig så ham for øjnene. "Tør De vove at nærme Dem vore

forposter?" udbrød han, efter at han var kommet sig af sin første overraskelse.

"Hvad skulle hindre mig deri?"

"Men kender De da ikke de rygter, der går om Dem?"

"Nej. Hvad fortæller man?"

"Man siger, at De holder med tyskerne, forfølger de dansksindede, og på mange måder viser Deres fjendtlige sindelag imod os."

"Ja, man må tude med de ulve, man er iblandt. Men forresten er det mig kært at høre, at man taler således om mig, og De kan gøre mig en stor tjeneste i at bestyrke folk i den mening og lægge til så meget De har lyst."

"Men forstår De da ikke, at De udsætter Dem for fare, når De nærmer Dem os?"

"Jo, det er let at forstå. Men hvad er der at gøre derved? Jeg skulle engang tale med en af Deres poster, og er nu glad ved, at jeg traf på Dem. En anden havde måske allerede skudt mig. – Se her," vedblev han, idet han tog et omhyggeligt skjult brev frem, "vil De vise mig den tjeneste at levere Deres general dette brev?"

"Der er ingen udskrift derpå –"

"Behøves heller ikke. Han ved nok besked. – Og så kan jeg gå igen – men det er sandt, hr. løjtnant, hvad blev der så af det smukke litterære foretagende, De og nogle af Deres unge venner for et par år siden havde betænkt? Var det ikke en politisk journal, De ville udgive?"

Johannes følte sig generet af spørgsmålet og svarede kort: "Å, det var en flygtig idé, der snart blev opgivet."

"Ja, et blad med de tendenser, man dengang forfulgte, trænger vi jo ikke længere til. Nu har vi alt det, vi dengang med så megen ustyrlighed eftertragtede. Men dog tror jeg, at man for fremtiden mere end før kan behøve en god politisk tidende. Det gælder nu om at bruge rettelig det store gode, der er givet os; det gælder om at bevare hvad vi besidder og ikke ved vor egen dårlighed forskertse det. Det gælder endelig om at have landets sande vel bestandig for øje, at man ikke ved den megen frie skriven eller skrivesalighed skal forspilde det og skade sit eget fædreland. Jeg tænker i dette øjeblik på krigen mellem England og Nordamerika i slutningen af forrige århundrede, dengang det sidstnævnte rev sig løs fra moderlandet. På hin tid hentede nordamerikanerne deres bedste argumenter mod den engelske regering fra de i London udkommende blade. Når blot ikke vore blade engang med tiden forsyner vore fjender i udlandet med argumenter imod os selv, falske eller sande! – men," afbrød prokuratoren sig selv, "lad mig ikke glemme hvad jeg ville have sagt. Hvis jeg tør råde Dem, da hav et øje på hver finger, mens De står på post her på denne udkant af linjen. Terrænet dernede vrimler af friskarefolk, der brænder af begærlighed efter at slumpe til en heltedåd. Disse herrers courage består i at skyde fra baghold, fra huse og møller. I åben mark viser det sig, at pluraliteten af dem er storskrydere; for et godt ord kaster de geværet og skråler om pardon. At slesvig-holstenerne må trækkes med dem, er ganske tydeligt Himlens straf; for de er éns besværlige for venner og fjender. – Nu, farvel! og lad mit brev afleveres så snart det er Dem muligt."

Med disse ord hilste og gik han, og forsvandt snart mellem buskene.

"Han er nok ikke så slem, som der går ord om, den prokurator," mente nu Jens.

"Nej," svarede Johannes tankefuld, "det lader jo til det – skønt Gud vide, hvem han holder oprigtigt med."

En time efter blev han afløst og kunne overbringe brevet til generalen. Denne smålo efter at han havde brudt og læst det, og sagde: "De har altså gjort denne underlige personages bekendtskab."

"Ja, jeg kender ham allerede fra København, hr. general."

"Så? Det kan nok være, at jeg i disse dage får brug for Dem. De må derfor ikke fjerne Dem for langt herfra."

Allerede den næste dag henimod aften blev Johannes kaldt op til generalen. "Jeg behøver en pålidelig mand," sagde denne, "der personligt kender prokuratoren, som De bragte mig brevet fra, og endnu inden aften kunne søge ham op. Kan De påtage Dem dette?"

"Med glæde, hr. general!"

"Ja, jeg vil tilstå Dem, at denne kommission er ikke uden fare. Han har bestemt mig et mødested udenfor vore poster, nærmere mod stranden, et sted, hvor der skal findes en gammel stamme af et asketræ med to udstående og afbladede grene, der giver det udseende af et kors."

"Jeg har allerede lagt mærke til dette træ."

"Nu, der skal De vente på ham indtil det mørknes. Men man kan rigtignok på dette sted let blive set fra de fjendtlige forposter, der så sandsynligvis vil sende Dem et par kugler. Vær derfor forsigtig. I Deres uniform skal De ikke gå; jeg har her en overfrakke til en menig, som De kan tage på, og – ja, det sikreste er dog, at De lader en flink karl fra kompagniet følge

med Dem, men kun med sidegevær. Træffer De så vor mand, så vil han vel give Dem den underretning om sagerne derovre, han ser sig i stand til. Skulle han ikke være kommet, når det begynder at mørknes, så skal De gå langs stranden og søge ham i det første forladte fiskerhus, De støder på. Og forresten vil Gud være med Dem!"

Johannes var snart omklædt og lod Jens være sin ledsager, allerede fordi denne nu kendte prokuratoren og kunne være behjælpelig med at få øje på ham. De gik rask til og var snart ved stedet. Endnu var der ingen at se; derimod lod det til, at de fjendtlige forposter, som de nu stod meget nærmere, havde fået øje på dem. Et par flintekugler peb dem over hovedet.

"Her er just ikke meget fornøjeligt at stå," tog Jens til orde og så sig om efter et ly.

"Du må gerne kaste dig ned på jorden."

"Vil hr. løjtnanten så gøre det samme?"

"Nej, så kan jeg ikke holde udkig, og så kan prokuratoren heller ikke få øje på mig, hvis han er her i nærheden."

"Ja, så vil jeg nok også blive stående. Men," vedblev Jens forskrækket og ville trække Johannes tilbage, "va'r Dem, hr. løjtnant ... det kan sågu' aldrig gå godt –"

Det var en kugle, der slog ind i stammen, Johannes lænede sig til. I det samme raslede det i nærheden af dem, og Himmelund, der lod til at være krøbet på alle fire, rejste sig nu og kom hen til dem. "De tyske kugler er noget næsvise," sagde han; "men vil De følge med mig, så finder vi nok et bedre sted at stå."

De gik en snes skridt hen mod stranden, hvor levningen af et stengærde gav dem beskyttelse. "De har nok et brev til mig,"

sagde nu prokuratoren til Johannes.

"Nej, det har jeg ikke."

"Jo, det må De dog nok have."

"De kan tro mig ..."

"Ja, jeg tror Dem gerne – men et brev har De vist alligevel. Tillad –"

Og med disse ord tog han en kniv frem og sprættede det venstre sidefoer op på Johannes' overfrakke og udtog deraf et lille, på tyndt papir skrevet brev. "Jeg har selv udbedt mig," vedblev han, "at den, der bragte mig dette brev, måtte være uvidende om, at han førte det med sig. Var han blevet opfanget, hvad der just ikke var så usandsynligt, så havde den tanke, at han førte et farligt brev med sig, måske berøvet ham kontenancen. Det er derfor altid det bedste, at overbringeren ikke ved selv, hvad kontrebande han fører med sig."

Da Johannes satte et utilfreds ansigt op, som om man havde haft mistillid til hans konduite, tilføjede prokuratoren: "Ja, det følger af sig selv, at jeg ikke ville anse denne forsigtighed for nødvendig, når jeg havde vidst, De var blevet overbringeren."

Han læste nu brevet og sagde: "Desværre kan jeg endnu ikke give de oplysninger, der forlanges. Wrangel er meget ilfærdig draget ind i Slesvig og har forenet sig med Halketts armékorps; hans hovedkvarter er i Flensborg; men dette ved De måske allerede derovre. Såvel i Flensborg som Gravensteen er naturligvis tyskerne alle optændte af vrede og ærgrelse over nederlaget den 28. Fra alle kanter hører man, at det må hævnes, og det eklatant. Men når det vil ske, og med hvor stor troppestyrke, ved ingen. Man agter nok at gå meget listigt til

værks. Erfarer jeg noget pålideligt, skal jeg nok finde en udvej til at meddele Deres general det."

Jens havde i Sønderborg altid hørt prokuratoren benævnes Rasmus Himmelhund og antog da i al troskyldighed, at det var hans virkelige navn. Da han nu ikke godt kunne lade være at give sin skilling med i lauget, sagde han: "Mener da hr. Himmelhund –"

"Men Jens dog! hvad skal det betyde?" afbrød Johannes ham i en streng tone.

"Lad De ham kalde mig, som han har lyst. Den himmelske hund er jo et fornemt stjernebillede; ja, jeg tror endog, der er to af det navn – og hunden er jo desuden symbolet på troskab. – Sig kun frem, hvad du vil mig, min søn!"

"Jeg ville kun have spurgt," tog Jens igen til orde, "om vi da nu, efter hvad hr. prokuratoren fortæller, kan snart vente at komme i hårene på tyskerne."

"Jo; og lad mig så se, at du tager godt fat."

Han begav sig nu bort, ligeså forsigtigt som han var kommet, og Johannes skyndte sig med sin ledsager tilbage for at overbringe den modtagne underretning. Man var, efter disse oplysninger, i vort hovedkvarter fordoblet opmærksom på de fjendtlige bevægelser, men flere dage gik hen uden at man sporede til noget mistænkeligt.

5. Feltvagten

Ved et tilfælde var Johannes og Neerling blevet indkvarterede i nærheden af hinanden ikke langt fra Sønderborg, og kom derfor oftere sammen. I den nysnævnte tid, da man hvert øjeblik ventede et hovedangreb af tyskerne, var man nået til den 5. juni, og på den dag havde Johannes forposttjenesten ved Nybel Nor. For at adsprede ham lidt på denne temmelig ensformige post havde Neerling lovet, at han tidligt om morgenen skulle indfinde sig hos ham i feltvagten og, så vidt tjenesten tillod det, holde ham med selskab. Omtrent kl. 8 ankom han, ledsaget af Filippo, der bar en lille hankekurv med adskillige udsøgte ingredienser til en frokost; han selv levede gerne godt, men dog helst når det kunne ske i kompagni med andre. Efter at da Johannes havde givet Jens ordre til at melde ham, når hans nærværelse udfordredes, valgte de dem et sted indenfor de yderste vedetter, hvor der var blødt græs og skygge af et smukt, gammelt elmetræ. Her indtog de deres frokost og søgte at krydre den med forskellige samtaler. Det uventede fjendtlige forhold, Danmark var kommet i til Tyskland, et land, med hvilket vi hidtil i videnskab og kunst, for ikke at tale om handel og vandel, havde følt os nær forbundne, afgav mest stof for underholdningen. Neerling var, besynderligt nok, meget tilbøjelig til at angribe tyskernes udskejelser, og på samme tid selv ikke så lidt påvirket deraf. Han havde levet meget sammen med kunstnerne i Düsseldorf, München og Rom, og efterhånden tilegnet sig meget af deres levevis og ejendommelighed; alt dette tiltalte i grunden stærkt hans egen ungdommelige natur, hans lyst til at repræsentere sig. Han

talte fortræffeligt tysk og talte det gerne, var derfor gerne sammen med tyskere. Når han da nu på sin godmodige satyriske måde viste sig som opponent mod så meget i tyskheden, da blev hans opposition idelig brudt af en naiv beundring, som han ikke var sig selv bevidst; og det var da kun hans jævnere, danske natur, der gjorde udslaget og lod ham vælge det, der i det mindste for os synes det rimeligste at holde sig til.

Neerling erindrede endnu altid med fornøjelse det første slag i denne krig, ved Bau og Flensborg, og bragte det gerne, når lejlighed gaves, på bane. Heraf fortalte han adskilligt, og Johannes spurgte ham, om det virkelig var sandt, at en mængde af de slesvig-holstenske frivillige, enten kielerstudenter eller turnere, gik med en plade på brystet, hvorpå der stod, at de hverken gav eller tog mod pardon, men at de siden, dengang de kastede gevær og overgav sig, i al hast rev denne plade af. Neerling bekræftede, at denne historie i det mindste straks efter bataljen blev almindelig fortalt. "Deslige overspændte ideer som denne," vedblev han, "eller den lignende, at et frikorps gik med et dødningehoved afbildet på brystet, undfanges af nogle enkelte, der måske tager sagen dybere, men gribes straks med begærlighed af en mængde andre, der intet tænker sig derved og blot ville være med og synes nogle allerhelvedes karle. For der er ingen overdrivelse, der ikke finder sin hærskare efterlignere i Tyskland. Ofte har jeg undret mig over, hvorledes en nation, der er så hengiven til udholdende tænkning og til jernflid i de tørreste materier, kan være så ekstravagant. Også den besynderlige fremfusenhed, det fusentasteri, der findes hos yngre mænd blandt tyskerne, må

forundre. Når man rejser i selskab med dem og kommer til et sted, der i en eller anden trykt håndbog for rejsende omtales som mærkværdigt, så er det farligt at være sammen med dem. De farer midt om natten afsted over stok og sten, over skrøbelige broer, opad rådne tårntrapper og ned i uvejsomme katakomber. Deres rastløse iver forlader dem aldrig, og fantasien foregøgler dem altid ét eller andet, der ingen ro lader dem indtil de har sat deres vilje igennem eller tilfredsstillet deres nysgerrighed. Der falder mig ved denne lejlighed en lille begivenhed ind, som jeg kunne have lyst til at fortælle Dem. Den giver et ganske godt eksempel på, hvad denne besynderlige fremfusenhed kan føre dem til."

Johannes gad nok høre denne historie, Filippo, der havde plads lidt fra dem, nærmede sig med en munter, lidt spørgende mine, og Neerling begyndte.

Mephistopheles.

Under mit første ophold i München for adskillige år siden gjorde jeg bekendtskab med to tyske malere, der holdt meget sammen, eftersom de var fra samme by og venner fra barndommen. Den ældre af dem, hvis navn var Trautner, syntes undertiden noget svagelig, og var det vel også, den anden derimod – han hed Freymuth – var en rask karl, lang og stærktbygget, dristig og tapper i sin tale, og sagtens ikke god at komme nær, med mindre han måske havde det mere i munden end i gerningen. Men vist er det, at han var let til at bruse op, og kunne da sige og gøre mange uoverlagte ting. Men det samme opbrusende væsen havde i grunden den anden også, uagtet han så mere spagfærdig ud. Begge var forresten flinke folk; som alle

tyskere så at sige havde de læst meget, og kunne store stykker udenad af Goethes *Faust* og Hoffmanns skrifter. At høre dem tale, var en sand fornøjelse; men deres ord og talemåder kan ikke let gengives på dansk. Vil man oversætte hvad de sagde, når de ret kom i hede, så er det som om man ingenting beholdt mellem hænderne. Først i deres eget sprog har det den rette art. Man synes, man bliver ligesom et andet menneske, når så mange gevaltige og dybsindige talemåder flyver en om ørene. – Derfor bliver jeg også i det følgende nødt til, nu og da at anføre deres egne ord på tysk.

Disse to malere og jeg besluttede i den bedste årstid at gøre en udflugt på et par uger til det herlige Tyrol over Innsbruck, Berchtesgaden og måske videre. På denne rejse sluttede vi os nærmere sammen, og jeg fik efterhånden bedre lejlighed til at lære dem at kende. Min bemærkning, at de begge var temmelig opbrusende af karakter, kan jeg straks give Dem en prøve på. Vi var sent på dagen ankommet til et værtshus, hvor vi skulle overnatte. Efter at vi havde spist til aften, blev os vort natteleje anvist, et værelse med to senge for malerne, og et ved siden af for mig. Efter at vi havde begivet os hver til sit, og ligesom jeg ville gå til køjs, hørte jeg en skrækkelig alarm inde hos mine naboer, og det var mig tydeligt, at de to venner var oppe at slås. Da noget sådant nu let kan ske blandt dygtige naturer, når man føler sin ære pikeret, eller når der falder én et uforsigtigt ord af munden om den andens kæreste, fædreland eller landsmandsskab, eller lignende for hver brav karl dyrebare genstande, så tænkte jeg, at jeg ville lade dem kæmpe deres strid ud til heden havde lagt sig; thi det er bedre, at det med ét buldrer løs, end at man siden i lang tid går og ser skævt til

hinanden. Men da spektaklet tog til og jeg mærkede, at de slog stole og porcelæn i stykker, værtens folk desuden kom løbende til, så gik vi ind til dem. Vi traf dem begge to i bar skjorte, med blodige næser, og begge på gulvet, den ene vekselvis dængende den anden. "Halt's Maul! ich schlag' dich todt!" skreg den lange Freymuth, som just nu havde sin ven under sig. "Aus der Welt mußt du! Du kannst nicht leben wo ich lebe!" – Af disse svære ord bestyrkedes jeg i min formodning, at stridens genstand måtte være et meget kildent ærespunkt. Vi fik dem nu fra hinanden, deres blodige næser vaskede, og erfarede, hvad der havde givet anledning til uenigheden. Denne var dog mindre betydende end jeg havde tænkt mig. Freymuth, der gerne lå højt under hovedet, havde bemægtiget sig en hovedpude, der hørte til den anden seng. Da Trautner ved at lægge sig opdagede dette, sprang han ud og tog den tilbage. Men Freymuth, der allerede lå, fo'r efter ham og trak den ulykkelige pude igen fra ham. Dette gentog sig flere gange, indtil den ene omsider i hidsigheden rev den anden om på gulvet; og så begyndte prygleriet.

Mine to rejsekammerater blev imidlertid snart udsonede, og vi fortsatte den næste dag i meget gemytlig stemning vor rejse. Om denne, der førte os gennem nogle af de smukkeste egne af Tyskland, skal jeg her kun bemærke, at vi en dag henimod aften havnede i en liden bjergstad, hvor vi havde betænkt at blive et par dage, for at nyde godt af dens interessante beliggenhed mellem høje, omgivende bjerge, og optage nogle prospekter fra omegnen. Men ved en tilfældig omstændighed blev vort ophold forlænget et par dage mere end vi selv ventede.

Vi havde nemlig i det værtshus, vi var taget ind i, sat os hen ved vinduet og så ud, mens man gjorde anstalter til vor aftensmad. Huset vendte på den side ud til en vild bjergegn, som en sti slyngede sig højt op ad. Hist og her var buskværk og enkelte træer, der ludede ud over vejen, så at denne snart blev afbrudt, snart igen synlig, hvorved hele dette terræn tog sig såre malerisk ud. Fra denne sti så vi nu en herre og en dame ankomme, der snart vakte vor højeste opmærksomhed. Herren var ualmindelig høj og tillige mager. Han holdt sig rank med militær anstand, men trak dog den ene fod en lille smule efter sig, som om han haltede. Hans ansigtstræk var skarpe og spidse, næsen krumbøjet og øjnene kulsorte og ildfulde. Det blege, langlige ansigt blev endnu længere ved et spidst fipskæg, der ligesom hans hovedhår var rødligt. Ved at se ham udbrød vi alle som med én mund: *Mephistopheles!* thi han var dennes livagtige billede, således som Retzsch i sine raderte blade til Goethes *Faust* har opfattet ham. Også det hånlige, overlegne og overhovedet det dæmoniske troede vi alle at bemærke i hans ansigtstræk, og et spotsk, listigt træk om munden. "Og han halter ovenikøbet!!" udbrød Freymuth med høj latter – "ja, det er Mephistopheles i egen høje person!" – Vi fik nu også lejlighed til nærmere at betragte den unge dame, han holdt under armen, og der med ungdommelige, elastiske trin svævede ved hans side. Hun havde hidtil haft ansigtet dækket med sløret; men nu, da hun nærmede sig huset for at gå ind, slog hun det til side. Himmel, hvilken skønhed! Vi fo'r tilhobe alarmerede op, og stak hovedet langt ud af vinduet for at se efter hende. Men ikke blot, at hun i enhver henseende måtte anses for en skønhed, at hendes figur var af de bedste forhold, at de blonde

lokker, de mørkeblå øjne og den fine blomstrende teint søgte deres lige, men der var tillige noget ualmindelig karakteristisk og klogt, næsten raillerende, der spillede om den skælmske mund. Således forekom det i det mindste mig; men mine to kammerater, der var som ude af sig selv af henrykkelse, fandt, at hun var "wie eine Heilige, ein Ausbund von Unschuld und Frömmigkeit" – og sandt er det, at hun tillige gav én et indtryk af noget fromt og uskyldigt. Vi så efter dem, så længe vi kunne, uagtet den fremmede herre engang vendte sig og betragtede os med et skarpt blik, formodentlig en følge af Freymuths høje latter, som han måske var blevet stødt over.

Men hvorledes kom en mand med et sådant Mephistopheles-fysiognomi til denne unge, skønne dame, og i hvad forhold stod hun til ham? Dette var vort idelige spørgsmål. Mine to venner var straks enige om, at det kunne aldrig gå rigtigt til, at der var noget "Unheimliches" ved ham, at han uden tvivl havde forlokket dette fruentimmer og holdt hende i sine garn. Freymuth var især af den mening. "Ich sage es euch," udbrød han, "ich wittre den Pferdefuß, er ist der leibhafte Mephisto!"

Mens vi endnu disputerede herom, trådte opvarteren ind, og vi forespurgte os nu hos ham om de to fremmede. "Ach Gott, Ihro Gnaden," svarede fyren og satte et ynkeligt ansigt op. "Det er justement det, som ingen af os kan blive klog på. De har nu opholdt sig hos os over en måned, uden at man ved, at de har forretninger her; og i denne lille, afsides bjergby, hvad kan der være for fornøjelse for så fornemme folk? Det var en anden sag, når det var i Grätz, hvor jeg er fra, eller et andet sådant muntert sted. Den unge dame er forresten hans søsterdatter, og han

selv, der skal være fra Ungarn eller Böhmen, kalder sig oberst Höllisch."

"Höllisch!" udbrød vi alle.

"Da habt Ihr's!" skreg Freymuth og sprang op. "Was hab' ich nun gesagt? Denn das ist ja eben die schnöde Art und Weise des Verneiners, daß er sich selbst bloß stellt, weil er sich g'rade sicher wähnt, und daß er in verdammter Lust und Freude mit den unseligen Opfern seinen höhnischen Spott treibt." – Jeg giver disse ord på tysk, da de ville tabe for meget, når de oversattes.

Opvarteren fortalte os fremdeles, at disse fremmede levede meget indgetogent og gjorde hver morgen ganske tidlig lange spadsereture ind mellem bjergene. De fik ofte breve og skrev ofte. Et par gange om ugen havde de hidtil sent på aftenen haft besøg af en herre, der var tæt indhyllet i en rød mantel; så blev der hentet vin og aftensmad op. Og de blev sammen undertiden til ud på natten; men der turde da ingen af opvarterne komme op til dem. Næste morgen var rødkappen altid forsvunden, uden at nogen vidste hvorledes. På vort spørgsmål erfarede vi også af opvarteren, at den unge dame sjælden spiste ved *table d'hôte*, men obersten for det meste hver dag. Vi havde altså håb om, næste middag at kunne gøre denne mærkelige mands bekendtskab.

Endnu samme aften ankom der et par andre tyske kunstnere til værtshuset, gamle bekendte fra München. Disse meddelte vi hvad vi havde set og hørt angående den mystiske oberst. De kom straks i fyr og flamme og var af samme mening som mine to rejsekammerater. Vi besluttede nu alle ret at være på vor post den næste middag og nøje iagttage obersten.

Da den anden dag kom, havde vi igen om formiddagen den glæde at se den unge, skønne dame, der gik en kort spadseretur med en af husets døtre. Med obersten havde hun allerede fra den tidlige morgenstund været mellem bjergene og var vendt tilbage. Vi var denne gang ligesom dagen forud fortryllede af synet af hende.

Ved middagsbordet tog vi alle plads en god stund før det behøvedes, og ventede utålmodigt på obersten. Han trådte ind på det bestemte klokkeslæt, hilste høfligt og ceremonielt til alle sider, og indtog sit sæde ved den øverste bordende. En stor sort puddelhund, med hængende hale, ludende eller næsten skulende, fulgte efter ham og lagde sig ned ved hans fødder. "Der Pudel ist auch da!" hviskede Freymuth til mig. Jeg lo, men tyssede på ham.

Jeg ved ikke, om det skete ved et tilfælde eller efter en aftale, at samtalen ved bordet snart drejede sig om overnaturlige genstande. Man begyndte med at tale om magnetisme og gik efterhånden over til den kunst at mane ånder og citere Fanden. Det var dengang mod måltidets slutning, og samtalen var ved den stærke vin blevet levende. Freymuth og en af de andre kunstnere, en billedhugger, havde flere gange temmelig påtrængende henvendt sig til obersten. Måske den noget tirrende og spottende kulde, hvormed denne hidtil havde taget del i samtalen, gav anledning dertil. Men efter at Freymuth på ny havde opfordret ham til at sige sin mening, med det tillæg, at en så erfaren mand som han upåtvivlelig måtte være inde i mangen hemmelighed, så svarede obersten omsider med et hånligt sideblik til Freymuth: "Den kunst at citere Fanden, er vist ikke så stor. Kan man tro utallige sagn og beretninger, så

har en mængde mennesker medfødte gaver til at komme i hans kløer, og navnlig er det lykkedes de største klodrianer. Jeg tror derfor ikke, at nogen af mine herrer i dette punkt trænger til mit råd eller min vejledning. Men et andet spørgsmål, hvis besvarelse er vanskeligere, det er, hvorledes man igen skal blive af med Hans diaboliske Majestæt. Hvad dette angår, da har jeg hørt sige, at det sikreste middel skal være, at tage en god næveful af det reneste bjergsalt og kaste det lige i flaben på ham."

Obersten sad, mens han talte således, og legede mellem fingrene med et saltkar, hvori der netop var af det beskrevne salt. Da nu den store puddelhund, der hidtil havde holdt sig rolig, under hans tale rejste sig, lagde poten på hans arm, og med bjæffen og et glubsk udseende gjorde mine til at fare ham i ansigtet, så tog han ganske rolig lidt salt mellem fingrene og kastede det i gabet på hunden. Ved denne manøvre sprang den straks ned og rendte tudende og hylende ud.

Såvel dette optrin som de spydige ord, obersten havde ladet falde, men måske allermest den vin, vi havde drukket, gjorde, at vi alle sprang op og med mange forvirrede og fornærmelige ord tiltalte obersten og krævede ham til regnskab for en sådan upassende scene ved border. Hvad der egentlig blev sagt af mine opbrusende venner, og hvad obersten, der blev siddende med uforstyrret rolighed, svarede, skal jeg ikke bestemt kunne sige. Men til sidst, da skriget tog til, rejste han sig og sagde med en stemme, der dominerede alle de andres: "Mine herrer, jeg forstår Dem ikke, og jeg ved ikke hvormed jeg har givet Dem anledning til Deres bebrejdelser. Er det måske et under, at en hund, der får salt i halsen, render ud og hyler? Jeg antog, at jeg

var kommet blandt dannede, oplyste folk, men jeg beklager, at jeg traf – Dem." Disse ord opbragte mine venner endnu mere, og de styrtede imod ham, men han forsvandt, det vil sige, han gled så hurtigt ud af en dør, der var bag hans stol, og der for at vinde plads var indrettet til at skyde ud og ind, at man næsten ikke forstod, hvordan det gik til. Tyskerne dundrede og sparkede nu på døren, men der faldt så meget kalk og andet snavs ned fra gesimset af det gamle loft, at de måtte holde op. Værten og hans folk kom også til, for at se hvad al denne postyr skulle sige, og vi gik nu hver til sit, men med den beslutning, at det skulle ikke bero derved.

Endnu samme aften – klokken var over elleve – sad vi på et af vore værelser og passiarede om begivenheden ved middagsbordet. Alle tyskerne var enige om, at puddelhunden, dengang den sprang op på obersten, var vokset til en unaturlig størrelse og vist tre gange så stor som forhen; jeg selv havde ikke så nøje lagt mærke dertil. Billedhuggeren, der havde været udenfor og set sig om i det smukke måneskin, trådte nu hurtigt ind og fortalte, han havde set obersten og puddelhunden forlade huset gennem en bagdør og begive sig hen til en nærliggende stor plads, der var dækket med vildt buskværk og med rå stendynger. Det var vel ikke omsonst, mente han, at manden og pudlen var gået ud "in dieser späten Geisterstunde". Formodentlig skulle der foretages besværgelser og en eller anden heksedrik brygges, hvormed uskyldige mennesker skulle besnæres. Vi besluttede straks med største forsigtighed at liste os efter ham, og se hvad han foretog sig. Men da man ikke kunne vide, hvad man var udsat for, tog vi vore gode

knortekæppe med, hvoraf nogle godt kunne gælde for knipler. Billedhuggeren forsynede sig endog med en ladt pistol.

Således udrustede drog vi afsted for at komme på spor efter oberstens hemmelige gerning, og nåede snart den betegnede plads. Den var på de to sider begrænset af bjerge og havde et vildt udseende. Måneskinnet, der nu og da blev fordunklet af forbifarende skyer, gjorde omgivelserne endnu mere uvisse, og dette og den natlige stilhed på dette øde sted skaffede os en uhyggelig følelse. Vi luskede imidlertid videre og så omsider ganske tydeligt i nogen frastand fra os obersten i hele sin længde stå oprejst foran en stor stendynge. Puddelhunden løb omkring ham i en kreds, og gøede af og til. Efter nogen tids forløb slog obersten ild, en fin lugt af svovl blev af vinden båret os i møde, og en flamme hævede sig, der efterhånden blev større. Ilden blev næret af forskellige ting, han kastede deri, og af hans armbevægelser syntes det os, han gjorde besværgelser eller noget lignende. Han så virkelig dæmonisk eller "unheimlich" ud, belyst af den stærke ild. Da denne var gået ud, forsvandt både han og hunden bag stendyngen.

Vi havde betragtet dette syn i stum forbavselse. "Es ist der Hexensabath!" udbrød billedhuggeren. "Ja, und hier ist seine Zauberküche!" sagde en anden. I det samme nåede en afskyelig stank vor næse. "Was brauchen wir mehr?" råbte Freymuth. "Riecht Ihr nicht den Pferdefuß? Das stinkt wie der Teufel! Fort! Wir wollen über ihn kommet wie Samson über die Philister!" Med disse og andre ord opmuntrede han os til at styrte frem og gribe obersten i gerningen. Vi løb da alt hvad vi kunne hen mod stedet, billedhuggeren skød sin pistol af, men der til lykke var ladt med løst krudt, og vi trængte nu, til trods for hunden, der

kom os gøende i møde, bag stendyngen. Her fandt vi obersten siddende på hug i et meget naturligt og menneskeligt ærinde. Mens vi ganske forbløffede standsede ved dette syn, spurgte han os med stor rolighed og uden at forandre sin stilling: "Hvad står til Deres tjeneste? Hvormed kan jeg opvarte de ærede herrer?" Skamfulde og med erkendelsen af, at vi intet egentligt havde at overbevise ham om, mumlede vi nogle undskyldninger, og trak os igen tilbage. Såvel stedets ikke behagelige atmosfære som hunden, der stod på spring og viste tænder, bevægede os til denne kloge beslutning.

Det lidet hæderlige udfald af dette sidste eventyr gjorde mig lidt betænkelig, og jeg talte til mine venner, om det ikke var bedst at lade hele denne sag falde som noget, der jo egentligt ikke vedkom os. Men herom ville ingen af dem høre noget. De var alle grådige på, her at opleve noget "außerordentliches". De ville og måtte trænge til bunds i dette mystiske forhold, og de turde ikke hvile, før de havde demaskeret denne snedige filou, obersten. Der kunne ikke være to meninger om, at han var en åndebesværger; hvad skulle ellers denne antændte ild lige i midnatstimen og hans "feierliche" armbevægelser betyde? Men den ræv havde lugtet lunten, og ved vor ankomst i tide forstået at give sin nærværelse på dette sted et uskyldigt udseende. Heraf måtte vi ikke lade os forvirre. Resultatet blev da, at vi endnu ville opholde os et par dage i værtshuset og oppebie udfaldet af denne sag.

Den følgende dag gik hen, uden at vi kunne komme på noget nyt spor. Men der indtraf dog noget, der gav vor mistanke til obersten ny næring. Mens billedhuggeren stod et stykke nede på vejen, der gik til værtshuset, havde han set den unge dame

komme med værtens datter, hver med et håndarbejde. Damen havde, efter hans forsikring, set bønligt eller "gar flehentlich" på ham; og idet hun og den anden var nogle skridt forbi ham, tabte hun et stykke papir, eller som han antog, lod det med flid falde. Han tog det straks op. Det var et halvt blad, udrevet af en gammel bog, formodentlig en bønnebog. På den ene side stod: "Erlöse mich, o Gott, wenn die Versuchungen des Bösen mich umstricken!" og som han syntes var denne linje understreget med neglen. Han for sin part var overbevist om, at damen på denne måde havde villet give os et vink om at komme hende til hjælp, og at hun virkelig og mod sin vilje var besnæret af en ond og uimodståelig magt. Af denne mening var også alle hans kammerater.

Til obersten så vi hele dagen intet. Siden hin scene ved middagsbordet havde han spist oppe hos sig selv. Men sent på aftenen, da vi sad på et af vore værelser, og det allerede var begyndt stærkt at skumre, kom opvarteren med stor hast ind til os og fortalte, at rødkappen, der plejede at besøge obersten, nærmede sig oppe på bjergstien; denne lå, som jeg alt har omtalt, lige for vore værelser. Vi styrtede straks hen til vinduet og så virkelig en høj mand med bredskygget hat og en ildrød kappe, der skinnede i månelyset, da han trådte ud i det frie, gå ned ad stien og bag om huset. Kort efter lod obersten ganske rigtig bestille en hel kollation og forskellige drikkevarer. Vi listede os nogen tid efter ud på trappen, der førte op til obersten, og kunne derfra høre høj samtale, latter og klinken med glassene. Alt dette var nu ikke mistænkeligt. Men hvem var den mistænkelige ubekendte? Hvorfor listede han sig således ind i huset sent på aftenen, og var borte igen, uden at nogen

vidste hvorledes? Noget måtte der stikke under; derom kunne der ikke være tvivl.

I denne stemning lod vi en stund gå hen, indtil de syntes at have afspist, og der var blevet stillere derinde, kun at en fruentimmerstemme i afmålt tone fremsagde noget, men hvis indhold vi ikke kunne fatte. For at høre bedre steg vi højere op på trappen og nærmede os efterhånden, men ganske sagte, oberstens dør; til sidst stod vi lige udenfor den. Billedhuggeren, der kikkede ind ad nøglehullet, fortalte os, at han kunne se rødkappen, og at denne havde "ein pompöses, teuflisches aussehen". En stærk, sonor stemme, formodentlig netop rødkappen, sagde nu derinde: "Lad Helmine blive ved hvor hun slap!" – og nu hørte vi ganske tydelig en klar, vellydende fruentimmerstemme udtale disse ord: "Hvad skal jeg i Paradis? Der kommer kun pjaltede eremitter, svinske munke og gamle, tiggefærdige præster. Jeg vil hellere i Helvede. Der kommer Jordens konger, ridderne, de rige og prægtige, og skønne kvinder, der havde ømme hjerter, og muntre sangere og musikanter, der elskede glæden." Efter disse ord fulgte en skraldende latter af obersten og rødkappen, og selv den unge dame lo højt med. Men hvad hun sagde mere, hørte vi ikke. Thi mellem os alle opstod der en stor bevægelse. Fra mund til mund lod det: "Ruchlos! Abscheulich! Empörend! Das dürfen wir nicht dulden!" – og inden jeg så mig for, havde billedhuggeren taget fat i dørklinken, han og Freymuth styrtede ind i værelset, og vi andre bag efter.

Da vi på denne voldsomme måde var kommet ind til obersten, fandt vi et rummeligt, smukt oplyst værelse for os. I midten stod det dækkede bord med levninger af kollationen;

ved et andet, mindre bord i nærheden af døren sad han, hans datter og den fremmede. Alle sprang forundrede op ved vor pludselige indtrædelse. Freymuth, der på trappen havde sagt os, at vi skulle lade ham føre ordet, begyndte nu i en højtidelig stilling og med stærk, indigneret stemme: "Meine Herren! ich sage es von vorn hinein –" Men han kom ikke videre; for da han i det samme fik øje på den yngre, fremmede herre, udbrød han: "Du hier, Kampmann? und du lebst noch?" og kastede sig i hans arme og kyste og trykte ham. Det samme gjorde Trautner og billedhuggeren. Alle tre råbte: "Das ist ja der Kampmann! Unser lieber Kampmann!" – så at vor rolle som hævnere eller straffere med ét syntes forstyrret eller glemt; thi ingen af os kunne tro, at en mand, der var ven og dusbroder med vore kammerater, stod i forbindelse med de onde magter.

Da den første overraskelse havde lagt sig, sagde den, der var blevet kaldet Kampmann: "Ja, at jeg er her, er rigtignok underligt. Men det er dog mere forunderligt, at I alle er her. Hvad Fanden er årsag til, at I så silde og ligesom på hovedet styrter ind til os?"

Det kom nu til forklaringer, der – jeg må tilstå det – ikke faldt synderligt ud til vor ære. Vi måtte bekende, at vi, forledede af adskillige sælsomme, sammenstødende omstændigheder – vi anførte således hin natlige scene med den antændte ild – virkelig havde troet at se en åndebesværger i obersten. Kampmann og den unge dame lo højt, og obersten, der lige ved vor indtrædelse havde grebet to pistoler og lagt dem hen for sig, hang dem nu ganske roligt hen igen og sagde: "Når sagen forholder sig således, kan jeg nu lykkeligvis med få ord forklare Dem sammenhængen. Som jeg ser, kender De denne unge

mand, og De ved da formodentlig, at han er ansat som kavaleriofficer i en norditaliensk stat, at han, for at frelse en af sine venner og uden anden brøde, blev indviklet i de sidste politiske uroligheder, og da man gjorde kort proces, sat i fængsel og med flere andre dømt til døde. Han fandt imidlertid lejlighed til at undkomme og opholdt sig i en lille by en mils vej herfra, på den anden side bjergene. Heller ikke her troede han sig sikker, og levede derfor aldeles inkognito; i Tyskland er man ikke gunstig stemt mod de politiske agitatorer, og han vidste, at man på forskellige steder, hvorhen man antog han var flygtet, havde forlangt ham udleveret. Kampmann er forlovet med min søsterdatter, skønt det endnu ikke er bekendt; og jeg gjorde naturligvis alt for at frelse ham. Jeg fandt det hensigtsmæssigst at tage bopæl her, en egn, både Kampmann og jeg kendte nøje fra en ældre tid. Her gik Helmine og jeg ham hver morgen tidlig i møde over bjerget på nogle os bekendte sideveje, og her indfandt han sig også nogle enkelte gange om aftenen og tog hemmelig bort for daggry. På denne måde kunne jeg bringe ham alle de efterretninger, jeg efterhånden indhentede. Nogle vigtige papirer, der tilhørte hans bortflygtede, kompromitterede ven, havde han straks i begyndelsen givet mig, men ønskede dem nu brændt, og det var dem, mine herrer så mig ofre til luerne i går nat. – Nu er Gud være lovet al den forsigtighed, han hidtil har iagttaget, overflødig. Jeg har nemlig i aften bragt ham efterretning om, at vore anstrengelser for at bevirke hans retfærdiggørelse hos den italienske regering er lykkedes over al forventning. Hans sag er blevet undersøgt på ny, han er blevet frikendt med en æresoprejsning og igen indsat i sit regiment."

Denne oberstens forklaring var vi alle meget tilfredse med, og vi lykønskede Kampmann til det heldige udfald af hans affærer. Men der var dog ét punkt, der endnu syntes at trænge til oplysning, og Freymuth, der ikke kunne dy sig, kom omsider frem dermed. "Jeg forstår nu alt," sagde han, idet han så på den unge dame, "men ikke hvad de sælsomme ord skulle betyde, som vi ganske tydeligt hørte før vi trådte ind. Det var jo en formelig afsværgelse af det evige Paradis og en erklæring, at det var langt bedre at leve i Helvede." Obersten, hans datter og hendes forlovede så først på os med store øjne og brød derpå ud i en uudslukkelig latter. Den unge dame fattede sig først og skød med et skælmsk udtryk en bog, der lå opslagen på bordet, hen til Freymuth, og sagde: "Læs der hvor jeg peger." Ja, der stod de omtalte sætninger ordrette. Det var et berømt sted i den yndige provençalske novelle *Aucassin og Nicolette*, hvoraf Bülow har givet en tysk oversættelse, hvis læsning man havde begyndt en af de foregående sammenkomster og nu fortsatte. "Hvad nu!" udbrød Kampmann, "så belæste folk som I, skal I ikke kende en så fortræffelig bog og et så klassisk sted som just dette [Note 21)]!" – Vi blev på ny skamfulde og måtte atter undskylde os. Men man lod os ikke komme til orde. Vi måtte tage plads ved bordet; vin, punsch og cigarer blev sat frem, og vi tilbragte endnu et par fornøjelige nattetimer i dette behagelige selskab. Obersten og de andre to rejste den næste dag bort fra egnen, og jeg erfarede nogle år efter, at Kampmann senere var gået i østrigsk tjeneste og havde giftet sig med den unge, skønne dame.

Neerling havde netop endt sin fortælling, da Johannes blev truffet lige på brystet af en lille sten. Han sprang hurtigt op og så sig omkring; og straks efter blev en større sten, men der var beviklet med papir, kastet hen imod ham og faldt ned lige hvor han stod. Han tog den op og løste papiret fra den. På dette var følgende skrevet med blyant:

> "De Fandens ræve har været mere listige end jeg tænkte. Det hed sig i Flensborg, at hele Wrangels korps skulle med en stor parade i dag fejre kongen af Hannovers fødselsdag, og i morges mødte alle i deres stadsuniformer for at marchere til Gravensteen. Men det gælder et angreb på Deres linjer, og med hele den samlede troppestyrke, både Wrangels og Halketts; det er jeg nu først kommet efter. De er allerede rykket ud på vejen til Gravensteen, så der for Dem er intet øjeblik at spilde. Jeg har skyndt mig forud på en genvej."

Brevet var uden underskrift, men at det kom fra prokuratoren, kunne ikke betvivles. Straks efter at det var kastet hen til dem, så de en mand i bukket stilling hurtigt skride forbi mellem hegnene kun en snes skridt fra dem og styre hen mod stranden. Nogle af de fjernere poster, der blev ham va'r, skød efter ham, men uden at kunne fra dette sted træffe ham. Johannes, der var uvis, om han, især under disse omstændigheder, når et angreb kunne ventes, turde forlade sin post, overdrog Neerling at bringe brevet til overgeneralen. Selv meldte han den indløbne efterretning til forpostkommandanten, og rygtet herom gik nu fra mand til mand. Alles opmærksomhed var fæstet på det rum, der lå

mellem dem og de fjendtlige linjer, spændte på hvad der ville ske. På den tid indtraf de til afløsningen bestemte bataljoner; de, der hidtil havde haft post, skulle altså nu til at trække bort. Men da hørtes de første skud. Fjenden rykkede frem, efterhånden i større masser, der med stor heftighed trængte frem. Fra alle vore vedetter lød nu signalskud. Af afløsningen blev der intet; alle måtte deltage i den uventede og uforberedte kamp. Men egentlig modstand var der ikke at tænke på; dertil var vor troppestyrke på dette sted for ringe. Man måtte indskrænke sig til en defensiv og skridtvis tilbagevigen, under hvilken ethvert lille afstået rum blev købt med blod.

Som man ved var udsigterne på denne dag i lang tid just ikke de bedste for vore tropper; under fjendens store overmagt kunne de ikke undgå at trænges nærmere ind på Dyppelbjerget. Det skal have ligget i Wrangels plan at omgå vor armé, kaste den ned over bjerget, og når man nødtes til at søge retræte tilbage til Als over skibsbroen, da at bemægtige sig denne og erobre den lille, farlige ø, som tyskerne nu så længe med begærlige øjne havde set over til som til et forjættet land. Men denne plan strandede aldeles. Så snart batterierne på Als kunne række, bragte allerede disse hans bataljoner til at standse, og vore feltstykker gjorde ved den berømte kanonkamp, der nu udviklede sig, lyst i de fjendtlige rækker og bragte deres skyts til tavshed. Dette øjeblik blev signalet til en offensiv bevægelse af hele vor linje, der nu med høje råb stormede frem, uden at fjenden på noget punkt kunne holde stand. Ved dagens ende var vor arme, der knap udgjorde det halve af fjendens, trængt frem igen til Sattrup. Først her gaves der ordre til at standse med forfølgelsen, og natten over stod vore forpostkeder sejrrige

på samme sted, de havde indtaget om morgenen. Wrangel derimod trak sig med uforrettet sag tilbage til Flensborg.

Den bataljon, Johannes hørte til, var ved slagets begyndelse blevet trængt tilbage med de andre, og delte også resten af dagen disses skæbne. Efter bestemmelsen skulle nu hans og et par andre bataljoner, der var udmattede såvel af forposttjenesten som af dagens strid, afløses af reserver, der ventedes. Men inden det kunne komme dertil, gjordes der et heftigt angreb af en fjendtlig afdeling. Hans kompagni, der var posteret bag og mellem en del hegn og gærder, kom ved angrebet i nogen forvirring, og de fjendtlige, der mærkede dette, gik nu på med bajonetten, hvorved det også lykkedes dem at afskære en snes mand, og iblandt dem premierløjtnanten, og føre dem med sig. Johannes, der straks bemærkede dette, samlede hurtigt de nærmeste af kompagniet, han havde om sig, og opmuntrede dem til at befri løjtnanten og deres kammerater. Ved et rask stormløb lykkedes det også, og de fjendtlige måtte trække sig tilbage. Men idet vore igen søgte at indtage deres forrige stilling, endnu bestandig beskudt af fjenden, udstødte Johannes med ét en smerteslyd og tog sig i siden. Den tro Jens, der gik ham nærmest, brød ud: "Gudsdød, hr. løjtnanten er dog vel ikke truffet?"

"Jo – men det har vel ikke så stort at betyde. Lad os kun gå videre."

Han gik endnu et par skridt, men måtte standse og holde sig ved en af folkene. "Bliv her en af jer," sagde han; "jeg kan ikke gå længere."

"Må ikke jeg, hr. løjtnant?" spurgte Jens. "Gør det så meget ondt?"

"Ja, forbandet – kuglen er nok blevet siddende."

"Hvor er den da gået i?"

"I siden – ret over hoften … jeg må herfra – jeg kan mærke, hvor blodet siver ud."

"Var det så ikke bedst, vi fik fat på en af dokterne?"

"Det var det vist – men skynd dig, inden jeg forbløder mig."

Jens og et par karle til gjorde en båre af deres geværer og transporterede ham til en af ambulancerne. Her blev han undersøgt og blodets udstrømning, der udmattede ham meget, nogenlunde forhindret, hvorefter han straks førtes over til Als. Kuglen, hvis kraft formodentlig var blevet svækket noget ved at støde an mod sabelskeden, beredede man sig nu til at tage ud. Af de ædlere dele antog man intet for læderet, men hans helbredelse ville sandsynligvis medtage nogen tid. Efterretningen om vor fuldstændige sejr, som han endnu samme aften, efter at han var bragt til lazarettet på Augustenborg, modtog gennem Neerling, der straks var ilet til ham, virkede allerede trøstende og velgørende på ham. En anden trøst og glæde, der senere beredtes ham, var hans faders og Crepps ankomst. Disse havde næppe erfaret, at han var såret, før de tog over til Als og i nærheden af Augustenborg skaffede sig et par værelser.

Vi vil overlade ham til hans venners omhu og til den omhyggelige pleje, der under Augustenborgs sunde omgivelser blev ham til del, og kan også nu for dennesinde vende vort øje fra krigsskuepladsen. Et par måneder senere kom en våbenstilstand på syv måneder i stand, hvis hensigt var, ved mægling af udenlandske magter at ordne forholdet til hertugdømmerne.

6. I København

Under de krige, Danmark i de sidste århundreder har ført, var København næsten altid mest udsat og flere gange hovedgenstanden for det fjendtlige angreb. Vi behøver blot at nævne belejringerne 1658-59 og 1807 og slaget på Rheden 1801. Men under den slesvigske krig var Sjælland som overhovedet de fleste af vore øer og på Sjælland navnlig hovedstaden at anse som milevidt fjernet fra krigens skueplads, og kunne ved vore modstanderes mangel på skibe føle sig fuldkommen betryggede. Dette var, hvad København angik, af største betydning for den politiske og sociale udvikling, vi nu skred i møde. Midt under krigen og uagtet den levende interesse, hvormed enhver lyttede til selv den ubetydeligste beretning om, hvad der forefaldt "derovre", gik i København alting sin uforstyrrede gang. De mænd, hvem det var overdraget at grundlægge og diskutere den nye forfatning, blev ikke hindrede deri ved krigens bulder; så meget, der i hin tid måtte ordne sig i nye former, fandt den tilbørlige fred dertil, og videnskab og kunst følte sig ikke lammet og ængstet i sin virksomhed. Tværtimod, man tør måske uden overdrivelse påstå, at den forhøjede stemning, der dengang besjælede folket til en krigerisk modstand, også i fredens gerning var kendelig, som om enhver indså, at det gjaldt nu mere end før at udfylde sin plads, hvor man så var sat hen; at en ørkesløs seen til og klynken ikke sømmede sig for nogen. Man kommer herved til at tænke på, hvad der fortælles om de gamle islændere under deres borgerlige uroligheder, at de midt under disse dyrkede enhver sin jord, men med sværdet ved siden. Med enkelte undtagelser

sporede man også under hele krigen intet til en nedtrykt stemning i hovedstaden. Begivenhederne blev fulgt med rolig opmærksomhed, uden at den jævne munterhed, der er os egen, led synderligt afbræk.

At det ovenanførte ikke kunne gælde om enhver kreds og under alle omstændigheder, følger af sig selv. Så mange familier, der havde en elsket slægtning eller ven ved armeen, måtte ofte med ængstelse og spænding oppebie beretningen om et feltslags udfald. I andre familier, der ved ældre forbindelser med Holsten var spaltede i to partier, stillede forholdet sig beklageligere, og en uforstyrret deltagelse i det nærmeste var her ikke at vente; men dette kunne i en krig af denne beskaffenhed ikke vel være anderledes. Man har godt ved at tale om partitagen og et hemmeligt medhold med modpartiet. Til de tidligste erindringer og forbindelser knytter sig uopløseligt så meget, som vi med den bedste vilje ikke kan rive os løs fra.

I den Falkmannske familie var der i krigens første år foregået adskillige forandringer. Gehejmeråden hørte til de højere embedsmænd, der under den nye regeringsform antoges ikke at kunne blive i deres embeder. Han trådte tilbage, og som det syntes med stor resignation. Ganske blev han heller ikke sat ud af virksomhed. Adskilligt, der var ham underlagt, blev ham reserveret. Men den indflydelse, han som høj embedsmand for havde udøvet, faldt dog for størstedelen bort. En anden forandring, der var en del behageligere for alle parter, var imidlertid foregået med kammerjunker Læspe. Allerede et år inden krigen brød ud havde han erholdt en ansættelse i byen Slesvig, vel ingen særdeles betydelig, men man holdt for, at den

lettelig kunne bane vej til en meget bedre. Læspes afdøde fader var selv født i Slesvig og havde i denne by mange venner og slægtninge; disse havde været virksomme ved at skaffe sønnen den omtalte post og kunne nok også hjælpe ham videre frem. Allergladest var, som man kan tænke sig, Maria over denne befordring; hun slap nu for sin fætters besværlige nærværelse, kun med undtagelse af et par besøg, han på en uges tid aflagde familien.

Dengang krigen begyndte, fulgte Maria med stor opmærksomhed avisernes beretninger om dens gang og blandt andet studerede hun meget ivrigt de såkaldte "skillingsblade", der dengang udkom til ubestemte tider og undertiden bragte en nyhed tidligere end de andre blade. At Johannes ikke kunne være med i slaget ved Bau, var hun uvidende om. Hun, og Amalie ikke mindre, var derfor et bytte for ubeskrivelig ængstelse, om han var blandt den mængde faldne og sårede officerer, rygtet omtalte, indtil omsider "den rædsomme liste", som en af vore digtere udtrykker sig, befriede dem for deres angst. Man begriber da, hvor mange tårer budskabet om at han ved Dyppelbjerg var blevet såret, kostede hende, og at hun ikke til fulde kunne trøstes ved, at han i beretningen omtaltes meget hæderligt. Amalie måtte skrive til den gamle Johnsen, og først da dennes beroligende svar indløb, gav hun sig nogenlunde tilfreds. I denne periode måtte også fru Falkmann stå hende bi; af Marias tårer og fortvivlelse så hun kun alt for vel, at Johannes fraværelse ikke havde gjort nogen forandring i hendes datters følelser.

I forbindelse med den Falkmannske familie må vi på ny føre en af vore andre bekendte frem, der meget uventet fik

indflydelse på denne, eller dog på et af dens medlemmer. Man vil erindre, at madame Røiter, fra den tid hun var kommet i besiddelse af en ret anselig formue, kun nærede ét ønske, at se sig forløst fra sin dunkle tilværelse og bragt i forbindelse med ansete familier. Først da, således forekom det hende, kunne hun ret glæde sig ved den rigdom, Forsynet havde velsignet hende med, og gøre den frugtbar, det vil sige, vise verden, at hun i bohave, pynt og levevis ikke behøvede at stå tilbage for andre. At et bedre motiv også kom til, ønsket om at se Eudoxia vel og lykkelig forlovet og gift, har vi allerede hørt, ligesom vi også kender de midler, hun hidtil havde anvendt for at opnå sin hensigt. Nu brød krigen ud, rygtet om en mængde faldne og sårede, om de sidstes ophold på hospitalerne og deres lidelser, nåede til København, og som man endnu vil erindre, kom der i anledning af dette megen bevægelse i hovedstadens dameverden. Kunne man ikke på anden måde bidrage sin skærv til fædrelandets forsvar, så ville man dog søge at lindre de tapres nød, der var blevet et offer for den fælles sag. Og de, der endnu stod sunde og raske i rækkerne, savnede, som man vidste eller troede at vide, mange fornødenheder, hvormed de herfra så let kunne forsynes. Hvad der nu i forskellige retninger blev sat i værk, var smukt og agtværdigt. Man nøjedes ikke med at virke enhver i sin kreds; man samledes i komiteer, foranstaltede udstillinger og bortlodninger af håndarbejder, og anvendte det herved indkomne beløb efter bedste skønnende. Med hele denne virksomhed var nu madam Røiter fra en ældre tid nøje bekendt. Damekomiteer havde hun haft meget at gøre med, rigtignok ikke for at understøtte andre, tværtimod for selv at understøttes. Men nu havde jo hendes omstændigheder

forbedret sig, og det var vel værd at opofre noget, når man derved kunne komme i stadig berøring med damer af de bedste familier, som i gamle dage have moder og sammenkomster med dem, men nu vise sig i sin bedste stads efter den nyeste mode. Hun stræbte altså efter at blive medlem af en af de gentileste foreninger, og da dette, når man ville give sit bidrag dertil, just ikke var så svært, så lykkedes det også. Hun og Eudoxia blev optaget og virkede med de andre efter foreningens formål.

I en af de første måneder af år 1849, da krigens fornyede udbrud ansås for utvivlsomt, havde komiteen foranstaltet en offentlig, meget rig udstilling af håndarbejder. En formiddag stod madame Røiter deroppe med sin datter og så på forskellige sager og deriblandt på et med perler broderet cigarfoderal. "Synes du om det?" spurgte Eudoxia. "Nej," svarede moderen; "så var det cigarfoderal, du engang forærede Johnsen, meget smukkere." Tilfældigvis stod Maria Falkmann og Amalie lige ved siden af dem. Ved at høre disse ord vendte Maria sig om og spurgte madame Røiter, om hun ikke havde nævnet en ved navn Johnsen.

"Jo," lød svaret.

"Hvad er det for en Johnsen?"

"Han er student."

"Af hvem er han en søn?"

"Af overlærer Johnsen."

"Hvorfra kender De ham?" vedblev Maria nysgerrigt.

Madame Røiter, der mærkede, at en af hendes bekendtskab vakte øjensynlig interesse hos en så fornem, ung dame, overvejede et øjeblik, om hun skulle sige sandheden.

Klogskaben bød hende åbenbart at holde ren mund; men forfængeligheden sejrede. Efter nogen betænkning svarede hun da: "Ja, sandt at sige, har han været forlovet med min datter, som står der."

"Forlovet? Med Deres datter?" spurgte Maria forbavset. "Det er vist ikke så i sig selv."

"Det er som jeg siger. Frøkenen kan forlade sig derpå."

Amalie bemærkede det indtryk, denne uventede meddelelse frembragte på Maria og tog nu ordet. "De siger, han er en søn af overlærer Johnsen; hvor skulle da denne mand bo?"

"I Tornebuskegaden, på hjørnet af Volden."

"Hm! – Men på hvad tid var han da forlovet med Deres datter?"

Dersom madame Røiter havde svaret oprigtigt på dette spørgsmål, ville fejltagelsen snart være oplyst. Thi på den tid var Johannes ikke engang her i byen. Men hun betænkte ved sig selv, at det var bedst for hendes datter, når denne forlovelse endelig skulle omtales, da at skyde den så langt tilbage som muligt. Hun svarede da: "Det kan nu være næsten tre år siden. Min datter var dengang meget ung og kunne ikke så godt skønne, om partiet var til hendes bedste. Men efter nogen tids forløb anså hun det for rigtigst at slå op. Siden den tid har vi intet hørt fra ham."

Amalie ville gøre endnu flere spørgsmål, men den stakkels Maria, der i sin sindsbevægelse kun ønskede at komme bort, gav hende et vink, og begge gik efter en kort hilsen.

Eudoxia, der under den meddelte oplysning, der angik hende så nær, havde stået med nedslagne øjne og set på sine nye handsker, sagde nu til sin moder: "Hvilken mængde spørgsmål

de gjorde! Gud skal vide hvordan det hang sammen! Den yngre dame blev jo ganske bleg, da hun hørte om den forlovelse –"

"Ja, det bemærkede jeg selv til min forundring. Fritz Johnsen er jo et kønt, ungt menneske og kommer der formodentlig nu i huset, så hun har måske et godt øje til ham. Men det skulle dog undre mig, om han kom meget i den familie. Hun er en datter af gehejmeråd Falkmann, og hans hus er et af de første i byen."

Både moder og datter blev noget eftertænksomme, men af forskellige grunde. Den ene tænkte på den ansete familie, Fritz måske kunne have ført dem ind i; den anden huskede på, at han virkelig, som moderen sagde, var et smukt, ungt menneske, og at hun havde opgivet ham uden at dette førte til noget. Men begge indså, at gjort gerning stod ikke til at ændre, og søgte at trøste sig dermed.

Maria skyndte sig hjem ad de ensomste gader; for hun formåede ikke at standse tårerne, der uophørligt brød frem. "Men barn," sagde nu Amalie; "vær dog ingen dåre! Hvem vil tro på, hvad dette fremmede fruentimmer fortalte os!"

"O, hvor er det muligt at tvivle! Alt hvad hun anførte passede jo på ham. Jeg var angst for, at du skulle spørge om mere. Hun vidste måske, at han har kendt mig. – Det er kun alt for vist – han har forrådt mig! Det er sket på den tid han ikke turde komme hjemme hos os. Det kan måske undskylde ham lidt … ak, jeg har længe frygtet for, at han er af letsindig karakter."

"Men den unge pige, vi så, var der jo slet intet videre kønt ved."

"Å jo, hun var ganske net. Hun havde en smuk figur, og desuden – nej, tante, lad os se til at komme hjem; jeg kan ikke holde ud at tænke derpå. Men lov mig én ting: tal ikke til min

moder derom. Jeg vil se til at glemme ham; men ... men jeg vil ingen bebrejdelser høre, som om jeg havde valgt en uværdig."

Ulykkeligvis var den gamle Johnsen på den tid ikke i byen, men langt borte; ellers havde Amalie, der dag for dag bemærkede, hvorledes Maria skæmmede sig under den sorg, hun ikke kunne blive herre over og dog ville skjule, straks begivet sig op til ham, og sandheden var da kommet for en dag. Fru Falkmann bemærkede også sin datters forandrede udseende, men antog, at grunden var en ganske anden. Der var nemlig i de samme dage ankommet en skrivelse fra amtmandinden, hvori var indlagt et formeligt frierbrev til Maria, hvilket kammerjunkeren efter hendes ordre havde skrevet. Hun forlangte nu på hans vegne et endeligt svar; der var ikke længere grund til udsættelse; hendes søn var ansat og kunne om et årstid eller to vente en god befordring. Gehejmeråden, der nu var mindre sysselsat med embedsforretninger og derfor kunne tage sig mere af sine huslige anliggender, talte oftere med sin kone om, at man ikke kunne undgå at tage alvorligt hensyn til disse skrivelser; man kunne nu fornuftigvis ikke længere gøre nogen indvending. Kammerjunkerens brev blev da givet Maria. Under andre omstændigheder havde hun måske lét ad dets smagløse indhold, og nok forstået at skyde denne plage fra sig. Men i hendes nærværende stilling formåede hun ikke at tage noget så let. Undertiden spurgte hun sig selv, om det var rigtigt at modsætte sig sine forældres ønske, nu da intet længere bandt hende til en lykkeligere tilværelse. "Jeg har været ham tro, jeg har ikke haft anden tanke end ham, han har kunnet stole på mig til det sidste, enten han var her eller langt herfra, og uden

at jeg kendte hans opholdssted. Jeg har haft tillid til ham, jeg har tænkt, at jeg var alt for ham, således som han var alt for mig – og nu skal jeg erfare, at han letsindig har glemt mig, glemt mig så kort efter hans løfter og forsikringer. Hvad har jeg så at stride for, og hvad kan jeg vente andet end kulde og ligegyldighed? Enten jeg rækker min fætter eller en anden hånden, det er nu ét og det samme." Foreløbig nøjedes hun dog med, at hun intet bestemt afslag ville give, men bad blot om udsættelse. Dette blev hende indrømmet, måske mest, fordi fru Falkmann, der satte det igennem hos sin mand, troede, at kilden til Marias hemmelige sorg lå i hendes kamp med sig selv, i hendes ønske at føje dem uden straks at formå det.

Vi tør vel ikke påstå, at hun omsider, når hun fra alle sider på ny var blevet bestormet, virkelig havde rakt sin fætter hånden; men vist er det, at hun gjorde sig al umag for at glemme Johannes, at betragte ham som én, der aldrig havde været til for hende, og at en vis sløvhed eller ligegyldighed begyndte at bemestre sig hende. Det var da ikke så ganske umuligt, at hun til sidst havde givet efter.

Men en god ånd eller det Forsyn, der tager sig af de elskendes smerter, både de virkelige og de indbildte, befriede hende for denne yderlighed.

Dengang kammerjunker Læspe kom over til Slesvig og tiltrådte sin post, var han som så mange københavnere, der ikke bekymrede sig stort om det offentlige liv, aldeles ubekendt med stemningen i Holsten og det sydligste Slesvig. I de kredse af de bedste familier, hvortil han nu fik adgang, betragtede man ham i begyndelsen med mistro, men mærkede snart, at der var intet at befrygte, at han tværtimod var let at bearbejde. Han blev

således efterhånden vant til at se retsspørgsmålet angående Holsten og Slesvig og begges forhold til den danske krone behandlet fra det ensidige slesvig-holstenske standpunkt, og besad hverken kundskab eller dømmekraft til at kunne gennembryde det væv af usande påstande, man efterhånden spandt ham ind i. Under oprøret og da senere krigen brød ud, var han vistnok betænkelig ved at være vidne til alt hvad han så for sig. Men da preusserne og omsider endog forbundsarmeen rykkede ind for at understøtte oprøret, anså han Danmarks sag for redningsløs tabt, trådte uden sky over til sine nye omgangsvenners meninger, og gjorde sig skyldig i flere offentlige handlinger, der aldeles kompromitterede ham.

Et brev, han i denne tid skrev til sin moder, vil vise hvorledes det så ud hos ham. "Mama kan tro," hed det deri, "at jeg nøje har overtænkt, hvad jeg har gjort. Folk her er klogere i en finger end de derhjemme fra top til tå. Det er mageløst, som de mennesker kan tale for sig; og de ved hvad de vil og har mod til at sætte det igennem. De er på færde overalt, sætter himmel og jord i bevægelse og bruger tusinde kunster for at få deres krig frem. Sådanne folk er farlige at have at gøre med. Nu har de fået hele Tyskland på deres side. Tror mama, at det lille Danmark kan stå sig, jeg vil bare sige: mod preusserne alene? Nej, man kan ligeså godt først som sidst tage det klogeste parti; og jeg tror ikke, det skal være til min skade. I går blev jeg forestillet for hertugen, som var meget nådig imod mig og udtalte sig åbent om de nuværende forhold. – Forresten," skrev han videre, "med en overgang til andre materier, befinder jeg mig daglig bedre her. Man træffer flinke folk, og der som sagt kan snakke Fanden et øre af. Levemåden er god og tonen i de

bedre familier dannet. Så godt som mine klæder sidder nu, har de aldrig siddet. En skrædder fra Hamborg har taget ophold her i byen og er en mester i sin kunst. Hamborg er efter alles mening "die Hochschule der Schneiderkunst", selv når Paris og London regnes med."

Amtmandinden optog ikke beretningen om sin søns ukloge handlinger med den vrede, som man af hendes egen klogskab skulle vente. Men hertil var der en aparte grund. Det var langtfra, at den ærede dame skænkede regeringsforandringen sit bifald. At hendes altformående broder under denne var så godt som sat i hvilestand, kunne allerede være nok til at vække hendes harme. Men værre var det, at hendes mand, amtmanden, nu skulle stå under de nye ministre. At dømme efter nogle af dem, der allerede var valgt, kunne han jo, efter hendes mening, med tiden komme til at måtte aflægge én, der ganske nylig havde været kopist eller fuldmægtig, eller højest en lille prokurator, regnskab for sine embedshandlinger. Amtmanden, der var en forstandig mand, søgte vel at oplyse hende om det nye forholds natur, og gjorde hende især opmærksom på ministrenes egen ansvarlighed. Men hun var ikke modtagelig for grunde; hendes stolthed oprørte sig mod, at de højeste embedsmænd skulle indlevere referater til disse nybagte celebriteter. Man vil nok i almindelighed finde, at de gifte damer i de højere kredse, under indtræffende omskiftelser, er langt mindre villige til at give efter og føje sig end deres mænd. De sidste har i tidens løb haft lejlighed til at kende deres stillings svage sider og indset nødvendigheden af at fire, når det behøvedes. Konerne derimod, vante til at herske ved deres mænds anseelse – og en amtmand er i provinserne en

meget anset mand – og stadig kun i berøring med personer, der bukker og skraber for dem, kan ikke så let tænke sig, at dette kan være anderledes, og holder derfor meget længere på deres tilvante stolthed og myndige tone. Af disse grunde, antager vi, var amtmandindens svarskrivelse til sønnen ingenlunde affattet så irettesættende som han selv havde ventet det. Men på den anden side, da hun kendte sin broder som en loyal mand og streng i sine grundsætninger, så mente hun tillige, at det bedste var, om forlovelsen med Maria kom i stand, inden rygtet om hendes søns dumheder nåede København, og hun pålagde ham derfor uopholdelig at sende det omtalte frierbrev. Hendes broder kunne ikke være bekendt at udsætte denne sag; var den engang afgjort, så fandt man sig nok i hvad hendes ukloge søn nu engang havde indladt sig på.

Men på hin tid kunne deslige "dumheder" ikke skjules. Et nordslesvigsk blad omtalte meget snart kammerjunkerens meriter, og herved blev de bekendte i København og i den Falkmannske familie. Gehejmeråden blev meget ilde til mode derved. At Læspes stilling i Slesvig var difficil, havde han fra begyndelsen af oprøret antaget og ønsket ham vel derfra. Men da man intet desangående hørte fra ham selv, turde man måske antage, at han havde forstået at sno sig. Nu, da man desværre måtte erfare det modsatte, skrev gehejmeråden til sin søster, beklagede hvad der var sket, og bad hende gøre sin søn opmærksom på, at efter det forefaldne måtte alle forhandlinger angående den bevidste sag for tiden anses for afbrudte. Maria blev snart bekendt med dette heldige resultat og turde måske nu for bestandig vente sig befriet for sin fætters kærlighed. Men hvad hjalp det hende nu? Kun alt for ofte har man lejlighed til at

erfare, at lykken kommer, når man ikke længere har brug for den, når de interesser, der knyttede sig til den, er falmede og har mistet deres tillokkelse. Denne bedrøvelige erfaring måtte også hun gøre.

7. Rødegården

Stilstanden var udløbet, og det tillæg af otte dage, man havde forlangt og vi, ubegribeligt nok, indrømmet, var også endt; men til et resultat var underhandlingerne ikke kommet. Krigen begyndte altså på ny 1849. At give en beretning om denne ligger ikke i vor plan og mindre i vor evne. Vi vil som hidtil nøjes med at give en kort skildring af enkelte situationer under krigen, der havde indflydelse på de personer, der i vor fortælling føres frem.

På samme tid vore tropper ved forskellige indfald fra Als i det Sundevedske hæderligt kæmpede med vore talrige fjender, foruden slesvig-holstenerne det tyske forbundskontingent, gik general Rye med omtrent 8000 mand fra Kolding ind i Slesvig. Til dette armékorps havde arkitekten Neerling og Filippo tilligemed en del andre jyske herregårdsskytter sluttet sig. Men henimod midten af april fandt generalen, ved den overlegne forbundsarmés nærmelse, sig foranlediget til igen at forlægge hovedkvarteret til Kolding.

Under opholdet her udbad Neerling. Og Filippo sig permission på en dagstid eller to, for at gøre en udflugt til en gård i nærheden. Man vil måske endnu erindre, at den i det foregående omtalte fabrikant Nissum, hos hvem den lattermilde jomfru Sybrandt skulle i besøg, havde købt Rødegården, der lå omtrent en mil vest for Kolding. Det var allerede længe Neerlings agt at gøre denne families bekendtskab; men hidtil var det ved tilfældige omstændigheder og omsider ved krigen blevet forhindret. Filippo, på hvem mands- og præsteskrædderens smukke datter havde gjort et

stort indtryk, benyttede opholdet i Kolding det forrige år til at aflægge en kort visit på Rødegården og blev meget godt modtaget. Af dette besøg vidste han, at jomfru Sybrandt, der i den urolige tid kunne være familien til hjælp og opmuntring, agtede at forlænge sit ophold på gården. Nu lod han ofte et ord falde om, hvor muntert det kunne være, om Neerling igen fornyede dette bekendtskab fra sørejsen til Vejle; og der blev endelig gjort alvor af denne tur.

En smuk morgenstund begav begge sig til fods på vejen, rigtignok bevæbnede, dog antog ingen af dem, at der var noget at befrygte. Vel var der i Kolding blevet talt om, at enkelte afdelinger af de fjendtlige hyppigt viste sig ved den slesvigske grænse, men over Kongeåen vidste man ikke at nogen af dem var kommet. De gik da trøstigt frem. Rødegården, der lå højt, viste sig allerede for dem, da de kom op på en bakke, men forsvandt igen, da vejen gik dybere ned. Her, hvor der kun var en halv fjerdingvej til gården, havde de næppe gået et hundrede skridt, før en hob krigsfolk med pikkelhuer og vildt eller snarere forviltret udseende, en snes i tallet, brød frem fra buskene på begge sider af vejen og hurtigt og uventet faldt over dem. Geværerne blev revet fra dem og deres hænder bagbundne. Neerling var ubeskrivelig ærgerlig, ikke blot over at tages til fange på en så lumpen måde, men fordi han ved første øjekast så, at denne hob bestod af hans aversion, friskaremænd fra det forrige år. Af disse var en stor mængde i år blevet optaget i slesvig-holstenske regimenter, men, aldeles uskikkede til disciplin, vedblev de nu som før at operere på egen hånd. Den omtalte snes mand var ved hjælp af et par både, de havde fået fat på, om natten sat over åen, i hvis nærhed Rødegården

lå, og fra det foregående år nogenlunde bekendte med lokaliteterne, håbede de ved et overfald på en gård eller hos bønderne at kunne gøre et godt bytte og i rette tid trække sig tilbage. På deres vandring opdagede de to militære, der nærmede sig, og søgte hurtigt et skjul, af frygt for, at flere kom bag efter; men da dette ikke skete, fik de mod igen og styrtede over dem. Med en blanding af rå og fidel tone indlod de sig nu i samtale med deres to fanger og gjorde dem en mængde spørgsmål om den store, smukke gård, de havde fået øje på, blandt andet om der var indkvartering af militære. Om der var mange folk derpå, og deslige. Men da de ikke kunne erholde tilfredsstillende svar, besluttede de friskvæk at gå løs på gården og ved en overrumpling se til at få bugt med beboerne; noget lignende var lykkedes dem før.

Man var imidlertid kommet til et højt, levende gærde med en gitterport, der hørte til gården. Fra porten gik en for fodgængere bestemt, jævnt opstigende vej, der snoede sig i en krumning, havde buksbomhække på siderne og syntes at være temmelig lang. Indkørslen til gården var på den modsatte side, hvor skråningen til vejen var mindre. Gitterporten var lukket, men det vilde mandskab slog den op med kolbeslag og skred rask op ad stien, nu og da standsende og lyttende; for det var ganske tydeligt, at der i en frastand lød stemmer.

Allerede i forvejen var det lykkedes Filippo, med sine smidige fingre at få den ene hånd løs. Mens nu hine, under deres grådighed for at gøre et kup, sagte, men ivrigt stormede frem, uden at agte synderlig på de to fanger, de havde imellem sig, hviskede Filippo på italiensk til Neerling: "Jeg har mine hænder fri og har fået en kniv op; jeg vil skære Deres bånd over, men lad

endnu som De var bundet" – og med det samme overskar han uformærket det reb, der bandt arkitekten. Denne nikkede til tak og svarede ligeså sagte: "Oppe på gården, mens de slyngler røver og plyndrer, kan vi måske slippe fra dem." Efter dette fulgte de med sværmen, og vi vil foreløbig lade dem bestige højen og imidlertid se til, hvorledes det står sig hos fabrikant Nissum.

Netop i disse dage herskede der stor travlhed på Rødegården, og mange planer blev lagt og til dels udført for at sætte den i en respektabel forsvarsstand. I det forrige års felttog var gården flere gange blevet oversvømmet af tyskerne, og Nissum og hans familie fandt sig til sidst i den nødvendighed at overlade den til sin skæbne og gå nordpå, ved hvilken lejlighed den havde lidt meget. Dette, påstod han, havde man ikke haft nødig, hvis gården i tide var blevet befæstet, hvortil den ved sin beliggenhed var så ualmindelig skikket. Men dels tænkte ingen derpå dengang, dels var der udtrykkelig udgået en opfordring fra regeringen til jyderne, at de ikke skulle sætte sig til modværge mod den indtrængende overmagt. I år var en sådan opfordring ikke emaneret, og nu skulle det forsømte indhentes.

Denne Nissum var af en besynderlig tørhed eller sterilitet, såvel i sit ydre som i sin tænkemåde. Til den lange, magre figur kom et ligeså magert, altid alvorligt ansigt. Han talte kun lidt – da han sad i den roskildske stænderforsamling, talte han slet ikke – men han tænkte så meget des mere, eller i det mindste bildte han sig det ind, og mange med ham. Og hvad han engang havde udtænkt, det stod han fast ved, det åd sig ind i ham; at få ham derfra var en umulighed. Han selv betragtede sin stivsindighed som karakterfasthed og forsikrede, den gik ud fra

velovertænkte grundsætninger. Af den art var hans ufravigelige mening, at de yngre døtre ikke måtte forloves eller giftes før den ældre, hvilket den ulykkelige Storm, der nu på andet år forgæves ventede på sin bryllupsdag, især måtte undgælde for. Og af samme, ikke stort bedre kaliber var nu hans formening, at Rødegården burde befæstes. "Det giver jo den sunde fornuft," ytrede han engang i den anledning; "når alle gårde sættes i forsvarsstand og bønderne også griber til våben, så nødes fjenden til at sprede sin styrke, og opholdes og standses ved hvert skridt han skal frem." Man indvendte ham, at de andre gårde næppe ville tænke på at gøre modstand. "Det skal De ikke sige," var hans svar. "Jeg vil nu give eksemplet. Min gård er nærmest ved grænsen og først udsat. Lykkes det mig, så følger de andre efter." At et par velrettede kanonskud kunne bringe hele befæstningen til at strande, var et punkt han sprang over. Gårdens folk, såvel tyendet som fabriksfolkene blev nu allerførst bevæbnede, nogle med sabler og geværer, andre med høtyve og leer, der blev smedet lige og sat på et skaft efter polakkernes måde – en foranstaltning, der var god nok, dersom man kun ikke havde glemt, at ingen af folkene forstod at omgås med disse våben, med undtagelse af høtyvene. Dernæst løb mange andre planer rundt i hr. Nissums hoved; men han måtte til sin sorg indrømme, at han manglede militære kundskaber til at sætte dem i værk. Imidlertid var lykken ham gunstig og sendte en uventet assistance. Den unge Søborg, om hvis kærlighed til Nissums yngste datter Emilie vi har hørt, var dette år blevet udskrevet til krigstjeneste og beordret at indfinde sig tilligemed en del andre i Kolding den 16. i måneden. Men han rejste så betids hjemmefra, at der var god lejlighed til forinden

at besøge familien på Rødegården. Vistnok var hans forhold til denne ikke blevet bedre siden deres afrejse fra København; men han stolede på, at han som "tapper landsoldat" ikke ville møde uvenlige ansigter. Heri bedrog han sig heller ikke. Han blev endog modtaget med åbne arme, hemmeligt af den smukke Emilie, og i andres påsyn af hr. Nissum i egen person. "Det var manden," mente denne, "der skulle stå ham bi med råd og dåd. Søborg var militær og måtte vist kunne give ham den vejledning, han behøvede til gårdens forsvar." Han meddelte ham straks sine planer og udbad sig en håndsrækning.

Dette lovede det unge menneske med fornøjelse, uagtet han straks indså, at den hele idé var galskab; men den hjalp ham til på ny at komme i hr. Nissums kridthus, og det var for ham hovedsagen. Der blev da gjort udkast, lagt planer, terrænet blev undersøgt og en mængde dispositioner truffet, f. eks. at porten skulle barrikaderes, når fjenden nærmede sig, vinduerne spærres og folkene skyde fra små åbninger, og andet mere. Det betænkeligste punkt at sætte i forsvarstand var efter Nissums anskuelse den indgang til gården, der fra landevejen gik op i en skråning til haven. Men Søborg hjalp. Endnu fra gammel tid, dengang Rødegård var et herresæde med et meget større areal, fandtes der en lille kanon på stedet, der forhen var blevet brugt på fødselsdage og ved andre højtidelige lejligheder. Den blev nu placeret på højen og stillet således, at den bestrøg vejen op til den, og for at forstærke effekten skulle den lades med fire geværkugler. For en sikkerheds skyld blev den prøvet inden den sattes hen, og befundet stærk nok; de fire kugler gik glat ind i en mur, man skød imod, til hr. Nissums store satisfaktion. Et sådant skud måtte jo betragtes som en salve af kardæsker!

Under disse foranstaltninger gik tre dage hen, til glæde for alle parter. Tidligt den fjerde dags morgen måtte Søborg bort til sit regiment. Han havde allerede taget afsked med gårdens ejer, og dennes vogn, der skulle føre ham til Kolding, holdt ved indkørselsporten; men efter en hemmelig aftale med Emilie skulle han endnu engang, inden han tog bort, sige farvel til hende. Hun og jomfru Sybrandt befandt sig på den omtalte høj, hvor kanonen var anbragt, og til dette sted begav han sig hen. Emilie havde grædt, da han kom, og hendes veninde sad endnu og trøstede hende. "Hun er angst for," sagde sidstnævnte til Søborg, "at De skal blive såret eller måske endog falde."

"Det har ingen nød," svarede han og henvendte sig til Emilie. "Har Vorherre været så god at skaffe mig indgang her og på ny bragt mig i gunst hos din fader, så er det ikke omsonst. Jeg har den faste tro, at jeg kommer uskadt fra krigen."

"Men tag dig dog i agt," bad Emilie, "og vær ikke for ... for tapper. Man behøver jo ikke at udsætte sig mer end nødvendigt."

"Nej, vær kun rolig. Jeg skal opfylde min pligt; men, oprigtig talt, heller ikke mere."

"Ja, men De må slå rigtig løs på tyskerne ligesom de andre gør," mente nu jomfru Sybrandt. "Ellers gør Deres kammerater sågu' nar af Dem."

"Det skal de ikke. Når det behøves, er jeg mand for at slå til som den bedste."

"Hvad sagde da fader til dig, da du nu talte med ham?" spurgte Emilie.

"Han var meget venlig og bad mig ikke gå forbi hans hus, når tilfældet igen førte mig i nærheden. Og desuden takkede han

mig for, at jeg har gået ham til hånde i disse dage, især for den mageløse idé at anbringe kanonen på dette sted. Nu var han slet ikke bange for et overfald."

"Men tror du da virkelig, at denne lille kanon kan være os til nytte?"

"Jo, når nogen, hvad der forresten ikke er rimeligt, vil gøre sig den ulejlighed at gå den lange vej opad stien i stedet for ad hovedindgangen, så kan den gøre god virkning, så lille den er. Jeg har selv stillet den og sat denne lunte ved siden. Jeg vil for en fejls skyld straks tænde lunten, hvis der skulle komme nogen, mens I sidder heroppe. Se der –" og med det samme tændte han lunten med sin cigar – "hvis I nu mærker uråd, så hold den lige til fænghullet, og I skal se, kanonen knalder løs. Forresten skal en mand holde vagt her nat og dag, så snart det rygtes, at tyskerne nærmer sig."

Afskedens øjeblik nærmede sig omsider. Den unge soldat måtte afsted, og de to piger. Der ikke turde følge med gennem haven, så efter ham, så længe de kunne øjne ham. De blev endnu en stund på højen, for at ingen skulle se, at Emilie havde grædt, og de ville netop til at gå, da jomfru Sybrandt udbrød forskrækket: "Der kommer nogen opad stien ..."

"Nu ja," svarede Emilie, "lad dem komme. Det er måske et par karle, der arbejder her i haven."

"Nej, jeg kan høre mange fodtrin og – Gud, Emilie! Jeg hører klirren af våben –"

"Men hvem skulle det være?"

Jomfru Sybrandt, der i sin angst holdt sig ved Emilie, men dog af nysgerrighed ikke kunne lade være at bøje sig forover og

se ned ad stien, brød nu ud: "Det er tyskerne! Jeg kan se deres pikkelhuer og bajonetterne ..."

"For Guds skyld, så lad os rende op! Skynd dig bare –"

"Men skal vi ikke skyde kanonen af?"

"Å, hvor tør vi vove –"

"Jo, det gør jeg ... ellers har vi dem straks – bi bare et øjeblik, Emilie, og hold på mig –"

– Med disse ord, og på springet til at retirere – for hun var i grunden ligeså bange som Emilie – greb hun lunten, og idet de omtalte friskaremænd kom frem fra vejens bøjning, satte hun den til fænghullet, kanonen gik af med et dygtigt rabalder, hun og Emilie rendte deres vej med et skrig, i det samme et brøl og forvirrede råb og tummel lød op nedefra.

To eller tre af friskaremændene var truffet; de andre styrtede tilbage i vild hast, de forreste på dem, der var bagved, i den visse formening, at der var krigsfolk, ja måske en hel armé i nærheden; og skrækken var så stor, at flere kastede geværerne, for at komme lettere afsted. Dette øjebliks forvirring benyttede deres to fanger til at klemme sig ind mellem buskene. Neerling råbte med gevaldig stemme: "Die Dänen kommen!" og mens hele skaren over hals og hoved styrtede afsted, greb han og Filippo et par af de henkastede geværer og sendte deres egne kugler efter dem.

Begge skred nu hurtigt op ad stien, med tilråb på dansk, for at man ikke skulle anse dem for fjender og skyde på dem. Men denne forsigtighed var overflødig. Der var ikke et menneske oppe på højen. Den lille, fortræffelige kanon og den brændende lunte, der endnu lå og røg på jorden, var alt hvad de så. De gik

da videre, for at se at træffe nogen, eftersom kanonen dog næppe af sig selv var gået af.

De to unge piger var imidlertid løbet skrigende op på gården og satte alt i bevægelse ved deres beretning om et overfald af tyskerne. Nissum blev meget konsterneret herover. Uagtet alle de forberedelser, han havde truffet for et sådant tilfælde, var han nu aldeles rådvild. "Gud bevares! Et overfald, siger I? Af tyskerne? Men ... men så må man jo – ja, Gud hjælpe os, hvad skal vi så gøre?"

"Kan vore folk ikke gribe til våben?" spurgte Emilie.

"Jovist kan De ... men – ja, hvor mange er det, der kommer?"

"Det ved vi ikke. Da Line havde skudt kanonen af, rendte vi vor vej."

"Skød I kanonen af? Ja, bare I nu ikke har truffet nogen – Gud bevares, hvis I har truffet nogen, så bliver de nok rent rasende!"

En del af gårdens folk, der fra haven havde hørt skuddene og ikke vidste, hvad de betød, kom til, nogle allerede med deres respektive våben. En kom løbende med den efterretning, at der viste sig tyskere oppe i alleen. Hr. Nissum, meget befippet, vidste ikke, om de skulle blive udenfor eller gå ind. "Ja I, børn! må gå ind!" sagde han til Emilie og hendes veninde. "Og kald på Jacobine og Lotte – lad dem blive inde ... og sig til fabrikmesteren –"

I det samme så man to krigsmænd komme ud fra alleen. "Det er jo af vore egne," udbrød en karl; "det er herregårdsskytter!"

"Ja, og jeg kender dem begge," lagde jomfru Sybrandt til. "Gud! når vi bare ikke har skudt på dem!"

Neerling og Filippo nærmede sig, og blev, som man kan tænke sig, modtaget med stor glæde, især da begge befandtes

uskadte. Af den beretning, de gav om deres eventyr, så man, at gårdens beboere virkelig havde været udsat for en ikke ringe ubehagelighed, og at alene tilfældet eller Line Sybrandts raskhed havde befriet dem derfor.

"Der kan I dog se," bemærkede Nissum triumferende, "at mine og Søborgs anstalter ikke har været forgæves, og at den lille kanon, som Line skød af, har gjort nytte" – ved hvilke ord Neerling og Filippo til deres forundring erfarede, at det var den lystige jomfru Sybrandt, de skyldte deres frelse.

Man samlede nu gårdens folk, lod dem bevæbne sig og skred – Neerling og Filippo naturligvis i spidsen og hr. Nissum i en god afstand fra bagtroppen – til at undersøge haven og omegnen, men uden at man traf på nogen. Der var intet spor at opdage af de fjendtlige. På stien var blodpletter og henkastede våben; men de sårede havde de slæbt med. Her fandt Neerling og Filippo deres gode rifler igen; de var naturligvis allerførst blevet kastet hen af dem, der foruden deres egne våben bar på disse. – Man gik dernæst lige ned til åen, hvor al den underretning, man fik, bestod i, at en mand ville i frastand have set to både fulde af militære sætte over. Endnu samme dag sendte man en beretning til hovedkvarteret i Kolding om dette dumdristige overfald. Af deslige udførtes der under krigen flere, og efter en større målestok, i almindelighed til vogns, denne gang undtagelsesvis til søs. Lykkedes ét, kunne man være vis på, at ti mislykkedes.

Ved tilbagekomsten traf vore to eventyrere de ældste døtre. Af disse var Jacobine høj som faderen og noget stiv og tilbageholdende, men endnu ret smuk; Charlotte var i smag som den yngste, munter og ligefrem, især når den ældste søster

ikke holdt øje med hende. Om eftermiddagen ankom svigersønnen *in spe*, toldinspektør Storm, der ved et brev fra sin kæreste var blevet underrettet om det passerede. Med ham indtraf en proprietær eller, som andre kaldte ham, stude- og hestepranger, ved navn Mullerup, en velhavende mand, der efter rygtet "kunne købe det halve Kolding". Det var en firskåren, drøj figur med et af sundhed og jævn munterhed strålende ansigt, og ramjysk i sin udtale – en af de få levninger af den gamle race af jyske proprietærer. Mullerup hørte til dem, Storm anglede efter som frier til Jacobine og for så vidt med held som proprietæren slet ikke var uvillig til at gå ind derpå; derimod syntes hun ikke at finde så stort behag i ham. "A trænger ikke til penge," ytrede Mullerup til Storm, "skønt A ved, hun har dem. Men A vil ha' en kone, A kan gøre lidt stads med; og det kan hun."

På en spadseretur, man foretog i haven, kom noget afsides fra de andre en mand hen til Neerling, som denne ikke kendte, og indlod sig høfligt med ham om et og andet. Efter en del, som det syntes, ligegyldige spørgsmål om Neerlings stilling, om han var gift eller på veje dertil, sagde omsider den fremmede herre: "Hvorledes behager Dem familien her?"

"Meget godt. Det lader til at være vakre folk allesammen."

"Ikke sandt? Og døtrene –?"

"Det er vist meget elskværdige damer."

"Deri har De fuldkommen ret. Ja, jeg har allerede mærket, De er en kender. Den ældste, Jacobine, er en fortræffelig pige. Jeg kan ret tænke mig, at hun kunne være noget for Dem."

"Tror De virkelig?"

"Ja, derom kan der ikke være to meninger. Og jeg vil sige Dem rent ud, hvis De har godhed for hende, så vil den sag næppe støde på vanskeligheder. Hun har for mig ytret sig meget fordelagtigt om Dem. Og hendes fader, der kender Dem af renommé, fra Deres arbejder i fjor forår på en gård i nærheden, er også meget godt stemt for Dem."

Neerling vidste nu med ét, hvem han havde for sig. "Er Deres navn ikke Storm?" spurgte han.

"Jo, jeg er forlovet med den næstældste. Jeg er nøje bekendt med forholdene her i familien. Nissum står sig godt. Her er velstand på alle kanter. Han er en anset mand. Hans døtre er meget begærede og afholdte. Som sagt, en bedre pige end den ældste kan De ikke ønske Dem."

"Ja, jeg takker Dem meget for den interesse, De viser mig. Men mit liv er endnu for lang tid ikke indrettet på giftermål. Var krigen ikke kommet på, så stak jeg nu etsteds i Algier eller Tyrkiet."

"Ja, hvad så! Man ta'er sin kone med. Dertil er Jacobine just skikket. Hun har sprogkundskaber ..."

"Alligevel. Jeg forsikrer Dem, at giftermål og jeg er for tiden to aldeles inkommensurable størrelser. Jeg ønsker frøken Nissum alt muligt godt; men gifte sig må hun med en anden."

Storm mærkede desværre, at med ham var der ingen vej at komme, og da proprietæren straks efter kom til, førtes samtalen hen i et andet hjørne. Neerling, der tændte en cigar, bød de andre herrer af sit forråd. "Tak for mig, min gode ven," sagde Mullerup. "A skøtter ikke om de nye moder. A ryger min pibe; det har A nu på en pas gjort i tredive år, og så ryger A helst min "blå mand". A har nok råd til at købe en bedre sort; men A

vil min tro have en tobak, der bider på tungen, så A kan mærke, A ryger."

Filippo, der opførte sig meget smukt og beskedent i dette selskab, fik imidlertid lejlighed til at stå en sladder af med jomfru Sybrandt, mens han og hun gik et stykke bag de fornævnte.

"Jeg er i stor gæld til Dem," sagde han. "Jeg kan takke Dem for, at jeg i dette øjeblik ikke er en elendig fange, men kan glæde mig i så mange muntre menneskers selskab."

"Jo, her er noget net at takke for!" svarede hun med latter. "Når nu en kugle fra kanonen havde truffet og såret Dem ..."

"Jeg dør gerne for Deres hånd."

"Men hvis De var blevet såret, måtte miste en arm eller var blevet en krøbling, havde jeg taget min død derover."

"Er det sandt, kære jomfru Sybrandt?" udbrød Filippo lidenskabeligt. "Kan jeg tro, at De har så stor godhed for mig stakkels fremmede menneske? Hvor det skulle gøre mig lykkelig! Jeg tænker bestandig på Dem, når jeg er skilt fra Dem. Det synes mig ofte, at de dage, jeg var sammen med Dem på skibet, hører til de lykkeligste i mit liv. Turde jeg nu håbe, at jeg ikke var Dem ganske ligegyldig –"

Jomfru Sybrandt havde nu vel ikke ment sine ord således som den livlige italiener forstod dem – hun var overhovedet ikke stærk i at lægge en bestemt mening i sin tale – men hun blev ikke vred over at misforstås. Filippo tog sig så godt ud i den klædelige herregårdsskyttedragt, hans muntre, dristige øjne så på hende så bønligt, så overtalende, at hun måtte slå sine egne ned og følte hjertet banke lidt stærkere end vanligt. Men andre

af selskabet kom til og hjalp hende ud af denne vanskelige situation.

Om aftenen indfandt sig en del fremmede, mest for at høre beretningen om overfaldet. Et par spilleborde blev arrangeret, og Nissum, proprietæren, Neerling og en fjerde mand satte sig hen til et whistparti. Mens proprietæren eftersä sine kort, stod tilfældigvis Filippo, der ikke spillede, bag hans stol. "A lider ikke vel, at man kikker i mine kort," sagde Mullerup, idet han skubbede Filippo til side. "Ja, det er nu engang så min skik. A bryder mig fejl om at tabe; de par skillinger kan a mist'. A spiller kun for det morer mig. Men retten må have sin gænge."

Filippo blev meget ulykkelig over at have stødt an mod god tone. Men jomfru Sybrandt, der var i nærheden, trak ham til side: "Bryd Dem ikke om, hvad det rædsomme menneske siger. Han er rigtignok god, den hestepranger. Men jeg håber, Jacobine bliver gift med ham, og hun vil nok sørge for hans opdragelse."

Aftenen gik hen på en behagelig måde. Ved bordet fortalte Neerling adskillige småtræk fra det første felttog, blandt andre følgende, som han selv havde været vidne til: "En formiddag, mens vor bataljon var i færd med at forfølge en afdeling af den fjendtlige armé, drog vi ind i en by i Mellemslesvig. Her var kort i forvejen en mængde af fjendens dragoner kommet igennem. Ved et kær lå der på samme tid en snes børn, de fleste ganske små, med nogle, der var lidt ældre og skulle passe på dem; de fattige mødre var ved et arbejde på marken. Det var en megen varm dag, de fleste børn splitternøgne, enten fordi de havde plasket i kæret og badet sig eller af lystighed og kådhed. Dengang nu de fjendtlige dragoner på retræten i flyvende fart

jog gennem landsbyen, og børnene hørte folk råbe og skrige: "Dragonerne kommer!" blev de forskrækkede og rendte alle, de mindste slæbte med af de større, hen til en lade og krøb dér sammen i en klump, nøgne som de var. Straks efter kom de beængstede mødre tilbage, så ingensteds deres børn og, uden at vide rigtigt hvad der var forefaldet, rendte de jamrende om for at søge dem. Endelig fik man at vide, at de var i laden. Enhver skyndte sig derind, for at se, om hendes barn var i behold. En kone greb fat i et nøgent halvårs barn, og sagde: "Det er mit", og ville bære det bort. Men i det samme kom et højt, kraftigt bygget fruentimmer med strenge træk og opfæstet skørt, hurtigt til, snappede barnet fra konen, vendte og betragtede det med utrolig hastighed, og lagde det derpå roligt hen på jorden foran sig. "Du siger," henvendte hun sig derpå til den anden kone, "at det er dit barn. Jeg ville se, om det var sandt. Hvis det var dit, ville jeg ikke eje det. Men nu siger jeg, at du lyver. Det er mit barn, og jeg skal angive så mange og ubetydelige mærker, at du må selv tilstå, jeg har ikke i dette øjeblik kunnet opdage dem. Tæt under brystet har min dreng syv små pletter som en syvstjerne, en større i midten og seks mindre deromkring. Længere nede har han igen tre pletter, og ved anklen en lille vorte. Se nu efter, om ikke alt træffer ind, og gå så din vej og bild dig ikke ind, at en sådan prægtig unge kunne komme fra dit visne legeme." Hermed tog hun barnet og gik. Jeg og nogle andre var netop kommet til og stod ganske forbavsede over den energi, der var i dette simple bondefruentimmers tale og holdning."

Først silde stod man op fra bordet, da man efter en gammel skik, der måske har holdt sig længere i provinserne end i

København, ved en bolle punsch ville klinke på denne dags held og på fremtidens.

Inden man skiltes, sagde jomfru Sybrandt til arkitekten: "Jeg har fortalt Emilie og Lotte snedkersvendens historie, De husker nok ham fra skibet, Steinhauer. Men hvad blev så enden derpå? Har De skaffet ham nogen oplysning om, hvordan det egentlig hang sammen?"

"Nej, desværre. Jeg har virkelig skrevet til den mand i Linz, jeg omtalte, men aldrig fået svar. Formodentlig var han dengang på en rejseudflugt, og senere er krigen kommet imellem og urolighederne i Tyskland, der jo har gjort alle derovre forstyrrede i hovedet. Men jeg har betænkt at skrive engang endnu og se, om det vil føre til noget."

"Men hvor er Steinhauer nu? Blev han her i Jylland?"

"Nej, han tog kort før krigens udbrud over til København og har arbejde i sin faders værksted; det har han underrettet mig om."

Hvis læserne endnu interesserer sig for den ærlige snedkersvend, kan vi til den anførte oplysning tilføje, at han en tid var uvis med sig selv, om han ikke med så mange andre skulle tage tjeneste ved armeen, der gik imod oprørerne; på mod manglede det ham ikke, det har vi allerede set. Men han betænkte, at han dog egentlig hørte til borgervæbningen, et respektabelt korps, som han havde pligter imod, og at byen også trængte til en besætning af resolutte mænd. Han blev da, hvor han var.

Men for at komme tilbage til vore to herregårdsskytter, da er der intet videre af betydenhed at berette om deres besøg på Rødegården. Den følgende dag op på formiddagen tog de

afsked med deres gæstfrie vært og husets damer, og gik tilbage til Kolding. På vejen var Filippo mod sædvane stille og tankefuld. Han kunne ikke få den smukke skrædderdatter ud af hovedet. Imidlertid fik han snart andet at tænke på. Slesvig-holstenerne rykkede ind i Jylland og kort efter forbundsarmeen. Han og Neerling tog del i de blodige fægtninger ved Kolding og Gudsø, hvis udfald ikke svarede til den tapperhed, vore tropper viste. Senere, da Ryes brigade kom til at udgøre et selvstændigt armékorps, der blev i Jylland, fulgte begge med en del af hovedarmeen til Fyn.

8. Besøg i hjemmet

Med Johannes' helbredelse gik det, trods hans ungdom og gode konstitution, kun langsomt, og det var en lykke for ham, at hans fader og Crepp tilligemed en del yngre venner altid var i hans nærhed og kunne forkorte ham tiden. Iblandt dem, der så til ham på Augustenborg, må vi ikke glemme oberst X. Men det var et afskedsbesøg. Obersten var kommet til den erkendelse, at hans alder og legemsbeskaffenhed ikke tillod ham krigens besværligheder og havde omsider, så nødig han gjorde det, besluttet at trække sig tilbage.

Efter tre måneders forløb kunne Johannes gå ud, men først ved slutningen af året kunne han melde sig igen til tjenesten. Under stilstanden var denne dog ikke så presserende, at han jo nok turde håbe at erholde en måneds permission og skaffe sind og legeme fornyet oplivelse ved en rejse til København. Under de mange ensomme timer, opholdet på Augustenborg lazaret bragte ham, dvælede hans tanker med en stedse voksende længsel næsten kun hos Maria, og ønsket, endnu engang at samles med hende, blev daglig mere levende. Han vidste vel ikke, om man hos gehejmerådens ville være nu mere tilbøjelig til at modtage ham end tidligere, men et hemmeligt håb smigrede ham med, at det nok var muligt; og i al fald kom det an på et forsøg. Han meddelte da sin fader denne beslutning, og den gamle Johnsen, der under de nuværende omstændigheder ikke kunne finde opholdet i Slesvig og på forpagtergården behageligt, var straks villig til at gøre ham selskab. Imidlertid gik dog vinteren hen uden at denne plan kom til udførelse, og først i begyndelsen af marts tiltrådte de

rejsen. Crepp var allerede et par uger i forvejen taget til hovedstaden i anledning af nogle forretninger, og kunne nu forberede et og andet til deres ankomst. Den gamle bolig i Tornebuskegade og Fritz, som de så længe havde savnet, modtog dem igen, og man levede sig snart ind i de ældre forhold. Johannes skrev nu straks til Amalie, meldte sin ankomst og sit ønske, at turde hilse på familien.

Denne skrivelse satte den skikkelige frøken Amalie i stor forlegenhed. Efter hvad de havde erfaret af madame Røiter var der jo slet ikke at tænke på den sag. Imidlertid var hun dog nødt til at meddele Maria brevet. Den stakkels forelskede pige kom i heftig bevægelse. "Han er her i byen! Han er vendt tilbage hertil! Og han er igen kommet sig!"

"Ja," svarede Amalie, "det er jo meget glædeligt, at han er kommet sig efter den svære blessure, og det fornøjer også mig på hans gamle faders vegne. Men her i huset kan han jo ikke få adgang."

"Nej, det kan han ikke ... jeg vil heller ikke se ham det var straks min mening. Men, tante, det er dog egentlig ikke ret, at vi slet ikke giver ham lejlighed til at anføre hvad der kan tale til hans undskyldning – ikke fordi jeg forandrer min beslutning; mellem os er det nu engang forbi. Men han var så ung dengang. Alt var ham imod, måske det kun var af en slags trods eller hvad jeg skal kalde det, at han indlod sig på den stygge historie. Det synes mig dog, du skulle gå derop og forklare ham, hvorfor vi ikke kan tage imod ham – selv om fader intet havde imod, at han kom."

"Mener du, min pige? Ja, sandt er det, man må ikke dømme nogen uhørt. Jeg kan jo gå derop i morgen formiddag."

"Gør det, lille tante, og tal om det, du ved nok, som du selv synes bedst."

Den nat kom der kun lidt søvn i Marias øjne. Det hjalp ikke stort, at hun idelig gentog for sig selv, at det nu måtte være forbi mellem dem, at de fra nu af måtte være fremmede for hinanden; – hun kunne ikke rive sig løs fra den tanke, at hun igen skulle se de træk, hvoraf hun så tit havde øst glæde og henrykkelse, høre den stemme, der så tit havde været hende trøstende og opmuntrende. Ak, og hint ubeskrivelige, der ligger i den elskedes nærværelse, hin lyksalighed, der udfylder os, uden at vi kan gøre os regnskab for dens væsen, hvorledes skulle hun kæmpe mod dette, mod en følelse, hvis mystiske ubestemthed spotter enhver fornuftgrund? Da hun omsider faldt i søvn, gik billedet af Johannes over i hendes drømme, og da hun vågnede, var det med hans navn på læberne.

Den næste dag, på samme tid frøken Amalie beredte sig til at gå op til den gamle Johnsen, sad denne, hans hjemkomne søn og Crepp i hjørnestuen i Tornebuskegaden og glædede sig over igen at være samlede i hjemmet som i forrige tider. Samtalen drejede sig om en genstand, der på hin tid begyndte at tildrage sig alles levende deltagelse, sprogforholdene i Slesvig og de fejl, der af regeringen var begåede med hensyn til ordningen af kirke- og skolesproget. Som gammel skolemand interesserede Johnsen sig ganske særdeles for dette emne. Under sin rejse med Crepp gennem Slesvig og under opholdet på forpagtergården havde han haft lejlighed til, eller han nu måske blot bildte sig ind, han havde haft lejlighed til at gøre store erfaringer i denne sag, og han besluttede nu med sin gamle ivrighed at skrive en udførlig afhandling derom og "til gavns

åbne vedkommendes øjne for, hvad der nu var at gøre." Men allerførst måtte der samles grundige materialien man måtte sætte sig i forbindelse med de præster og embedsmænd i Slesvig, der endnu kunne antages for dansksindede; man måtte, når der engang blev fred, søge regeringen om understøttelse til at berejse hele Slesvig, et sprogkort måtte udarbejdes, med angivelse af alle gradationer i dialekterne fra Kongeåen til Eideren, og tusinde andre planer blev lagt af hans altid virksomme, fantastiske hjerne, der over denne genstand ligesom følte sig ung igen. At alle disse forsætter så temmelig ville opløse sig i et intet, behøver vi næppe at tilføje. Men han følte sig sysselsat derved, og dette var for ham i hans uvirksomme stilling allerede en lykke. Crepp havde vel en del indvendinger at gøre mod hans anskuelser, men erklærede sig dog i det hele taget enig med ham, især hvad skolesproget angik. "Jeg har, som De ved," sagde han i samtalens løb, "altid haft stor interesse for børns opdragelse. Mine øjne blev først åbnet for denne sags vigtighed ved den smukke og velskrevne afhandling: "Hvor skal jeg sætte min søn i sko-"

Crepp tog sig her i sine egne ord og standsede med en lidt komisk forlegenhed. Det var nok tanken om Fritz, hvis skolegang just ikke *han* havde taget sig af, der slog ham og lukkede hans mund, en lille nemesis, der i forbigående meldte sig. Men han blev revet ud af sin forlegenhed, da døren gik op og frøken Amalie, hvis beskedne banken herrerne ikke havde lagt mærke til, trådte ind. Denne hæderlige dame var gået hen til Johnsens med den faste beslutning at læse det unge menneske teksten til gavns. Hvis han måtte tilstå sandheden af madame Røiters historie, og intet retskaffens kunne anføre til

sin undskyldning. Hendes ansigt havde ved indtrædelsen et til denne beslutning svarende alvorligt og tilbageholdende udtryk. Men da hun nu med ét så den gamle Johnsen og Johannes for sig, og med stor hjertelighed blev modtaget af dem begge, da blev også hun revet hen af de følelser, hun altid havde næret for den familie. Dog, efterhånden kom man til ro, og Johannes' første spørgsmål var nu, hvilket svar hun bragte på hans skrivelse.

Amalie gerådede ved disse ord i forlegenhed. "Deres skrivelse? Ja, Gud bevares! Det skulle jo være os alle kært at se Dem. Men det går dog vist ikke an at tænke derpå."

"Mener De virkelig?" udbrød Johannes i bevægelse. "Har jeg da ikke lidt nok? Har jeg ikke nu på tredje år nægtet mig synet af Maria, der er min forlovede for Gud? Har Deres broder virkelig hjerte til, endnu længere at forbyde mig sit hus? Hvor kan han forsvare det! Det er jo synd mod mig, synd mod hans datter –"

Amalie, der blev forskrækket over hans lidenskabelige tone, afbrød ham: "Nej, De misforstår mig – det er slet ikke meningen. Min broder har nu vist intet mod Deres besøg – antager jeg i det mindste. Men – ja, jeg tænkte, at De selv måtte indse, at det ikke lod sig gøre."

"Men hvorfor? Sig mig blot, hvorfor?"

"Fordi – nu ja, det synes mig dog tilforladelig, at der kunne være grunde," svarede Amalie, der nu kom lidt i hede. "Når De har gået hen og forlovet Dem med en anden pige ..."

"Har jeg? Men hvor kan De sige det? Med hvem skulle det være?"

"Med en ung pige herfra byen, en datter af en madame Røiter."

"Madame Røiter? Jeg kender ingen af det navn."

Johnsen, der hidtil havde afgivet en tavs tilhører, spurgte nu forundret: "Skulle *han* være forlovet med madame Røiters datter? Men, bedste frøken Amalie, hvorledes falder De på det?"

"Hun har selv fortalt mig det. Hendes datter havde for et par år siden været forlovet med en student Johnsen, en søn af overlæreren ..."

"Ah, nu forstår jeg! Deri har konen jo ret. Hun mente ikke Johannes; jeg tvivler endog på, at hun kender ham. Men," vedblev Johnsen, idet han henvendte sig til Crepp, "det rinder mig nu i tanke, at jeg lige siden vor ankomst har villet spørge Dem, hvordan det går med Fritz og Eudoxia. Han har aldrig, det jeg tror, nævnet hende i sine breve, og jeg selv har, hver gang jeg skrev, over så mange andre ting, der gik igennem mit hoved, glemt at spørge til hende. I går aftes forsømte jeg det også – det var jo dels gensynet, dels hans juridiske eksamen og hans fortællinger om professorernes forelæsninger, der optog os aldeles. Jeg vil dog håbe, at alting går godt?"

Den arme Crepp, der lige fra det, frøken Amalie begyndte at tale om madame Røiter, havde siddet og rokket på sin stol og ønsket sig vel ude af stuen, mærkede nok, det stod skrevet i stjernerne, at han for sin søns skyld to gange i dag skulle sættes i forlegenhed. Hidtil havde han bestandig opsat at omtale den ynkelige udgang af Fritz' forlovelse for Johnsen, og kom da nu ved dennes spørgsmål i en slem knibe. "Jo, bevares," stammede han, "godt går det."

"Men, fader, hvad vil det sige?" spurgte Johannes forundret. "Er Fritz forlovet?"

"Javist er han, min dreng! Og just med en datter af denne madame Røiter. – Det hele er en fejltagelse, kære frøken Amalie! Det kan jeg forsikre Dem. Det er Fritz, hun mente. Han er jo min adopterede søn og bærer mit navn."

"Ih nej, hr. Johnsen! Hænger det således sammen? Ja, så er alting mig tydeligt. Og jeg kan ikke sige Dem, hvor den oplysning glæder mig."

"Fritz forlovet!" sagde Johannes, der ikke kunne komme sig af sin forundring; "og ovenikøbet allerede for et par år siden! Derom har han jo ikke skrevet mig et eneste ord. Det er slet ikke kønt af ham."

"Men jeg tænkte," sagde nu Amalie, "at den forlovelse var hævet for længe siden. Det fortalte i det mindste denne madame Røiter."

"Er den hævet? Nej, det er den vist ikke," tog Johnsen til orde, men så tillige lidt mistænkelig på Crepp, idet han tilføjede: "Hvad mener De?"

Nu måtte Crepp gå til bekendelse. "Ja, jeg kan desværre ikke nægte, at den er hævet; og det er grunden til, at Fritz hverken i sine breve til Dem eller til Johannes har omtalt den unge pige, men at De som hans plejefader ikke før har erfaret det, er ene og alene min skyld. De unge folk slog op sammen kort inden vi rejste til Jylland, og så ville Fritz ikke plage Dem med denne ubehagelige sag, især da jeg lovede, i et bekvemt øjeblik at give Dem den fornødne underretning. Det har jeg nu forsømt, og det må De tilgive mig."

"Hm! så det er hævet igen!" sagde Johnsen. "Ja, stor tro havde jeg vel ikke til den historie; men jeg har dog holdt Fritz for lidt mere stadig. Jeg skal min sandten snakke med ham."

"Nej," svarede Crepp, "De må nu tjene mig i, at lade hele den sag uberørt for fremtiden, eller dog for det første. Den stakkels Fritz har haft ondt nok deraf. Vi skal være glade ved, at han nu vel har overstået den tid."

"Men hvorom alting er," tog nu Johannes leende til orde, "så meget står fast, at det ikke er mig, der har været forlovet med madame Røiters datter. Jeg håber da, bedste frøken Amalie, at der fra den side ikke vil være nogen hindring."

"Nej, hvor kan De tro!" var hendes svar. "Jeg kan nu ikke antage, at der vil være nogen vanskelighed med det bevidste; og jeg skal ikke mankere at give Dem nærmere underretning."

Amalie mærkede først af den henrykkelse, hvormed Johannes takkede hende, at hun i sin glæde over den uventede opdagelse havde lovet lidt mere, end hun måske kunne stå ved. Men hun trøstede sig på hjemvejen med, at hendes egne, Marias og vel også fru Falkmanns forenede bestræbelser nok skulle få bugt med gehejmerådens betænkeligheder.

Maria stod på udkig, dengang tante Amalie kom fra sin opdagelsesrejse hos Johnsens, og gik hende nu i møde i entreen. Der malte sig en kun svag forventning, blandet med uro og tvivl, i hendes smukke træk, mens hun spurgte: "Hvad udfald havde så dit besøg, tante?"

"Å, hvad udfald!" svarede tanten, mens hun hang sit tøj op. "Som man kunne vente, og som jeg i grunden altid har antaget. Man kan ikke stole på folks ord og tale. Det er derfor bedst, at

man aldrig lytter dertil. Jeg har gået og ærgret mig over vor tåbelighed."

Amalie ville blive ved, da hun til sin forskrækkelse opdagede, at Maria havde vendt sig bort og græd. "Hvad er det, barn? Græder du, og jeg bringer lutter gode tidender! Hør bare, men tør først dine øjne –"

Og hun gav nu den henrykte pige en nøjagtig beretning om den modtagne oplysning. "O, søde tante! Så har vi jo gjort ham stor uret!"

"Vist har vi; – og hvad synes du? Han er blevet hædret med ridderkorset, fordi han har vist sig så brav derovre. Det fik han kort før han forlod Als."

"Det var jo herligt! – Og syntes du, han har forandret sig? Hvordan ser han ud? Han har jo så længe måttet holde sig inde – og jeg stakkel var så langt fra ham!"

"Å, jeg kan ikke sige, at sygdommen har taget på ham. Han ser godt ud i uniformen, som du nok kan tænke dig."

"Ja, det gør han vist. – Men hør nu, lille tante, tror du ikke så, at han nok kan komme her? Skulle vi ikke straks tale til moder derom?"

"Hvad vil I tale med mig?" lød en stemme bag dem. Det var fru Falkmann, der kom til, og nu blev indviet i dagens store spørgsmål. Hun rystede betænkelig på hovedet. "Ja, jeg må spørge din fader og se til, hvad der er at gøre. Komme her kan han måske nok; men andet håb tør du ikke gøre dig for det første."

Gehejmeråden var ikke så vanskelig at komme tilrette med som man havde ventet, enten nu gammel godhed for Johannes bestemte ham eller han gav efter for sin forstandige kones

forestillinger. "Under de nærværende omstændigheder," mente hun, "gik det vist ikke an at nægte Johannes adgang til deres hus; han kom fra armeen, havde udmærket sig og givet sit blod hen for den fælles sag. Det gik så meget mindre an som familien havde haft ubehageligheder nok af gehejmerådens søstersøn, kammerjunkeren, der ved sin malkonduite i Slesvig havde pådraget sig alles uvilje. Blev det nu bekendt, at en ung mand, der havde vist et ganske andet, modsat forhold, nægtedes adgang til familien, da kunne det let få udseende af, at de selv heller ikke vare gunstigt stemte for krigen mod slesvig-holstenerne." Gehejmeråden gav da sit minde til, at Johannes kom; dog skulle hans kone indskærpe Maria, at hun måtte undgå sammenkomster med ham udenfor huset og ikke heller tillade ham senere nogen brevveksling.

En god stjerne lod dog ligefuldt de elskendes første møde efter så lang tids forløb være udenfor hjemmet og næsten uden vidner. Johannes gik den følgende dag på sin gang til Tornebuskegade gennem Kongenshave og lagde vejen over den smukke lindeallé nærmest ved byen, måske den smukkeste i Danmark, men der på denne årstid endnu ikke havde skudt løv. Da han fra den ville bøje ind i en sidevej, stod pludselig Maria, ledsaget af sin tante, foran ham; og det undtes dem således. Uden vidner – thi Amalie holdt sig mest i en lille, passende frastand – at udskifte gensynets første glæde.

Mens de her gik op og ned under de høje træer, der ligesom de selv ventede på en bedre blomstertid, spurgte Maria: "Men hvad er da nu din beslutning? Vil du vende tilbage og på ny tage del i krigen? Man taler jo almindelig om, at vi ikke så snart kunne vente fred."

"Ja, i så fald er det min hensigt at blive på den post, hvor jeg er stillet."

"Herregud, og på ny udsætte dig for så store farer? Har du ikke nu opfyldt din pligt og kan overlade andre at træde i dit sted?"

"Kæreste Maria, råd mig ikke dertil! Nu, da jeg efter et langt savn ser dig igen, kunne jeg måske fristes til at lytte til dit råd og helst blive her. Men døm selv, om jeg bør det. Når ikke de, der er unge og stærke, ville gå med, hvem skulle da? Den tid er forbi, da man i god ro overlod det til bondens sønner at bære musketten og danne armeen. Nu indser enhver våbenfør mand, at han er værnepligtig, pligtig til at værne om vort land, vore friheder. Disse opnår man ikke for intet; de må forsvares, og det er den yngre part af befolkningen dette forsvar påhviler. Lad mig derfor følge, jeg vil ikke sige ærens, endnu mindre ærgerrighedens, men pligtens bud, det bud, der pålægger at være rede med liv og blod, når landet trænger til min arm."

Den unge, forelskede pige sukkede, men vovede ikke at sige noget herimod,

I gehejmerådens hus var modtagelsen meget venlig, skønt forholdet i begyndelsen vel var lidt tvungent eller forlegent. Men hos én, der kom midt fra krigens skueplads, var der så mange berøringspunkter, så meget at spørge om, at ligevægten snart blev bragt til veje; og Johannes følte sig ved dette første glimt af et fornyet håb og i Marias nærværelse så lykkelig, at han let genvandt sit muntre, utvungne væsen. Han kom der senere, så tit anstanden tillod det og et par gange efter invitation, da der var selskab.

Blandt de andre gamle venner i København, han søgte op, var Vivike naturligvis den første og den, han dagligt var sammen med. Skriftligt havde han allerede straks efter sin ankomst til Als underrettet denne om sine fata den sidstforløbne tid, og vekslet et par breve med ham. Nu, da de en aften sad i fortrolig samtale med hinanden, spurgte Johannes, om den vending, han nu til sidst havde givet sit liv, vandt hans bifald.

"Ja, jeg kan ikke indse," svarede Vivike, "at du kunne have handlet klogere. Jeg har altid antaget, at et bevæget, virksomt liv, der ikke var bundet for meget til studerelampen, stemte bedst med dine tilbøjeligheder; og som du vil erindre, foreslog jeg dig af den grund at bytte det juridiske studium med forstvidenskaben. Men derfor anser jeg det også for tvivlsomt, om du er skikket til at være militær i fredstid. Det var da nok umagen værd at betænke, hvad vej du kunne slå ind på, når krigen, som man jo må håbe, snart får ende."

"Nej, du har ret, til militær i fredstid duer jeg vist ikke. Er krigen endt, så skøtter jeg ikke om at følge kalveskindet. Men hvad vej jeg da skal slå ind, det må Zeus og de andre nådige guder råde for. Jeg kunne jo i al fald igen tage fat på forstvæsenet. En del forberedelser har jeg allerede tilegnet mig. Mine bøger og instrumenter er endnu i behold i Odense, og min militære løbebane kan måske tjene mig til nogen anbefaling, hvis jeg senere søger en ansættelse."

I anledning af denne ytring af Johannes og lignende forhen, der synes at pege hen til vel megen vankelmodighed i sindet, må en bemærkning tillades os, for i tide at forebygge en mulig misforståelse. I vor fortællings unge helt har vi på ingen måde villet skildre en af hine udkårne, der ligesom fra fødslen har et

ophøjet mål i sigte og under megen kvide og modgang må kæmpe sig frem dertil, eller en af de lykkelige, der allerede i en ung alder kan rose sig af faste tendenser – man har formodentlig alt bemærket, at denne fortælling er meget fjern fra at høre til de tendensromaner, hvormed nyere forfattere, mange i deres poetiske armod, oversvømmer litteraturen. Vi har taget Johannes Johnsen som han i virkeligheden er givet os, efter de pålidelige meddelelser, der stod til vor rådighed, og hverken gjort ham værre eller bedre end han var. Han hører ganske simpelt hen til de sunde og dygtige naturer, der uden så lige at sætte sig selv et mål forstår at gribe og stræbe hen til ét, der tilbyder sig, og vistnok gøre dette muntert og resolut, men tillige, under forskellige indflydelser, er meget udsatte for at føres på afveje og fjernes fra målet. Hvad der adskiller dem fra mængden er en åndelig elasticitet, en evne til under afvigelsen fra den slagne landevej *at holde sig oppe, uden at tabe sig selv.* De køber deres erfaringer lidt dyrt, men de køber dem dog, og det således erhvervede er ikke uden frugt for deres fremtid. Vi formener, at skildringen af en sådan natur og af de afveje, den let kan geråde ind på, turde være ganske lærerig. Verden har mange og forskellige krav. Et livligt, opvakt ungt menneske vil ikke føle sig tilfredsstillet ved at skyde så meget fra sig, der fra andre sfærer, fra poesi, kunst og videnskab, eller fra det offentlige liv kommer ham i møde og lokker fra den faste postrute. Det er slemt, det indrømmer vi, slemt, når det gælder om at berede sig en tryg fremtid; ja, det tør heller ikke benægtes, at det endog kan bane vejen til et forspildt liv. Men det er desuagtet den naturligste retning eller den, ungdommen, jo mere mangesidig den er dannet, allersnarest

vil føle sig fristet til at slå ind på. Heller ikke tør det glemmes, at det, der synes en afvej, kan undertiden vise sig at være den nærmeste og naturligste vej. Men da dette sidste ikke er at stole på, gør de, der befinder sig i samme tilfælde som Johannes, bedst i at tage eksempel af ham, at lære af ham, hvilke standsninger og skuffelser man er udsat for; og de vil da måske opfordres til en strengere selvprøvelse. Formår de ikke dette eller gider de med Johannes ikke være over det, da kunne de i det mindste søge at tilegne sig hans muntre sind, hans gode mod, hans evne til at gribe det nærmeste og prøve deres kræfter derpå, indtil det måtte behage "Zeus og de andre nådige guder" at sætte dem på den rette hylde. Men der er desuden én ting til og af bedre gehalt, de kunne lære af vor unge, måske ellers lidt letsindige helt: med trofasthed at bevare deres følelser, under alle tilskikkelser at holde fast ved hjertets første, stærke indtryk, og dette uden at lade sig overmande af dem, uden at fortvivle, mens der endnu er så meget at håbe, så meget at sætte igennem.

– Johannes' permission var imidlertid udløbet, og der var så meget mindre at tænke på dens forlængelse som det nu var udenfor al tvivl, at krigen ville begynde igen. Han måtte altså berede sig til at forlade København og sine venner. Maria, der med hemmelig glæde havde lagt mærke til sin faders forandrede adfærd mod Johannes, fattede et lille håb og sagde en dag under mange kærtegn til sin moder: "Ikke sandt, søde, lille moder! nu kunne du nok tale til fa'er om at tillade Johannes Johnsen at skrive til os."

"Vil du lyde mig, min pige, da opsæt det. Din fa'er er vel bedre stemt imod ham end for; men han behøver tid. Lad os ikke i

utide fordærve sagen, men hellere oppebie, hvorledes lykken vil føje sig i fremtiden."

Herved blev det, og Johannes rejste tilbage til armeen uden just at være rykket målet for sine kæreste ønsker meget nærmere. Hans farvel til Maria fandt sted i familiens nærværelse, og de unge elskende måtte nøjes med et blik, et håndtryk. Men i dette kan der jo lægges meget.

9. Fra det andet felttog

Dengang Johannes igen meldte sig til tjenesten, kom han ikke til sit gamle kompagni. Hans helbredelse, vidste man, ville optage længere tid, og en anden officer var derfor trådt i hans sted. Han blev da nu på Als, men fik ikke lejlighed til at deltage i de træfninger, der i dette felttogs begyndelse leveredes i Sundeved, og hvoriblandt især den ved Ullerup var hæderlig for vore våben. Efter den tid opgav vi, som man vil erindre, stillingen ved skanserne i Sundeved, og beholdt kun brohovedet. Der var da ikke stor udsigt til nye sammenstød mellem fjenden og tropperne på Als. Johannes, lidt ked af kantonnementslivet, ønskede derfor intet mere end igen at komme til sit kompagni, der hørte til Ryes brigade. Dette lykkedes ham også i slutningen af maj måned. Den officer, der havde indtaget hans plads, var under fægtningen ved Gudsø blevet farligt såret, og Johannes, der fik det betids at vide gennem sin forrige kompagnichef, søgte nu om og erholdt tilladelse til at træde ind i sit gamle nummer.

På den tid udgjorde Ryes brigade et selvstændigt armékorps, hvis operationer ene blev ledet af ham som øverstkommanderende. Vilkårene var just ikke de bedste. Først og fremmest kom det an på at føre den lille armé uskadt fra de langt overlegne forbundstropper, der lagde stærkt an på at tilintetgøre den. At dette ved kloge dispositioner og en hurtig, velberegnet veksling af stillinger lykkedes så godt, var imidlertid ikke Ryes eneste fortjeneste. Han formåede tillige at holde fjenden i skak. Preusserne, der under general Hirschfeld var draget ind i Århus, vovede ikke at gå højere op, og turde ikke

engang her sætte sig ret fast. Den fjende, de havde for sig, syntes ved sine idelig forandrede marcher næsten uangribelig; og en hemmelig frygt for at dette stod i forbindelse med et påtænkt angreb af de danske i ryggen på dem, f. eks. ved en landsætning af vore tropper syd for Århus, må være kommet til. Man blev til sidst i den preussiske arme sat i uro over de største bagateller, og var, som det lod til, glad ved igen at drage sydpå.

Preusserne havde lige besat Århus, da den berømmelige kavalerifægtning ved Riis skov fandt sted. Efter denne for fjenderne uhyggelige affære trak de sig straks igen ud af byen; vore tropper rykkede atter frem og tog stilling, i og ved Marselisborg skov, der ligger syd for Århus. Først en tre uger derefter blev byen igen besat af fjenden. Og Ryes brigade indtog nu en stilling nord for den, fra Kaløvig og omtrent indtil landsbyen Grundfør. Den nu nærmest følgende tid, i hvilken adskillige mindre sammenstød fandt sted, var for de deltagende bevæget nok og krævede alles mod og udholdenhed; men den er ikke betegnet ved nogen stor og mærkelig begivenhed. Det var nu ligesom alt i stilhed forberedte sig til den glimrende bedrift, der sluttede dette års felttog.

I begyndelsen af den her omtalte periode blev Johannes ført over til Jylland. Ved den bataljon, han hørte til, traf han nu atter sammen med en mængde af sine forrige krigskammerater, men savnede igen ikke få, der enten var faldet eller blevet sårede under de sidste mer eller mindre blodige affærer. Blandt de gamle bekendte, han traf hele og holdne, var da også Jens Frederiksværk, der lagde stor glæde for dagen over hans tilbagekomst. "Ja, jeg var nu så sikker på som om jeg havde det beskrevet, at hr. løjtnanten ville komme tilbage til os, for

løjtnanten er rigtignok ikke af de folk, der lader sig forknytte af en tysk kugle."

"Nu, Jens," spurgte Johannes, "hvordan synes du så om det heroppe i Jylland? Har I det godt her?"

"Jo, jeg kan ikke sige andet, hr. løjtnant. Her er god levemåde, og hidindstil har vi haft det ret plasérligt. Vi er nu her altid blandt folk af vore egne, som man kan snakke så godt med, og som ikke ved, hvad godt de skal gøre for os. Men man må ellers vænne sig til at være tidligt oppe; det går lystigt til med at marsere, snart i øst og snart i vest. Preusserne vil nu så gerne ha' fingre i os; men vi er aldrig der, hvor de søger efter os."

Under denne samtale havde Jens rejst sig fra sin frokost, der var så rigelig forsynet med ost, pølse og andre gode sager, at Johannes, hvis øjne nu faldt derpå, sagde leende: "Konen her på gården sørger ganske forsvarligt for dig, som det lader. Når man ser ret til, har hun nok et godt øje til dig, og du lægger dig måske en kæreste til i Jylland."

"Nej, Gud hjælpe os, hr. løjtnant, det har jeg aldrig tænkt på."

"Hvorfor ikke det? Kan ikke du, som så mange andre har gjort, ægte en gammel gårdmandsenke? Holder folk dig ikke for en køn karl?"

"Jo, det gør de rigtignok. Men for det første er det ikke nu om stunder som før med gårdmandsenker, og så for det andet har jeg allerede en kæreste derhjemme, og det er en husmandsdatter. Hende vil jeg nok blive ved for det første."

"Det er en anden sag. Har du en kæreste, må du som en brav karl holde fast ved hende."

– De første par uger af Johannes' ophold i Jylland gik temmelig uforstyrrede hen. Siden, da brigaden indtog

stillingen nord for Århus, kom hans bataljon til at udgøre højre flanke. Til denne indkom der nu snart meldinger om at store fjendtlige troppemasser viste sig længere ude mod vest; og der var således grund til frygt for at stillingen kunne omgås. Kort efter hed det, at et betydeligt antal af de fjendtlige var rykket meget nær og truede forpostkæden. For at forvisse sig herom, blev flere enkelte delinger, hver på seks mand udsendte, og på grund af sagens vigtighed en officer medgivet hver af dem. De skulle, så forsigtigt som muligt, gennemsøge terrænet, og når de fik øje på større fjendtlige afdelinger, trække sig tilbage, for hvilket tilfælde et kompagni i frastand fulgte efter dem.

Til denne ekskursion blev nu også Johannes beordret, med befaling til at udtage de raskeste folk af dem, der stod under ham. Med valget af de fem, hvoriblandt Jens, blev han snart færdig; men til den sjette vidste han ikke at tage nogen anden end én, der hed Frederiksen. Vel havde han endnu ikke haft lejlighed til at lære denne ret at kende, men dog oftere hørt ham omtale som determineret og forvoven, men rigtignok tillige som en slagsbroder.

Denne Frederiksen var ved nærværende felttogs begyndelse kommet fra en af de jyske eksercerskoler til brigaden. Han var fra København og rebslagersvend, men kort før krigen taget over til Århus, hvor han fik arbejde på en slags skibsværft. Her var han vel nok estimeret som flink arbejder, men ilde lidt for sin brutalitet og tilbøjelighed til svir og klammeri. Nu var han, som sagt, blevet udskrevet til krigstjeneste og kommet til armeen. Dette var i grunden ret efter hans ønske. Om slesvig-holstenerne og tyskerne havde han hørt tale så meget, at han var indædt gal på dem; intet skulle være ham kærere, end om

han kunne komme i kast med dem og give dem en prøve på sine almindeligt anerkendte gode armkræfter. Den første gang han rykkede ud til et slag var han i hint brutale humør, der hos ham var et sikkert forbud på brådne pander og buler og blå øjne. Et par snapse havde, som sædvanlig, forhøjet hans stemning. Ved ankomsten til det for hans kompagni bestemte sted så han sig vildt omkring og ventede intet vissere, end at han nu straks skulle begynde "at dænge en slesvig-holstener" (for dem undte han bedst) "således til, at han kunne have nok af det for sin levetid." Men hele kompagniet stod stille og iagttog tavshed. Enkelte kugler peb dem om ørerne, en og anden blev truffet og måtte bæres bort. Herved steg hans raseri, han bandede og galede i afbrudte sætninger. "Hvad i hede Helvede, hvorfor står vi her? Skal det ikke snart gå løs? Hvorfor ta'er vi ikke et tag i dem?" Man rykkede nu omsider frem, men kun for at fyre i afstand – og han, hvis eneste tanke var, når det kom til stykket, at smide geværet og slå til med tørre næver, "for det var der mest forslag i." Nogen tid efter, under kampen i Kolding, fik han dog sin lyst styret. Ved et håndgemæng slog han således om sig med geværkolben, at det var lige farligt for venner og fjender at komme ham nær.

Hverken Jens eller denne Frederiksen var straks at finde. Johannes gik derfor selv hen til et hus, hvor han før havde set dem inde hos bonden og spille kort. Der sad de begge ved et krus øl og brændevin og lod til at være i trætte. Frederiksen havde med kridt skrevet en del tal op på bordet, penge, han påstod at have fortjent og sat til – hvis det ellers var sandt; for han løj og pralede for et godt ord. Blandt andet skrev han 204 rdl. op som sin fortjeneste på skibsværftet. "Men det skriver du

så min sæl forkert," sagde Jens; "sådanne skal det se ud!" Og nu malede Jens med store tal 2004 rdl. på bordet. Frederiksen fo'r i vejret og slog i bordet: "Din kulsviertamp! Hvad forstår du dig derpå? Der skal kun være ét nul."

"Der skal være to, din rebslagersnude! Når to hundrede skrives med to nuller – og det ved jeg, det gør – så må to hundrede og fire også."

Frederiksen løftede allerede armen for at slå til, da Johannes fandt det bedst at lægge sig imellem, idet han kaldte dem begge ud. "I skal straks gøre jer færdige, men uden oppakning; vi venter på jer. Rap jer derfor!" – Denne ordre var de begge vel fornøjede med, da de var kede af den senere tids stille liv. Få øjeblikke efter var de og de andre parate.

Johannes med sin lille trop var næsten allerede kommet en fjerding mils vej udenfor den yderste forpostkæde, og kunne endnu intet opdage. Men ved at bestige en bakke syntes han pludselig at kunne skimte hist og her i det fjerne en del telte, der svagt aftegnede sig mod en sandslette; andre måtte vel ligge bag høje eller skjules af lyng. Han besluttede da at drage videre, for at komme til vished; men dette måtte, alt som de kom nærmere til de fjendtlige, naturligvis ske med største forsigtighed, ofte i bukket stilling eller krybende. Således avancerede de en fjerding vej frem, og så nu, efter at de havde listet dem op på en bakke, der hist og her var besat med buskværk, ganske tydeligt den fjendtlige styrke foran sig. Den lod til at være på et par bataljoner og, så vidt man kunne skønne, et halvt batteri. At dømme efter en mængde sammenkoblede heste var den også fulgt af kavaleri. – Hensigten af ekskursionen var altså opnået, og man beredte sig

til at stige ned igen af højen. Men inden det kom dertil, stødte Jens til Johannes og hviskede sagte: "Guds død og pine, hr. løjtnant, der er ryttere dernede, et stykke fra os." Johannes bøjede nogle buske til side, og så nu også en snes preussiske dragoner, der et halvt hundrede skridt fra dem var steget af hestene og meget gemytligt og fredeligt havde lejret sig på jorden omkring en ild, hvorpå et eller andet syntes at skulle tilberedes, som de alle var meget opmærksomme ved. En af dem, der gik og sankede kvas og grene sammen til ilden, klatrede noget op ad højen og gav sig til at rive tørre kviste af. Lige hvor han stod lå Frederiksen så lang han var bag busken og stirrede på ham med glubske øjne, uden at han selv kunne ses. Men da dragonen til sidst ikke var længere fra ham, end at han godt kunne fange ham, da var fristelsen for stor. Det begyndte at koge i ham. "Din tyske hallunk!" mumlede han, "du fortjente, at jeg slog en dygtig klo i dig!" En sådan tanke og en tilsvarende handling var hos ham altid ét og det samme. Han rejste sig pludselig, strakte sig frem, og gav preusseren et sådant slag i synet, at han trimlede ned af højen. Ulykkeligvis var slaget dog ikke værre, end at fyren kunne sætte et skrækkeligt vræl op. I samme nu sprang alle dragonerne i vejret, kom farende hen til deres kammerat og stormede op ad højen. Den første, de fik fat på og med et sabelhug slog til jorden, var Frederiksen, der i sin ivrighed ikke engang havde tænkt på at søge et skjul og derpå faldt de over de andre. Johannes, der indså, at modstand var til ingen nytte, rakte dem sin kårde, og han og hans folk var da med ét fangne mænd. Mens de førtes ned af højen, savnede han til sin forundring Jens. Denne plejede ellers ikke at rende sin vej, når der var fare på færde. Men på den anden side var det

godt, at én var undkommen, der kunne give underretning om den fare, der truede flankekorpset.

Han blev nu af dragonernes befalingsmand nøje eksamineret om hensigten af hans og de få folks nærværelse, om der var et større antal tropper i nærheden, og hvor langt de danskes stilling gik mod vest. Men da man ikke syntes tilfreds med svarene, besluttede preusserne selv at afsøge omegnen og tog fangerne imellem sig. Frederiksen, der havde fået et hug i hovedet, og hvis forbitrelse ingen grænser kendte, blev forbundet med et tørklæde og måtte trods sin modstand følge med. Dragonerne drog nu frem i den retning, Johannes og hans folk var kommet fra. På denne tur kom de gennem en af to bakker dannet, fordybet vej, og var knap avanceret ind i den for man hørte et højt hurraråb. Fra begge sider blinkede bajonetter. Flinteskud knaldede, og soldaterne af det kompagni, der i afstand havde fulgt efter de udsendte mindre delinger, styrtede frem og kastede sig over dragonerne. Disse, der nok antog, at de havde en langt større troppestyrke for sig, gjorde straks omkring og jog bort i karriere. Et par mand, der var såret, blev fanget.

Jens, der var blandt de ankomne, trådte hen til Johannes. "Nå, hr. løjtnant, dengang så det min sæl farligt ud. Men jeg tænkte, det var bedst at se til at slippe bort og hente hjælp, og så helmede jeg ikke før jeg fik fat i kompagniet." Johannes rakte ham hånden og takkede for hjælpen. Alle drog nu tilbage og overbragte den indhentede underretning. Samme dag blev stillingen forandret, og dagen derpå fik hele bataljonen marchordre.

Ingen, med undtagelse af de øverstkommanderende, vidste hvor man skulle hen. Marchen gik i østlig retning. Til alles forundring gik man nord om armeens venstre flanke, der var posteret ved Kaløvig, og ind i Mols. Herfra drog man, kun med det ophold, den anstrengte march gjorde nødvendig, ind på halvøen Helgenæs. Landingsstedet for skibe var anbragt på dennes østlige side. Ind- og udskibning af tropper kunne altså her foregå i største hemmelighed, uden at preusserne i og omkring Århus kunne blive va'r, hvad der foregik. Ved Helgenæs optog et dampskib bataljonen og førte den efter en urolig sejlads – for vejret var dengang, i slutningen af juni, ikke det bedste – over til Bogense i Fyn. Flere bataljoner var allerede landsatte her, men endnu var man i uvished om hvad der forestod. Først da man fik marchordre til Strib, udbredte der sig en almindelig glæde blandt mandskabet; for nu indså alle, at det efter al sandsynlighed gjaldt Fredericia. Udenfor denne fæstning lå allerede i længere tid hele den slesvig-holstenske arme, der fra en mængde stærkt anlagte skanser og batterier uophørligt beskød og bombarderede byen og fæstningen. Et eller andet større foretagende til fæstningens undsætning måtte da uden tvivl være påtænkt.

Det var efter en længere urolig og regnfuld tid en udmærket smuk aften, da den bataljon. Johannes hørte til, blev ført over fra Strib til Fredericia. Flere bomber fløj fra slesvig-holstenernes batterier lysende over fæstningen, enkelte i vandet og just ikke så langt fra dem. Ved ankomsten til den beskudte, halvt ødelagte by blev det betydet folkene, at de kunne søge nogle timers hvile og gå ind hvor de havde lyst; thi alle huse var nu forladte af deres beboere. Johannes og en snes mand gik ind

i stueetagen af en stor, endnu temmelig ubeskadiget bygning og lejrede sig her på gulvet, enhver som han kunne. Knaldet af fjernere, nedfaldne bomber og skud fra fæstningen lød af og til; dog lod trætheden dem snart finde hvile. En time efter midnat blev kompagniet igen kaldt sammen og opstillet. De menige af de forskellige afdelinger blev nu ved en kort, opmuntrende tiltale af deres højere officerer underrettede om, hvad der forestod. Det var et udfald fra fæstningen med alle de her samlede tropper, det var en bestormelse af de fjendtlige skanser det gjaldt om. Dette budskab frembragte overalt hvor det blev hørt, en glad, overrasket mumlen. Man så karlene rette sig og tage fastere om geværet, og enkelte, dæmpede udråb røbede, hvor god stemningen var hos alle.

Klokken ét drog man ud i den stille sommernats dæmring. Månen stod endnu på himlen, men med blegnende glans; den syntes at se tungsindig ned på det, der her skulle foregå. "En straffedom over en uretfærdig sag", som et engelsk blad har kaldt hin nats bedrift, er altid sorgfuld. – Udenfor fæstningen var terrænet i en fuldstændig hvile. De fjendtlige batterier, der ellers var højrøstede nok, tav, og ingen syntes at ane, at et overfald truede dem. Men stilheden varede kun i kort tid. Snart lod geværilden fra alle sider, blandet med de stærke drøn fra vore og de fjendtlige kanoner, og med høje, idelig gentagne hurraråb af vore soldater, mens de stormede frem under angrebet. En tæt krudtdamp drog hen over valpladsen og enten skjulte eller pludseligt afslørede en af hine tapre og blodige scener, denne nat og de nærmeste morgentimer var så rige på. Uagtet en armé er sammensat af meget uensartede bestanddele, syntes alle, høj og lav, officerer som menige,

besjælede af én og samme tanke. Det var forbitrelse over oprøret og over det uretfærdige medhold, det fandt i Tysklands overmagt, det var en længe næret og dybtfølt harme, der her gav sig luft; og hos alle var én og den samme overbevisning, at sejren kunne ikke købes for dyrt. Derfor gik vore soldater bestandig frem i stormskridt, imod skanserne som imod de fjendtlige bataljoner, uden at ænse kuglerne, der ikke sjældent strakte hele rækker til jorden. På dette punkt måtte oprøret rammes, og fuldstændig rammes.

Ryes brigade var drager nordpå mod strandbatterierne. De mindre af disse toges i kort tid; men det store værk, der blev forsvaret med udmærket standhaftighed, modstod, som bekendt, længe og kostede mange tapres liv. Under dette blodige stævne, mens skansen blev tredje gang bestormet af vore soldater, befandt sig Johannes med sit kompagni foran palisaderne og under eller mellem værkets kanoner. Ved siden af ham stod Jens, der var i et fortræffeligt humør og havde skudt huen skævt på hovedet. Han og hans kammerater var ivrigt beskæftigede med at rive palisaderne ned, idet flere tog fat og den ene hang sig ved den anden. Der blev skudt ud fra skydeskårene, men de angribende klemte sig ind i mellemrummene, og endelig blev en del af bjælkeværket revet ned. Det samme skete på andre punkter, og nu kunne man tænke på at komme op på brystværnet. "Vil hr. løjtnanten ikke stå på min skulder, så går det bedre med at liste sig op," råbte Jens til Johannes. Tilbuddet blev modtaget, i et nu var begge deroppe. Nogle karle fulgte eksemplet, men det var ikke muligt at holde sig; flinteskud, geværkolber og stenkast drev de få mand ned igen. Fortvivlet over disse forgæves anstrengelser

stod Johannes, snappende efter vejret, og spejdede efter et andet sted, der var mere tilgængeligt. Da så han noget fra sig en afdeling af det regiment, hans ven Hjelm havde stået ved, slutte sig sammen og berede sig til et nyt stormløb, mens karlene istemte en sang, Hjelm havde skrevet for dem, og hvoraf følgende er blevet os meddelt:

Bataljesang

Fremad! fremad, I danske mænd!
Fremad! Geværerne knalde.
Der står vor fjende! Til ham skal vi hen!
Enten han eller vi skulle falde.
Hurra! Holder stand!
Lykken er helst med den modige mand,
– Fremad! Fremad, I danske mænd,
for vort land at sejre eller falde.

Sejr i vor hånd og sejr i vor fod!
Sejr i det mærkelige stævne!
Hvert skridt i dag skal købes med blod,
for en blodig uret vi hævne.
Hurra! Holder stand!
Slår til det sidste! Slår for vort land!
– Fremad! Fremad, I danske mænd,
for vort land at sejre eller falde.

Johannes syntes at se sin ven for sig, da han hin dag, den sidste af hans korte levetid, gik foran sit mandskab og stormede højen. I det samme lød over hele linjen hornsignalerne til at rykke frem; og uden at ænse kuglerne, der peb om dem, løb han og folkene af kompagniet på ny mod skansen. Hvorledes han

kom op på den, vidste han ikke. Men i samme øjeblik så man vore soldater fra alle kanter myldre ind over brystværnet. Al modstand var nu forgæves. Skansen blev taget.

Det var under dette stormløb at general Rye, i nogle hundrede skridts afstand fra skansen, fandt døden, et af de mange smertelige tab, og visselig et af de største, krigen beredte os.

Efter at det omtalte store værk var erobret, trak sig talrige hobe af insurgenter mod nord, i håb om at kunne undkomme, og blev forfulgte af brigaden. De menige soldater, der var gerådede i forhøjet stemning efter den nys udførte krigeriske bedrift, var på denne forfølgelse næppe at styre; under jagten efter de flygtende var deres gang et løb, gennemkrydset af idelige hurraråb. Officererne indså det farlige i denne ubetænksomme fremrykning, da mange af insurgenterne lå skjulte og skød på de forbidragende; men det var ikke gørligt at standse folkene. Johannes tog fat i Jens, der var kommet i et slags bersærkerraseri. "Stå stille her og hold de andre tilbage," råbte han; "vi må først afsøge det krat, der ligger for os, om ingen har skjult sig der." – "Nej, hr. løjtnant," var svaret, "nu må vi så min sæl først gøre kål på slesvig-holstenerne; siden skal vi nok se til krattet." Og med høje råb gik han og hans kammerater igen fremad.

Ved Vejlby hørte forfølgelsen op. En mængde af insurgenterne var gjort til fanger, andre havde spredt sig og var undkommet eller druknet i Randsfjorden. Man havde på dette punkt ingen fjender mere for sig. Der indtrådte nu en standsning i fremrykningen, og enhver søgte nogen hvile. I en

vid omkreds var egnen stille og uberørt af krigens scener; men fjerne, hendøende hurraråb trængte endnu hen til dem.

Omsider var slaget endt. I forløbet af få timer var alle fjendens forskansninger taget med stormende hånd og faldet i vore hænder, hans hær opløst i vild flugt, og det store terræn foran fæstningen, han havde okkuperet, i vor magt. Johannes stod efter slaget lænet op til en erobret kanon, udmattet og næsten ukendelig ved støv, smuds og krudtdamp. De få, nys forløbne, mærkelige timer syntes ham som en drøm, uden at han i tankerne formåede at samle, hvad han havde set for sig og hvad han selv havde taget del i. Men en glad, lykkelig følelse, en følelse af stolthed og tillid strømmede ind til ham.

Der er skrevet meget om denne måske mest glimrende sejr i vort lands historie. En bemærkning, der især ved dette slag har påtrængt sig, må dog tillades os. Den nye tid synes ikke at ynde eller ret at være skikket til, at en enkelt mand er en begivenheds sjæl, helten i en handling. Napoleon var vel den sidste af betydenhed, historien kan opstille. Derimod er det ganske mærkværdigt, hvor meget der i den nyeste tid er sat igennem af masserne, enten det nu grunder sig i, at disse besidder større intelligens end tidligere, eller at det nu er dem, der snarest er gennemtrængte af den tanke, der ellers plejer at gå ud fra en enkelt. Under den store franske revolution fandt denne folkemyndighed sit første udtryk, men blev dog alt imellem et bytte for enkelte ledere, eller var i en lovløs tilstand. Under julirevolutionen og senere under Louis Philippes flugt viste den sig derimod ordnet og ledet af bestemte ideer. Uden nu at ville berøve vor armés førere et eneste blad af den hæderskrans, der med så stor føje tilkommer dem, og med største anerkendelse

af det mod, vore officerer har vist under krigen, hvor de ved alle lejligheder gik foran, synes det os dog, som om "den tapre landsoldat" er den egentlige helt i de tre krigsår, og allermest forekommer os dette at være tilfældet under slaget ved Fredericia. De overkommanderendes dispositioner var uden spørgsmål kløgtige og velberegnede. Men et så stort resultat kunne ikke opnås uden ved at gøre regning på et ubegrænset mod, en ubetinget dødsforagt hos tropperne, og dette var igen ikke at vente, når ikke den menige ligeså fuldt som førerne vidste hvad det gjaldt om, hvad der her skulle sættes igennem, og for hvilket stort formål der kæmpedes. Ved de andre afholdte slag er dette vel ikke så tydeligt; men man vil dog snart altid finde, at det ikke så lige var en række sindrige kombinationer i manøvrerne, men at det var et stormløb, et bajonetangreb eller deslige, udført med uforligneligt mod og raskhed, der hidførte det gunstige resultat.

Efter slaget ved Fredericia afsluttedes på ny en våbenstilstand, der oprindelig skulle være på seks måneder, men varede omtrent et år, og under hvilken Sydslesvig blev besat af preussiske og Nordslesvig af svensk-norske tropper. Als forblev i vor besiddelse, og til denne ø og til Fyn overførtes nu vor armé fra valpladsen ved Fredericia.

Johannes skrev, så snart en lejlighed efter slaget tilbød sig, til sin fader og samtidig til det Falkmannske hus. Men i den stemning, han og alle var over den af vor armé nylig udførte dåd, tog han ikke i betænkning at stile brevet direkte til gehejmeråden. Dette blev også meget vel optaget. Han erholdt kort efter et venligt og deltagende svar. Det sluttede med, at alle i hans hus bevidnede ham deres glæde over, at han havde taget

del i en så ærefuld kamp og lykkelig var kommet derfra. For Maria var Johannes' skrivelse manna i ørken. For med det budskab, der var kommet hertil byen om slaget, var også efterretningen om de mange tapre mænd, der var faldne eller sårede, nået hertil; og hun gik nu i usigelig ængstelse, indtil brevet ankom. Såvel dettes indhold som den omstændighed, at hendes fader optog det så vel, var hende nu til største glæde og gav hende fornyet håb.

Nordslesvig var ikke så snart blevet renset for insurgenterne og forbundstropperne, før den gamle Johnsen og Crepp tog over til den sidstes ejendom, forpagtergården. De lagde vejen over Fyn, hvorved de havde den fornøjelse at kunne være et par dage sammen med Johannes, der lå i kantonnement en mils vej fra Assens. Med denne rejse havde det for Johnsens vedkommende egentlig ikke så stor hast; men det var Crepp, der meget påskyndte den. Og dertil var der en aparte grund. Han var kommet til den erkendelse, at de forbedringer, der under hans forrige ophold derovre var blevet gjort på hovedbygningen af hans ejendom, måtte anses for utilstrækkelige, og han havde derfor nu rådført sig med arkitekt Neerling. Denne opholdt sig dengang her i byen; nu for tiden havde han forretninger i det sydlige Jylland, og kunne således godt indfinde sig på forpagtergården kort efter at Crepp var ankommet. Efter Neerlings forslag blev der lagt plan til en ombygning af en del af gården, alle værelser blev malet og tapetseret i en nyere smag, og den store have, til hvilken man anskaffede en dueligere gartner, blev omlagt og terrænet bedre benyttet. Den tilhørende skov blev på adskillige steder udhugget, hvorved man vandt nogle meget smukke udsigter til det omliggende land. Mens

Crepp havde travlt med alt dette, med at forskrive håndværksfolk, tapeter, træer og planter og frø til haven osv., var Johnsen i største forundring over, hvad alt dette skulle betyde. Såvel han som Crepp var nu indskrænkede til nogle få værelser på gården, og den ulejlighed og forstyrrelse, der fulgte med en sådan ombygning. Var ellers ikke hans gamle vens sag. Men når han spurgte ham om grunden til disse store anstalter, fik han til svar: "Det skal De nok få at vide. For det første må De have tålmodighed og lade mig råde." Han havde altså kun konjekturer tilbage. Men den rimeligste, at gården, når den med tilbehør var sat i så god stand, kunne afhændes med fordel, holdt dog næppe stik, da Crepp i det mindste forhen oftere havde ytret, at han ikke ville sælge den.

På den tid Neerling var sysselsat med dette arbejde fik han uventet en invitation af fabrikant Nissum på Rødegården. Den stakkels mand havde ikke haft stor glæde af de mange foranstaltninger til at sætte sin gård i en respektabel forsvarsstand. Dengang den fjendtlige armé drog ind over grænsen, blev gården overfyldt med tysk indkvartering længe inden han kunne få afgjort, hvilken af sine miner han skulle først lade springe. En månedstid bar han denne sorg og ydmygelse med stoicisme, men så tog han med sin familie til Randers. Nu var de alle kommet tilbage, og hjemkomsten skulle, på grund af den glimrende sejr, der gjorde den mulig, både i almindelighed højtideligholdes og tillige celebreres ved en stor familiebegivenhed. Hans ældste datter Jacobine havde endelig givet efter for den rigtignok med al grund utålmodige Storms forestillinger eller, om man vil, hans idelige overhæng. Hun havde erklæret, at hun ville række proprietær Mullerup sin

hånd; og der var altså nu intet mere i vejen for Storms og Charlottes vielse. Den skulle finde sted den samme dag som den ældre søsters; og til denne dobbelte familiefest var det man havde inviteret Neerling. Iblandt den mængde mennesker, der her var samlede, befandt sig også den unge Søborg; hans forlovelse med den yngste datter Emilie, som hr. Nissum efter sine principper nu ikke kunne indvende noget imod, blev deklareret ved bordet. Også jomfru Sybrandt så man blandt de indbudte; hun havde figureret som brudepige under vielsen. Efter denne opholdt hun sig en fjorten dages tid hos den nygifte Charlotte, og tog derpå til København, hvor – dette være sagt i forbigående – gibseren Filippo allerede havde taget ophold og var ivrigt beskæftiget med at etablere sig på egen hånd.

10. Hos fru Strøm

Når en længere fortælling meddeles i et tidsskrift og ofte må afbrydes Note 22), er læserne nu og da udsatte for at slippe tråden. Det er så længe siden vi har omtalt Thora Hellesen, at vi er nødt til at spørge, om man endnu husker hende, og i så fald, om man tillige mindes, at hun i slutningen af år 1847 efter Vivikes råd og tilskyndelse byttede opholdet i Nyboder hos sine forældre med et for hende gavnligere.

Fru Strøm, som Thora kom i huset hos, var både en forstandig og dannet kone. Sine egne børn havde hun givet en fortræffelig opdragelse, og det var således at håbe, at hun også kunne have god indflydelse på Thora. Hendes udkomme var ikke rigeligt; men ved en forstandig økonomi, ved smag i anordning forstod hun at berede sig et behageligt hjem. Af pensionærer havde hun tidligere haft to unge piger, men da disse var modne til at dimitteres, ikke ønsket flere. At hun desuagtet ville have Thora i huset hos sig, lå dels i det hensyn, hun tog til Vivike, der i flere år havde været en ven af familien, dels i den interesse, hun efter hans fortælling følte for den unge pige. Middagsabonnenter havde hun nok ikke haft tilforn; i al fald ville hun nu ikke modtage flere end Vivike og Fritz Johnsen.

Fru Strøm spurgte Vivike til råds angående de læregenstande, hvormed man kunne lade Thora gøre begyndelsen, og anførte en og anden kundskab, hun troede var nødvendig for hende. "Lad hende ikke lære for meget," var hans svar, "og i grunden ikke mere end hun selv instinktagtigt føler trang til. Historie og jordbeskrivelse kunne vi sætte øverst, og dernæst nogen kundskab til tysk og fransk. Det sidste sprog vil

hun især føle nytten af, da så mange ord derfra er gået over i det dannede tale- og skriftsprog. Et vigtigt dannelsesmiddel for hende ville god læsning være; men det kan være vanskeligt nok at vælge den for hende mest passende. Egentlig morskabslekture som romaner, skuespil, digte, vil hun måske endnu ikke finde ret smag i; og det kan også være et spørgsmål, om den ikke, efter hendes nuværende uddannelse, snarere vil forstyrre end gavne hende. Bedre var det vel, i begyndelsen at give hende gode skildringer af fremmede lande og folkefærd eller et enkelt, udførligt behandlet afsnit af vort eller et andet lands historie."

Fru Strøm gav dette sit bifald, men mente dog, at man ikke kunne holde poesiens frembringelser fjernede fra hende. "I mit hus går det ikke engang an, da mine egne døtre altid har læst meget af den slags bøger; og jævnligt gøres indholdet af disse til genstand for vore samtaler. Ved et godt digterværk udvides dog horisonten, følelsen skærpes, og meget rykkes os nærmere, der hidtil var os en fremmed verden. Men sandt er det, at valget af de digterværker, hun skulle begynde med, har sine vanskeligheder. Inden man bliver fortrolig med den art nydelse, kan den let, ligesom visse legemlige nydelser, enten forfejle sin virkning eller frembringe en alt for stor."

Efter disse foreløbige aftaler lod man undervisningen tage sin begyndelse, og fandt snart, at den havde god fremgang. Thora viste samme flid og lyst som under sin forrige lærer i Adelgaden. Men hun drev det nu på en anden måde, med mere valg af det, hun ønskede at tilegne sig, og mere skønsomhed, til dels som en følge af hendes nye forhold. Hun behøvede her ikke at skjule sin flid; den var tværtimod genstanden for flere

fortrolige samtaler, især med datteren i huset. Af fru Strøms døtre var den ældste gift og bosat i provinserne; kun den yngste, Adamine, der nu kunne være en atten år gammel, var hjemme. Til denne elskværdige og opvakte pige følte hun sig meget hendragen, og søgte hos hende vink om meget, hun i førstningen ikke så gerne spurgte fruen om. Her i dette hus, under omgangen med moder og datter og familiens få venner og bekendte udfoldede sig hendes naturlige og gode egenskaber hurtigt og ligesom synligt for øjet. Det var denne mildere luft, denne videre og lysere horisont hun trængte til. Selv pynt og påklædning og en vis omhyggelighed for sin person lærte hun, ved den forstandige måde, hvorpå deslige sager blev behandlede af husets damer, at vurdere efter deres virkelige betydning, og søgte at tilegne sig deraf, hvad hun efter sin hastige, lidt uregerlige natur formåede.

Adamine læste meget, men Thora syntes ikke at ville følge hendes eksempel. Omsider sagde hun en dag: "Er den slags bøger virkelig så morsomme? Min kusine Eudoxia, der fik bøger fra et lejebibliotek, gjorde ofte i flere dage ikke andet end læste, indtil hun havde fået sin bog til ende; og engang fik hun mig til at begynde på en af dem, en, hun anbefalede mig, og der skulle være så smuk. Det var en historie om fornemme folk, der levede som kæltringer, og nogle af simpel stand, der var så følsomme og græd for et godt ord. Jeg kunne ikke holde ud at læse den bog til ende."

"Ja, så har den ikke duet noget," svarede Adamine. "Af ingen bøger gives der så mange dårlige som af de såkaldte morskabsbøger. Men når du en gang vil prøve med en, der er god, så vil den nok behage dig."

Hertil var Thora villig, og forsøget blev gjort med Walter Scotts *Ivanhoe*. Den strenge stil, hvori denne forfatter skriver, hans næsten historiske foredrag og så meget af det virkelige liv grebet, der findes i hans skildringer, gjorde et overordentligt indtryk på hende. At indtrykket var, som fru Strøm antog for muligt, alt for stort, vil vi ikke påstå. Men vist er det, at det var meget forskelligt fra det indtryk, bøger i vore dage plejer at frembringe. Når hun havde læst et kapitel eller en følge af begivenheder til ende, læste hun det straks om igen og fandt sig ved bogens slutning så opfyldt af det læste, at hun i længere tid ikke ville begynde på en ny bog. Men efterhånden lærte hun at behandle sin lekture med mere økonomi og kunne overkomme mere. I denne læsning lå for hende måske det vigtigste dannelsesmiddel, ikke så meget på grund af det, hun læste, skønt man altid kun gav hende det bedste af vore egne og fremmede forfattere i hænderne. Men fru Strøm sørgede altid for, at det læste blev gjort til genstand for samtaler under håndarbejde og ved lignende lejlighed, og dette var meget lærerigt for Thora. Hun blev først nu opmærksom på en forfatters *kunst*. Denne består, som enhver kunst, altid i en skuffelse [Note 23)]. Men nydelsen kan være dobbelt: man kan skuffes og erkende, at man skuffes. I det samme man føler et indtryk af virkeligheden og rives hen deraf, kan man beundre de midler, kunsten har anvendt for at skaffe os indtrykket. Dette er imidlertid kun dannelsens sag, og for Thora var det noget ganske nyt. Hun så sig med ét forflyttet fra poesien til digtekunsten og gjorde et indblik i digterværkets maskineri.

I fru Strøms hus kom der ikke ret mange, men alle hørte til de bedste samfundsklasser. Også omgangen med dem udøvede

en god indflydelse på Thora. Vivike og Fritz Johnsen hørte til de daglige gæster. Den sidste tog sig i denne kreds mere ud til sin fordel, vandt snart moderens og datterens velvilje ved sine elskværdige egenskaber, og behagede nu også Thora mere end under de mislige forhold, hvori han befandt sig hos madame Røiter. Da han netop i den her omtalte tid kom tilbage fra sin rejse i Jylland, på hvilken han fik vished om, hvem der var hans forældre, kan vi med det samme bemærke, at han, efter Crepps eget ønske. Som hidtil lod sig kalde med sit adopterede navn, uagtet han tillige havde optaget sin virkelige faders.

Noget over et år var gået hen under Thoras ophold i fru Strøms hus. I dette tidsrum havde hun uden tvivl meget beriget sine kundskaber; men den vigtigste forandring var dog foregået i hendes tankegang, hendes følelser. Disse var uformærket i de nye omgivelser blevet forfinede, og havde mistet de skarpe yderkanter. De føromtalte "sprikworter", madame Røiter havde så megen sorg af, var vel ikke ganske forsvundet af hendes tale, og i denne kreds var der heller ingen, der forlangte det; men hendes egen takt blev efterhånden så udviklet, at hun forstod, hvilke man kunne anvende og hvilke man gjorde bedst i at lade fare. Kun en enkelt gang, når hun på sin energiske måde blev afficeret af noget, kunne det hænde sig, at naturen gik over optugtelsen. Men dette blev da i det højeste optaget med en velvillig latter, uden at man gjorde stort væsen deraf eller faldt på at moralisere for hende. Hun var selv mest ulykkelig derover.

I begyndelsen af 1849 kom madame Røiters søn, Christian, hjem fra sin store rejse. Hans første gang, da han sent på eftermiddagen steg i land ved Toldboden, var til de gamle Hellesens i Nyboder. Hos disse erfarede han, hvor Thora nu

opholdt sig, og forespurgte, om det kunne tillades ham at se op til hende; og det, mente man, gik godt an. Han aflagde altså den næste dag et besøg i fru Strøms hus. Thora, der netop trådte ind i det samme, blev meget overrasket ved at se ham. I den sidste tid var hendes tanker ofte faldet på ham. Hun forstod nu bedre at skønne på hans uforstilte hengivenhed for hende, og måtte tilstå, at hun skyldte ham meget, at uden hans og Vivikes hurtige bistand var hun blevet et offer for den ulykkelige beslutning, hun i sin mørke sindsstemning havde fattet. Og hvor ringe løn havde denne trofaste sjæl fundet hos hende! Føje ham i hans ønsker kunne hun vistnok ikke; men hvor ofte havde hun ikke behandlet ham med spot og uden skånsel vist ham fra sig! – Disse tanker dukkede på ny op hos hende, nu da begge efter så lang tids forløb igen mødtes, og gav hende en blødhed i sin hilsen og tiltale, der hos hende var meget usædvanlig. Hun spurgte ham så meget om hans rejse, om hvorledes det var gået ham undervejs, og hvad han nu havde betænkt. Da han fortalte, at det var hans ønske at komme med blandt mandskabet på linjeskibet *Christian VIII*, der i denne tid skulle udrustes, eftersom man jo ventede, at krigen ville bryde ud på ny, sagde hun: "Deri gør du ret; ved en sådan lejlighed skal ingen holde sig tilbage. Og måske kan det være til fordel for din fremtid, hvad der vist skulle glæde mig."

Christian var i den syvende himmel. En af de følgende dage styrede han op til Vivike og fortalte om den gode modtagelse, han havde fundet. "Der kan hr. Vivike se. Jeg har altid sagt, at Thora kun behøvede at komme lidt til skels år og alder, og der ville ikke være noget at udsætte på hende."

Vivike havde senere selv lejlighed til at iagttage den foregåede forandring hos Thora, og talte derom med fru Strøm. "Ja, De ønsker jo, jeg skal være oprigtig mod Dem," svarede hun; "og jeg frygter nu for, at de kommer til at sande mine ord. De skulle, som jeg dengang rådede Dem, allerede for et halvt år siden have gjort alvor af det. Thora har rigtignok af kærlighed til Dem været nærved at tage livet af sig. Men hvem kan blive klog på, hvad der foregår i et ungt pigehjerte? Det er slet ikke umuligt, at De, hvis De endnu længere vil forholde Dem så passiv som hidtil, kan gå glip af hendes hånd."

"Ja – det er muligt; det har jeg selv tænkt mig. Men jeg kan dog ikke godt handle anderledes. Jeg sætter stor pris på at besidde hendes kærlighed; men denne besiddelse må ingen tvivl være underkastet. Ellers ville jeg, netop som hendes karakter er beskaffen, snart finde mig ulykkelig. Som ung nyboderspige, uden erfaring, uden at have set noget ret for sig, har hun fundet behag i mig, uagtet alle mine kanter og udvækster. Kom hun ud i verden og lærte noget bedre at kende, blev derhos hendes egen dømmekraft klaret og lutret, så var det slet ikke sagt, at hun ville bevare de samme følelser for mig; og herom måtte jeg have vished. De kan tro mig, bedste frue, at jeg ret vel indså der vovelige i at føre hende til Deres hus, hvor hun snart kunne anstille flere for mig farlige sammenligninger. Men, som sagt, jeg måtte lade det komme an derpå."

Fru Strøm lo. "Det skulle dog gå besynderligt til, om hun, der som ung, uerfaren nyboderspige har slået vrag på sin fætter og kastet sine øjne på Dem, nu, da hendes omdømme virkelig har vundet i modenhed, skulle overse alle deres dyder og gode

egenskaber og derimod foretrække sin temmelig sløve og udannede fætter."

"Hvis det sker, vil jeg ingenlunde finde det så uforklarligt. Christian har måske fra barndommen af været mere for hende end hun selv har været sig bevidst. De små drillerier, hun trakterede ham med, betyder kun lidt, når henses til hendes ungdom dengang og til tonen blandt hendes omgivelser. Derimod er det nok muligt, at hun nu forstår bedre at sætte pris på det, der er godt og priseligt hos ham. Skulle dette være tilfældet, så trækker jeg mig naturligvis tilbage. Men herom kan De, frue, vist give mig den bedste oplysning."

"Nu ja, siden jeg finder Dem så resigneret, så vil jeg tilstå, at man næsten skulle tro, det er gået som De har tænkt Dem det. Siden denne Christian er kommet hertil, taler hun ofte og med synlig interesse om ham. Navnlig udhæver hun, hvor vidt forskellig han er fra sin moder og søster. Hun har fortalt os flere småtræk fra hans yngre år. De par gange, han har besøgt hende, har hun været mere venlig mod ham end hun ellers er imod nogen. Jeg gjorde i går så forsigtigt som muligt et forsøg på at bringe Deres navn i berøring med hendes fætters. Men hun blev øjeblikkelig tavs og trak sig ud af samtalen. Om det har noget at betyde, ved jeg ikke."

Vivike forblev en stund tankefuld siddende, og gav sig derpå til at tale om andre ting. Han havde desværre allerede en tid bemærket, at Thora ikke var ganske imod ham som tidligere, at hun stundom, og netop når han nærmede sig hende, var tilbageholdende. Koketteri var ikke i spillet med; noget sådant var hende fremmed. Der måtte altså være en dybere grund. Den tanke, at han måske ved utidige betænkeligheder havde

forskertset hendes kærlighed, var ham smertelig. Men det var nu for silde at råde bod derpå.

Thoras følelser blev, som man ser, miskendte. De var uforandrede, såvel i styrke som inderlighed. Men ved at leve i længere tid sammen med en dannet kreds får man øje for meget, der henhører til de finere forhold i omgangslivet, om man vil, til konveniens og delikatesse. Hidtil havde hun vel stundom med undselighed tænkt på, at Vivike, som hun lettelig kunne vide, var blevet bekendt med hendes kærlighed til ham, men dog ikke gjort sig videre skrupler derover. Nu påkom der hende en hemmelig frygt, at han kun af medlidenhed havde taget sig så meget af hende, at hans store godhed og utvivlsomme deltagelse kun var blevet foranlediget af hendes fortvivlede forfatning, grundede sig ikke i genkærlighed. Men så havde hun jo påtvunget sig ham, og det var jo stygt! Denne frygt pinede hende meget og kunne ikke så let forjages. Vivike hørte ikke til de folk, der ved mange udvortes tegn lagde sine følelser for dagen. Det forekom hende snart, at det var kun en ganske almindelig godhed, han viste hende, og som han gerne kunne vise enhver.

Fordybet i disse tanker sad hun en dag i sit værelse, da Adamine kom ind til hende. "Hvad sidder du og melankoliserer over?" spurgte den muntre pige.

"Å, jeg har gjort min mortensdag for fed; nu har jeg intet til juleaften."

"Har du, din stakkel!" svarede Adamine leende. "Men se, hvad jeg her bringer! Kanske det kan trøste dig i din magre jul."

"Et brev? Lad mig se – det er fra assessoren!"

I parentes må vi herved bemærke, at Thora ved denne benævnelse mente Vivike. Under regeringsforandringen var han kommet ind i et af ministerierne med prædikat af kammerassessor.

"Javist er det fra ham," sagde Adamine. "Det er en invitation til os allesammen, at tage ud med ham til linjeskibet *Christian VIII*, der jo om kort tid skal løbe ud. Han kender en af officererne på skibet."

"O, det var herligt! Det har jeg justement ønsket. Der skal du se et skib, Adamine! Fa'er har allerede fortalt os så meget om det."

"Ja, du kan tro, jeg glæder mig dertil. Jeg har aldrig været om bord på et så stort dyr som det skal være."

Turen gik for sig den følgende dag, til alles, men især til Thoras store glæde. Hun syntes ret at være i sit element. Så mange på store skibe mysteriøse genstande kendte hun godt, og kunne forklare dem for de andre damer. Blandt besætningen traf hun flere, der var gamle venner fra Nyboder, og hilste på dem. Hendes nu så meget elegantere påklædning og holdning vakte rigtignok en del hovedrysten hos disse, og kunne let give anledning til små, spydige bemærkninger; men hun var så utvungen og ligefrem mod enhver og så ganske som ellers, at ingen faldt derpå. Blandt disse bekendte var nu også fætter Christian, som hun knap fik øje på, før hun nærmede sig ham og hentede ham hen til sit selskab, underholdt sig også siden med ham i længere tid på et afsides sted af dækket.

Selskabet var opfyldt af beundring over dette herlige skib, der var som en verden for sig selv, så stort i sine dimensioner og så mægtigt i sine forsvarsmidler, at det i alle tilfælde i denne krig

ikke syntes at have noget at befrygte. Med denne stolte tanke var enhver af mandskabet gået om bord. Hvo tænkte dengang på dets skæbne få uger efter?

Christian kom op til Vivike en eftermiddag et par dage efter denne tur. "Jeg har igen en anmodning til Dem," sagde han; "og De vil sagtens dadle mig derfor. Men da vi nu om et par dage går under sejl, ville jeg dog gerne have den sag klaret, om lykken måske nu ville føje mig mere. Thora har i den sidste tid været imod mig som aldrig tilforn – hun er som hun slet ikke var den samme – og så tænkte jeg, at der nu kunne være bedre udsigter for mig. Men selv har jeg ikke ret mod til at tale med hende derom, og hvor hun nu opholder sig er der heller ikke så god lejlighed for mig. Men hvis hr. Vivike, der kommer der daglig, kunne tjene mig i –"

"Nej," afbrød Vivike ham, "jeg kan af flere grunde ikke føje Dem. De må selv tale med hende. I morgen formiddag før kl. 10 kan De træffe hende."

Da svaret var så bestemt, måtte Christian finde sig den, og bad blot om undskyldning. Idet han gik, sagde Vivike: "Hvis De har lejlighed, så underret mig om, hvad svar hun giver Dem. Jeg er nok hjemme på den tid."

Der kom efter dette besøg en slem uro over Vivike. Han skulle egentlig om aftenen have været henne hos fru Strøm, men sendte afbud. Dengang de var på linjeskibet, havde han i frastand lagt mærke til Thoras adfærd mod Christian, der hos hende var påfaldende venlig, og kunne ikke gøre de bedste slutninger deraf. Den næste morgen, da han ventede Christians beretning, drev uroen ham ud; som stærkere naturer plejer, ville han i det frie, på en stor fodtur, ryste de trykkende tanker

fra sig. Men han gik tidligere hjem end han havde besluttet, af frygt for, at budskabet, han ventede, skulle forfejle ham. Thi fremfor alt ville han ud af sin uvished.

Christian havde imidlertid på det bestemte klokkeslæt indfundet sig i fru Strøms bopæl og fået Thora i tale. Efter nogle omsvøb forebragte han med få og simple ord anledningen til sit komme. Hun rejste sig hurtigt, tog ham i hånden og sagde, mens hun så ham fast ind i øjnene: "Christian, lad os aldrig tale mere om den sag. Jeg ved, at du mener mig det godt, at du er en ærlig og redelig sjæl, men alligevel – der kan ikke blive noget af det – du kan tro mig – det gør mig ondt, at jeg må sige dig det, men det står ikke til mig, at det forandres."

"Men, Thora, jeg har rigtignok tænkt, at du nu snarere –"

"Nej, Christian, jeg har det nu som før. Du skal søge dig en anden pige – vent lidt dermed og forhast dig ikke, så finder du nok én, der kan være mere for dig end jeg, en, der forstår at skønne på, hvor meget godt og skikkeligt der er hos dig. Og lov mig så, at det skal være sidste gang, vi taler om den sag."

Disse ord var mer end overtydende for den stakkels fyr. "Ja, når det er dit ønske," svarede han, "så får jeg finde mig deri." Og kort efter skiltes de.

Han gik derfra op til Vivike og fortalte, hvordan det var gået. "Jeg ser nu nok," tilføjede han, "at det er ikke luner og griller af hende, som jeg før har tænkt. Hun talte til mig som en søster; og jeg måtte også give hende ret i, hvad hun sagde. Hun har jo i den sidste tid forandret sig meget til sin fordel, og er vel nu for god til mig."

Vivike trak, efter denne rapport, vejret noget lettere. Han og fru Strøm havde altså taget fejl i deres gisninger, og endnu var

måske intet tabt. Men også kun måske; thi det var jo ikke derfor sagt, at den unge pige endnu nærede de samme følelser for ham. Dette ville han nu endeligen prøve; men dels ønskede han at give hende nogen tid efter det første frieri, dels blev han selv nødt til at forlade byen på en forretningsrejse.

Kun føje tid efter at *Gefion* og *Christian VIII* var løbet ud, kom efterretningen hertil om affæren ved Eckernförde. Ingen begivenhed under krigen frembragte et så almindeligt, så deprimerende indtryk, og det uagtet tabet forholdsvis ikke havde den betydning for os, eftersom fjenden ikke til søs kunne drage nogen fordel af denne sejr. Men slaget var uventet, et lyn fra en klar himmel. Det traf os på det ømmeste sted, vort søværn; og intet berettigede vore modstandere til denne sejr.

Denne beklagelige begivenhed vakte som overalt således også i fru Strøms kreds smerte og forbavselse. Thora udbrød straks: "Den stakkels Christian! Når han blot ikke er kommet til ulykke!" og endnu samme dag gik hun ud i Nyboder til sin fader, for at få at vide, om man ingen efterretninger havde fra ham. Endnu vidste man intet der; men to dage senere sendte Hellesen hende et bud, at der blev ganske almindelig sagt på Holmen, at Christian var blandt dem, der sprang i luften med skibet. Hun blev så forskrækket derover, at fru Strøm og Adamine blev alvorligt ængstelige for hende. Men hun søgte selv at fatte sig. "Ja, det er en stor sorg for hans moder og alle hans venner," sagde hun, "men han er død i sit kald og med det skib, han tjente på. Det må vi trøste os med." Dog var hun efter den tid påfaldende tavs og tankefuld.

Til madame Røiter var denne efterretning også kommet og modtaget med al den deltagelse, hun formåede at opdrive. Men

hun mente tillige, at hun nu havde en god anledning til at aflægge en visit hos Thora, hos hvem hun ikke havde været siden denne kom til fru Strøm. Hun og Eudoxia indfandt sig da her, begge meget pyntede, i en slags tvivlsom sørgeklædning; thi endnu havde man ikke modtaget en officiel underretning. Der anede Thora intet godt, da dette besøg trådte ind. Madam Røiter talte om sin store sorg, om de forhåbninger, hun havde bygget på denne søn, og endte omsider med de ord: "Ja, Thora, når du nu havde fulgt mit råd og givet efter for min salig søns ønsker, så var denne ulykke ikke sket, så levede han endnu sund og frisk iblandt os, og hans moder og søskende behøvede ikke at begræde hans tidlige bortgang. Jeg tør, oprigtig talt, ikke sige dig fri for, at du i meget har hans død på din samvittighed."

Thora, der med stirrende øjne havde fulgt hvert af disse ord, sprang nu op, bleg og forstyrret. "Tante, hvor kan du sige det! Stod det i *min* magt ..."

"Ja, min pige, det lader jeg mig ikke afdisputere. Havde du ikke altid vist dig så stridig imod ham, så var han hverken rejst til Valparaïso, og heller ikke havde han taget tjeneste' på linjeskibet."

Den stakkels Thora havde virkelig, siden den ulykkelige efterretning kom, næret de samme tanker, gjort sig selv bebrejdelser og igen søgt at bekæmpe dem. Og nu måtte hun høre dette hårdt og hensynsløst udtalt!

Fru Strøm, der var til stede, tog nu ordet, henvendt til madame Røiter: "Jeg kan virkelig ikke give Dem ret i, hvad De der siger. Dengang Deres søn besøgte os, omtalte han det som sit eget, frie ønske at tage med linjeskibet, og ytrede, at det nu, under landets fare, var hans simple pligt som sømand."

"Men fruen ved ikke, at hans bestemmelse allerede for to år siden var en anden. Han skulle selv befragte et fartøj eller købe sig et, hvortil vi jo nok kunne skaffe udveje. Men det blev forpurret ved min kære Thoras griller – ja, jeg ved ikke selv, hvad hun havde sat sig i hovedet."

Fru Strøm blev vred over disse skånselsløse udfald. "De må undskylde – jeg kan ikke tillade Dem længere at fremføre så uretfærdige beskyldninger. De vil dog vel ikke gøre Thora det til en forbrydelse, at hun ikke rakte Deres søn sin hånd, når hun ikke følte kærlighed for ham?"

Madame Røiter ville svare herpå, da Vivike, der dagen forhen var kommet hjem fra sin rejse, uventet trådte ind. Hverken han eller Eudoxia eller dennes moder var synderligt glade ved at træffe hinanden. Madame Røiter fattede sig først og sagde til ham: "Ja, De har formodentlig hørt, at min stakkels Christian allerede har endt sin korte løbebane, der sandelig ikke var bestrøet med roser."

"Nej, det har jeg ikke hørt, og det er vist heller ikke tilfældet. Jeg var i dag oppe i Marineministeriet, hvor en liste er ankommet over dem, der er faldet eller såret eller savnes ved denne ulykkelige begivenhed, og iblandt dem er Deres søn ikke. Jeg så straks listen efter, just for hans skyld, og havde betænkt at lade Dem underrette derom."

Denne meddelelse, som Thora blev ubeskrivelig glad over, måtte, som man skulle tro, også skaffe madame Røiter stor glæde. Men det lod næsten ikke til det. I al fald syntes hun mest at være forbløffet, enten fordi hun nu ikke kunne få sin krig frem mod Thora, eller – måske af en anden grund, der lå nær. Den hollandske svoger, der aldrig var en stor ynder af hende,

havde rigtignok indsat hende til arving, men således at halvdelen af arven skulle sættes fast og udbetales hendes børn, når disse enten blev myndige eller ville giftes eller etablere sig, og indtil den tid oppebar hun renterne. Døde én af dem før hun, da tilfaldt dennes part hende. En sådan klausul fandtes, til hendes store ærgrelse, ikke ved den gamle Hellesens arv. Hvis hun altså nu, midt under sin store sorg for Christian, som en klog og beregnende kone også havde tænkt på hans part af arven, der nu tilfaldt hende selv, da var dette menneskeligt, og man tør ikke gå så strengt i rette med hende derfor.

Under alles, selv Eudoxias uskrømtede glæde over dette budskab forstod dog også hun snart at te sig på en passende måde, takkede Vivike meget for hans deltagelse og forsikrede, at han, hvis man ellers kunne fæste lid til denne efterretning – dette betonede hun rigtignok – havde skaffet hende den gladeste dag i lang tid. Kort efter anbefalede hun og datteren sig.

– Hos fru Strøm var man ikke bekendt med Christians seneste frieri til Thora og dettes udfald. Hun havde ikke berørt det, og Vivike var ved sin afrejse blevet forhindret deri. Hidtil havde det, efter hans ønske, været en aftale der i huset, at hverken hans eller Christians forhold til hende skulle berøres, uden når hun selv bragte det på bane. Man skulle ganske ignorere, at man kendte hendes tidligere historie. Men nu kunne den lille Adamine ikke dy sig. Som vel de fleste unge piger havde hun en stor interesse for kærlighedsforhold, og såre gerne gad hun vide, hvad der egentlig foregik i Thoras hjerte.

Et par dage efter madame Røiters besøg sad de to unge piger sammen ved et håndarbejde, de udførte i fællesskab. "Jeg

kommer på ny til at tænke på din tantes skammelige tiltale til dig forleden," sagde Adamine.

"Ja, hun skåner ingen, når hun bærer nag til dem," svarede Thora; "og jeg ved ret godt, at hun hellere ser min hæl end min tå."

"Vist var det stygge beskyldninger; og du havde nok også uden dem taget dig Christians død meget nær."

"Ja, jeg tror, jeg havde aldrig ganske forvundet det."

"Men holder du da så meget af ham?"

"Så meget! Du må huske på, jeg har kendt ham fra hans drengeår og er daglig kommet sammen med ham."

"Så du har aldrig haft egentlig godhed for ham?"

"Hvordan godhed?"

"Nu, kærlighed."

"Nej, det har jeg flere gange sagt ham, og han gjorde synd mod mig, da han nu sidst inden sin afrejse igen talte til mig derom."

"Ja, jeg har rigtignok altid tænkt, at der var en anden, du havde godhed for."

Da Thora tav, vedblev Adamine smilende: "Er der ikke? For eksempel ... for eksempel – vor ven assessor Vivike."

"Adamine!" sagde Thora, pludselig alvorlig, "lad os tale om noget andet."

"Er du vred på mig? Var der noget ondt i om du havde godhed for ham?"

"Nej – men du ville måske dog blive vred, hvis jeg spurgte dig, om du holdt af Fritz Johnsen."

"Det er en anden sag," svarede Adamine lidt forvirret. "Han er et så ungt menneske, og gør rigtignok kur til mig – så må man

tage sig i agt for hvad folk siger. Men Vivike er ikke så ung længere, og ingen ville undres over, om du følte dig tiltrukket til ham. Han har desuden vist dig så stor deltagelse, og interesserer sig endnu bestandig for alt hvad der angår dig."

Thora brød ud i en tårestrøm og kastede sig til sin venindes bryst. "Tal ikke længere – jeg kan ikke holde ud at høre derpå. Jeg har ingen anden tanke end ham, jeg bryder mig i grunden ikke ret om noget i verden uden om ham. Men han må overse mig – jeg er intet for ham – jeg tør ikke tænke på ham."

Adamine søgte at trøste hende og bringe hende den indbildning ud af hovedet. "Fat dig dog, Thora! Du er sikkert ganske på vildspor. Efter hvad vi har bemærket, er der vist ingen, han sætter mere pris på end dig."

Hun tilføjede endnu mere, dog uden at Thora ville ret slå lid dertil. Men samme aften betroede Adamine indholdet af denne samtale til sin moder, og gennem hende erholdt Vivike kundskab derom. To dage derefter var han og Thora forlovede.

11. Det tredje felttog

På forpost.

(Natten efter slaget ved Isted.)

I sommernattens køling spille
de sagte vindpust om min kind.
Og tiden skrider fremad stille
og lytter til sit eget trin.
Et skrig fra valen til mig føres;
for ravnen har vi bytte bragt.
Og fjernt herfra et feltråb høres
og skridtet af en afløst vagt.

Fra fjendens poster lyder dæmpet
en sang vemodig til mig hen.
Det vrede hjerte, nu bekæmpet.
i mildhed dukker op igen.
Hin skønne sang – jeg godt den kender –
hvor ofte lød den i mit hjem,
før hadet mellem slægt og venner
i vild forbitrelse brød frem.

Ej er det nederlagets smerte,
og ikke håb om kamp og sejr,
det er et ømt, betaget hjerte,
der klager hist i fjendens lejr.
Min elskte! skulle jeg da blues
ved hine følelser, der ej
af krigens bulder kan forkues,
men selv til dette finde vej.

I skønne, tyske toner! Værer
mig hilset i den dybe nat!
Og hvis I kan, et budskab bærer
til hende, jeg har hist forladt!
Med eders vemod, eders klage,
hin balsam for et sorgfuldt bryst,
I til min elsktes våning drage
og bringe hende sangens trøst!

Ovenstående digt nedskrev Johannes få dage efter slaget ved Isted, efter at han i en af de første nattetimer havde gjort en runde ved de yderste poster. Vi skal nu i al korthed berøre, hvad der er at melde om ham siden, vi sidst traf sammen med ham.

I den lange tid, der gik hen under den anden våbenstilstand fik han ikke lejlighed til at aflægge et besøg i København, uagtet han adskillige gange gjorde sig megen umag derfor. Men derimod korresponderede han flittigt med denne by. Frøken Amalie følte nu ikke længere sin samvittighed så besværet, når hun, uden at hendes broder vidste det. Indlod sig i en brevveksling med ham. Fra kammerjunker Læspe havde man i lang tid intet hørt; men det bedste tegn på, at det måtte stå sig

galt med ham, så man den, at amtmandinden lod dem i ro og aldrig nævnede ham, når hun en enkelt gang skrev. Efter hvad man formodede havde han modtaget en post i det holstenske, hvorved han ganske brød med sin ældre stilling og måtte forspilde alle udsigter til befordring i sit fædreland. Nu var det langtfra sagt, at gehejmeråden, fordi han opgav enhver tanke om Læspe, derfor ville give sin datter til en ung herre, hvis eneste ressource var hans løjtnantsgage; men Amalie trøstede sig dog med, at den værste hindring var bortryddet – som den værste hindring anså hun det, at amtmandinden havde haft en finger med i spillet – skrev temmelig ofte til Johannes og gav ham underretning om ét og andet, der kunne interessere ham, under tiden efter Marias diktat. Hendes skrivelser havde altid et postscriptum, der gerne lød således: "En vis person, som jeg ikke behøver at nævne, lader Dem meget venligt hilse." Disse skrivelser var hans trøst under mangt et savn, og hans breve til Amalie, hvori han under mange vendinger forstod at sætte sig i rapport til sin elskede, var igen det kildevæld, hvoraf Maria øste tillid til fremtiden.

Krigen udbrød igen i midten af juli 1850, men denne gang, som man ved, med den slesvig-holstenske armé alene, der under den preussiske general Willisen var blevet organiseret på ny. Johannes, der under våbenstilstanden var blevet forfremmet til premierløjtnant, drog med sin brigade fra Jylland ind i Slesvig. Han var med i slaget ved Isted og ved flere andre lejligheder, hvor han overalt hæderligt udfyldte sin plads. Men det er ikke vor hensigt at følge ham denne gang på hans krigstog. Når vi forhen til dels har gjort det, da har der været særskilte grunde dertil. Hvad vi nu formåede at meddele, vil

man i alle tilfælde på andre steder finde bedre og udførligere skildret.

Den sidste gang, vi under felttoget træffer sammen med Johannes, er i november 1850, en kold og klar dag. Dengang var stemningen i armeen, til trods for feltlivets store besværligheder i efteråret, udmærket. Vore modstanderes tillid til deres sag syntes brudt, Frederiksstads glimrende forsvar havde elektriseret alle, og man kunne nu se en ærefuld udgang af krigen i møde. Indhyllet i sin kappe gik Johannes den omtalte dag om morgenen gennem lejren, da han så Jens stå udenfor en bræddehytte og med stor anstrengelse pudse sit armatur, måske for at holde kulden ude, mens han alt imellem med høj stemme sang følgende strofer af en gammel vise:

"Det er så godt i landet at ride
og vide sig hverken af sorg eller kvide.
En skæppe havre til min hest!
Alt spurgte jeg, hvor øllet var bedst.
Min hjertelille kære! I vender Eder om!
Tapper øl i kanden og drikker fluks om!

Det er så godt at være lystig og ung,
Altid let og ingentid tung,
En god kande vin er god for tørst,
en smuk ung pige at kysse for lyst.
Min hjertelille kære! I vender Eder om!
Tapper øl i kanden og skænker fluks om!

Johannes blev stående og lyttede til sangen. "Hvor har du fået den vise fra, Jens?" spurgte han nu.

Jens tog til huen og svarede: "Der var en bissekræmmerske hjemme, som jeg købte den af; eg hun lærte mig nu også at synge den. – Men der var ellers en ting, jeg har spekuleret på, og gerne ville have spurgt hr. løjtnanten om."

"Så kom frem dermed."

"Når vi er ude på forpost, hører jeg dem så tit synge ovre hos slesvig-holstenerne, og det sla'er snart aldrig fejl, at de jo synger den samme vise. Og hvert vers ender altid med de ord: vanke, vanke."

"Nå, det er *Schleswig-Holstein meerumschlungen*. Ja, den synger de tit nok."

"Men hvad er det da for ord, der i den vise kommer så tit?"

"Det er Wanke nicht, mein Vaterland! Det vil sige på dansk: "Der vanker ingenting dengang, mit tyske fædreland!""

"Nej, skal det sige det! Så er det vist derfor, at tonen på den vise er så sørgelig."

"Ja, det er det vist," svarede Johannes leende og gik videre. Og vi vil med det samme forlade ham, i forventning, at vi nok senere mødes igen.

Derimod er der en anden af vore bekendte, med hvis skæbne under dette felttog vi nogle øjeblikke må sysselsætte os.

Arkitekt Neerling havde siden affærerne ved Kolding ikke taget del i krigen, og således til sin store sorg ikke været med ved Fredericia. Men han svor højt og dyrt på, at hvis krigen brød ud på ny og det tegnede til et alvorligt sammenstød med fjenden, skulle han ikke være den sidste mand til at melde sig; og han holdt ord. Men allerede under slaget ved Isted, på dets anden dag, blev han truffet i den venstre arm af en kugle, kunne ikke bringes bort af vore egne, led meget af blodtabet og faldt til

sidst i hænderne på en fjendtlig afdeling. Af denne blev han ført videre og på marken omhyggelig undersøgt af en læge og forbundet. Men desværre kunne han ikke føres til Gottorp eller byen Slesvig, hvor såvel de fangne danske, som de fjendtlige sårede bragtes hen; vejen dertil var afskåren af vore tropper. Han måtte altså føres den lange vej til hospitalet i Rendsborg, hvorved hans tilstand blev forværret.

Da han lå her og efter en længere dvale igen slog øjnene op, så han en ung mand, formodentlig en yngre læge, række den kirurgiske sav til en ældre, idet han sagde: "Ja, armen må nok amputeres." – "Nej, lad os vente lidt endnu," svarede den ældre. "Det er sådan en køn, rask karl; det var synd, om han skulle miste armen. Jeg mener heller ikke, det bliver nødvendigt." – "Å, Gud velsigne den doktor!" tænkte Neerling ved sig selv. "Frelser han min arm, skal jeg bygge en herregård for ham, hvis han ellers nogentid vil lade en bygge."

Armen blev frelst, men han måtte underkastes flere smertelige operationer, inden kuglen og bensplinterne kunne tages ud. Hans stærke natur hjalp ham over det, og han gik nu med raske skridt sin helbredelse i møde. En dag, da doktoren, der havde et rart, muntert ansigt, trådte hen til hans leje, sagde han: "Ah, i dag er vi en ganske anden karl! Der er sket en stor forandring med os. Pulsen er god, der er intet spor af feber. Nu skal vi nok komme os."

En tid efter var han så vidt restitueret, at han var oppe, kunne gå omkring med armen i bind og være noget ude i det frie. Som han nu engang gik om på stuerne, hørte han én spørge en gangkone eller opvarterske: "Hvem har opereret

kaptajnen, der ligger derinde?" – "Det har doktor Tschudy selv," svarede konen.

"Hvem?" udbrød Neerling. "Doctor Tschudy? Er han her?"

"Det er ham, der daglig har set til Dem," svarede konen smilende.

"Å, Guds død! Ham må jeg straks tale med, hvis det ellers er den mand, jeg mener."

"Ja, han kommer ret straks herind; så kan De forhøre Dem."

Det var virkelig den doktor Tschudy, som man endnu vil erindre fra snedkersvendens historie på rejsen til Vejle, han, der engang optrådte som en beskytter for den stakkels fyr imod grev Ignaz' ustyrlighed, og ellers også syntes at tage sig af ham. Under den oprørske tilstand i de østrigske stater 1848 befandt han sig ikke tilpas i Linz og var derfor glad ved, at der tilbød sig en lejlighed til at komme bort. Der blev ham tilbudt en post som overlæge ved det bayerske kontingent, og med dette kom han til Danmark i 1849. Da bayrerne drog bort, foretrak han at blive i Holsten, enten af interesse for sin kunst eller tiltrukket af det bevægede liv i felten. Dog var han ikke ansat i Rendsborg, men befandt sig kun der midlertidigt.

Da han trådte ind, pegede den omtalte kone på Neerling og sagde, at den mand havde meget ønsket at få ham i tale. "Nu, hvad står til tjeneste?" spurgte doktoren, idet han gik hen til ham.

"Ja vel ønsker jeg at tale med Dem, hr. doktor," svarede Neerling; "men jeg frygter for, at det, jeg har at spørge Dem om, ikke så godt tåler vidner."

"Det er der gode råd for; De kan følge ind med mig i mit værelse. Vent blot til jeg har givet nogle ordrer."

Da de var kommet ind til doktoren og begge havde taget plads, begyndte Neerling: "Allerførst må jeg være så fri at spørge hr. doktoren, om De ikke kender eller engang har kendt en grev Ignaz fra Ungarn eller Østrig?"

Doktoren, der allerede havde sat sig hen i behagelig ro, fo'r op. "Grev Ignaz? Hvor falder De på ham? Hvorfra kender De ham?"

"Jeg har ikke den ære at kende ham. Mit spørgsmål er også kun til bedste for en tredje person, der en kort tid har stået i berøring med ham. Skulle hr. doktoren endnu erindre fra Deres ophold i Linz en snedkersvend ved navn Steinhauer?"

"Ah, hvad husker De mig på! Denne brave fyr har jeg netop skullet spørge op. Han var fra Danmark; men adskillige, jeg forespurgte mig hos her, kendte ham ikke. Man måtte skrive til København, mente de, og det har jeg virkelig haft i sinde, men der er altid kommet noget i vejen, og det var desuden heller ikke så let gjort under krigsurolighederne. – Det er altså gennem ham De kender grev Ignaz?"

"Ganske rigtigt; og det er for hans skyld jeg har henvendt mig til Dem. Ikke sandt, De antager ham for fuldkommen uskyldig i den forbrydelse, der blev tillagt ham?"

"Det kan der ikke være to meninger om. Han blev jo også frikendt af retten."

"Men hvorledes? Som en nåde, og med betydning, at han aldrig måtte sætte sin fod igen på østrigsk grund. Kan han være tilfreds dermed?"

Doktoren trak på skulderen. "Ja, det var en styg historie, og der er sket Deres landsmand stor uret. Men dersom De vidste, hvilke personer der er interesserede i denne sag, og hvor mange

hensyn dommerne havde at tage, så ville disse synes mere undskyldte for Dem."

"Men," vedblev Neerling, "dermed er Steinhauer dog ikke tjent og kan ikke lade det bero derved."

"Men det er han dog nødt til. De kan tro mig, der er ikke mere at gøre ved den sag. Vi må være fornøjede med, at den endda er endt så godt for ham."

Neerling mærkede, at man måtte bruge stærkere argumenter eller, som han tænkte ved sig selv, at man måtte lade et lille halvbatteri rykke frem, hvis man ville drive tyskerne ud af deres stilling. Han vedblev da: "Steinhauer er i sin kreds agtet og afholdt, han er af en respektabel familie. Hans forunderlige hændelser er blevet meget bekendte og har vakt den største deltagelse for ham hos flere mænd af indflydelse. Dersom ikke krigen var kommet på, havde man for længe siden søgt at virke til bedste for ham. Hensigten var – og får vi fred, så vil den også sættes igennem – hensigten var, gennem vor minister i Wien eller gennem vor regering at fordre en fuldstændig frikendelse og oprejsning."

"Nej," faldt doktoren ind, "det må på ingen måde ske, det ville skade hans sag mere end gavne den. Og jeg giver Dem her min hånd på, at det ikke skal behøves. Han skal opnå det samme på en anden måde. For det første må jeg sige Dem, at han har en sum penge at vente derovrefra. Dengang jeg traf ham på landevejen ved hans rejse, kunne jeg blot give ham en tæreskilling med på vejen. Men hans månedspenge var for en del oplagte; hertil har greven føjet en ret betydelig sum, og dette beløb tilkommer ham endnu. Just dette var det jeg ville meddele

ham. Han har blot nødig at henvende sig skriftligt til pater Eusebius i Linz –"

"Var det den pater, der havde antaget ham til at være hos den unge, ulykkelige dame?"

"Det var ham."

"Men jeg troede, han måtte gøre sig usynlig, af frygt for at indvikles i ubehageligheder."

"Javist – men tiderne har forandret sig. Han er en klog karl og har vidst at godtgøre sin udelagtighed i denne sag – eller den gejstlige orden, han hører til, har taget sig af ham, og han er nu igen i Linz. – Men for at komme tilbage til Steinhauer, når den omtalte sum, der er ganske klækkelig, sendes ham, tør jeg love Dem, at der skal medfølge en fuldstændig æresoprejsning. Men Deres minister må på ingen måde blande sig deri."

Doktoren var så ivrig i at holde på dette punkt, at Neerling nok indså, der måtte være særdeles grunde dertil, og lod som han gav efter for disse. Han spurgte da blot endnu: "Men hvorledes gik det til, at dette afskyelige fruentimmer – hvad pokkeren var det nu det gamle dyr hed?"

"Mener De Trudchen?"

"Javist, den unge dames husholderske, hvorledes kom det, at hun, der havde angivet snedkersvenden som den skyldige, nu pludselig gik til bekendelse, at det var hende selv, der havde ombragt den unge dame ved gift?"

Doktoren smålo og sagde: "Det gik meget naturligt til, og det kan Steinhauer takke mig for. Ser De, hverken pateren eller jeg havde god tro til dette fruentimmer; og dette var også en af grundene til, at Steinhauer kom i huset. Men den stakkels unge dame, frøken Rosa som De ved, skænkede hende uindskrænket

tillid; så der var ikke at tænke på at få hende bort. Da ulykken var sket og efter de oplysninger, Steinhauer gav i retten, tvivlede jeg intet øjeblik om, at hun var den rette skyldige. Men hvorledes overbevise hende? Hvorledes bringe hende til bekendelse? Det var just spørgsmålet. Trudchen var en klog satan, hun havde med sin snedige tunge således forstået at blænde medlemmerne i retten, at man lod hende blive i huset og have opsyn med de møbler og andre sager, der var blevet tilbage. – Efter lang spekulation faldt det mig ind, om man ikke ved et lille husråd kunne hjælpe på sagerne. Mens jeg kom der i huset, plejede hun altid at konsultere mig, nu for ét, nu for et andet ildebefindende. Jeg lod derfor engang holde udenfor og så ind til hende. Historien med Steinhauer kom naturligvis først på bane, og jeg lod som om jeg fæstede lid til hvert ord, hun sagde. Men omsider klagede hun, som jeg ventede, over et af sine gamle onder. Jeg skrev noget op, som hun skulle tage ind næste morgen på fastende hjerte; så ville jeg op på formiddagen, når jeg kørte forbi, igen se ind til hende. Det var et uskyldigt vomitiv; jeg ville prøve på, om hendes ondskab ikke på den måde kunne komme op. – Den næste dag besøgte jeg hende igen. Hun lå til sengs, gav sig ynkeligt og klagede over opkastelser. Jeg følte hendes puls, satte et betænkeligt ansigt op, og spurgte, hvad hun havde spist og drukket. – Ingenting, man kunne have skade af. – Jeg anstillede kvantsvis Note 24) nogle undersøgelser, rystede på hovedet og spurgte, om der ingen havde været hos hende, ingen, hun kunne have mistanke til, at de ville hende til livs. – Hun blev forskrækket og ville vide, hvorfor jeg spurgte. – De har fået gift ind, svarede jeg; De har kun nogle få timer at leve i. – Gift? skreg hun; har de kæltringer

forrådt mig? Vil de nu af med mig, for at binde munden på mig? Hr. doktor, hjælp mig, frels mig! – Der er ingen frelse mulig. Uden Deres stærke natur var det allerede forbi. Tænk hellere på Deres sjæls frelse. – Lad hente en præst, skreg hun med ét; jeg vil skrifte – I skal få alt at vide! Vil de forråde mig, så skal de komme til at betale det dyrt; den hævn vil jeg have!"

Doktoren fortalte nu videre, at han lod både en præst og en øvrighedsperson hente, fordi han, som han på sin spøgefulde måde lagde til, stod i den tro, at Trudchen på sin vandring til det andet liv kunne trænge både til verdslig og gejstlig bistand. Hun gik nu fuldstændig til bekendelse. Den stygge, forbryderiske handling var hun blevet fristet til ved løftet om en stor sum, af hvem angav hun nøjagtigt, men doktoren ville ikke ytre sig nærmere derom; formodentlig var det af grev Ignaz' nærbeslægtede, der havde ganske andre planer med ham. Efter hvad hun fremdeles forklarede, var hensigten fra første færd ingenlunde at berøve den unge dame livet. Hun skulle føres til et kloster og dér tilbringe resten af sine dage, uden at nogen fik nys om hendes opholdssted. For at kunne sætte dette igennem uden at gøre opsigt havde man ladet Trudchen give hende en sovedrik ind, og hun skulle da om natten føres bort i en båd nedad floden. Først da denne plan mislykkedes ved snedkersvendens årvågenhed og kækhed, greb man til hin usalige udvej. Endelig tilstod Trudchen, at hun havde sat sig i besiddelse af alle damens kostbarheder, og forsikrede, at dette var blevet hende tilladt af folk, der havde magt at råde. Da nu alle smykker, pengesummer osv. ganske blev fundet efter hendes opgivende, kunne man ikke tvivle om sandheden af den øvrige tilståelse. Hun blev da sat fast og sag anlagt. Senere

gjorde hun rigtignok forsøg på at kalde sin bekendelse tilbage, men det var for silde. Hun måtte bøde med livet for sin forbrydelse.

Neerling forundrede sig meget over, at det var på denne simple måde, sandheden var kommet for dagen. "Men tillad –" sagde han nu – "hvis mit spørgsmål ikke er for ubeskedent, hvad skæbne har den arme grev Ignaz haft senere?"

"Han gik et halvt års tid efter på rejser," svarede doktoren; "har opholdt sig længe i Neapel, siden i Paris og London. Det tab, han har lidt, forvinder han nok aldrig, hvis jeg ellers kender ham ret. Men tiden vil dog vel efterhånden formilde hans sorg. Så vidt jeg ved ventes han hjem i denne tid."

Neerling gav nu doktoren snedkersvendens adresse, og skrev selv – for af den højre arm havde han allerede god brug – endnu samme dag til Steinhauer. I brevet fortalte han ham sit møde med doktoren og opsatte tillige en skrivelse på tysk til øvrigheden i Linz, som han skulle afskrive og sende til pater Eusebius sammesteds; den gjorde i bestemte udtryk fordring på en æresoprejsning og bragte tillige det ham tilkommende beløb i erindring.

Da vor fortælling haster stærkt mod sin slutning, er det måske bedst, her på ét sted at meddele det endelige udfald af snedkersvendens begivenheder. Meget glad over det modtagne budskab sendte han snarest muligt en afskrift af den omtalte skrivelse til pater Eusebius og lod tillige et brev medfølge til pateren, hvori der blandt andet fandtes følgende: "Den store godhed, De, højærværdige hr. pater, altid har vist imod mig ringe menneske, giver mig dristighed til at søge oplysning hos Dem om en anden sag, der ikke er mig mindre vigtig. I fräulein

Rosas hus kom meget ofte en ung pige ved navn Bärble med sin moder. Om hende ønskede jeg at vide, om hun endnu lever i Linz, om hun husker mig endnu, og endnu har det samme hjertelav til mig som før. Såvel af kærlighed til hende som efter pligt og samvittighed ville jeg da nu indfri det løfte, jeg forhen har gjort hende, og som jeg dengang, da jeg med vanære måtte forlade Linz, ikke turde tænke på. Og skulle det nu være Himlens vilje, at jeg erholder oprejsning for de store lidelser, jeg har udstået, da tror jeg ikke, hun skal fortryde, hun har været mig tro, og jeg skal da afhente hende så snart det er mig muligt."

Omtrent to måneder efter at dette var afsendt, indløb der en stor brevpakke til ham fra pateren. Den indeholdt først en fuldstændig frifindelsesdom, hvori der var tilføjet, at det nu var ham tilladt at vende tilbage til de østrigske stater og opholde sig, hvor han ville. Dernæst lå der i brevet en anvisning på en sum, der var meget mer end tilstrækkelig for ham til at nedsætte sig som mester. Thi han erholdt ikke blot det af doktoren omtalte beløb; men da retten i Linz var blevet overbevist om, at det hus, den unge dame havde beboet, virkelig var tilskødet ham, blev det solgt, og det indkomne ligeledes anvist ham. Herom bemærkede pateren, at dette for længe siden var bestemt således af grev Ignaz, der på denne måde ville belønne hans troskab mod frøken Rosa. Endelig sluttede paterens brev med nogle venlige linjer, hvori han meldte ham, at Bärble levede sund og frisk i Linz, ikke havde glemt ham, og var blevet ubeskrivelig glad ved at erfare, at han endnu var hende tro.

Steinhauer hævede straks den anviste sum og søgte på den korteste tid han kunne at indrette sig som mester. Til Bärble havde han gennem pateren skrevet, hvad tid han tænkte at kunne indfinde sig, og rejste derpå trøstig og med lettere hjerte til Linz end han sidst forlod den. Neerling erholdt i foråret 1851 et brev fra ham, hvoraf vi endnu her ville meddele følgende:

"Min rejse gik hele tiden efter ønske, som man kan begribe, eftersom jeg nu ikke havde nødig at tage det så knapt og kunne skaffe mig mange bekvemmeligheder, en rejsende håndværksbursch ikke tør tænke på. Men da jeg kun var en halv mil fra Linz og bedede i et smukt, lille værtshus, jeg fra mit forrige ophold godt kendte, kom jeg pludselig til at tænke på al den sorg og ydmygelse, jeg havde haft i denne by, hvor jeg som en forbryder var ved højlys dag blevet ført gennem gaderne. Det syntes mig, at alle mennesker, når jeg kørte derind, måtte stå stille og se på mig. Jeg blev så bevæget af disse tanker, at jeg ikke kunne bekvemme mig til igen at se byen, men besluttede at blive hvor jeg var. Da jeg havde fået fat på et bud, skrev jeg straks til Bärble, hvad der var grunden til min tøven, og bad hende med sin moder at indfinde sig, hvor jeg opholdt mig, da vi så derfra ville tage tilbage til mit hjem. Dette skrev jeg om aftenen, og kunne altså først den næste dag vente dem. Tidligt om morgenen var jeg i min utålmodighed alt på vejen, men kunne endnu ikke få øje på nogen. Da en smuk wienervogn kom kørende, gik jeg til side og hilste efter gammel vane. Men vognen holdt, en fruentimmerstemme råbte: "Da ist er!" og ud steg Bärble, hendes moder og pateren, alle i bedste puds. Ja, De kan tro, der kom en glæde over os alle, så vi længe ikke ret kande få et ord frem. Men da vi endelig var kommet lidt til ro, sagde

pateren til mig, at vi herfra skulle køre til den nærmeste landsby, hvor der var en kirke, og at han der ville vie os. Jeg kom nu i stor forlegenhed; for som jeg stod og gik syntes det mig dog ikke, at jeg kunne lade mig vie. Men pateren mente Jo, Bärble påstod, at jeg så meget reputérlig ud, og så skete det efter paterens ønske. I denne by blev vi sammen til om eftermiddagen og skiltes så fra den gode pater, der, som jeg nu indså, havde vist sig som en sand ven imod mig. Jeg og min unge kone og hendes moder rejste dernæst videre og ankom for fjorten dage siden med et dampskib fra Stettin til København, hvor Bärble hidtil har fundet sig meget glad og lykkelig.

Tænker jeg nu over på alt, hvad der er hændet mig, siden jeg med ranslen på ryggen drog ind i Linz, så forekommer det mig, at min forunderlige drøm dog til sidst er gået i opfyldelse. Thi det var på den lange bro over Donauen, hvor jeg gjorde paterens bekendtskab og hermed de første skridt til den lykke, jeg nu er i besiddelse af, og hvilken jeg ikke noksom kan takke Forsynet for."

12. Slutning

De to gamle venner, Johnsen og Crepp, var i en af de sidste måneder af år 1850 igen taget til København og indkvarterede i Tornebuskegaden, hvor Fritz endnu bestandig havde boet og fået opvartning af Crepps gamle husholderske. Alting modtog dem også denne gang i den vante orden, så de snart fandt sig hjemme. Hvad Fritz angår, da ventede han om et halvt år at kunne tage sin juridiske embedseksamen, hvortil han med megen flid forberedte sig. For nærværende tid, da hans fader og plejefader var i byen, spiste han ikke hos fru Strøm, hvilket i grunden var ham et savn. Ikke blot følte han sig meget tiltrukket og påvirket af den gode tone der i huset, men vi tør heller ikke lægge skjul på, at han havde et godt øje til Adamine, og at hun så ham gerne. Skulle dette i tidens fylde føre til noget, så har han i al fald denne gang truffet et uendelig bedre valg end den første gang.

Crepp havde alt en tid ønsket at tage herover, da han intet mere havde at gøre på forpagtergården. Hovedbygningen var blevet sat i ypperlig stand og stod parat til at modtage sine beboere. Når Johnsen blot havde vidst, hvem disse beboere skulle være! Men herpå ville Crepp ikke indlade sig. Efter at de var kommet hertil byen, havde han åbenbart igen travlt med noget, syntes ofte tankefuld og svarede distræt.

For ikke at spænde læsernes nysgerrighed mere end nødvendigt, vil vi en smuk dag i januar måned 1851 følge med ham, da han omtrent klokken ti om formiddagen går ud. Han er usædvanlig pyntet, især da det er en hverdag. Hans lintøj skinner, han har sin bedste hat på, og under frakken sin sorte

stadseklædning. Johnsens forundring lader han som han ikke lægger mærke til, og på spørgsmålet: "Skal De ud at gøre visitter?" svarer han noget forlegen: "Ja, så omtrent," og ser til at komme bort. Han går dernæst ned ad gaden og på vejen ind i en urtebod, for i en vejviser at se efter, om gehejmeråd Falkmann endnu bor på samme sted. Den bog, man rækker ham, er fra forrige år, men da der står en lille stjerne ved navnet som tegn, at gehejmeråden er husejer, så føler han sig beroliget, og styrer med sindige, men faste skridt til sin vandrings mål. Vi gør imidlertid bedst i at gå forud for ham og inden hans ankomst se til, hvorledes det for tiden står sig i den Falkmannske familie.

Man var her i længere tid ikke ganske vel til mode ved, at den unge, blomstrende datter, man havde håbet at se hurtigt og godt forsørget, endnu hverken var gift eller forlovet, og uden at der var udsigter til at dette så snart kunne ske. Rigtignok havde allerede flere anholdt om hendes hånd. Men så længe man havde planer med kammerjunker Læspe, fik de afslag af forældrene, og senere af Maria, der altid vidste at anføre en mængde grunde, hvorfor hun ikke kunne bønhøre sine friere. Den sande grund kendte forældrene alt for godt: hun gjorde sig endnu tanker om Johannes Johnsen. Men hvor turde man vove at føje hende heri! Sine studeringer havde han forladt, strejfet et par år omkring uden at søge en fast subsistens, og var til sidst gået med i krigen. I denne havde han nu ganske vist indlagt sig al mulig ære og var jo også hurtig blevet befordret; men hvor langt skulle han som gift mand komme med sin gage, om man også regnede datterens særskilte formue med? Som hun var vant til at leve og med de fordringer, hun kunne gøre, ville alt dette ikke forslå meget i en by som København. Men

desuden havde Johannes selv ytret hos dem, at når krigen var endt, ville han straks opgive den militære løbebane, og i dette tilfælde måtte han altså igen begynde på noget fra nyt af.

Det her omtalte blev en aftenstund udførligt afhandlet mellem gehejmeråden og hans kone. Begge var velvilligt stemte mod Johannes, men frygtede for, at han af ungdommens letsindighed hidtil havde tænkt for lidt på sin fremtid; og desværre tør vi ikke benægte dette. Men på den anden side havde Maria fæstet sine tanker til ham, og det var ikke sandsynligt, at hun med sin gode vilje ville opgive ham. I familien havde man allerede ét eksempel på, hvad en sådan inklination kunne føre til. Det var dog sørgeligt, om Maria skulle hensygne sit liv på samme måde som tante Amalie og som hun gå tabt for verden og sine nærmeste.

En beslutning måtte man imidlertid fatte, og snart; thi Johannes kunne hver dag ventes hertil og ville da ganske vist søge deres hus og måske forny sin ældre begæring. Det var i de dage, da byen havde travlt med anstalter til vore hjemvendende troppers modtagelse. Maria havde alt en tid været i den lykkeligste stemning. Krigen kunne nu anses for at være endt; statholderskabet i Holsten var blevet opløst, østrigske tropper var draget derind for at opretholde roligheden, og vore tropper havde besat hele Slesvig. De nu i så lang tid ventede og savnede venner, der lykkeligt var undsluppet alle krigens farer, kom nu tilbage. Og mens alle her i byen var opfyldte af den tanke, at modtage dem på en smuk måde, skulle da ikke hun, efter så mange tunge savn, med henrykkelse vente på gensynet med sin ungdomsven?

Hin samtale mellem gehejmeråden og hans kone fandt netop sted aftenen førend Crepp klokken ti om formiddagen stod udenfor deres dør og, som det syntes, tøvede lidt uvis, inden han ringede på. Til et resultat kom ægtefolkene ikke. Ville man ikke forbyde Johannes en jævnlig adgang til deres hus – og at gøre dette nu, da man engang havde modtaget ham, stred mod deres bedre følelse – da måtte man lade det komme an på, hvad tiden ville bringe og handle derefter.

Vor ven Crepp derimod var omsider kommet til et resultat. Han ringede på, en tjener lukkede døren op og førte ham ind i et meget elegant og behageligt opvarmet arbejdsværelse. Gulvtæppet her var så blødt og smukt, at han gik med opløftede skridt, hemmeligt glad for, at gaden den dag var så tør, da han aldrig betjente sig af kalosker. Kort efter trådte gehejmeråden ind og spurgte, hvem han havde den ære at tale med. Crepp nævnede sit navn og tilføjede: "Jeg har engang haft den ære at stå i forbindelse med hr. gehejmeråden, dengang jeg endnu var inspektør ved det grønlandske handelskompagni." Efter nogle oplysninger, han meddelte, befandtes dette ganske rigtigt, og begge tog plads.

"Når jeg nu igen er så fri at henvende mig til hr. gehejmeråden," begyndte eks-inspektøren, "så er det i et privat ærinde. Det angår en ung mand af mit bekendtskab, hvis fader jeg skylder meget. Denne unge mand, der for nærværende tid er premierløjtnant i armeen, har engang været lærer hos Deres yngre børn. Hans navn er Johannes Johnsen."

Gehejmeråden så forundret på ham i forventning af, hvad der ville komme, og Crepp vedblev: "Jeg har kendt ham fra hans drengeår og tør vel sige, at jeg hører til hans faders ældste og

fortroligste venner. Dette må undskylde, at jeg blander mig i hans affærer. Som mig bekendt har han allerede for nogle år tilbage fattet kærlighed til Deres datter, og ligeledes tror jeg at vide, at hun havde stor godhed for ham. Af hans breve til faderen og af ét og andet ellers slutter jeg, at hans højeste ønske er nu som før, en forbindelse med Deres datter. Men jeg indser meget vel, at dette for hr. gehejmerådens og frues vedkommende kan have sine store vanskeligheder. Hans udsigter hidtil har ikke været de bedste, og det er altid et spørgsmål, om han så snart kunne tænke på at forsørge en kone, således som man i vore tider forlanger det. Af unge mennesker overspringes gerne dette punkt; men for forældrene har det og må det have stor betydning."

Så vidt var Crepp kommet med sin indledning, da han standsede lidt, ligesom for at søge en passende overgang til det følgende. Gehejmeråden, der ikke havde ventet, i en god ven af Johannes at finde en, der ganske delte hans egne anskuelser, spurgte nu: "Men hvorom ønsker De da egentlig at tale med mig, denne sag betræffende?"

"Det skal jeg straks have den ære at sige Dem. Først må jeg tillade mig det spørgsmål, om hr. gehejmeråden og frue kunne være villige til at give Deres minde til en sådan forbindelse, dersom det viste sig, at den unge mand var i besiddelse af en formue, der må anses tilstrækkelig til en families underhold?"

"Ja, *dersom* – men det er han dog vist ikke."

"Det kunne dog være. Tillad derfor, at jeg gentager mit spørgsmål."

"Nu ja – såvel min kone som jeg har virkelig megen godhed for ham. Forholdt det sig som De siger," vedblev han smilende,

"da ville den sag nok ingen vanskeligheder have, hverken fra vor eller vor datters side."

"Det er mig særdeles kært at høre. Tør jeg da nu være så fri at præsentere Dem disse papirer. De vil heraf se, at han er ejer af en ganske anselig landejendom i det nordlige Slesvig, hvis jorder for nærværende tid er bortforpagtede for en årlig sum af 3000 rdlr. Denne gård købte jeg for et par år siden, inden krigen brød ud, mest fordi købesummen var lav, og vidste dengang ikke ret, om jeg ville beholde den eller ikke. Men jeg har siden ladet hovedbygningen sætte smukt i stand ved en af vore dueligste arkitekter, og nu, som De ser, overdraget den unge Johnsen det hele til arv og eje."

Gehejmeråden, der havde gennembladet papirerne og overbevist sig om rigtigheden af det anførte, spurgte nu forbavset: "Men hvad har bevæget Dem til en så betydelig overdragelse?"

"Det har allerede i mange år været min beslutning, at Johannes Johnsen skulle være min universalarving. Men jeg ønskede ikke, at han skulle være vidende derom, eftersom det ikke er godt for et ungt menneske at have noget sådant at stole på. Man må stræbe selv for at skønne på, hvad man besidder. Johannes har nu prøvet sig i forskellige retninger og, som det forekommer mig, som oftest vist sig flink og brav. Mangel af stadighed kan man måske bebrejde ham, dog vel kun, fordi han endnu ikke var kommet på den rette hylde. Men erfaringen har tillige lært ham, at det holder hårdt at erhverve sig en god og fast stilling, så han nu bedre vil skønne på den, der tilbyder sig. Efter min mening skal han selv drive gården. Forpagtningen er udløbet om et år eller halvandet, og denne mellemtid kunne

han hos forpagteren, der er en duelig mand, benytte til at sætte sig ind i landvæsenet. Til dette liv tror jeg, han er skikket, da han holder meget af at tumle sig og være virksom i det fri."

"Ja, det er alt sammen meget forstandigt betænkt. Men er der ikke andre og nærmere, der kunne gøre fordring på Deres formue?"

"Jo, det er netop tilfældet, og derfor har jeg måttet opgive den idé, at gøre ham til min universalarving. Jeg har en søn, som jeg er forpligtet at lade arve broderparten af det, jeg ejer".

"Men hvis De har en søn, hvorledes kan De da disponere over en så betydelig part af Deres formue?"

"Jeg har søgt og erholdt tilladelse dertil."

"Men tillad, De ytrede nys, at det engang var Deres hensigt at indsætte den unge Johnsen til Deres universalarving. Måske Deres egen søn dengang ikke var født endnu?"

"Jo, det var han dog," svarede Crepp lidt forvirret. "Men ... men, ser De – ja, hvorledes dette hænger sammen, kan jeg ikke for øjeblikket forklare. Så meget er vist, at min søn, der er vokset op sammen med Johannes Johnsen, vil i ét og alt være enig med mig i min beslutning; derfor indestår jeg Dem."

"Ja, jeg er aldeles overbevist om sandheden af Deres udsagn."

"Altså," vedblev Crepp, "beror det nu blot på, om hr. gehejmeråden under de anførte omstændigheder tror at kunne komme de unge menneskers ønsker i møde."

"Derpå tvivler jeg ikke. Men jeg er endnu så forundret over den uformodede vending, denne sag har taget, at jeg har ondt ved at give Dem et afgørende svar. Jeg skal imidlertid senest i morgen tilskrive Dem et par ord."

"Meget vel. Jeg ønskede grumme gerne det hele afgjort inden den unge Johnsen kommer her til byen. En bedre belønning, ved jeg, kunne vi ikke give ham for tre krigsårs besværligheder."

Efter disse ord anbefalede Crepp sig, under mange forsikringer af gehejmeråden, hvor meget han påskønnede hans smukke og ædelmodige adfærd. Dagen efter kom der en billet fra ham, hvori han, efter det meddelte, antog, "at der ikke længere kunne være noget i vejen for det bevidste, og håbede mundtligt at kunne aftale det nærmere med Johannes selv." Dette brev viste Crepp til den gamle Johnsen, og fortalte ham først nu, hvad han havde gjort og hvilke hensigter han havde haft med at lade gården derovre sætte så ypperlig i stand. Den skulle være et opholdssted, der kunne svare til, hvad den tilkommende unge frue var vant til eller dog kunne finde ønskeligt. Gårdens drift skulle for fremtiden påligge Johannes, hvis han ellers havde lyst til at være landmand. Var dette ikke tilfældet, da måtte jorderne forpagtes bort, og da ville den nuværende forpagter sandsynligvis blive på stedet.

Johnsen gjorde store øjne, da han hørte om alt dette. Crepp havde ladet gården istandsætte for Johannes' skyld, gjort en så vigtig disposition over sin formue og henvendt sig til gehejmeråden. Alt sammen i al hemmelighed og uden at ymte et ord derom. Men da han kendte sin gamle vens tavse og bestemte handlemåde, når han først vel havde overlagt en sag, så undertrykkede han det forundringsudråb, der lå ham på tungen. Derimod gjorde han meget alvorlig den indvending, at en så betydelig donation til Johannes var uret mod Fritz. Men herom ville Crepp aldeles intet høre. Han blev endog usædvanlig ivrig og gentog, hvad han alt havde ytret tilforn. At

det var den eneste måde, hvorpå han kunne vise sig erkendtlig for alt hvad Johnsen havde gjort for Fritz. Det var desuden nu engang en afgjort sag, som der ikke kunne rokkes ved, og som han helst så ikke mere blev omtalt. Johnsen havde da intet andet tilbage end med et tavst håndtryk at takke sin ven. Dettes betydning forstod Crepp og satte mere pris derpå end på en strøm af ord.

Endnu samme dag fik man besøg af tante Amalie, der var i stor bevægelse og så glad, at hun næsten ikke kunne blive siddende på sin stol. Gehejmeråden og hans kone havde aftenen tilforn meddelt Maria, hvad der forestod hende; den lykkelige pige ville gerne have fulgt med hende, men vidste ikke, om det var passende eller kunne tillades hende. Amalie mente også, at hun skulle gøre sit første besøg hos dem med Johannes, og dette bifaldt Johnsen, så meget han også ønskede at gøre Marias bekendtskab.

Anden dagen efter fandt troppernes festlige modtagelse sted. Idet Johannes med sit kompagni drog igennem Nygade, faldt en meget smuk buket ned lige for ham. Han tog den op og så i vejret. I et hus på første sal stod Maria med sine forældre og Amalie. Alle hilsede ham venligt og viftede til ham med lommetørklæder. Allerede heri så han et godt varsel og et håb for fremtiden. Men dette blev til vished, da han, efter en kort oplysning af sin fader og Crepp, ilede op til den Falkmannske familie, og faderen førte ham den rødmende pige i møde.

"Kære hr. Crepp," sagde Johannes den dag, han havde indført Maria i sin faders hus, "De er i enhver henseende min lykkes skaber. De har udfundet den bedste og måske eneste udvej for mig til en virksomhed, der kunne afløse min militære løbebane.

At jeg må ønske at bestyre gården derovre selv, kan der ikke være spørgsmål om; og er Deres forpagter en så flink mand, skal jeg nok tilegne mig den fornødne indsigt. En og anden forberedelse har jeg vel allerede erhvervet mig, den tid jeg drev landmåling og læste til forsteksamen."

Denne beslutning blev modtaget med tilfredshed af alle heri interesserede; og det blev nu i det Falkmannske hus bestemt, at, når Johannes tidligt på foråret drog over til gården, skulle formælingen finde sted så kort tid efter som omstændighederne tillod. Det blev fremdeles afgjort, at den gamle Johnsen, der var i højeste grad indtaget af sin tilkommende svigerdatter, skulle bo derovre hos sin søn, i al fald så ofte og så længe han selv havde lyst. Efter hans egne ytringer ville et fornyet ophold på gården i Slesvig være ham til stor nytte. Han kunne da tænke på, ved ekskursioner i de nærmeste amter, ved en rejse til Angeln og et længere ophold i det sydlige Slesvig at samle nye materialier til sin store afhandling om sprogforholdene derovre. Crepp derimod ville, skønt Maria bad ham så meget om at tage ophold hos dem, såvel for sine forretningers som for Fritz' skyld for det første blive i København. En anden person, der senere tog over til Johannes, skal vi ikke forbigå. Han har rigtignok vist sig lidt tvetydig i sin moralitet, men dog måske erhvervet sig læsernes velvilje. Det var kulsvieren Jens Frederiksværk. Johannes, der godt kunne lide ham og ikke havde glemt, at han engang havde frelst ham fra fangenskab, gjorde ham nu det forslag at tage over med som skytte eller i lignende kvalitet, så snart han var fri for krigstjenesten. Jens tænkte dengang svært på at gøre alvor

af det med sin kæreste, husmandsdatteren, og slog straks og fornøjet til.

Her kunne vi gerne ende vor fortælling, med tak til de læsere, der har fulgt os så langt. Men da man dog måske endnu ønsker oplysning om én og anden af de personer, man i det foregående har gjort bekendtskab med, må vi endnu med få ord meddele, hvad der er kommet til vor kundskab.

Arkitekt Neerling blev ved fredslutningen udløst af sit fangenskab. Han beholdt sin arm, men lidt stiv eller dog ikke så bøjelig som før. Da man i den anledning beklagede ham engang, gav han til svar: "Det er måske gavnligt for mig; det er et lille *memento*. Jeg har altid haft et godt horn i siden på tyskerne; men den udmærkede behandling, jeg nød under mit fangenskab, har lært mig billighed." Hos Johnsen og Crepp kom han oftere. En dag, da han traf Johannes der, faldt talen snart på krigen og dens rimelige følger. Neerling ytrede, at de tre krigsår vistnok i flere henseender havde været beklagelige, havde medført megen forstyrrelse og tab af kostbart menneskeliv, men at denne tid dog var af stor betydning for os og i mange måder viste sig velgørende. Den har bestyrket udlandet i dets gamle agtelse for de danskes tapperhed. Den har givet folket et fornyet sving og en selvbevidsthed, der var nærved at dø hen. Den har lært os selv og andre, at et tryk udenfra kun tjener til at forstærke folkets spændkraft, og ved denne overbevisning givet os mod til at se den fremtid i møde, der kan vente os; den vil finde os forberedte. "Men," vedblev han, "hvad jeg nu, da vi har krigslykken at støtte os til, kunne finde meget ønskeligt, er en politik mod udlandet, der i tapperhed holder skridt med den, vore krigere har vist.

Tyskerne siger om os, at vi er mestre i at anlægge skanser, som de på Als og ved Slesvig. Men der gives åndelige forskansninger, der ofte ligeså godt holder et overlegent og uretfærdigt angreb ude. Et energisk sprog, uden anmasselse, med en bestandig holden på sin værdighed og velbegrundede ret, vil ikke gøre os skam i udlandets øjne, vil måske imponere, og nu mest, da man har set, man har med et rigtignok lille, men kækt folk at bestille, der er parat til at vove det yderste. At et sådant sprog kunne blive farligt for os, kan jeg ikke tro; man tør vel i det værste tilfælde stole på, at de andre stormagter ikke ville tillade, at Danmark bliver et bytte for Tyskland. Hvorfor tager vi ikke eksempel af Sverige? Dets stilling til Rusland har til forskellige tider været difficil; men det fører altid et højt sprog og står på sin værdighed, og man ved, De svenske er et tappert folk, hvis ord ikke er tomme. Jeg tænker, man ved nu det samme om os, hvis man ikke har vidst det tilforn." – Neerling forblev forresten kun kort tid i København. Han gjorde snart alvor af en længe påtænkt, men ved krigen forhindret rejse til det sydlige Spanien, for at studere den mauriske bygningskunst.

Af de andre personer, der i det foregående er indførte i vor fortælling, kunne vi om den unge italiener Filippo meddele, at han kort efter krigen etablerede sig her i byen. Når man går forbi hans butik, da vil man bag den mængde gipsfigurer efter antikkerne, Thorvaldsen og andre, der står i vinduerne, meget ofte skimte et ungt fruentimmer med smukke, levende træk og fortræffelige øjne. Det er hans kone, mands- og præsteskrædderens datter, der finder sig meget lykkelig i sin nye stilling.

Madame Røiters søn, Christian, der ganske rigtigt ikke var sprunget i luften med linjeskibet, hørte også til dem, der ved freden slap ud af fangenskabet. En stund efter købte han et fartøj, hvormed han i de senere år har faret på Norge og Sverige. Hans søster Eudoxia traf omsider et endeligt valg. Hendes fata i mellemtiden er vi ikke så nøje bekendte med. Det synes ikke, at nogen ville bide på, skønt hun ikke forsømte noget bal i "det borgerlige" eller nogen anden lejlighed, hvor en ung pige kan tage sig ud til sin fordel. Løjtnanten forlod madame Røiters middagsspisning, da han gik til armeen, og hermed var det forbi med hans kur til hende. Alle de andre herrer havde også efterhånden forladt det sluttede bord; kun den lille, føromtalte Severin gjorde en undtagelse. Han skiftede ligeså lidt dette som genstanden for sin inklination. Hver gang det var madame Røiters eller Eudoxias fødselsdag, gjorde han dem foræringer af smukke buketter eller blomster i potter, og viste sig også ved andre lejligheder meget opmærksom. Da Eudoxia var 24 år gammel, fandt hun, at Severin i grunden ikke var så styg, og da hun nærmede sig det 25., rakte hun ham sin lille, hvide hånd. Måske – men det er dog kun en beskeden formodning – den omstændighed hjalp til, at han imidlertid var blevet krigsråd, og hun altså havde udsigt til at blive frue. En dag, da Vivike og Thora sad i deres nye bopæl – for de havde kort i forvejen haft bryllup – blev der i konvolut sendt dem et sirligt stukket kort, hvorpå den underretning meddeltes verden, at krigsråd Severin og frøken Eudoxia Røiter var blevet forlovede. "Nå da," udbrød Thora, "så har hun da endelig selv måttet søbe den kål –" hun standsede pludselig skamfuld og sagde: "Det er også dumt, at jeg aldrig kan vænne mig af med ..."

"Tal du kun ud, min pige!" faldt Vivike ind. "Hun har nu selv måttet søbe den kål, hun har spyttet i. – Det er et godt, gammelt dansk ordsprog, der ikke skal stikkes under stolen. Men forresten er jeg ret fornøjet med den efterretning. Det skulle dog have gjort mig ondt, om hun var blevet siddende."

Siden vi omtaler dette nygifte par, må vi endnu tilføje, at et af de første besøg, Johannes aflagde ved sin ankomst til byen, var hos dem, for at gratulere og gøre bekendtskab med sin vens unge kone, og for at fortælle om den uventede lykke, der var tilfaldet ham selv. "Jeg glæder mig oprigtigt på dine vegne," sagde Vivike. "Crepp er, som jeg altid har antaget, en grundskikkelig mand."

"Han er en fortræffelig mand!" udbrød Johannes. "Den virksomhed, han har udtænkt for mig, er ret efter mit sind; og uagtet jeg lover dig, at jeg samvittighedsfuldt skal opfylde hvad der nu påligger mig, så er jeg dog glad ved, at min nye stilling ikke vil forhindre mig i at dyrke, i mangen god time, kunst og poesi. O, jeg er en lykkens pamfilius! Da jeg i forgårs drog ind i byen, og alle mine tanker ilede forud til Maria, da var jeg hende i grunden ikke nærmere end før, og havde ikke andet at stole på end mit gode, gamle mod. Og nu – kan du huske, da vi for nogle år tilbage var hos beriderne på Broen og jeg citerede de to linjer af Schiller:

> So sauer ringt die kargen Loose
> Der Mensch dem harten Himmel ab.

Dengang trøstede du mig med de følgende linjer:

> Doch leicht erworben, aus dem Schoße
> Der Götter fällt das Glück herab.

Disse herlige ord er nu gået i opfyldelse!"

Om "Johannes Johnsen"

Forfatter: Henrik Hertz (ca. 1797-1870).
Org.udgave: Som føljeton i *Ugentlige Blade udgivne af Henrik Hertz,* nr. 14-55. København 1858-1859; bogudgave: Henrik Hertz: Johannes *Johnsen. Løse Blade af nogle Samtidiges Liv.* Bd. 1-3. C. A. Reitzels Forlag, København 1860.
Denne udgave er baseret på bogudgaven (1860).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Martinus Rørbye (1803-48): *Udsigt fra Kunstnerens Vindue i Amaliegade*, ca. 1823-27. Public domain fra Statens Museum for Kunst (Inventarnr. KMS7452).

ISBN 978-87-7628-164-9
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-417-7 (Ølstykke 2015)

www.ebib1800.dk

Note 1:

Tornebuskegaden: Den nævnte gade har i år 1857 fået et noget forandret fysiognomi ved en ombygning af husrækken fra det sydlige hjørne mod Volden; men af den nordlige husrække kan man endnu få et begreb om, hvorledes den så ud dengang. Der er få gader og huse i København, der i vor tid beholder deres ældre udseende, og Peder Madsens Gang er nu snart den eneste uforandrede gade, der er tilbage fra den gamle by. Men der gøres også stads af den. Dens indgang fra Østergade er en anselig port, hvor den ligesom forevises; og hver aften bliver den i al sin antikke smuds og kummerlighed oplyst med gasflammer – så man ser, at kommunen slet ikke skammer sig ved, at en sådan gade og dens beboere er så nær ved byens hovedkvarter.
– *Forf. anm.*
(Peder Madsens Gang forsvandt i 1874 som et led i C. F. Tietgens renovering af kvarteret omkring Østergade. Der er dog endnu en lille rest tilbage af miljøet i det nuv. Pistolstræde.
– *Udg. anm.*)

Note 2:

Tarce venisti!: "Du kommer sildigt!"

– *Udg. anm.*

Note 3:

Attumen veni: "Men jeg kommer dog."

– *Udg.anm.*

Note 4:

Jeg skåede mig ret godt: Jeg opførte mig sømmeligt.
– *Udg. anm.*

Note 5:

rectore et inspectore consulibus: Dengang rektor og inspektor bestyrede skolen.

– *Forf. anm.*

Note 6:

Commiliton: Kollega, kammerat, våbenbroder.

– *Udg. anm.*

Note 7:

Intet mindre end reusserede: Gjorde alt andet end lykke.

– Udg. anm.

Note 8:

Et citat af Schiller: De citerede fire linjer kunne oversættes: Så tungt og karrigt lod bebuder/Os Himlen, der er grum og hård./Men let erhvervet, sendt af guder,/Til lykkens yndling lykken når.

– *Forf. anm.*

Note 9:

Den åndrige Jules Janin skildrer Paganini: Fra *Journal des Débats.* Men æren for den skønne oversættelse tilkommer ikke os; den er ordret taget af Georg Carstensens *Portefeuille* for 1839. – *Forf. anm.*

Note 10:

Denne fortælling: Historien, der hentydes til, er *Stumme Liebe* fra Musäus' *Volksmärchen*.
– *Forf. anm.*

Note 11:
rigelhaube: Et eget slags hovedtøj, der bruges meget af fruentimmerne i Linz. Det er af sort flor og går bagtil temmelig højt op som et horn i en bøjet spids.
– *Forf. anm.*

Note 12:

Et skarnsmenneske har gjort en komedie om det alt sammen:
Der hentydes til Christian Winthers skuespil *En Student og en Jomfru*.
– *Forf. anm.*

Note 13:

Ja, hvad blev enden: For ikke i så tvivlsom en materie at beskyldes for at skeje mere ud fra sandheden end nødvendigt, må det bemærkes, at skipperens beretning er grundet på et således opgivet faktum, samt at der ligeså lidt om denne søslange som om de mange andre, man har set ved de norske kyster, senere er indløbet hverken nøjere eller mere detaljerede beretninger.

– Forf. anm.

[*Note 14:*](#)

De gør med strabadser, og hvormed de altid gør så megen lykke: Jomfruen forplumrer sig nok her. De omtalte kunststykker gøres ikke med strabadser, skønt de kan være svære nok at udføre, men strabater, dvs. snore, der kastes over den slappe line. (Ordet kommer formodentlig af det franske *estrapade*, sving fra linen i fri luft. Det italienske *strappata de corda* betyder ryk i et tov, hvormed man vipper én).
– *Forf. anm.*

Note 15:

Selv ved den skinnende ild … etc.: Fra Homers *Iliaden*, efter Wilsters oversættelse.
– *Forf. anm.*

Note 16:

Der er dog intet så frækt … etc.: Fra Homers *Odysseen* VII 216-217.
– *Forf. anm.*

Note 17:

Bocca toscana: Ved udtrykkene *bocca toscana* og *lingua romana* betegner italienerne blomsten af deres sprogs udtale og behandling.
– *Forf. anm.*

Note 18:

St. Antonii fest: Ved denne fest (16.–17. januar) stænkes i Italien alle slags dyr med vievand, som et beskyttelsesmiddel.
– *Forf. anm.*

Note 19:

Slaget ved Bau: Bau = Bov. Slaget var det første slag i Treårskrigen 1848-50.

– *Udg. anm.*

Note 20:

Gravensteen: Gråsten.

– *Udg.anm.*

Note 21:

Et så klassisk sted som just dette: Det omtalte morsomme, men rigtignok påfaldende sted findes i ældre udgaver af novellen (eller dennes kilde) stundom udeladt. Cfr. Bulows Novellenbuch III. 33.)
– *Forf. anm.*

Note 22:

Når en længere fortælling meddeles i et tidsskrift: Nærværende fortælling stod først at læse i de af forfatteren udgivne "Ugentlige blade".
– *Forf. anm.*

Note 23:

En skuffelse: Dss. et bedrageri i positiv forstand. *Skuffe* i ældre dansk betyder at narre eller bedrage.
– *Udg. anm.*

Note 24:

Kvantsvis: På skrømt. *Udg. anm.*